METODA DE ACORDEON

Dionisie Chirosca
Petre Neamțu

METODĂ DE ACORDEON

CHIȘINAU HYPERION
1992

CZU 786.8
Chi 52

Volumul cuprinde, pe lîngă indicaţiile metodice de rigoare expuse într-un limbaj accesibil, şi un substanţial compartiment de exerciţii şi piese muzicale selectate cu multă grijă de autori, urmărindu-se înlesnirea căpătării deprinderilor interpretative în procesul studierii de către începători a acordeonului.

Manualul este destinat tuturor doritorilor să înveţe a cînta la acest instrument foarte popular în republica noastră.

C 4905000000—92 / M 756 (10)—92 236—91

© D. Chiroşca, P. Neamţu, 1992
© Prezentare grafică : V. Bajura, 1992

INTRODUCERE

Acordeonul contemporan își datorează apariția reconstrucției diferitor tipuri de armonici, care au fost supuse unor modificări pe parcursul multor ani în diferite țări. Prima muzicuță (armonică de gură) este construită în anul 1821 de meșterul berlinez Frederic Bușman. Un an mai tîrziu tot el i-a instalat un foi, muzicuța devenind astfel armonică de mînă. În anul 1829, meșterul vienez de orgă Chiril Demian a perfecționat armonica, restructurînd forma foiului și adăugîndu-i acompaniamentul (bas și acord) la partea stîngă. Acest instrument a fost numit acordeon. În continuare de perfecționarea armonicii s-au ocupat meșterii din orașul Livnî, fosta gubernie Orlov, care au folosit pentru prima dată principiul unui sunet de aceeași înălțime atît la deschiderea, cît și la închiderea foiului. Acestui instrument, denumit livenca, i-a revenit un rol considerabil în dezvoltarea armonicii cromatice, care mai tîrziu (în 1871) a fost construită de muzicantul rus N. I. Beloborodov, originar din Tula. Aplicarea celor două curele, care se îmbracă pe umere, asigură deplina libertate a mîinii drepte a acordeonistului, dîndu-i posibilitate să apese clapele cu toate cele cinci degete.

La începutul secolului XX, în Europa, armonicii cromatice i-a fost adaptată în locul butoanelor o claviatură asemănătoare cu a pianului. Acest instrument, denumit piano-acordeon, a devenit foarte popular în multe țări ale lumii. Prin anii 30 ai secolului XX acordeonul este întîlnit frecvent în formațiile de estradă, jazz, cît și într-un șir de orchestre folclorice ale diferitor popoare.

În republica noastră acordeonul capătă o răspîndire largă, începînd cu perioada postbelică. Anume în acești ani el devine un component esențial al formațiilor de muzică populară alături de țambal, nai, fluier, vioară și altele. În prezent instrumentul în cauză se bucură la noi, cu certitudine, de o popularitate imensă. Faptul se datorește posibilităților sale tehnice și melodice practic nelimitate. La ora actuală e greu de imaginat o orchestră de muzică populară moldovenească, în cadrul căreia să nu evolueze acordeonul. Instrumentul dat cu „vocea" cînd gravă sau acută, cînd duioasă și gingașă, este nelipsit de la seratele de odihnă, festivalurile sătești și orășenești, alte manifestări cultural-artistice, deoarece și momentele „solo" și cele de acompaniament el le susține cu același succes. Dacă mai adăugăm că mase tot mai largi de melomani doresc să studieze de sinestătător acordeonul, devine vădită necesitatea imperioasa a editarii metodei în cauză. Fireste, autorii au ținut cont de un cerc larg de interese, așa încît prezenta „Metodă de acordeon" poate servi drept îndrumar atît pentru învățato-

rii studio-urilor muzicale de pe lîngă căminele culturale şi ai şcolilor primare de muzică, cît şi pentru cei din şcolile de iluminare culturală şi pedagogice. Materialul metodic se bazează pe cîntece şi melodii de dansuri populare moldoveneşti, sistematizate conform principiului de la simplu la complicat, în ordinea creşterii dificultăţii la interpretare.

N O T Ă. Prelucrările melodiilor folclorice, studiile şi exerciţiile, la care nu sînt indicate numele compozitorilor, aparţin autorilor metodei.

STRUCTURA ACORDEONULUI

Acordeonul este compus din trei părţi principale :

1. Partea dreaptă, pe care sînt plasate un număr mai mare sau mai mic de clape albe şi negre, denumită claviatură.

2. Partea stîngă, în care sînt montate un număr diferit de butoane (butoanele başilor), aranjate în 4, 5 sau 6 rînduri perpendiculare.

3. Foiul, care leagă partea stîngă şi cea dreaptă a acordeonului.

Există acordeoane diferite ca mărime şi diapazon. Cele mai răspîndite sînt acordeoanele cu 32, 40, 60, 80, 96 şi 120 de butoane la partea stîngă.

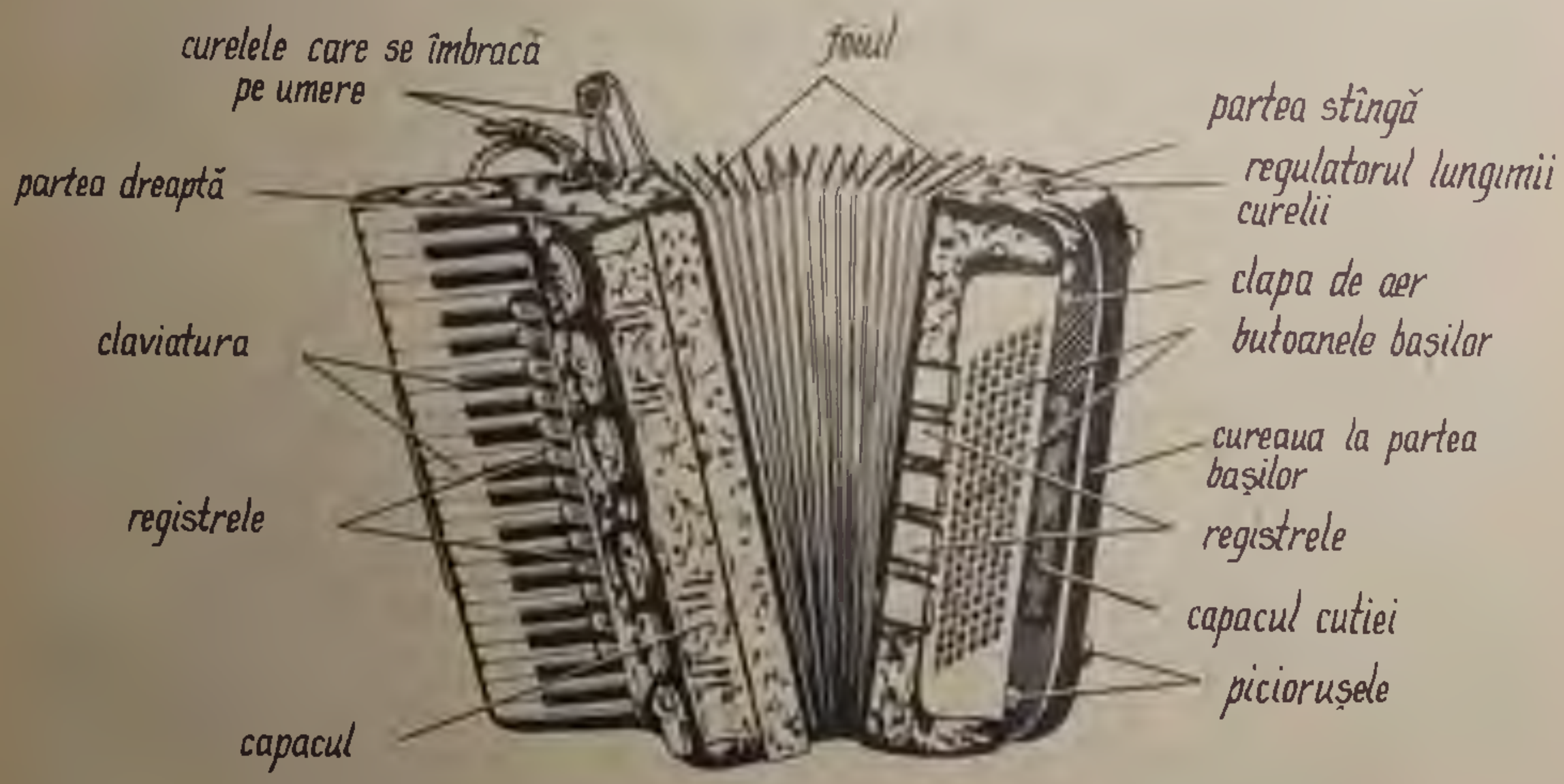

Pe partea dreaptă şi stîngă a acordeonului sînt plasate registrele, cu ajutorul cărora se schimbă timbrul sunetului.

Registrele la partea dreaptă (fiecare registru imită timbrul unui instrument) :

Registrele la partea stîngă (majoritatea acordeoanelor la partea stîngă au 2—3 registre) :

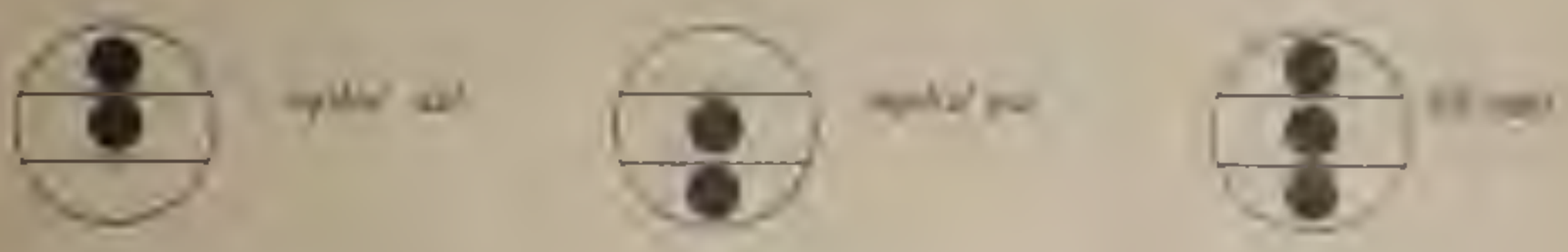

La etapa inițială a studierii acordeonului se recomandă următoarele registre :

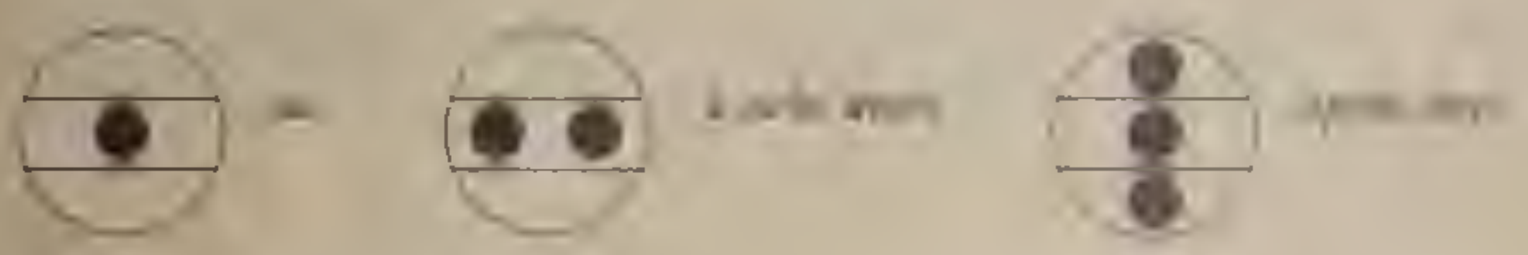

Încercarea de a executa la etapa dată la toate registrele influențează negativ asupra dezvoltării auzului muzical, distrage atenția de la însușirea deprinderilor elementare.

PĂSTRAREA INSTRUMENTULUI

La un acordeon nou vom executa în primele trei-patru săptămîni cu o intensitate a sunetului de la P pînă la mf (încet pînă la mediu). Doar mai tîrziu se poate trece treptat la o intensitate mai mare a sunetului. Datorită acestui fapt lamele de oțel devin mai rezistente, iar intervalul intensității se mărește.

Dacă acordeonul este adus de la frig la cald, el trebuie lăsat în cutia deschisă timp de 20—30 de minute, pînă se va acomoda la temperatura încăperii. După aceasta scoatem instrumentul din cutie, apăsăm pe butonul de aer, deschidem și închidem de cîteva ori foiul, ca lamele de oțel din acordeon să revină la temperatura mediului înconjurător. Cînd foiul rămîne deschis în timpul exersărilor, pentru a-l închide, ne folosim de butonul de aer.

Aerul umed și căldura prea mare acționează negativ asupra instrumentului. Acordeonul se păstrează în cutie într-o încăpere cu temperatura potrivită.

Pentru a scoate acordeonul din cutie, îl apucăm de părțile laterale și nicidecum de claviatură. În timpul repaosului acordeonul se poate pune pe podea, pe masă sau pe scaun, așezîndu-l pe piciorușele plasate pe partea lui stînga.

ÎNDRUMĂRI METODICE

În vederea procurării acordeonului, vom consulta sfatul unui specialist, care ne va da îndrumările necesare. Necorespunderea mărimii instrumentului cu înălţimea şi vîrsta elevului influienţează negativ asupra dezvoltării lui fizice.

Iată cîteva dimensiuni şi vîrste aproximative :

Mărimea acordeonului	Vîrsta elevului
cu 32 de butoane la partea stîngă	— 7—9 ani
cu 40 de butoane	— 9—12 ani
cu 60 de butoane	— 12—14 ani
cu 80 de butoane	— 14—16 ani
cu 96 de butoane	— 16—18 ani
cu 120 de butoane	— de la 18 ani

Studierea de sine stătătoare a acordeonului poate începe aproximativ la vîrsta de 13—14 ani.

Durata zilnică a exerciţiilor va fi aproximativ de 3—4 ore. La etapa iniţială timpul destinat însuşirii instrumentului se reduce pînă la o oră, o oră şi jumătate pe zi, fiind divizat în trei-patru secvenţe. După fiecare 15—20 de minute de exerciţii insistente vom face o pauză de 5—7 minute.

Peste 3—4 săptămîni de studiu de sine stătător ar fi binevenită consultaţia unui muzician profesionist.

Înainte de a începe studierea unei lucrări muzicale o vom examina cu atenţie, pentru a-i determina :

a) tonalitatea conform semnelor de lîngă cheie şi nota sau acordul final.

b) măsura, tempoul, semnele dinamice ş. a. m. d.

După ce am efectuat analiza vizuală a lucrării, începem descifrarea ei pe note cu mîna dreaptă şi stîngă separat.

La etapa iniţială, pentru respectarea duratei notelor, vom număra în glas.

Mai întîi vom descifra lucrarea în întregime, apoi vom trece la studierea ei pe fragmente (fraze, propoziţii).

Pentru a o memoriza mai uşor, fiecare două fraze învăţate separat vor fi apoi unite. După ce am învăţat a treia frază, o interpretăm împreună cu cele două, însuşite anterior ş. a. m. d. Frazelor mai dificile din punct de vedere tehnic li se va acorda o atenţie sporită.

În procesul descifrării lucrării muzicale e de dorit să fie respectate nuanţele dinamice, frazarea.

După ce a fost însuşit materialul muzical cu mîna stîngă şi dreaptă separat, se trece la executarea cu ambele mîini, respectînd toate indicaţiile referitor la lucrarea dată (interpretarea ritmică, nuanţele dinamice, manevrarea corectă a foiului ş. a. m. d.).

Dacă lucrarea muzicală trebuie executată într-un tempou rapid, trecerea de la rar la repede se efectuează treptat (rar, repejor, repede).

Memorizarea materialului muzical (exerçiţii, studii, piese) se efectuează paralel cu descifrarea lui.

Memorizarea poate fi nepremeditată şi premeditată. Memorizarea nepremeditată se caracterizează prin repetarea mecanică de nenumărate ori a materialului pe note şi este mai puţin trainică. Memorizarea premeditată se caracterizează prin prezenţa scopului de a memoriza neapărat materialul. Astfel materialul se memorizează mai repede şi pe un timp mai îndelungat.

De menţionat, că anume memorizarea premeditată dezvoltă memoria muzicală. Memorizarea premeditată nu o exclude însă pe cea nepremeditată. Repetarea sistematică, multiplă a materialului contribuie la dezvoltarea şi consolidarea deprinderilor tehnice.

Cei care studiază de sine stătător acordeonul nu trebuie să uite că eforturile lor se vor încununa de succes numai în cazul cînd îndrumările metodice vor fi respectate cu stricteţe.

ŢINUTA CORPULUI ŞI POZIŢIA ACORDEONULUI LA ETAPA INIŢIALĂ

La acordeon se poate interpreta şi stînd în picioare, însă la etapa iniţială de studiu, spre a evita oboseala, trebuie să exersăm şezînd pe scaun. Scaunul trebuie potrivit după înălţimea elevului, în aşa fel ca genunchii acestuia să se afle aproximativ la acelaşi nivel cu fundul scaunului. Elevul se va aşeza numai pe jumătate de scaun, pentru ca tălpile picioarelor, puţin îndepărtate una de alta, să se sprijine de podea. În timpul exersării măsura ritmică nu trebuie bătută cu talpa piciorului — ea va fi controlată doar de auzul muzical.

Ţinuta corpului va fi liberă, fără nici o încordare, capul drept, privirea să nu fie îndreptată spre claviatură. Elevul va acorda o deosebită atenţie calităţii sunetului.

Coloana vertebrală trebuie să capete o poziţie verticală, umerii să nu fie ridicaţi, iar spatele elevului să nu se sprijine de speteaza scaunului.

În timpul exersării, instrumentul trebuie plasat în felul indicat pe planşa 1, pentru ca în orice moment elevul să aibă posibilitatea de a se ridica sau aşeza nestingherit pe scaun. Ţinuta corectă a corpului şi acordeonului depind într-o mare măsură de ajustarea corectă a curelelor. Este necesar să potrivim curelele în aşa fel, ca partea dreaptă a acordeonului să se fixeze pe piciorul stîng, iar claviatura să se afle aproximativ la mijlocul pieptului — prin urmare, cureaua stîngă trebuie să fie puţin mai scurtă (vezi planşa 2).

Acordeonul, fixat cu ajutorul ambelor curele în felul indicat în planşa 2, trebuie să capete o poziţie stabilă, pentru ca în timpul deschiderii sau închiderii foiului, instrumentul să nu se deplaseze în partea dreaptă sau stîngă a pieptului.

Cureaua mică, prinsă la partea stîngă a instrumentului, trebuie potrivita în aşa fel, ca mîna respectivă să capete posibilitatea de a se mişca liber în sus sau în jos pe capacul cutiei. Cînd cureaua este prea lungă, mîna stîngă are o poziţie incorectă, îndoindu-se de la încheietură, şi influienţînd astfel negativ asupra evoluţiei tehnice a interpretului (vezi planşa 3 şi 4).

Planşa 1.

Planşa 2.

Planşa 3. Poziţia corectă

Planşa 4. Poziţia greşită.

STUDIEREA PRACTICĂ A ACORDEONULUI

Studierea acordeonului poate începe cu mîna dreaptă sau stîngă, dar o serie de factori ne dovedesc că este preferabilă cea de a doua variantă. În timp ce mîna stîngă deschide sau închide foiul, mîna dreaptă se încordează involuntar, făcînd o mişcare simetrică în partea opusă care influienţează negativ asupra poziţiei sale corecte. Or, se ştie că mîna dreaptă are un rol preponderent în atingerea unei virtuozităţi interpretative la acordeon.

Începînd studierea acordeonului cu mîna stîngă, elevul are posibilitate de a urmări şi simţi poziţia destul de relaxată a mîinii drepte.

Există şi un factor de natură psihologică. Elevul, înainte de a începe studierea acordeonului, resimte o anume neîncredere în faţa mulţimii de butoane, plasate la partea stîngă a instrumentului. În realitate, însă, problema e mult mai uşoară : după primele exerciţii practice cu mîna stîngă, va fi clar, că teama a fost neîntemeiată.

Un alt factor constă în aceea, că, însuşind bine acompaniamentul elementar la mîna stîngă şi manevrarea foiului, se poate trece la o treaptă mai înaltă a mişcării coordonate, adică la executarea cu ambele mîini, care decurge cu mult mai uşor decît atunci cînd elevul începe studierea cu mîna dreaptă.

Numerotarea degetelor

La partea dreaptă a acordeonului se execută cu toate cele cinci degete, care se numerotează astfel : degetul mare—1 ; arătătorul—2 ; degetul mijlociu—3 ; inelarul—4 ; degetul mic—5.

Spre deosebire de partea dreaptă, la partea stîngă se cînta numai cu patru degete (doi, trei, patru, cinci), dar numerotarea se face în aceeaşi ordine.

Funcţiile mîinii stîngi

Mîna stîngă îndeplineşte două funcţii :

1. Deschide şi închide foiul.

2. Apasă cu degetele pe butoanele respective pentru emiterea sunetelor.

Temelia palmei şi antebraţul se lipesc de capacul cutiei, ajutînd la închiderea foiului. Deschiderea foiului se execută cu sfîrşitul antebraţului, care trebuie să se afle sub cureaua bine ajustată.

Bineînţeles, la deschiderea şi închiderea foiului participa activ toată mîna, de la umăr pînă la temelia palmei.

Poziţia mîinii stîngi

Mîna stîngă puţin îndoită din cot se introduce sub cureaua mică de la partea stînga a acordeonului şi se plasează aproximativ la mijlocul rîndului doi de başi

(numărarea rîndurilor se începe de la foi), în aşa fel ca degetele 5, 4, 3 şi 2, puţin îndoite, să se atingă de başii respectivi : basul „fa“ — 5 ; „do“ — 4 ; „sol“ — 3 ; acordul major al basului „sol“ — 2 (planşa 5).

Basul „do“ — apăsat cu degetul 4 este marcat printr-o mică adîncitură, care serveşte drept reper. Degetul 1, puţin mai îndepărtat de celelalte degete, nu participă la emiterea sunetului. El este folosit la apăsarea butonului de aer.

Emiterea sunetului la acordeon

La acordeon sunetul se emite prin apăsare pe buton (la başi) sau pe clapă (la partea dreaptă), care se execută simultan cu mişcarea foiului. De mişcarea foiului depinde intensitatea sunetului, nuanţele dinamice ale interpretării : p, mf, f, adică încet, mai tare, tare.

Crescendo 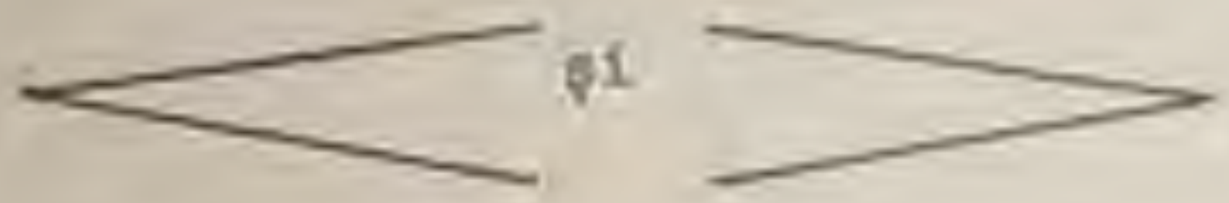 diminuendo

De măiestria emiterii sunetului, care este strîns legată de iscusinţa cu care manevrăm foiul, depinde foarte mult expresivitatea imaginii muzicale, şi, în genere, nivelul artei interpretative a acordeonistului.

Planşa 5.

Planşa 6.

Aspectul foiului acordeonului în timpul interpretării.

Exerciţii practice elementare pentru emiterea sunetului la başi

Primele exerciţii se execută liber, fără durată înainte de a cunoaşte portativul şi notele muzicale, adică la auz. Mîna stîngă se plasează în poziţia indicată pe planşa 6.

Exerciţiul I

Cu pernuţa degetului 4 apăsăm pe butonul marcat (ultima falangă a degetului să nu fie îndoită înăuntru), care corespunde basului „do", şi, în acelaşi timp, deschidem foiul.

Foiul trebuie să fie deschis şi închis în formă de evantai, sunetul emis să curgă lin, duios, cu aceeaşi tărie, fără opriri şi izbituri.

Respiraţia elevului trebuie să fie normală, să nu depindă de deschiderea şi închiderea foiului.

Amplituda deschiderii foiului la etapa iniţială nu trebuie să fie prea mare (planşa 6). Schimbarea mişcării foiului (închiderea) se face energic (brusc), dar fără schimbarea intensităţii sunetului, fără accente. În momentul schimbării direcţiei foiului sunetul se întrerupe prin ridicarea degetului de pe buton, iar odată cu închiderea foiului, degetul revine în poziţia iniţială (apasă pe buton).

În acest exerciţiu şi, în general, în timpul interpretării cu mîna stîngă la başi degetele nu trebuie ridicate prea sus, ele trebuie antrenate în aşa fel, ca distanţa dintre degete şi butoane să fie minimală. În timpul executării exerciţiilor la başi mîna dreaptă va fi liberă.

Exerciţiul 2

În timpul deschiderii foiului cu degetul 4 apăsăm butonul marcat („do"), iar la închidere, cu degetul 2 apăsăm basul „re" (Priviţi schema başilor şi acordurilor).

Toate indicaţiile din ex. 1 trebuie respectate şi în ex. 2. Aceste două exerciţii trebuie interpretate un timp mai îndelungat, pentru a deprinde poziţia corectă a mîinii stîngi (de care depinde tehnica la başi), manevrarea foiului şi, totodată, se va urmări ca mîna dreaptă să nu se încordeze.

Exerciţiul 3

Se va interpreta cu sunete de o durată mult mai scurtă.

Cu degetul 3 apăsăm pe butonul marcat (do), numărînd cu vocea (în glas tare) în temp moderat un-şi, doi-şi, trei-şi, în acelaşi timp deschidem foiul. Cînd spunem „un" — apăsăm butonul, cînd spunem „şi", ridicăm energic degetul de pe buton. Spunem „doi" — apăsăm, spunem „şi" — ridicăm. Durata la „un" trebuie să corespundă întocmai duratei lui „şi", adică pauzei. Sunetele trebuie să aibă o durată scurtă:

un-şi „do“-pauză	doi-şi „do“-pauză	trei-şi „do“-pauză	patru-şi „do“-pauză

Dupa ce spunem „patru-şi“, închidem foiul. Deschiderea şi închiderea foiului trebuie îndeplinită la fel ca şi în ex. 1 şi 2, adică lin, fără izbituri, fără opriri (la pauza intensitatea mişcării foiului rămîne aceeaşi). În timpul însuşirii ex. 3 degetele, care nu participă la executare, trebuie să se afle în poziţia indicată în planşa 5, adica pe rindul 2.

Exerciţiul 4

La „un“ — cu degetul 3 apăsăm butonul marcat („do“), la „şi“ — pauză. La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm butonul „sol“, care se află mai sus de basul „do“ pe rîndul doi al başilor, la „şi“ — pauză. La „trei“ — apăsăm basul „do“, la „şi“ — pauză. La „4“ — apăsăm basul „sol“, la „şi“ — pauză. După ce spunem „patru-şi“, — executarea se prelungeşte în direcţia închiderii foiului.

Toate indicaţiile din ex. 3 trebuiesc respectate şi în ex. 4.

Exerciţiul 5

Ex. 5 se execută întocmai ca şi ex. 4. Deosebirea constă în faptul, că în loc de butonul „sol“, care a fost apăsat cu degetul 2, apăsăm pe butonul, care se află alături de basul „do“ pe diagonală.

La „un“ — cu degetul trei apăsăm basul „do“, la „şi“ — pauza.

La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm butonul, care se află alături de basul „do“ pe rîndul trei (piezişi) şi indică acordul* major al basului „do“, la „şi“ — pauza.

La „trei“ — cu degetul 3 apăsăm butonul „do“, la „şi“ — pauză.

La „patru“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „do“, la „şi“ — pauză.

Toate indicaţiile din exerciţiul 3 privitor la interpretare trebuiesc respectate şi în exerciţiul 5.

Exerciţiul 6

Deschidem foiul: la „un“— cu degetul 3 apăsăm basul „do“, la „şi“ — pauză.

La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „do“, la „şi“ — pauză. La trei apăsăm basul „do“, la „şi“ — pauză.

Închidem foiul : La „un“ — cu degetul 3 apăsăm basul „sol“, la „şi“ — pauză.

La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „sol“, care se află alături de basul „sol“ pe rîndul trei (piezişi), la „şi“— pauză. La „trei“ — basul „sol“ la „şi“ — pauză. La 4 — acordul major al basului „sol“, la „şi“ — pauză.

---

* Despre acorduri se va vorbi mai tîrziu.

Acest exerciţiu trebuie interpretat de 3—4 ori fără întrerupere, şi după un mic repaus exersarea se poate relua. În timpul acestui repaus elevul trebuie să se ridice de pe scaun, mîna stîngă trebuie retrasă de sub cureaua mică şi lăsată liber în jos. În timpul repausului mîna dreaptă execută diferite mişcări (în sus, în jos laterale şi altele). Din punct de vedere fiziologic, exerciţiile fizice făcute cu mîna dreaptă ajută la revenirea mai rapidă a mîinii stîngi (obosite). Aceste indicaţii trebuiesc respectate pe parcursul tuturor exersărilor la acordeon.

Exerciţiul 7

Deschidem foiul : la „un“ — cu degetul 3 apăsăm basul „do“, la „şi“— pauză.

La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „do“, la „şi“— pauza.

La „trei“ — cu degetul 3 apăsăm basul „do“, la „şi“— pauză.

La „patru“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „do“, la „şi“— pauză. Închidem foiul ; la „un“ — cu degetul 3 apăsăm basul „fa“, care se află pe rîndul doi mai jos de basul „do“, la „şi“— pauză. La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „fa“, care se află alături de basul „fa“ pe rîndul 3 (pieziş), la „şi“— pauză.

La „trei“ — cu degetul 3 apăsăm basul „fa“, la „şi“— pauză.

La „patru“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „fa“, la „şi“— pauză. În momentul cînd spunem „şi“, degetul 3 trebuie plasat pe basul „sol“ printr-o mică mişcare a mîinii de la încheietură.

Deschidem foiul : la „un“ — cu degetul 3 apăsăm basul „sol“, la „şi“— pauză.

La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „sol“, la „şi“— pauză.

La „trei“ — cu degetul 3 apăsăm basul „sol“, la „şi“— pauză.

La „patru“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „sol“, la „şi“— pauză.

Închidem foiul : La „un“ — cu degetul 3 apăsăm basul „do“, la „şi“— pauză.

La „doi“ — cu degetul 2 apăsăm acordul major al basului „do“, la „şi“— pauză.

La „trei“ — cu degetul 3 apăsăm basul „do“, la „şi“— pauză.

La „patru“ — cu degetul 3 apăsăm acordul major al basului „do“, la „şi“ — pauză.

Exerciţiile expuse mai sus trebuiesc însuşite fundamental, respectînd toate indicaţiile referitor la ele.

NOTAŢIA MUZICALĂ

Sistemul actual de reprezentare grafică a muzicii este rezultatul unui proces îndelungat, care a evoluat de-a lungul veacurilor odată cu dezvoltarea culturii muzicale în genere.

SUNETUL MUZICAL

Sunetul muzical este rezultatul vibraţiilor regulate emise de către un corp sonor. La acordeon sunetul este produs de un şir de lame de oţel, fixate pe rame în corpul lui, care vibrează sub presiunea şuvoiului de aer produs de foi.

Însuşirile principale ale sunetului sînt : ***înălţimea, intensitatea, timbrul*** **şi** ***durata.***

Înălţimea sunetului depinde de frecvenţa vibraţiilor corpului sonor într-o unitate de timp. Datorită acestui fapt sunetele muzicale pot fi aranjate într-o ordine precisă, de la sunetul cel mai grav, pînă la cel mai acut, formînd astfel scara generală muzicală (sonoră).

SCARA MUZICALĂ FOLOSITĂ LA ACORDEON* :

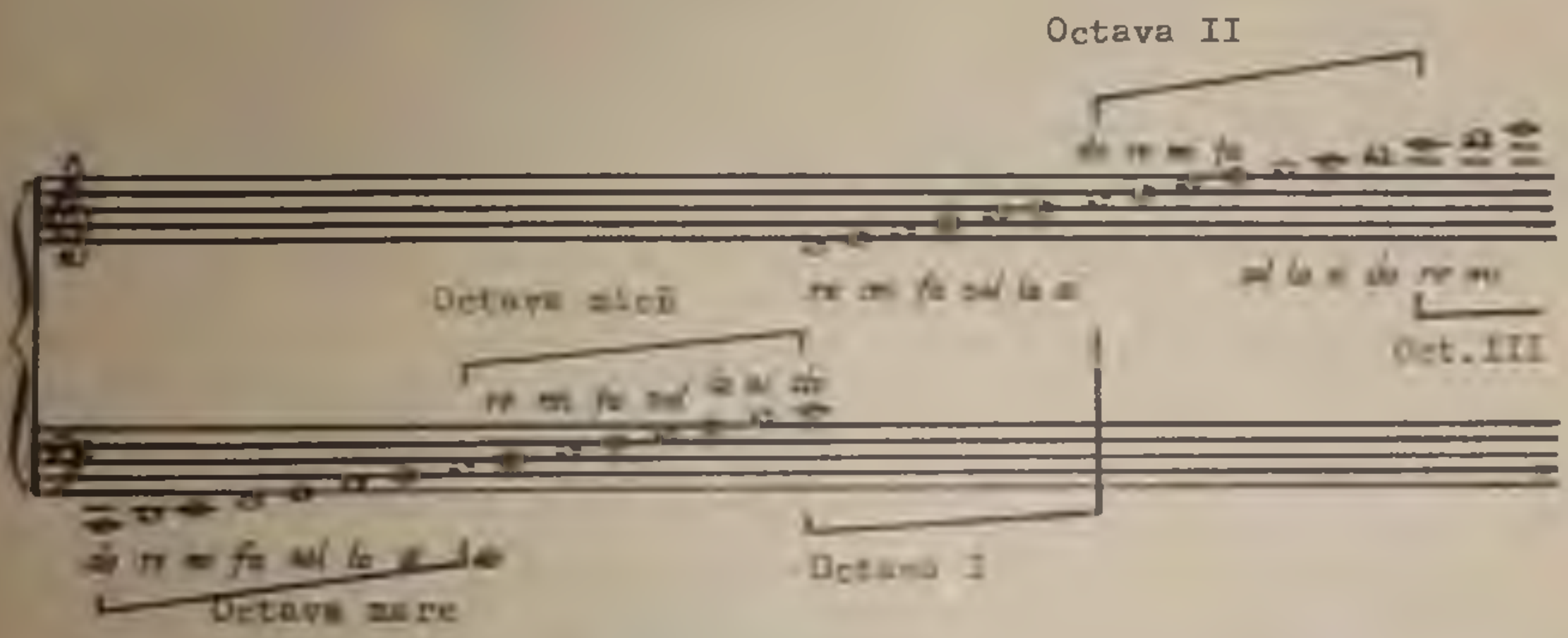

Cele şapte trepte ale scării muzicale cu denumiri proprii se numesc trepte principale. În ordinea enumerării fiecare a opta treaptă principală are aceeaşi denumire ca şi prima, formînd intervalul de o octavă. Clapele albe ale acordeonului reprezintă treptele principale ale scării muzicale :

* La etapa iniţială nu e obligatoriu a studia toată scara muzicala.

Denumirea silabică : do, re, mi, fa, sol, la, si. Denumirea literală : C D E F G A H.

Intensitatea sunetului depinde de amplitudinea oscilaţiilor corpului sonor. Cu cît ea este mai mare, cu atît sunetul este mai puternic şi invers. În arta muzicală varietatea de intensităţi sonore, cunoscute sub denumirea de nuanţe dinamice, sînt reprezentate grafic prin termini de nuanţe şi accente. Terminii prin care se indică nuanţele în practica muzicală sînt de origine italiană. Cîteva exemple de termini, care indică o intensitate uniformă :

PP — pianissimo	(foarte încet)
P — piano	(încet)
mp — mezzopiano	(nu prea încet, mijlociu)
mf — mezzoforte	(pe jumătate tare)
f — forte	(tare, puternic)

Terminii şi indicii de mai sus acţionează în textul muzical pînă la apariţia unei nuanţe noi. Iată cîteva exemple de termini, care indică o schimbare progresivă a intensităţii :

crescendo	(crescînd intensitatea din ce în ce mai mult)
descrescendo	(descrescînd intensitatea din ce în ce mai mult)
diminuendo — dim.	(micşorînd intensitatea din ce în ce mai mult)

ACCENTELE

Evidenţierea unui sunet în comparaţie cu altele se numeşte accent. Ele se indică prin semnul>. La acordeon accentele se execută printr-o mişcare bruscă a foiului.

TIMBRUL SUNETULUI

Însuşirea prin care deosebim sunetele emise de corpuri sonore diferite se numeşte timbru. Fiecare instrument muzical îşi are timbrul său propriu. La acordeon timbrul sunetului se schimbă cu ajutorul registrelor.

DURATA SUNETULUI

Însuşirea prin care deosebim un sunet mai lung de unul mai scurt se numeşte durata sunetului. Ea depinde de continuitatea vibraţiilor corpului sonor. Semnele grafice prin care se indică durata şi înălţimea sunetelor în scris se numesc note. Notele reprezintă o porţiune de timp şi de aceea se mai numesc durate sau valori. Notaţia contemporană a duratei sunetului se reprezintă grafic prin următoarele semne :

o - nota întreagă

𝅗𝅥 - doime, adică gumătate din nota întreagă

♩ - pătrime, a patra parte din nota întreagă

♪ - optime, a opta parte din nota întreagă

𝅘𝅥𝅯 - şaisprezecime, a şaisprezecea parte din nota întreagă

Pentru fiecare valoare de notă există un semn corespunzător de pauză (tăcere) :

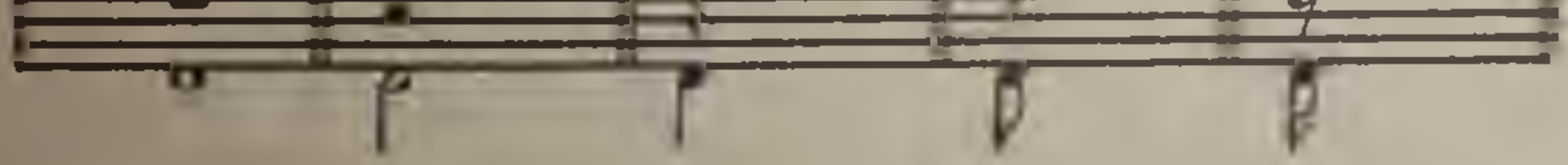

Valoarea sunetelor muzicale se măsoară prin numărarea egală (uniformă) a intervalelor de timp.

Ca unitate de numărare poate fi folosită pătrimea. Durata unei pătrimi se poate compara cu pasul cadenţat (ritmic) în timpul mersului moderat. Ca mijloc auxiliar la interpretarea ritmică la etapa iniţială se poate folosi numărarea în glas.

Aşa dar — nota întreagă conţine patru pătrimi ($\frac{4}{4}$) se poate cînta prin numărarea în glas astfel : „un-şi“, „doi-şi“, „trei-şi“, „patru-şi“.

Duratele mai scurte se obţin prin divizarea notei întregi şi a subdiviziunilor ei în două părţi egale.

Diviziunea binară cu pauzele ei corespunzătoare

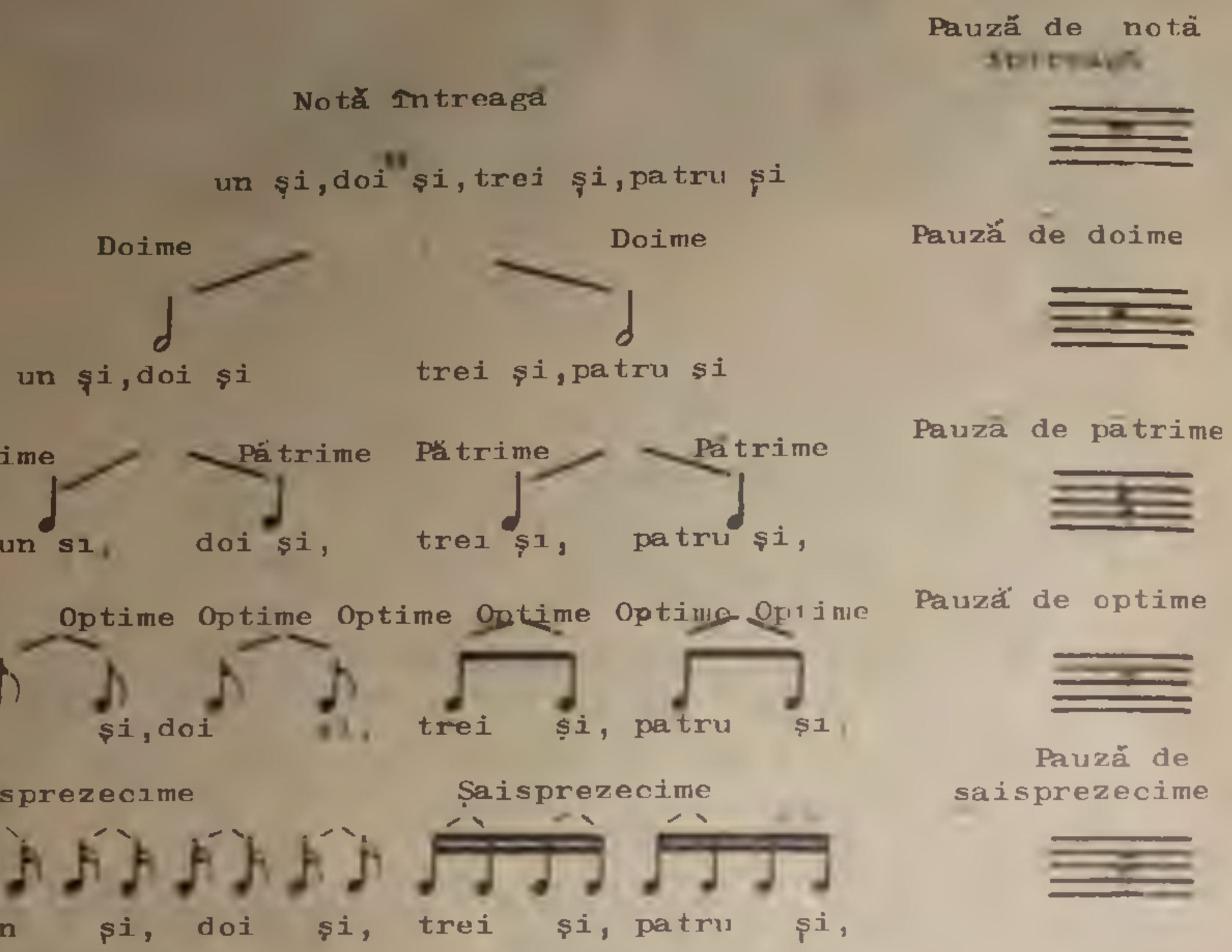

Semnele de prelungire şi prescurtare a notelor

Legato de prelungire a duratei notelor este semnul în formă de arc, care **uneşte două note alăturate de aceeaşi înălţime :**

Legato de expresie este arcul scris deasupra sau de desubtul a două sau mai multe note cu înălţime diferită. Legato de expresie indică trecerea de la un sunet la altul fără întrerupere, adică executarea legată a notelor respective.

P U N C T U L. Prelungirea duratei se poate face şi cu ajutorul punctului, care se scrie alături de notă, la dreapta ei. Punctul prelungeşte durata notei cu o jumătate din durata ei de bază.

F E R M A T A este semnul sau , care se scrie deasupra sau de desubtul notei sau pauzei şi indică prelungirea duratei notei sau a pauzei aproximativ cu o jumătate din durata ei. Interpretarea fermatei depinde atît de caracterul şi tempoul piesei, cît şi de simţul şi gustul artistic al interpretului.

S T A C A T O se înseamnă printr-un punct, care se pune deasupra sau de desubtul notei. Stacato prescurtează durata notei respective cu o jumătate din durata ei. Cealaltă jumătate a duratei, provenită din prescurtare, reprezintă o pauză.

Stacato la acordeon — emiterea sunetului în mod sacadat. El se poate interpreta în felul următor :

1. Numai cu degetele, care lovesc pe clape.
2. Cu mîna de la încheietură (aşa se interpretează acordurile, octavele).
3. Stacato accentuat, care se execută cu ajutorul foiului şi al degetelor.

Toate semnele grafice sînt aşezate pe grupuri de cîte cinci linii paralele, numite *portativ*. Numerotarea liniilor se face de jos în sus. Locul între linii se numeşte spaţiu.

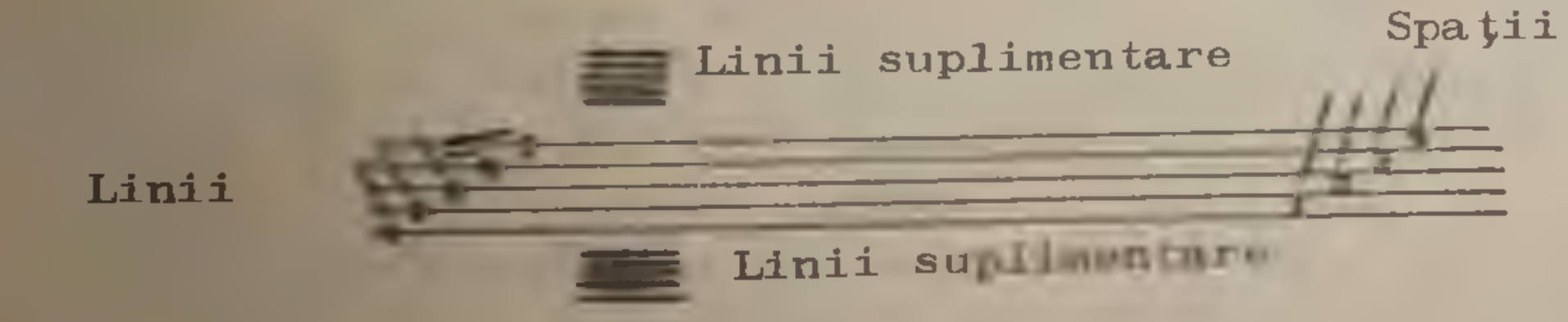

Linia verticală, aşezată transversal pe portativ, care desparte măsurile (tactele) unele de altele, se numeşte *bară de măsură* (bară de tact). Distanţa de la o bară de măsură la alta se numeşte *tact*. Bara dublă, aşezată transversal pe portativ, care se scrie la sfîrşitul unei părţi al ei, se numeşte *bară finală*.

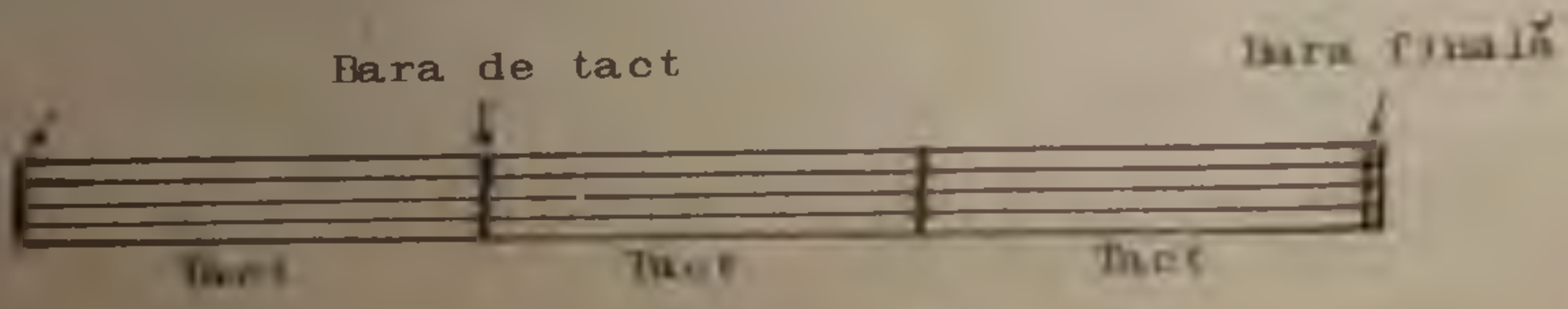

Părţile unei compoziţii muzicale, care trebuie să se repete exact, se încadrează în semnele de repriză. Cînd o parte a compoziţiei muzicale se repetă cu un alt sfîrşit, se foloseşte volta I şi volta II. La repetare, în loc de tactele din volta I se cîntă tactele din volta II.

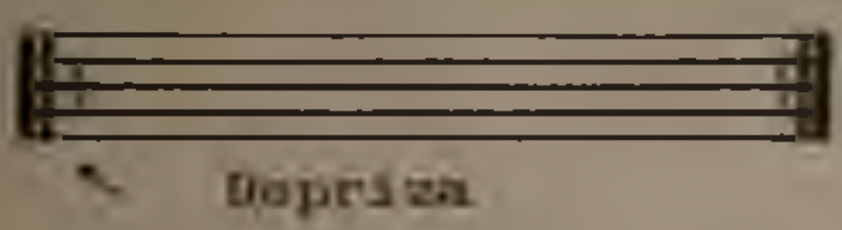

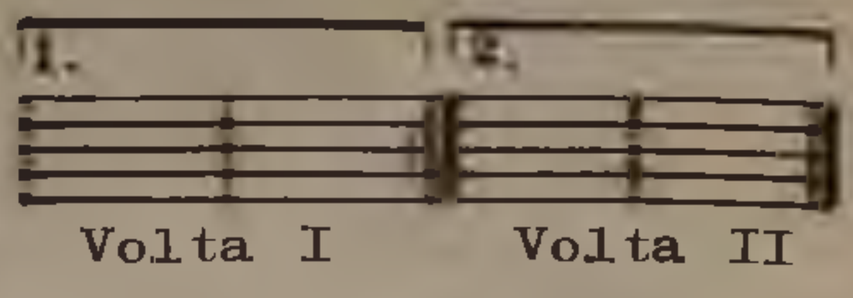

Notaţia muzicală la acordeon este prezentată pe două portative unite printr-un semn numit *acoladă :*

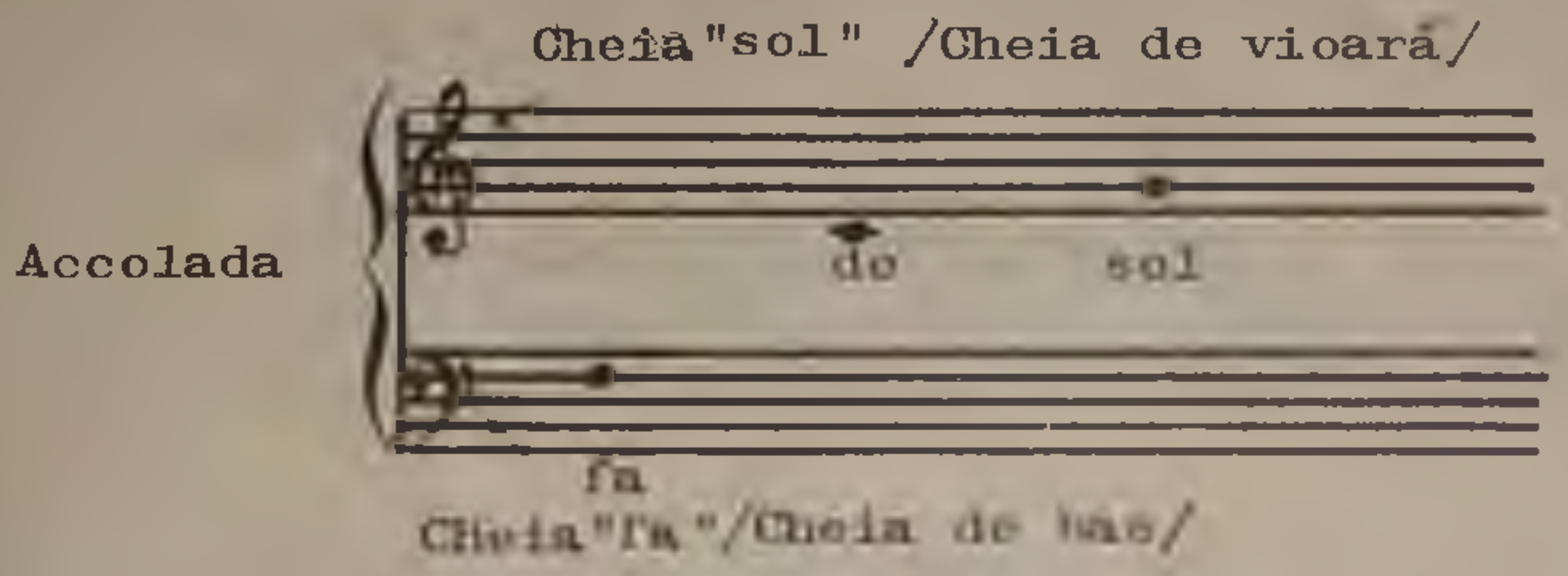

Pe linia a doua a portativului superior este notată cheia „sol“, care indică nota „sol“ din octava I. Pe portativul inferior este notată cheia „fa“, care indică nota „fa“ din octava mică.

Ritmul şi metrul

În sensul larg al cuvîntului prin ritm se subînţelege tot ceea ce constituie un element al mişcării în timp, ca, de pildă, mersul, respiraţia, pulsul ş.a.m.d.

În muzică ritmul se manifestă printr-o succesiune organizată a sunetelor accentuate şi neaccentuate (timpi tari şi slabi) de durată şi înălţime egală sau diferită.

T I M P U L este unitatea de măsură a duratei sunetului. Timpii sînt de două feluri : accentuaţi şi neaccentuaţi. Timpii accentuaţi se numesc *tari*, iar cei neaccentuaţi *slabi*.

M E T R U L se manifestă prin succesiunea sau alternarea periodică a timpilor tari şi slabi cu durată egală.

Pentru a obţine o interpretare ritmică perfectă, este necesar ca pulsaţia metro-ritmică s-o simţim în noi înşine. Numărarea în glas nu poate asigura respectarea strictă a ritmului muzical. Recurgem la ea numai la etapa iniţială ca la un mijloc auxiliar.

Lungimea tactelor se determină prin măsura de tact-fracţie notată la începutul piesei muzicale, lîngă cheie :

Numărătorul fracţiei indică numărul timpilor metrici, iar numitorul indică durata fiecărui timp metric (durata ce se ia ca unitate de numărare).

Aşa dar, în măsurile indicate mai sus $\frac{2}{4}$; $\frac{3}{4}$; $\frac{4}{4}$ — se numără : la doi (un-şi, doi-şi), la trei (un-şi, doi-şi, trei-şi), la patru (un-şi, doi-şi, trei-şi, patru-şi).

Unitatea de numărare în aceste măsuri este pătrimea.

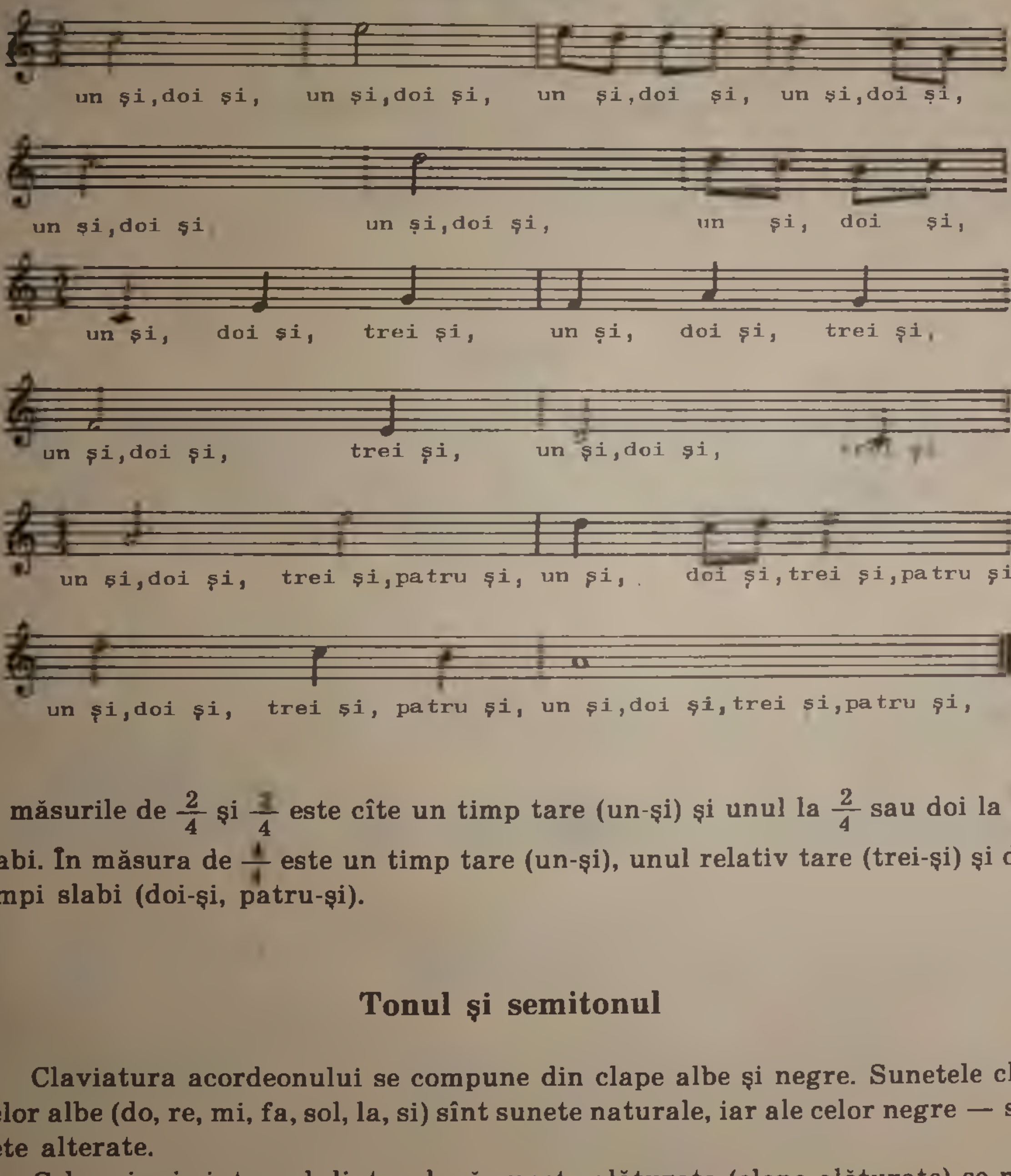

În măsurile de $\frac{2}{4}$ şi $\frac{3}{4}$ este cîte un timp tare (un-şi) şi unul la $\frac{2}{4}$ sau doi la $\frac{4}{4}$ slabi. În măsura de $\frac{4}{4}$ este un timp tare (un-şi), unul relativ tare (trei-şi) şi doi timpi slabi (doi-şi, patru-şi).

Tonul şi semitonul

Claviatura acordeonului se compune din clape albe şi negre. Sunetele clapelor albe (do, re, mi, fa, sol, la, si) sînt sunete naturale, iar ale celor negre — sunete alterate.

Cel mai mic interval dintre două sunete alăturate (clape alăturate) se numeşte *semiton*. Două semitonuri alcătuiesc un *ton*. Semitonul se notează prin fracţia $\frac{1}{2}$. iar tonul prin cifra 1.

Intervalele

Distanţa cuprinsă între două sunete se numeşte *interval*. Denumirea intervalelor se face după numărul treptelor pe care le cuprind. Un interval poate fi melodic, atunci cînd cele două sunete care-l compun sînt luate consecutiv şi armonic, atunci cînd cele două sunete sînt interpretate simultan.

Intervale melodice:

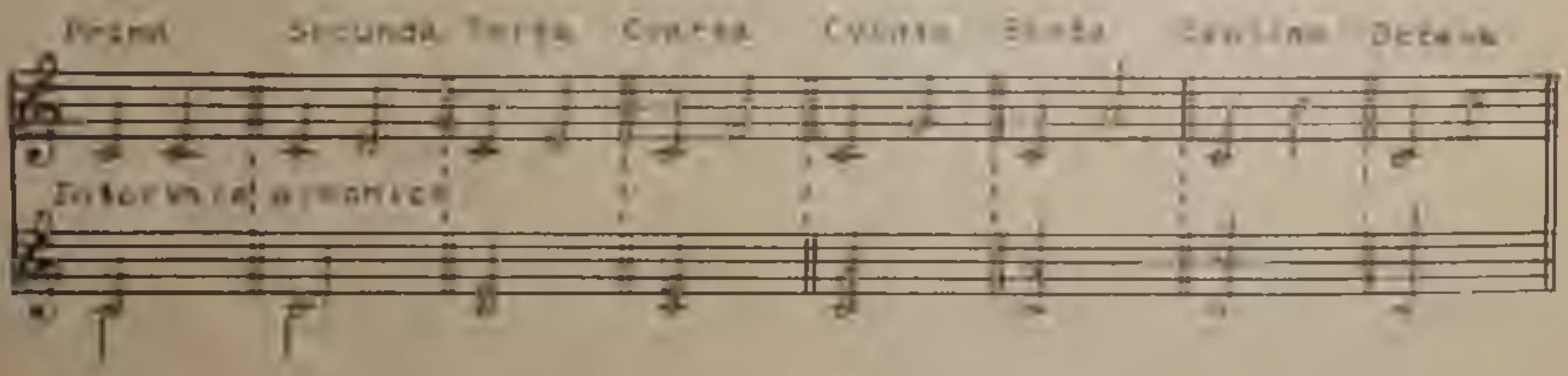

Tabelul intervalelor

Denumirea intervalului	Numărul de trepte	Numărul de tonuri				
		perfect	mic	mare	micșorat	mărit
Prima	1	0	–	–	–	$\frac{1}{2}$
secunda	2	–	$\frac{1}{2}$	1	0	$1\frac{1}{2}$
terța	3	–	$1\frac{1}{2}$	2	1	$2\frac{1}{2}$
cvarta	4	$2\frac{1}{2}$	–	–	2	3
cvinta	5	$3\frac{1}{2}$	–	–	3	4
sexta	6	–	4	$4\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	5
septima	7	5	5	$5\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	6
octava	8	6	–	–	$5\frac{1}{2}$	$6\frac{1}{2}$

Semnele de alteraţie

Există trei semne principale de alteraţie : diezul, bemolul şi becarul.

Diezul (♯) — urcă înălţimea notei, înaintea căreia este scris, cu un semiton. În denumirea literală a notelor cuvîntul diez este înlocuit cu sufixul is.

Bemolul (♭) — coboară înălţimea notei, înaintea căreia este scris, cu un semiton. În denumirea literală a notelor cuvîntul bemol este înlocuit cu sufixul es.

Becarul (♮) — anulează acţiunea tuturor semnelor de alteraţie, readucînd sunetul la înălţimea lui naturală.

Semnele de alteraţie se împart în *constituitive* şi *accidentale*.

Se scrie:

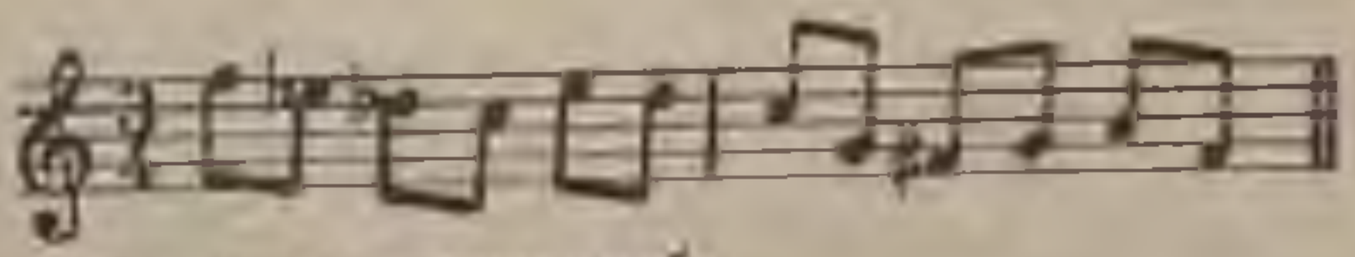

Se interpretează:

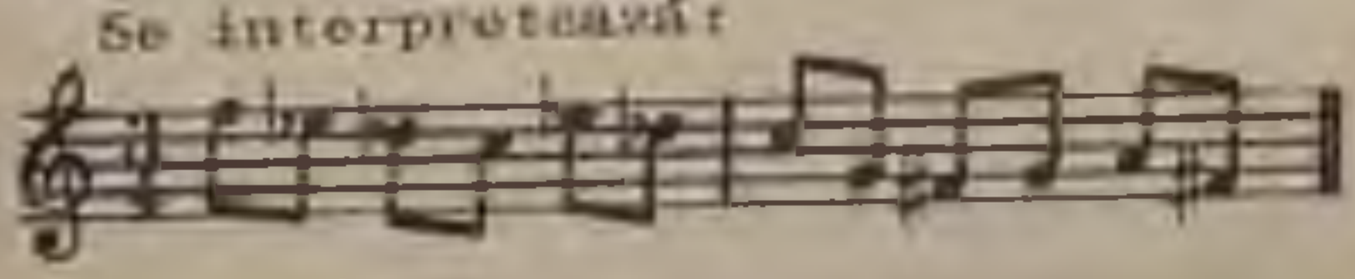

Se scrie:

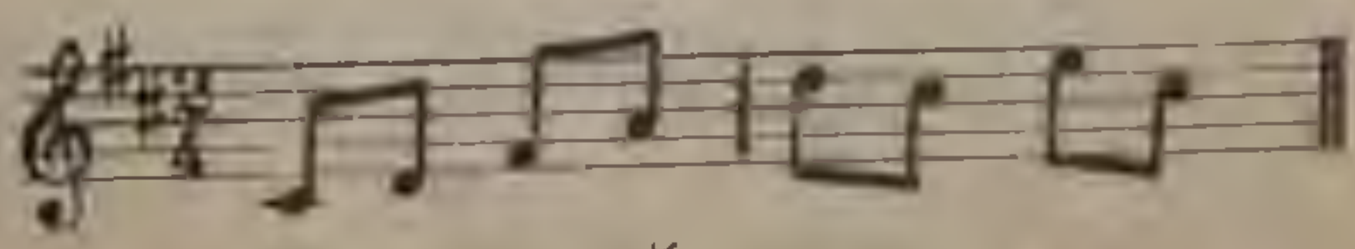

Se interpretează:

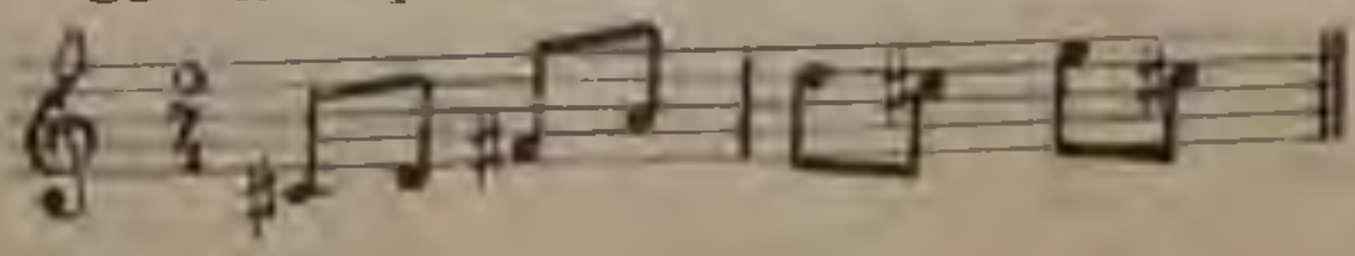

Semnele de alteraţie constituitive se scriu alături de cheie, formînd armura unei tonalităţi şi sînt valabile pînă la sfîrşitul piesei muzicale sau pînă la o eventuală modificare a armurii.

Semnele de alteraţie accidentale se scriu înaintea notelor în decursul lucrării muzicale şi sînt valabile numai într-un tact pentru o singură voce.

Studierea practică a acordeonului (pe note)

PARTEA STÎNGĂ A ACORDEONULUI

Aranjarea notelor pe portativ în cheia „fa“ (de bas) :

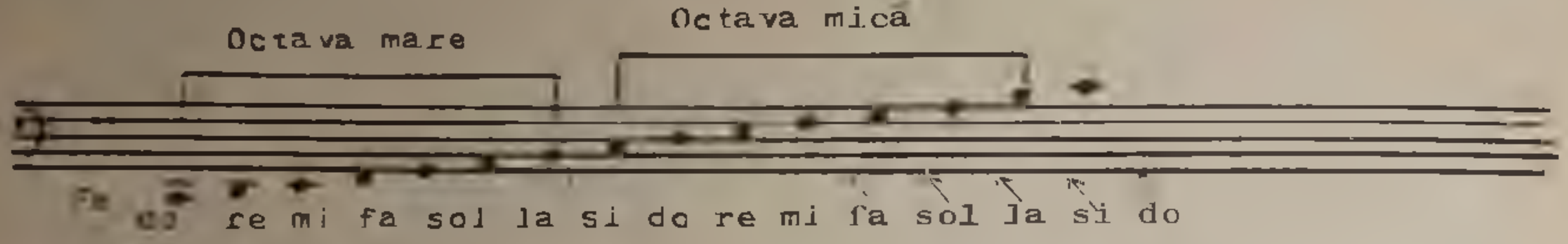

Pentru studierea părţii stîngi a acordeonului este necesar de a cunoaşte la perfecţie aranjarea notelor pe portativ în cheia de bas, dar aceasta se va efectua treptat pe parcursul studierii acordeonului.

Pe partea stîngă a acordeonului sînt plasate şase rînduri de butoane (numărarea lor începe de la foi).

Pe primul rînd sînt plasaţi aşa-numiţii başi suplimentari (de terţă). Pe rîndul doi — başii fundamentali. Prin apăsarea unuia din başii suplimentari sau fundamentali se reproduce un singur sunet 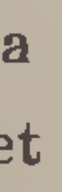 , care sună în cîteva octave.

Nota care trebuie executată pe rîndul suplimentar se înseamnă printr-o liniuţă sub ea : .

Pe rîndurile 3, 4, 5, 6 sînt plasate acordurile. (Consunarea alcătuită din trei sau mai multe sunete suprapuse pe terţe sau care pot fi suprapuse pe terţe se numeşte acord.)

Prin apăsarea unuia din butoanele rîndurilor 3, 4, 5 şi 6 se reproduce o consunare din trei sunete :

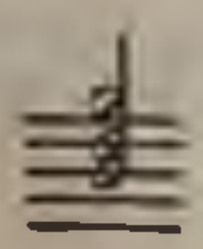

Pe rîndul trei se află acordurile majore. Ele se notează prin denumirea literală a basului fundamental. De exemplu, acordul major al basului „do“ se înseamnă prin litera „C“ mare.

Pe rîndul patru sînt situate acordurile minore. Ele se notează prin denumirea literală a basului principal, adăugînd litera „m“ mică — (minor).

Pe rîndul cinci se află septacordurile, care se notează prin denumirea literală a basului principal şi cifra „7“.

Pe rîndul şase — septacordurile micşorate. Ele se notează prin denumirea literală a basului principal şi cuvîntul italian *diminuire*, prescurtat dim. (micşorat).

Pe note aceste rînduri se notează în felul următor :

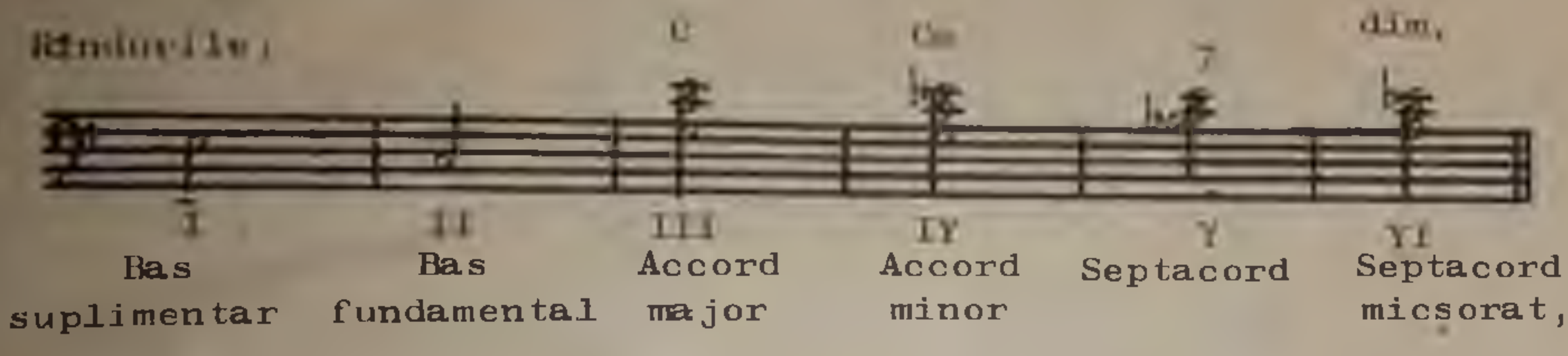

Bas suplimentar — Bas fundamental — Accord major — Accord minor — Septacord — Septacord micşorat,

Exerciţii elementare de acompaniament cu mîna stîngă

Pentru orientarea corectă la partea stîngă a acordeonului este necesar de a studia după schema basilor şi acordurilor (paralel cu exerciţiile practice), denumirea fiecărui buton al rîndului fundamental şi suplimentar, începînd cu basul „do".

Notele din exerciţiile de mai jos se interpretează sacadat (stacato).

Cifrele scrise deasupra notelor arată cu ce deget trebuie apăsat basul sau acordul respectiv.

Exerciţii

Exerciţiul 1 se interpretează întocmai ca şi exerciţiul 5 (pag. 13) executat fără note.

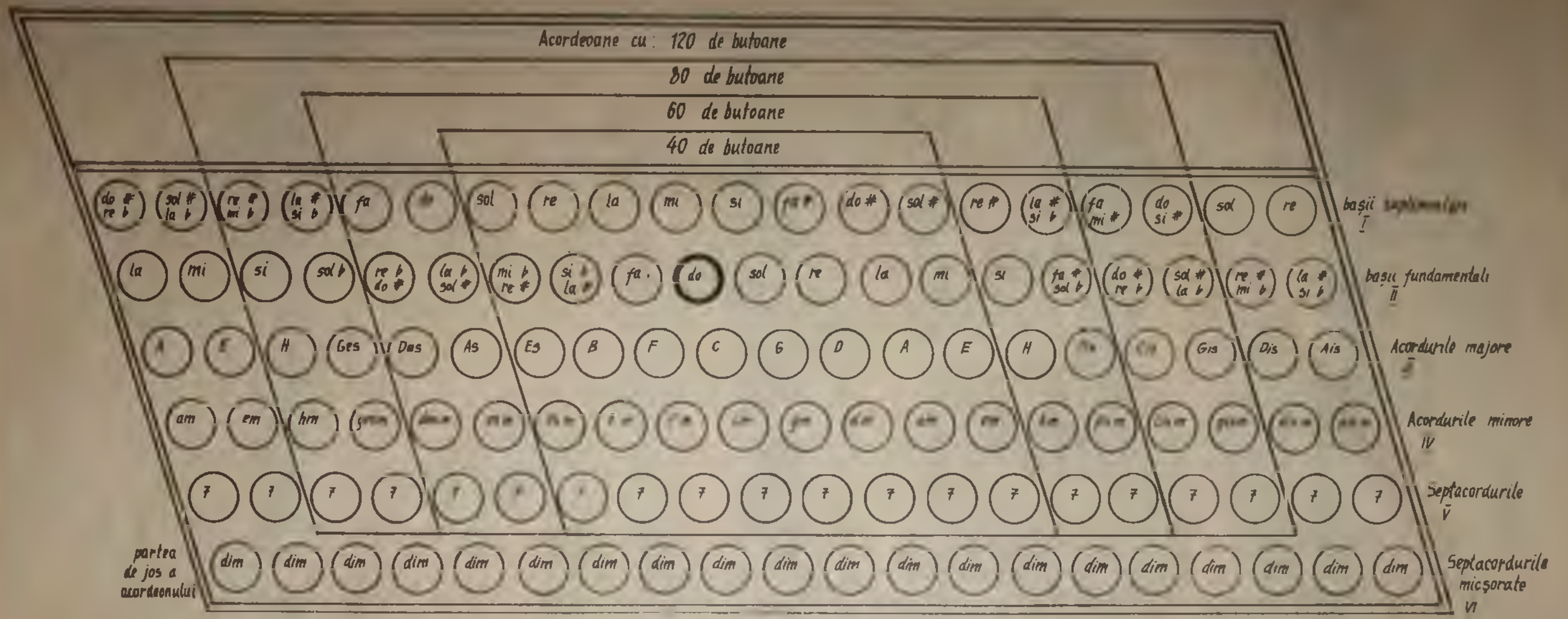
Acordeoane cu: 120 de butoane
80 de butoane
60 de butoane
40 de butoane
do # re b
sol # la b
re # mi b
la # si b
fa
do
sol
re
la
mi
si
re #
do #
sol #
re #
la # si b
fa mi #
do si #
sol
re
bașii septimelor I
la
mi
si
sol b
re b do #
la b sol #
mi b re #
si b la #
fa
do
sol
re
la
mi
si
fa # sol b
do # re b
sol # la b
re # mi b
la # si b
bașii fundamentali II
A
E
H
Ges
Des
As
Es
B
F
C
G
D
A
E
H
Fis
Cis
Gis
Dis
Ais
Acordurile majore III
am
em
hm
fism
cism
gism
dism
asm
esm
bm
fm
cm
gm
dm
am
em
hm
fism
cism
gism
dism
asm
esm
Acordurile minore IV
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
Septacordurile V
partea de jos a acordeonului
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
dim
Septacordurile micșorate VI

Semnul ∨ — indică deschiderea foiului.
Semnul ∧ — indică închiderea foiului.

* Basul și acordul scris deasupra lui se execută concomitent.

În ex. 5 intensitatea sunetului trebuie să crească treptat de la mp pînă la mf, și invers de la mf pînă la mp (fără izbituri).

În momentul creșterii intensității sunetului mîna dreaptă trebuie să rămînă liberă. De aceea cu mîna stîngă vom exersa un timp mai îndelungat.

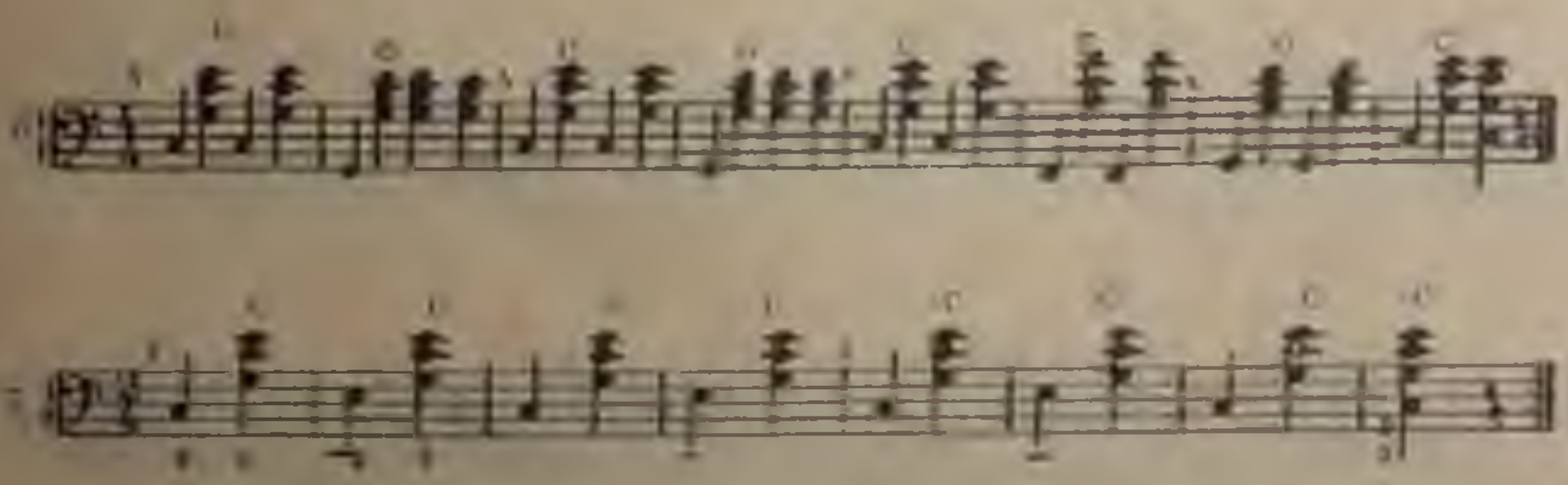

Notele, sub care sînt liniuţe, se execută pe rîndul 1 (başii suplimentari).

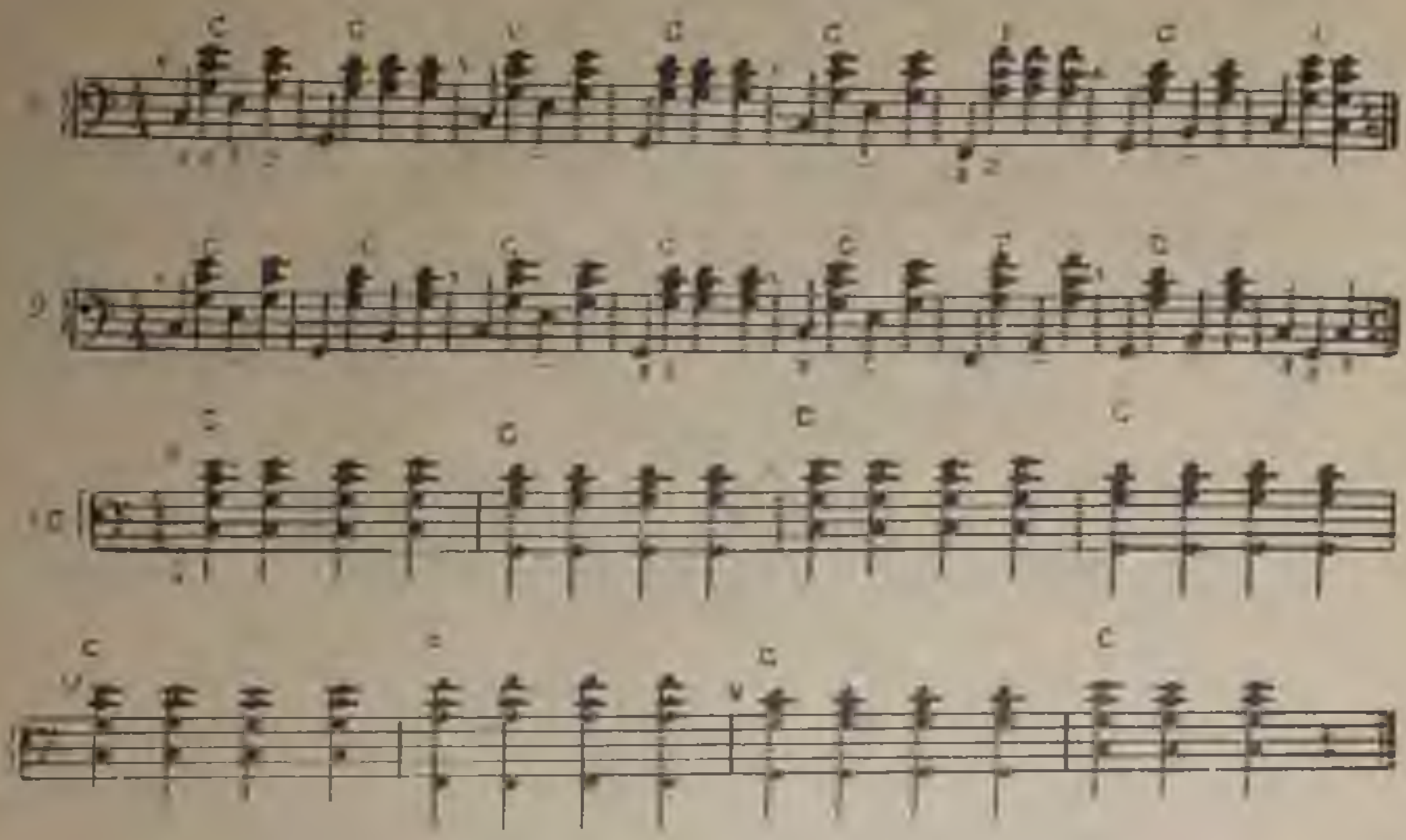

În ex. 11, 12 şi 13 basul şi primul acord din tact se execută legato. Ambele acorduri se execută scurt (stacato).

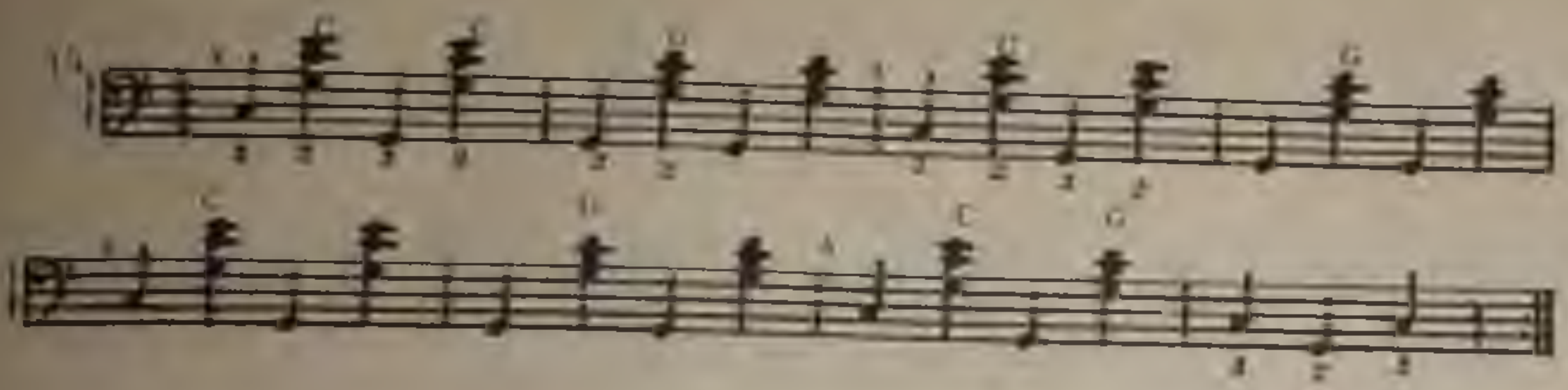

În primul tact al ex. 14, în timp ce degetul trei apasă basul „sol“, degetul doi rămîne deasupra acordului respectiv.

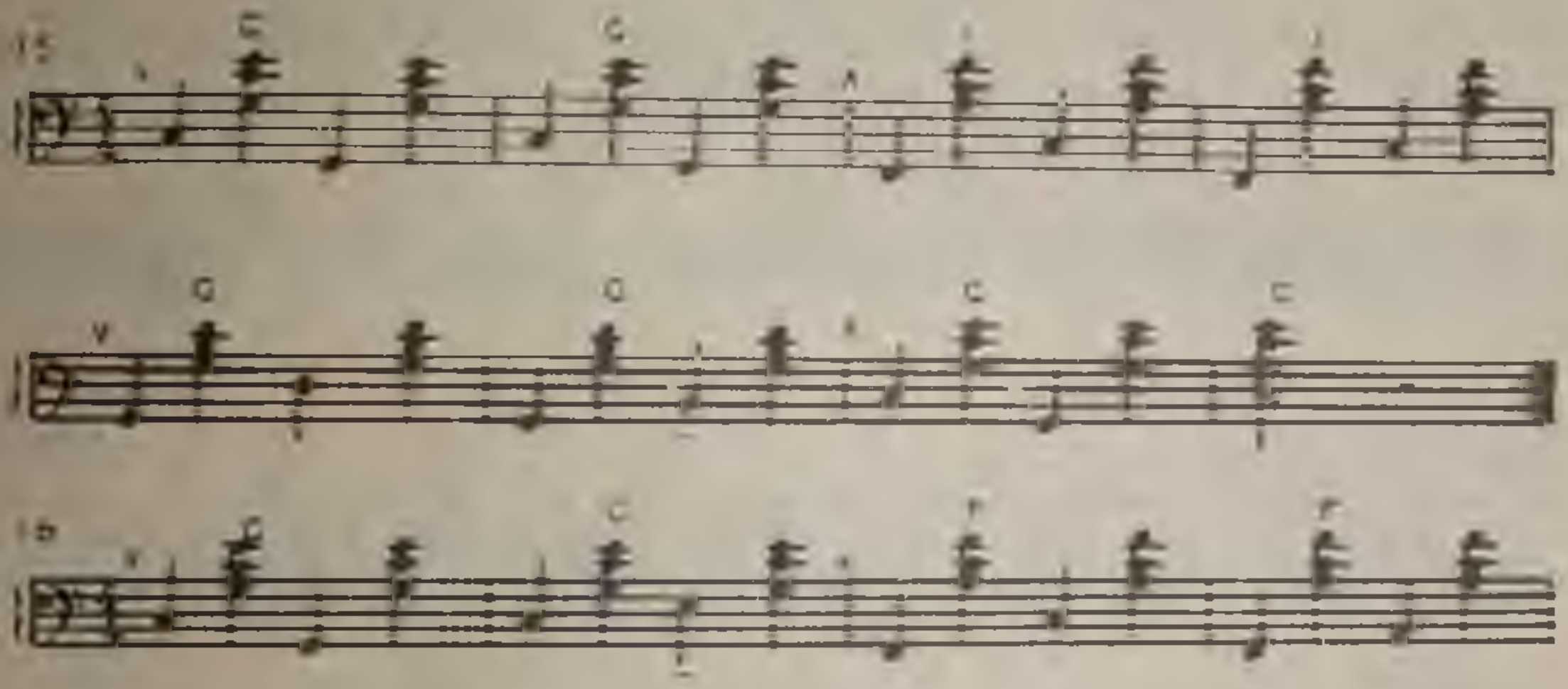

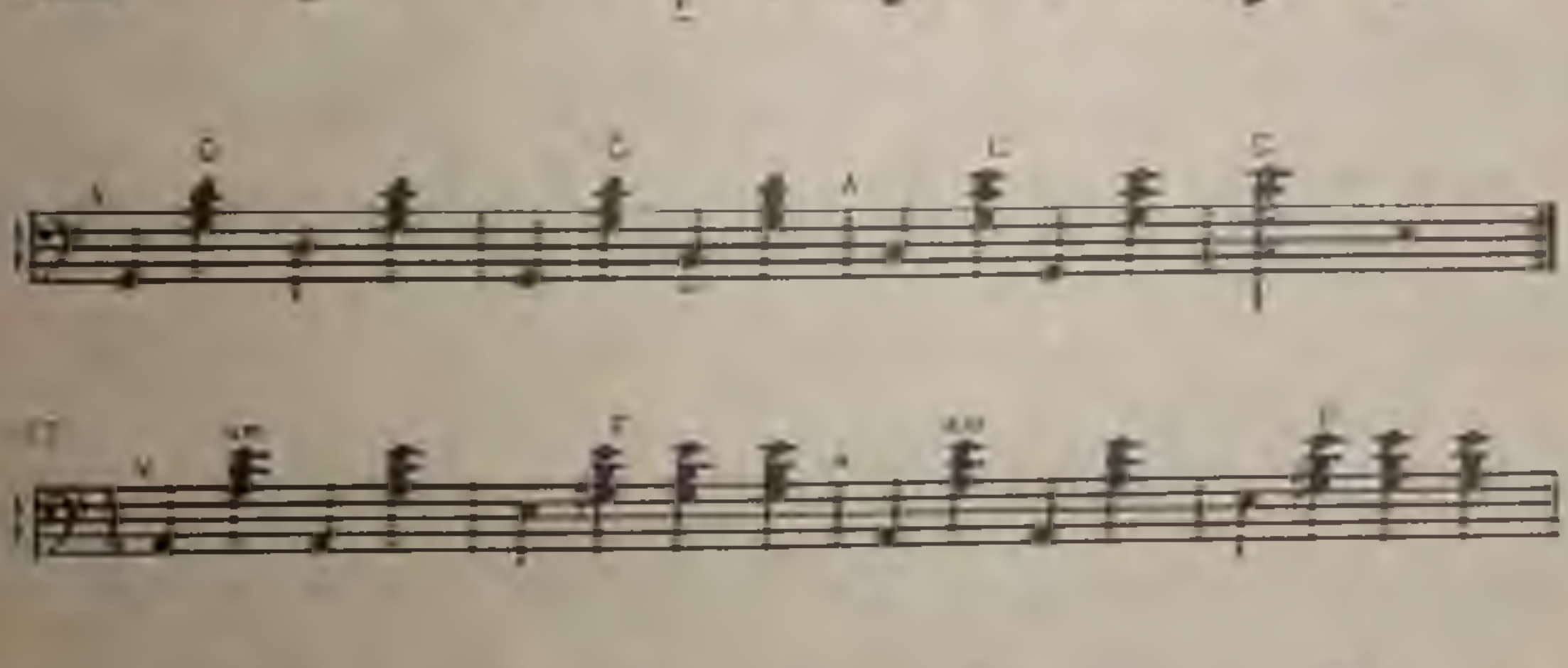

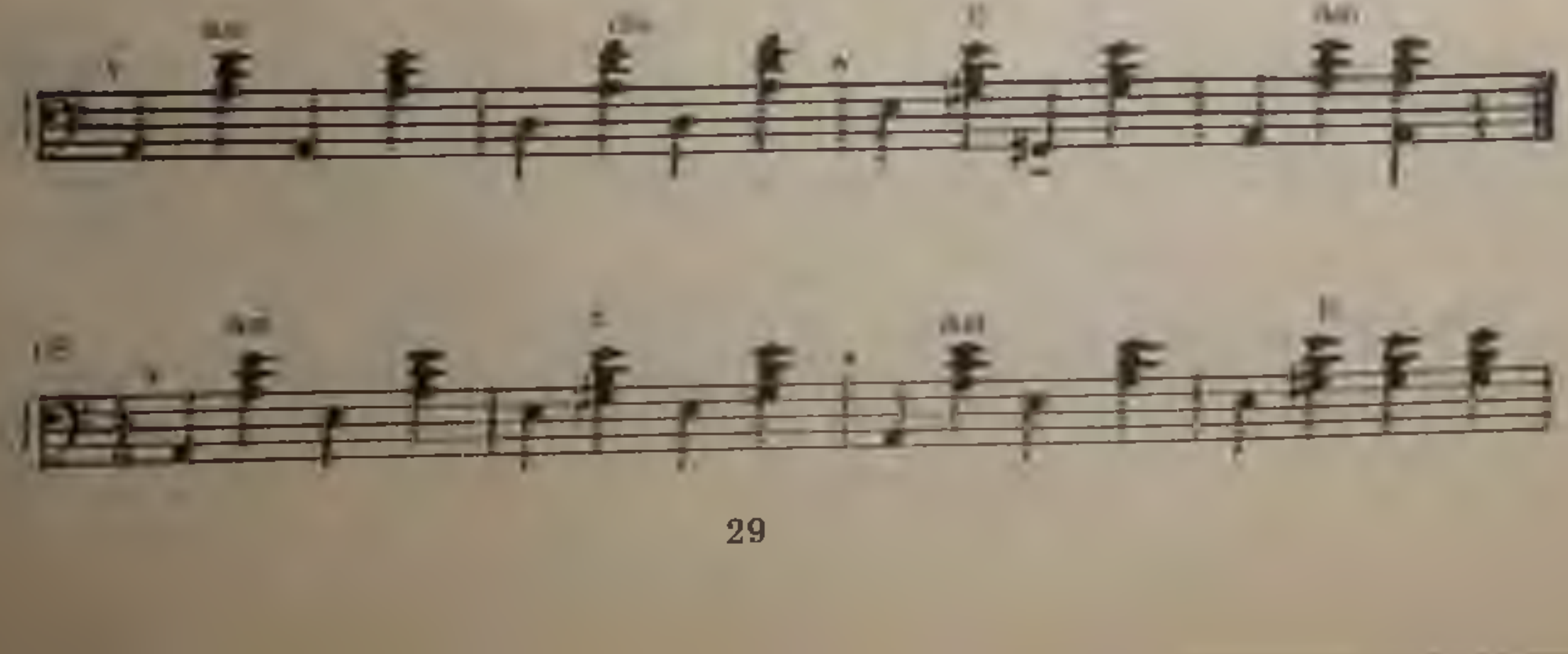

Executînd ex. 19 să se păstreze poziţia corectă a mîinii. Apăsînd cu degetul cinci basul „do“, degetul doi rămîne deasupra acordului respectiv.

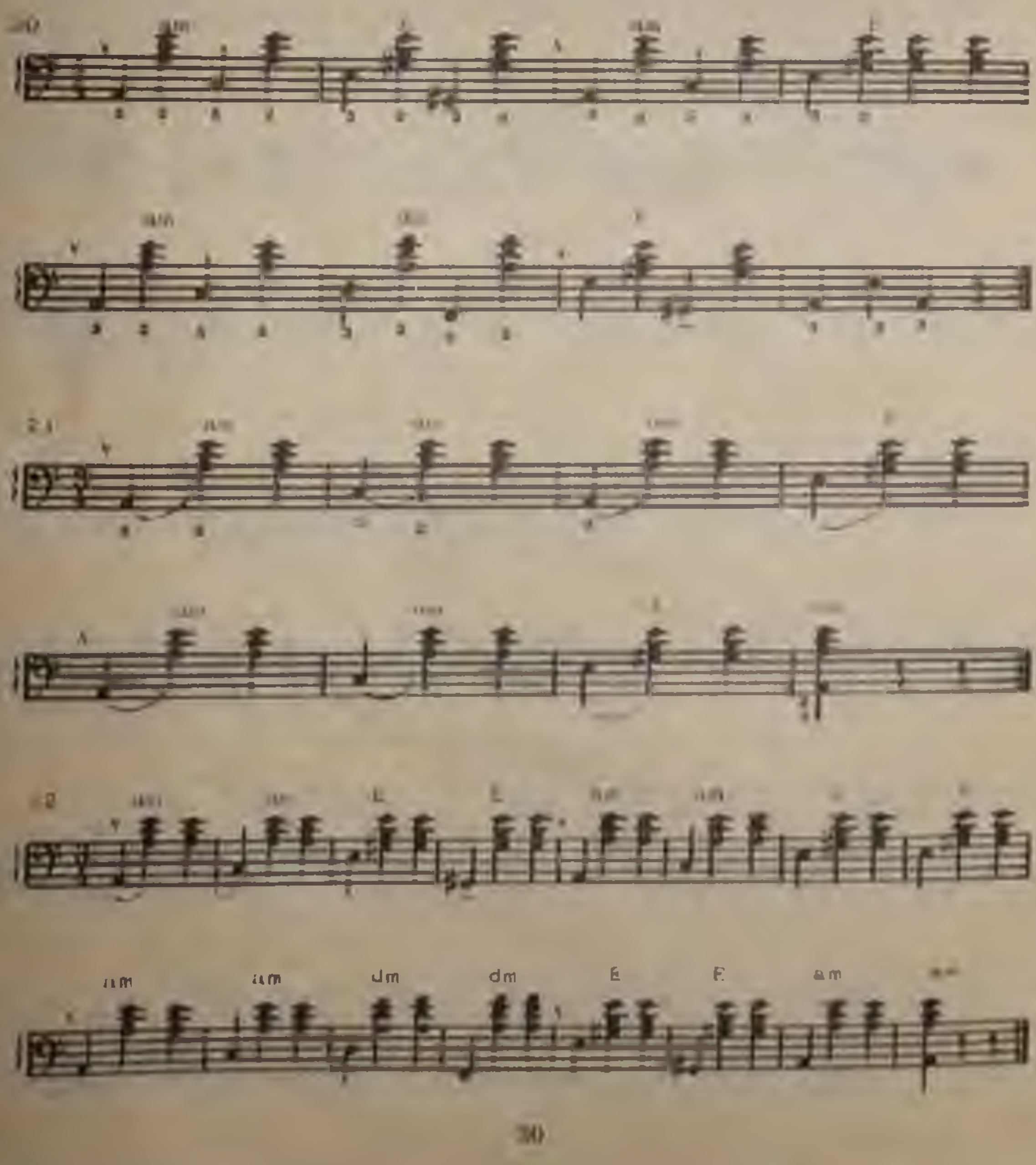

Apăsînd cu degetul doi septacordul (degetul doi să capete o formă de cîrlig), degetul trei rămîne deasupra basului respectiv.

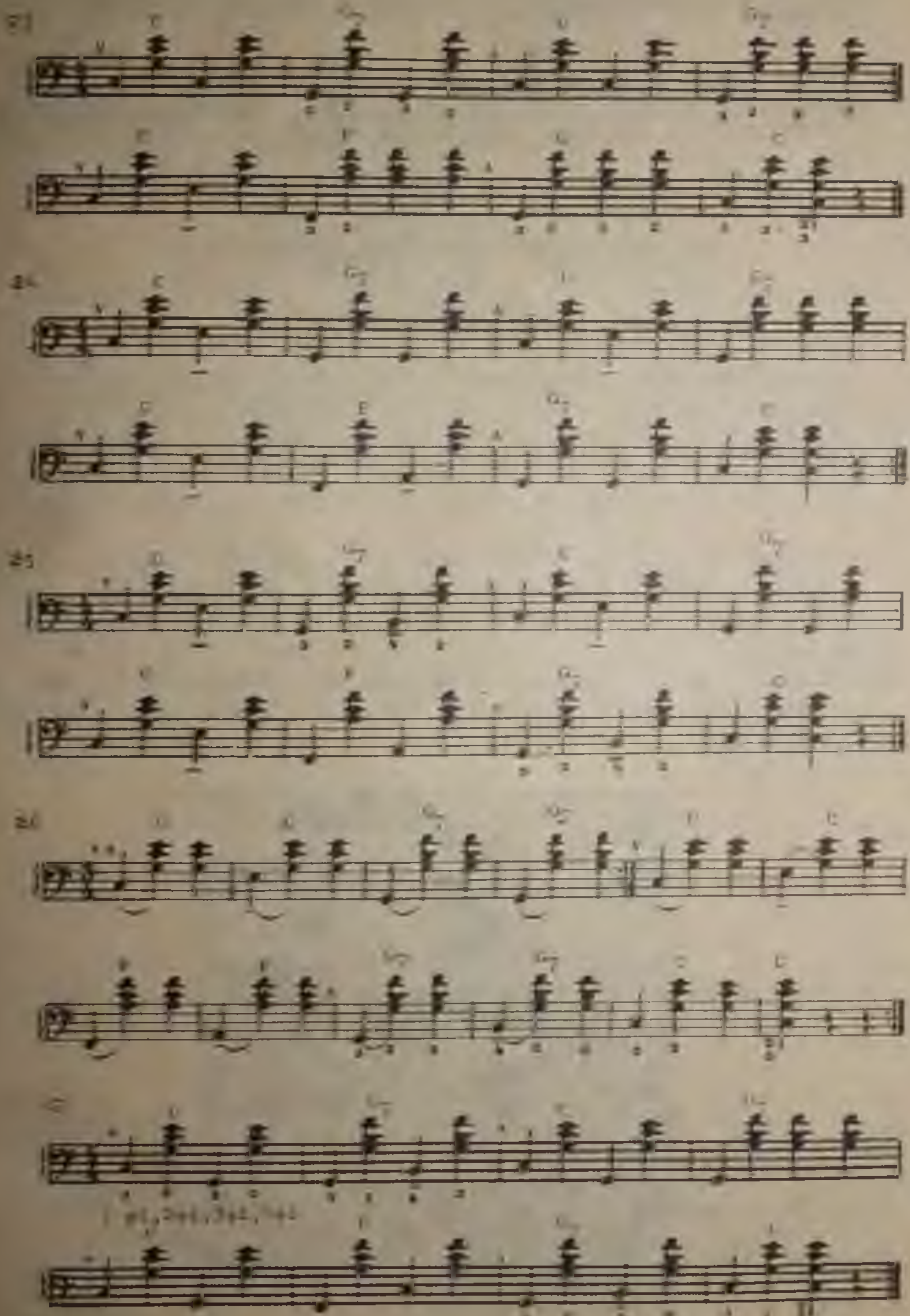

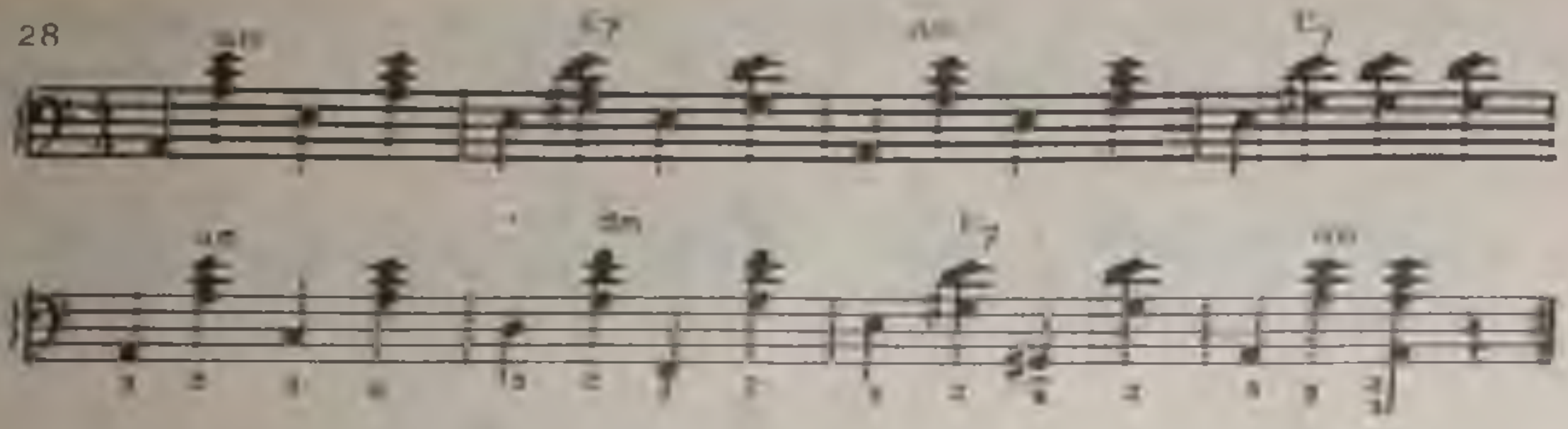

PARTEA DREAPTĂ A ACORDEONULUI

Poziţia mîinii drepte

Braţul drept este lăsat liber de-a lungul corpului, iar degetele ocupă o poziţie puţin încovoiată, dînd mîinii o formă de cupolă. Aceasta este poziţia normală, corectă a mîinii, care va fi păstrată şi atunci cînd ea va fi aşezată pe claviatură. Degetele trebuie să fie plasate pe clapele albe, aproape de clapele negre, paralel cu claviatura. Mîna şi antebraţul se vor afla aproximativ pe aceeaşi linie.

La etapa iniţială majoritatea elevilor apasă pe clape cu o forţă mai mare decît este nevoie. Aceasta duce la încordarea mîinii. Apăsarea pe clape trebuie înfăptuită uşor, cu pernuţele degetelor care nu vor fi îndoite de la ultima falangă.

Mîna nu trebuie să fie încordată de la încheietură, pentru ca în orice moment să se poată mişca cu repeziciunea cuvenită în direcţia cerută pentru crearea imaginii muzicale.

Aranjarea notelor pe portativ în cheia „SOL“

(de vioară)

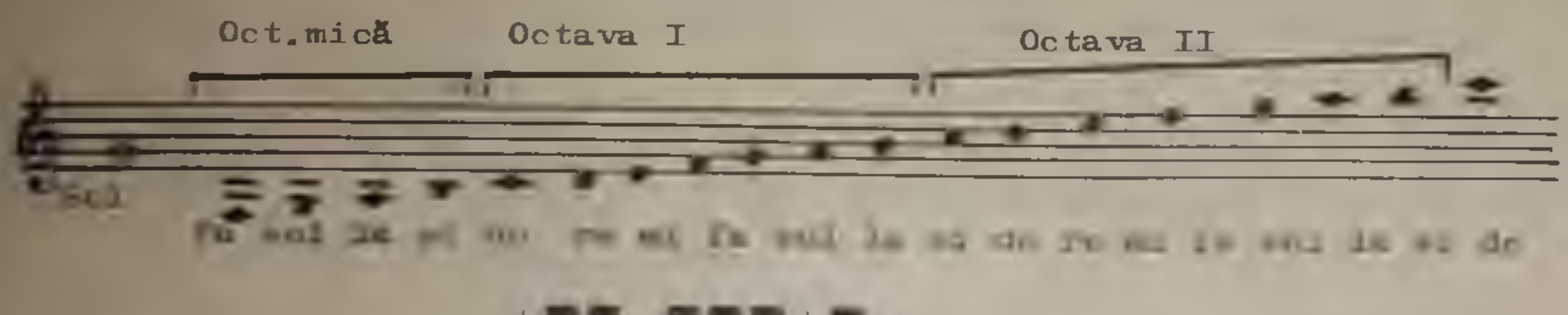

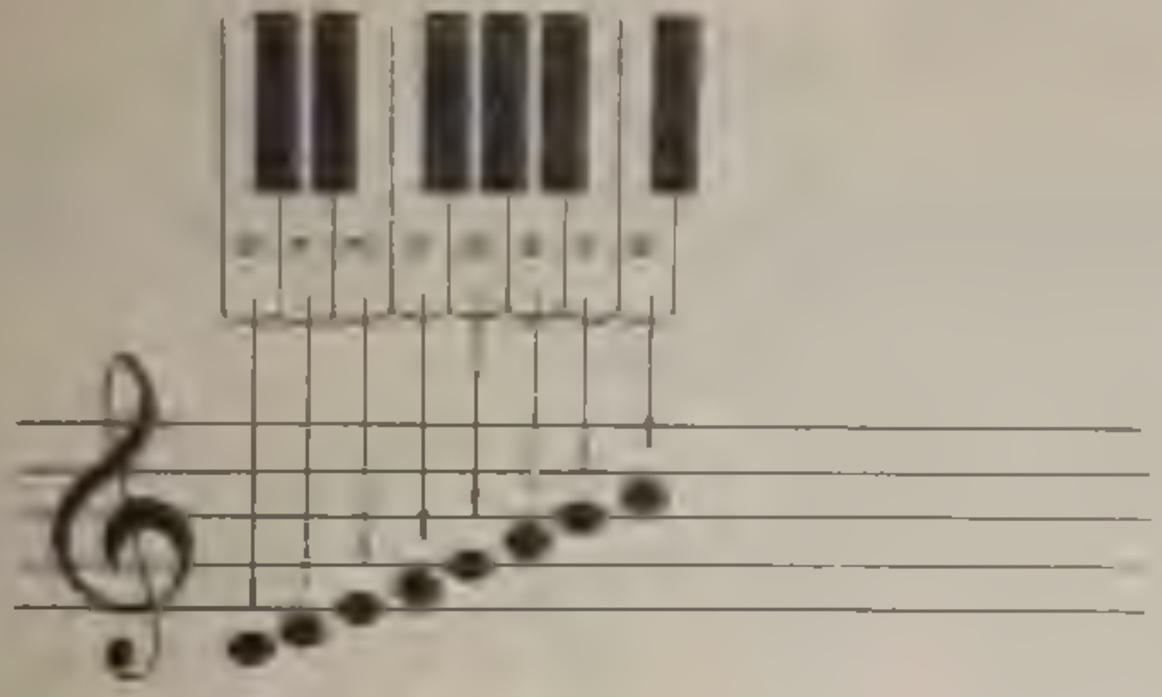

Exerciţii elementare de emitere a sunetului la partea dreaptă a acordeonului

Exerciţiile cu mîna dreaptă trebuie executate un timp mai îndelungat pentru a deprinde poziţia corectă a mîinii şi emiterea sunetului lin, fără izbituri, în creştere şi descreştere. Pentru executarea exerciţiilor la partea dreaptă trebuie folosit registrul :

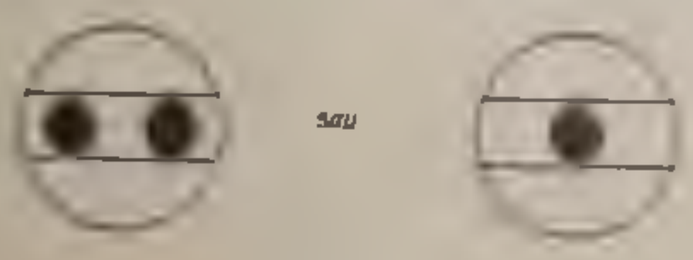

Exerciţii

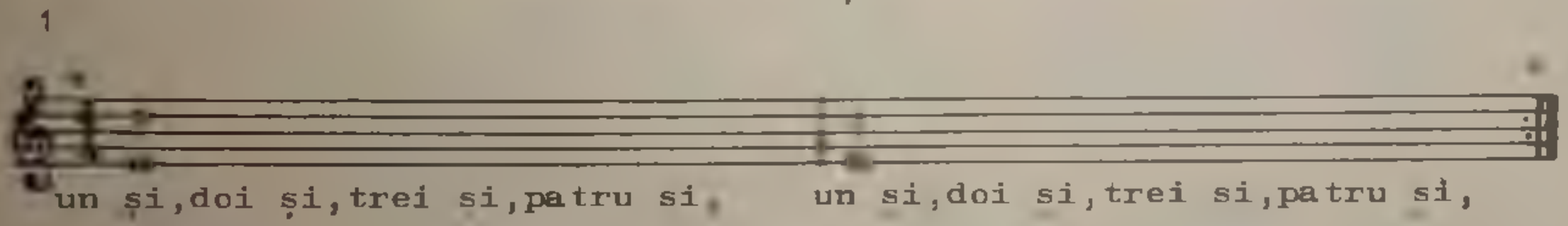

În exerciţiul de mai sus, cu pernuţa degetului 3 apăsăm uşor pe clapa „mi“, şi, în acelaşi timp, deschidem foiul. Degetele 1, 2, 4 şi 5 trebuie să se afle respectiv deasupra clapelor albe „do“, „re“, „fa“ şi „sol“, adică să nu fie răşchirate. În tactul doi clapa „mi“ este apăsată cu degetul 1, iar degetele 2, 3, 4 şi 5 rămîn deasupra clapelor respective „re“, „mi“, „fa“ şi „sol“, adică poziţia mîinii rămîne neschimbată. Schimbarea foiului se execută după două tacte. Ca să nu apa-

ra aşa numitele „codiţe“, după ce spunem „patru-şi“, degetul se ridică de pe clapă şi în acelaşi timp schimbăm direcţia mişcării foiului. Încheietura mîinii trebuie să fie liberă, foarte elastică. În timpul executării exerciţiilor cu mîna dreaptă, mîna stîngă trebuie să fie în poziţia iniţială (planşa 5). Aceste indicaţii trebuiesc respectate pe întregul parcurs al studierii acordeonului.

2

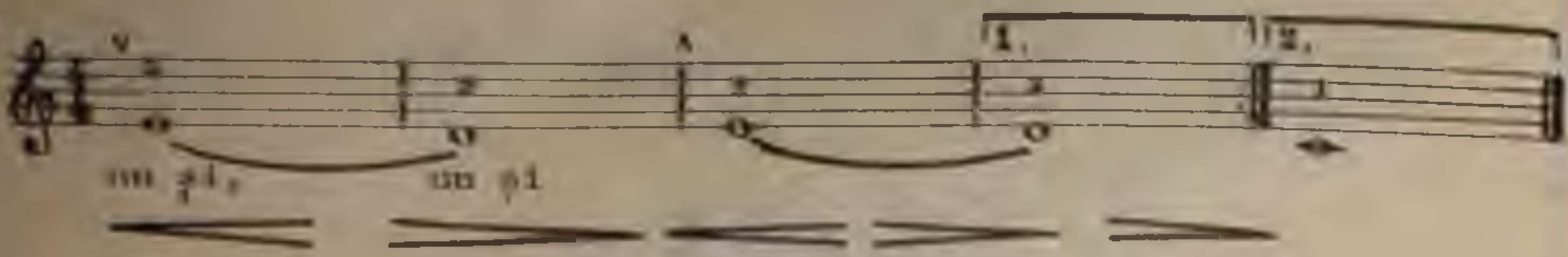

În timpul executării exerciţiului 2 degetele libere trebuie să se afle deasupra clapelor respective (de pildă, în tactul 1 degetele 1, 2, 4 şi 5 se află respectiv deasupra clapelor „do“, „re“, „fa“ şi „sol“).

Trecerea de la nota „mi“ la nota „re“ trebuie executată legat, adică un sunet se revarsă în altul.

Eliberarea primei clape şi apăsarea pe a doua trebuie executată în aşa fel, ca notele legate să nu sune simultan. Nuanţele dinamice trebuiesc respectate. În

3

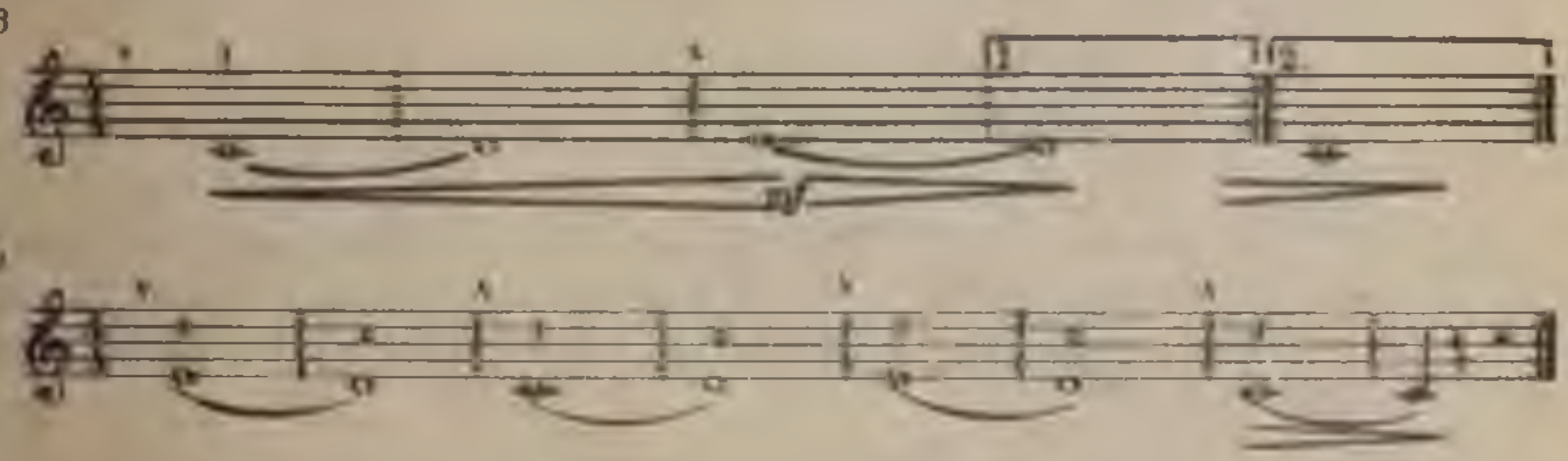

ex. 4 nota „do“ din ultimile două tacte se execută fără a ridica degetul de pe clapă (legato de durată).

4

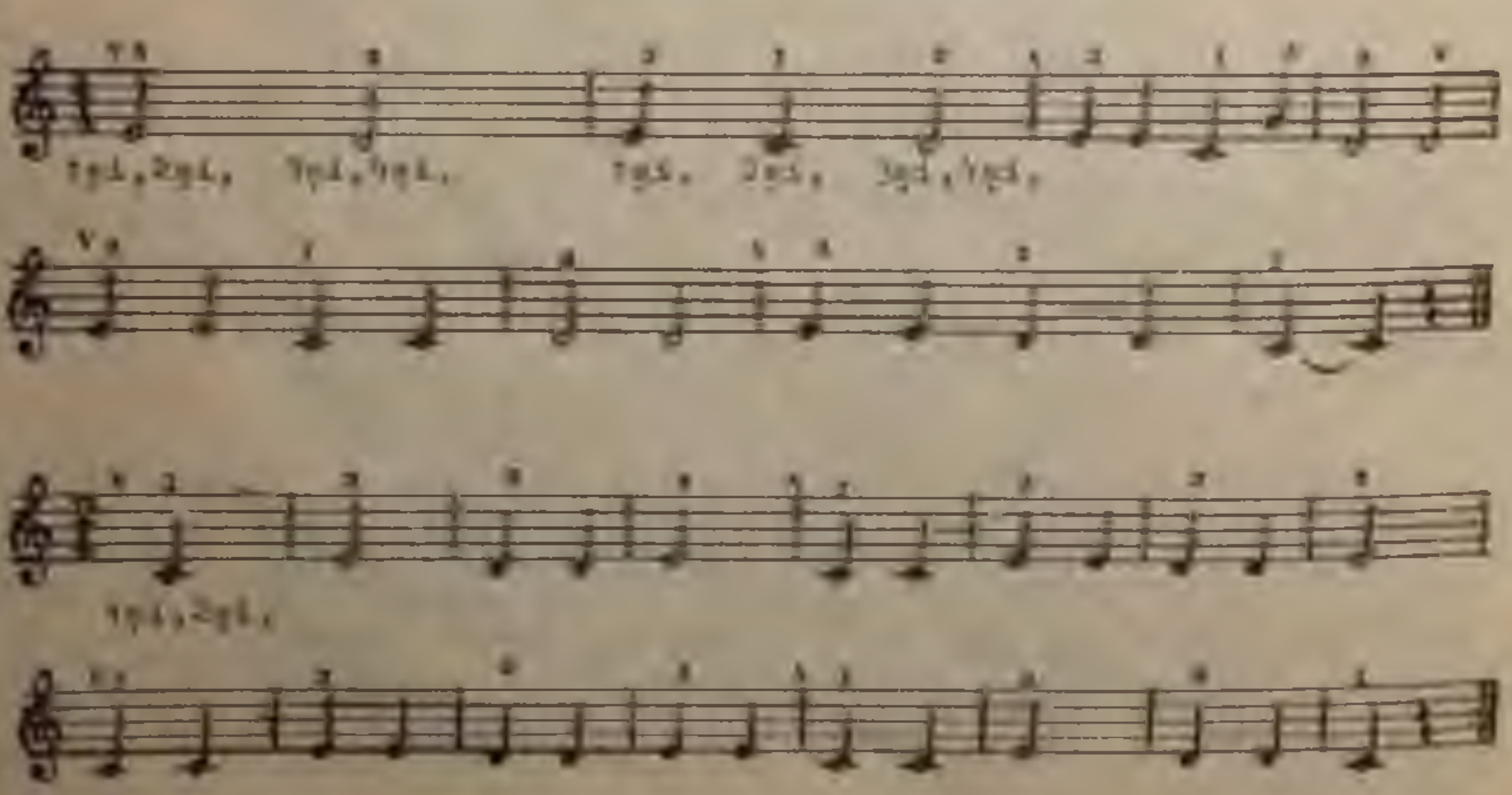

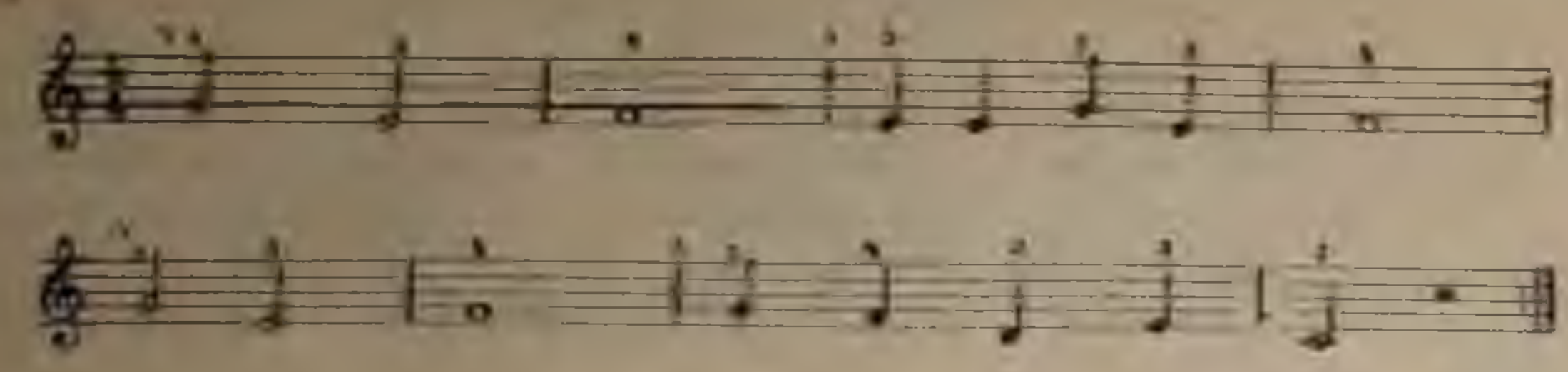

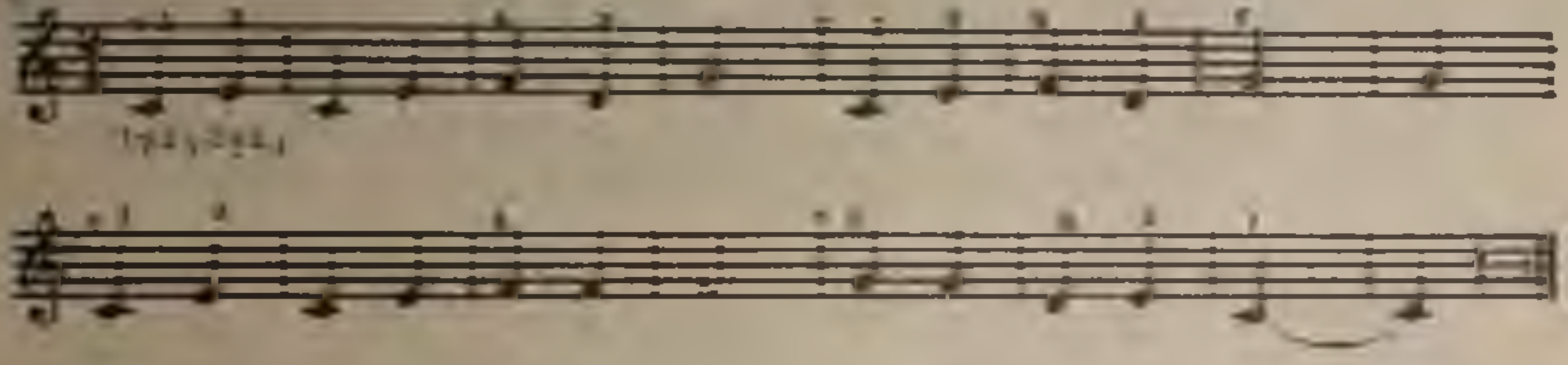

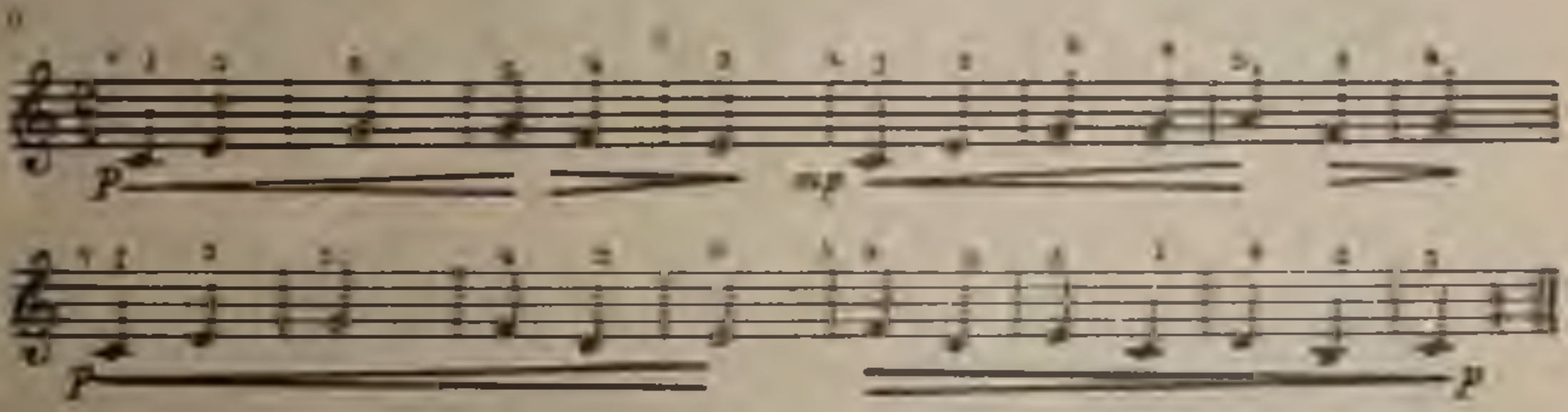

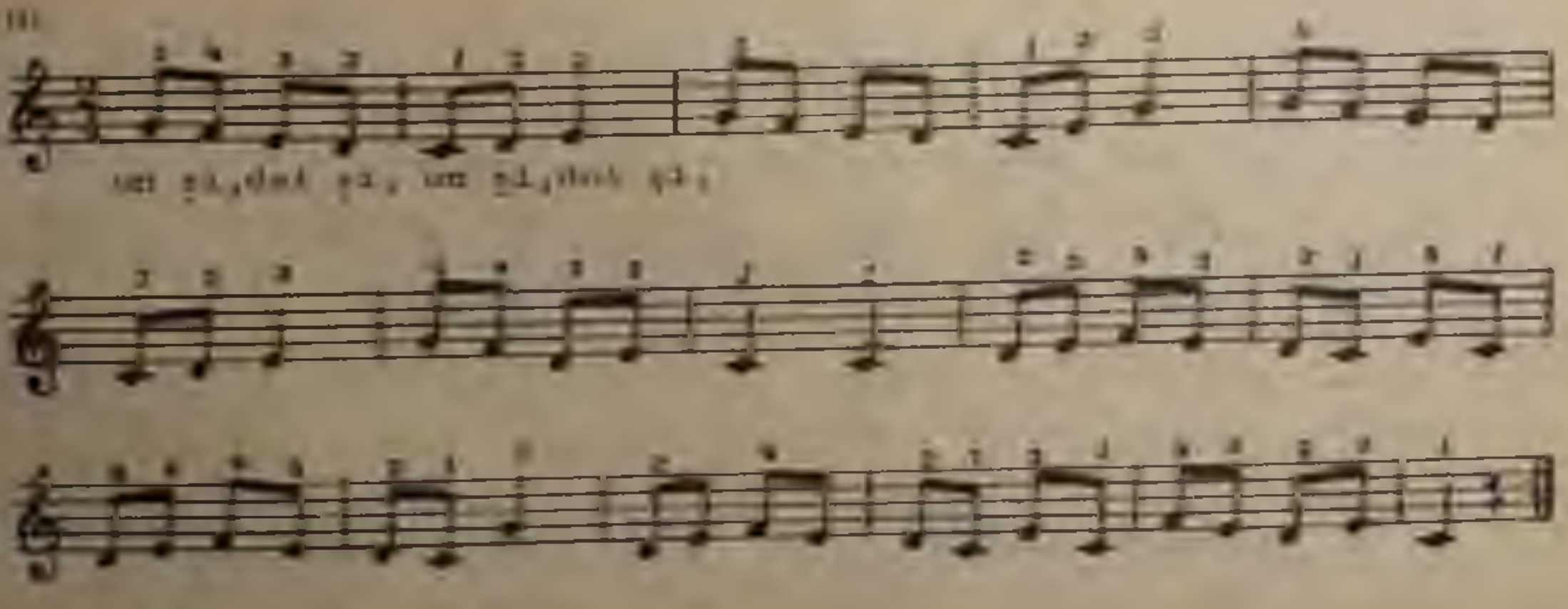

Toate exerciţiile de mai sus trebuiesc învăţate pe de rost, respectînd indicaţiile referitor la ele (nuanţele dinamice, digitaţia, manevrarea corectă a foiului).

Exerciţii elementare pentru ambele mîini

Introducînd acompaniamentul elementar la exerciţiile studiate cu mîna dreaptă, emiterea sunetului trebuie să rămînă aceeaşi, respectînd nuanţele dinamice, manevrăm corect foiul fără izbituri. Pentru ca melodia să domineze (să fie auzită), acompaniamentul se execută mai scurt. La etapa iniţială, toate exerciţiile şi piesele se învaţă cu fiecare mînă, iar apoi sînt executate cu ambele mîini.

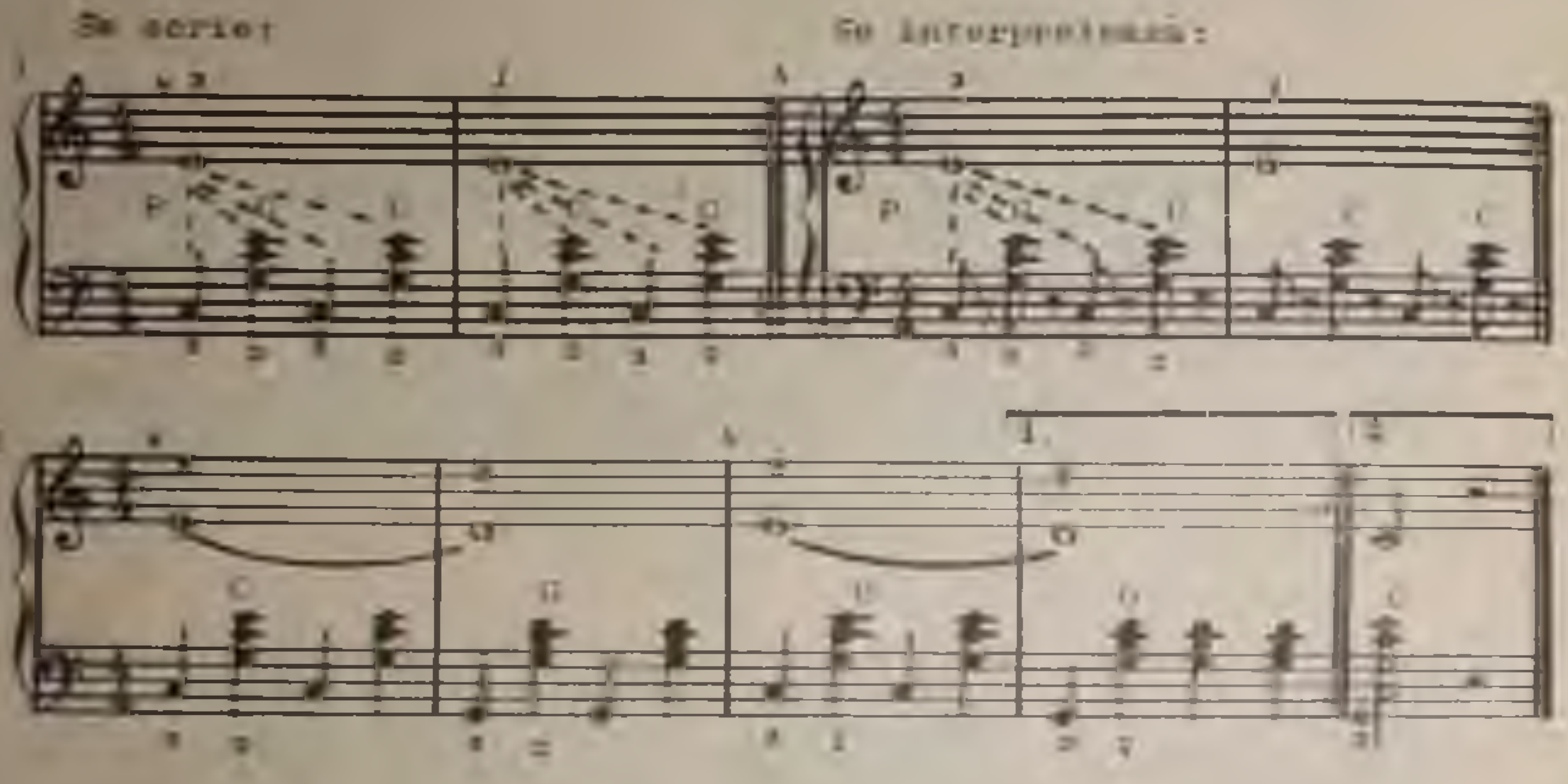

5

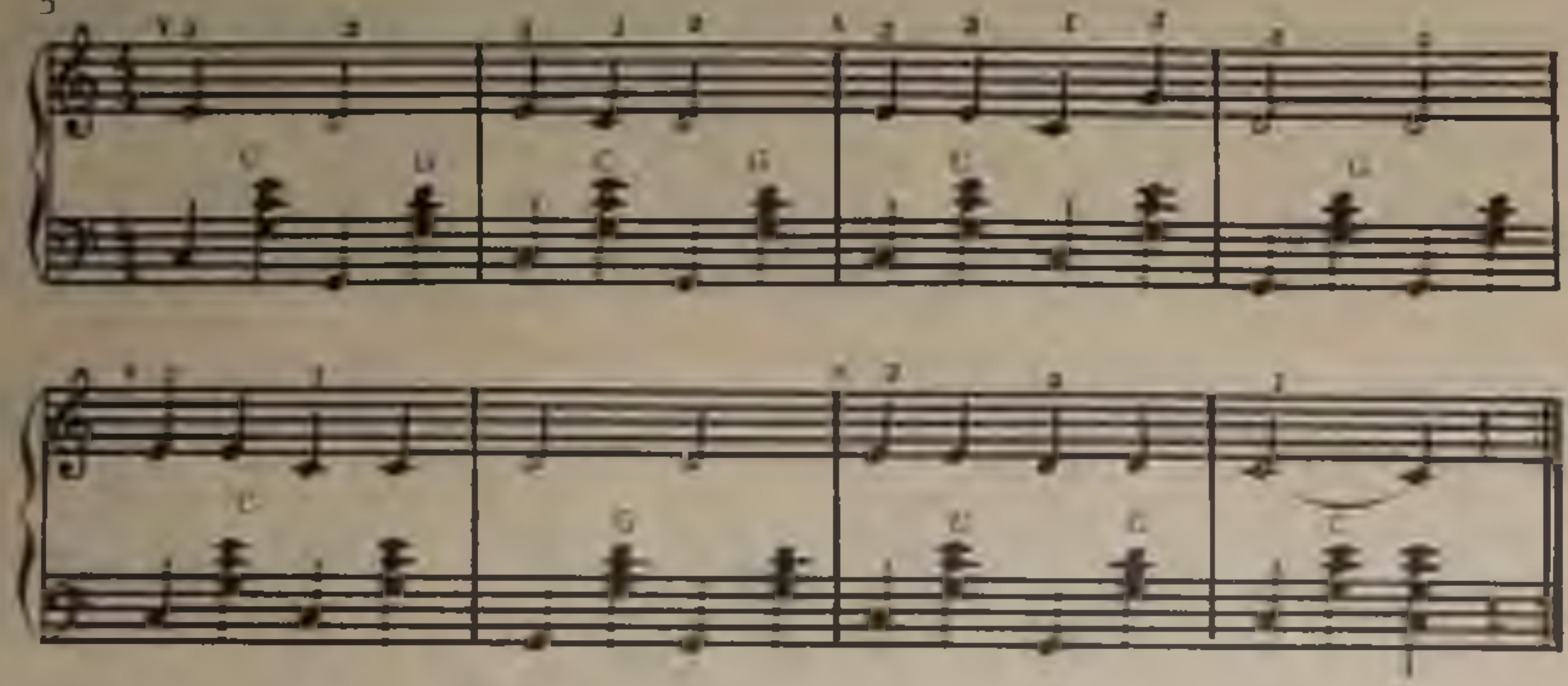

6

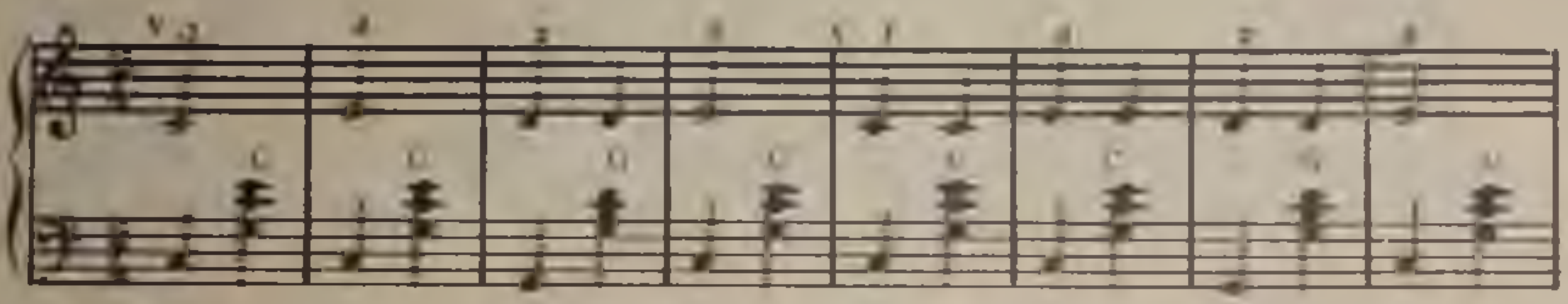

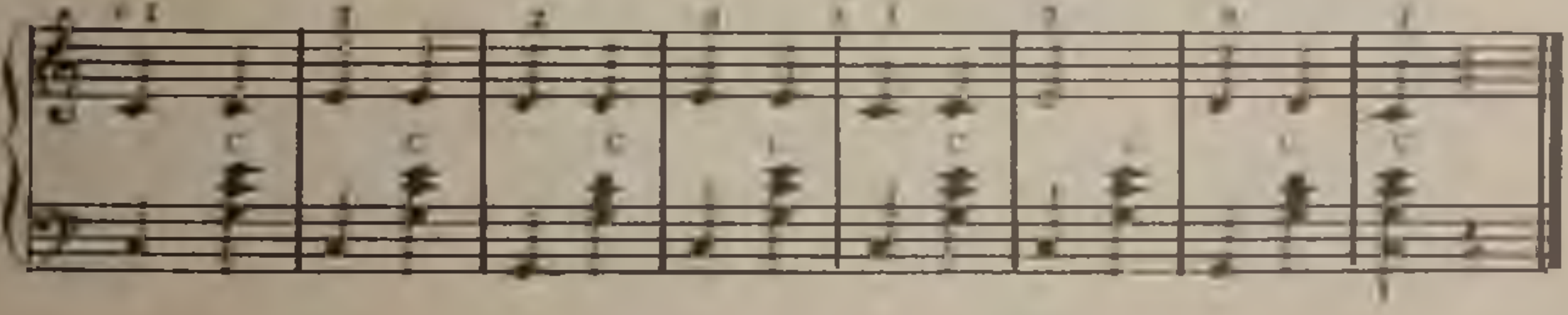

7

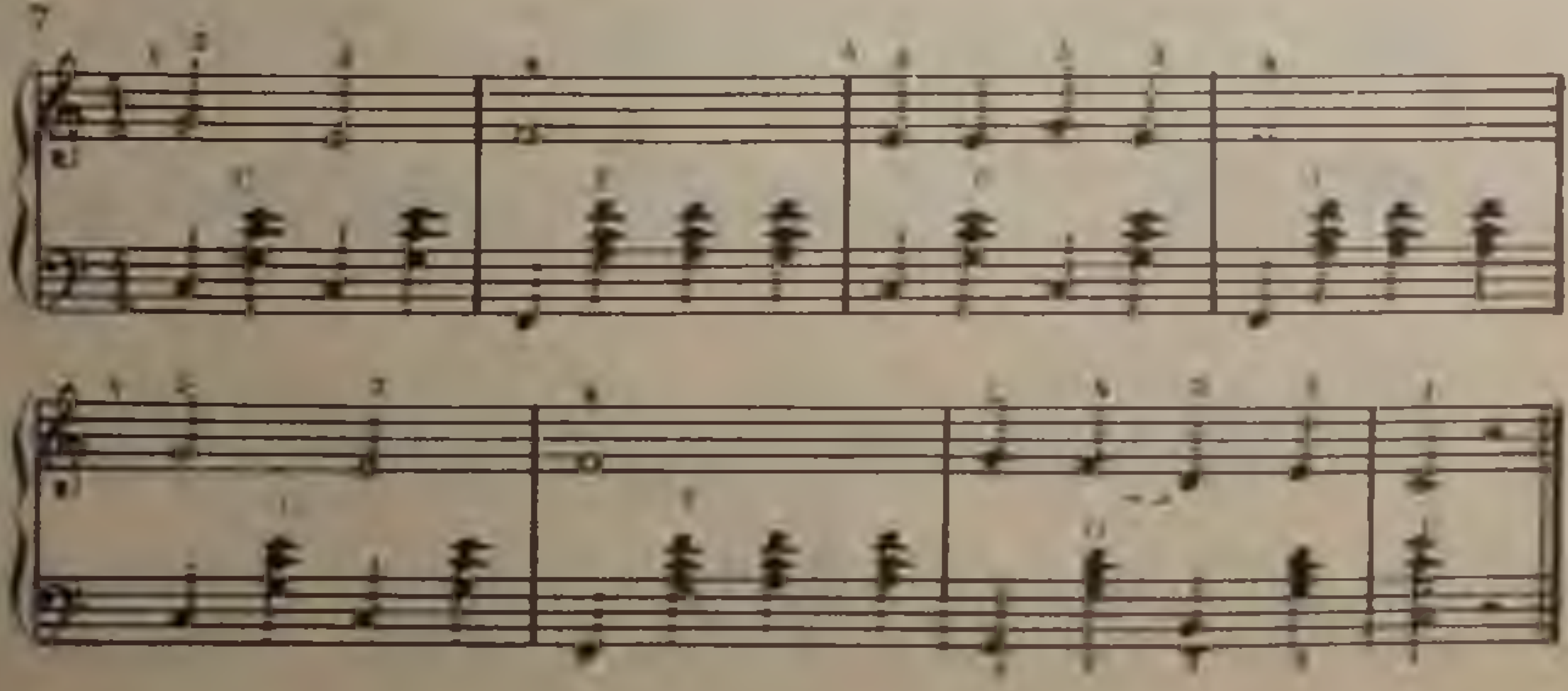

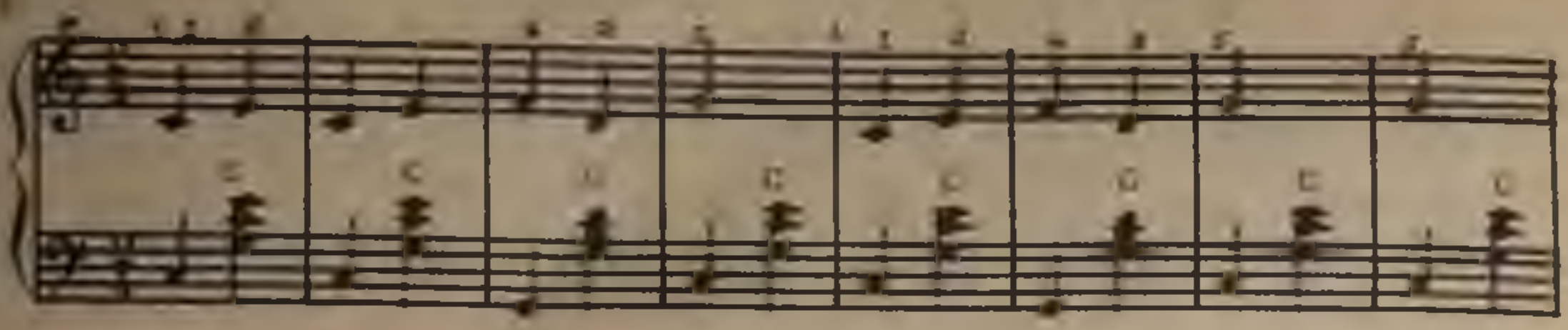

9

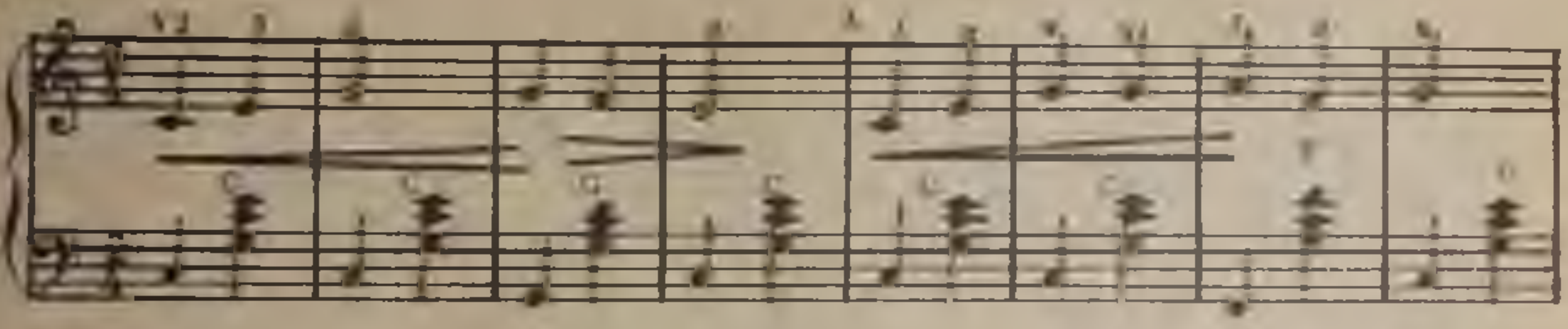

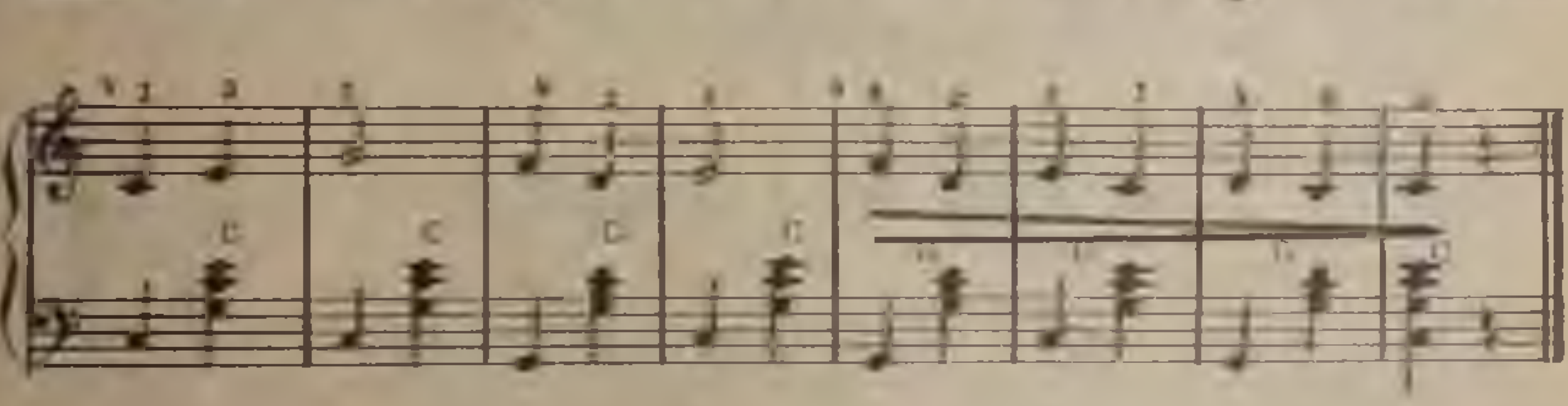

10

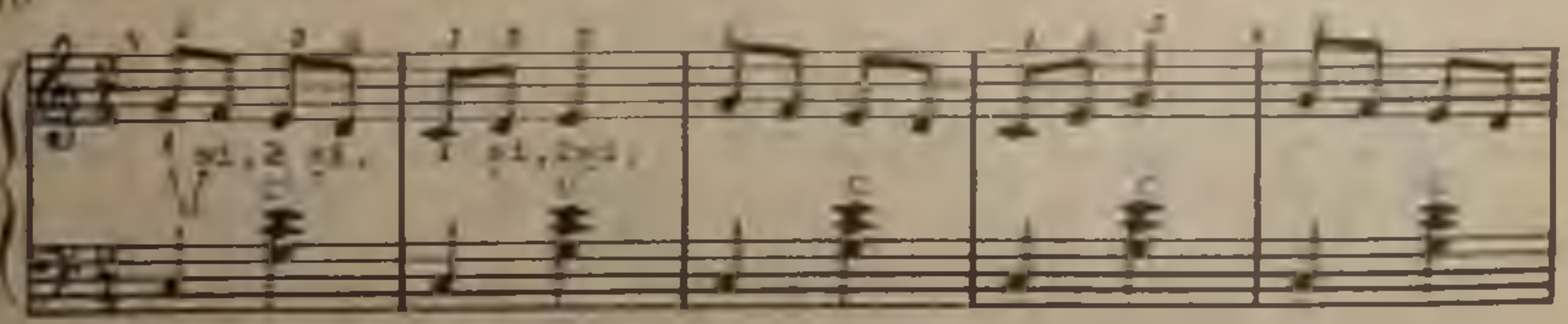

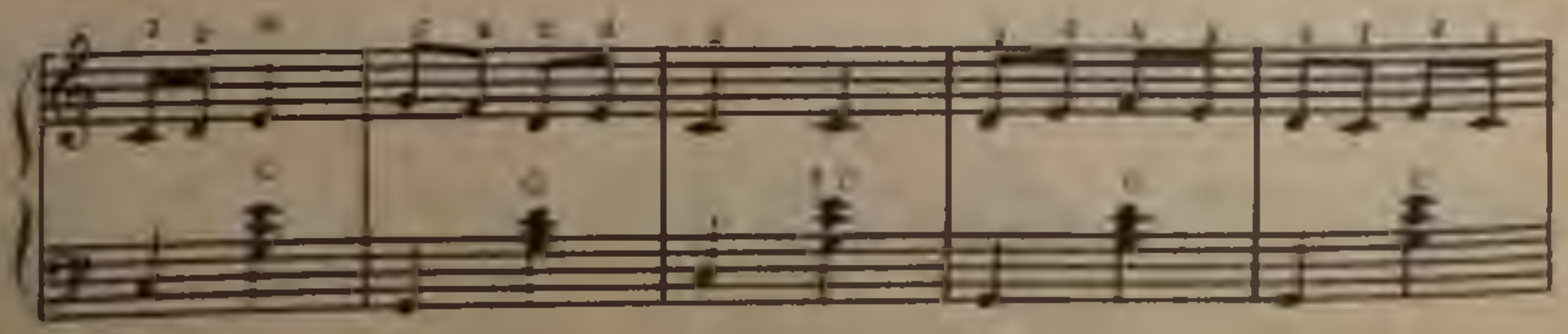

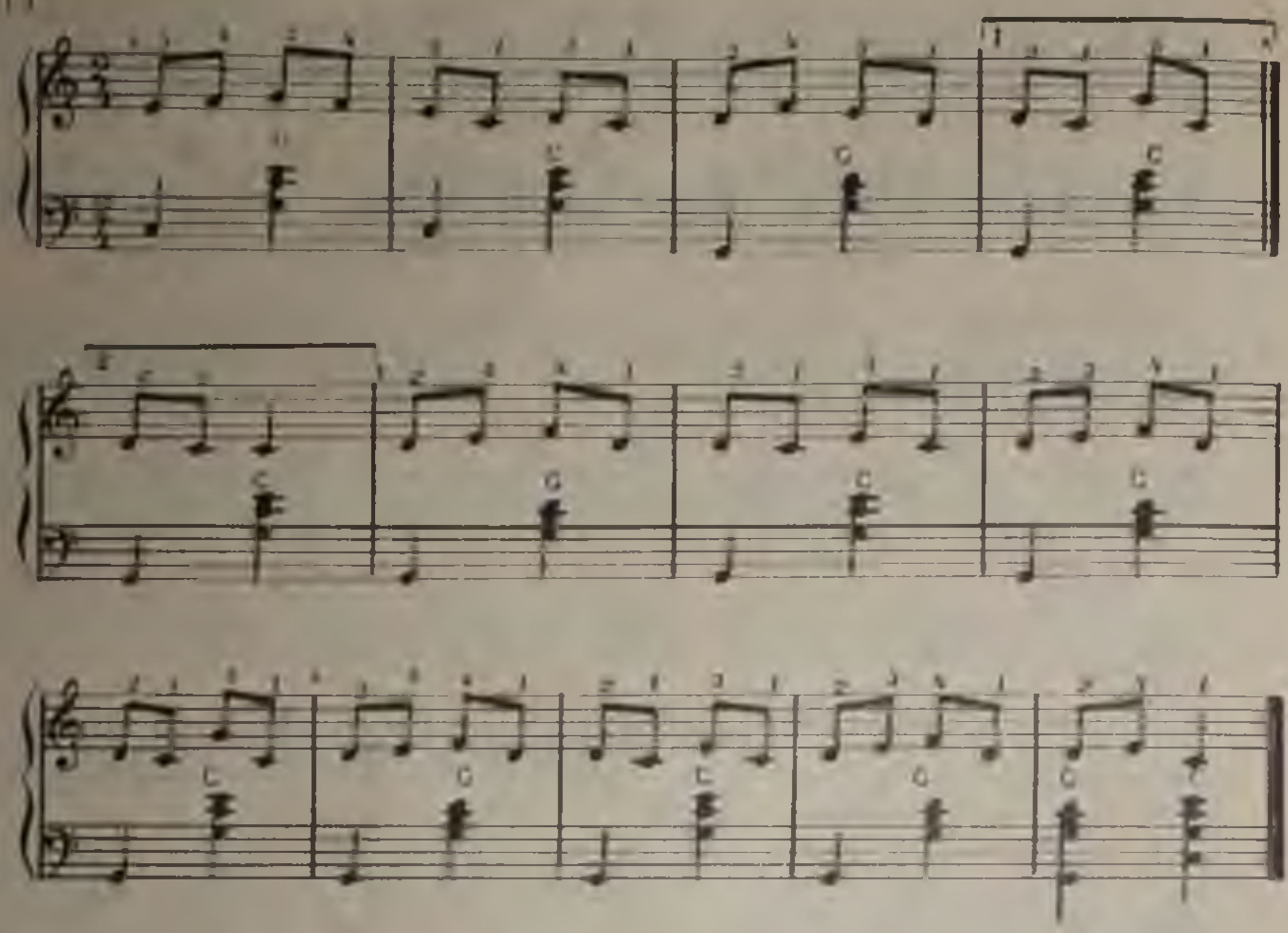

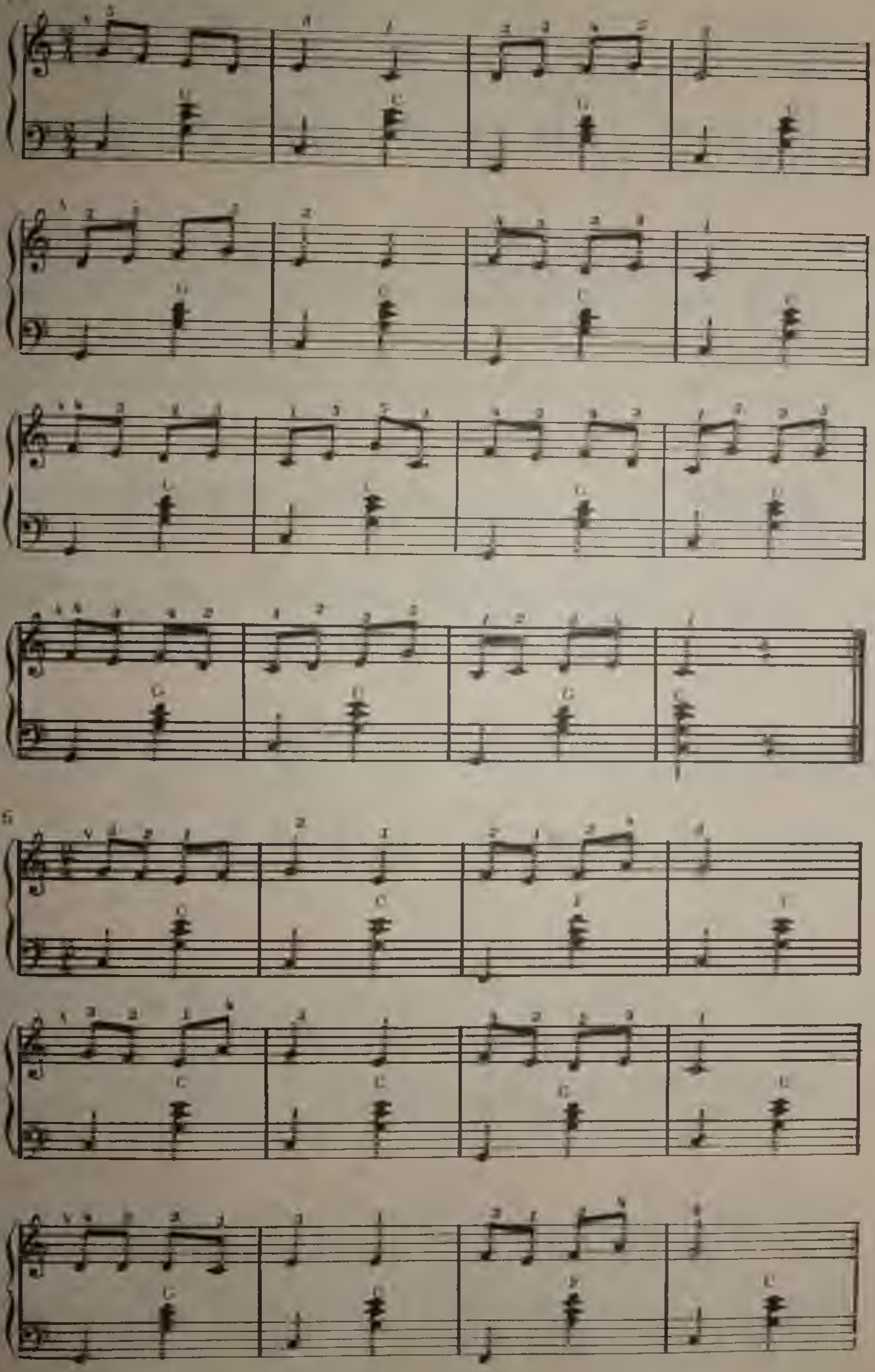

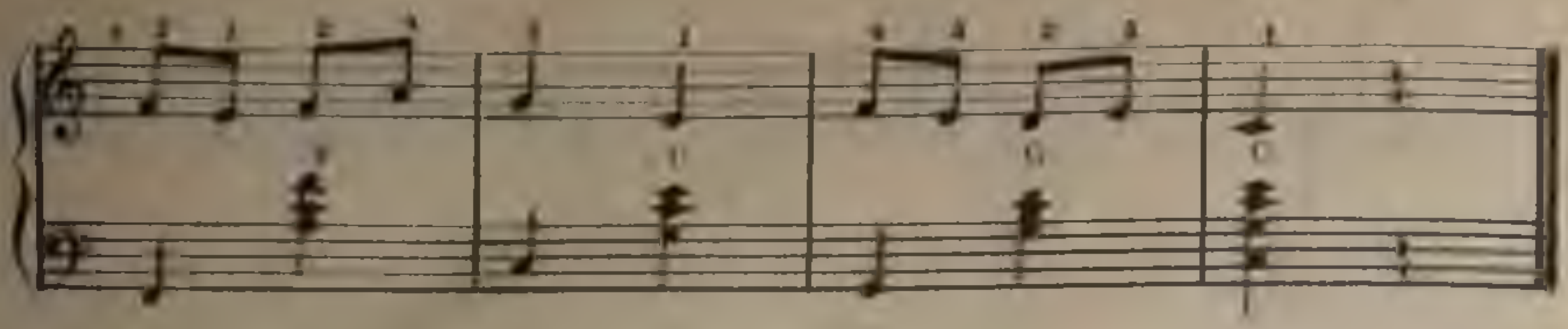

În tactul 9 al ex. 16 nota „re“ se repetă cu diferite degete. În momentul repetiției degetele rămîn cît mai aproape de claviatură.

Mîna de la încheietură nu trebuie ridicată (repetiția se efectuează numai cu degetele). Degetele 4, 3 și 2 apasă pe nota „re“ în același punct, fără ca să alunece de-a lungul clapei.

Degetele libere să nu se adune în pumn, dar să rămînă alături de degetul apăsat.

17

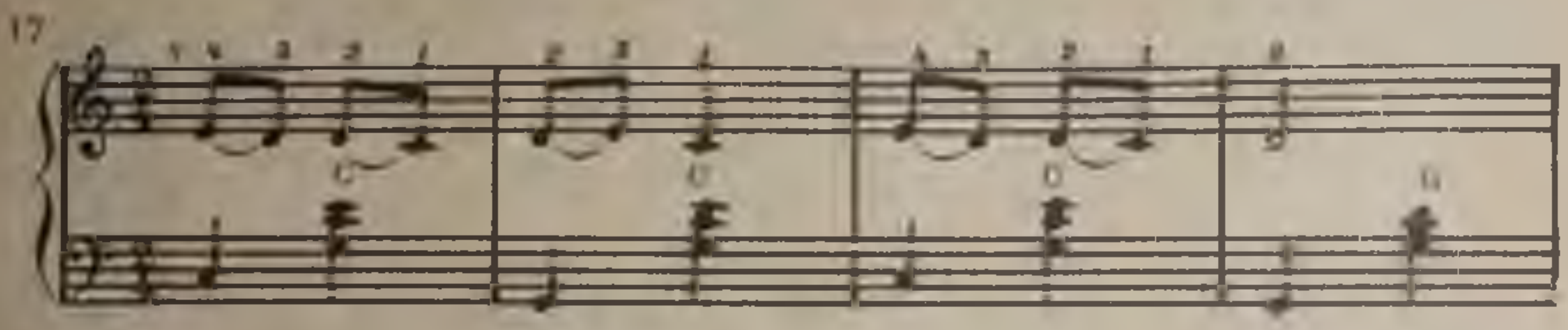

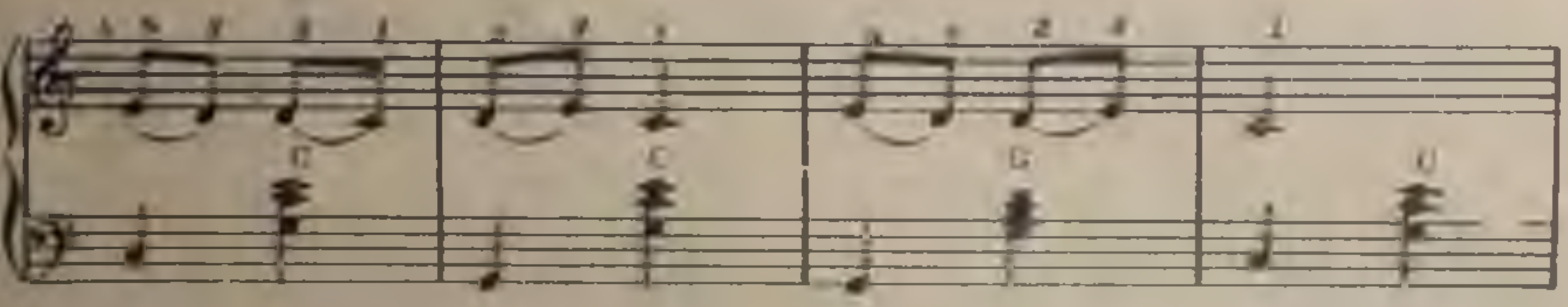

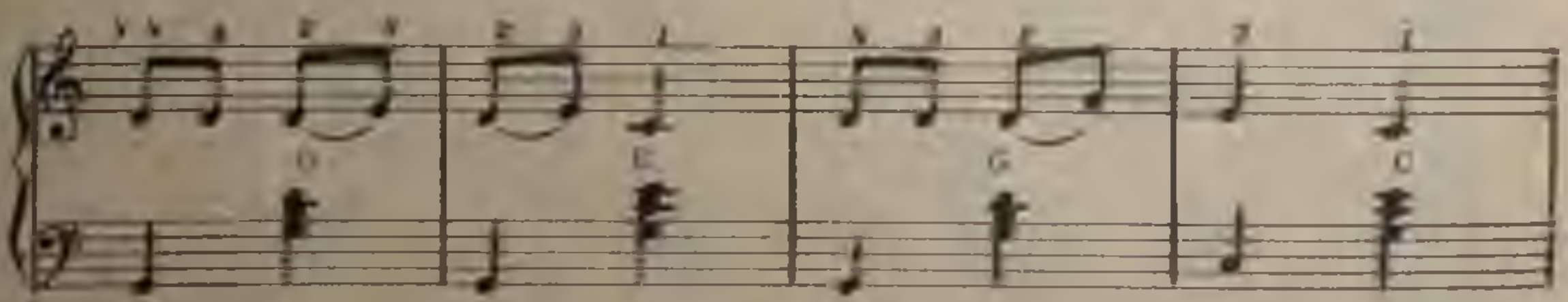

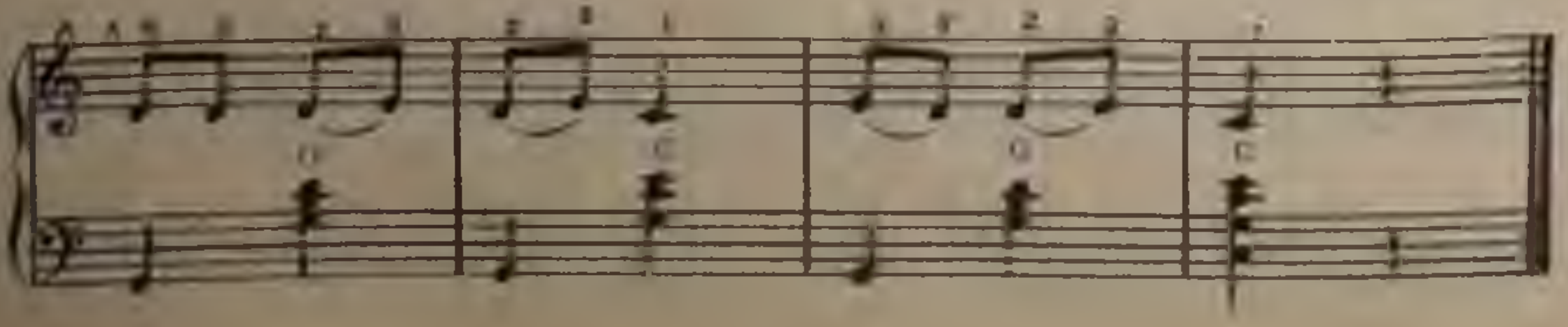

(1)

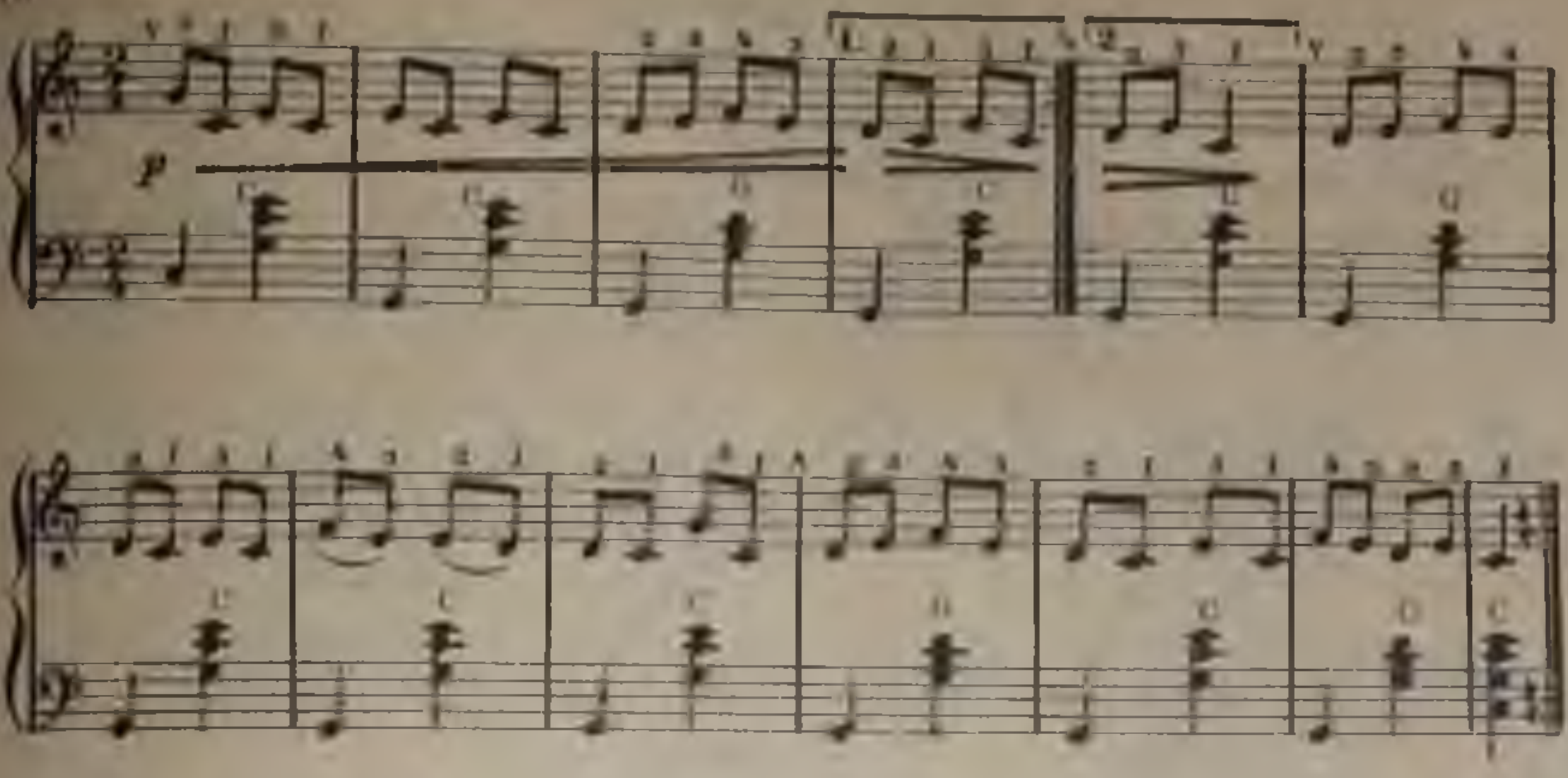

19 Tempo di Val»

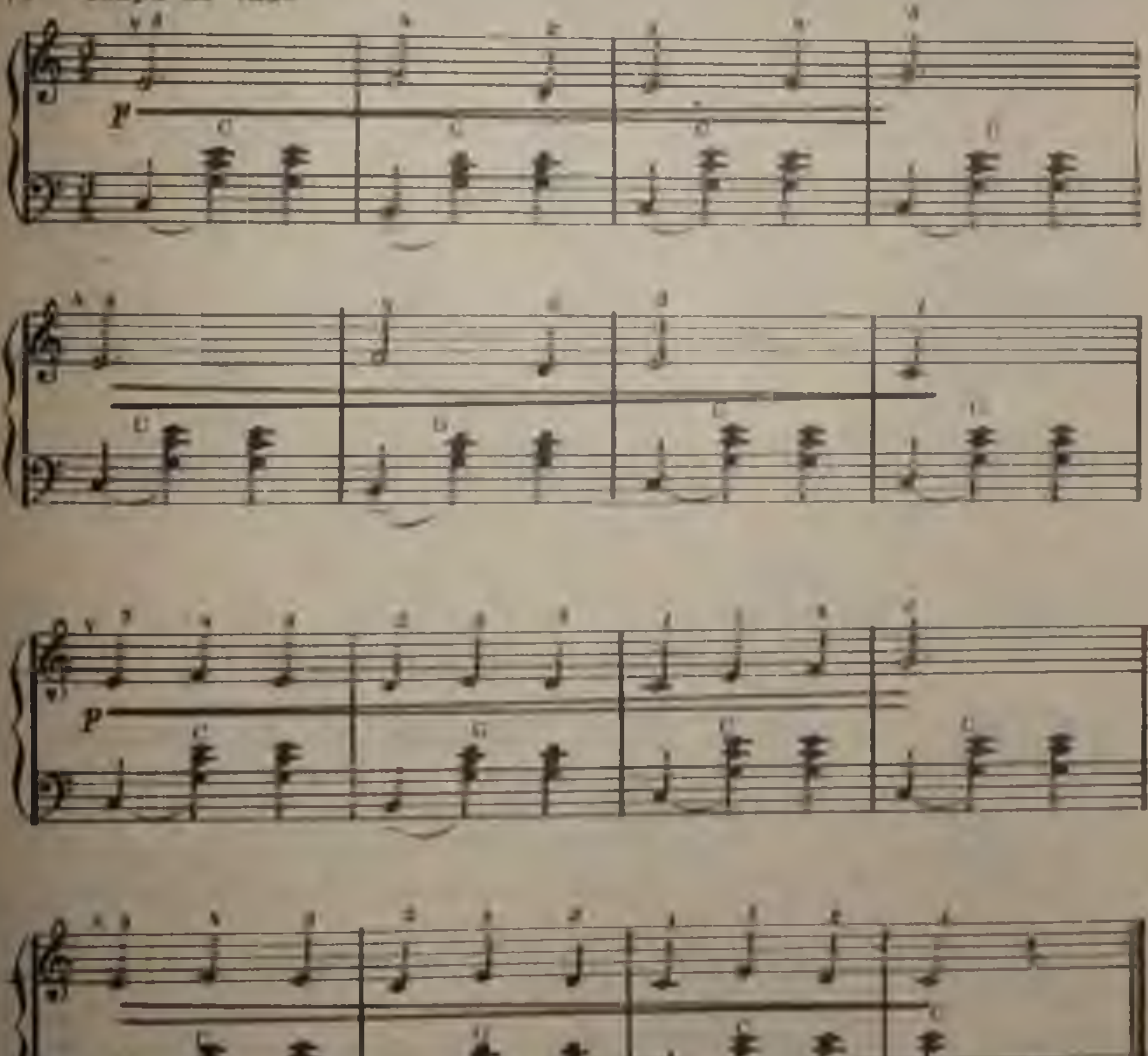

TEMPOUL

Caracterului fiecărei piese muzicale îi corespunde un anumit grad de mişcare, numit tempou (termini de mişcare).

Tempoul se notează la începutul piesei muzicale sau a unei părţi a ei deasupra portativului, de obicei în limba italiană.

Mai întrebuinţaţi sînt următorii termeni de mişcare :

Largo	
Lento	— larg
Andante	— lent, lin, domol
Andantino	— potrivit de rar (mergînd)
Moderato	— mai repede decît andante
Allegretto	— moderat, potrivit
Allegro	— repejor
Presto	— repede
	— foarte repede

Termenii care indică o micşorare sau o accelerare a tempoului.

Denumirea complectă	Denumirea prescurtată	Semnificaţiea
Rellentando	rall.	Rărind treptat mişcarea (încetinind)
Ritardando	ritard.	Întîrziind (reţinînd mişcarea)
Ritenuto	rit.	Reţinînd
Accelerando	accel.	accelerînd mişcarea (iuţind)

Pentru revenirea la tempoul iniţial se întrebuinţează termenii :

a tempo	— revenirea la tempoul anterior
Tempo primo	— tempoul iniţial

Semnele de trimitere

Piesele care au mai multe părţi sau fragmentele mari care nu pot folosi semnele de repriză, întrebuinţează semne de trimitere. Termenii sînt luaţi din limba italiană şi se scriu prescurtat după cum urmează :

Da capo — D. C.-piesa sau fragmentul se va repeta de la început.

Da capo al fine — D. C. al fine-piesa sau fragmentul se va relua de la început şi se va cînta pînă unde apare scris „fine".

Unele piese muzicale au semnele: (Segno) 𝄋 şi ⊕. În cazul acesta piesa se va executa de la 𝄋 pînă la ⊕, apoi se va trece direct la „Coda" (porţiune ce se notează cu termenul de „Coda" şi care se află la sfîrşitul lucrării).

Da-l 𝄋 al fine-piesa se va relua de la ⊕ şi se va cînta pînă unde apare scris „fine".

Piese pentru exersare

STEAUA, STEAUA GALBENĂ

Muzică de Gr. Vieru

Moderato

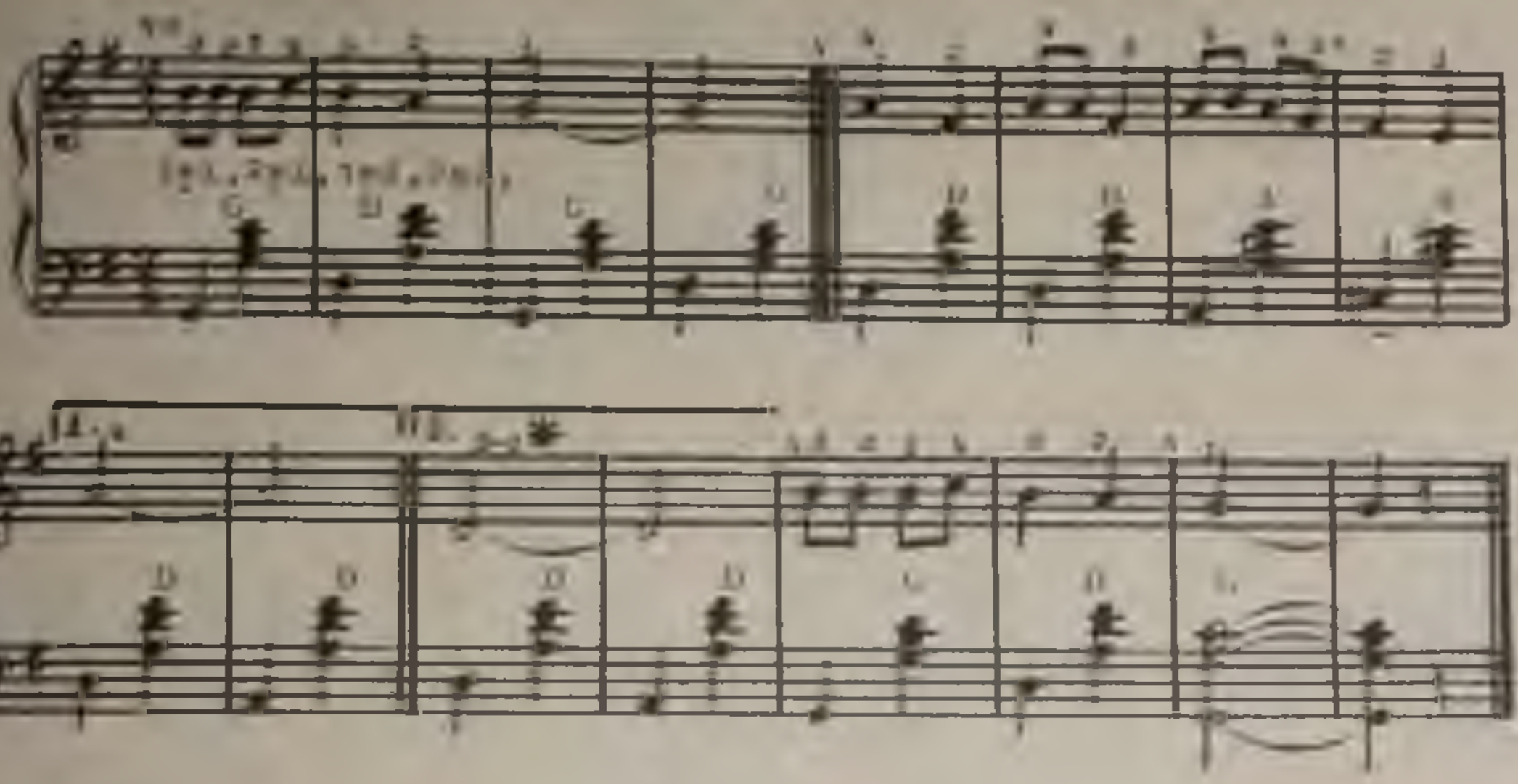

VINO, PEȘTIȘOR

Muzică de Gr. Vieru

Allegretto

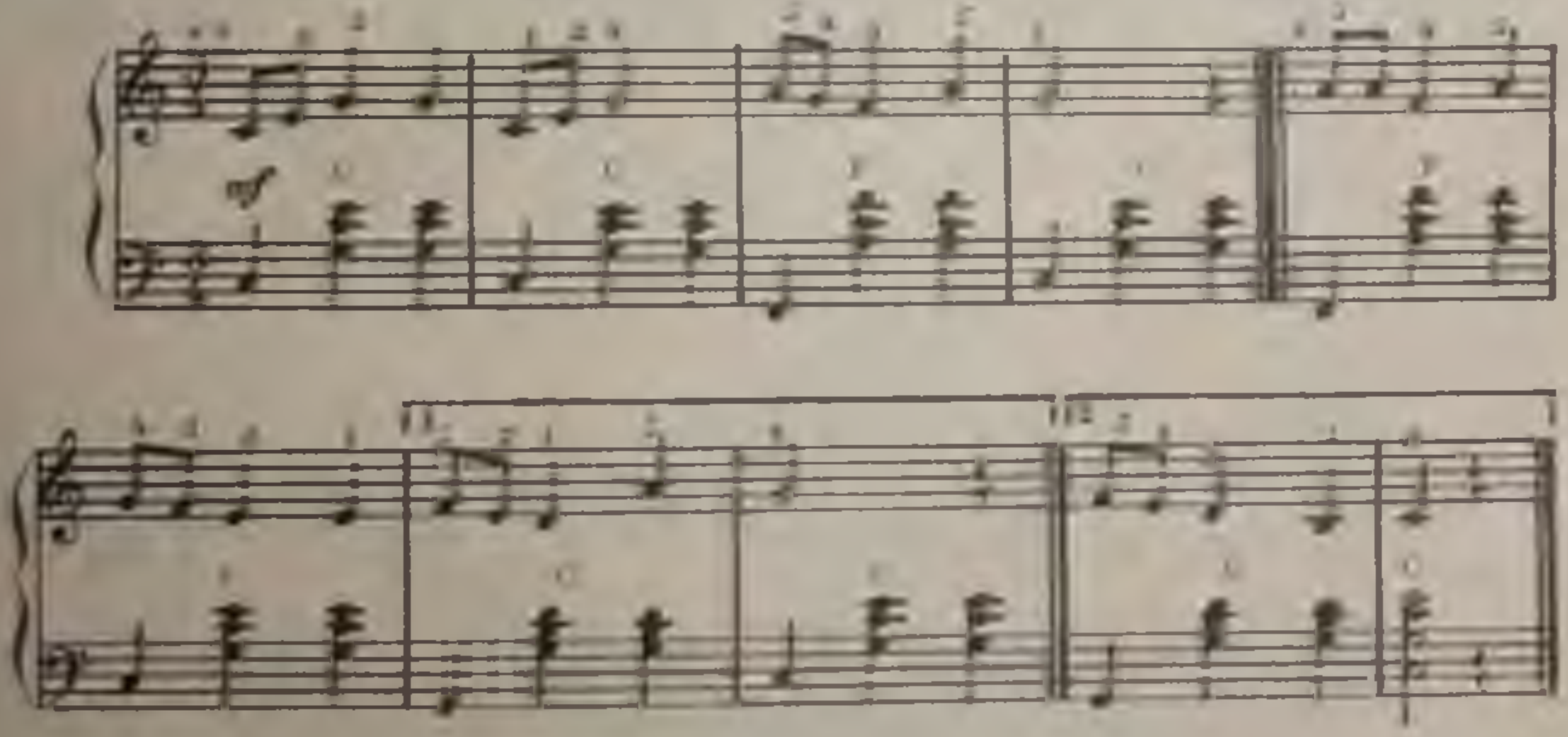

În exerciţii şi piese unde lipseşte semnul legato sau stacato, notele se interpretează *non legato*, adică nici legat şi nici scurt, durata notelor se cîntă în întregime.

Reamintim, că în timpul exersării se va acorda o deosebită atenţie încheieturii mîinii. Ea trebuie să fie elastică, iar mîna liberă fără încordare.

---

* În momentul alternării degetelor 2—1 clapa trebuie să rămînă apăsată, adică să nu fie întrerupt sunetul.

FLOAREA PĂCII

Muzică de Gr. Vieru

SEMĂNATUL

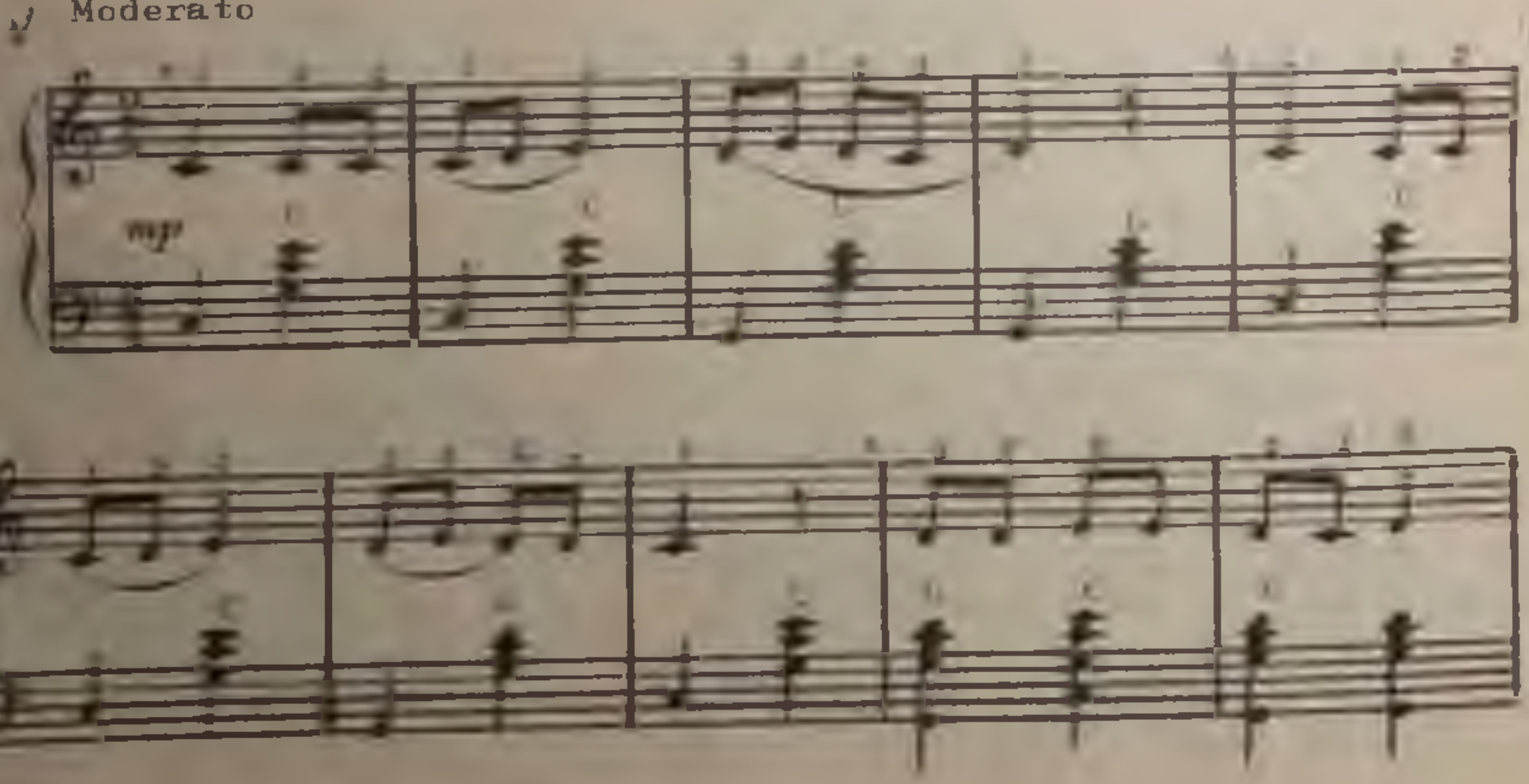

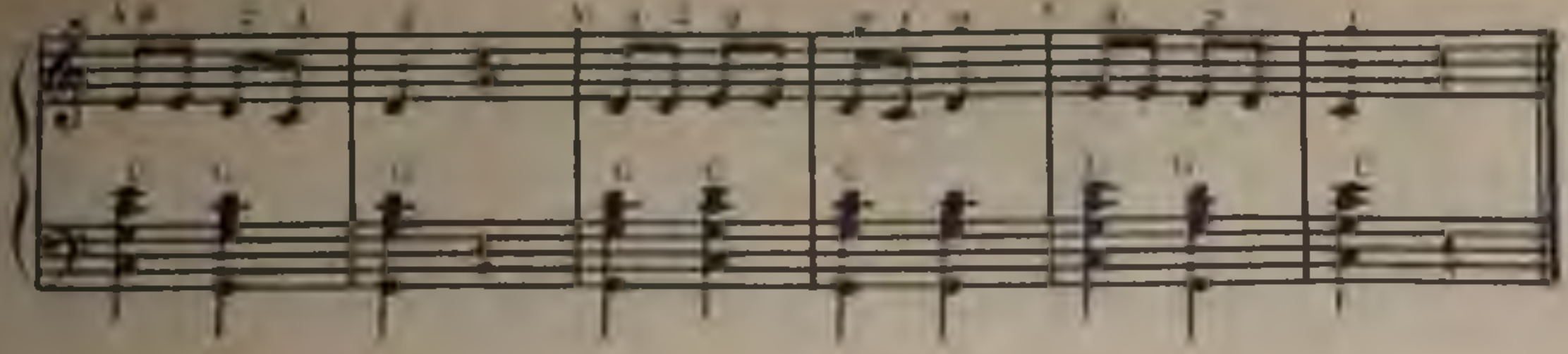

BATE VÎNTUL

Muzică de Gr. Vieru

Allegretto

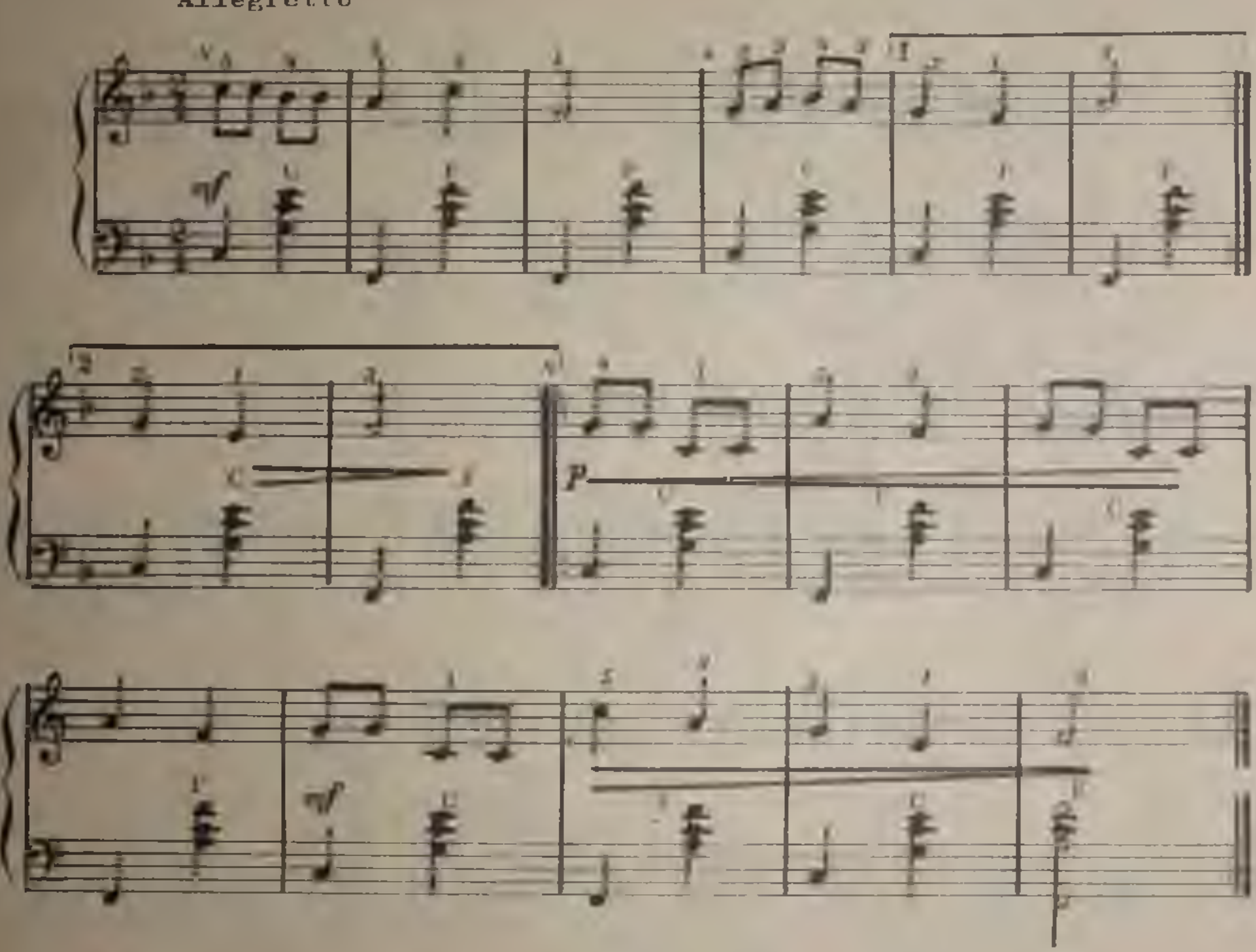

DEAL, DELUŞOR

Moderato

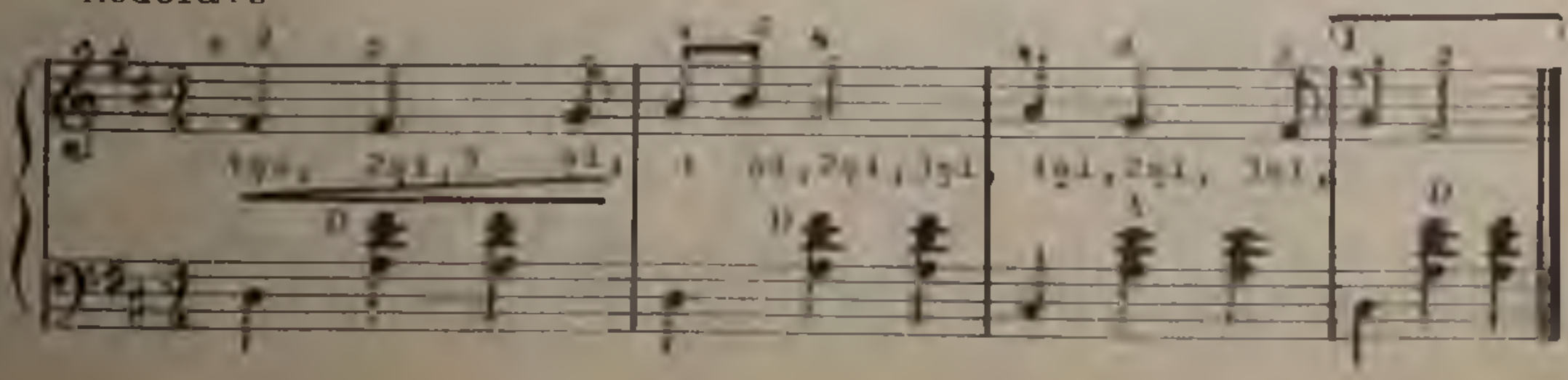

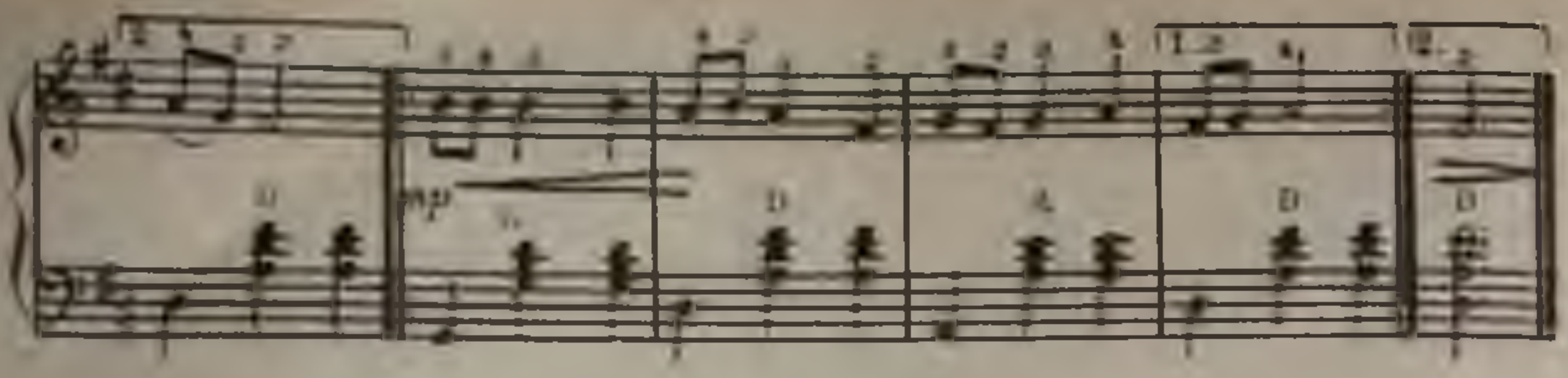

COPILA MAMEI

Allegretto

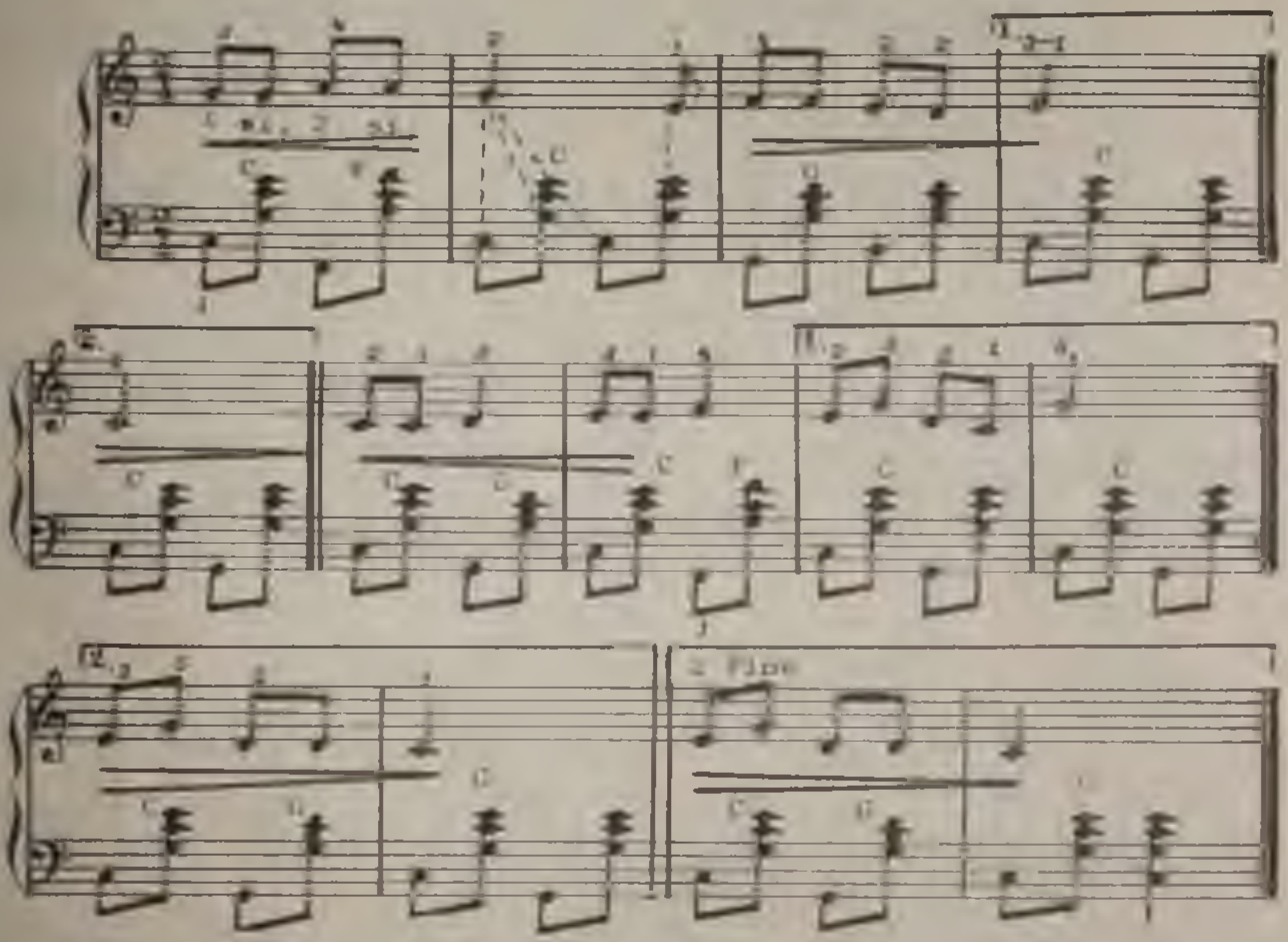

CUCUȘOR CU PANĂ SURĂ

Andantino

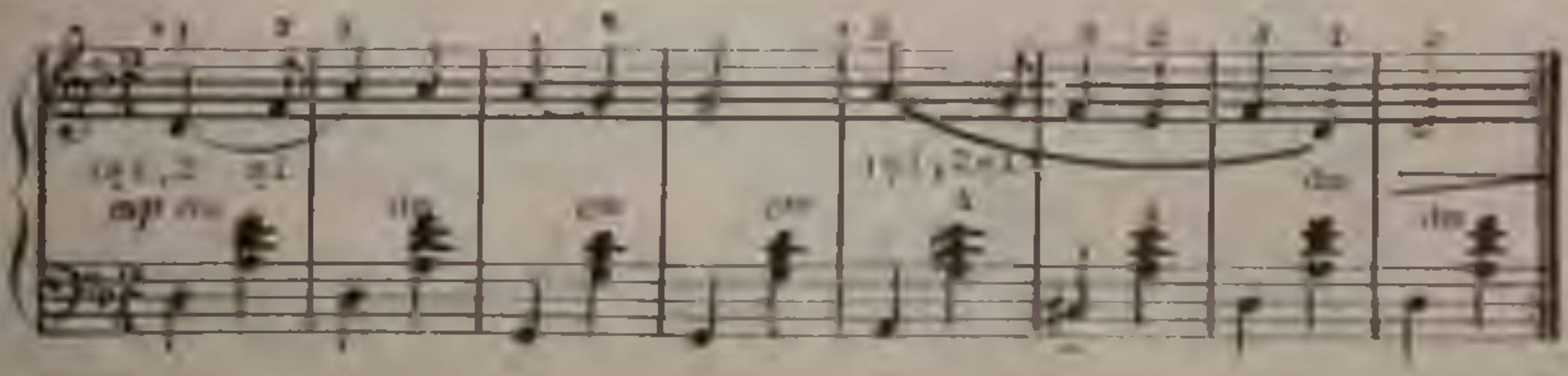

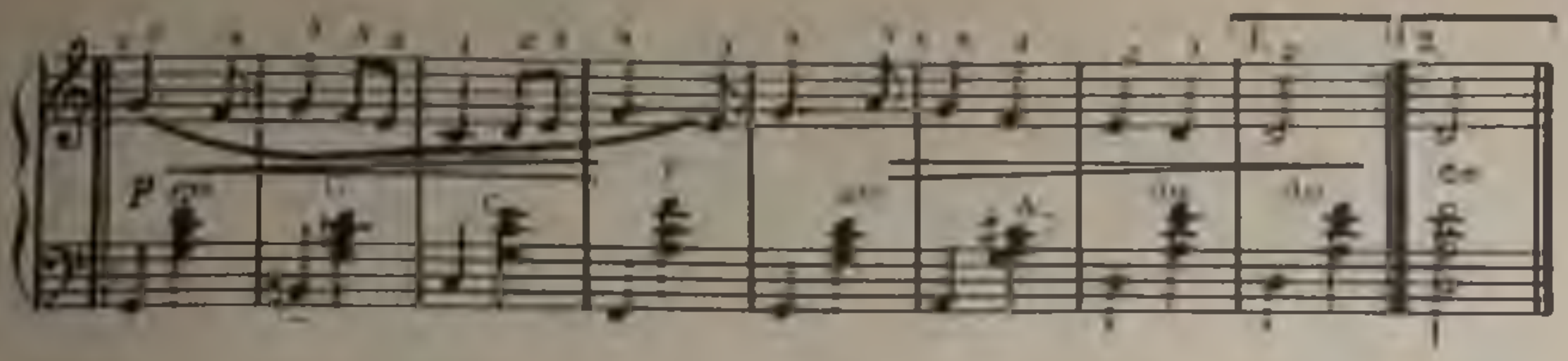

MARIŢA

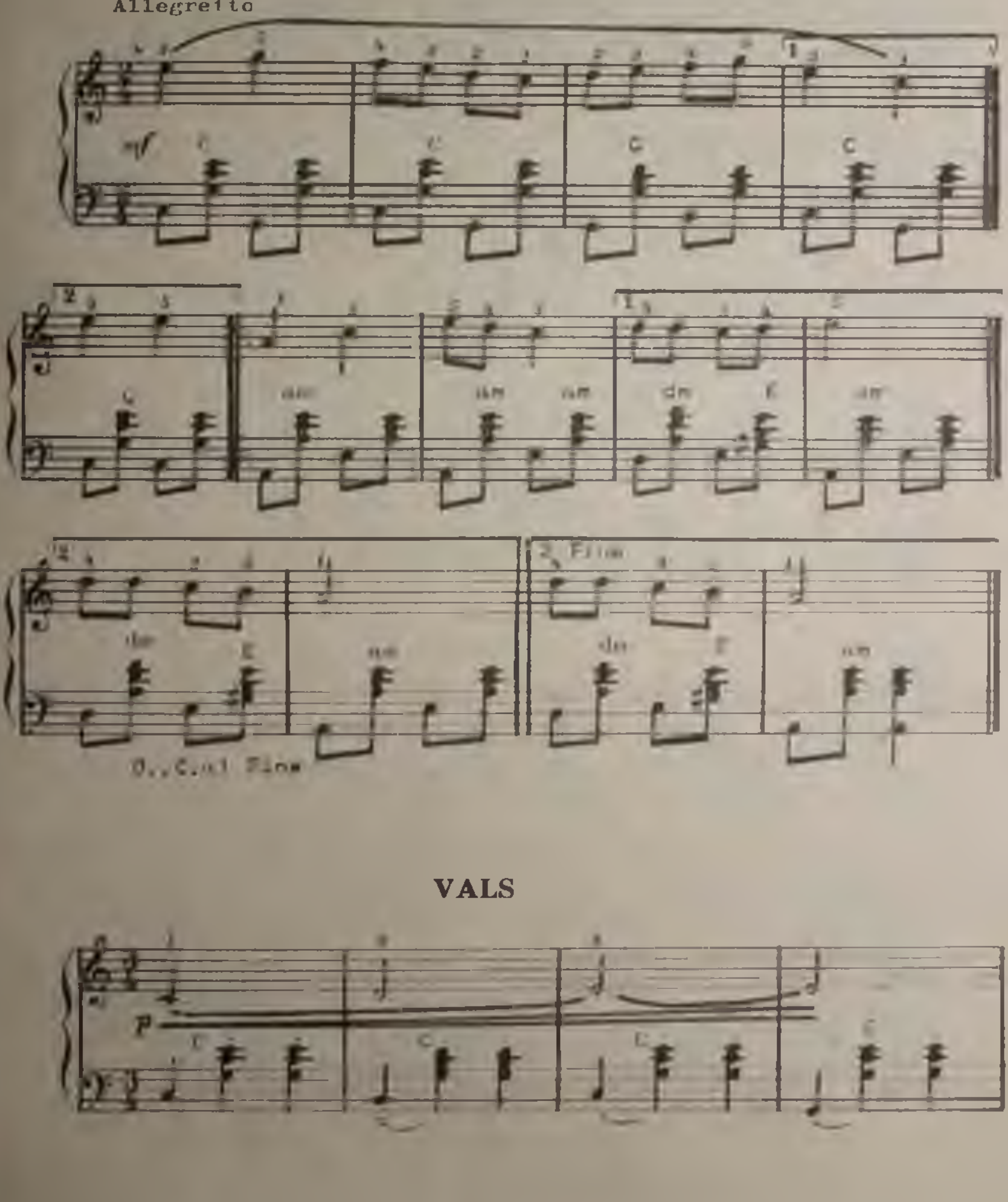

VALS

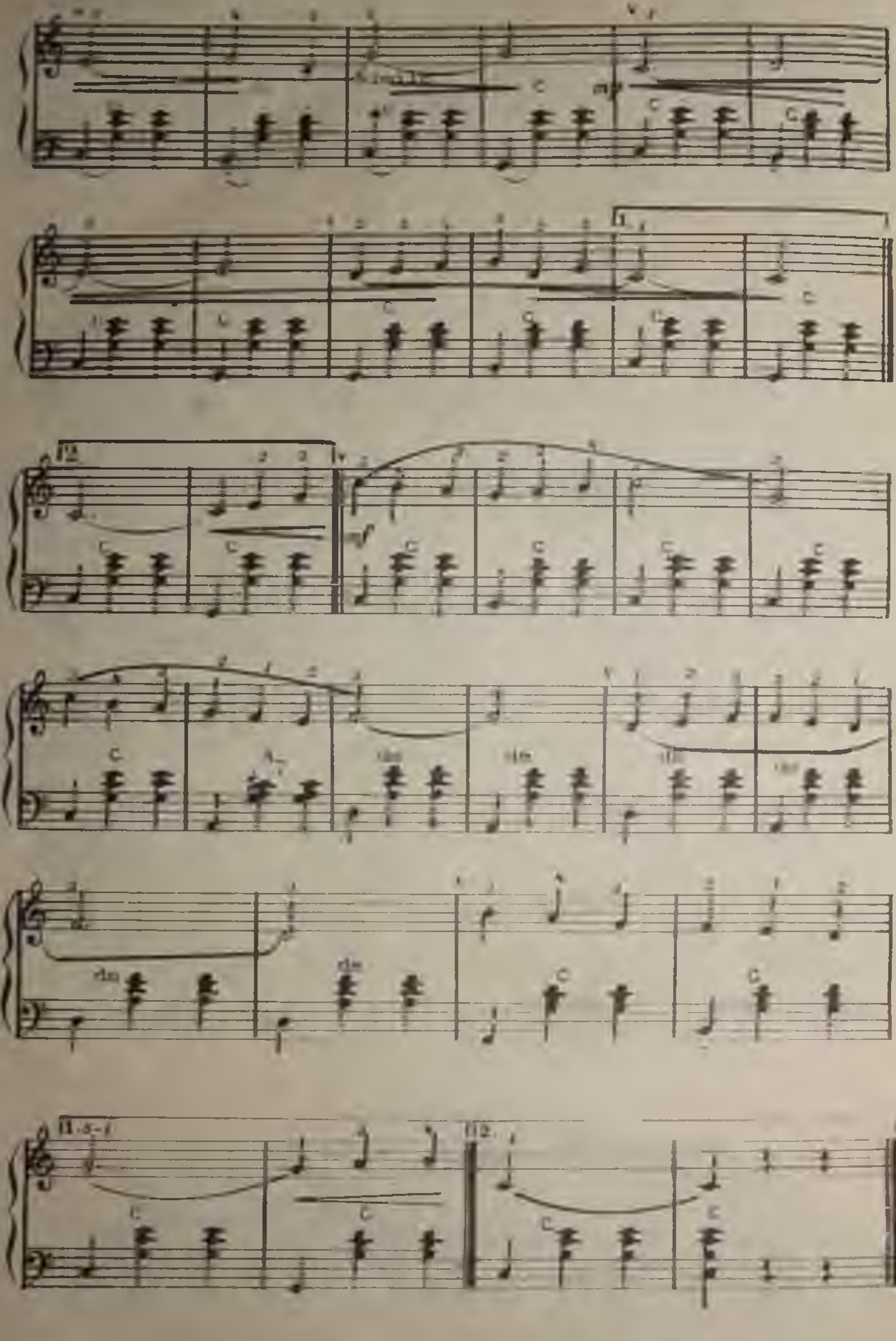

Simile — din italiană — la fel, asemănător (adică acompaniamentul se execută în felul acesta şi mai departe.

DU-TE, DOR, PE VALEA SEACĂ

Allegretto

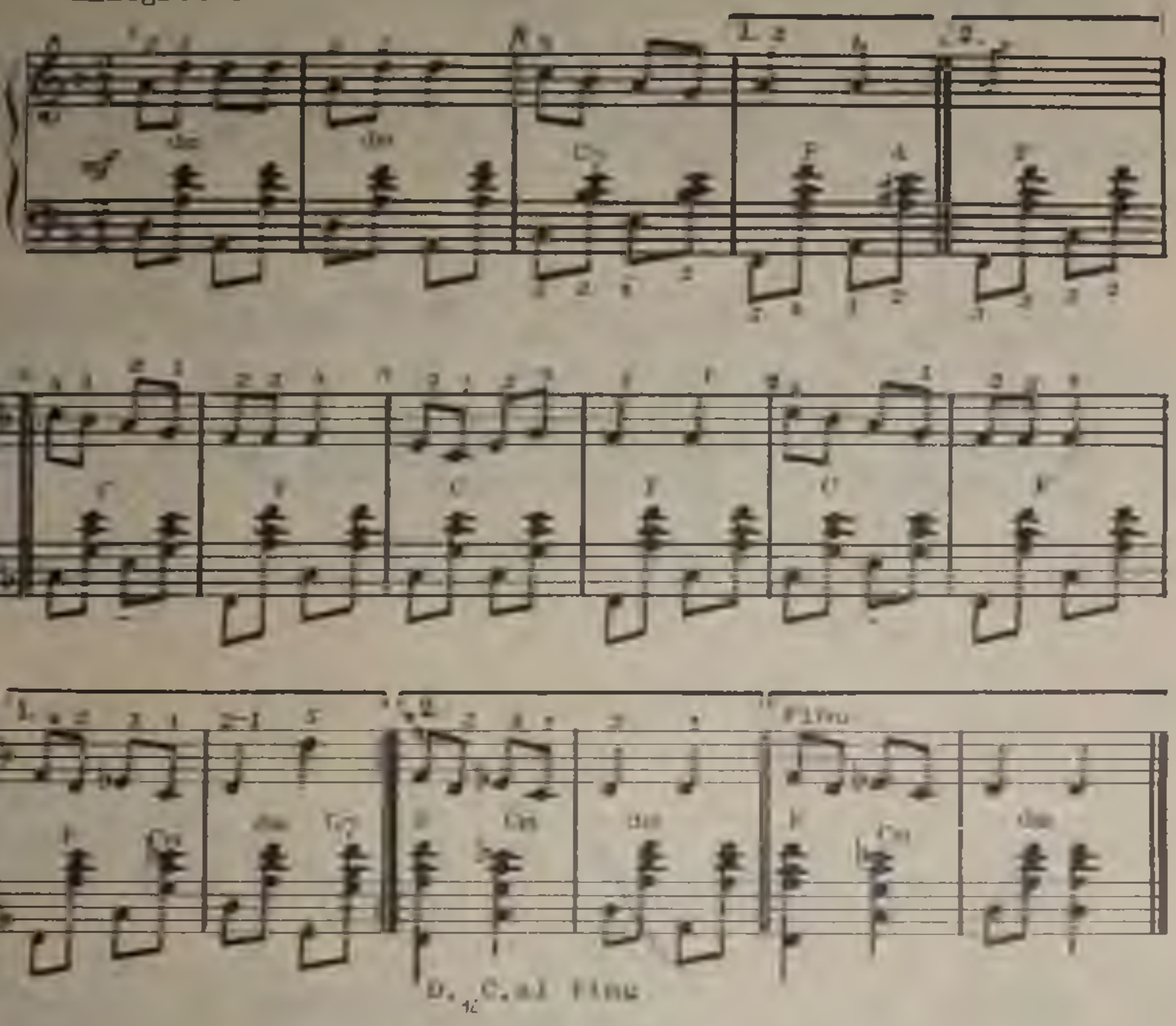

LA MORIȘCĂ

Allegro

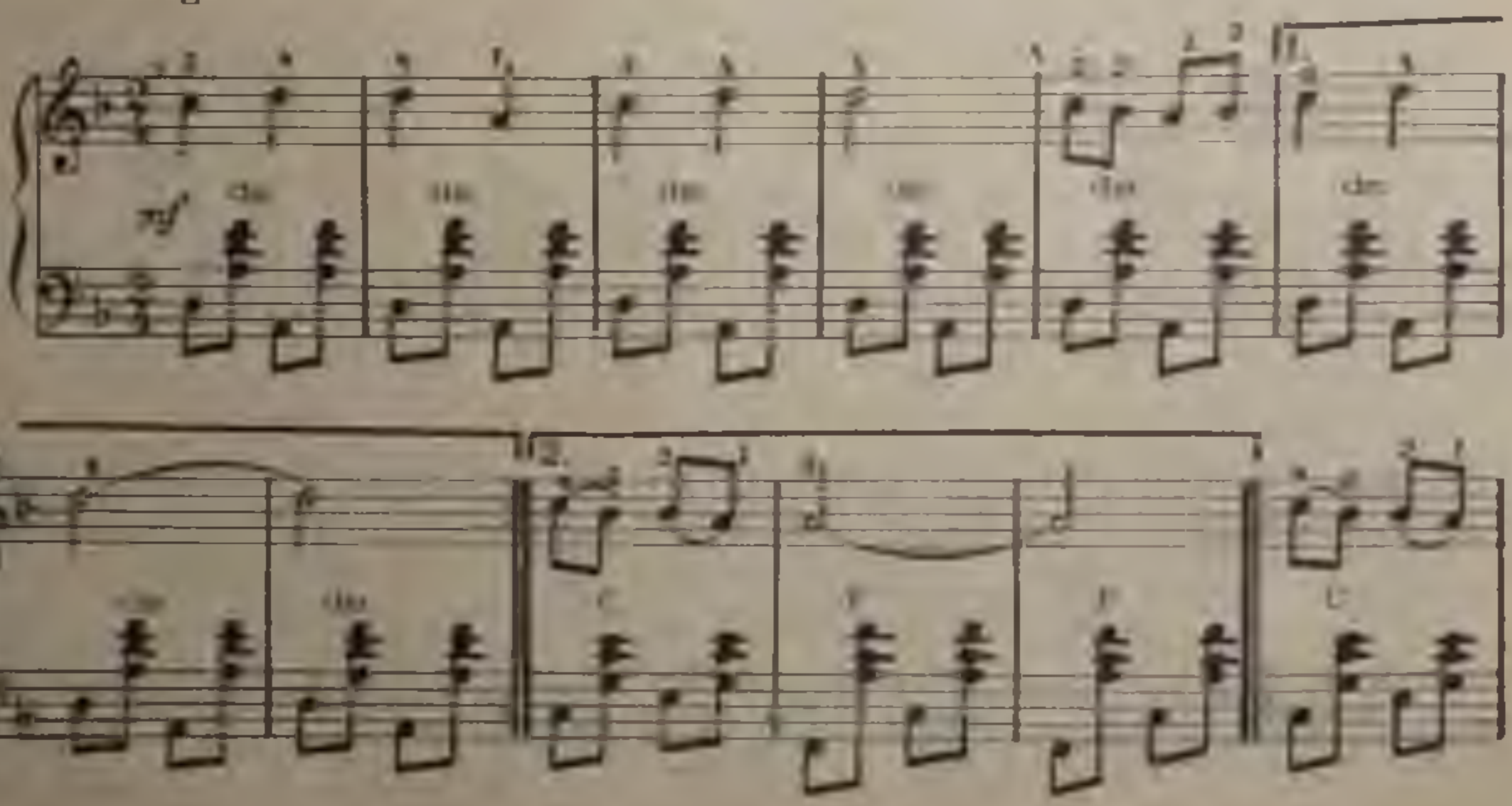

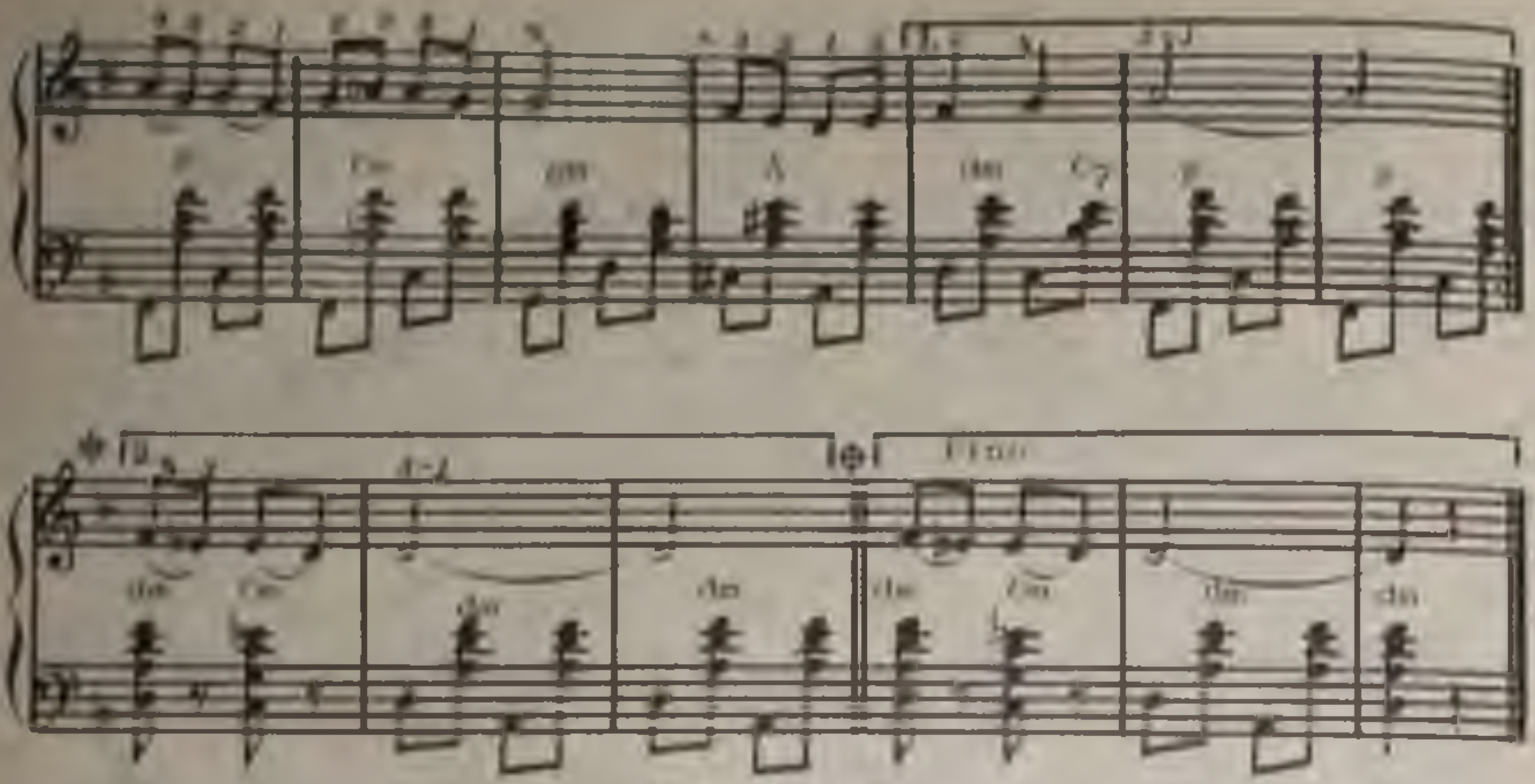

D. C. al Fine

DE CÎND BADEA MI S-A DUS

Allegro

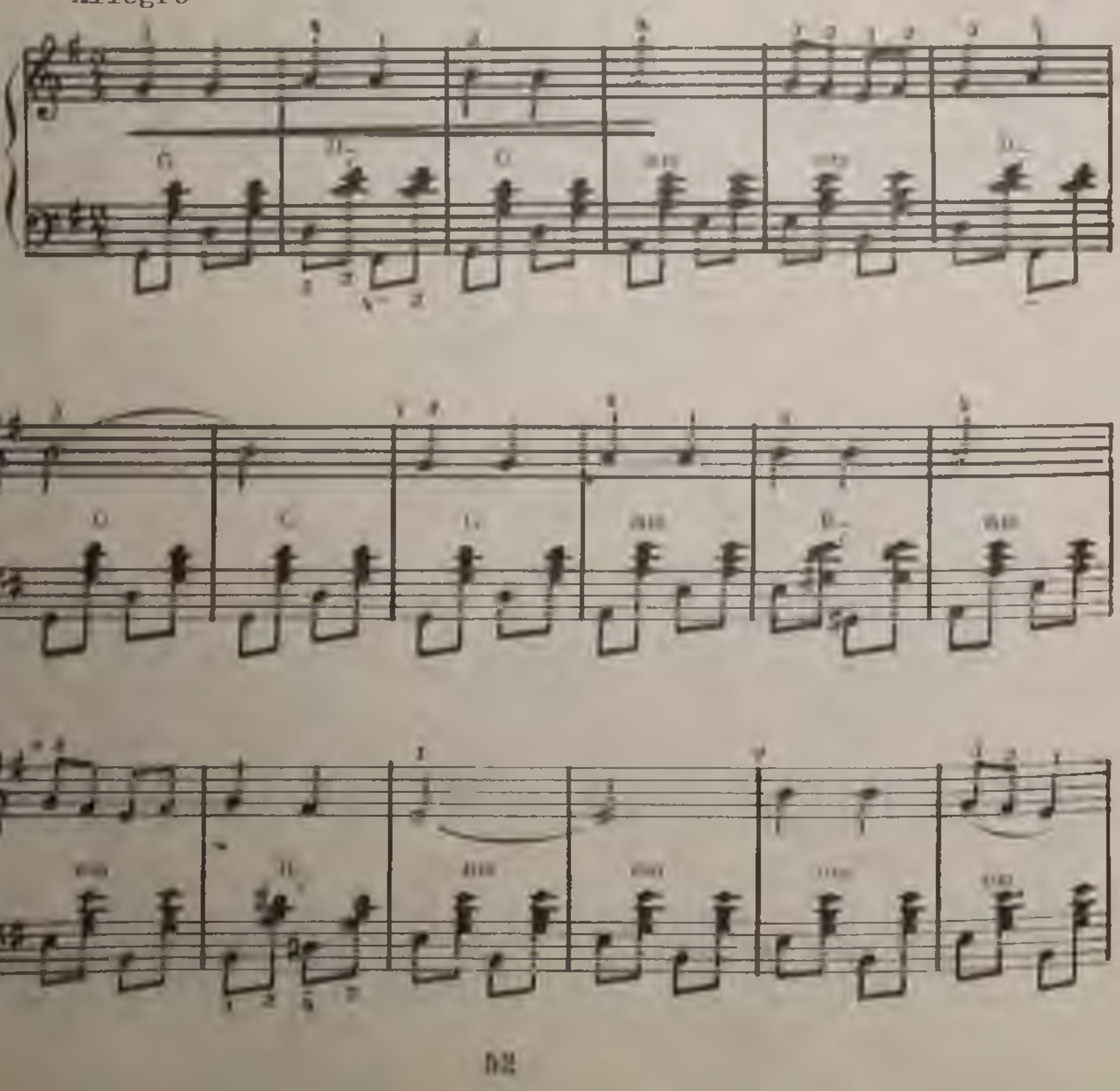

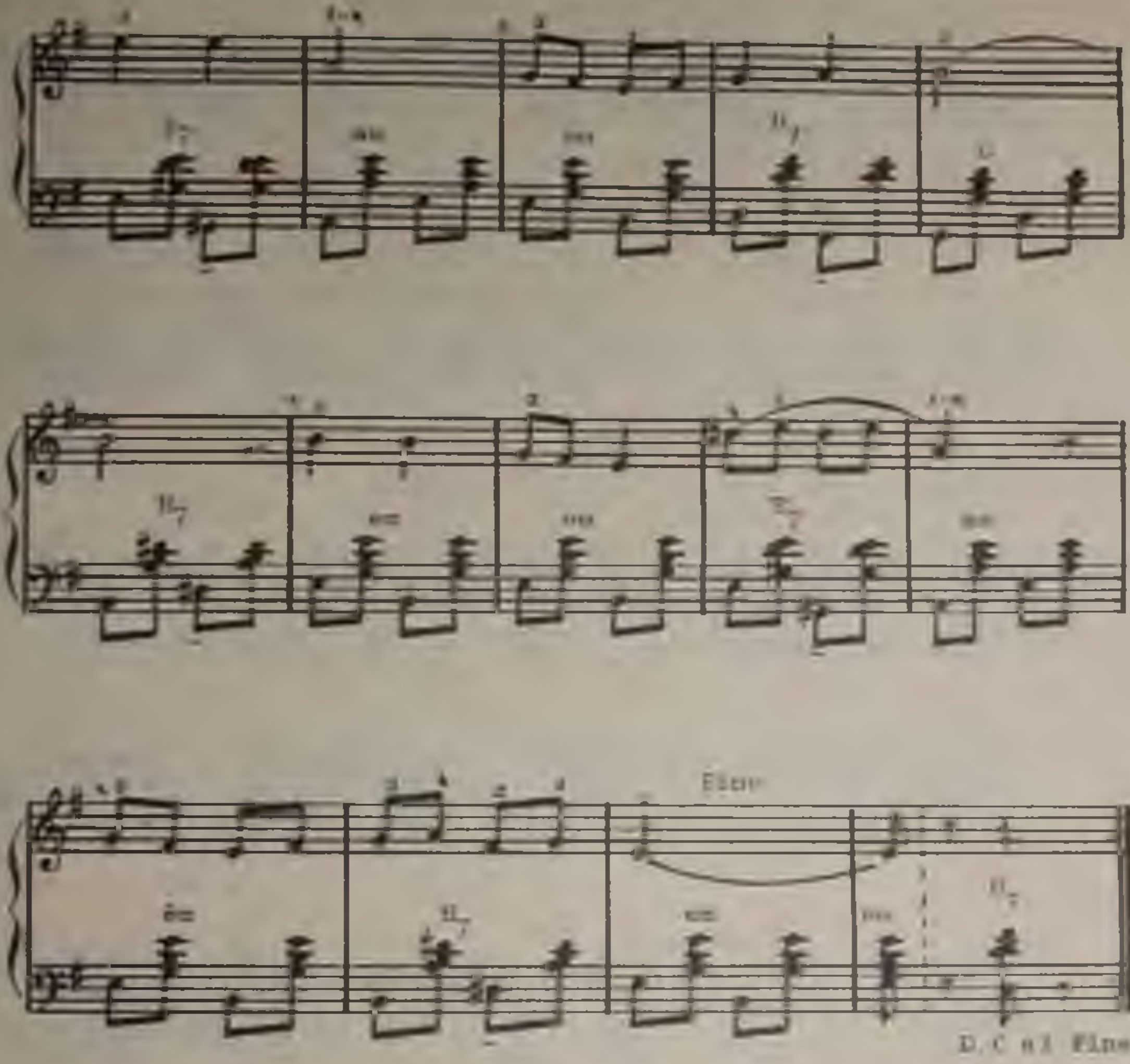

Bara punctată indică sfîrşitul piesei muzicale.

Exerciţii tehnice pentru mîna stîngă şi dreaptă (separat)

Exerciţiile pentru mîna stîngă şi mîna dreaptă trebuiesc executate zilnic. Durata exersării va fi aproximativ 15—20 minute. Dacă simţim o mică oboseală, sau o cît de mică încordare a mîinii, exersarea trebuie întreruptă imediat.

Exerciţiile tehnice pot avea un rezultat pozitiv, numai în cazul cînd vor fi executate ritmic, respectîndu-se nuanţele dinamice, iar mişcarea degetelor nu va fi izolată de celelalte părţi ale mîinii. Exersarea lor trebuie efectuată cu o atenţie concentrată, cu participarea activă a auzului. Executarea mecanică a exerciţiilor influienţează negativ asupra dezvoltării tehnicii interpretative.

Toate exerciţiile din Metodă urmează a fi cîntate în diferite tempouri şi tonalităţi pe parcursul întregului curs de studiu.

Varianta I

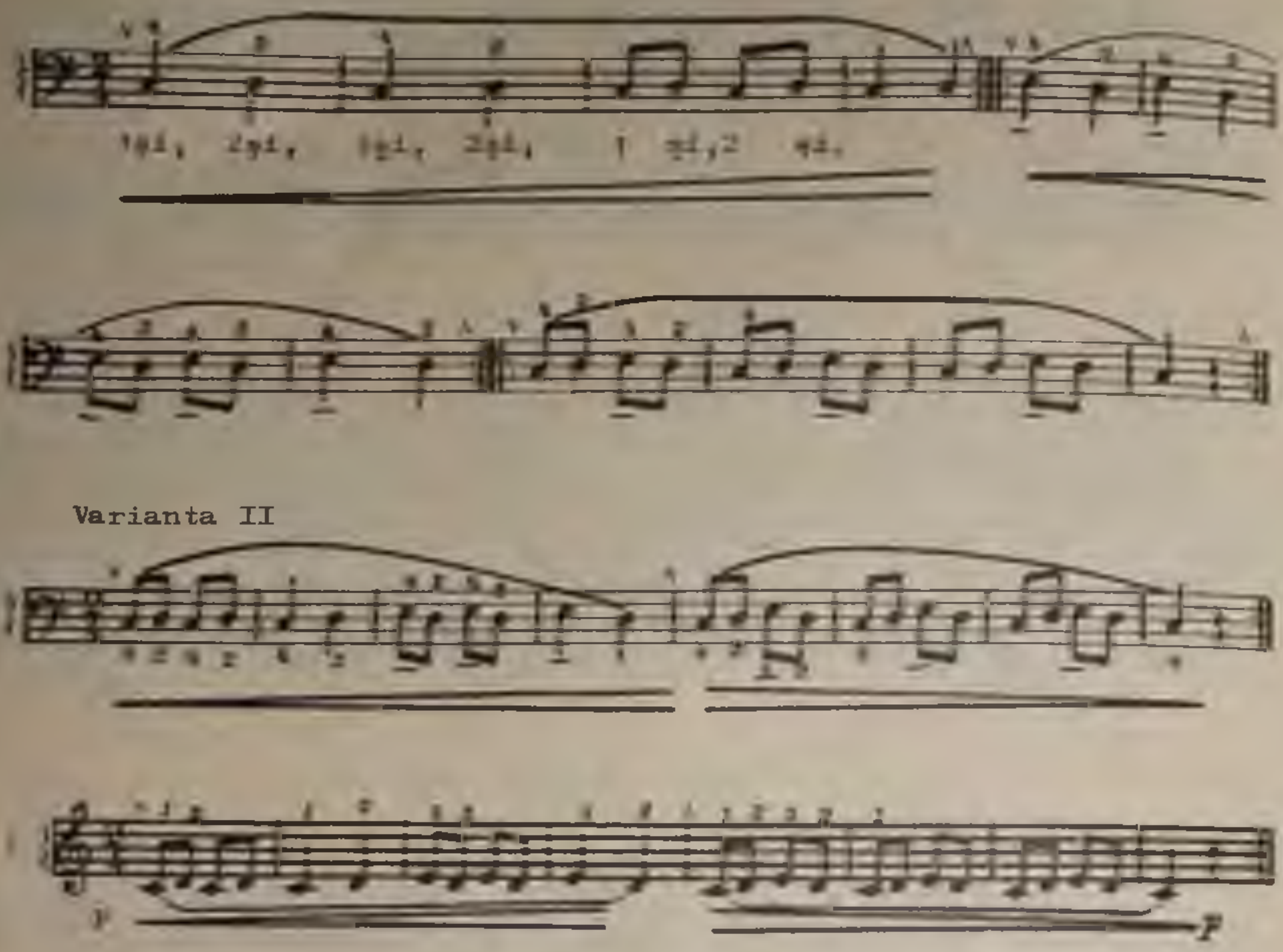

Varianta II

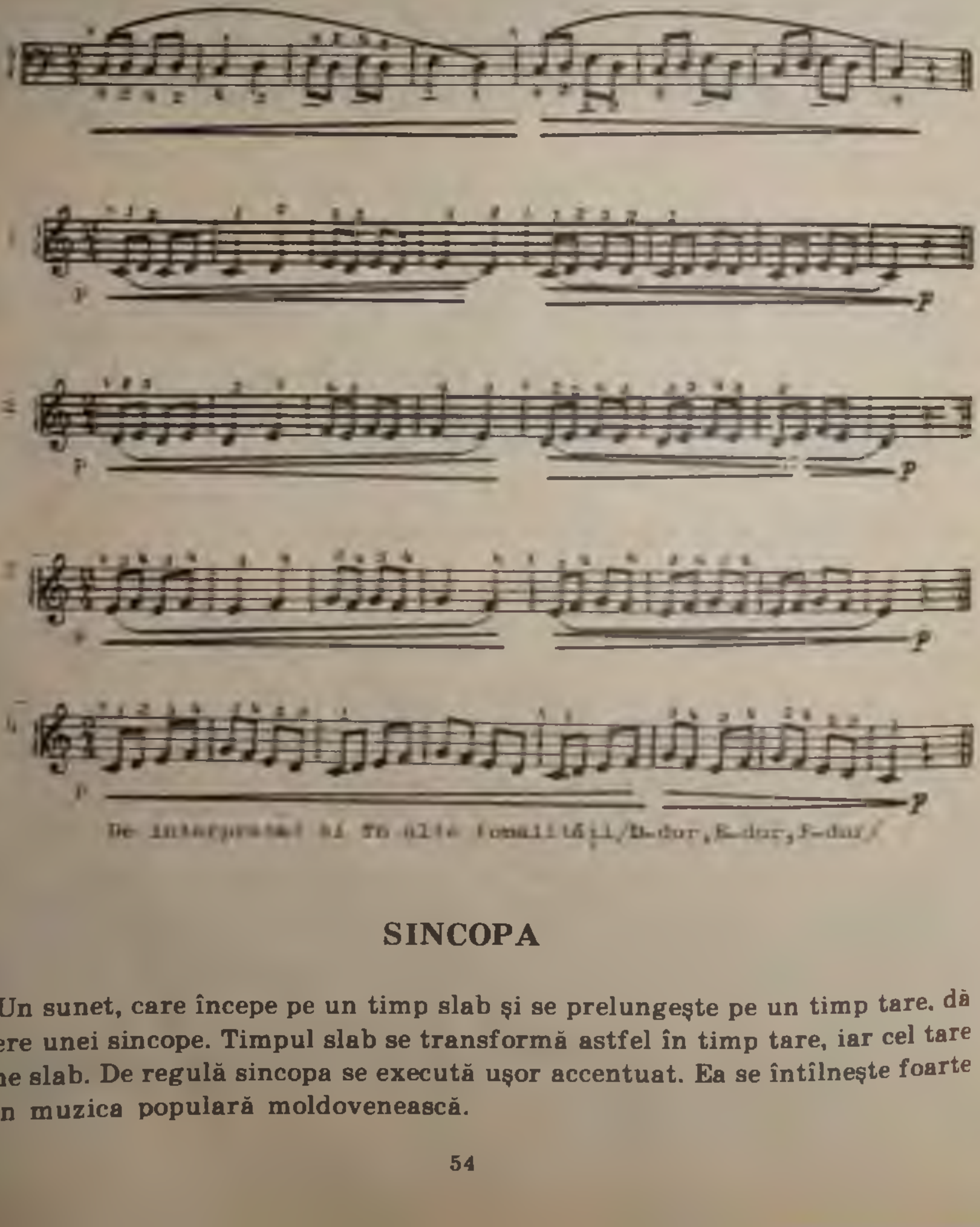

De interpretat în trei feluri /D-dur, E-dur, F-dur/

SINCOPA

Un sunet, care începe pe un timp slab şi se prelungeşte pe un timp tare. dă naştere unei sincope. Timpul slab se transformă astfel în timp tare, iar cel tare devine slab. De regulă sincopa se execută uşor accentuat. Ea se întîlneşte foarte des în muzica populară moldovenească.

Exzemplu de ritm sincopat

Fără sincopă:

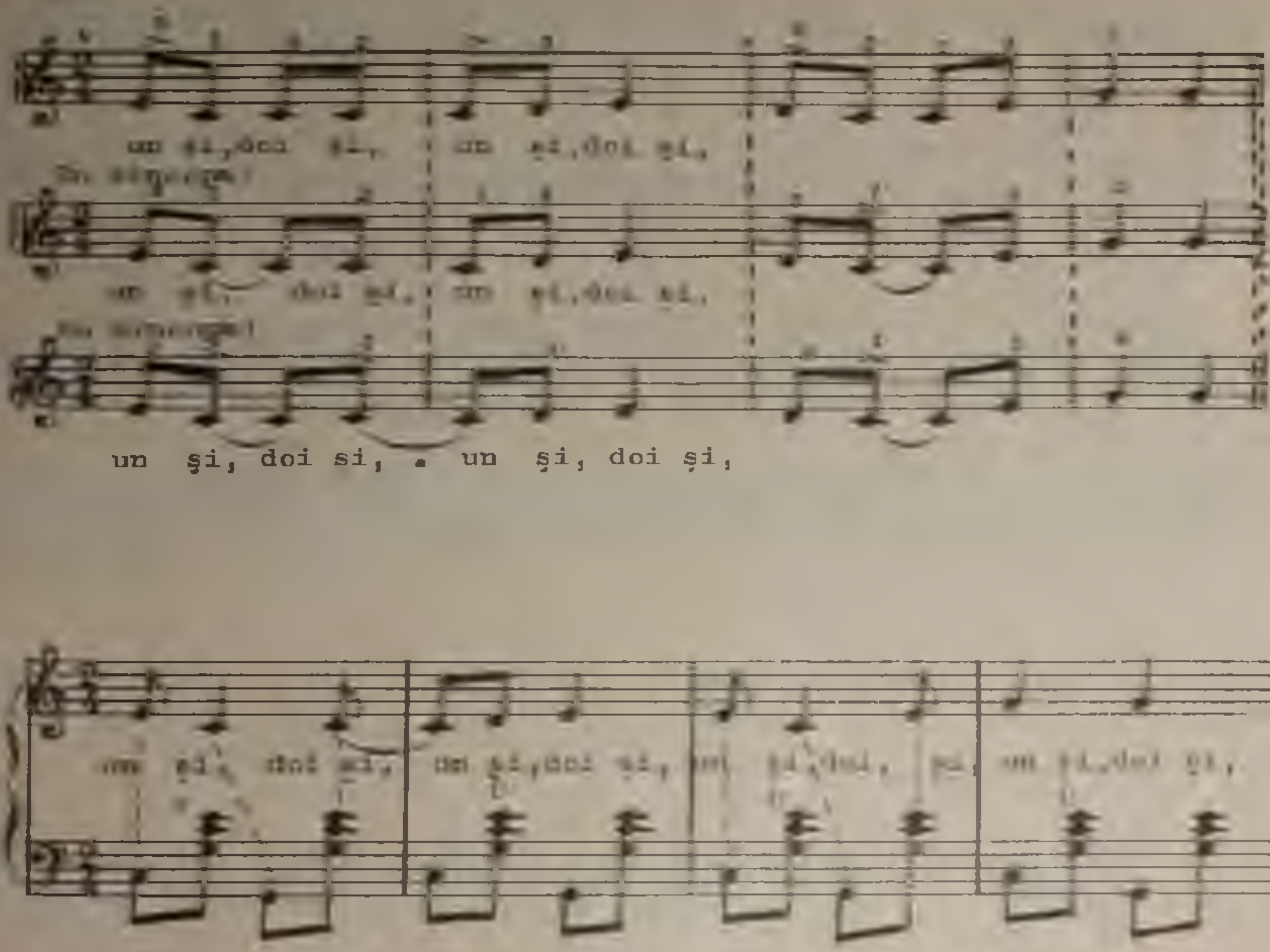

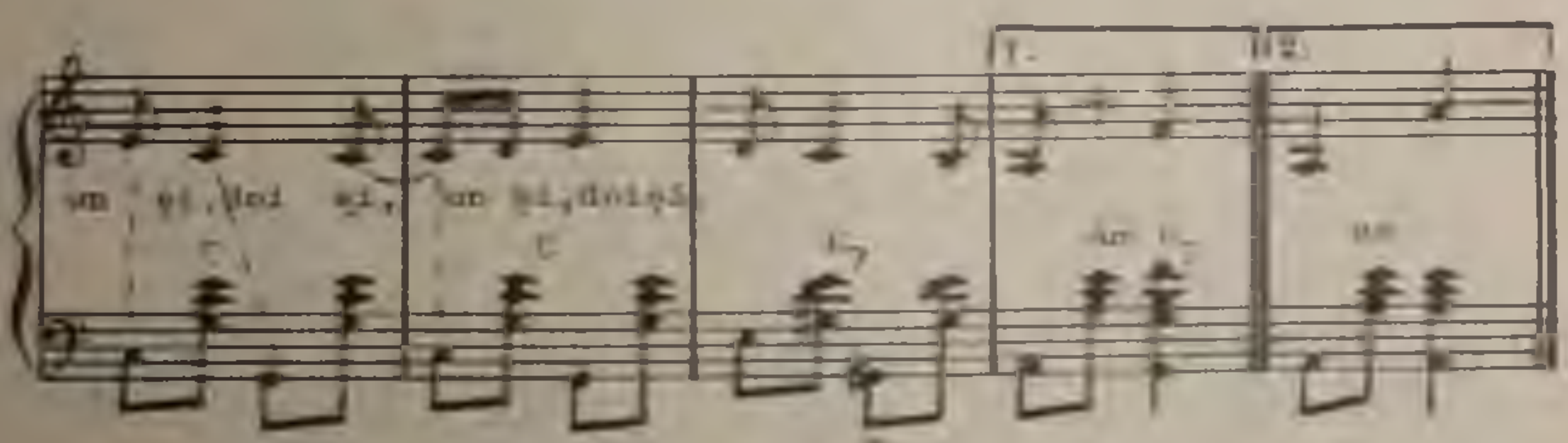

FLORICICA

Andantino

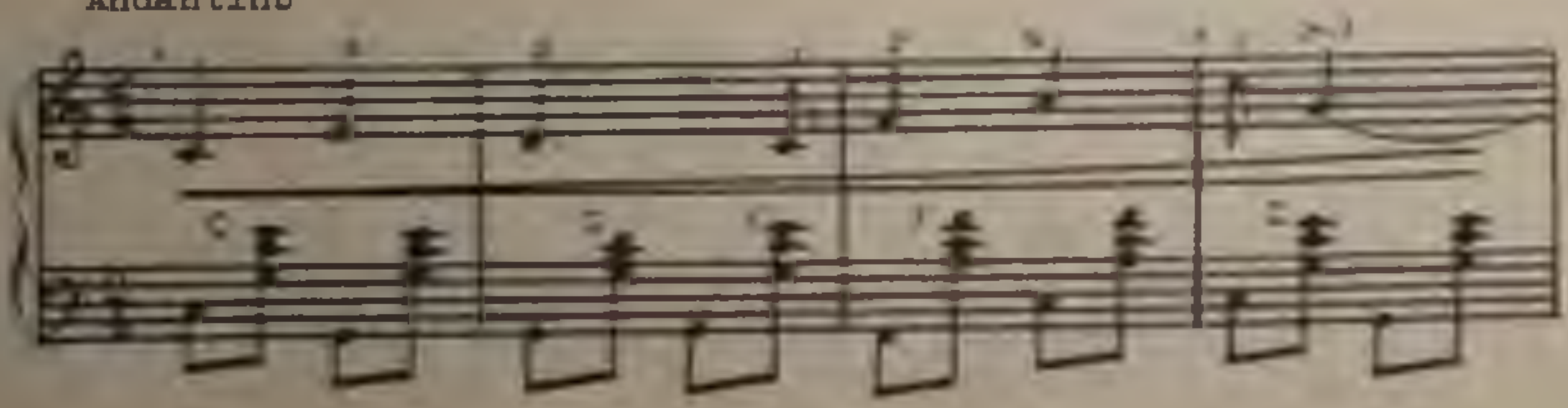

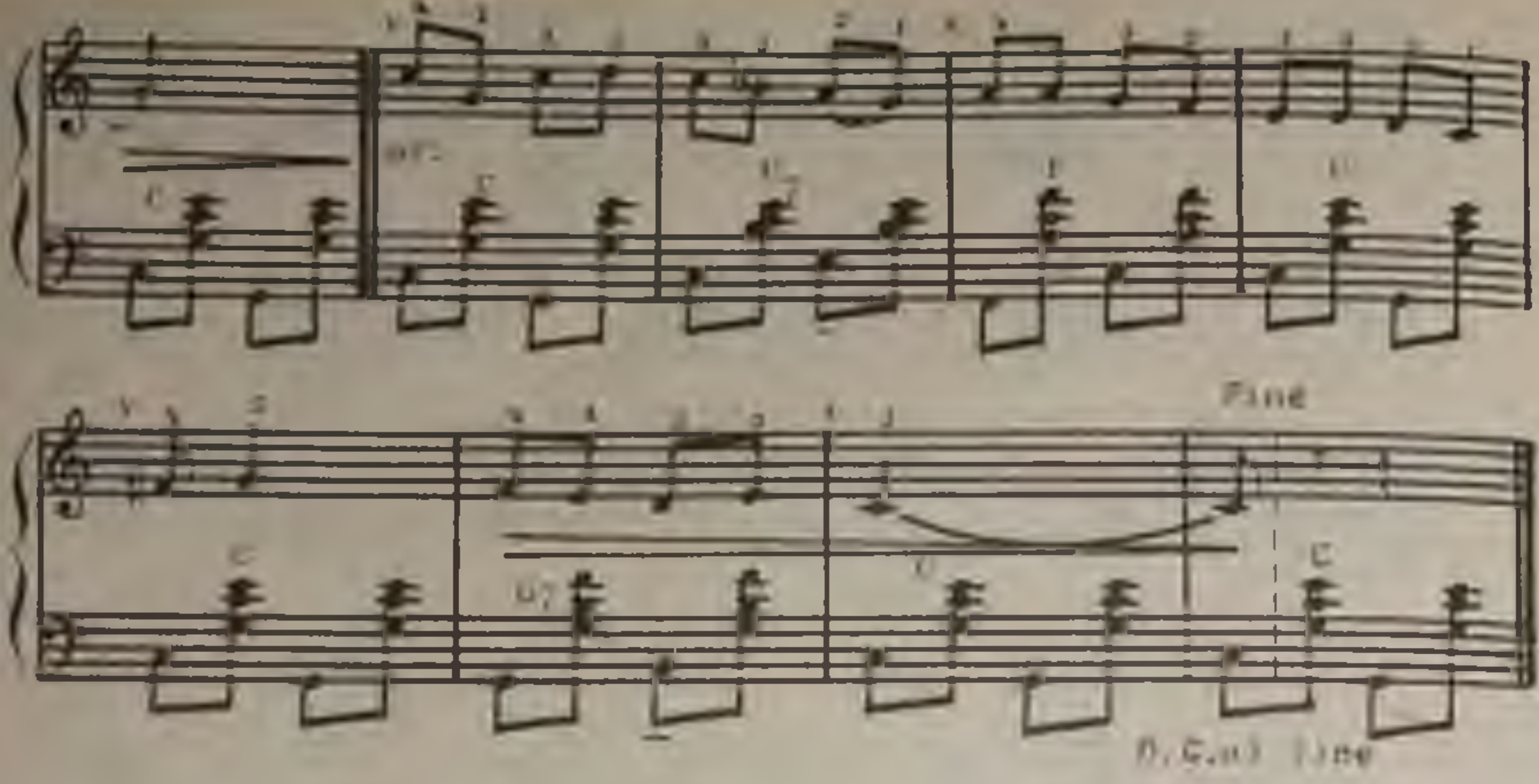

JOC

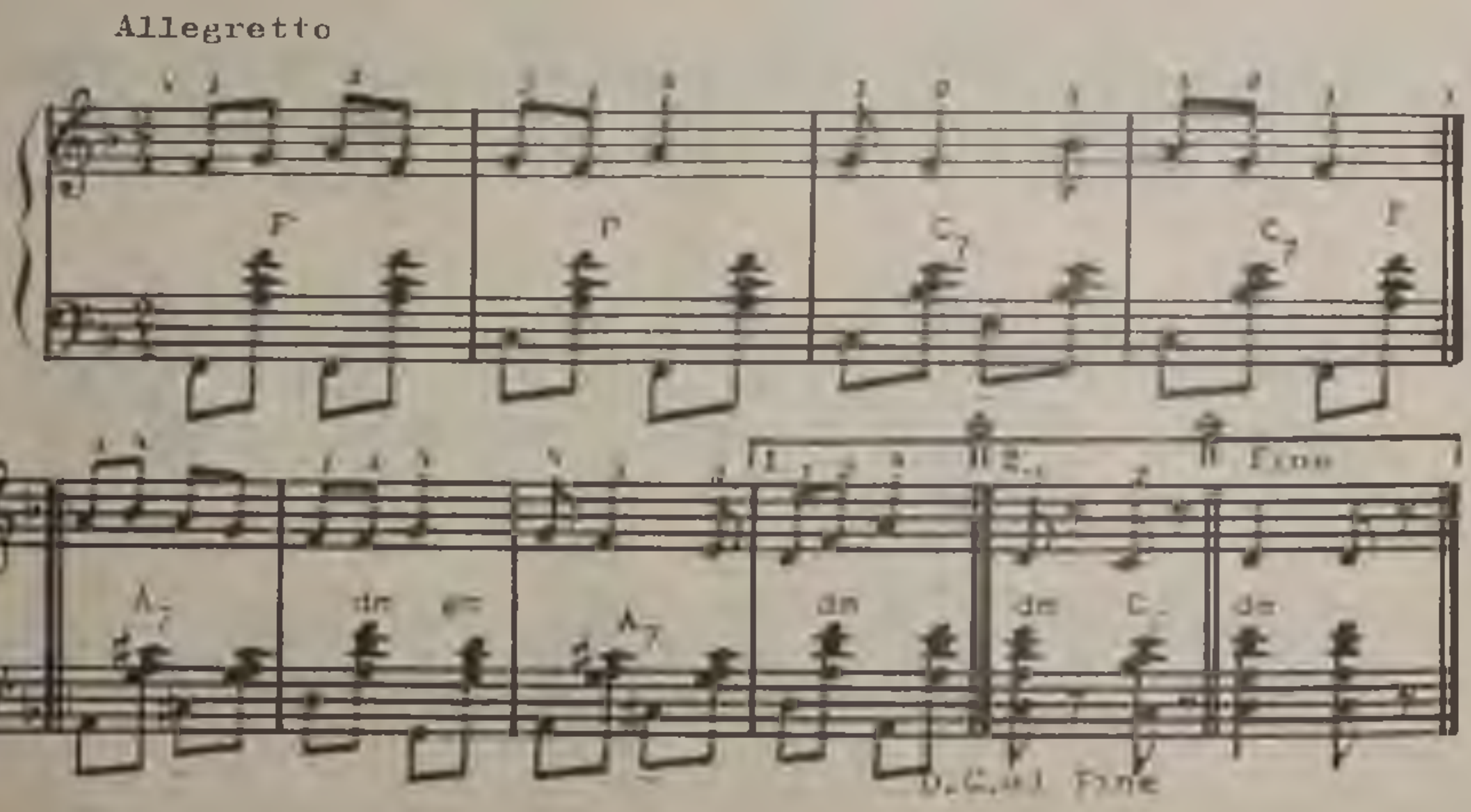

DESCHIDE, MÎNDRUŢO, UŞA

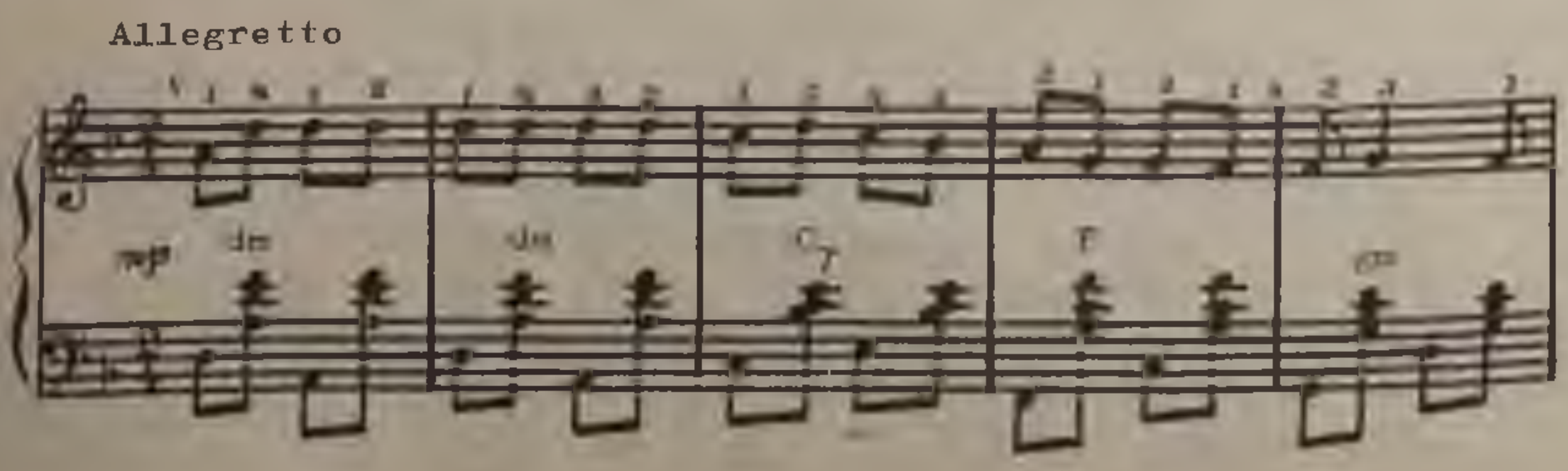

FOAIE VERDE FIR MOHOR

Allegretto

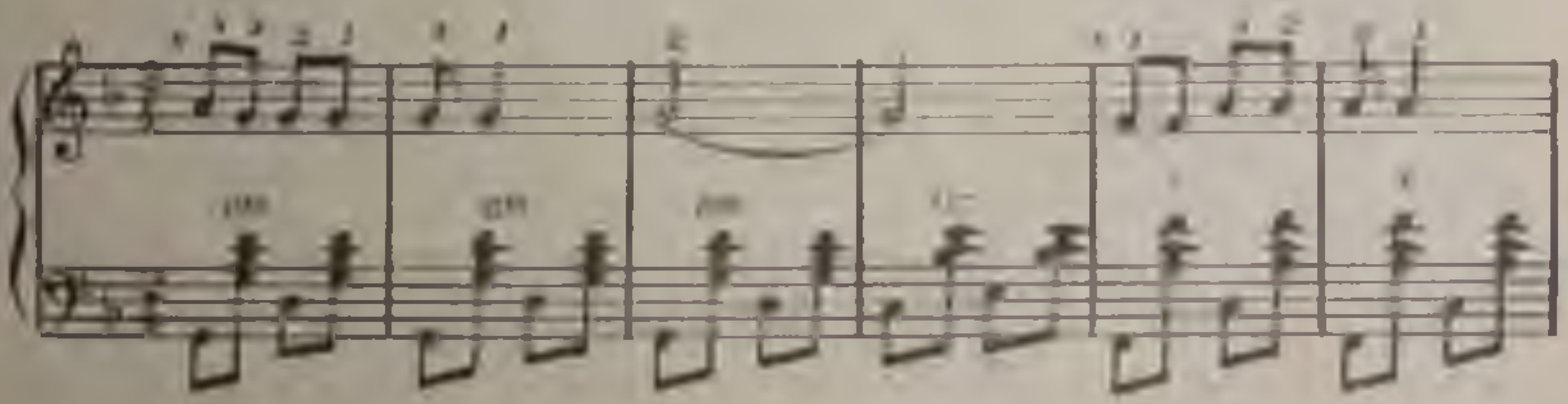

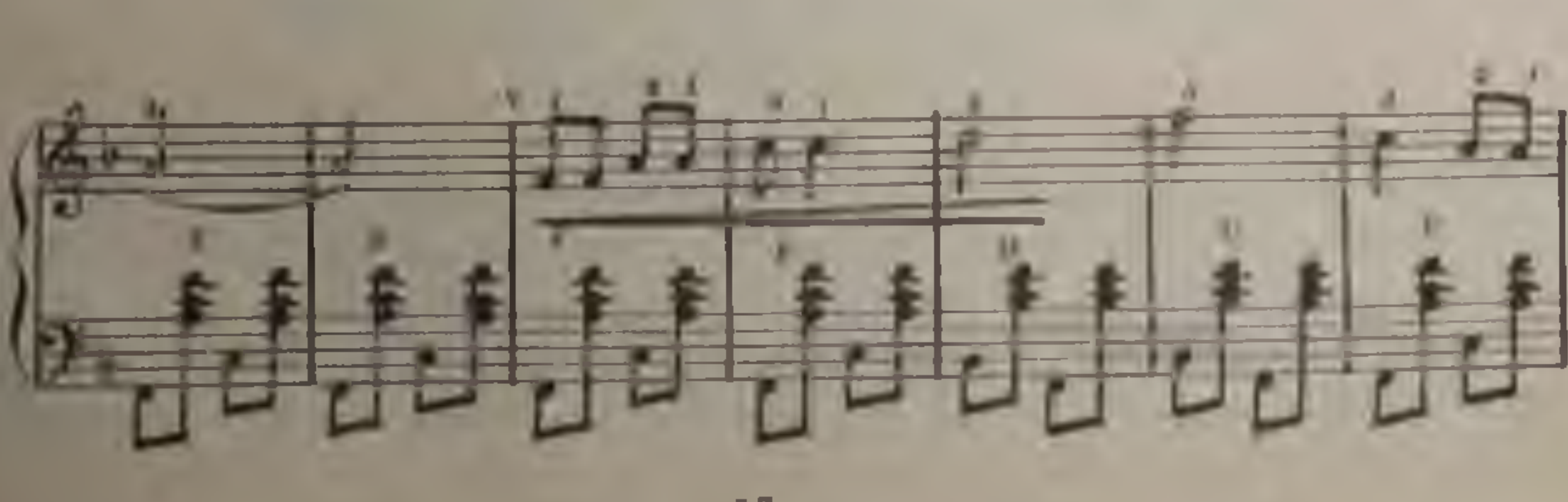

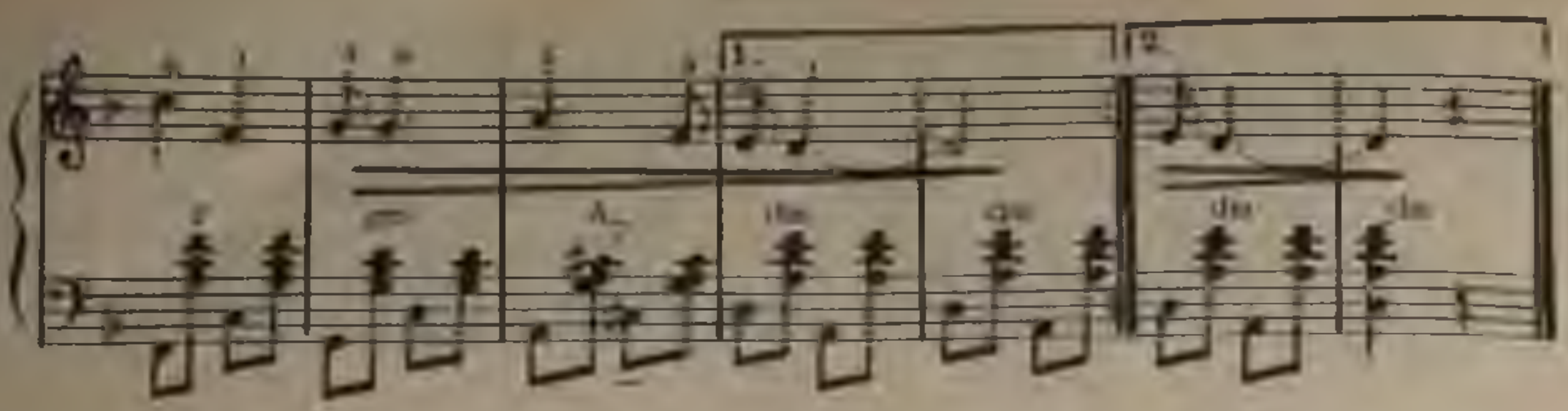

MĂ DUCEAM ŞI EU LA MOARĂ

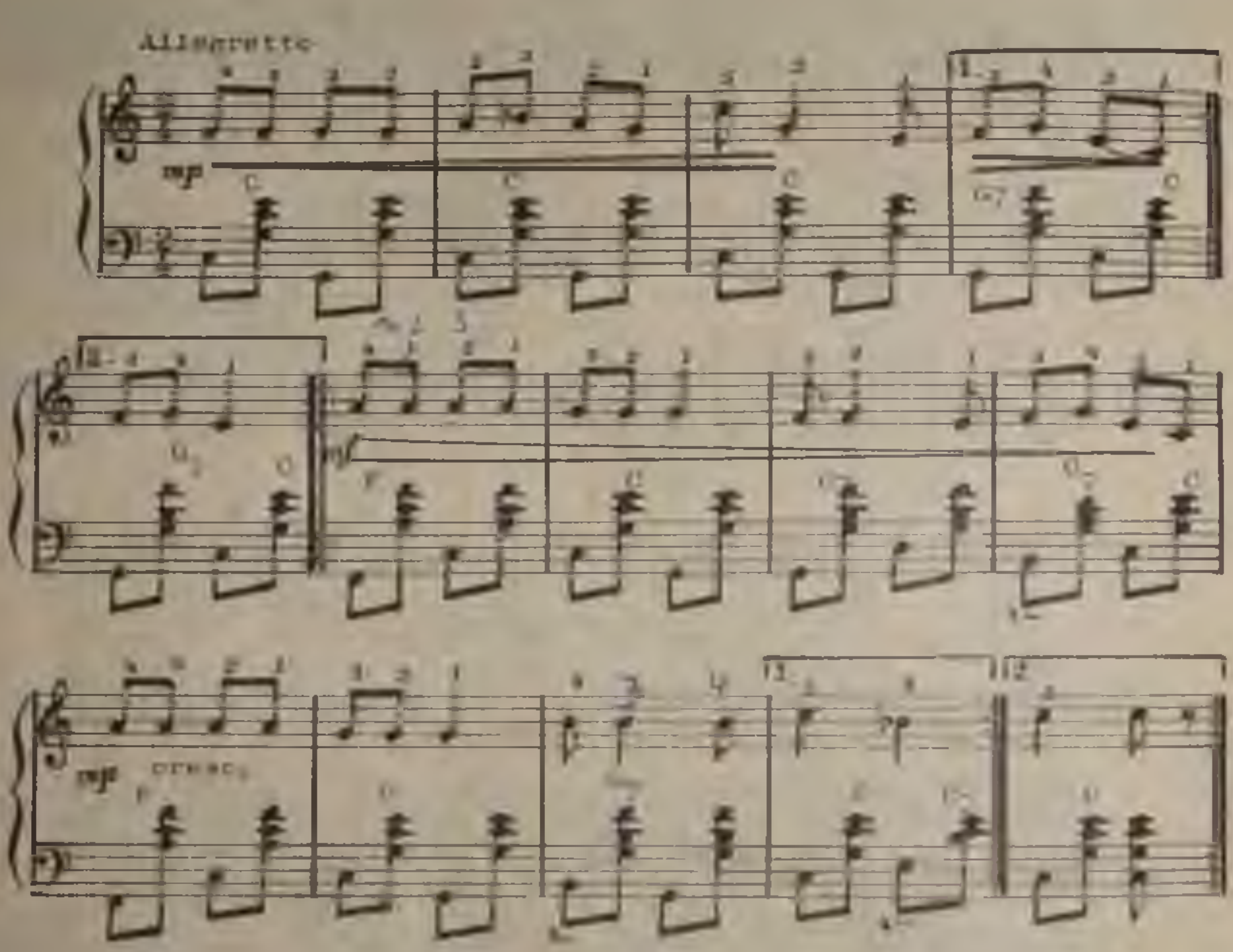

Noţiuni despre cele mai simple elemente ale formei muzicale.

Lucrările muzicale reprezintă un tot întreg şi în acelaşi timp sînt alcătuite din mai multe părţi legate între ele prin conţinut. Corelaţia şi legătura părţilor unui întreg formează structura lucràrii muzicale, adică forma muzicalà.

Locul, unde se despart construcţiile muzicale, se numeşte *cezura*. Un element important al muzicii, temelia ei, o constituie melodia, care contribuie la crearea

diferitor imagini muzicale. Melodia este ideea muzicala exprimata de o singură voce. Drept cel mai bun exemplu pot servi melodiile populare, atît de expresive.

Cel mai înalt (acut) sau cel mai jos (grav) sunet al piesei muzicale, pe care îl atinge melodia în dezvoltarea ei, se numeşte *punct culminant*.

Partea cea mai mică din componenţa melodiei se numeşte *motiv* (cîteva sunete unite între ele cu un singur timp tare). Mărimea motivului poate fi aproximativ de un tact.

Două motive omogene sau diferite alcătuiesc o *frază* (aproximativ două tacte).

Două fraze dau naştere unei *propoziţii*.

Două propoziţii alcătuiesc o *perioada*, care exprimă o idee relativ terminată. În formă de perioadă sînt construite nenumărate cîntece şi jocuri populare. Construcţia muzicală alcătuită din două perioade dă naştere unei forme simple din două părţi (piese mici programate, preludii, cîntece, dansuri, romanţe). Pentru însuşirea conştientă şi interpretarea expresivă a lucrărilor muzicale un rol important îl are cunoaşterea temeinică a tuturor elementelor formei muzicale.

Frazarea

Interpretarea expresivă la acordeon, adică frazarea unei lucrări muzicale, înseamnă a deschide şi a închide cu iscusinţă foiul după frazele construcţiei muzicale, a valorifica toată gama de culori (nuanţele dinamice, abaterile de tempou) necesară pentru crearea imaginii muzicale (parţial, adică pe fraze şi în întregime). Există o analogie între fraza vorbită şi fraza muzicală. Respiraţia în timpul interpretării unui cîntec, recitării unei poezii se poate compara cu deschiderea şi închiderea foiului la acordeon. Nuanţa în fraza vorbită îndeplineşte aceeaşi funcţie ca şi în fraza muzicală. Orice piesă muzicală îşi are punctul culminant la care se poate ajunge numai prin dezvoltarea dinamică a fiecărei fraze în parte. Fiecare frază muzicală la rîndul ei îşi are punctul său culminant.

Dacă la sfîrşitul frazei intensitatea sunetului se micşorează (mp, p), apoi primele sunete la începutul următoarei fraze trebuie să apară în dezvoltarea crescîndă a nuanţei respective. Frazarea iscusită a unei piese muzicale determină nivelul tehnicii interpretative, talentul elevului, simţul măsurii nuanţelor dinamice.

Schema frazării cîntecului „M-a trimis mama la vie“ (aproximativ) :

Schema frazarii cîntecului"M-a trimis mama la vie"/aproximativ/

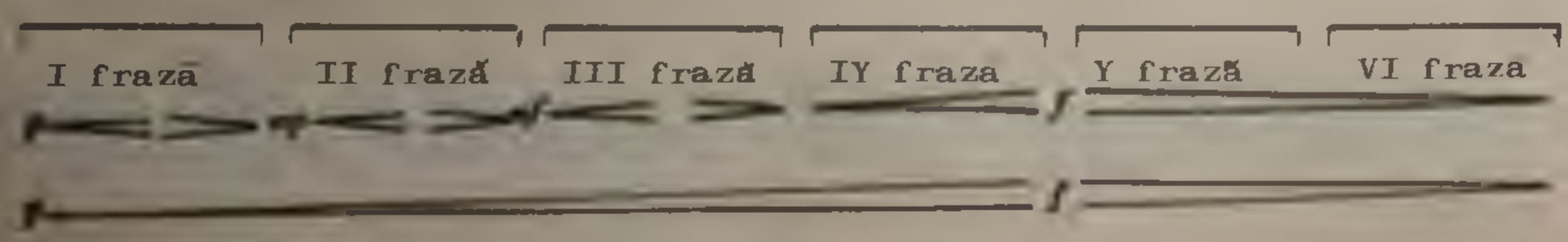

M-A TRIMIS MAMA LA VIE

Andante

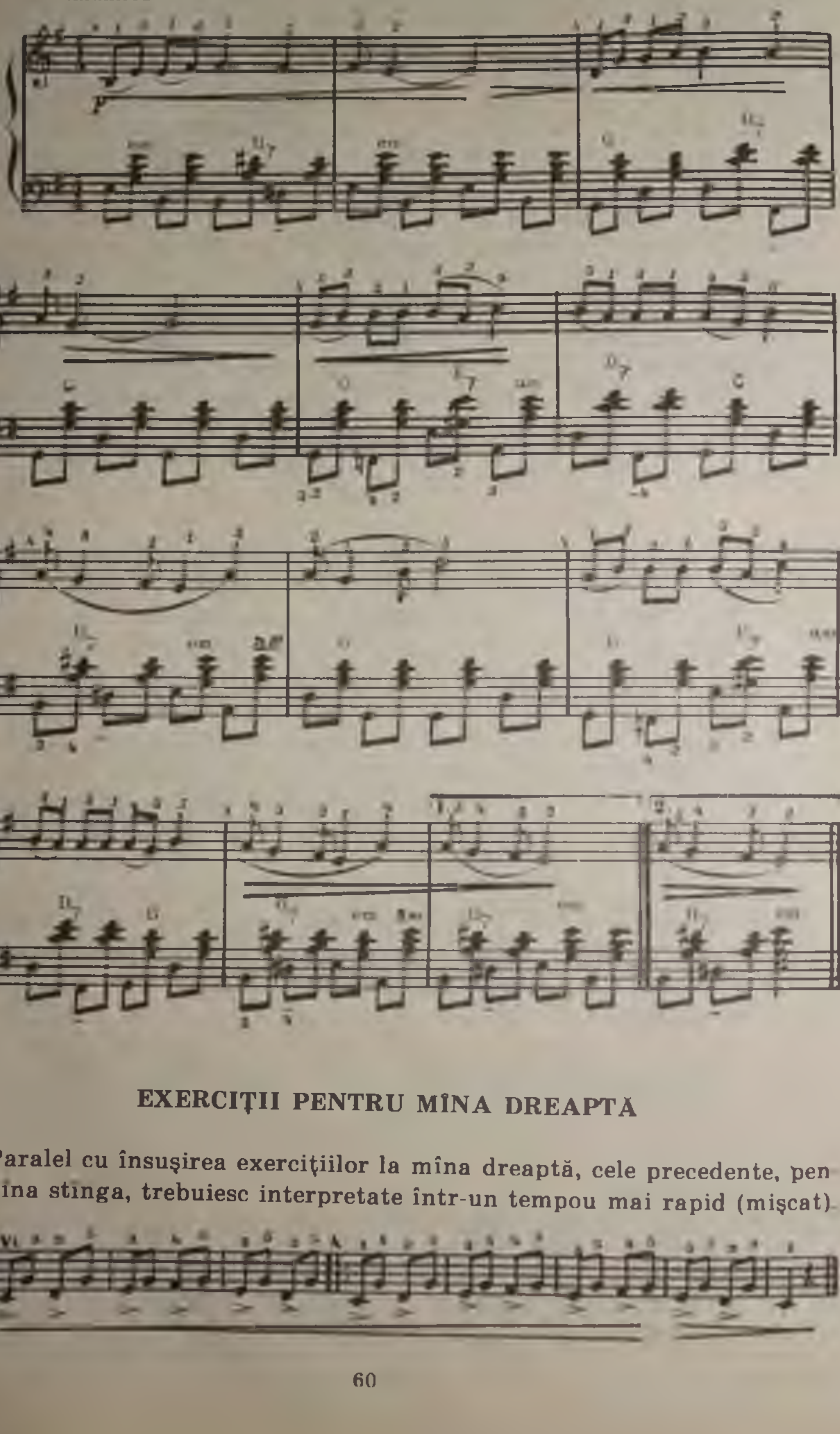

EXERCIŢII PENTRU MÎNA DREAPTĂ

Paralel cu însuşirea exerciţiilor la mîna dreaptă, cele precedente, pentru mîna stînga, trebuiesc interpretate într-un tempou mai rapid (mişcat)

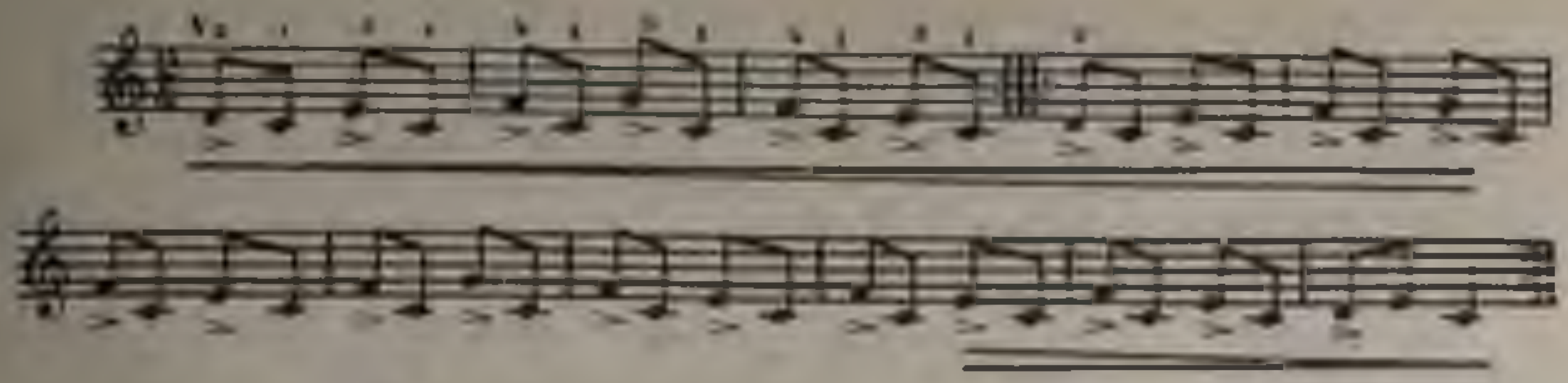

Apogiatura

Apogiatura este ornamentul melodic format din una sau mai multe note mai mici decît nota de bază, de durată scurtă, care se scriu lîngă una din notele de bază ale melodiei.

În muzica populară se întîlneşte mai des apogiatura scurtă. După numărul de note, care o formează, apogiatura scurtă poate fi : simplă, dublă, triplă şi multiplă. Apogiatura scurtă se execută totdeauna repede.

Apogiatura scurtă reprezintă o notă auxiliară superioară sau inferioară faţă de nota de bază, tăiată de liniuţă oblică. Apogiatura scurtă este unită cu nota de bază prin legato sau . În marea majoritate apogiatura scurtă se ia din valoarea notei de bază cu care este legată.

Apogiatura simplă

Se scrie:

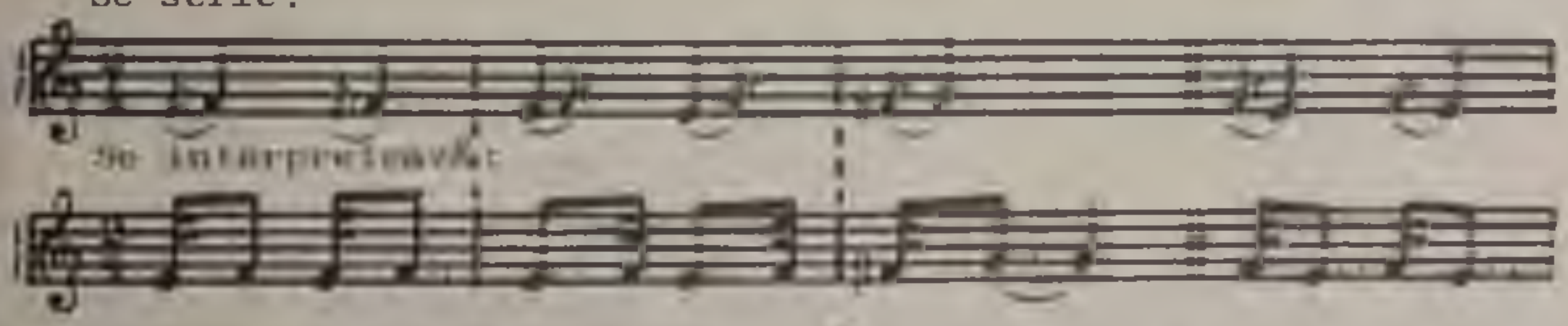

Apogiatura dublă

Se scrie: Se interpretează:

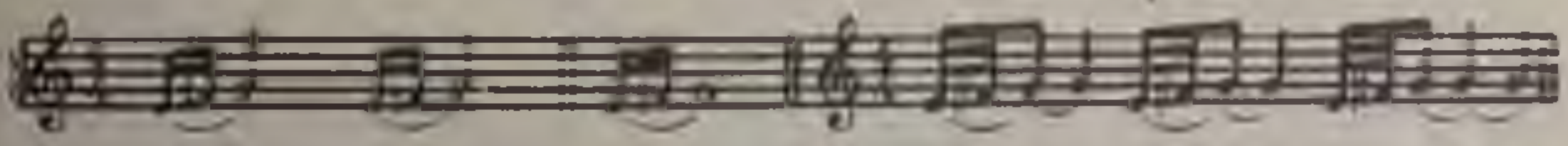

Apogiatura triplă

Se scrie: Se interpretează:

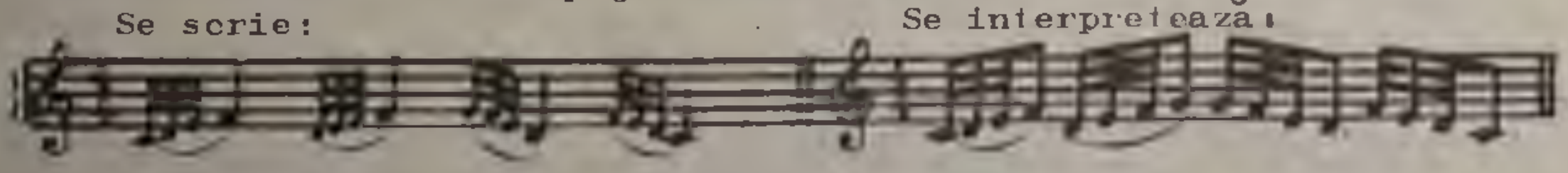

Se scrie† Se interpretează:

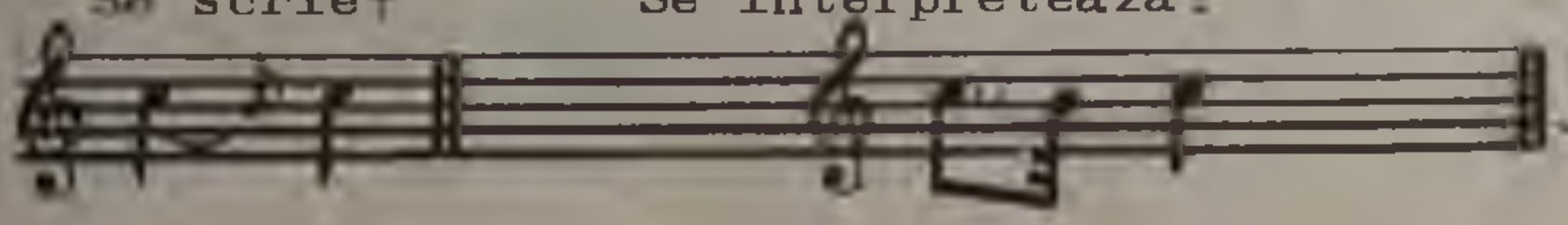

Exerciţiul de mai jos trebuie învăţat pe de rost, mai întîi fără apogiatură, cu mîna dreaptă şi stîngă aparte, ca atunci, cînd vom cînta cu apogiatură desenul ritmic să rămînă acelaşi.

Pentru a înţelege mai bine cum se interpretează apogiatura putem folosi silabele „tra-la-la“. Cînd pronunţăm litera „t“ se cîntă apogiatura, iar la „ra“ se cîntă nota de bază ş. a. m. d.

Apogiatura cu nota de bază trebuie executată legato, dar să nu fie cîntate simultan. Clapa pe care se cîntă apogiatura nu trebuie apăsată complet, ci numai atinsă uşor.

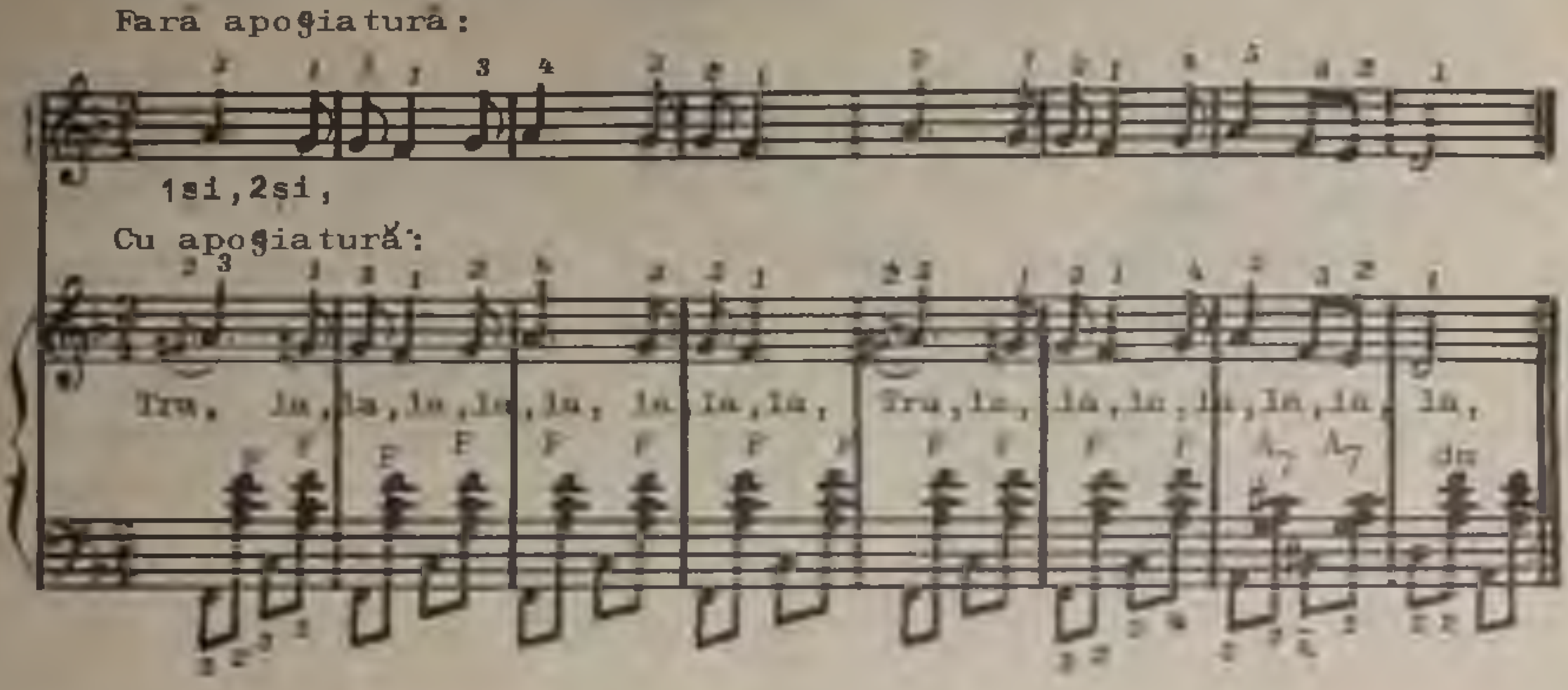

De interpretat în tonalităţile : D-dur, E — dur, F — dur.

CIOCÎRLANUL

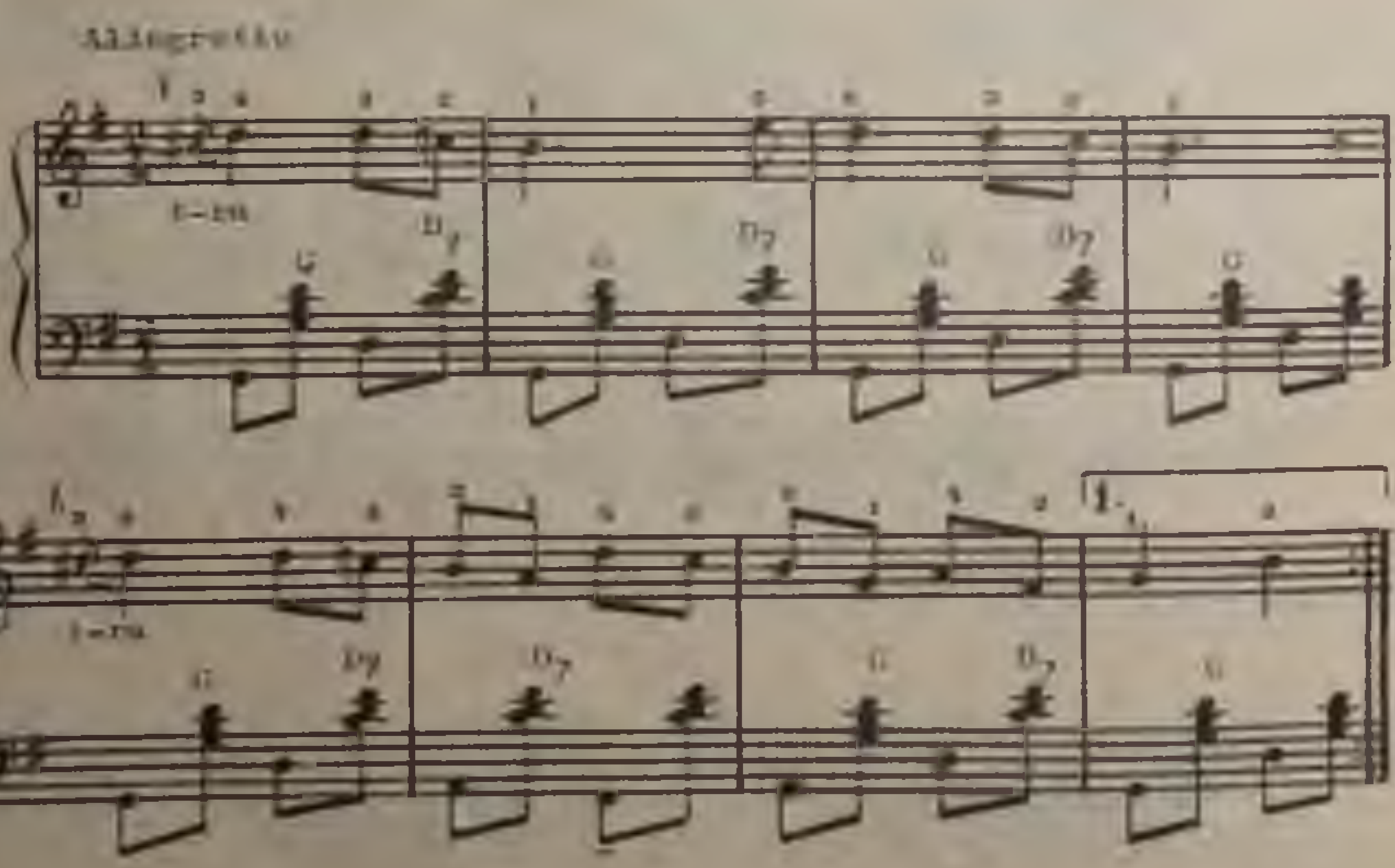

V M-AM PORNIT LA CHIȘINĂU

Allegretto

NOŢIUNI GENERALE DESPRE MOD

Cînd ascultăm o melodie, observăm că unele sunete exprimă sfîrşitul ideii muzicale — acestea sînt *sunetele stabile,* iar celelalte sînt *sunetele instabile.*

Structura sistemului muzical determinată de raportul de intervale dintre sunetele stabile şi instabile se numeşte *mod.*

Succesiunea treptelor (sunetelor) modului formează *gama* lui.

Unul dintre sunetele spre care tind toate sunetele stabile şi instabile se numeşte *tonica.* De regulă, un mod este alcătuit din şapte sunete (trepte), care se notează cu cifre romane de la I pînă la VII.

Treapta I — tonica, este cea mai stabilă.

Treapta III şi V mai puţin stabile.

Treapta II, IV, VI, VII — instabile.

Treapta I (tonica), treapta V (dominanta) şi treapta IV (subdominanta) — sînt treptele principale ale modului, care servesc ca bază pentru formarea principalelor acorduri.

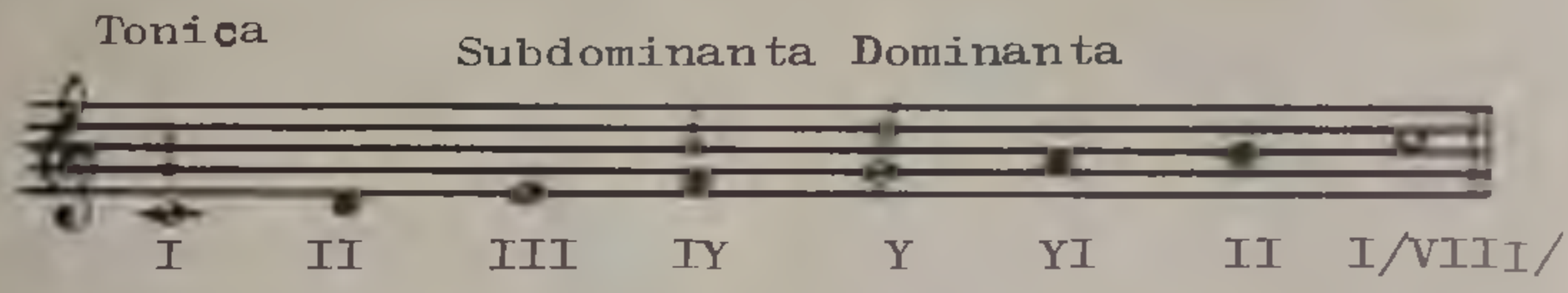

Acordul format din trei sunete se numeşte trison. Trisonurile principale sînt :

de tonica/format pe treaptaI/

de dominanta/pe treapta Y/

de subdominanta/pe treapta IY/

Modul major şi minor

Treapta, care determină modul major sau minor este treapta a treia. Cînd treapta a treia se afla la un interval de terţă mare (două tonuri) faţă de treapta I (tonica), modul este *major.* După sistemul silabic modul major se notează prin cuvîntul latin dur (durus-dur, trainic). Cînd treapta a treia se află la un interval de terţa mica (1 $\frac{1}{2}$ tonuri) faţă de treapta I, modul este *minor* şi se notează prin cuvîntul latin moll (mollis-moale, gingaş, tandru).

Gama

Succesiunea ascendentă sau descendentă a sunetelor de la tonică pînă la octava ei superioară sau inferioară se numeşte *gamă*.

Gama construită din treptele naturale principale fără folosirea semnelor de alteraţie se mai numeşte *gamă diatonică*. Denumirea gamelor provine de la tonică şi mod (de exemplu, do-major-C-dur, la-minor-a-moll ş. a. m. d.).

Tonica indică denumirea gamei, de unde porneşte ordinea succesivă a treptelor. Gama în care sunetele sînt dispuse în ordinea indicată mai jos este gama majoră naturală :

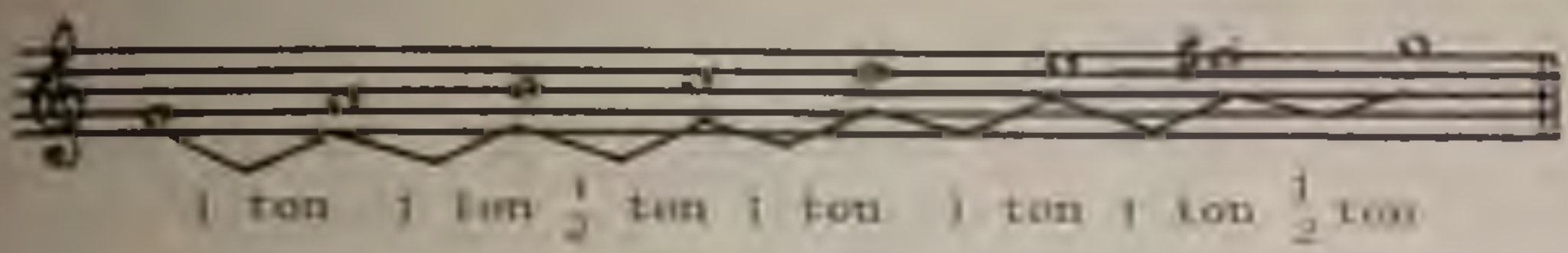

După schema de mai sus se poate construi gama majoră de la orice sunet (notă) cu ajutorul semnelor de alteraţie. De exemplu :

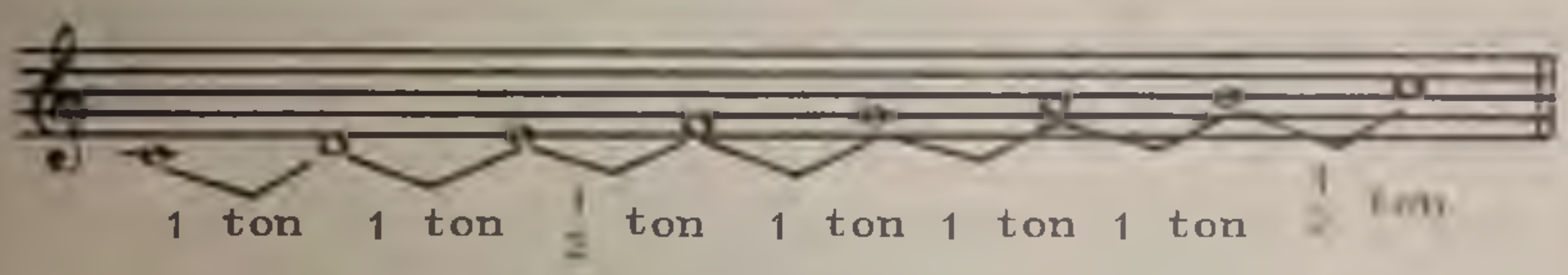

Semnul fa-diez, care a apărut, construind gama de la nota „sol“, se scrie totdeauna la cheie.

TONALITATEA

Denumirea tonalităţii se determină prin denumirea acelei trepte a succesiunii de sunete, care serveşte drept tonică (C-dur, a-moll). După tonică treptele cele mai importante din punct de vedere tonal sînt : dominanta şi subdominanta. Fiecare tonalitate îşi are tonica şi un număr constant de semne de alteraţie la cheie. Spre deosebire de gamă, în care sunetele sînt dispuse numai prin mişcare treptată, în cadrul tonalităţii ele pot apărea în nenumărate şi variate înlănţuiri, dînd astfel naştere la diferite melodii. De exemplu :

Gama Do major

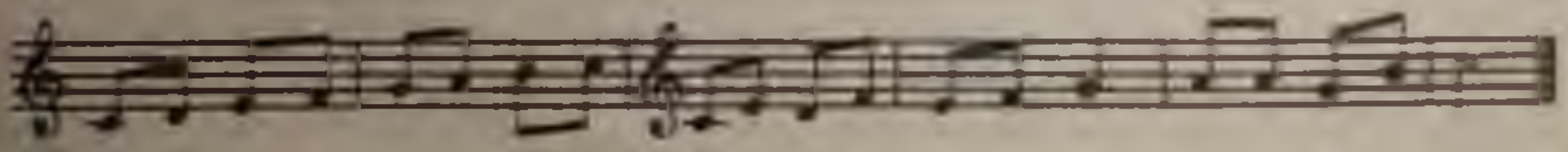

Melodie în tonalitatea Do major:

Pentru construirea tonalităţilor majore sau minore se folosesc semne de alteraţie omogene (numai dieji sau numai bemoli). Reieşind din acest fapt şi tonalităţile se împart în tonalităţi majore sau minore cu dieji şi tonalităţi majore sau minore cu bemoli.

Tabelul tonalităţilor majore şi minore

Denumirea silabică şi literală a tonalităţilor majore	Semnele de alteraţie	Denumirea silabică şi literală a Tonalităţilor minore
Do C dur		la a moll a^m
Sol G dur		mi e moll e^m
Re D dur		si h moll h^m
La A dur		fa♯ fis moll fis^m
Mi E dur		do♯ cis moll cis^m
Si H dur		sol♯ gis moll gis^m
Fa♯ Fis dur Fis		re♯ dis moll dis^m
Do Cis dur Cis	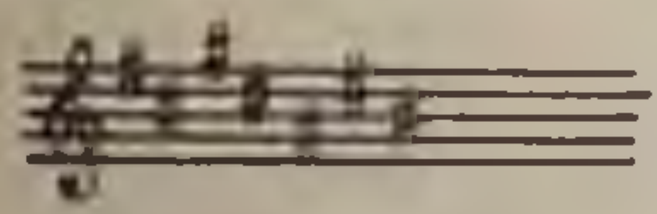	la♯ ais moll ais^m
Fa F dur	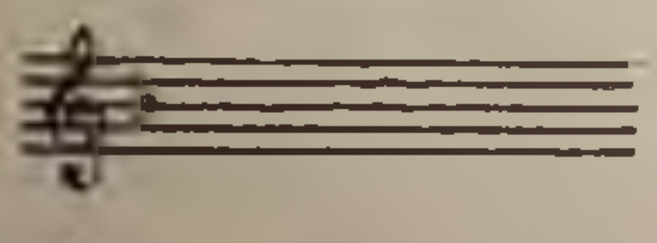	re d moll d^m
Si♭ B dur B		sol g moll g^m
Mi♭ Es dur Es		do c moll c^m
La♭ As dur As		fa f moll f^m

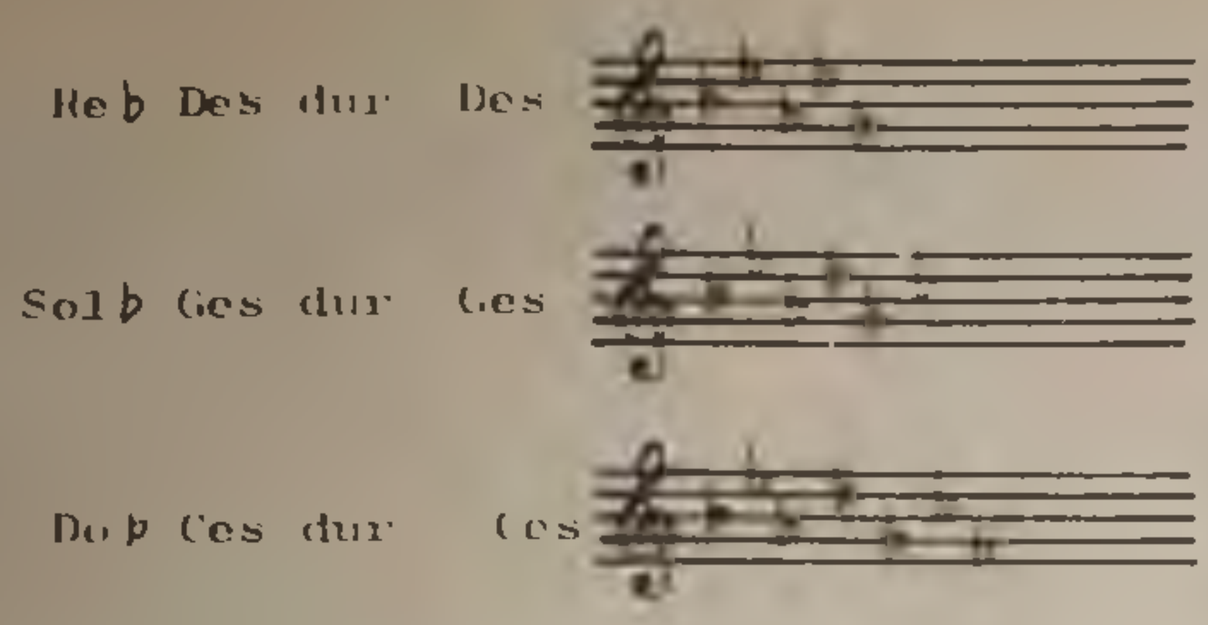

si ♭ b moll b^m

mi ♭ es moll es^m

la ♭ as moll as^m

Exerciţii pregătitoare pentru executarea gamei cu mîna dreaptă

Înainte de a începe studierea gamei, este necesar să însuşim cîteva exerciţii pregătitoare. În aceste exerciţii se va acorda atenţie mişcării laterale a degetului I. Degetul I, apăsînd pe clapa „fa“, serveşte ca punte de trecere la altă poziţie a mîinii. Mişcarea laterală a degetului I trebuie începută imediat după ridicarea lui pe clapa „do“. Efectuarea mişcării laterale a degetului I trebuie să fie lină, mîna de la încheietură, în momentul trecerii de la o poziţie la alta, să fie elastică.

Deprinderile corecte de trecere de la o poziţie la alta a mîinii contribuie la dezvoltarea rapidă a tehnicii interpretative.

1

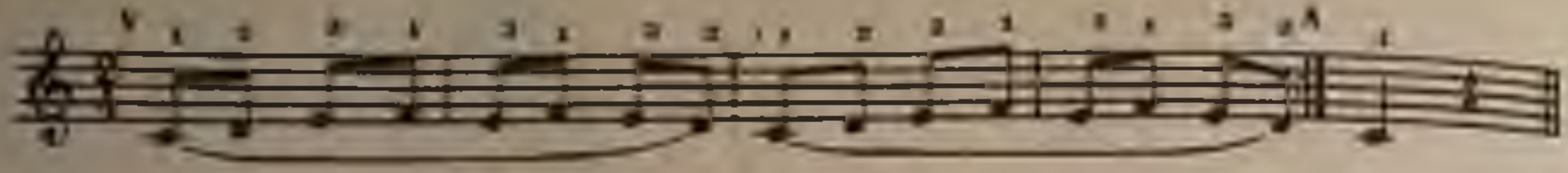

2.

În exerciţiul 2 şi în următoarele 3, 4, 5, şi 6 de atras atenţia la segmentul mi—fa—sol.

3

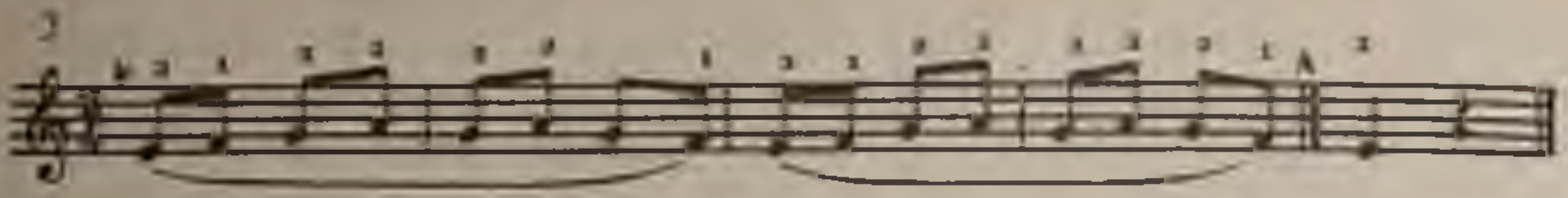

4

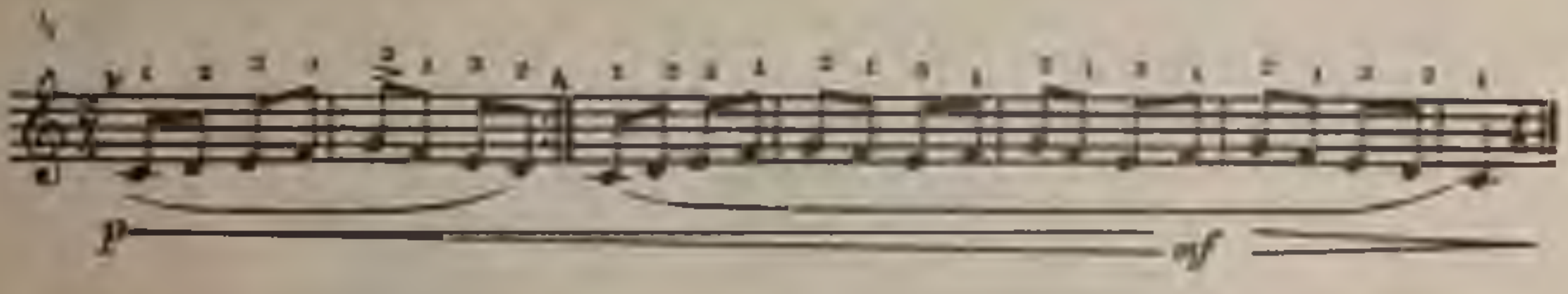

5

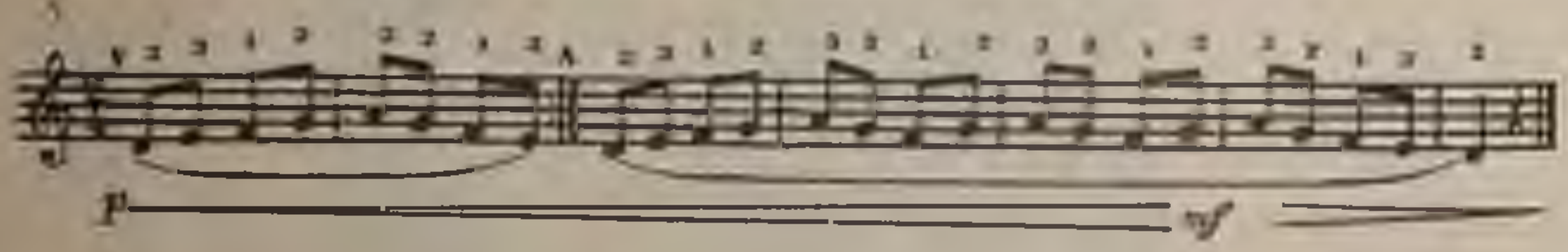

6

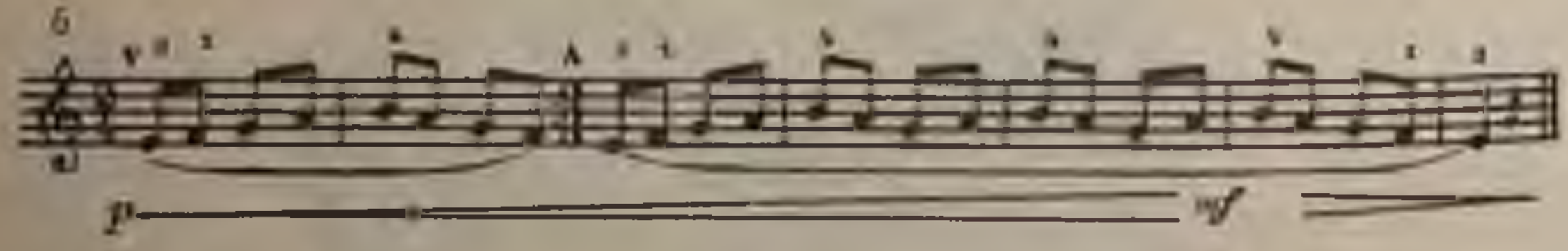

7

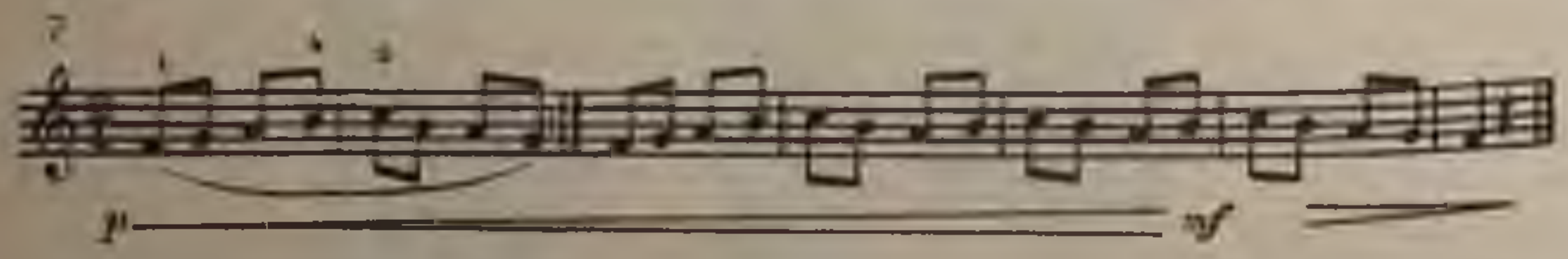

Aceste exerciţii se vor executa în tonalităţile : G-dur, D-dur, A-dur, E-dur.

FRUNZĂ VERDE DE BUJOR ✓

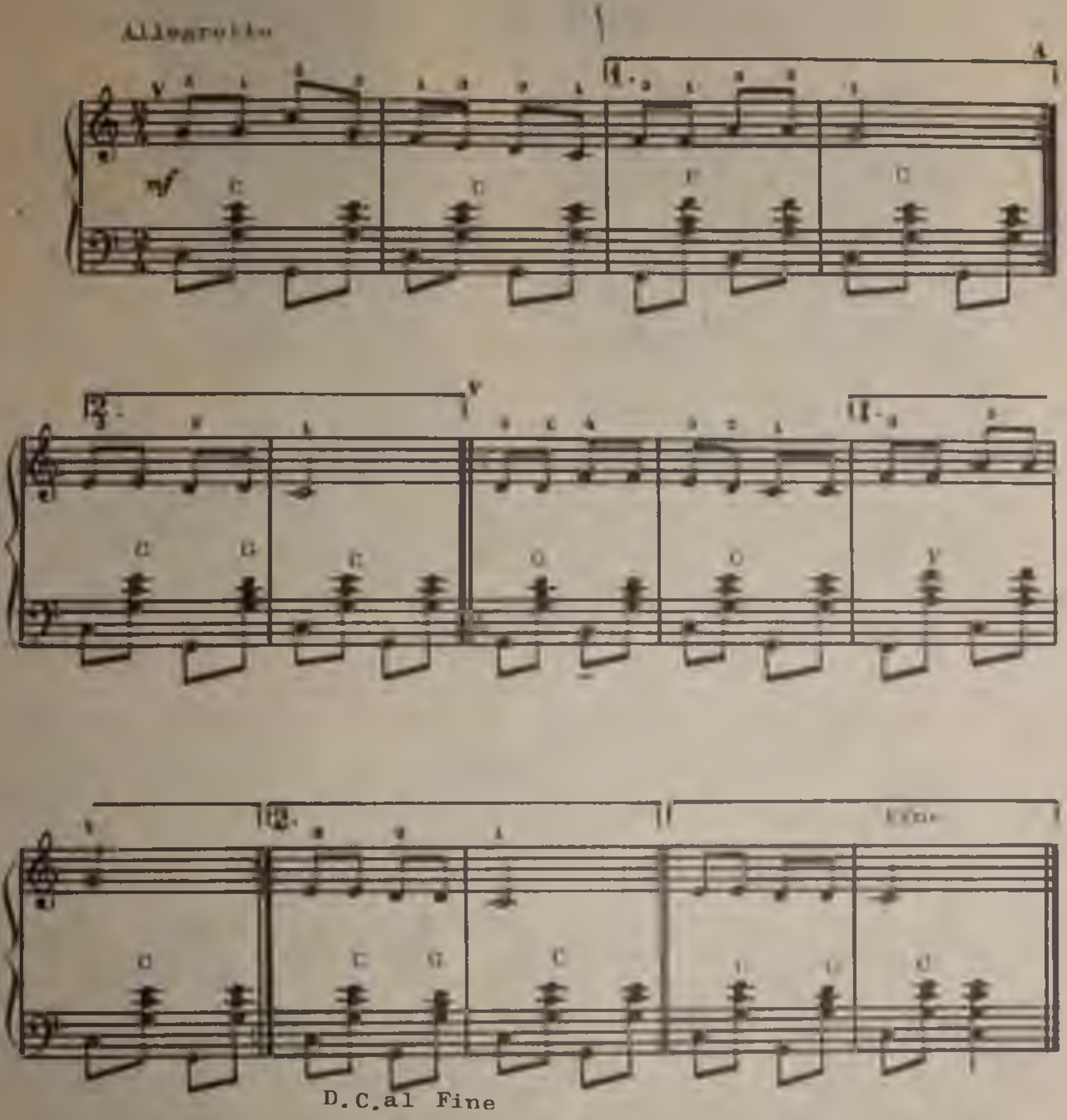

BATE VÎNTUL CÎNEPA

Allegretto

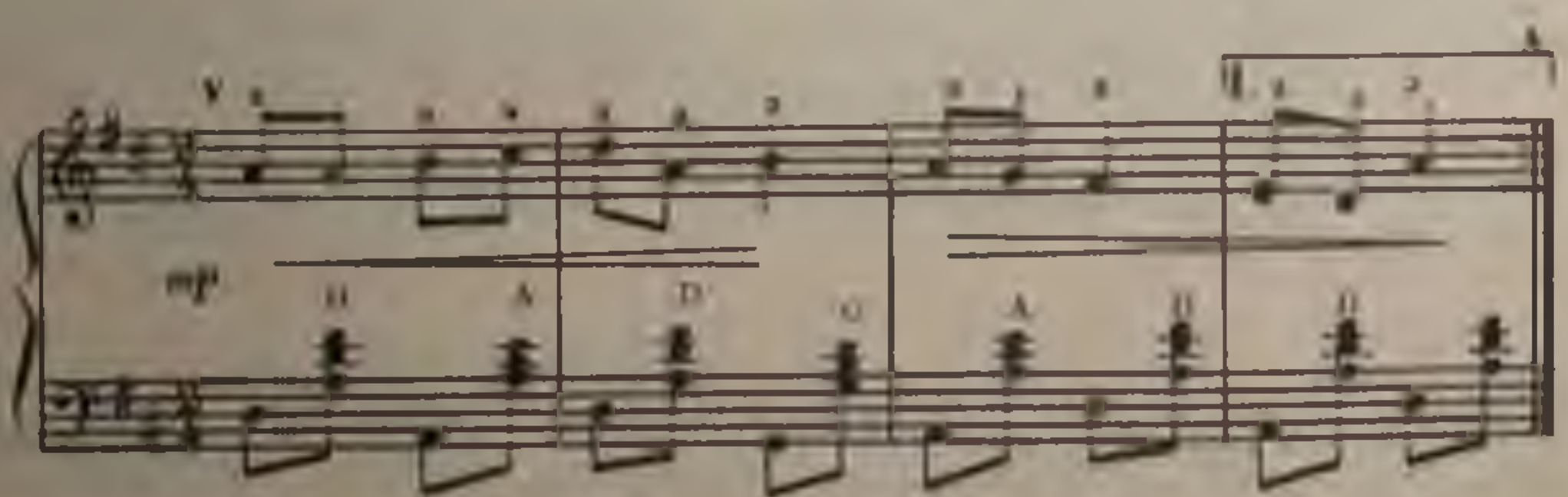

ILENUȚA

Allegro

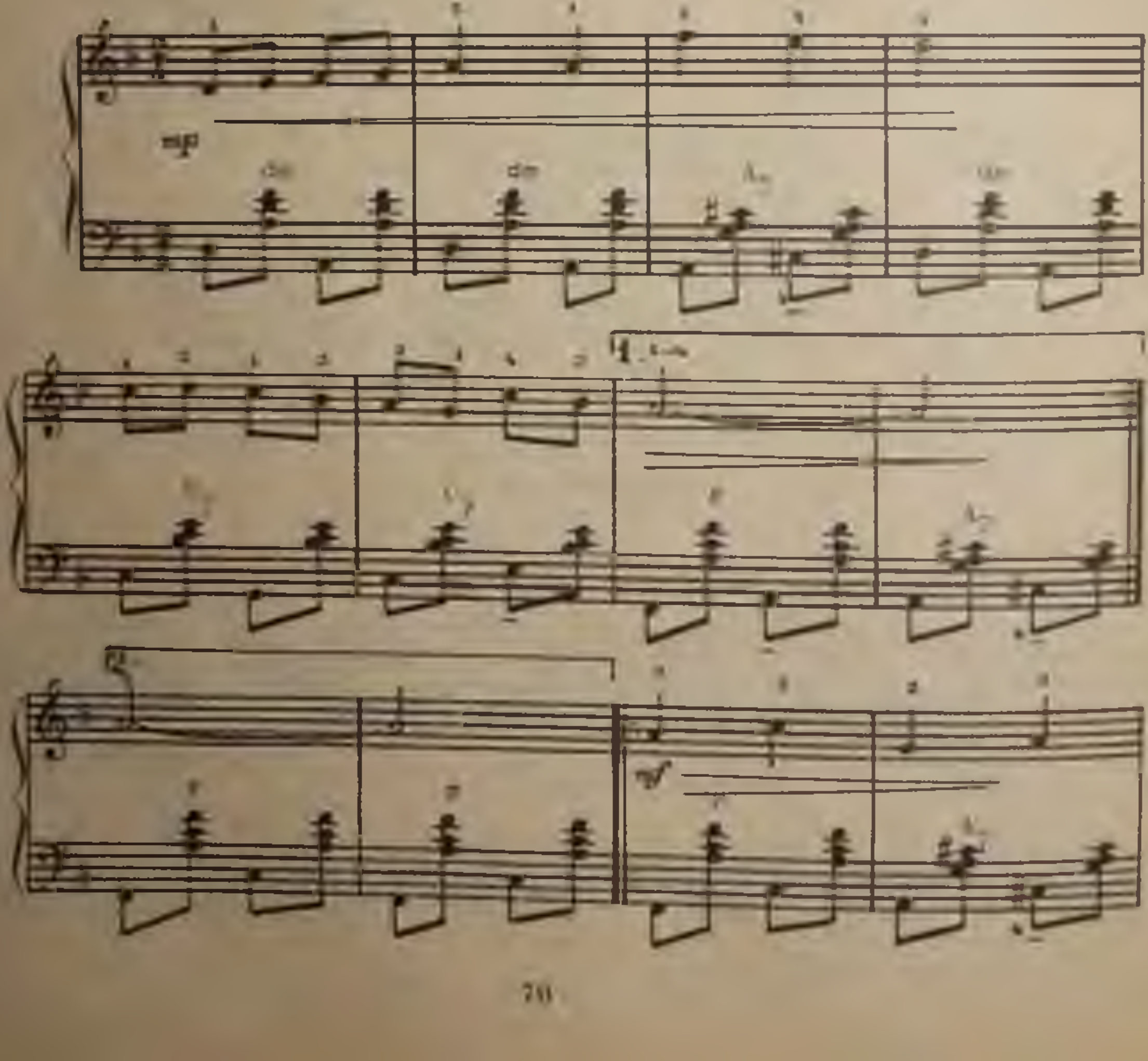

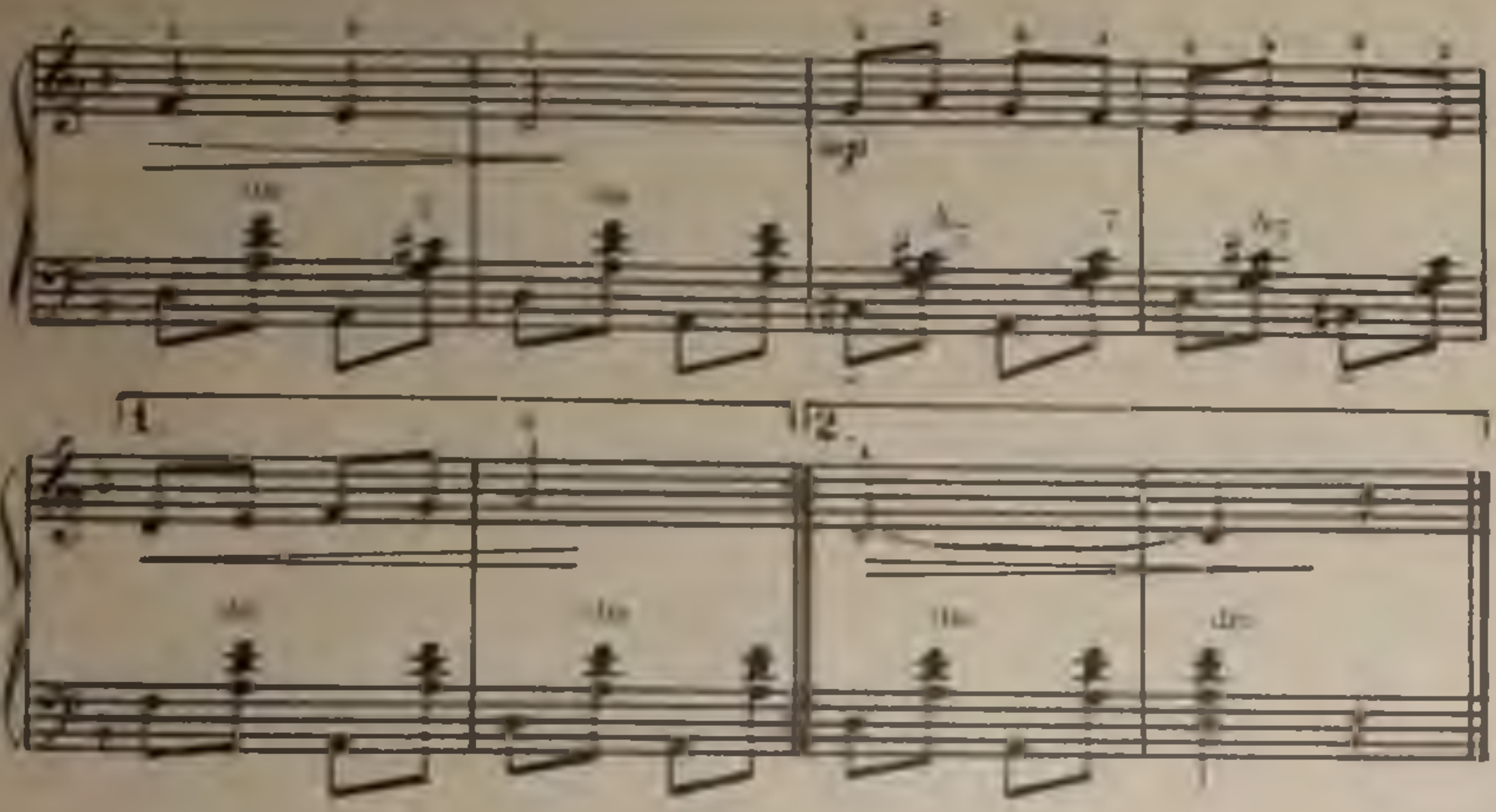

Semnele de repetare a unui grup de note sau a unor fragmente muzicale

Se scrie: Se interpretează:

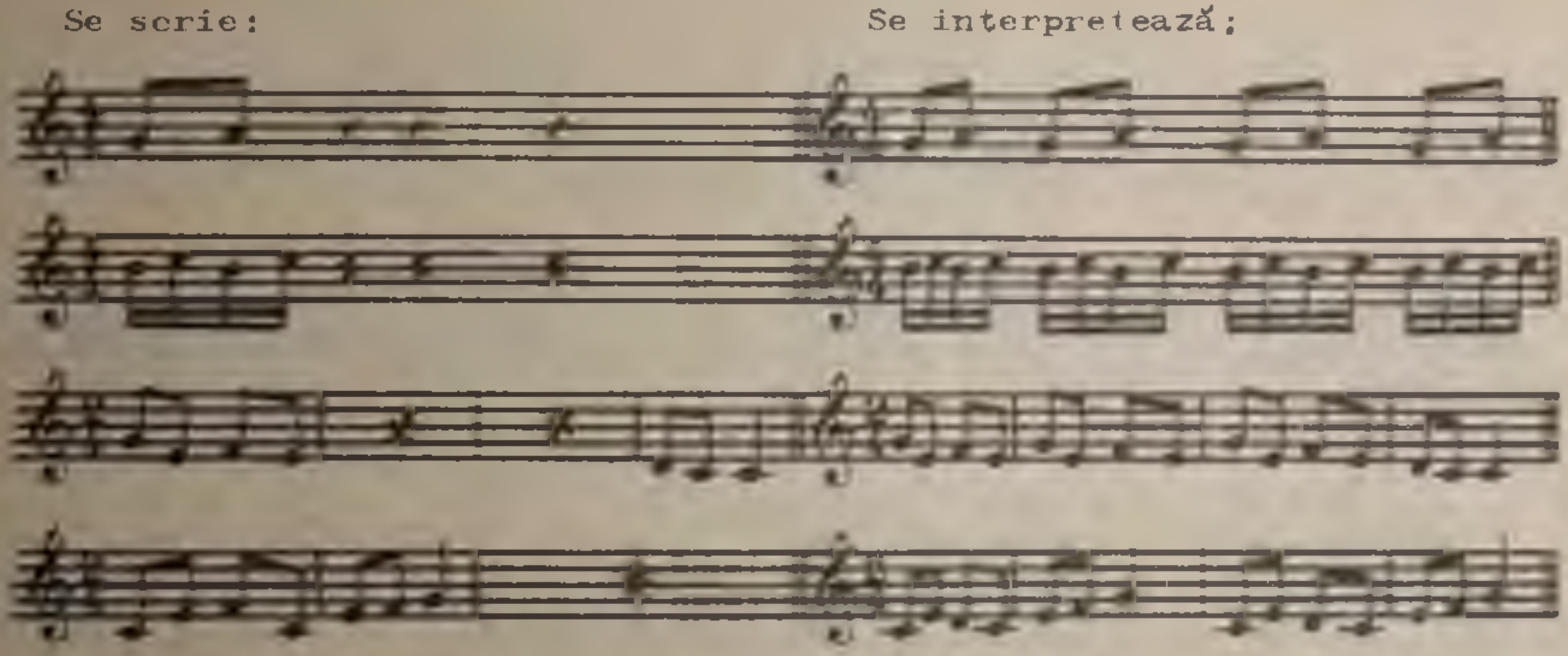

Indicarea prescurtată a acordurilor

Se scrie: Se interpretează:

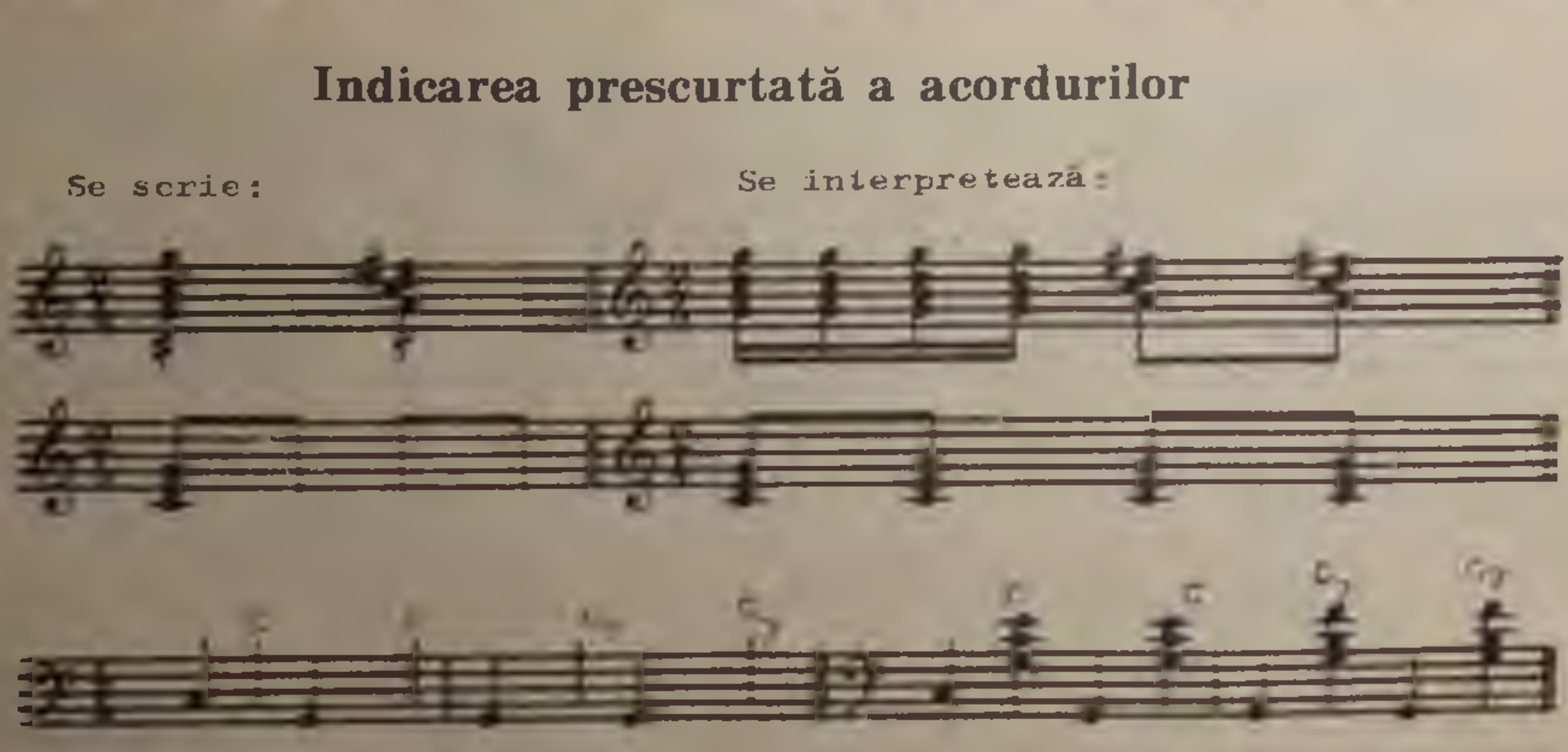

Gama C-dur, Arpegiu, Acorduri cu mîna dreaptă

(într-o octavă)

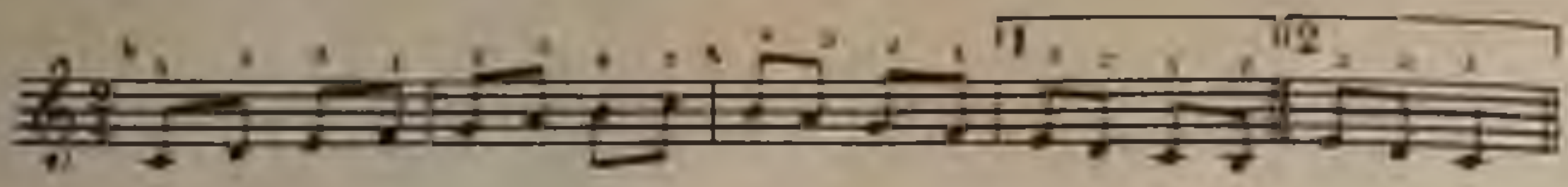

Notele unui acord, cîntate una după alta, constituie un *arpegiu*.

Acord Arpegiu

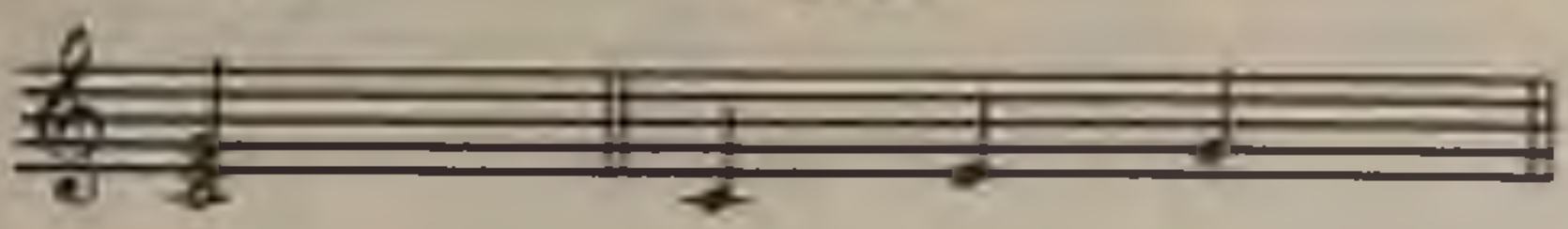

EXERCIŢII PREGĂTITOARE

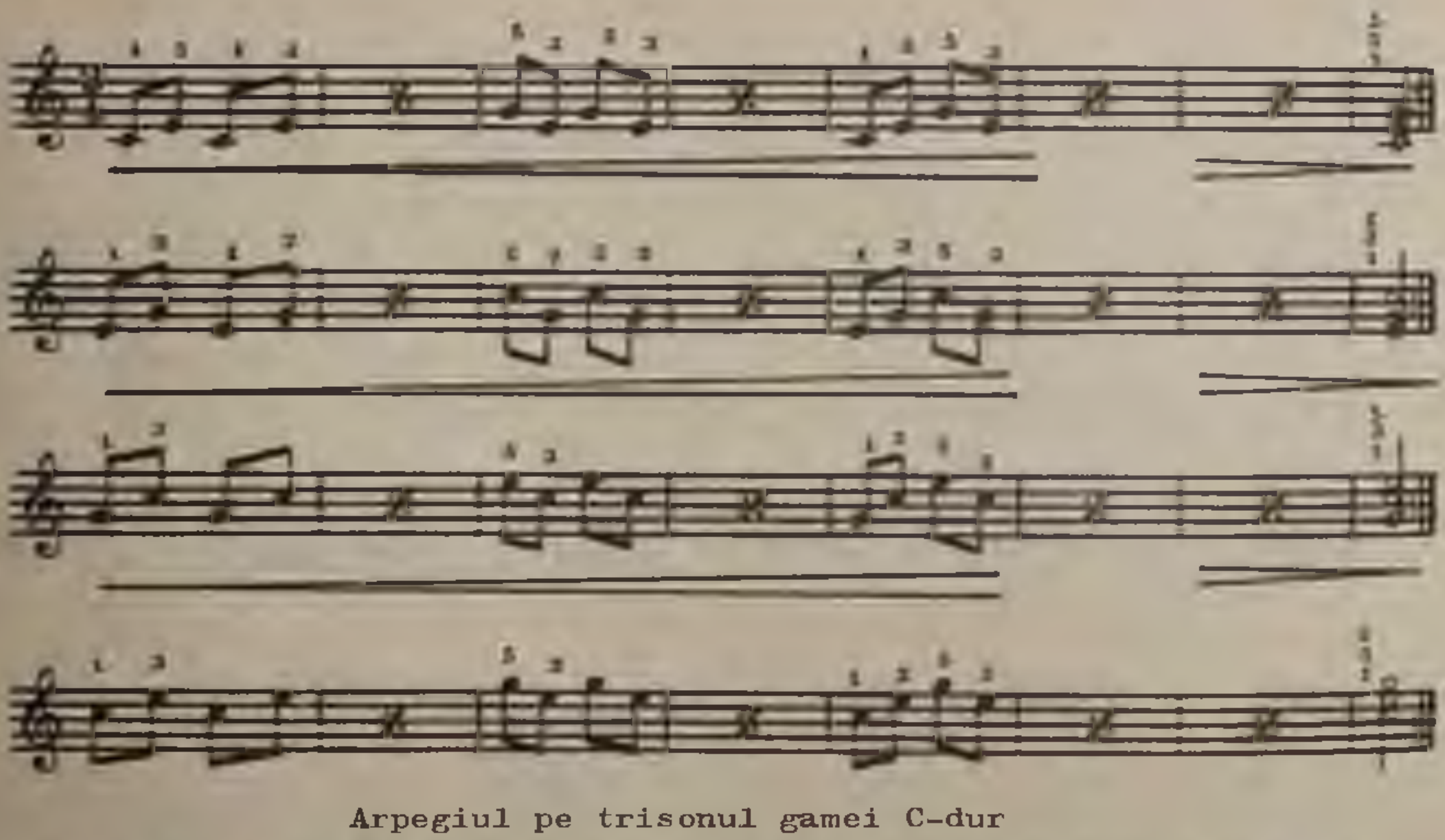

Arpegiul pe trisonul gamei C-dur

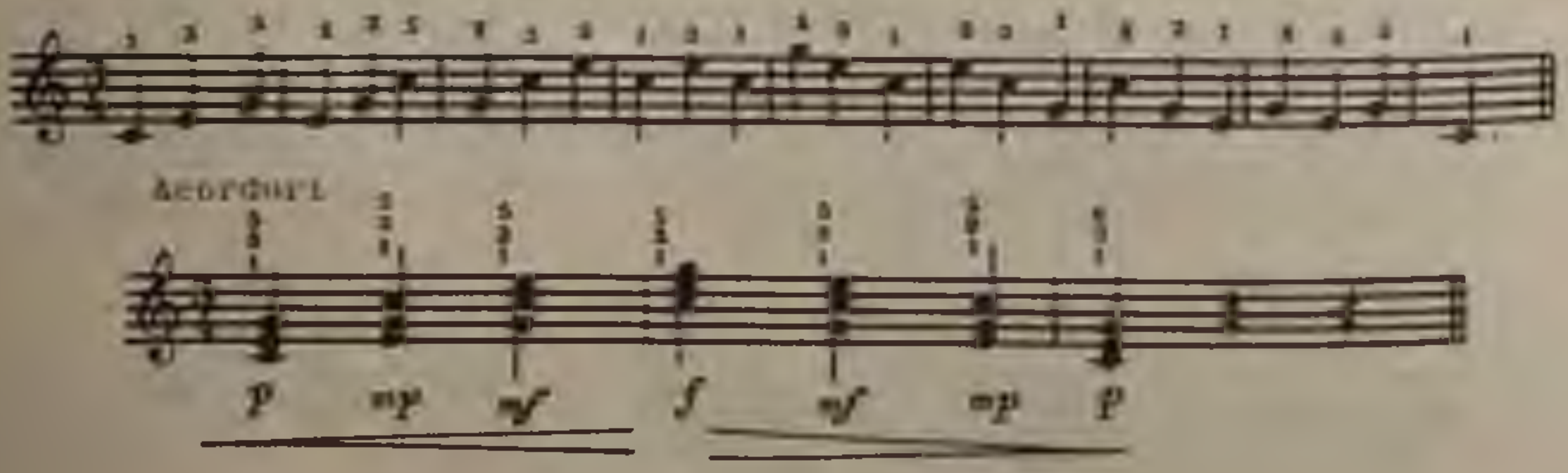

Notele din acord se execută simultan. În timpul interpretării acordurilor, degetele apasă cu o putere minimală, indiferent de nuanţele dinamice şi nicidecum nu ciocănesc pe claviatură.

În momentul trecerii de la un acord la altul mîna de la încheietură trebuie să fie relaxată. Intensitatea sunetului fiecărui acord trebuie să rămînă la acelaşi nivel, adică să corespundă nuanţei respective (să nu se facă „crescendo“ pe fiecare acord în parte).

Studiu*

Acest studiu trebuie interpretat în tonalităţile : D-dur ; G-dur şi A-dur, păstrînd aceeaşi applicatură.

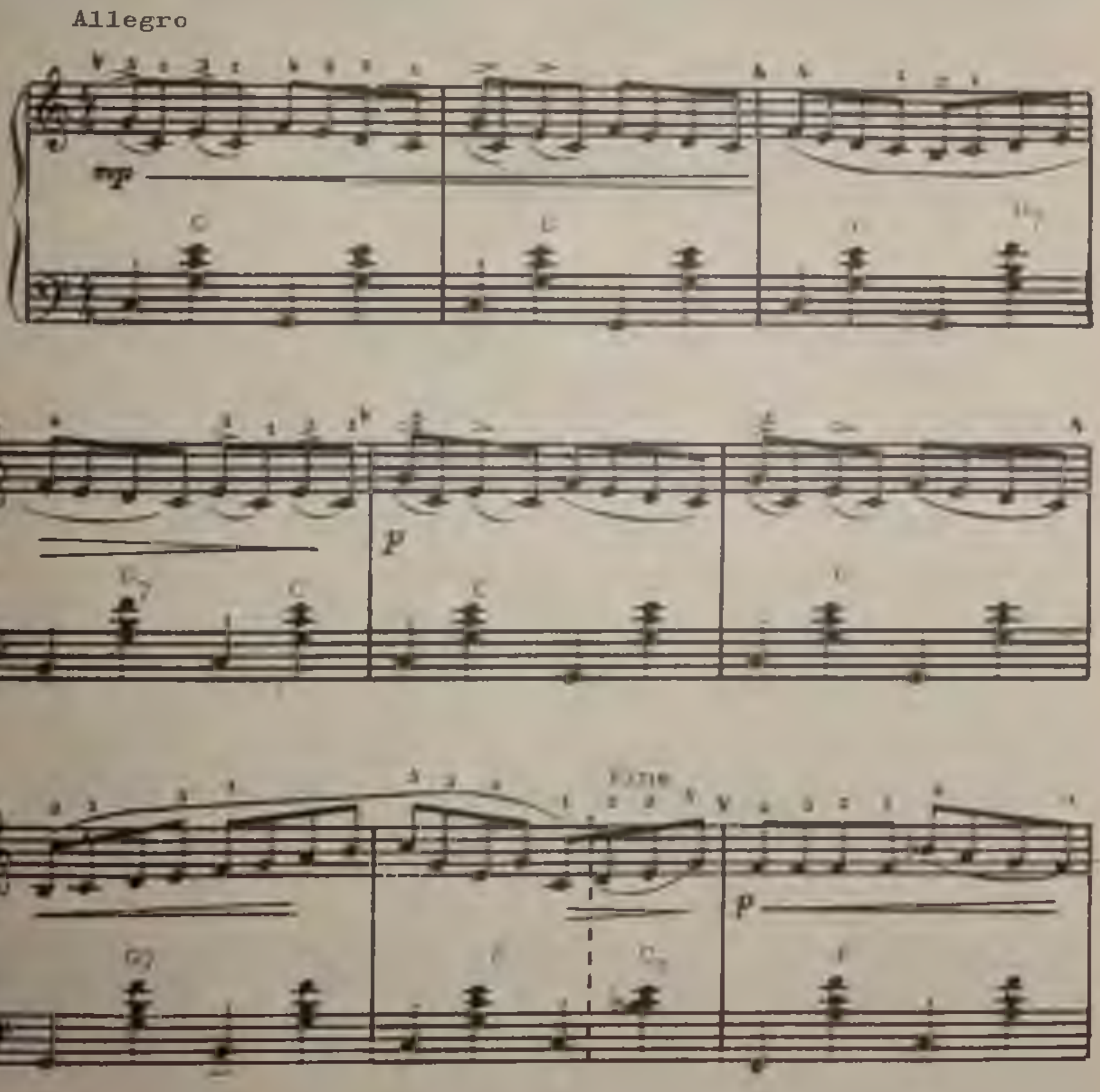

* De la cuvîntul latin studium — exerciţiu. Studiul este o piesă destinată perfecţionării unui procedeu tehnic.

Exerciţiu de acompaniament cu mîna dreaptă

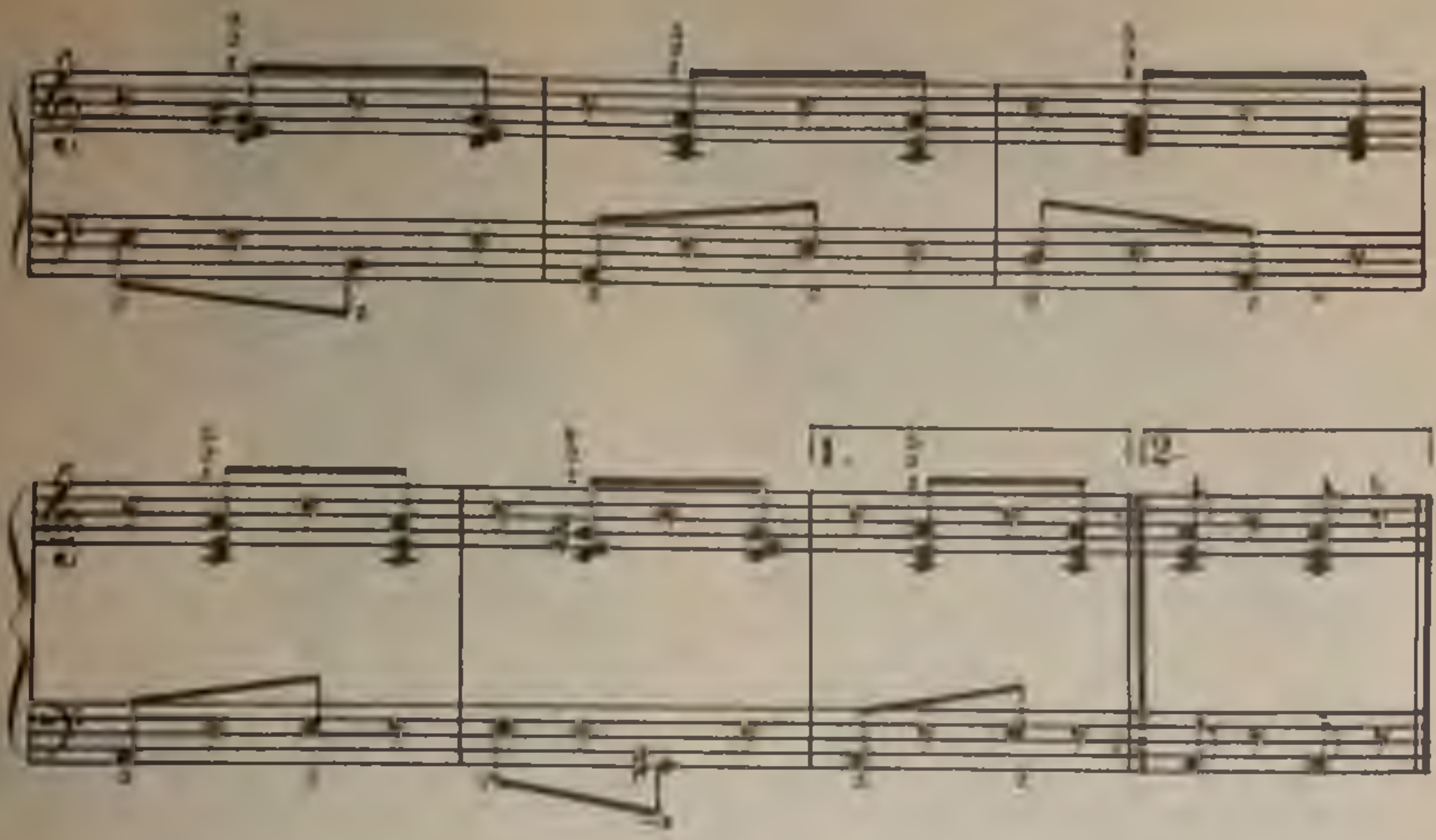

Exerciţiul de mai sus se execută în felul următor : la „un“— se cîntă basul, la „şi“— se cîntă acordul cu mîna dreaptă. Un astfel de acompaniament se foloseşte în orchestră.

MĂI CUCULE BLESTEMAT

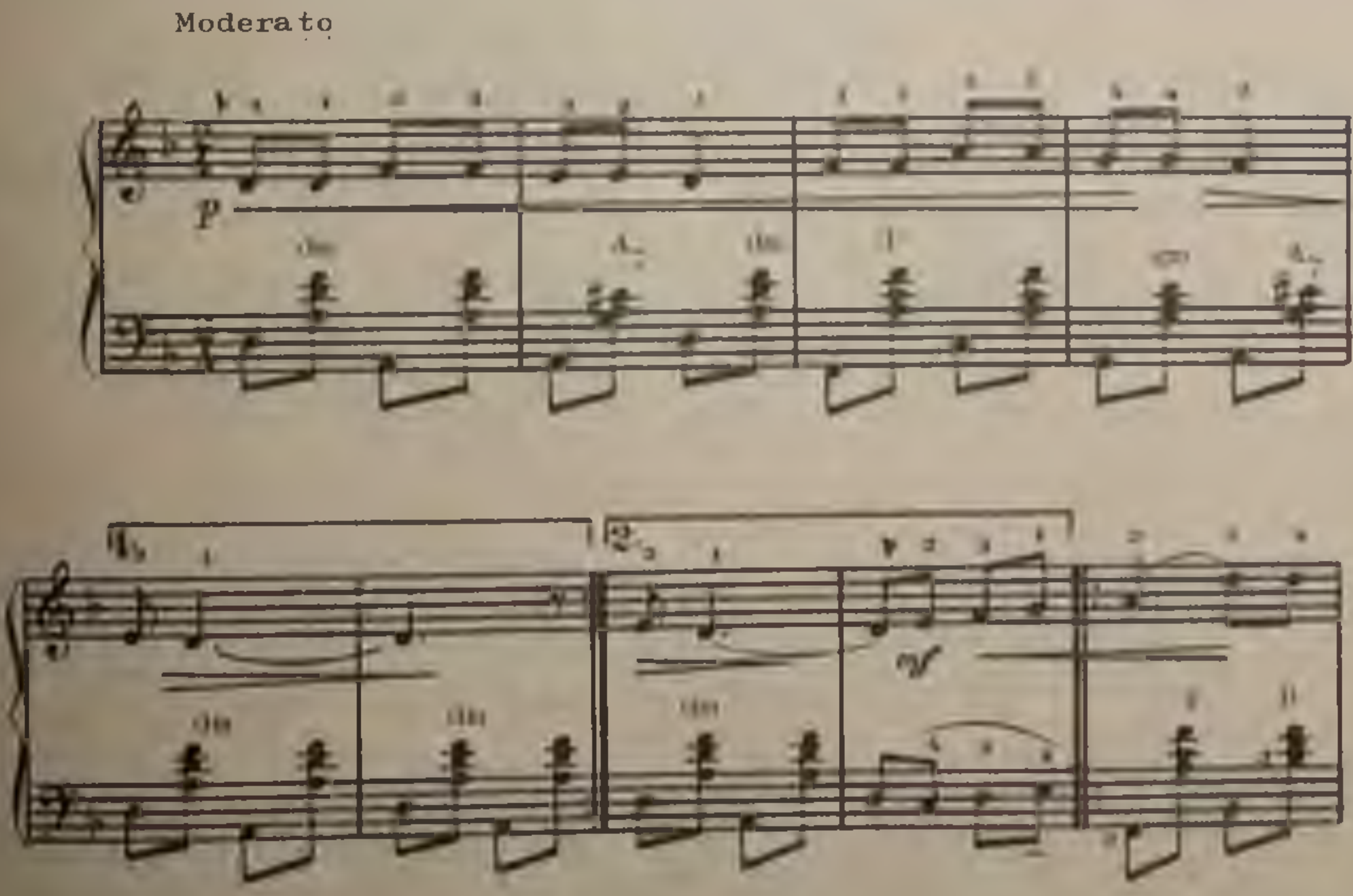

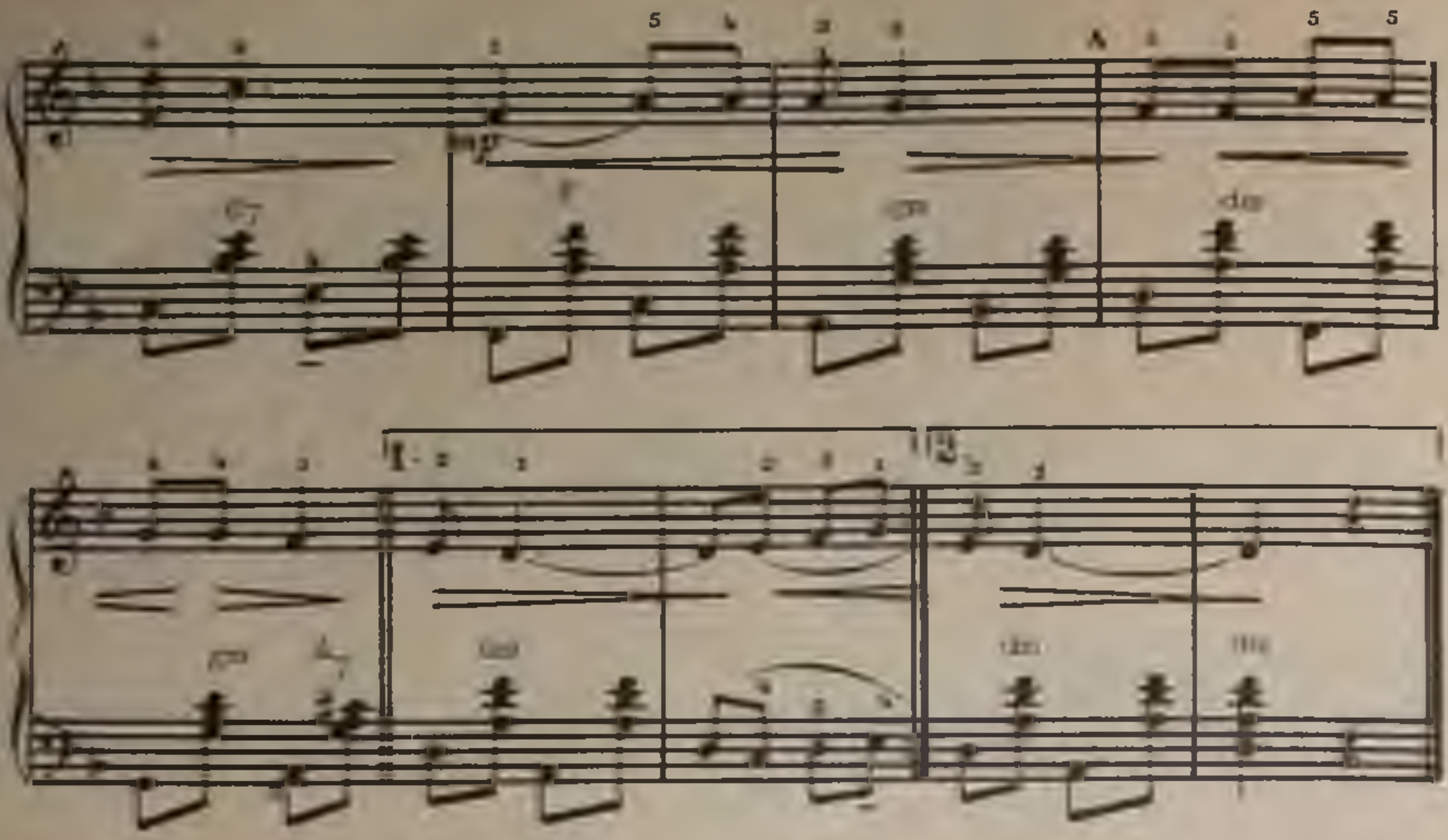

ŞAISPREZECIMILE

Durata mai mică de două ori decît optimea se numeşte *şaisprezecime*. Ea se interpretează de două ori mai repede decît optimea. Cîteva şaisprezecimi, scrise la rînd, în majoritatea cazurilor se unesc printr-o bară de grupare :

Pentru a înţelege mai bine cum se interpretează şaisprezecimile vom număra în glas un-ta, şi-ta. Ca unitate de numărare se ia pătrimea. „Un“— va fi egal cu o şaisprezecime, „ta“— cu altă şaisprezecime ş. a. m. d.

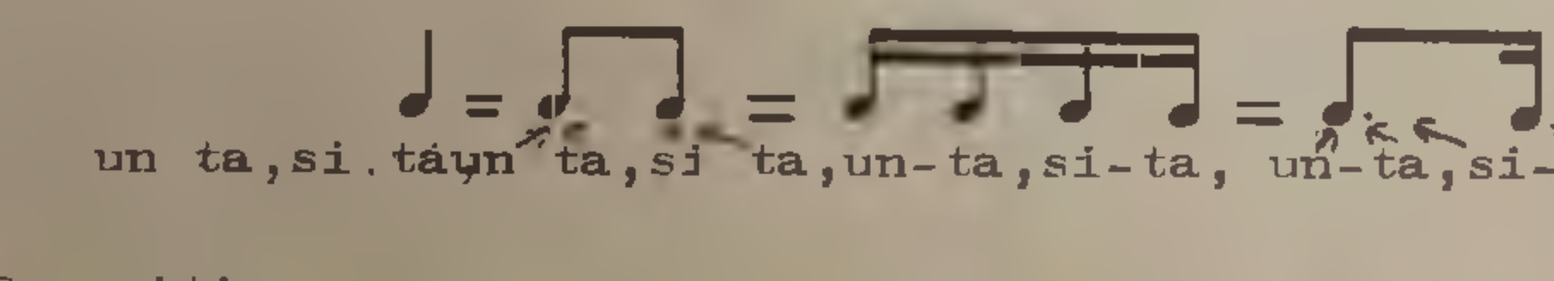

Exerciţiu

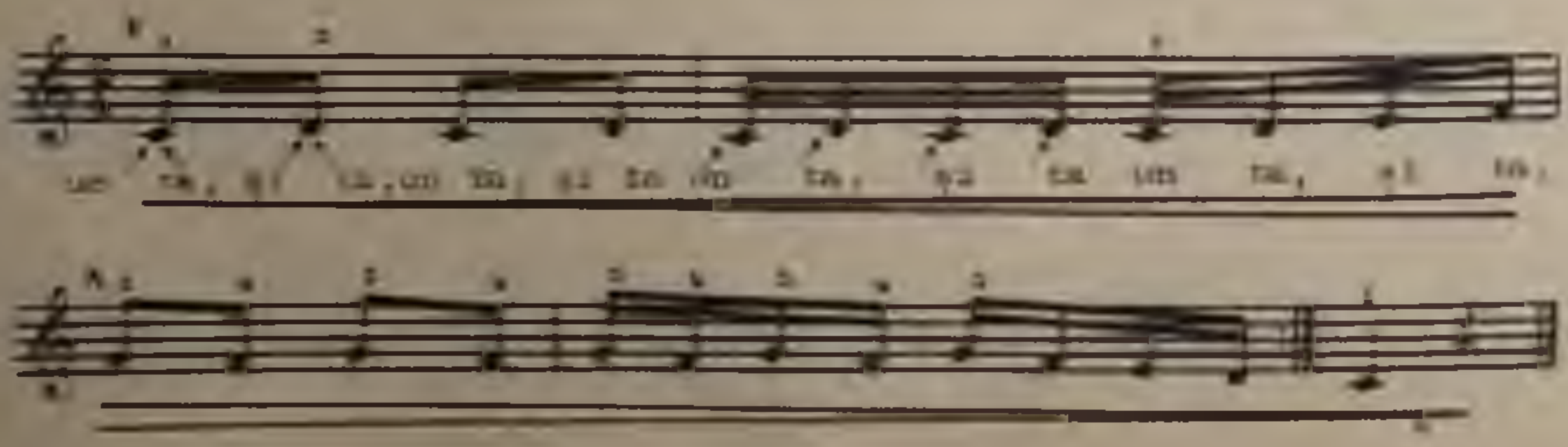

Exercițiu pentru însușirea ritmului punctat.

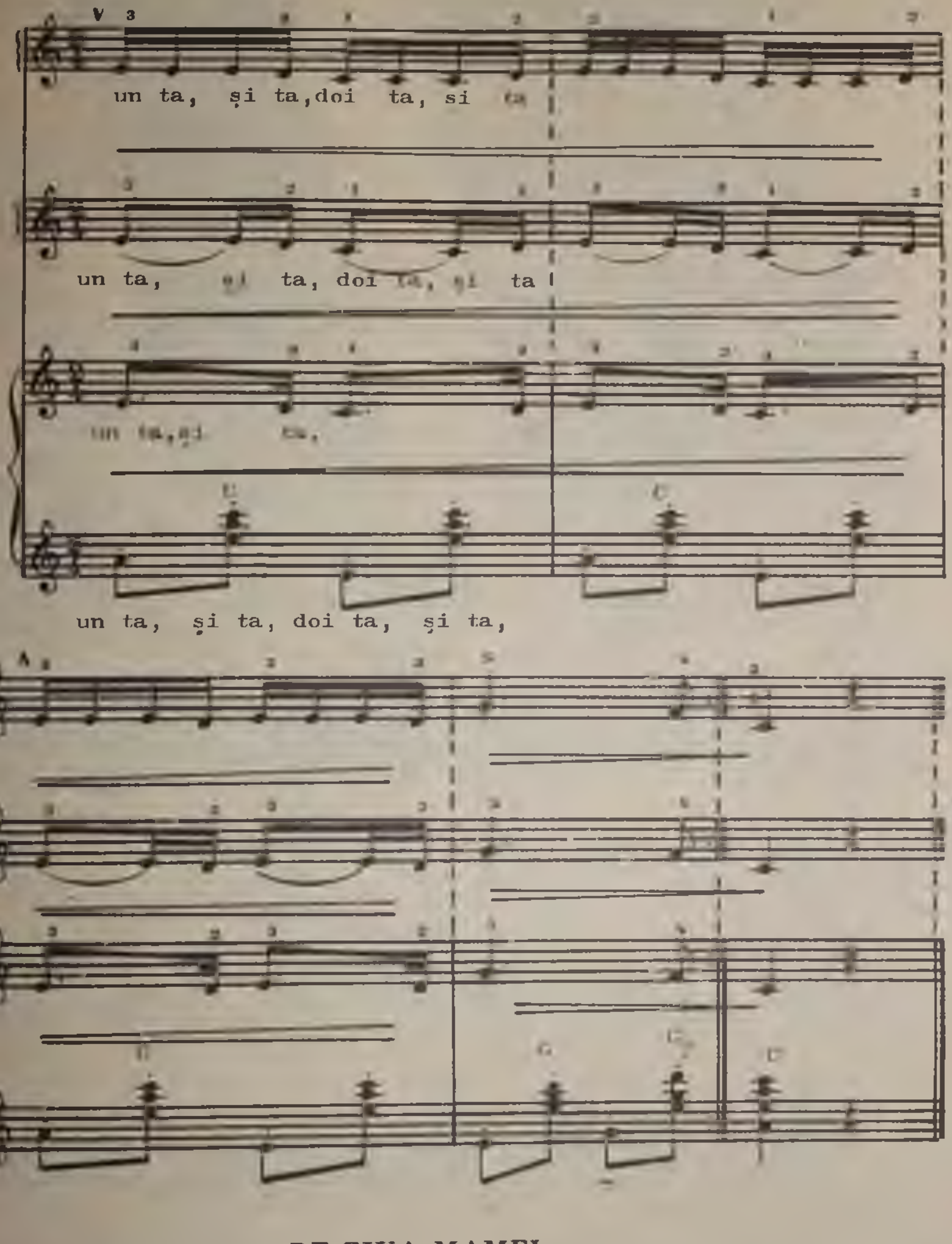

Moderato

DE ZIUA MAMEI

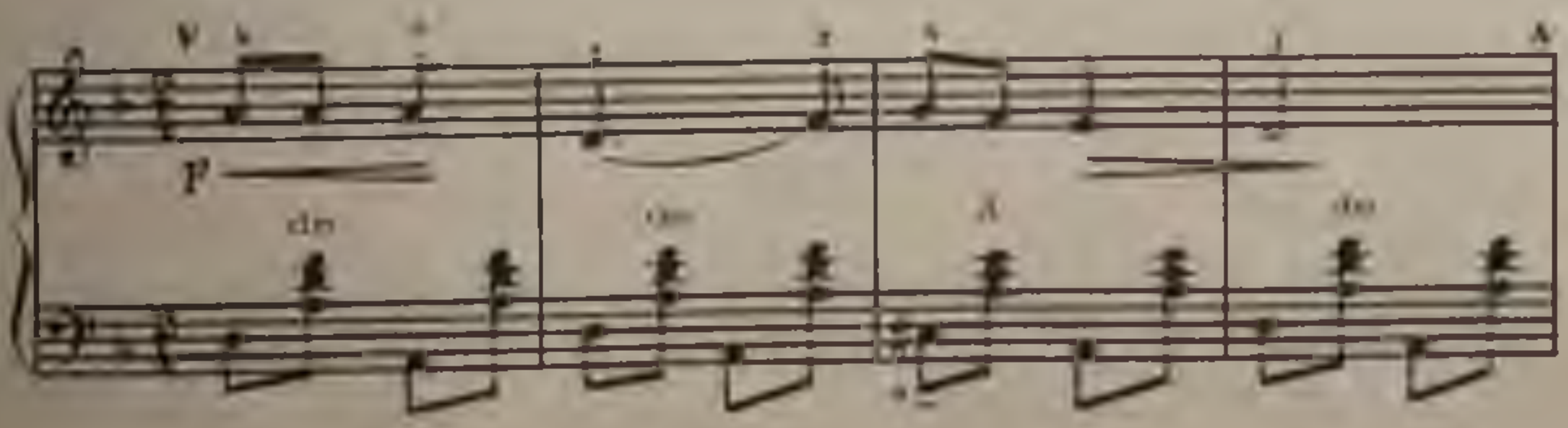

Allegretto

FRUNZULIȚĂ DE STEJAR

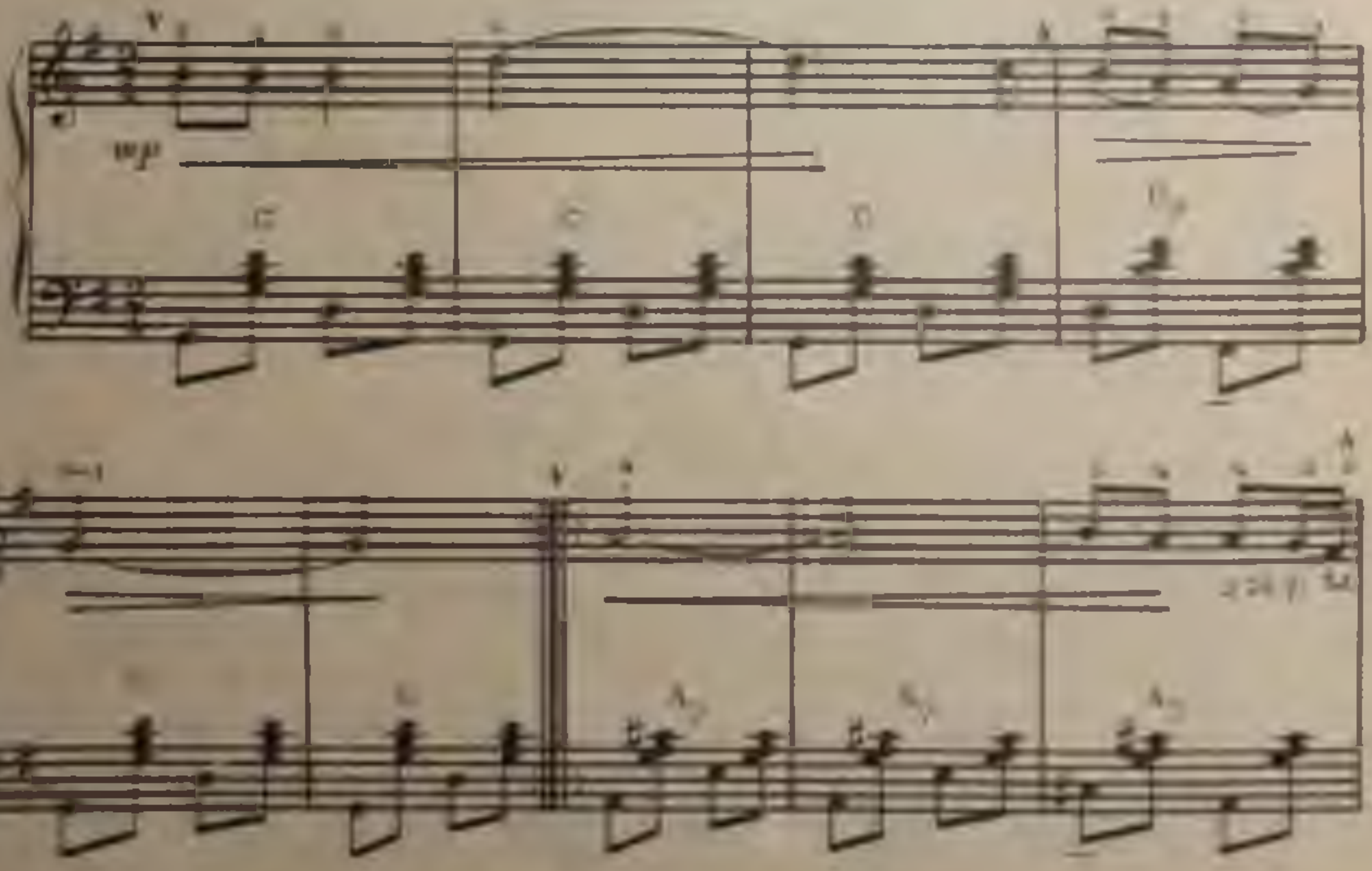

Allegretto **ACUM BATE CEASUL UNU**

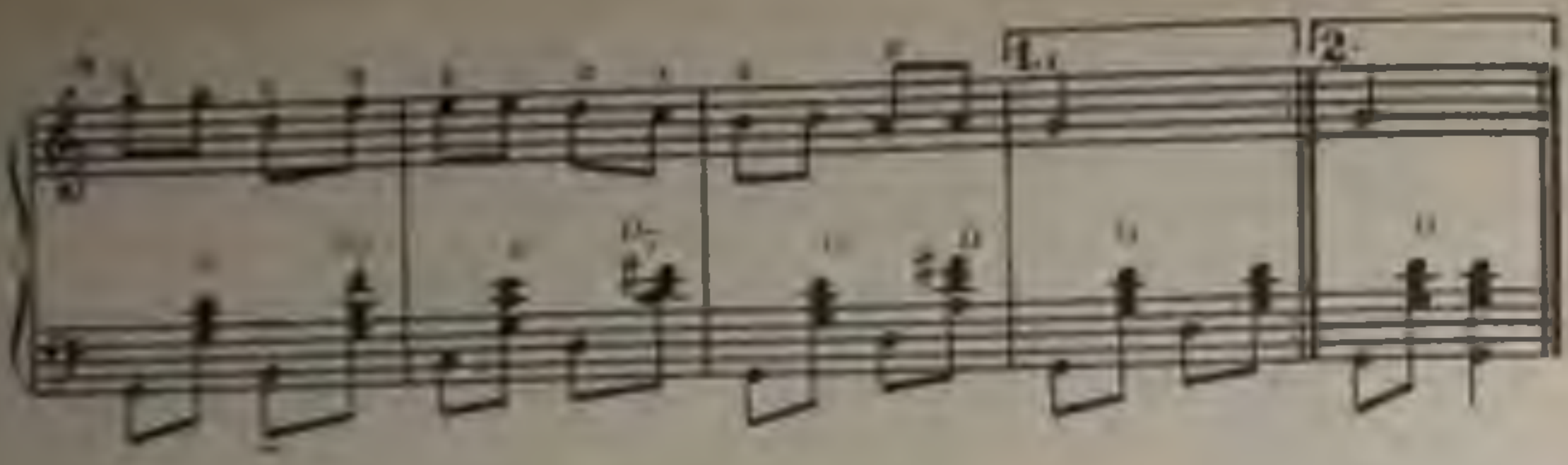

ŞIRAGUL (JOC)

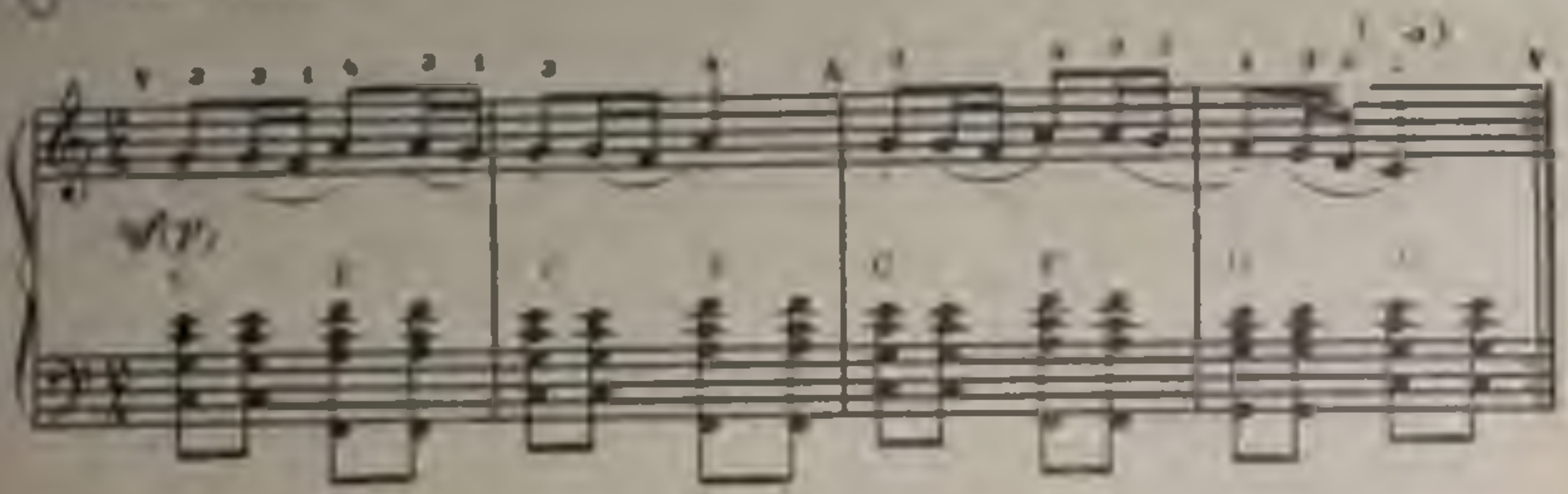

Da capo al Fine

FRUNZĂ VERDE DOI BUJORI

Allegretto

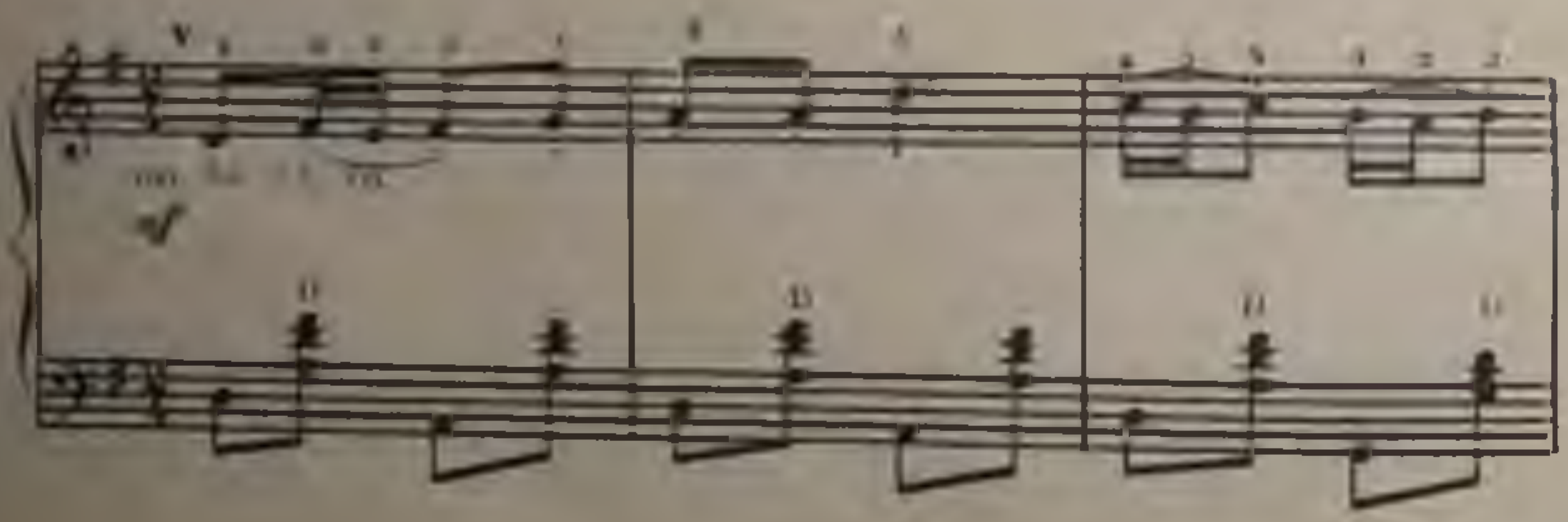

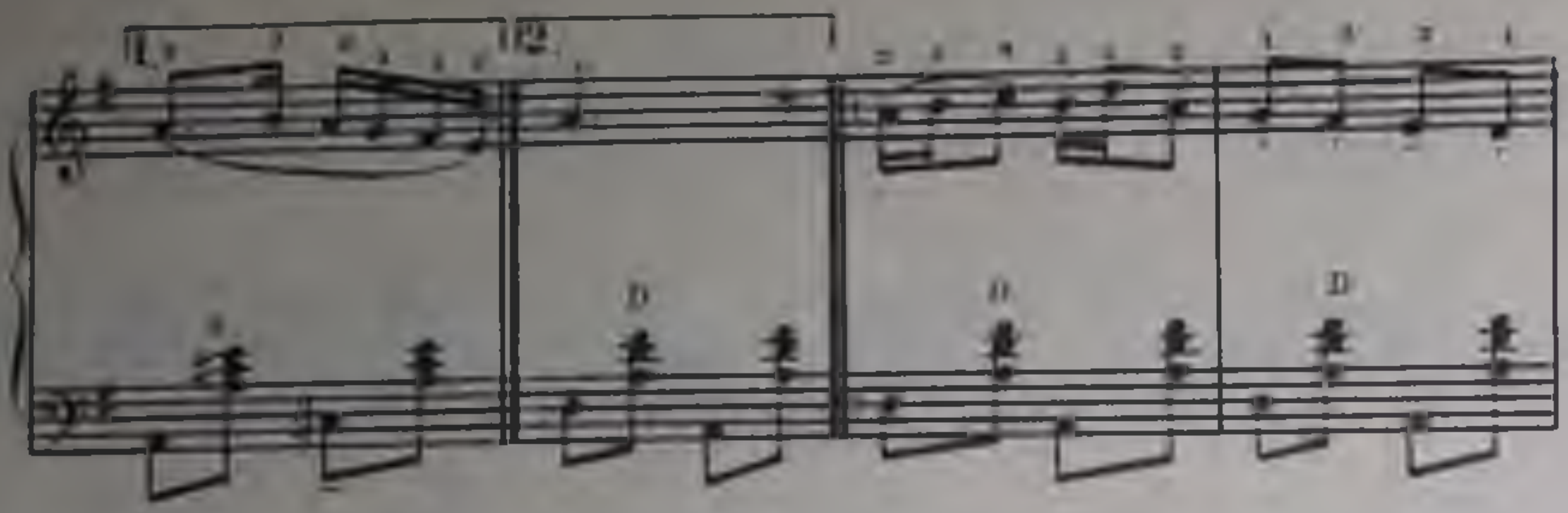

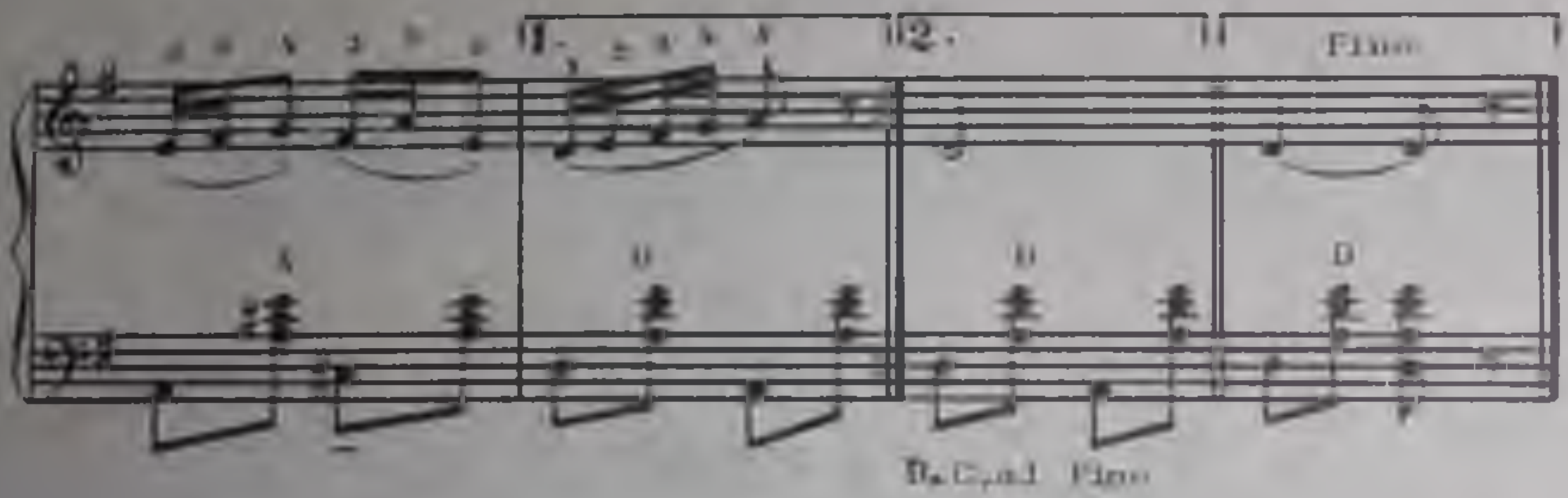

JOCUL BĂTRÎNILOR

Allegretto

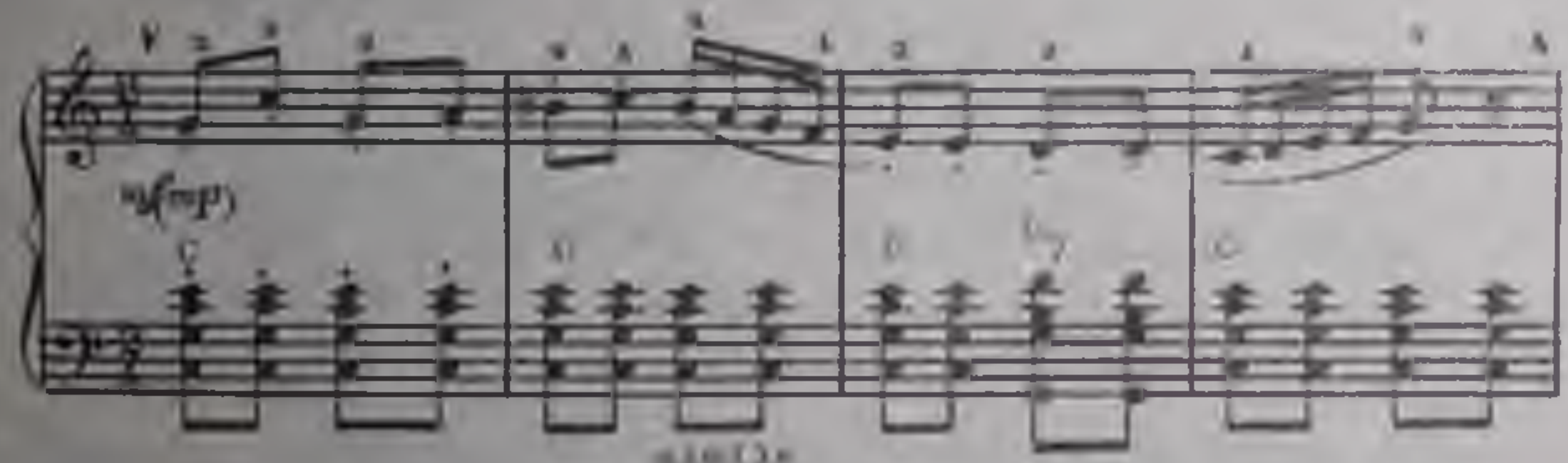

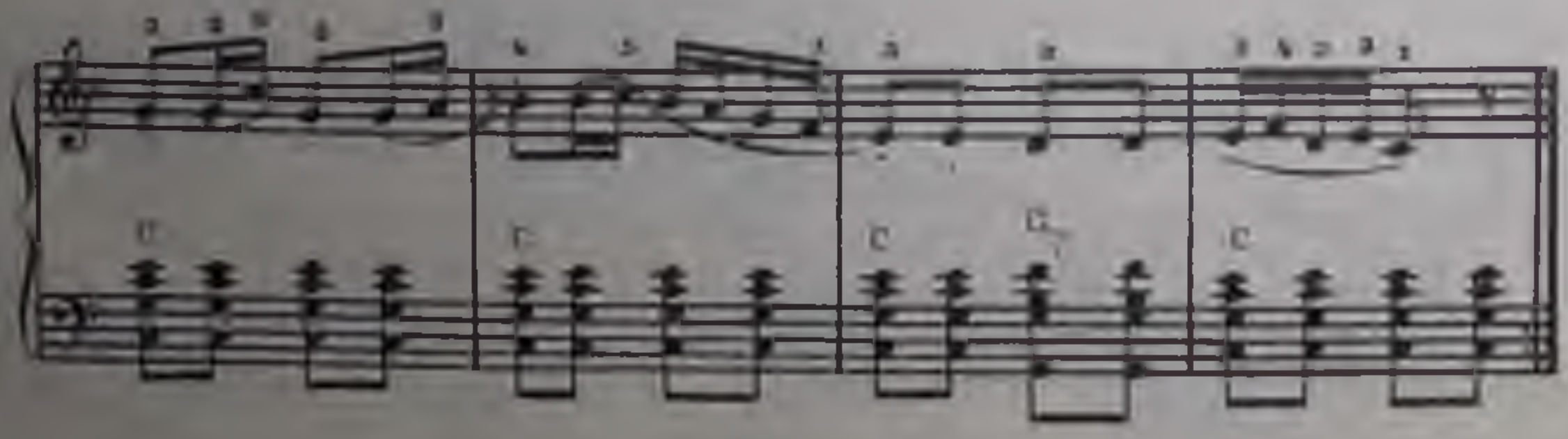

Allegretto

JOC MOLDOVENESC

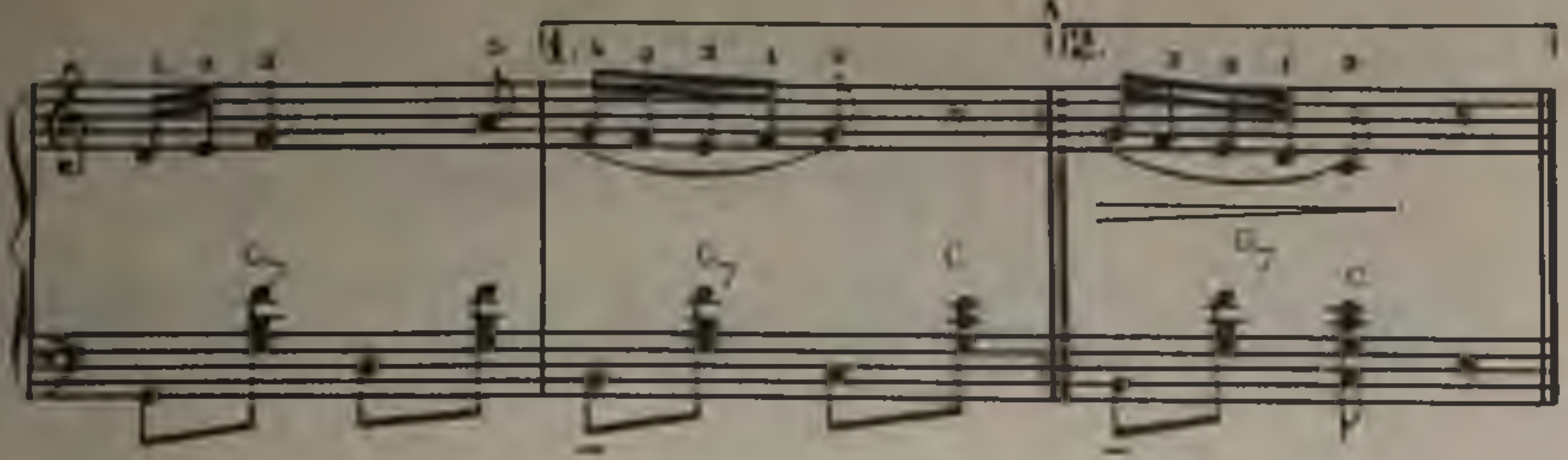

STUDIU

D. Chiroşca

Allegro

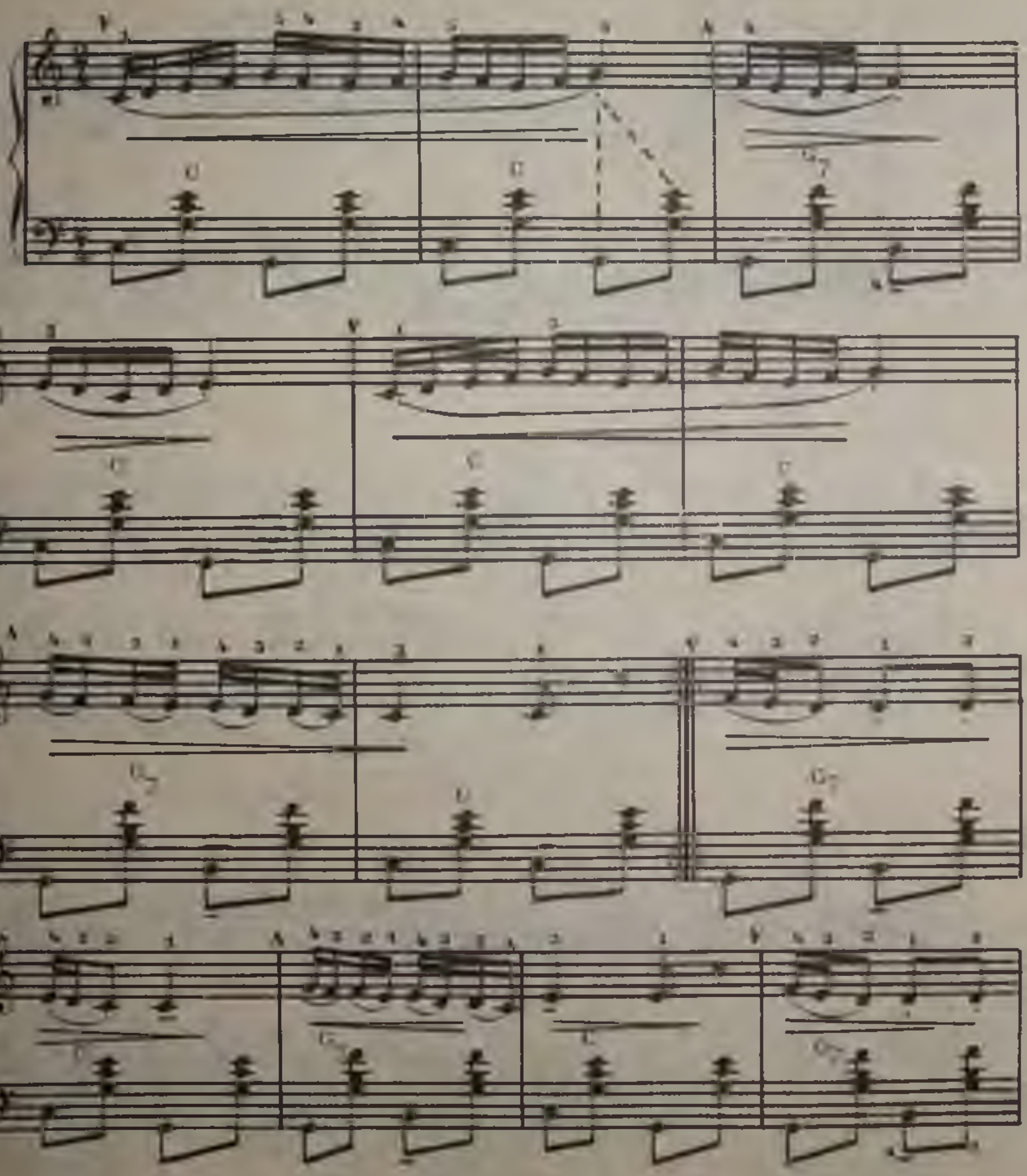

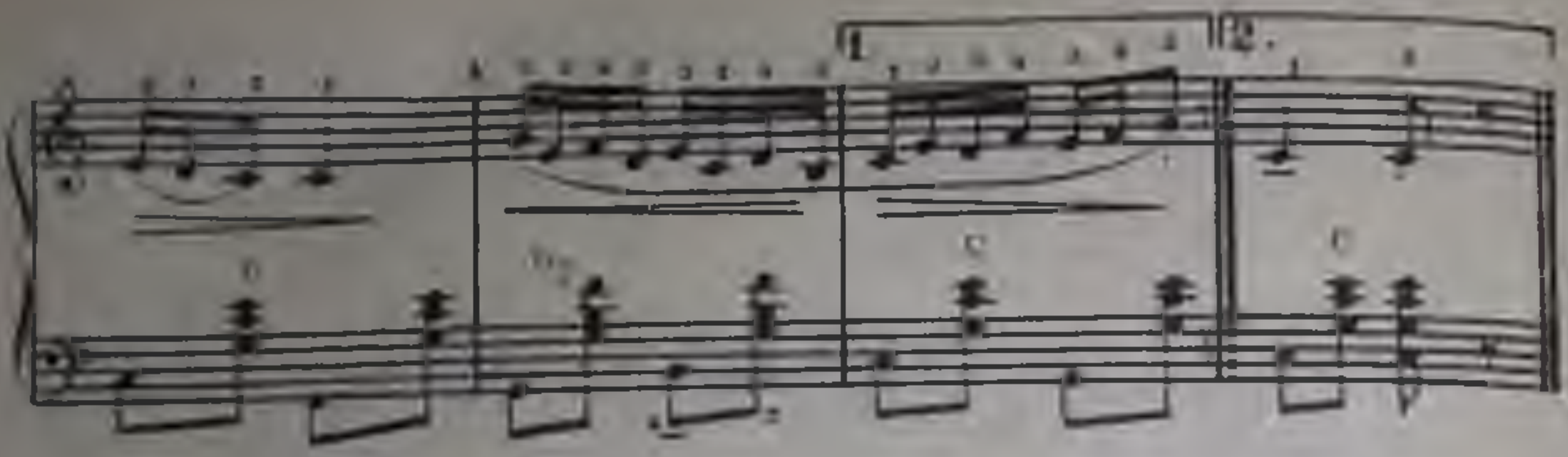

LA COSIT

Allegretto jiocoso

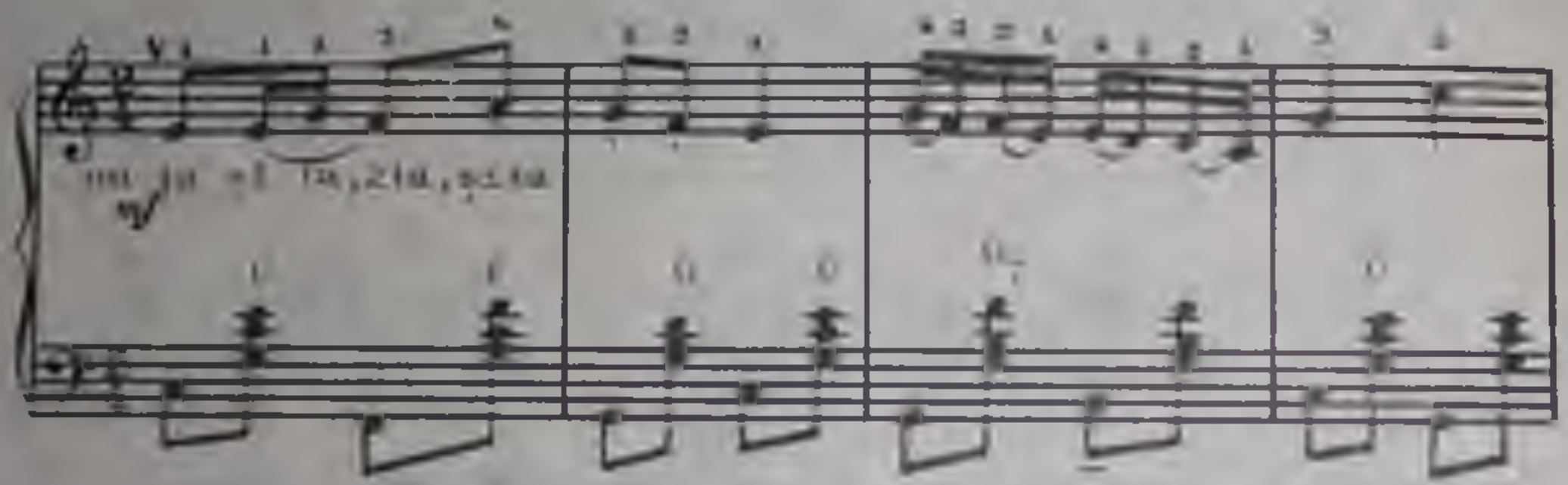

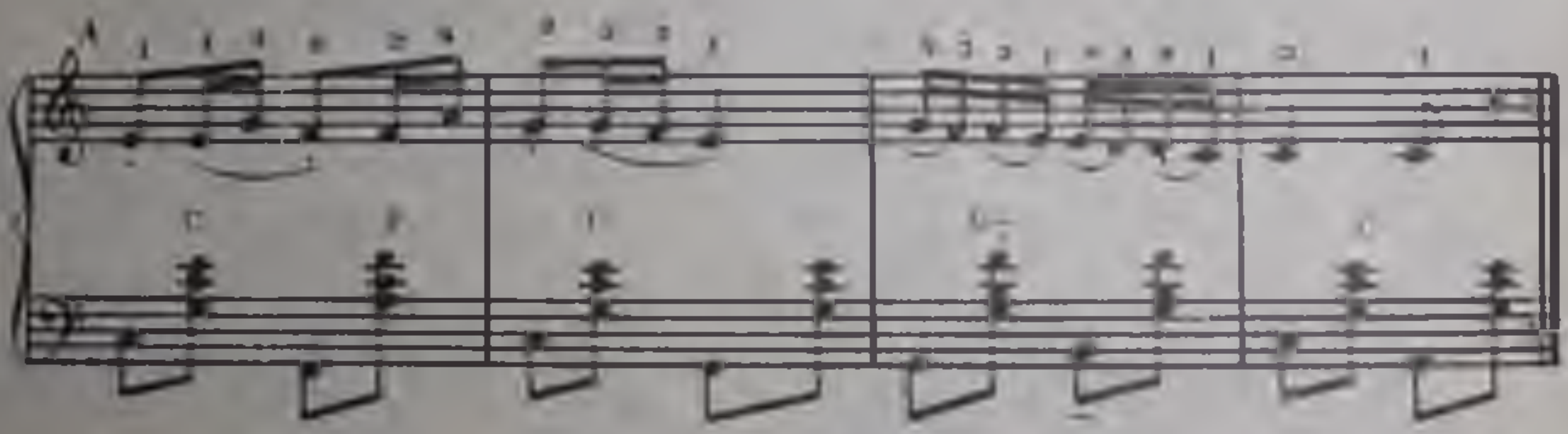

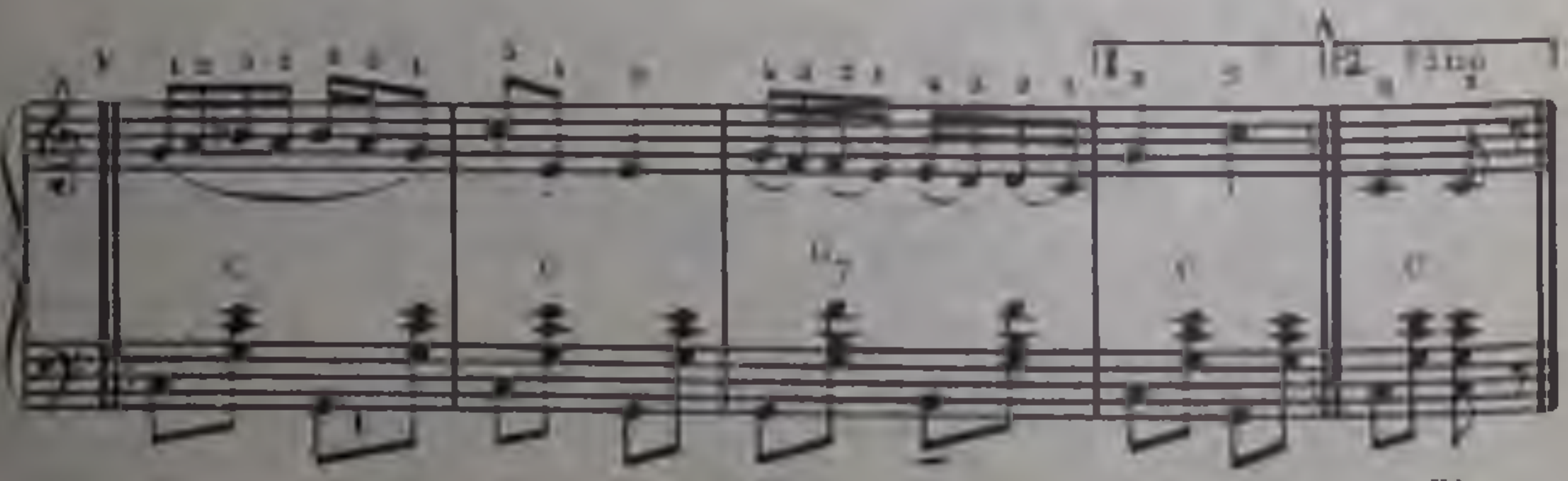

Da capo al Fine

POLCA

Allegro moderato

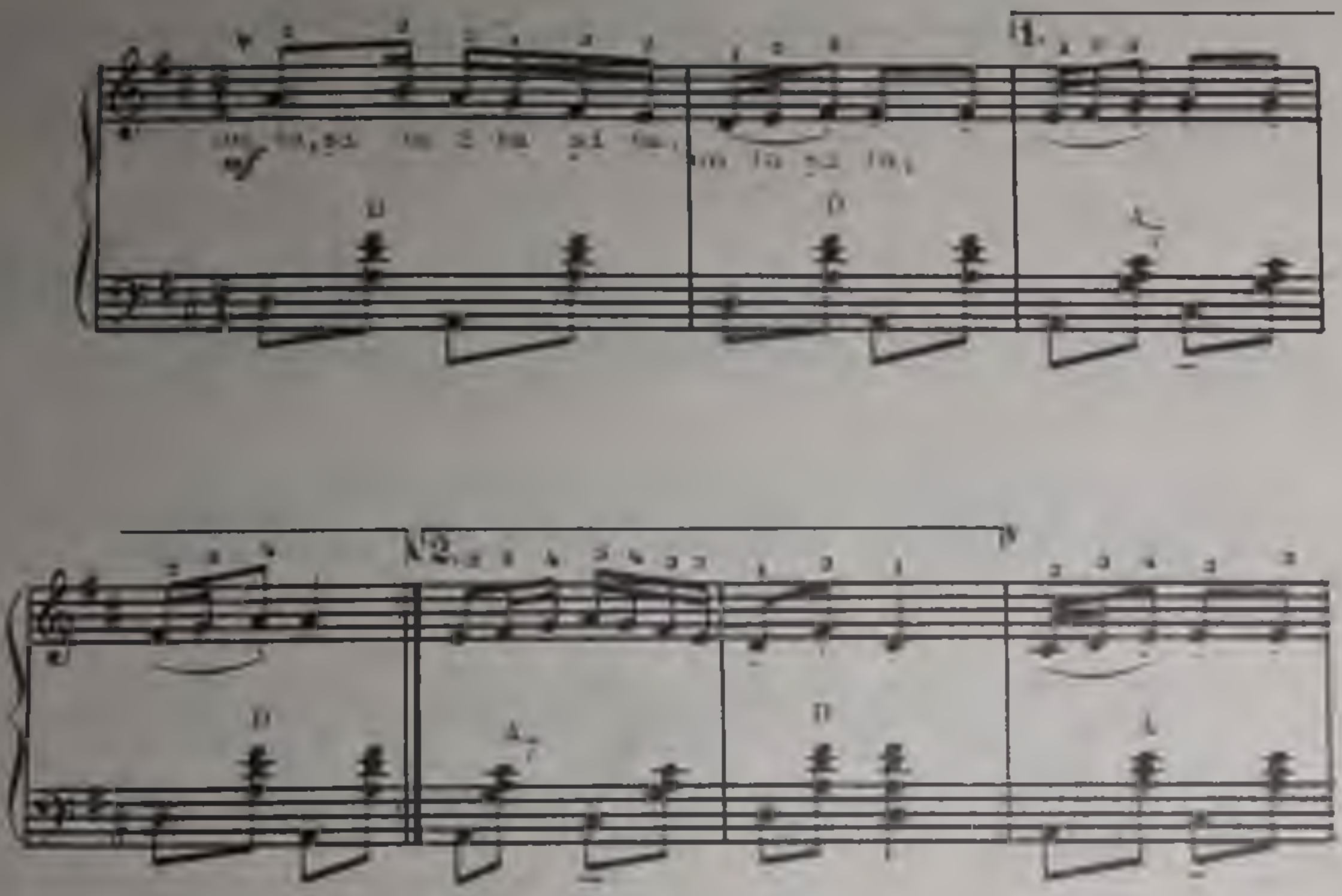

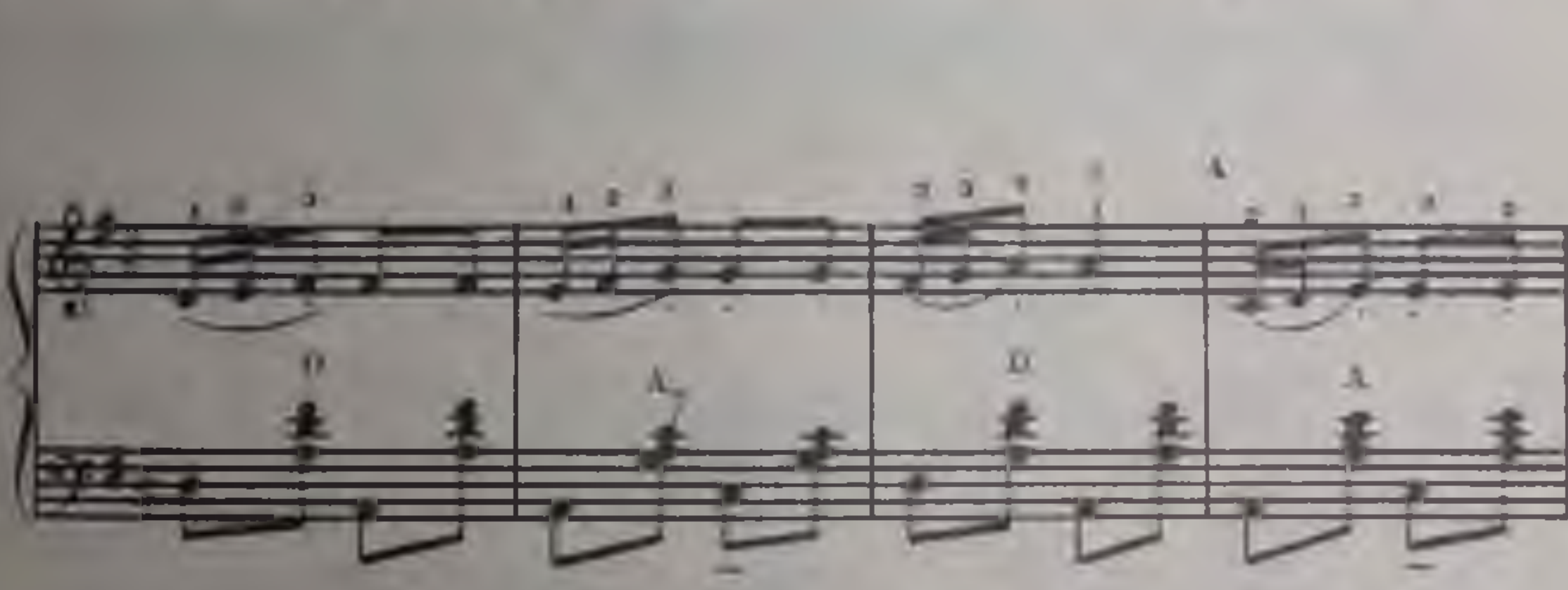

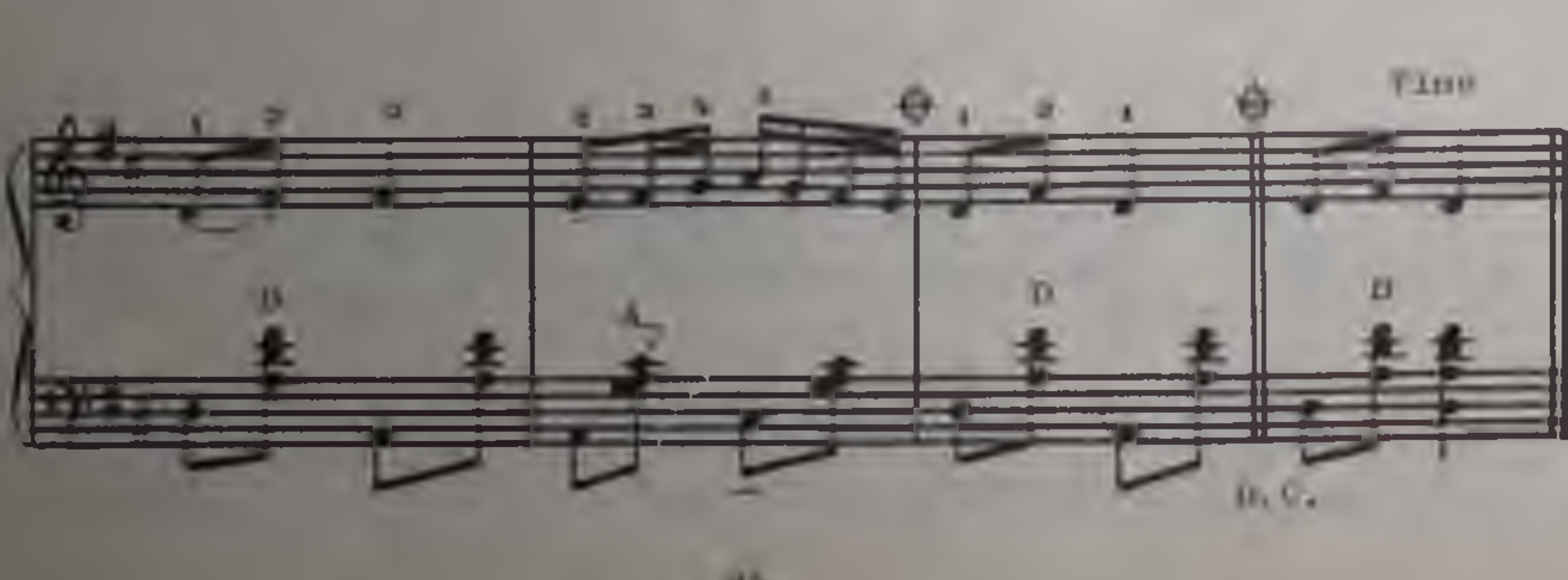

ŞAPTE GIŞTE

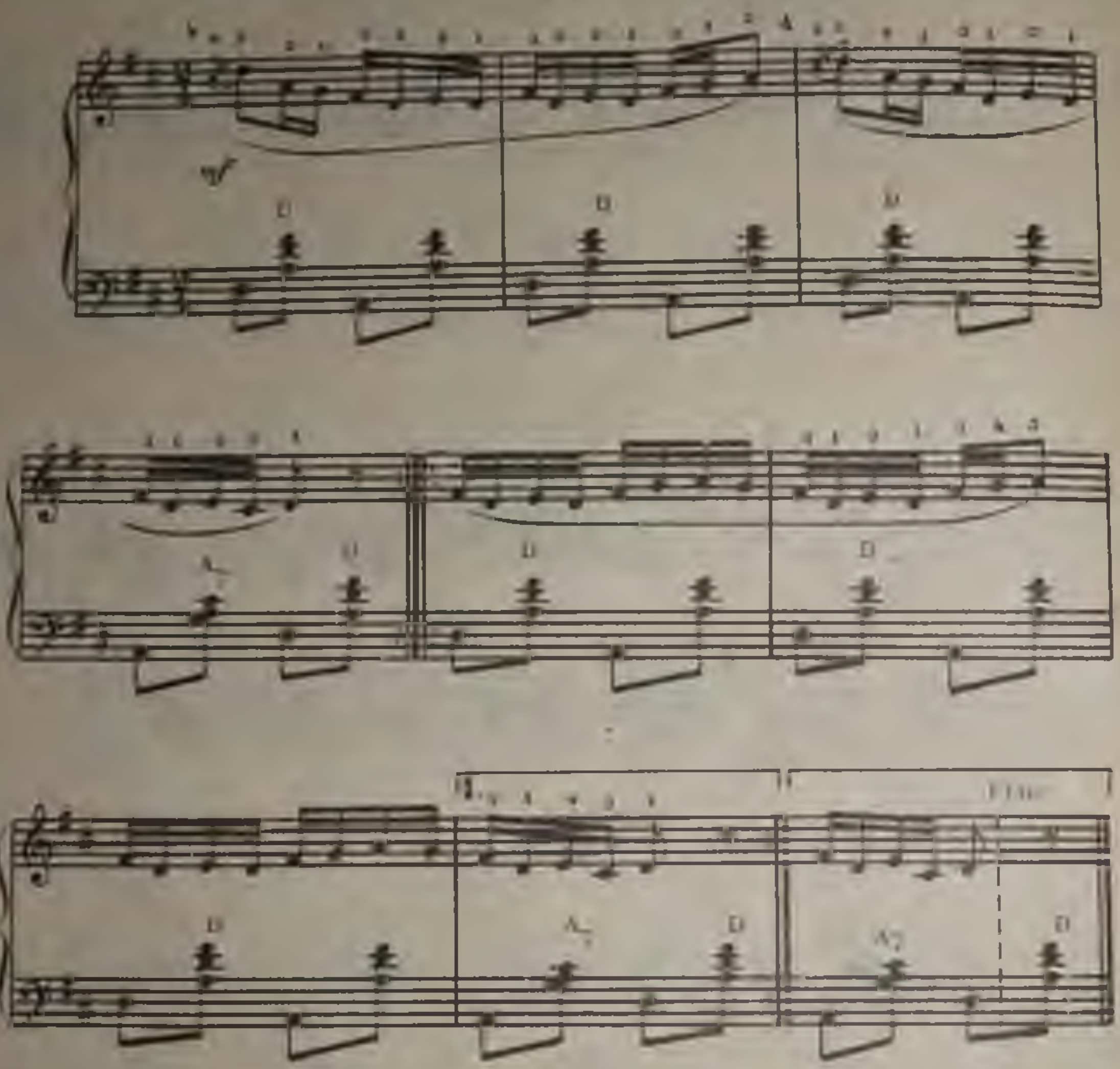

Da capo al Fine

HORA LUI TOADERE

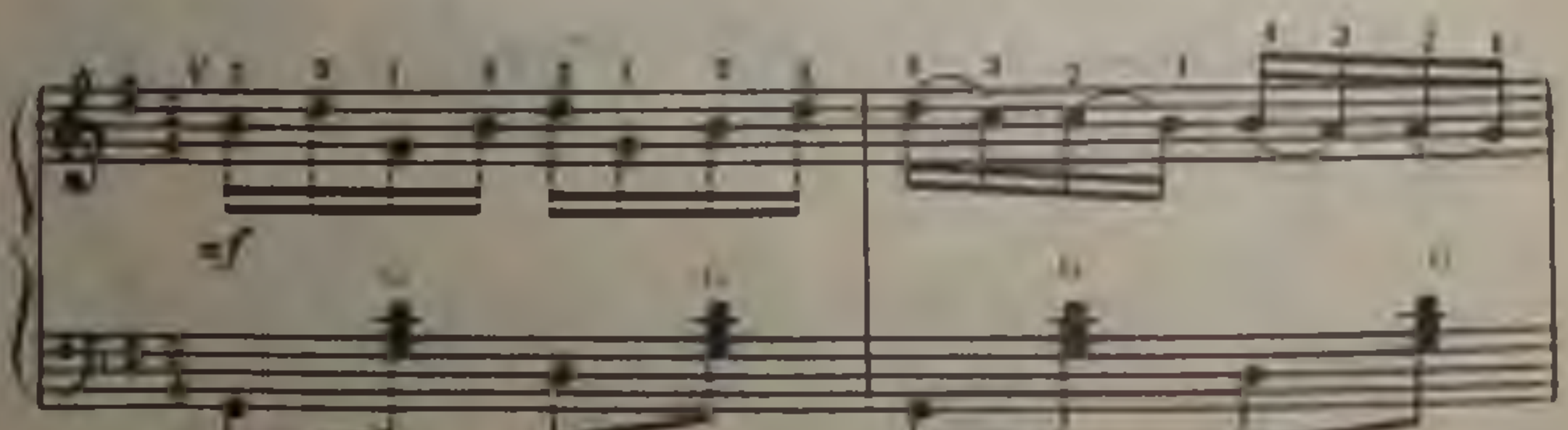

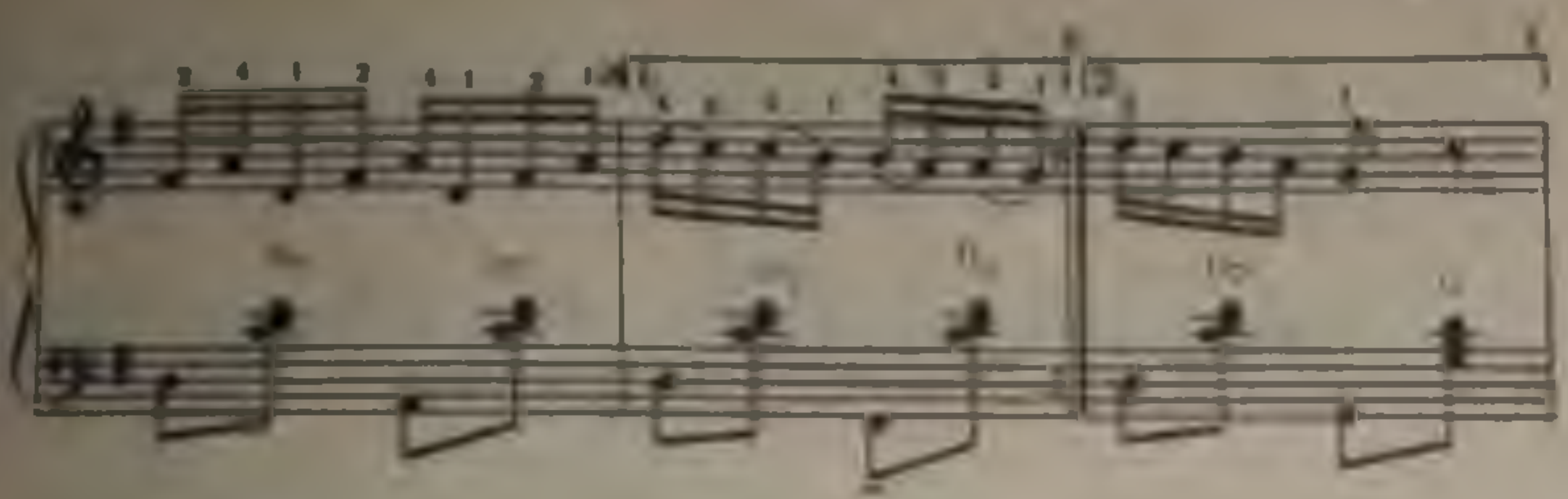

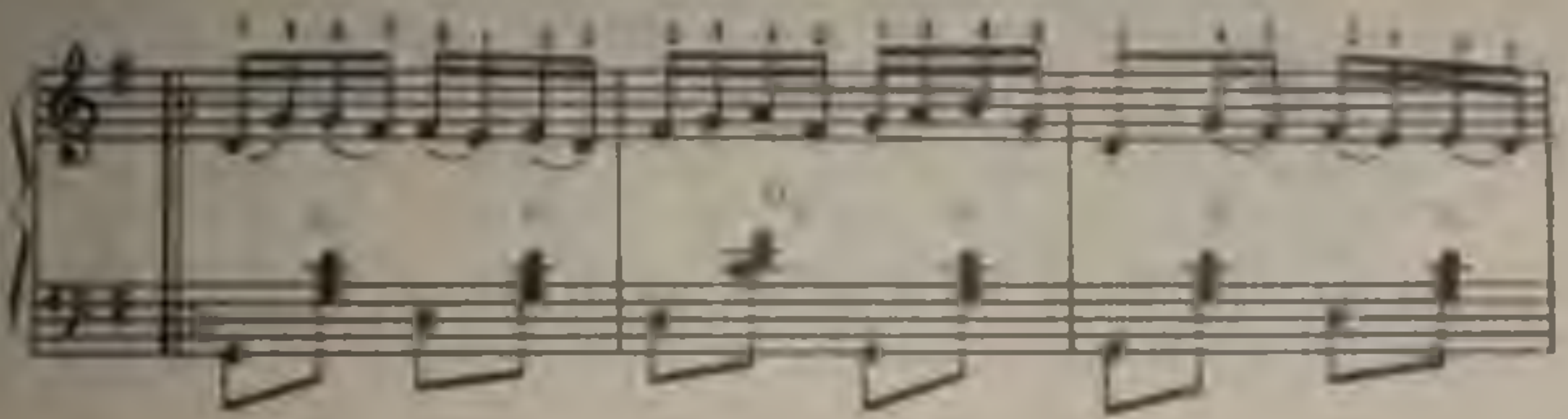

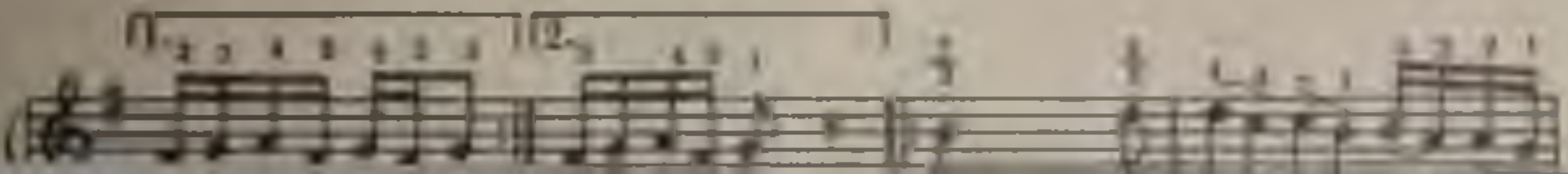

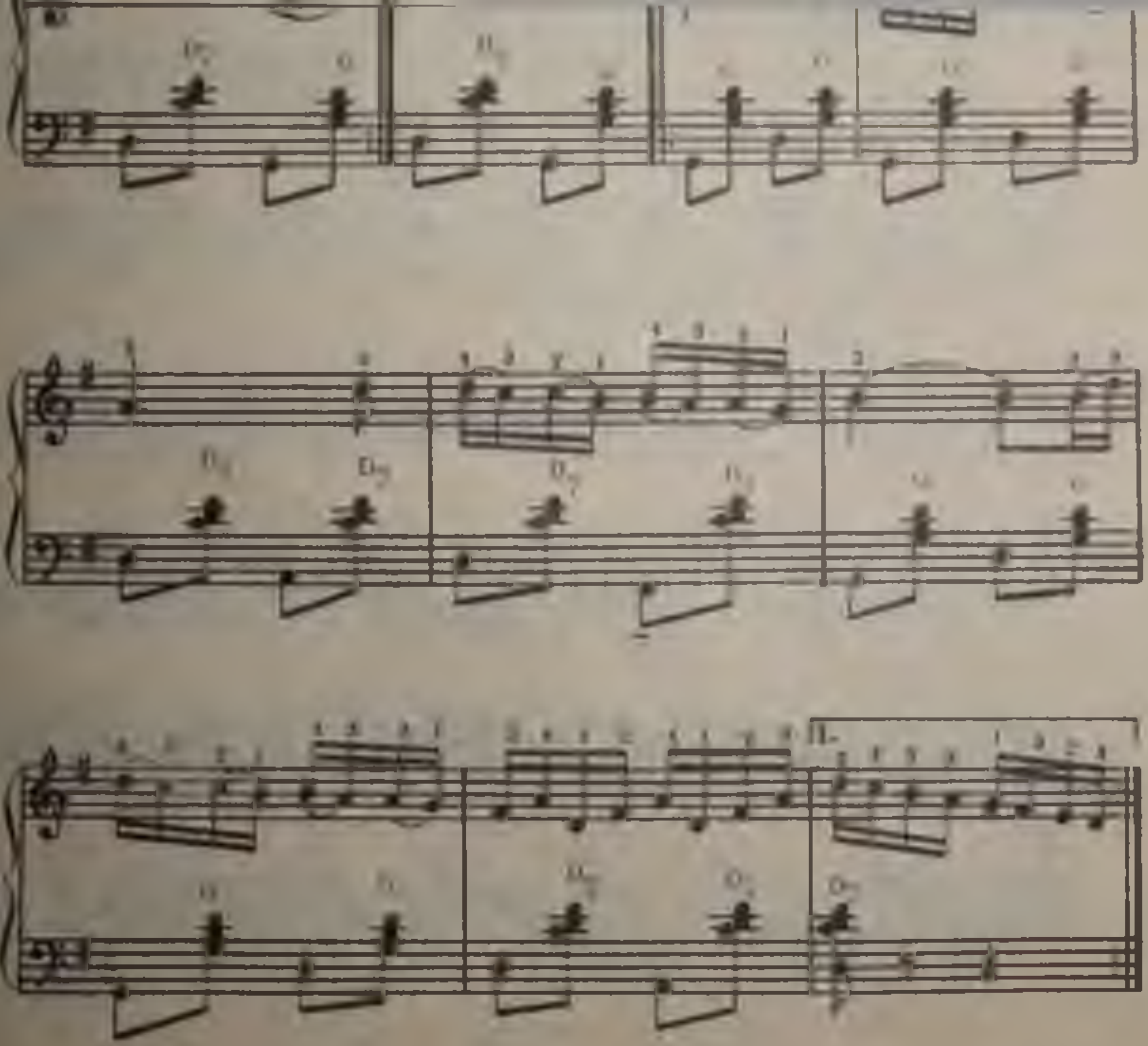

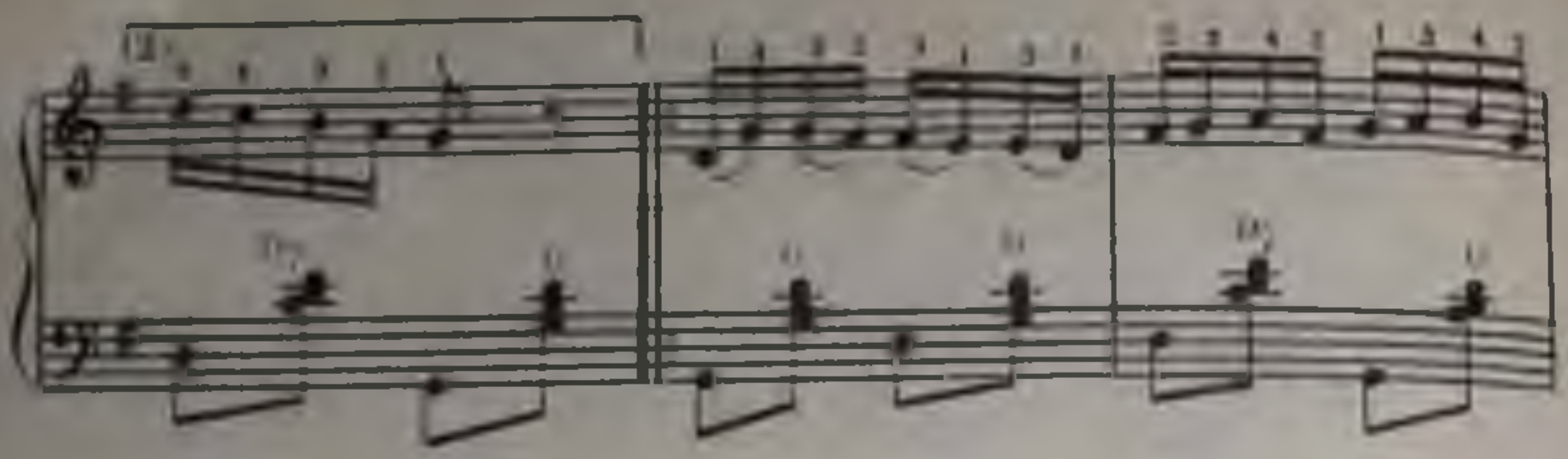

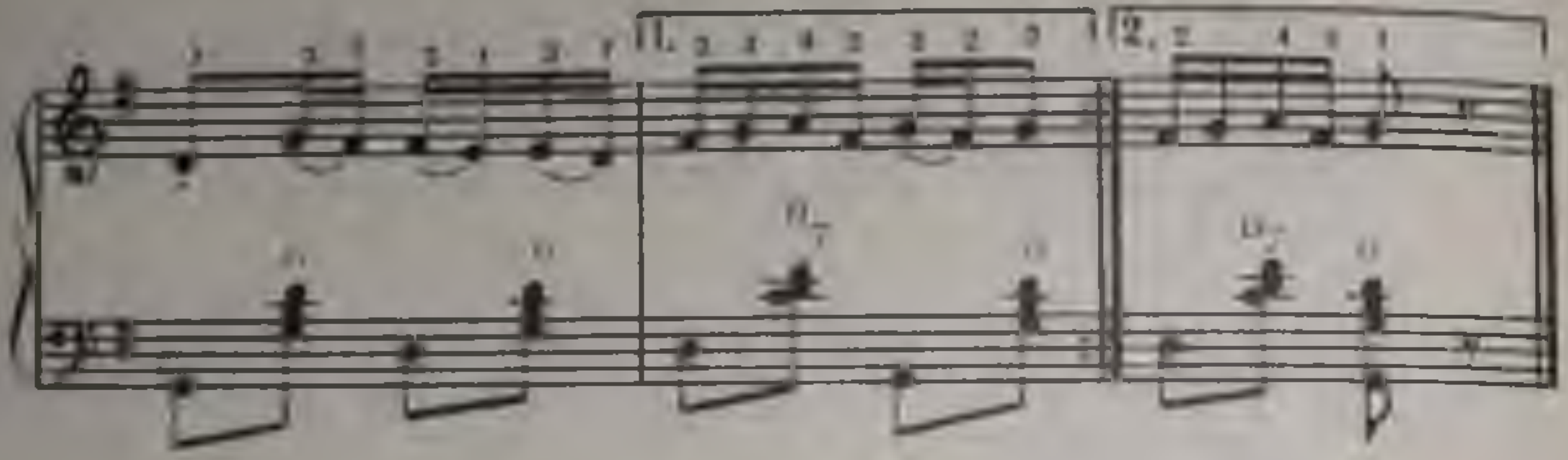

BATUTĂ
E. Croitor

Allegro

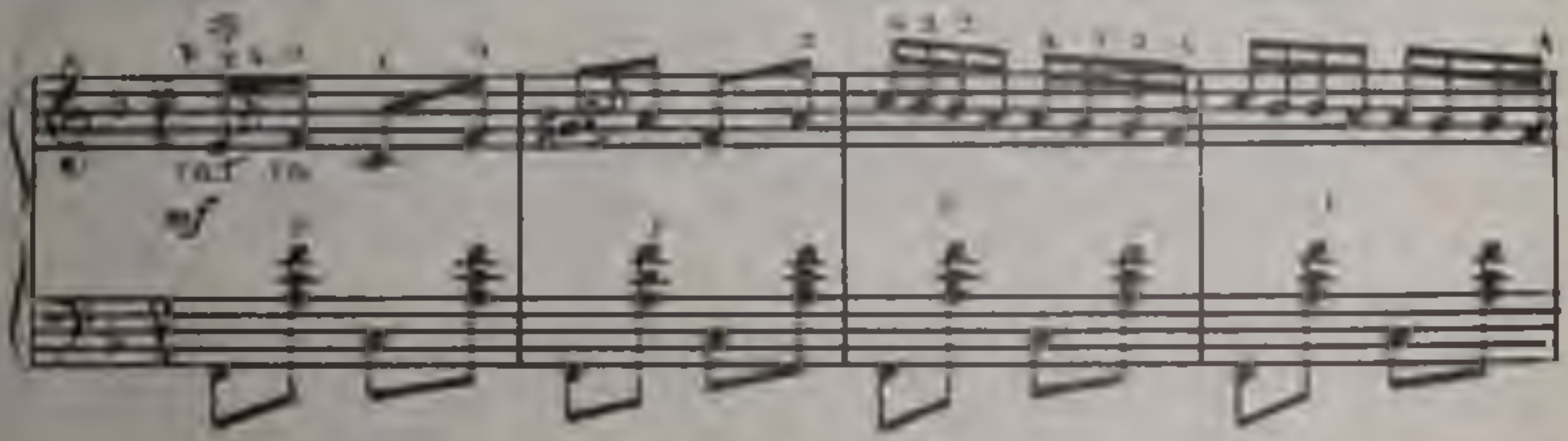

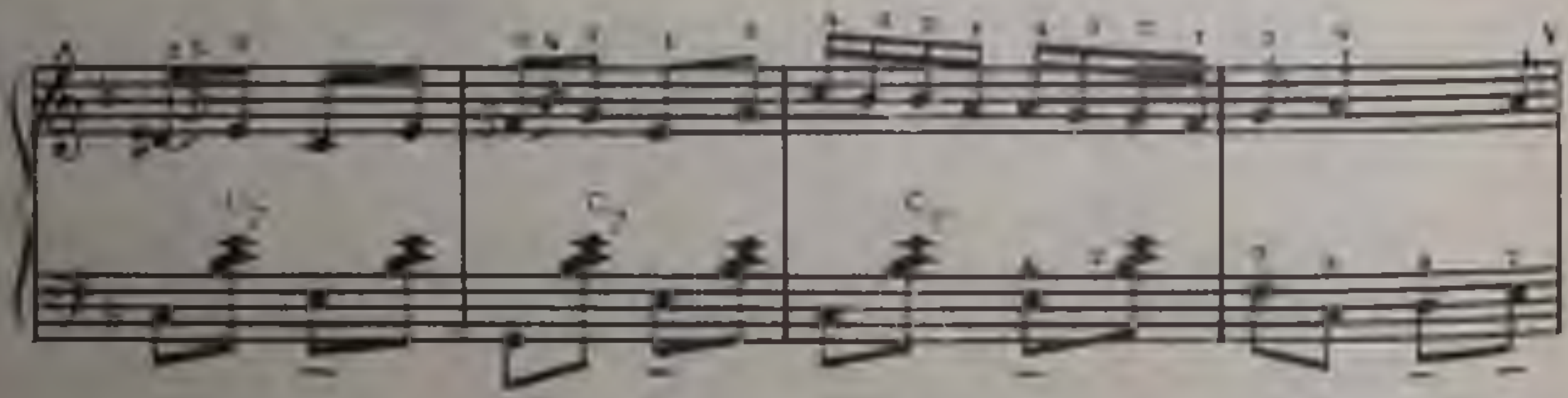

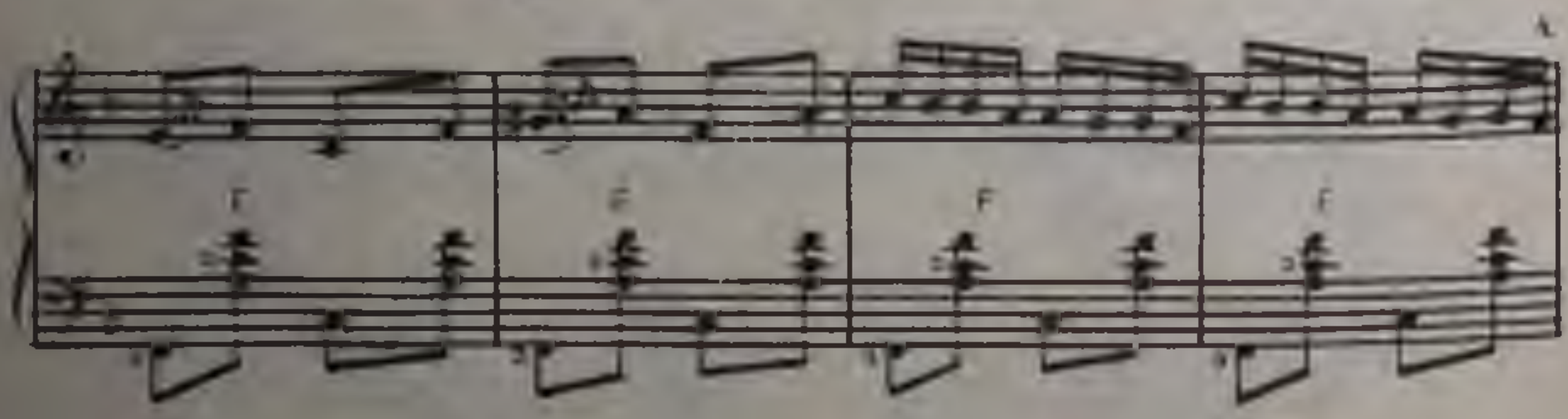

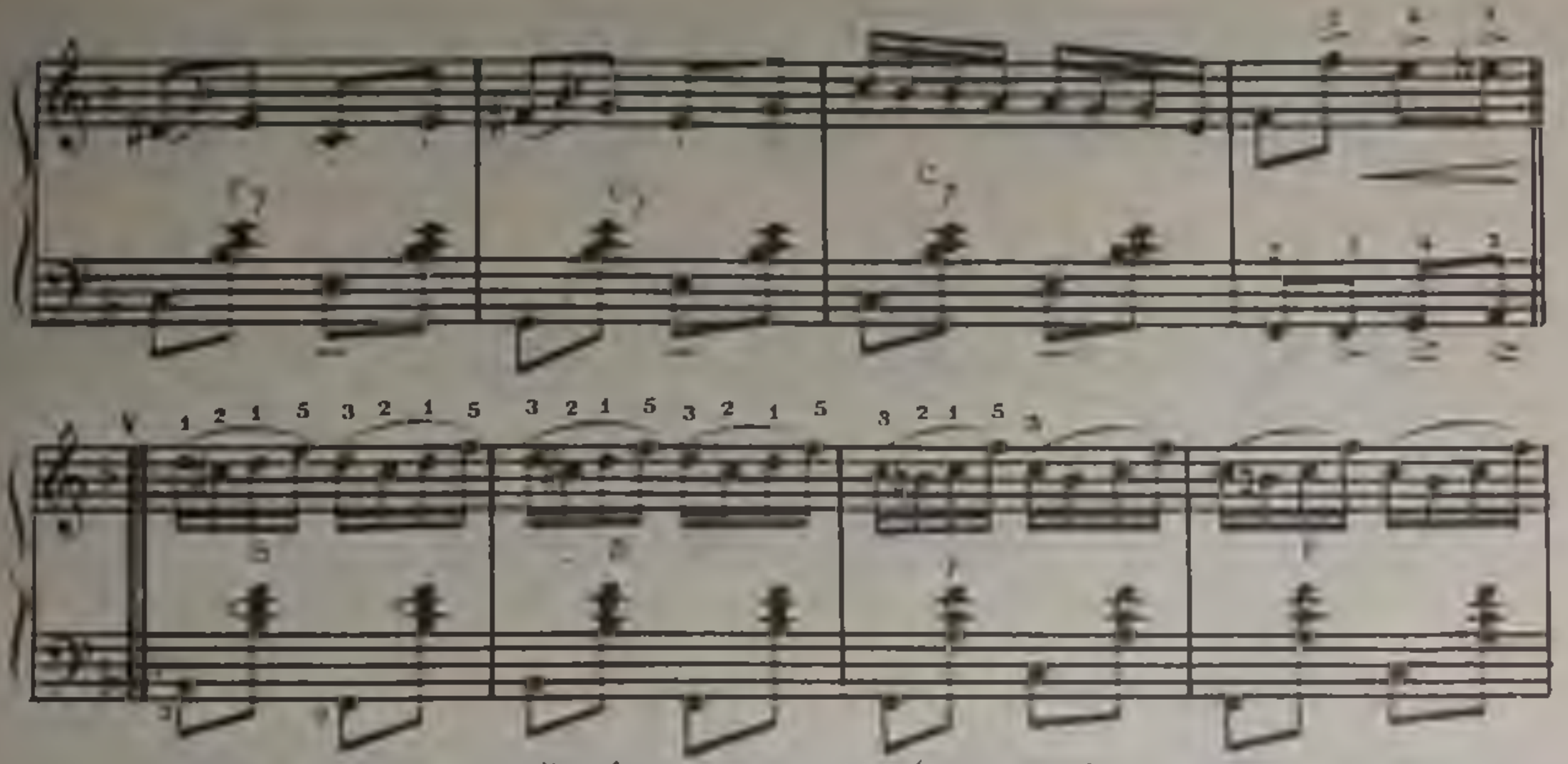

*Apogiatura se execută cînd spunem"i"/accentul e pe litera"a" din contul notei mi:

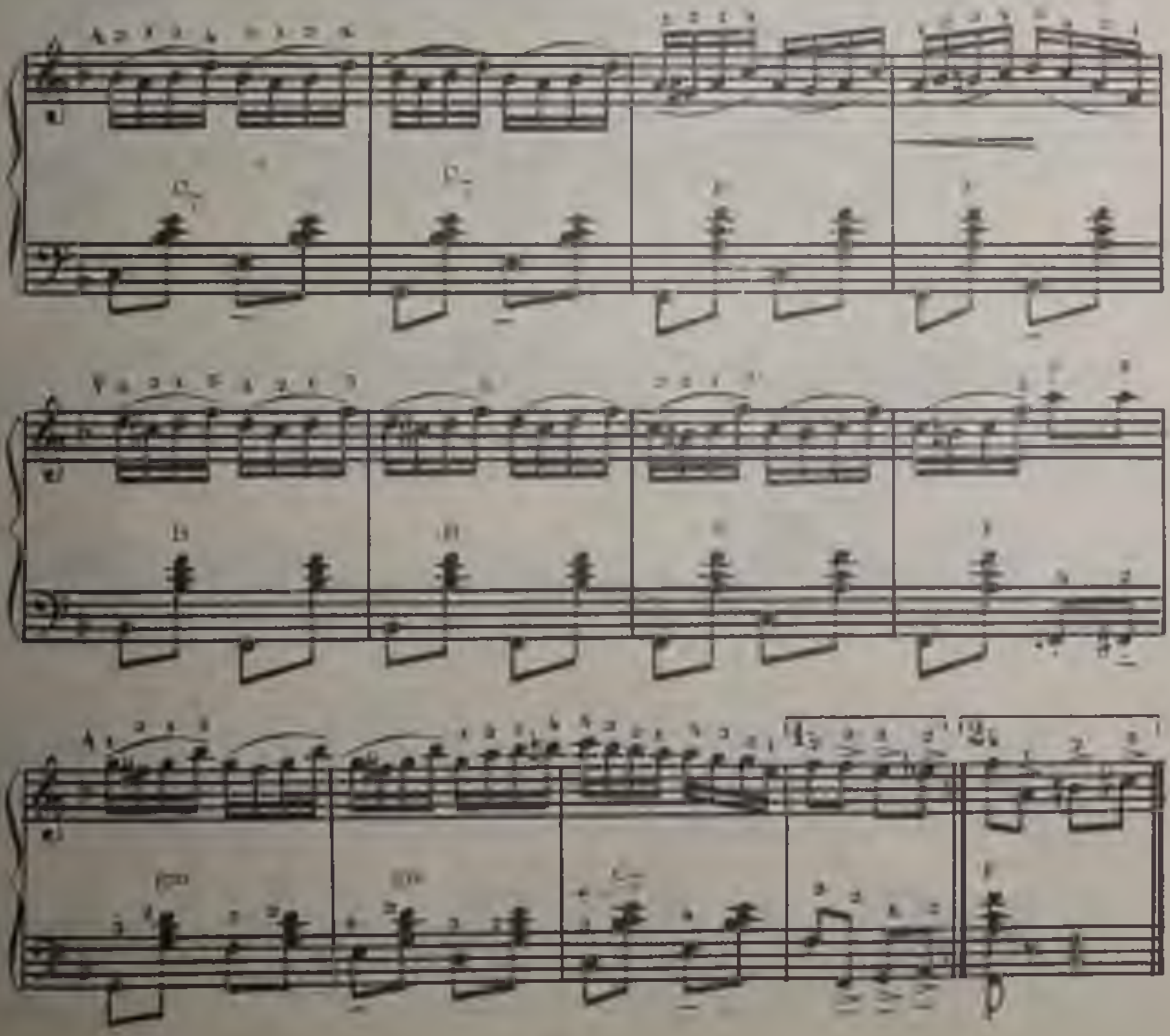

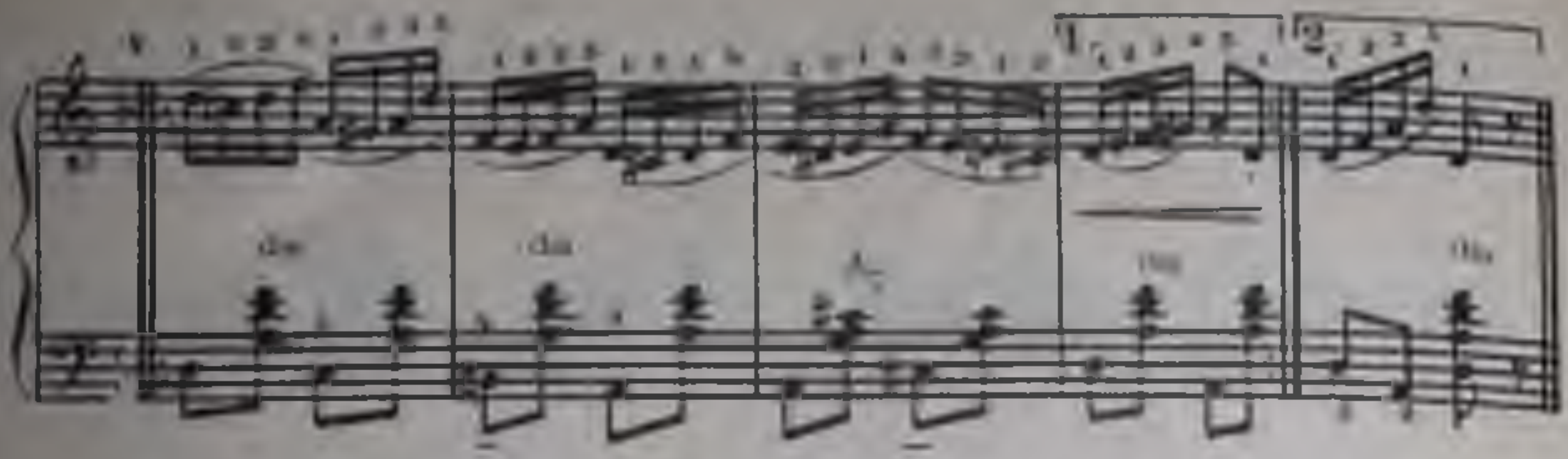

Exerciţii pregătitoare
pentru executarea gamei la başi (cu şaisprezecimi)

Moderato

Există mai multe variante de applicatură la gama majoră la başi. Recomandam două variante de applicatură, dintre care prima este mai utilă, fiindcă participă toate patru degete şi păstrează poziţia corectă a mîinii.

GAMA DO-MAJOR LA BAŞI

Varianta I

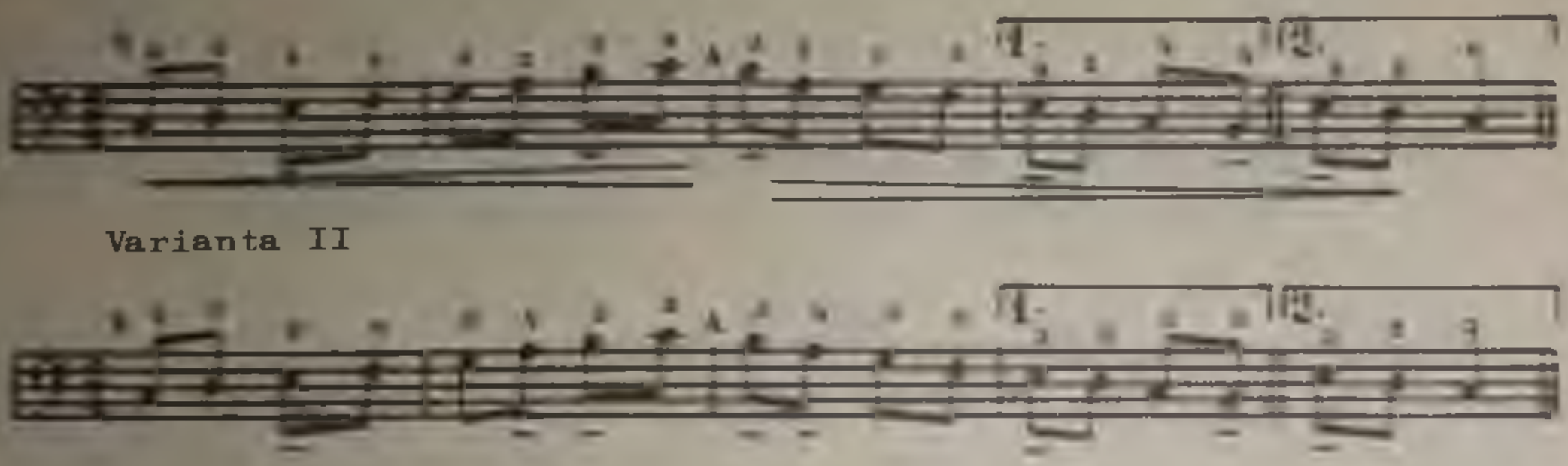

Varianta II

STUDIU

Allegro

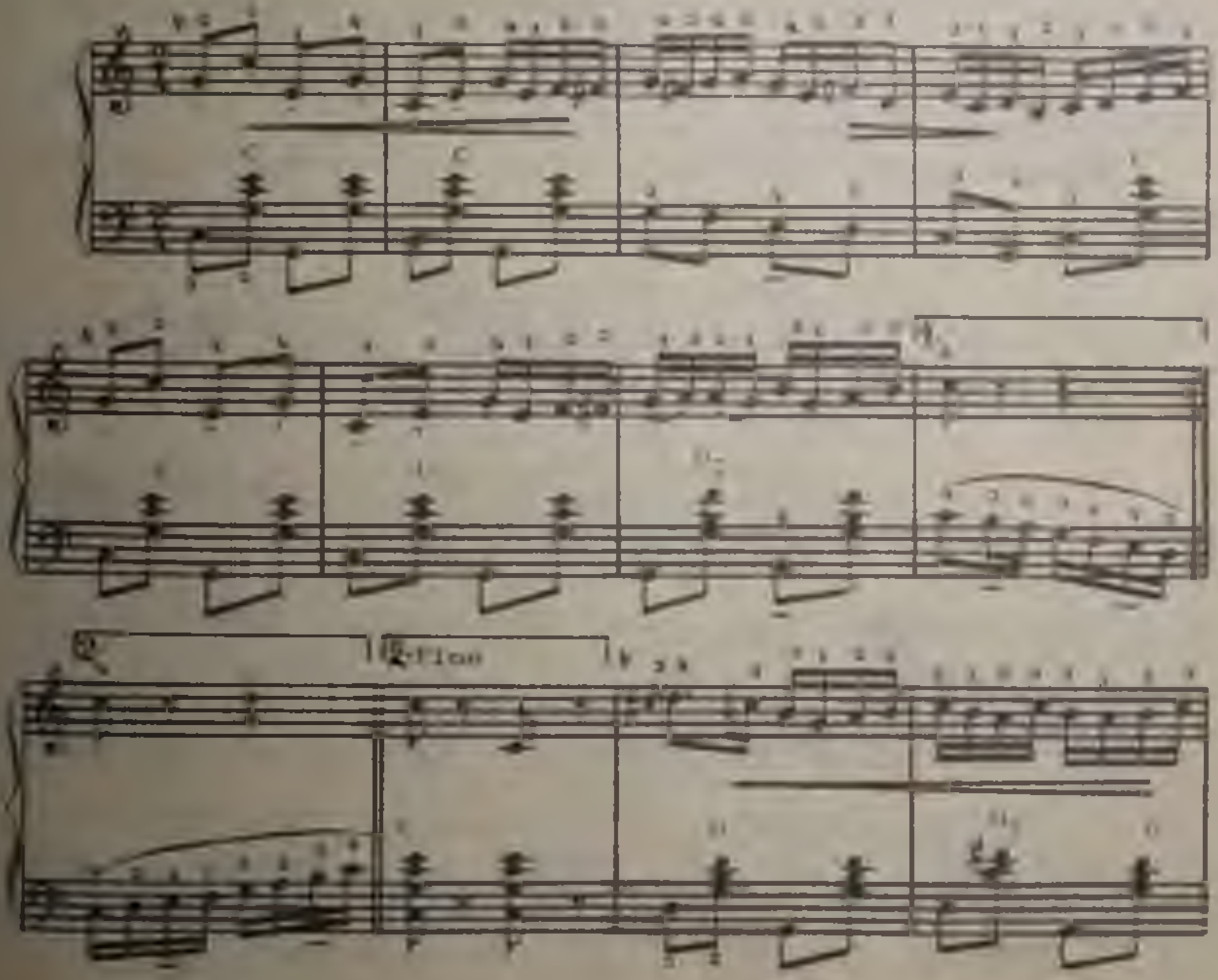

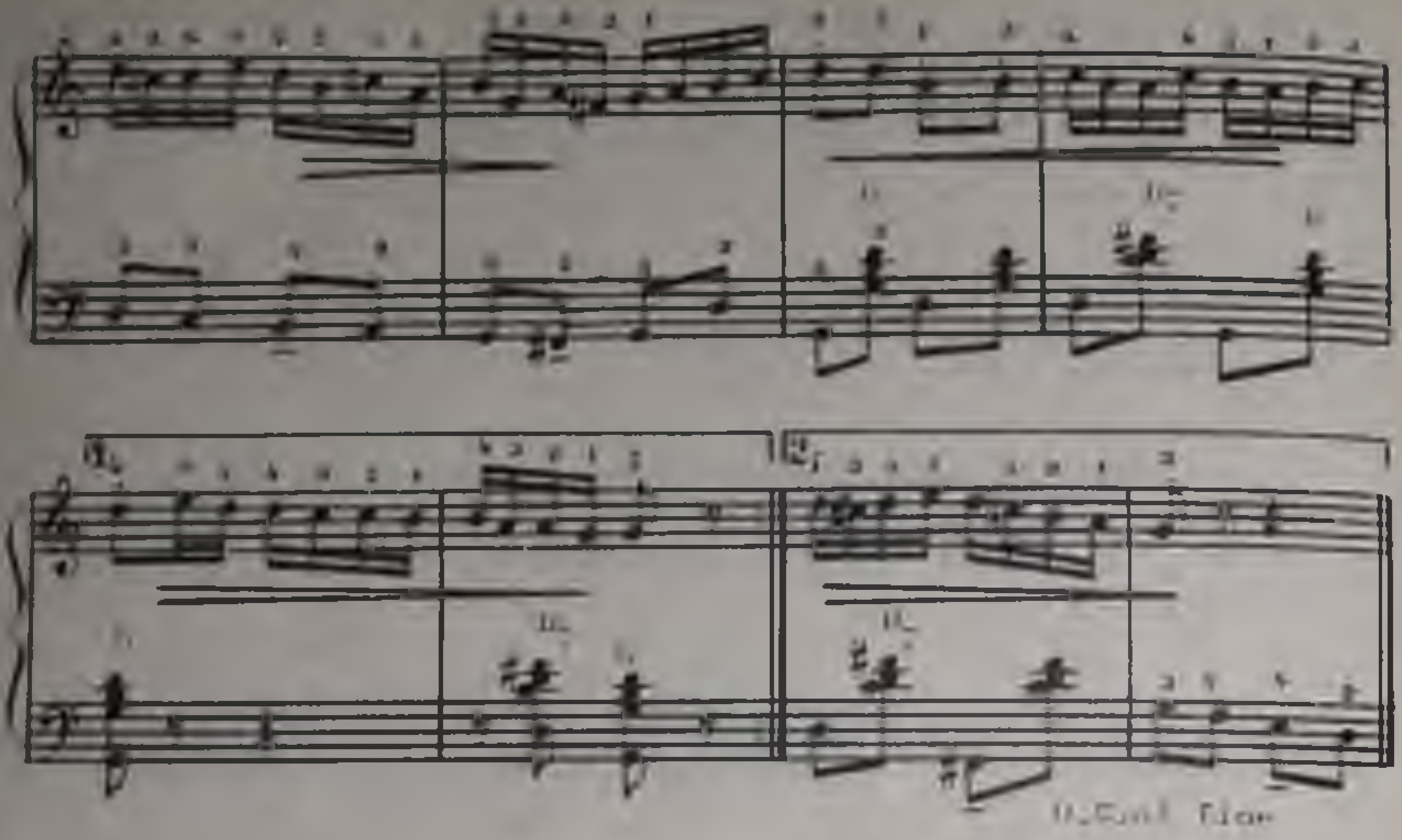

MORDENTUL ŞI TRILUL

Mordentul este ornamentul, care constă din alternarea rapidă a notei principale cu cea auxiliară superioară sau inferioară şi revenirea la aceeaşi notă principală.

După numărul alternării notei principale cu cea auxiliară superioară sau inferioară, mordentul poate fi simplu sau dublu.

Alteraţiile plasate deasupra sau de desubtul mordentului vizează notele auxiliare.

Mordentul simplu superior

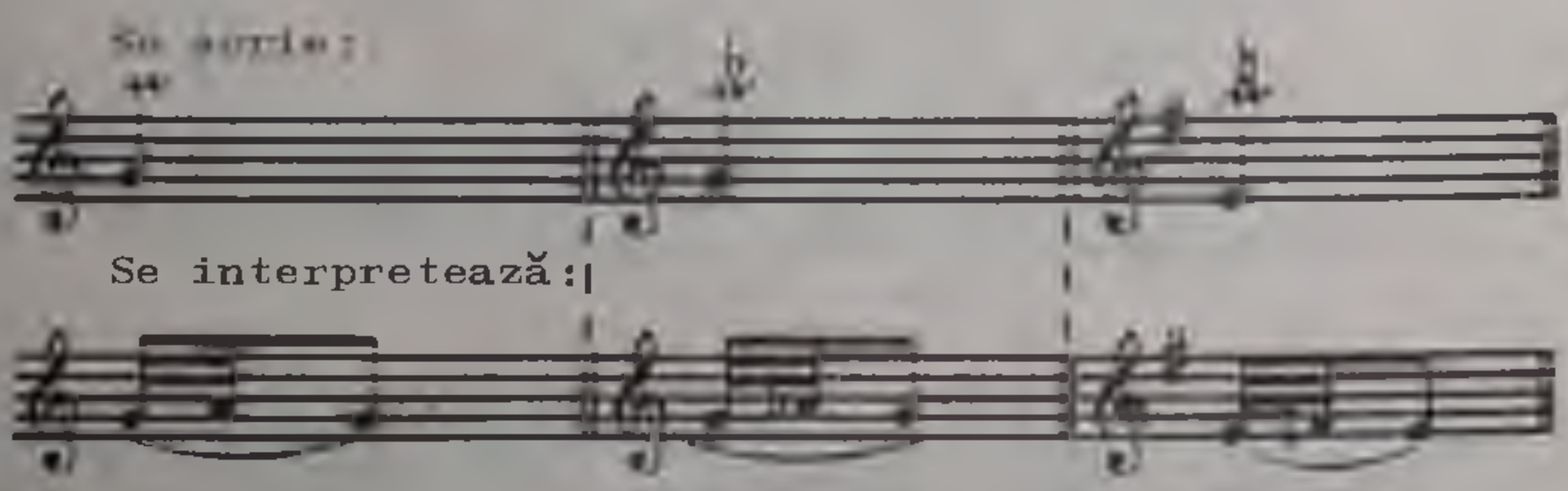

Mordentul simplu inferior:

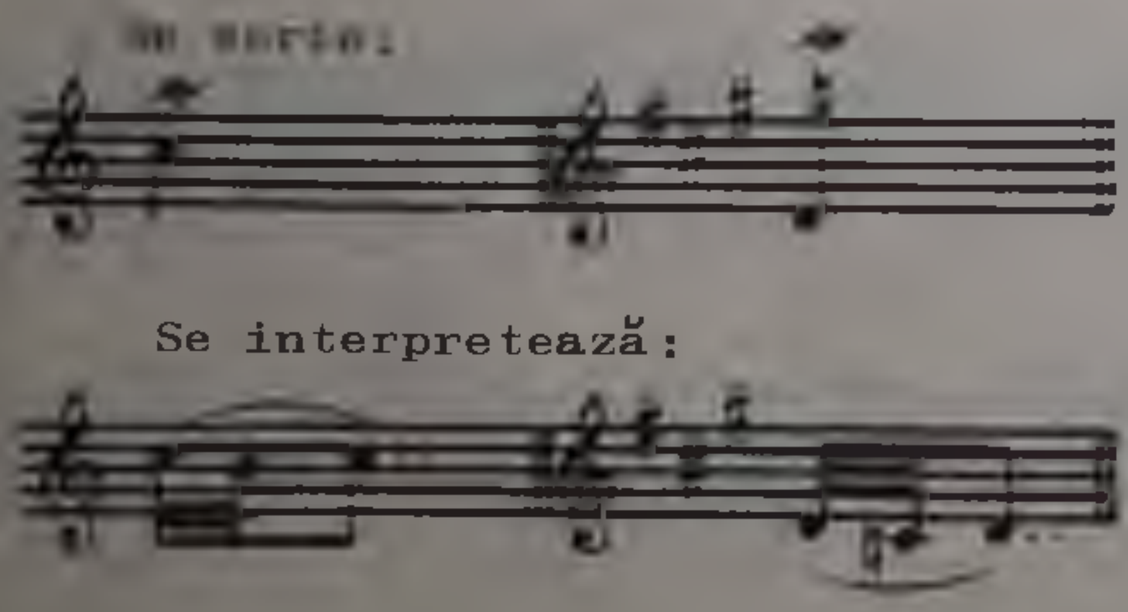

Mordentul dublu superior:

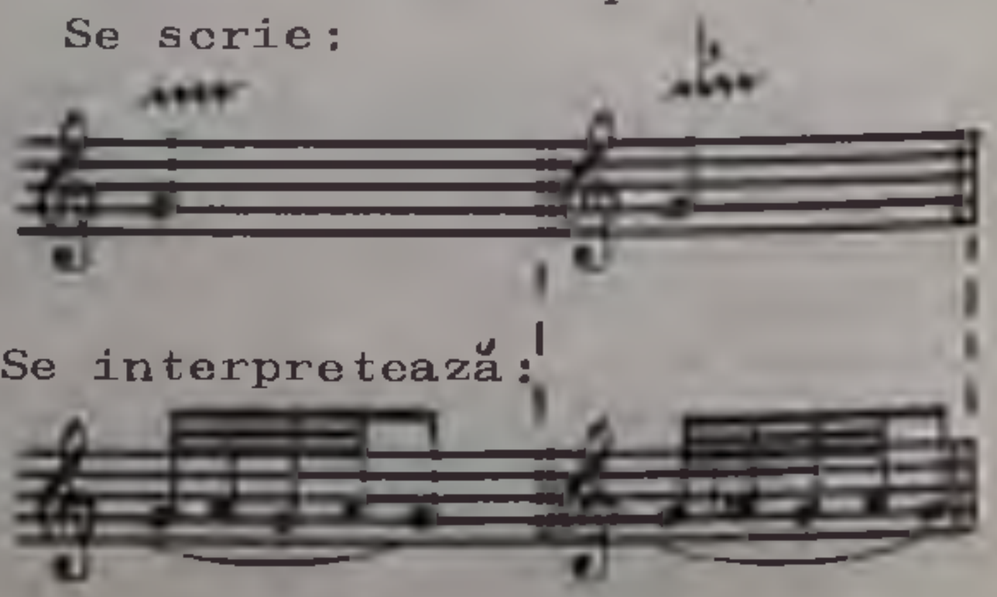

Mordentul dublu inferior

Se scrie:

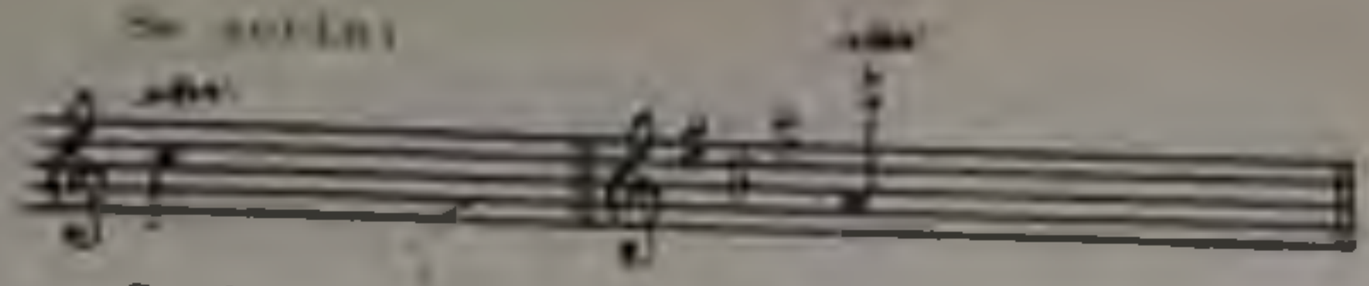

Se interpretează:

Exerciţiu

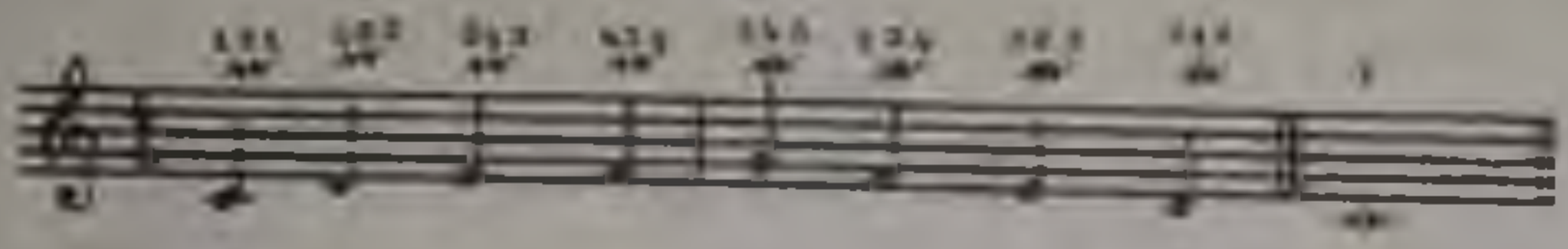

Trilul este ornamentul, care constă din alternarea uniformă şi rapidă a notei principale cu cea auxiliară superioară.

Notele trilului pot fi interpretate cu durate de şaisprezecimi, treizeci doimi şi durate mai mici în dependenţă de caracterul şi tempoul piesei muzicale.

Trilul se notează cu literele tr sau tr ~şi se plasează deasupra notei principale.

Trilul se începe şi se termină cu nota principală. Durata lui este egală cu durata notei deasupra cărei se scrie.

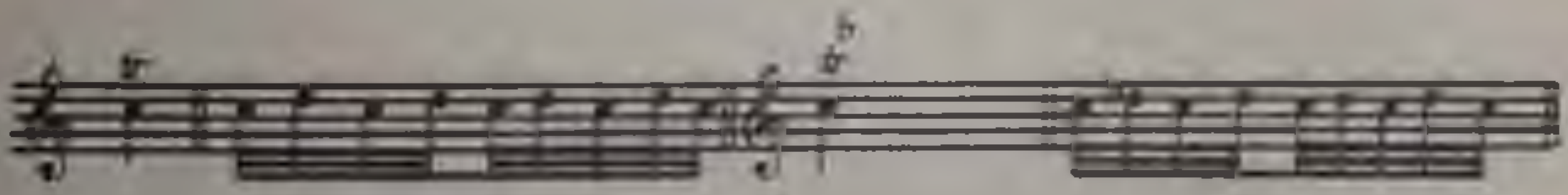

Exercitiu pregătitor

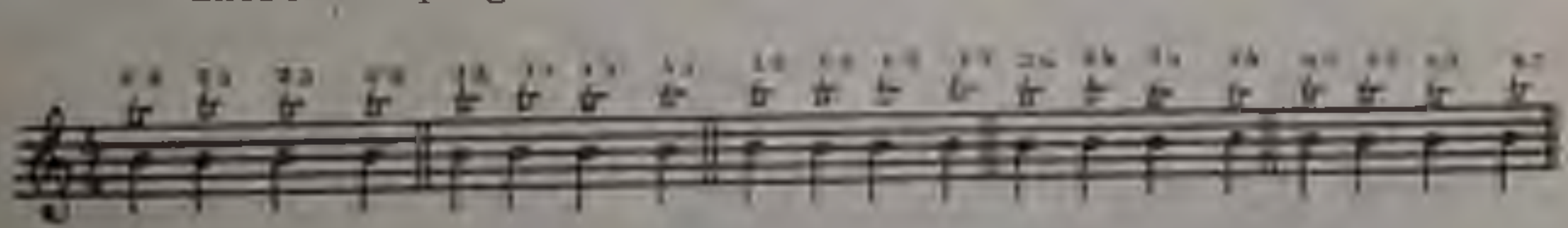

Acest exerciţiu trebuie interpretat cu diferite degete. La începutul exersării alternarea se execută lent, legato, degetele rămîn pe clape, adică amplituda lor este minimală. Dacă obţinem alternarea uniformă a degetelor, atunci putem executa într-un tempou mai rapid.

Exerciţiu

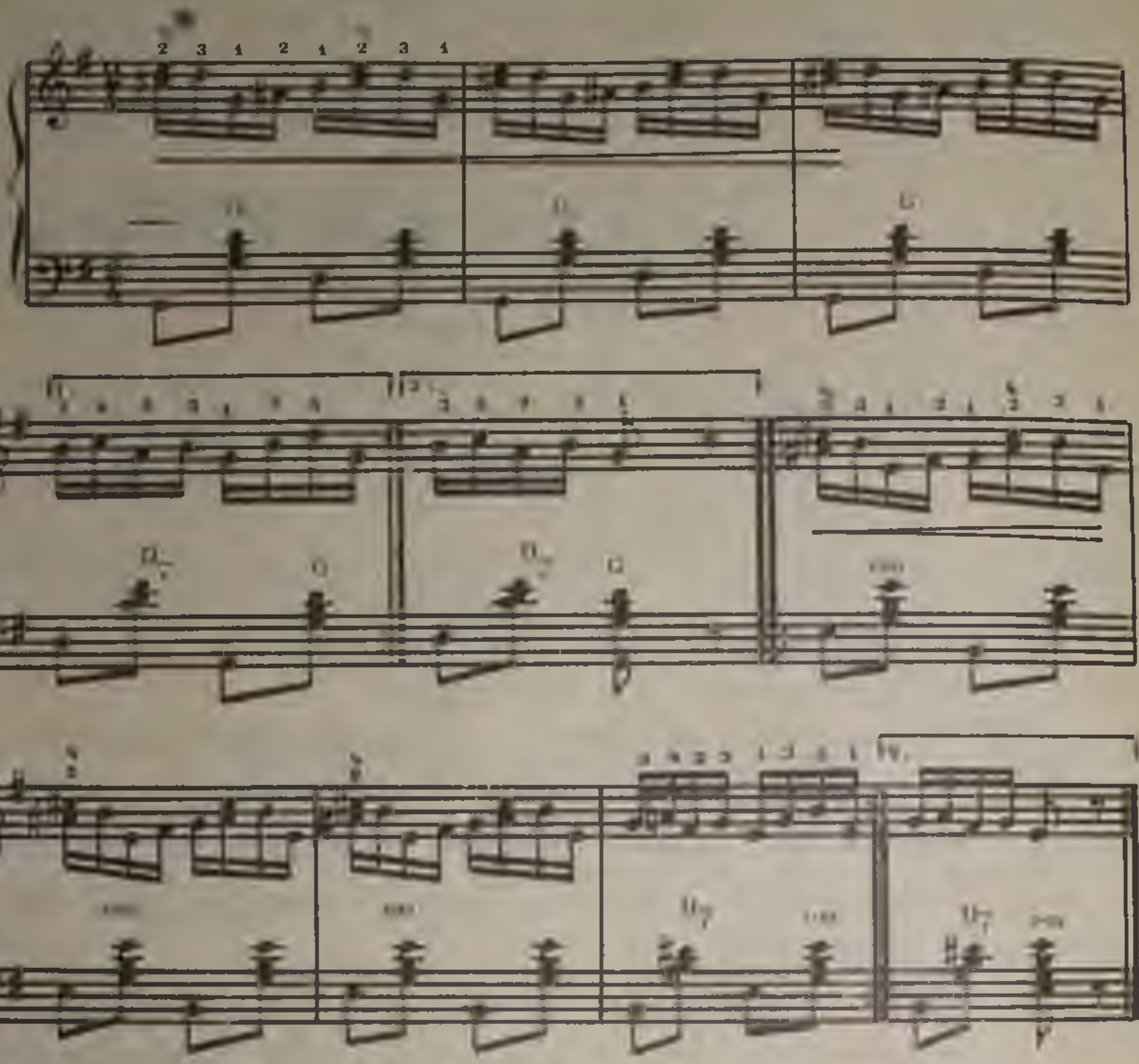

Notele do-diez şi mi se execută simultan.

Exerciţiu de schimbare a degetelor

Indicaţiile referitoare la repetiţia notelor din exerciţiul de la pag. 42 trebuiesc respectate şi în exerciţiul de mai sus.

STUDIU

Allegro moderato

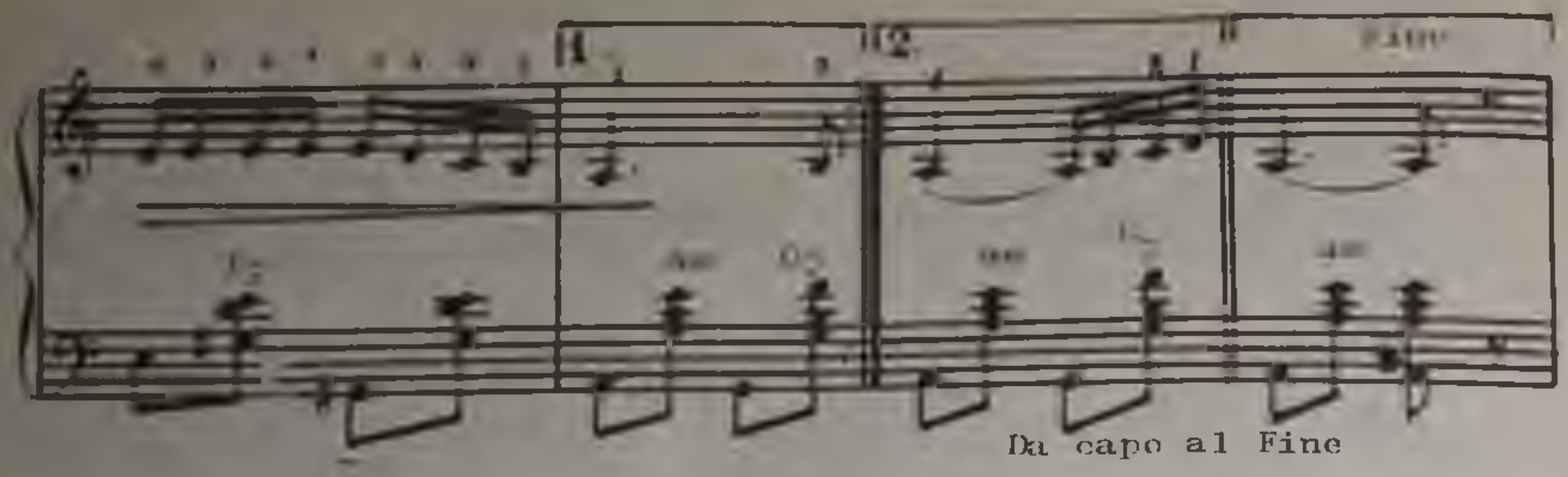

Allegretto

CIOBĂNEASCA

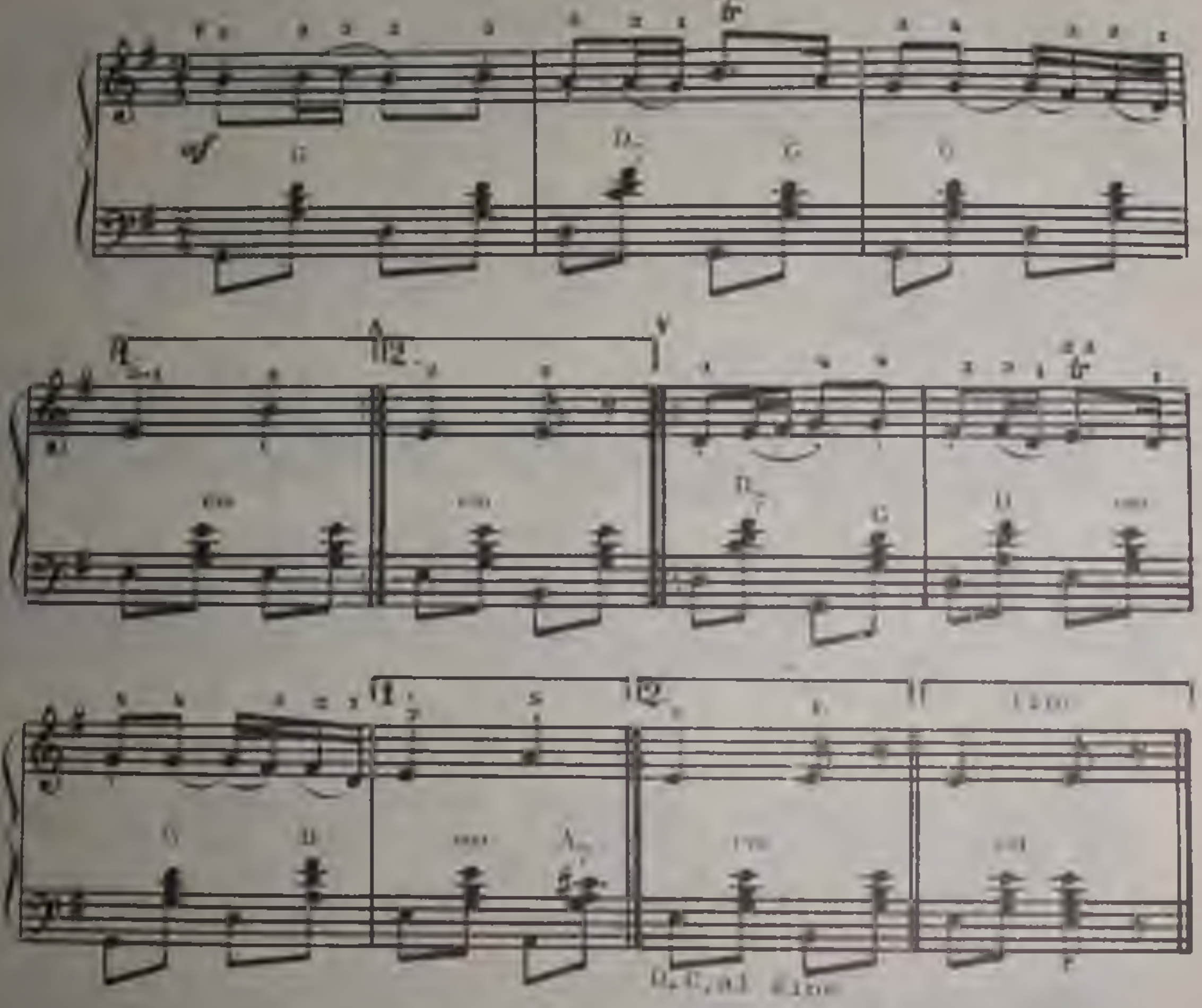

LA PRĂȘIT

Allegretto

D.C. al Fine

FRUNZĂ VERDE BARABOI

Moderato

BUDINEAUA

Allegro moderato

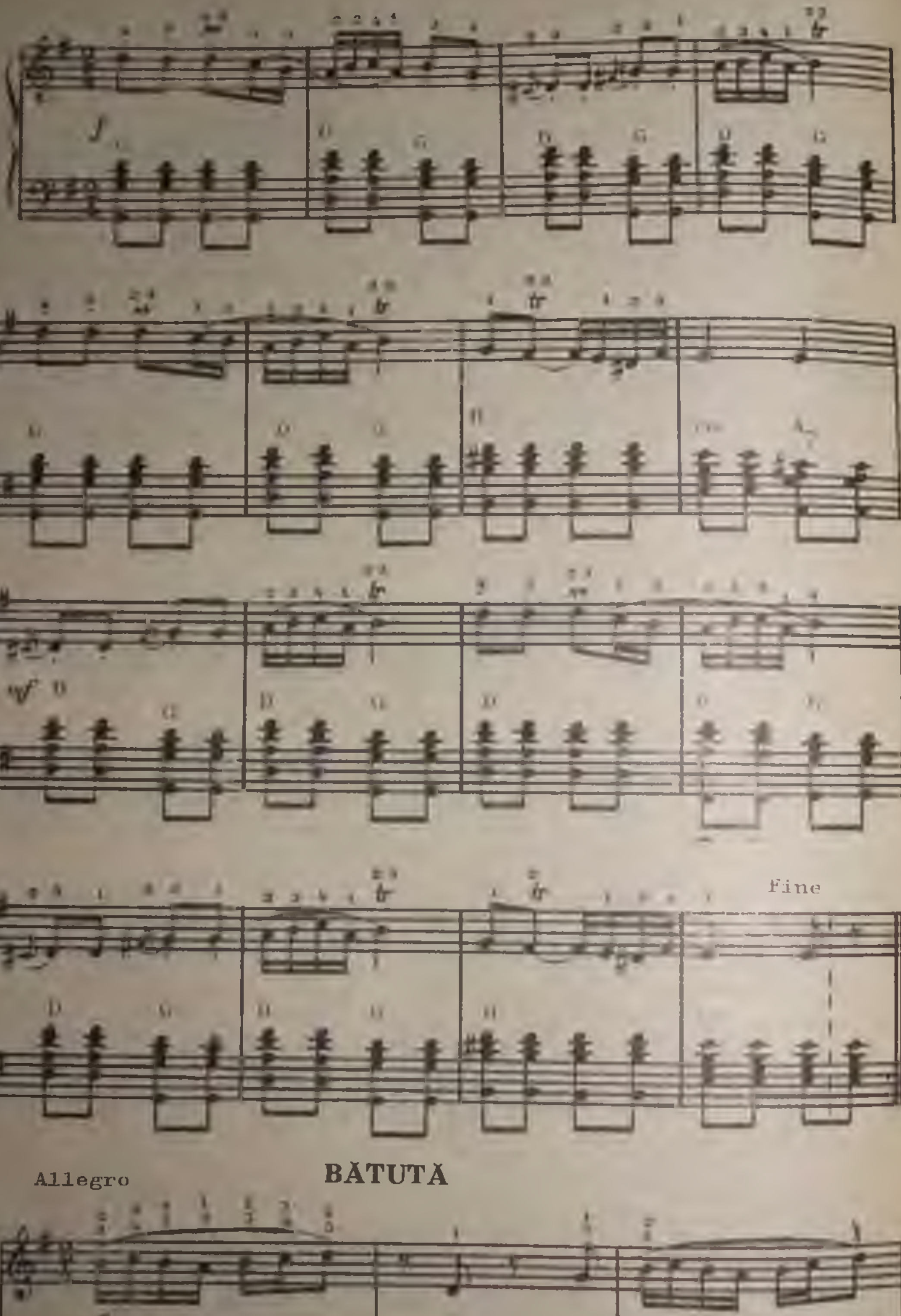

Fine

BĂTUTĂ

Allegro

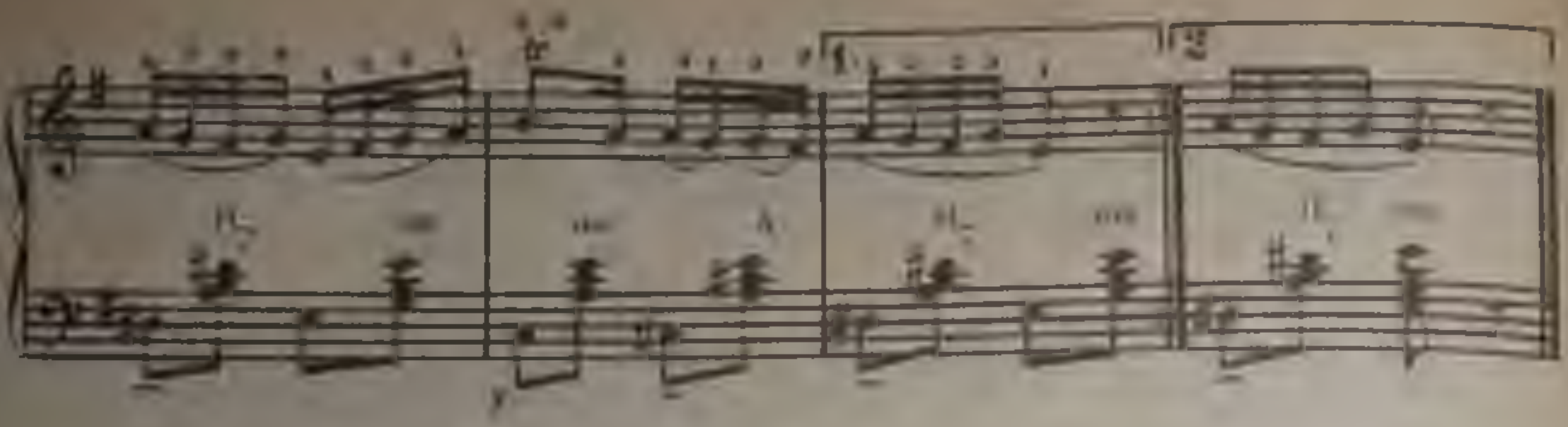

HORA

JOC

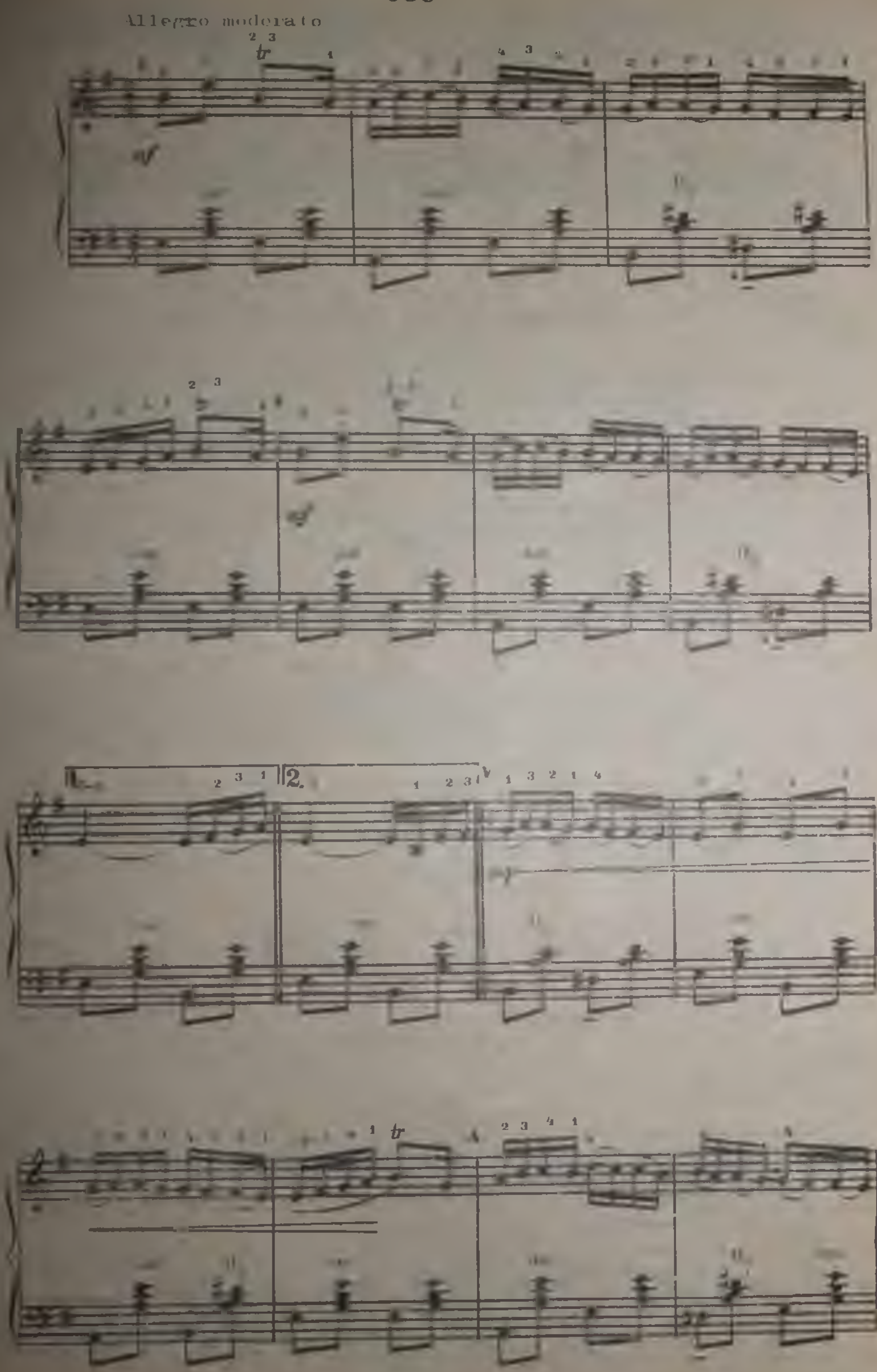

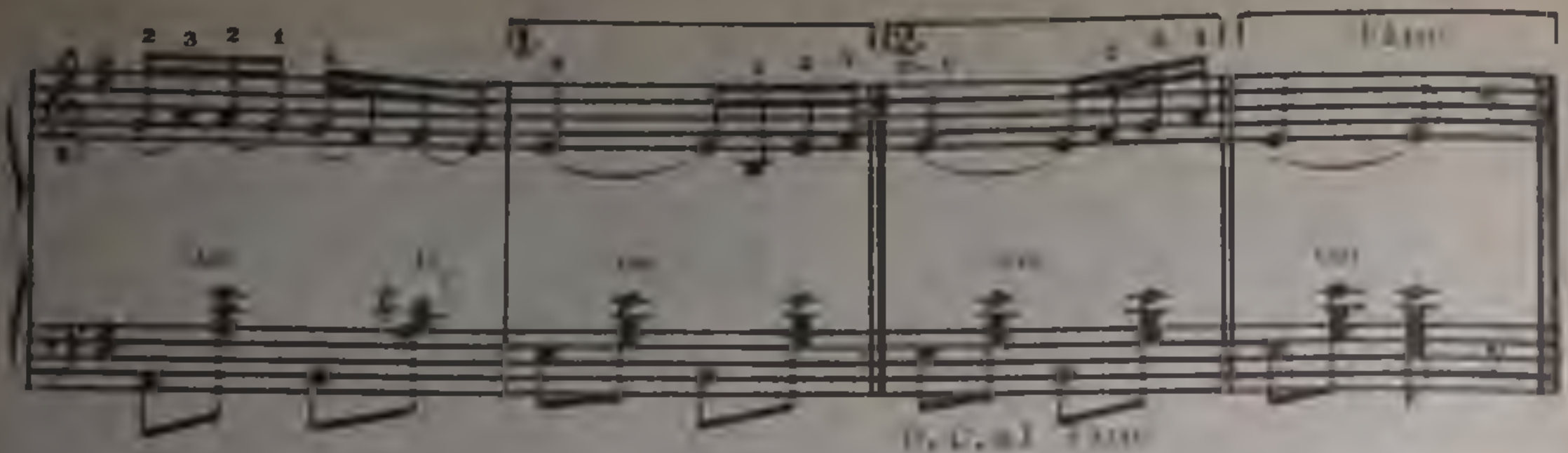

BUNĂ-I BRÎNZA DIN BURDUF

Allegretto

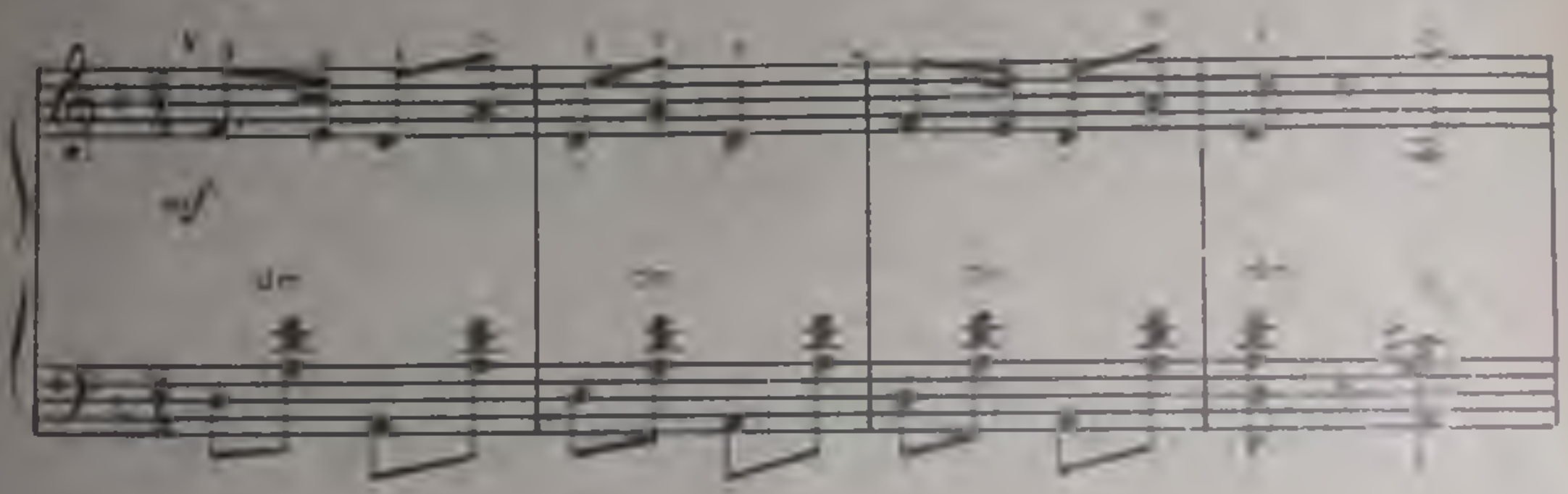

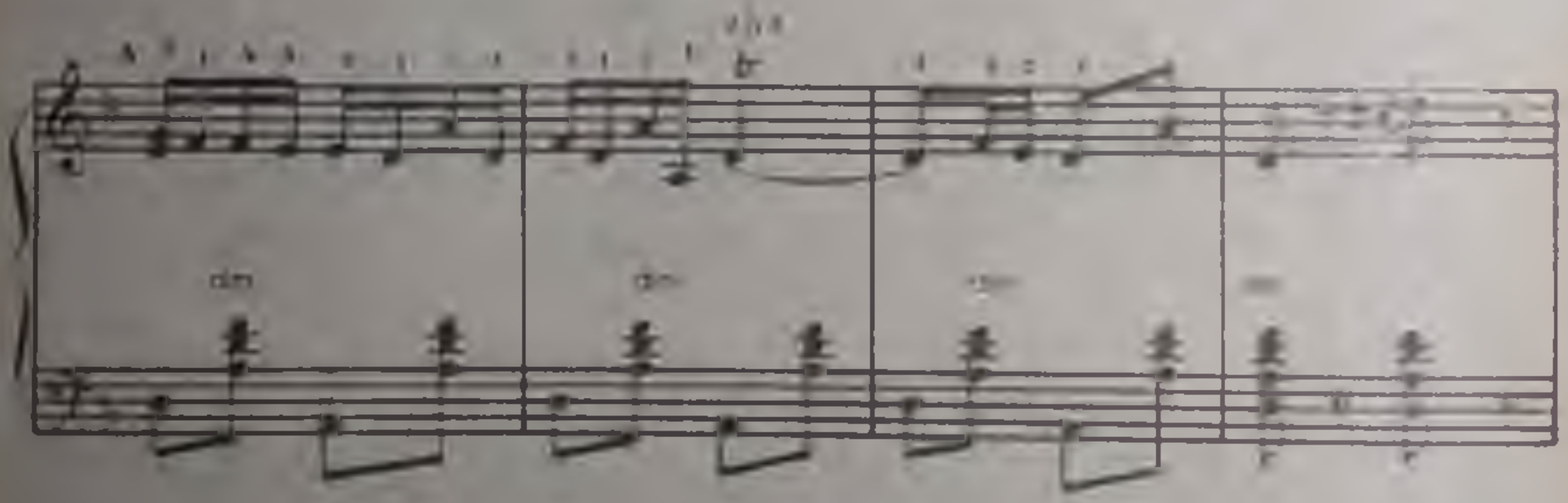

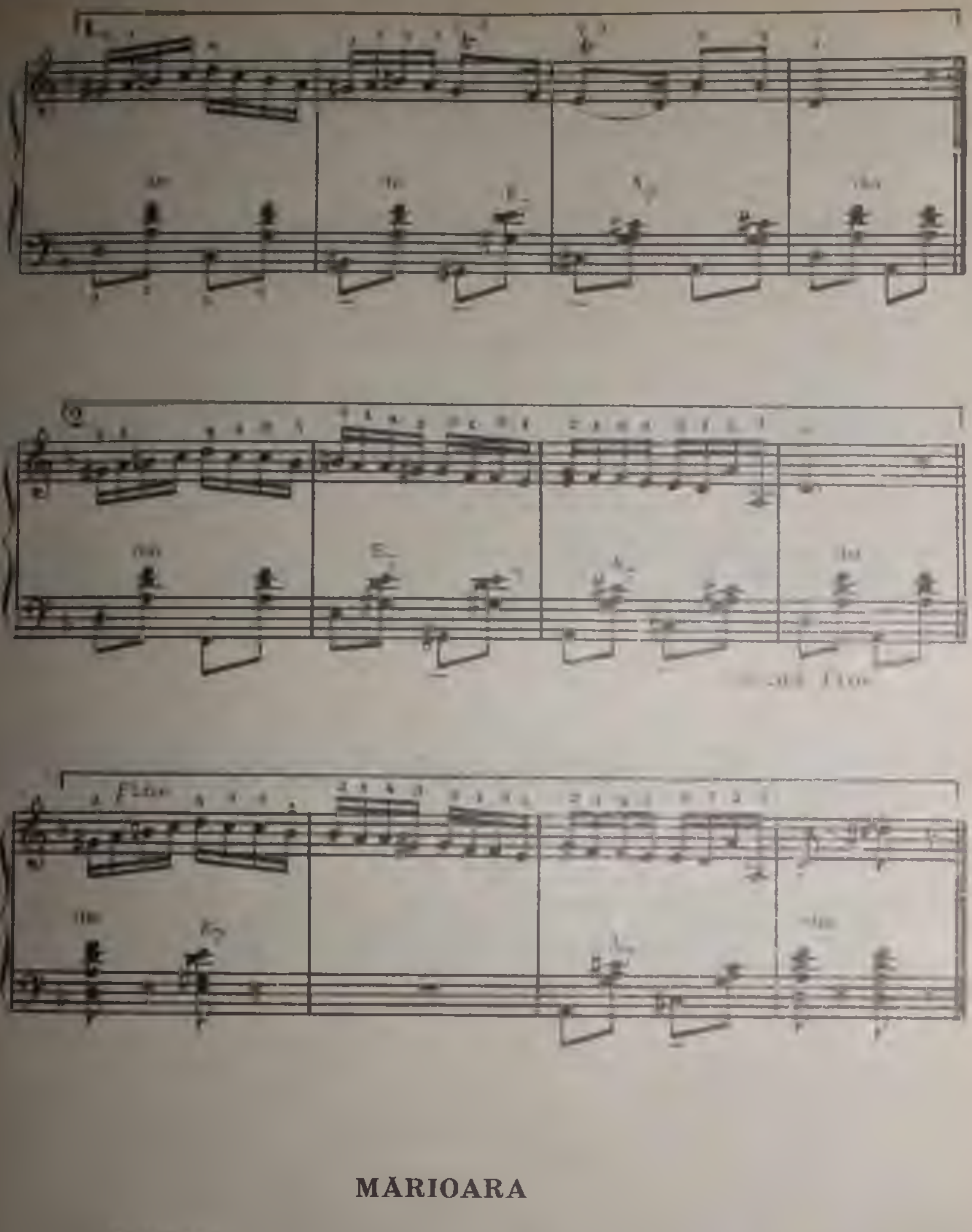

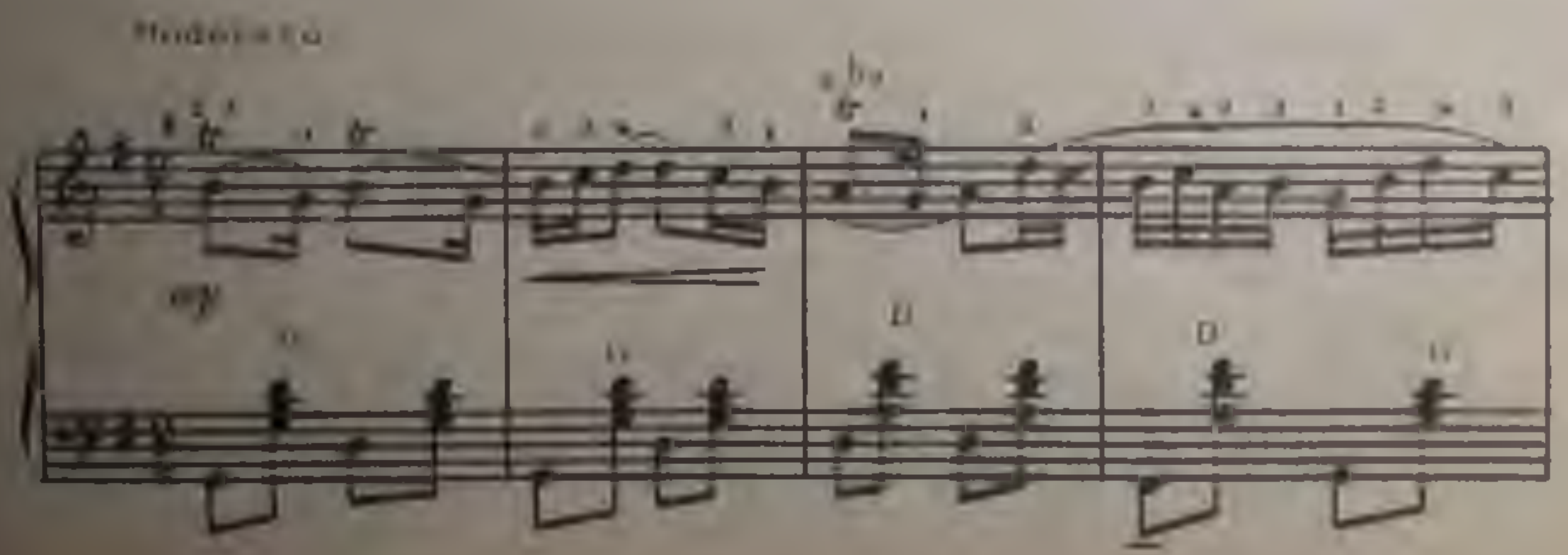

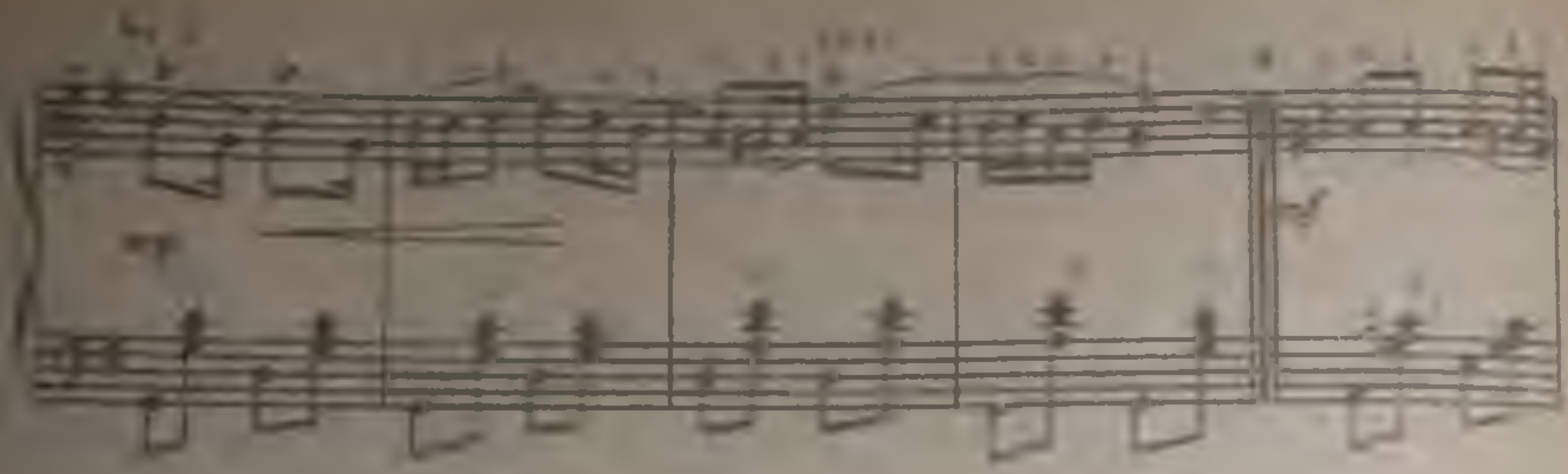

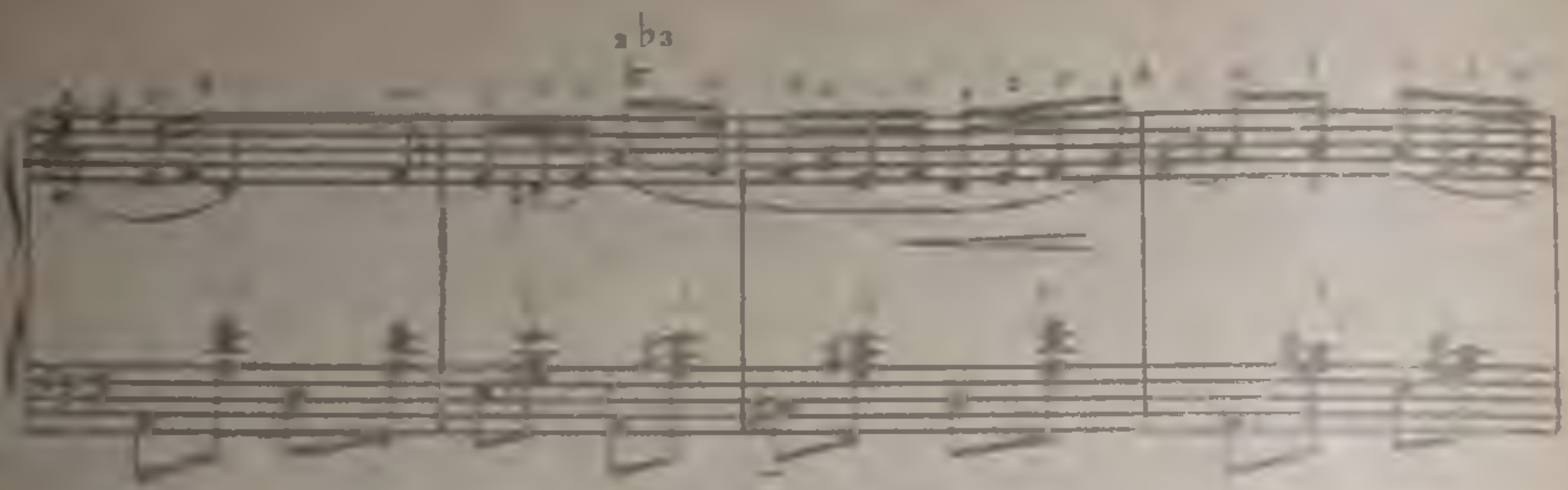

TOCCATINA

Allegretto

Aranjament de P. Neamtu

Allegro

HORĂ

Trilurile din această piesă se cîntă astfel

BĂTUTA CAHULENILOR

Allegro

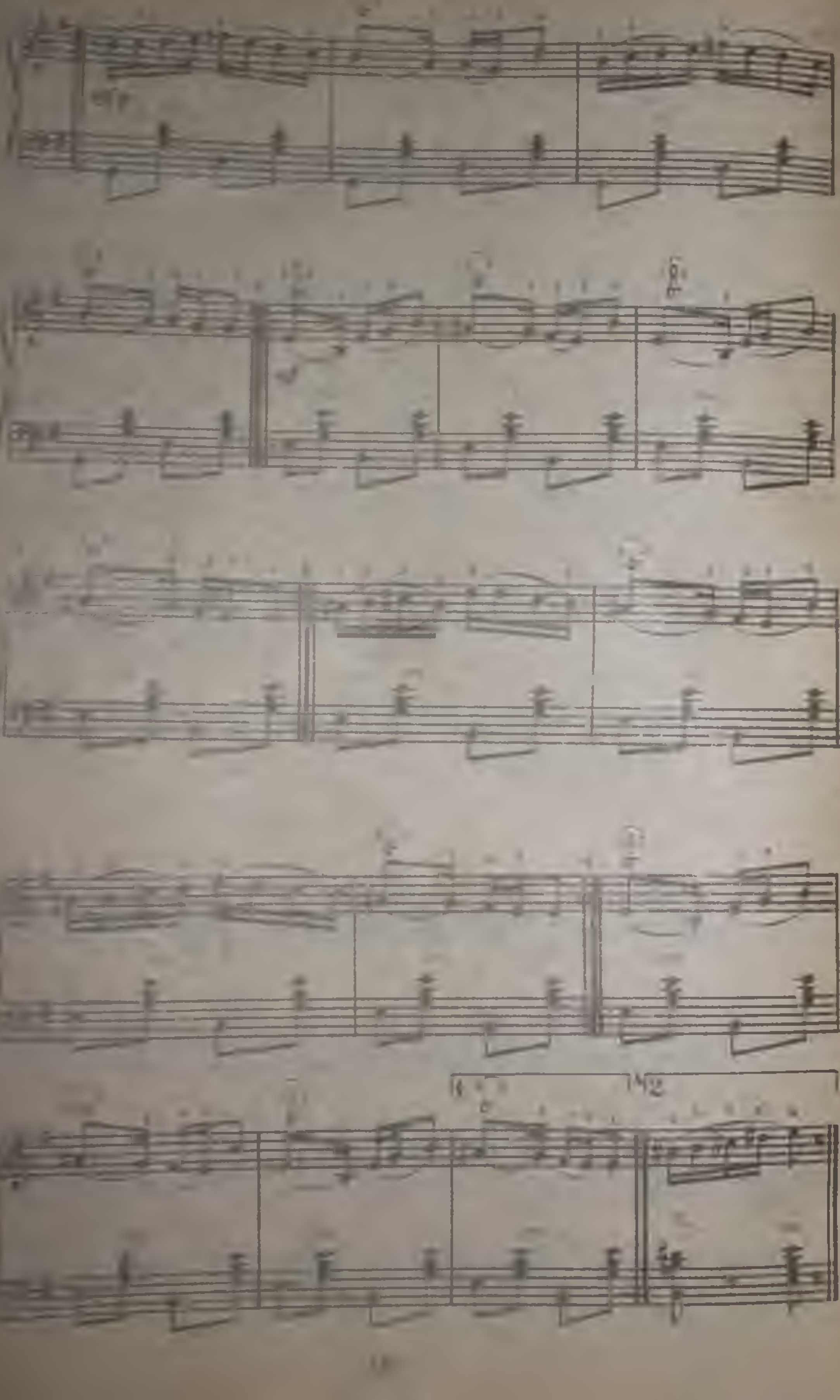

HORA

Allegro moderato

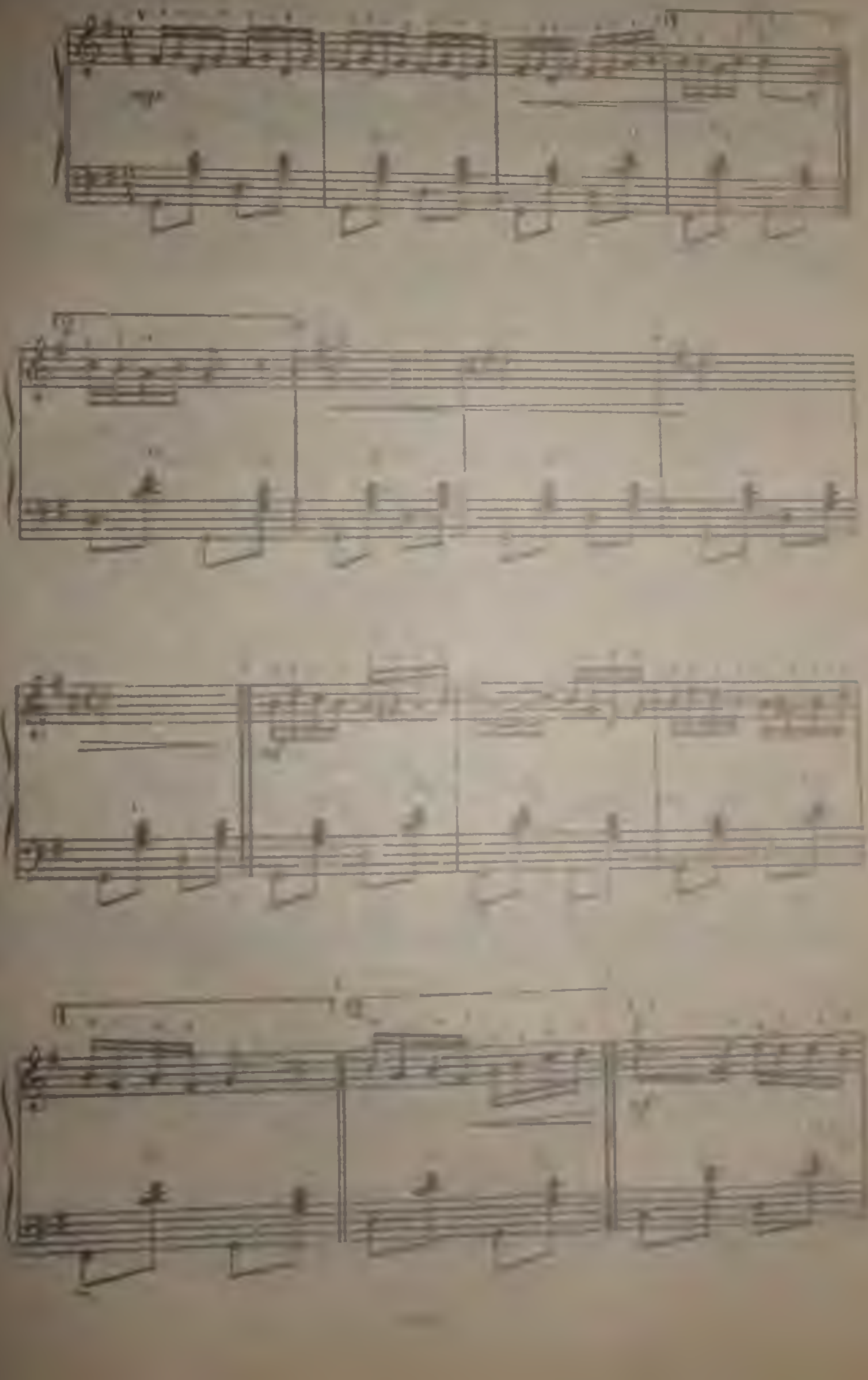

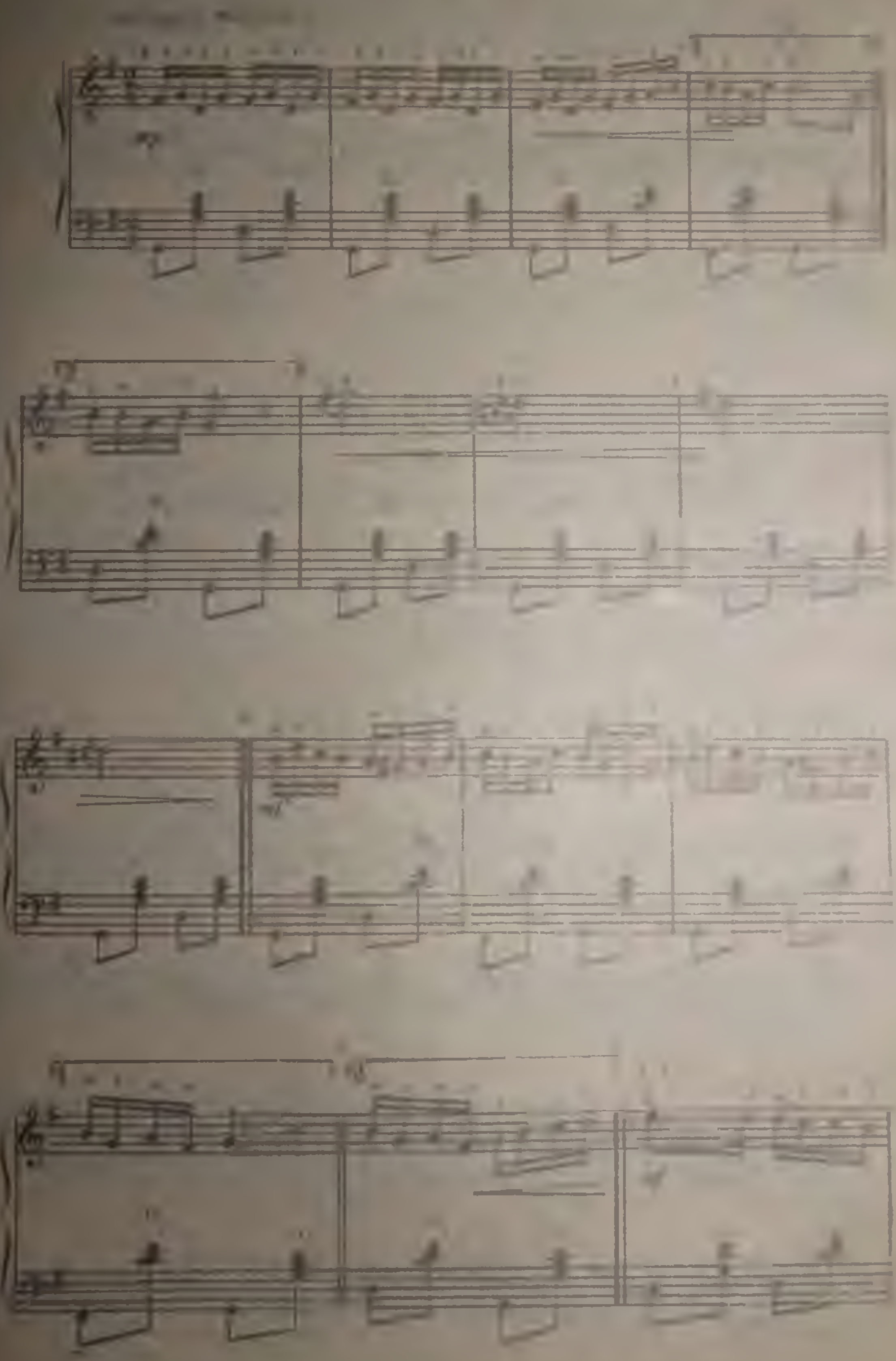

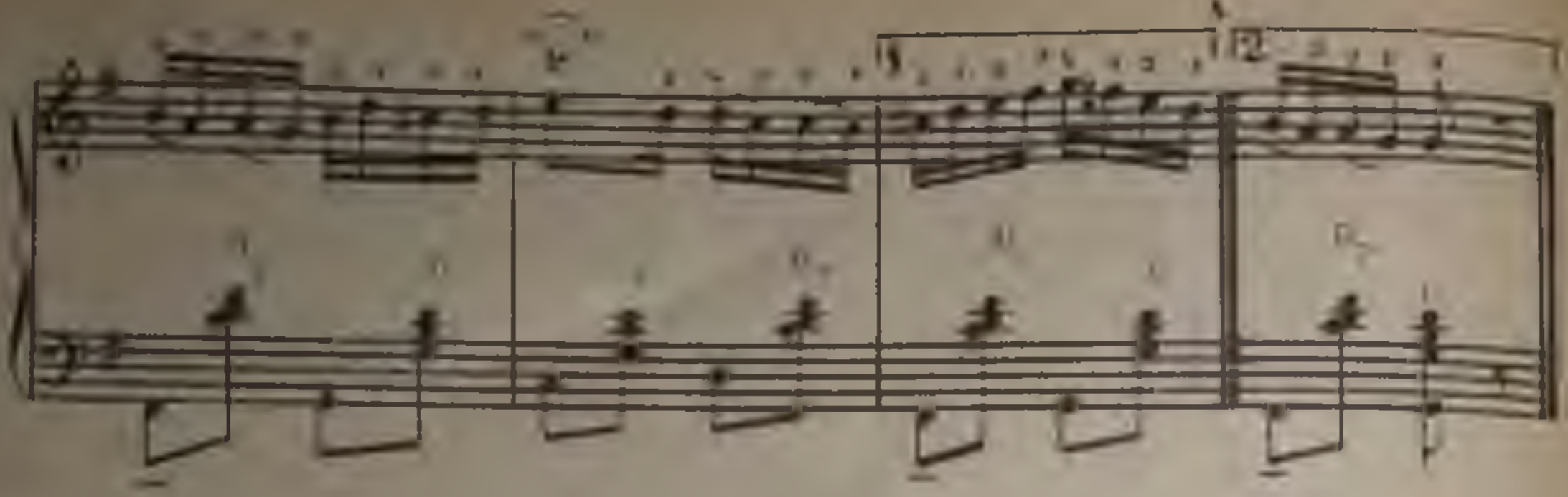

CIOBĂNAŞ

Prelucrare de P. Neamțu

Allegro

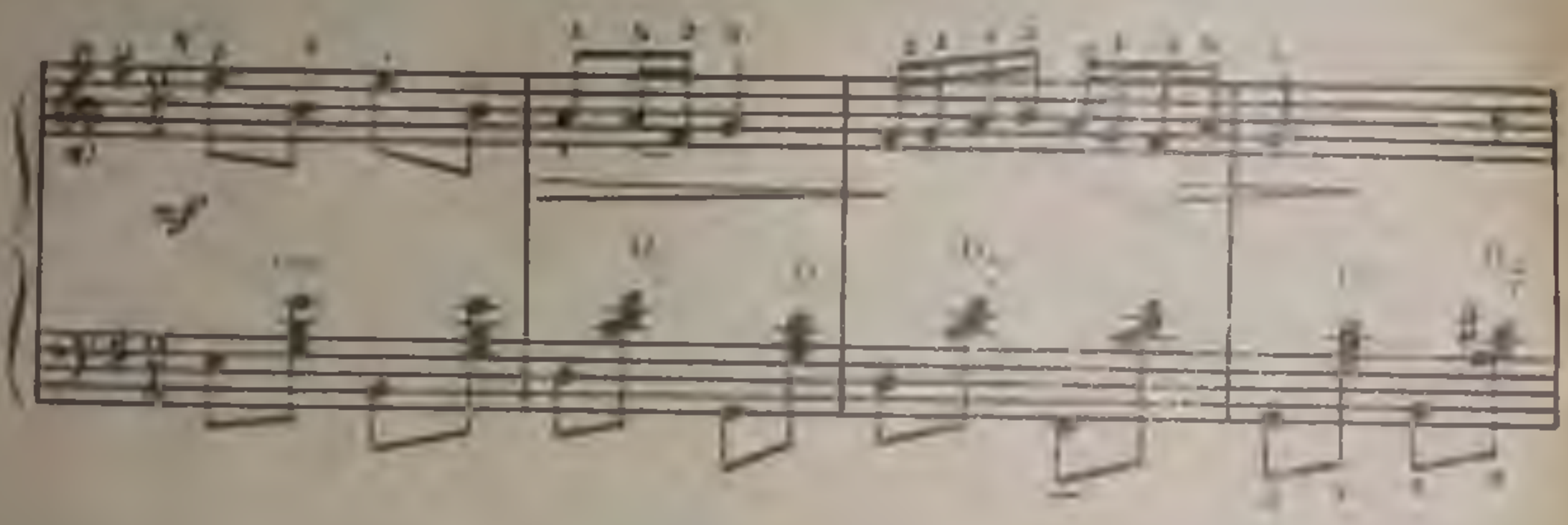

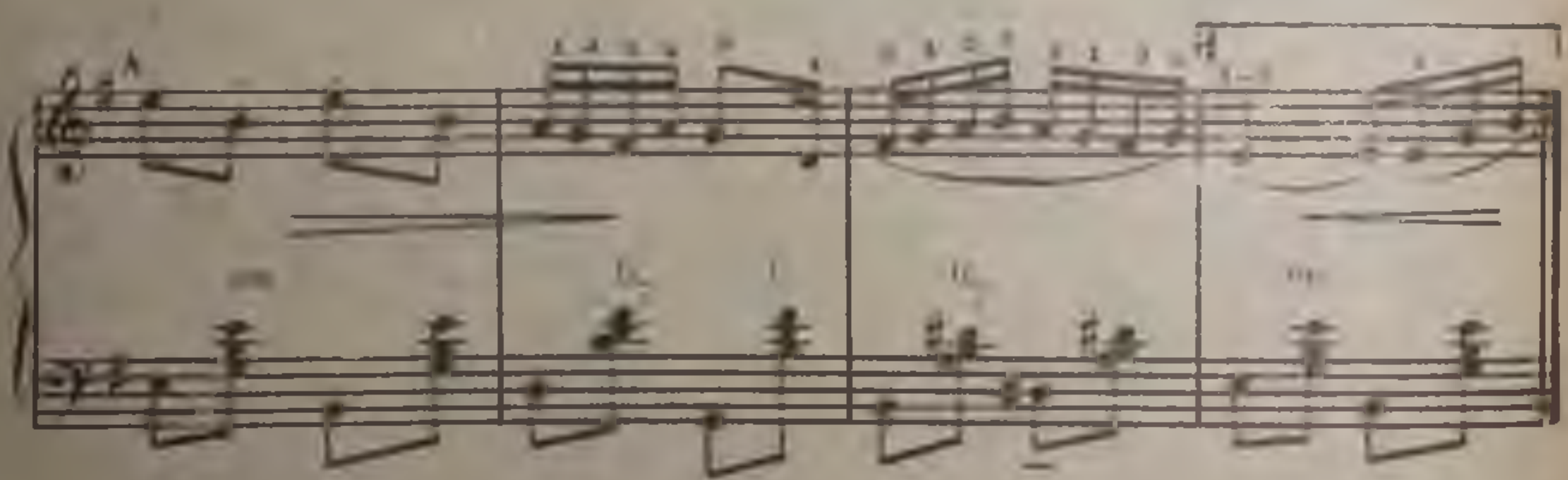

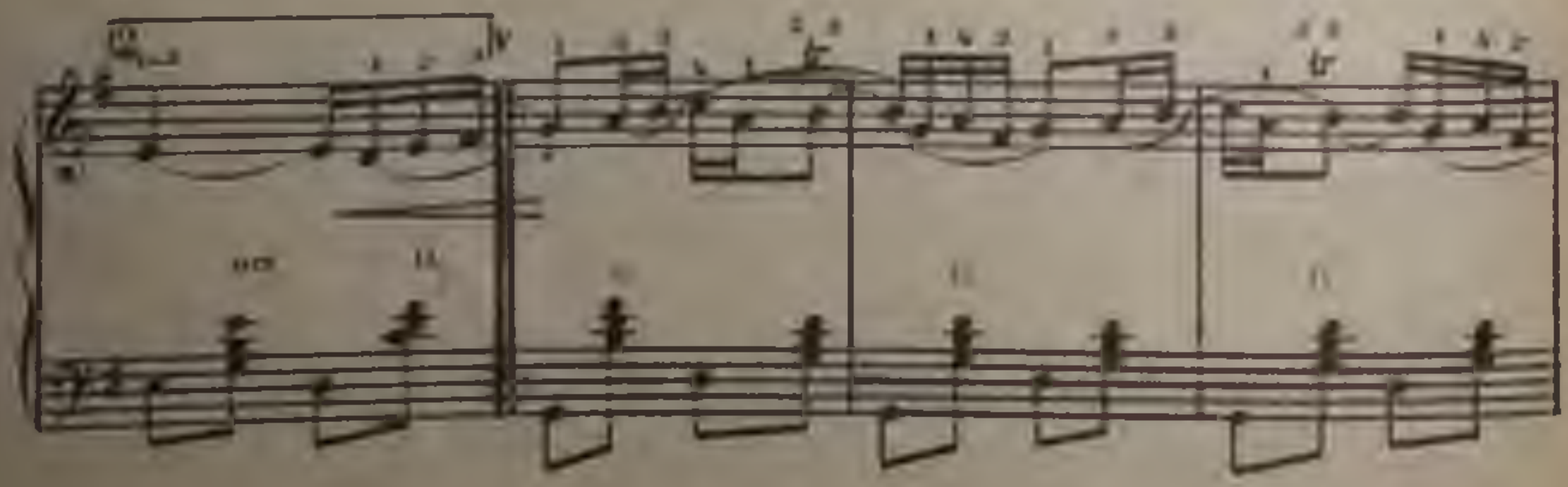

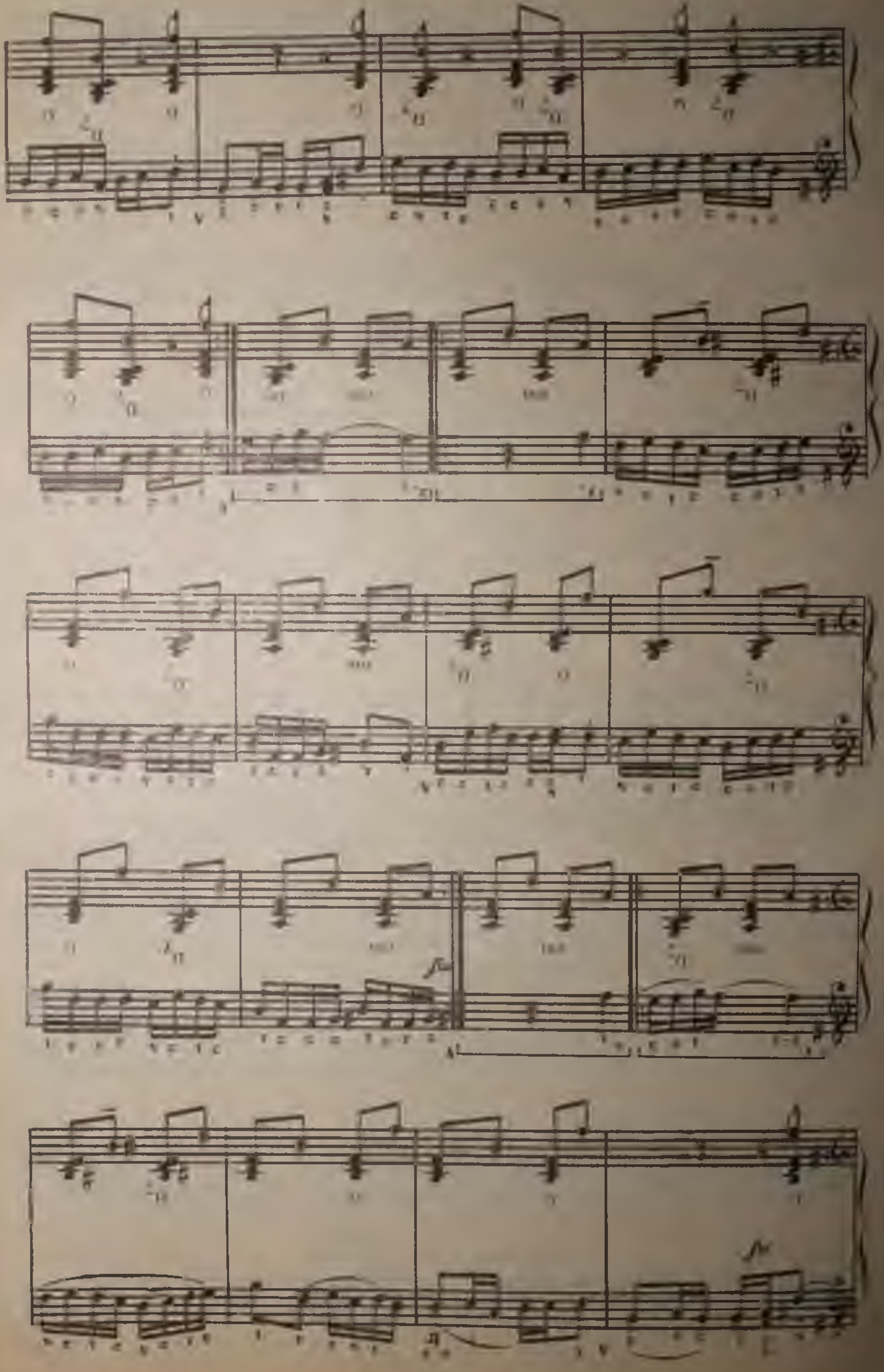

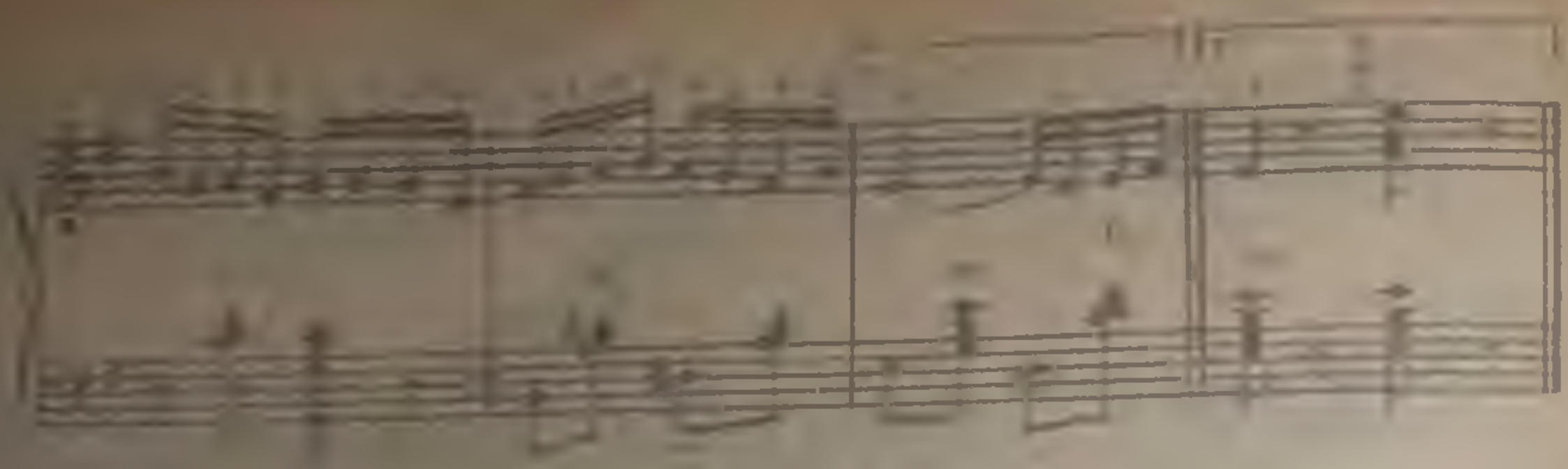

Anacruza

Deseori lucrările se încep cu un tact necomplet (de la timpul d[illegible] a.

Primul tact necomplet se numește *anacruză* sau *auftact*. Notele care lipsesc în măsura de la început, se completează cu diferența de valoare a ultima măsură a piesei muzicale (fragmentului muzical).

Exemplu :

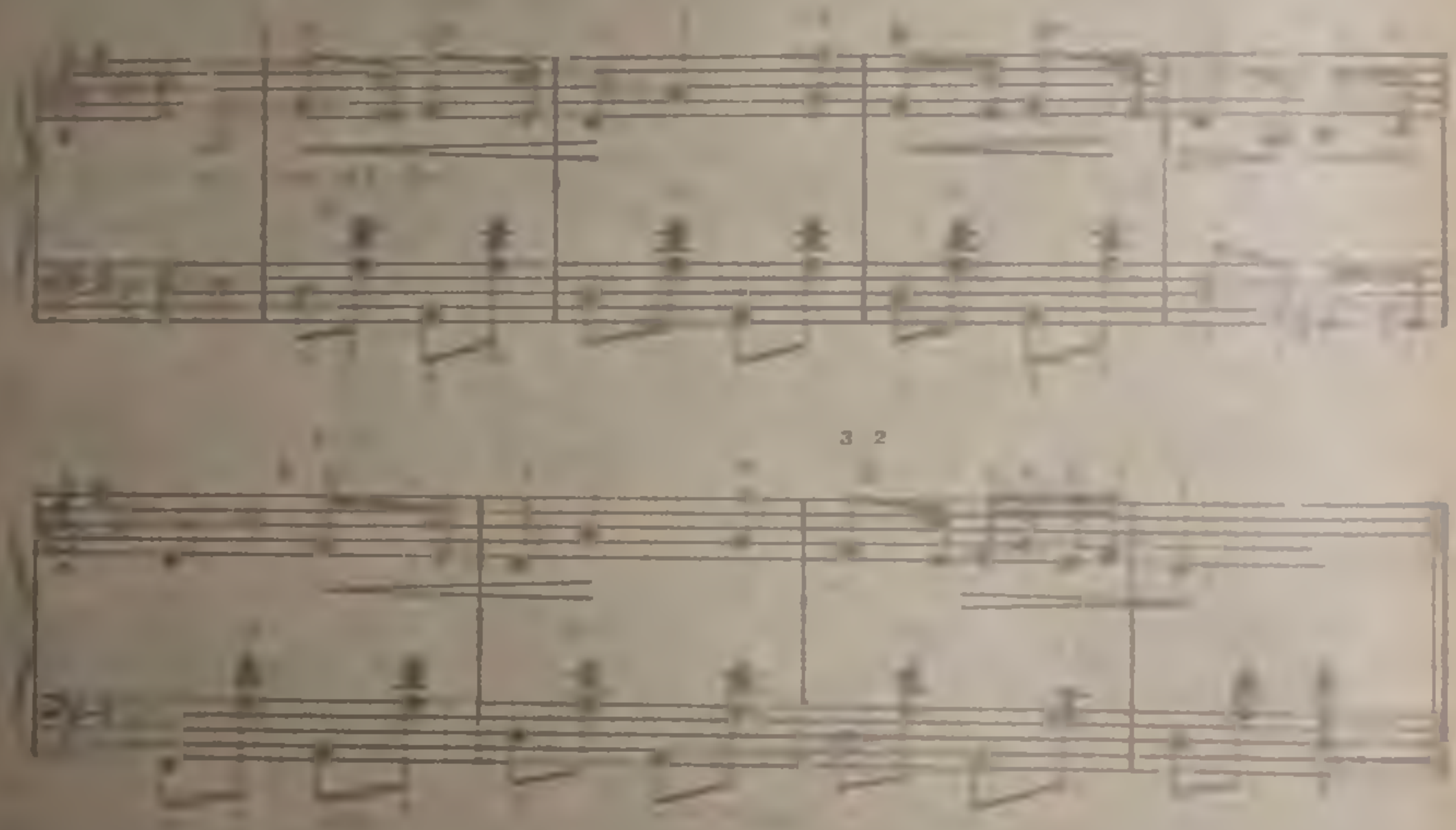

PE LÎNGĂ PLOPUL FĂRĂ SOȚ

Muzică de I. Șorban

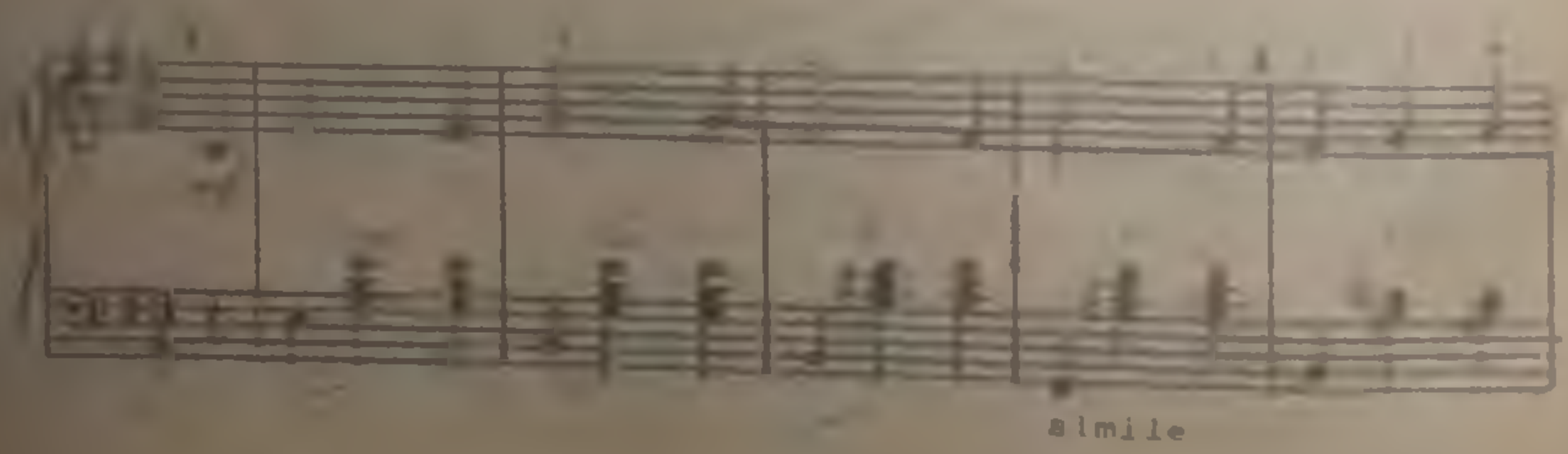

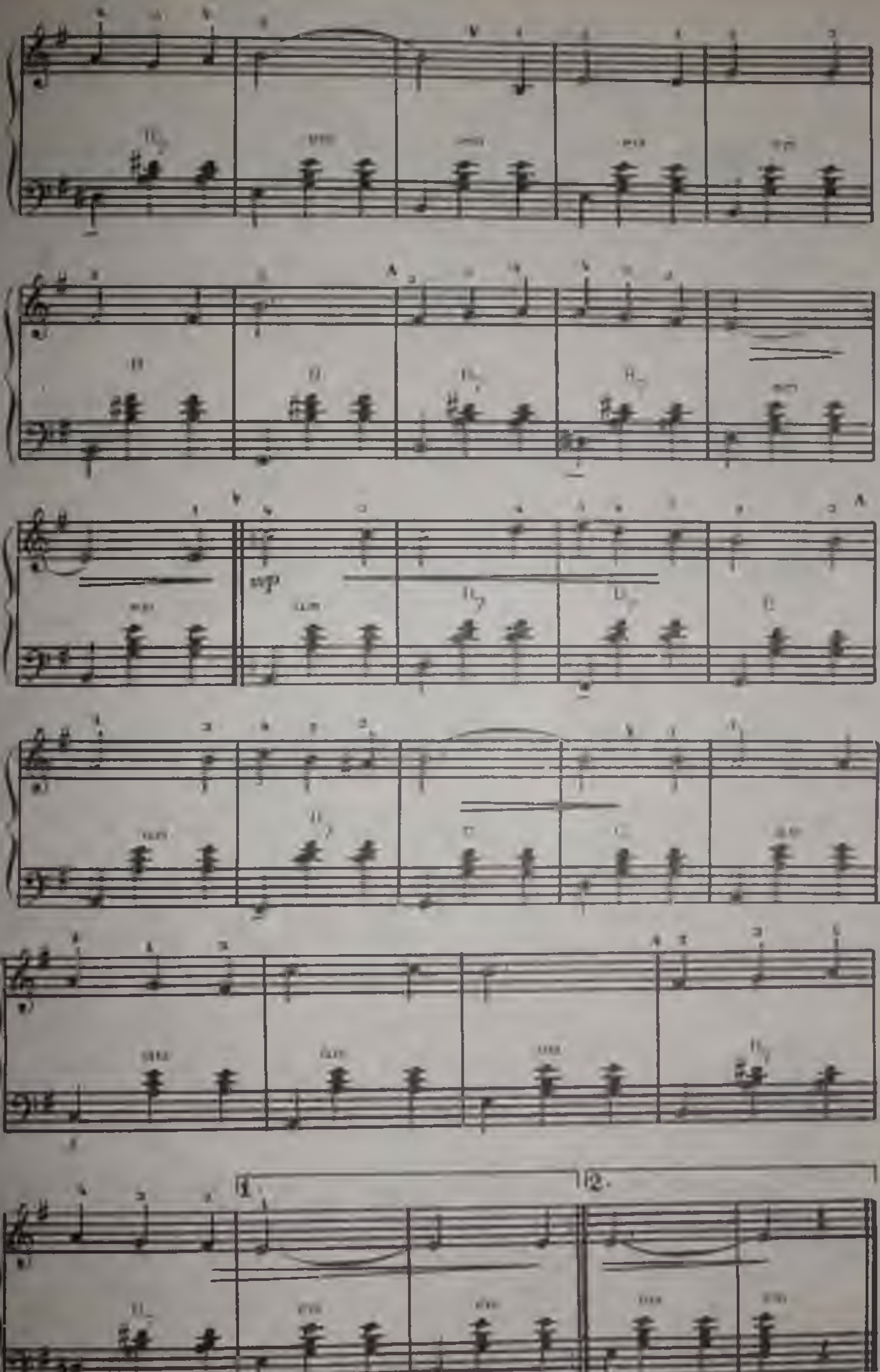

RADU MAMEI, RADULE

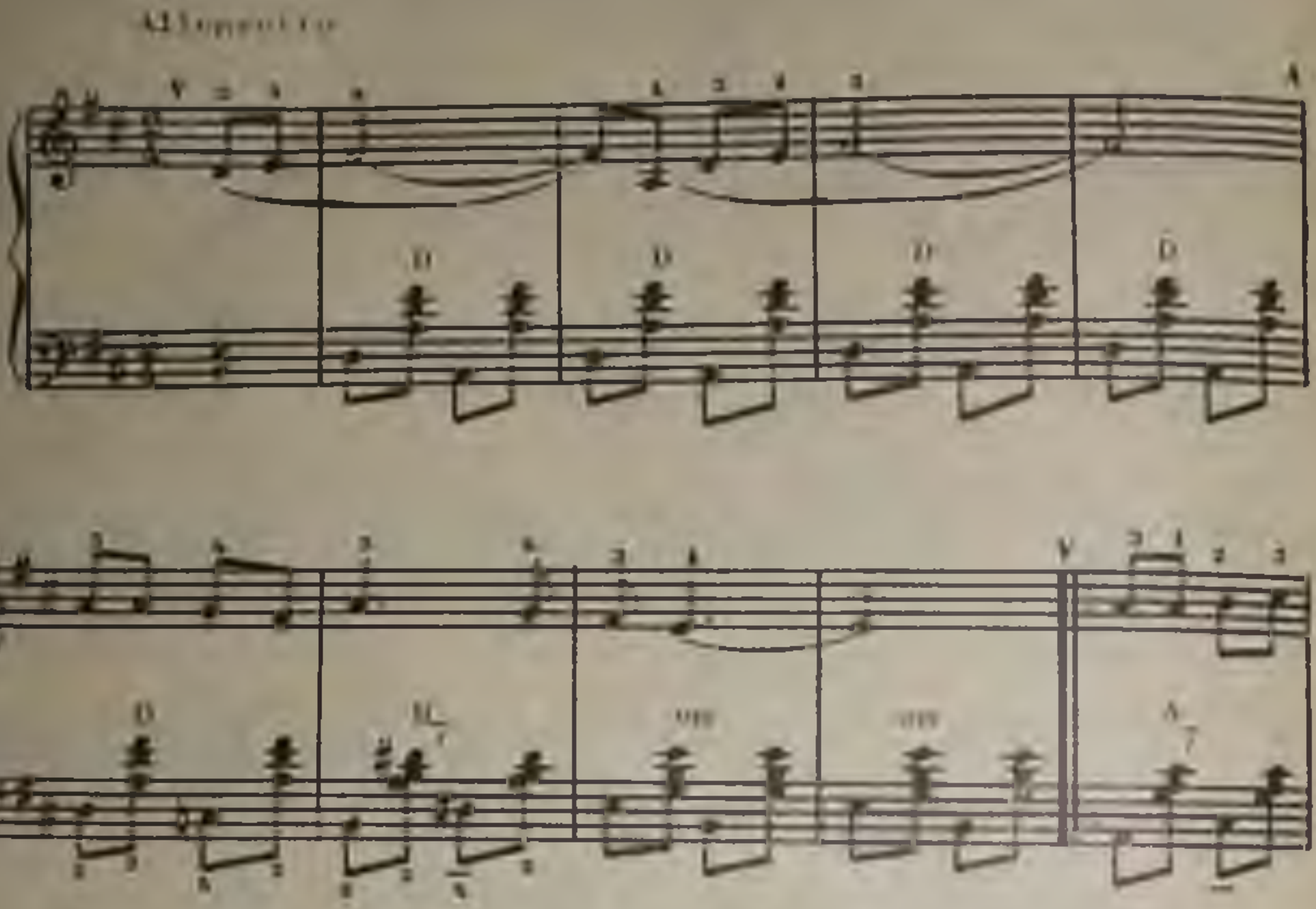

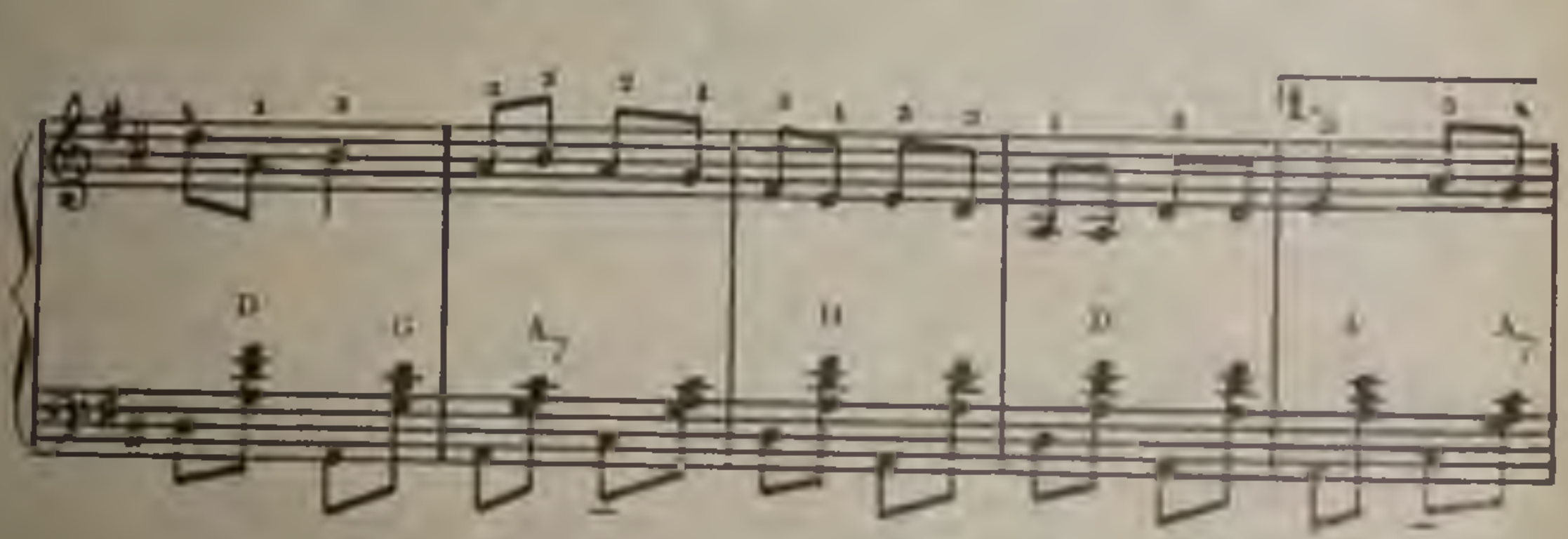

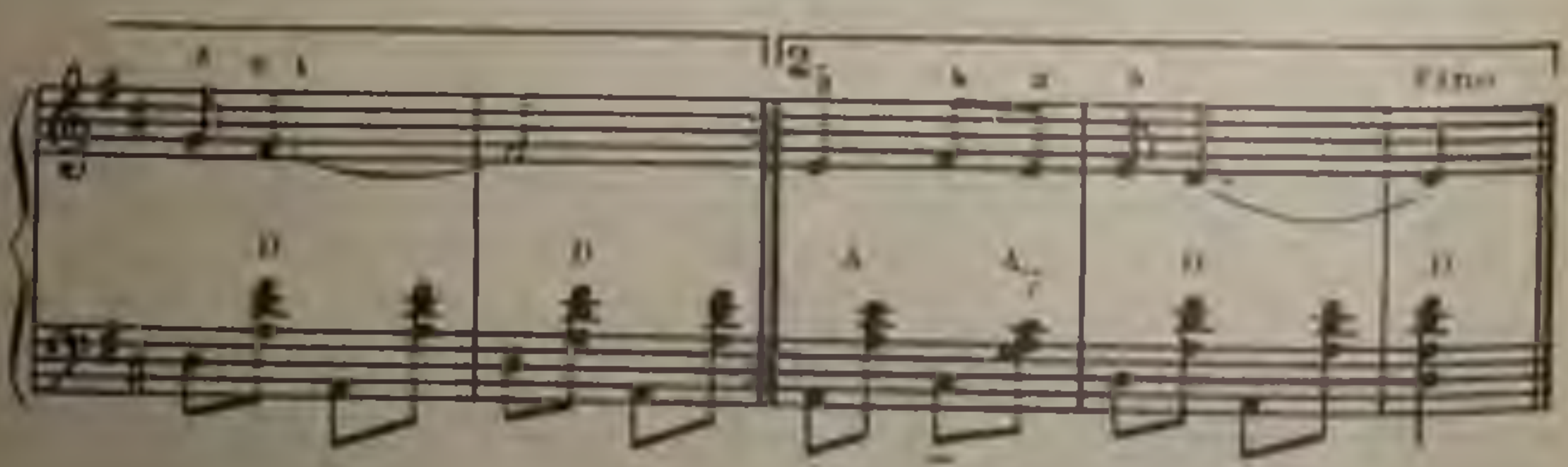

MAI AM UN SINGUR DOR

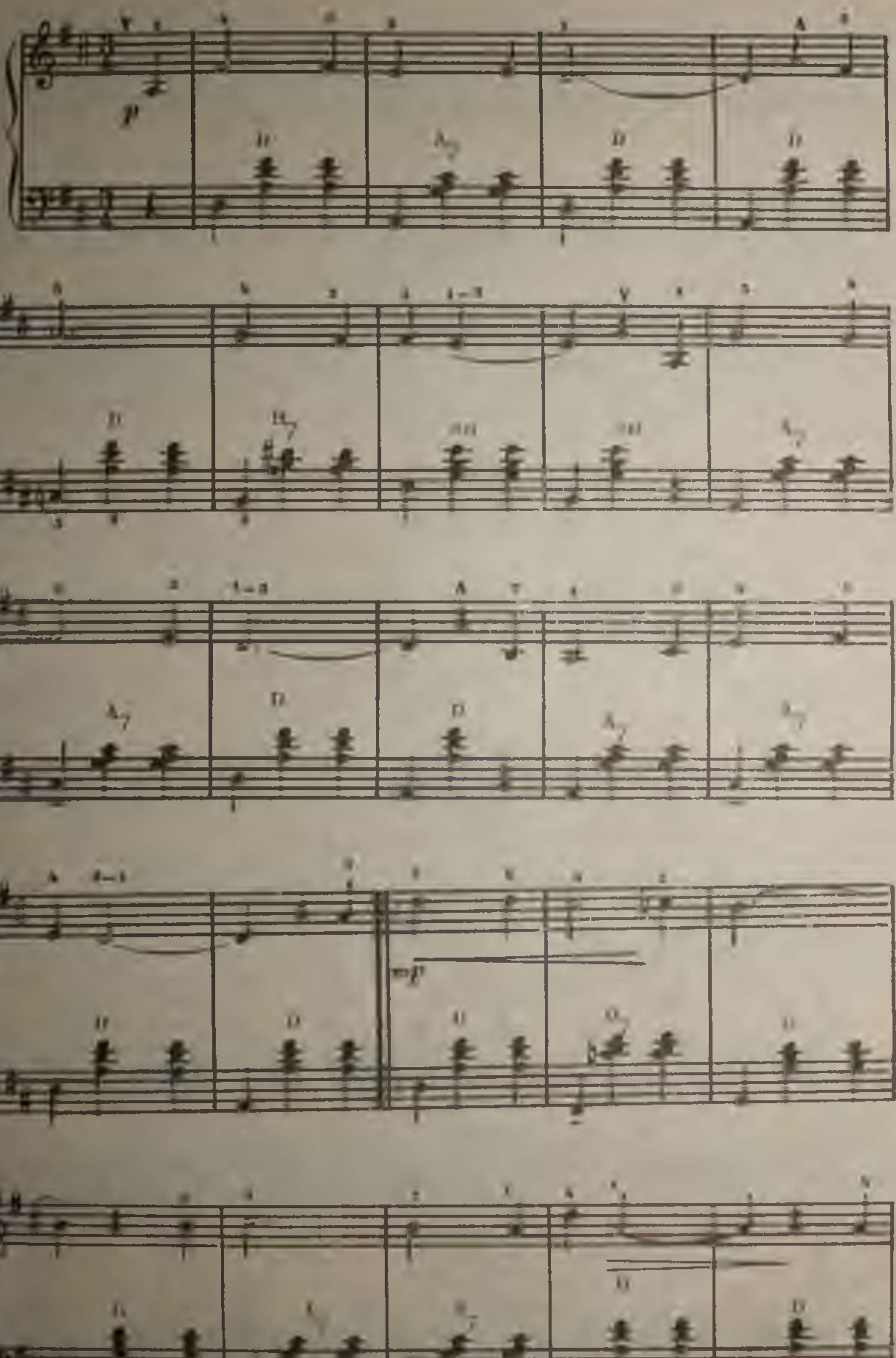

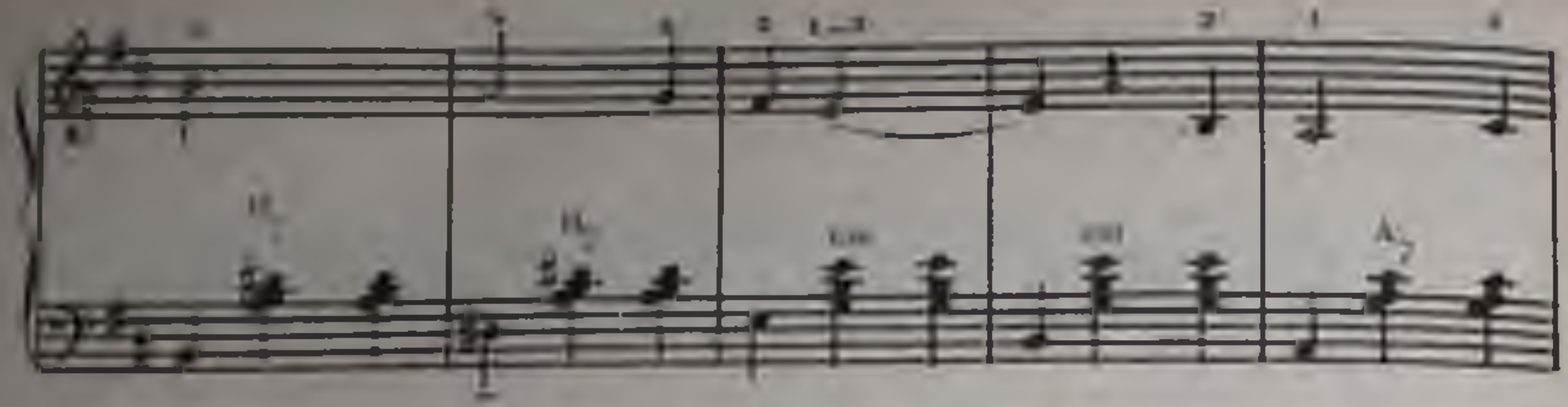

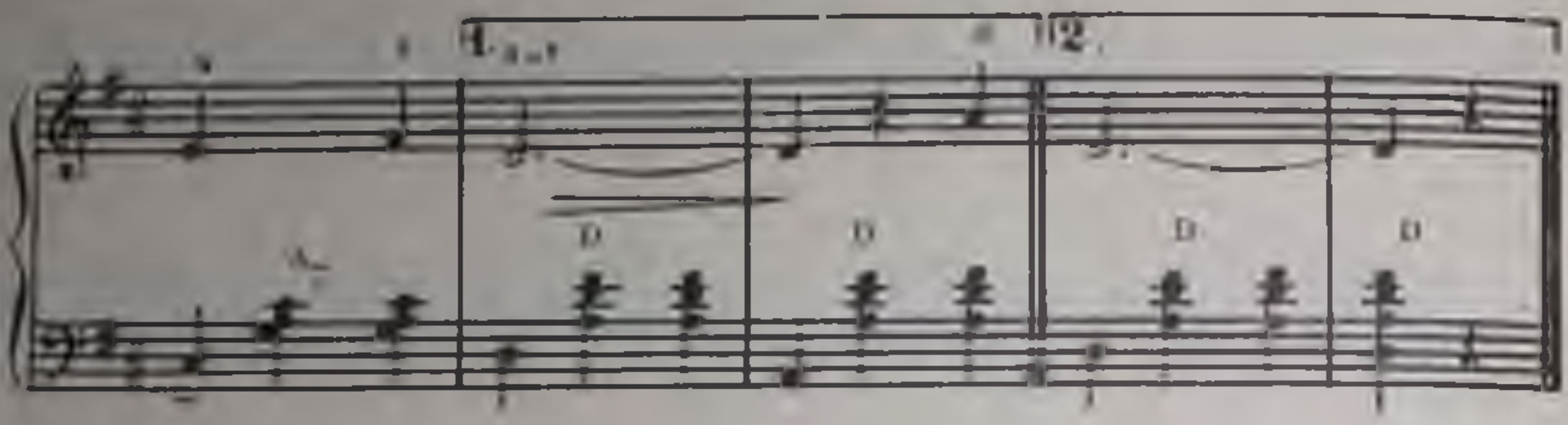

TRANDAFIR DE LA MOLDOVA

Allegretto

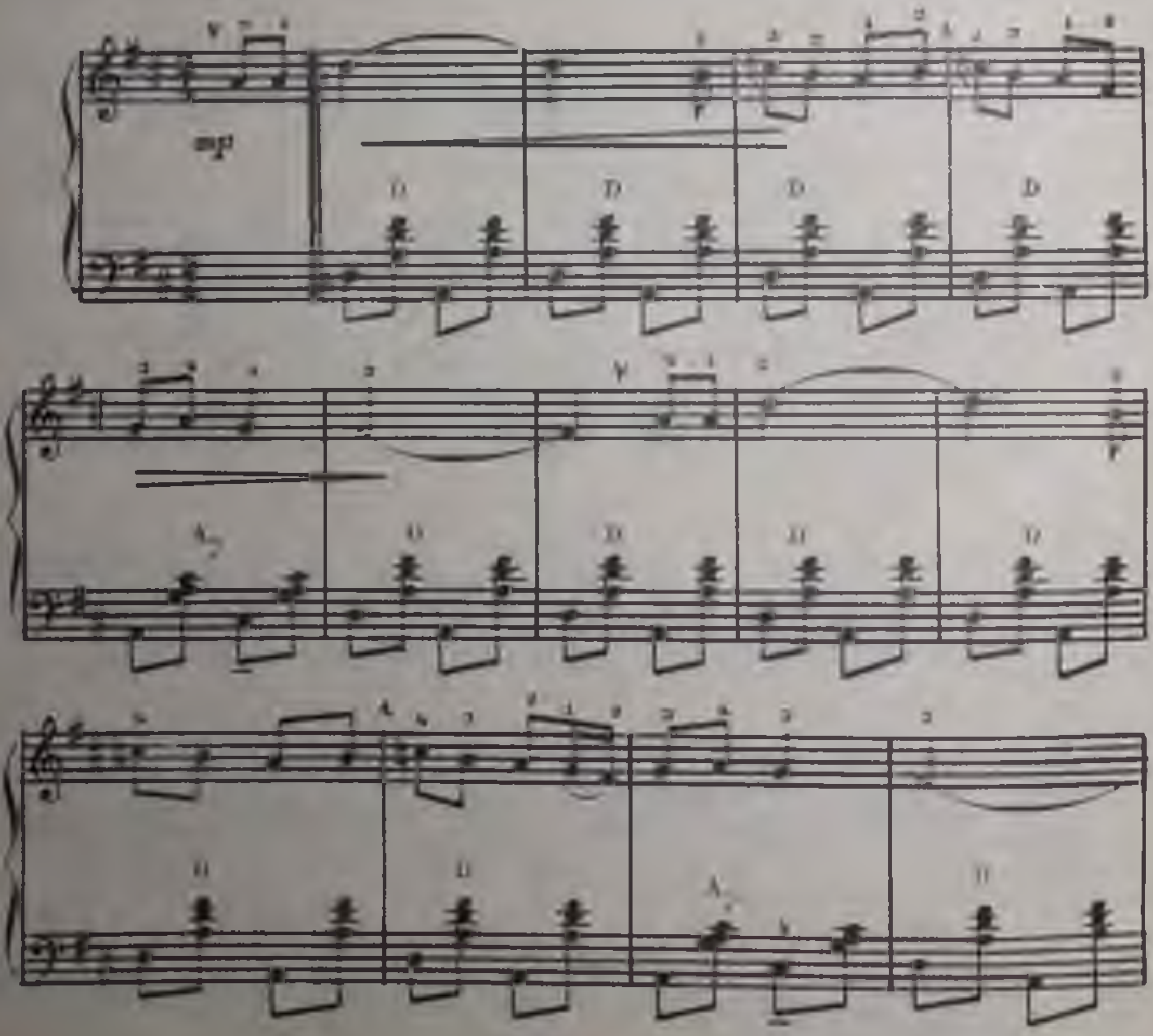

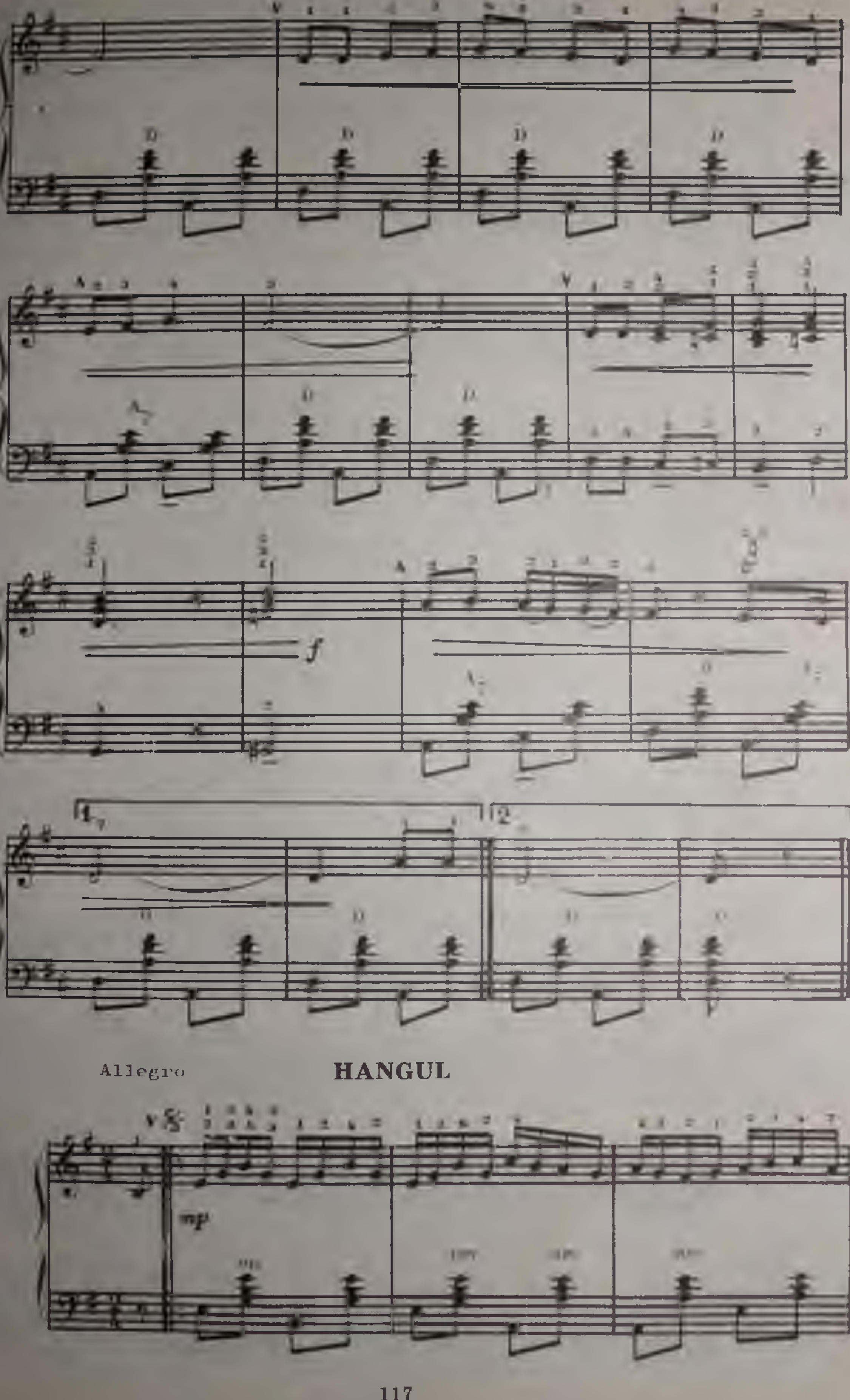

Allegro

HANGUL

Măsura de $\frac{3}{8}$ și $\frac{6}{8}$

În măsurile de $\frac{3}{8}$ și $\frac{6}{8}$ ca unitate de numărare se ia optimea

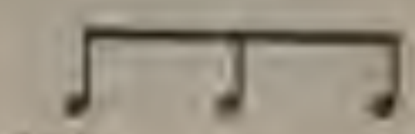

1si, 2si, 3si,

BATE-l, DOAMNE, PE CIOCOI

Moderato

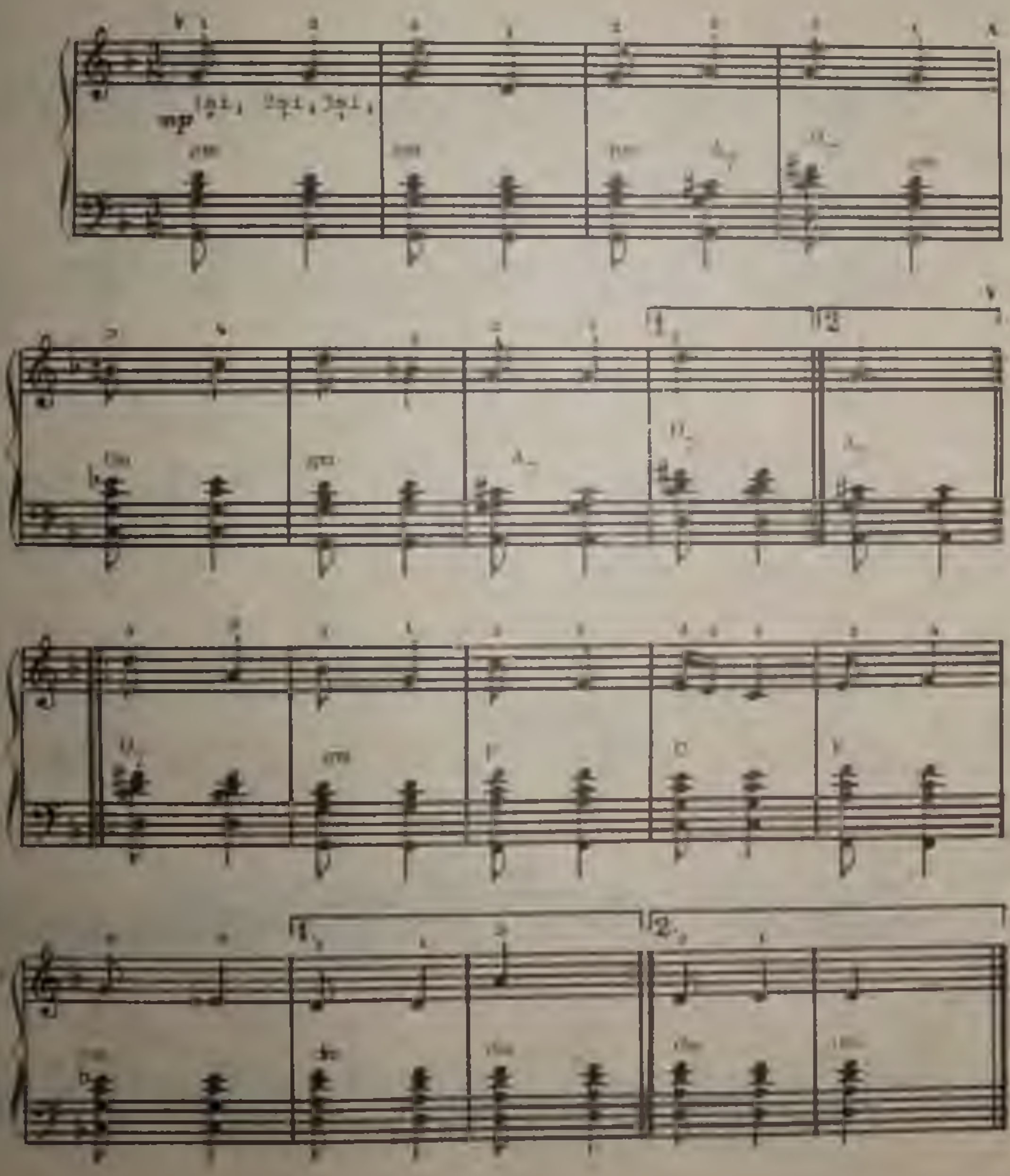

FRUNZIŞOARĂ LOZIOARĂ

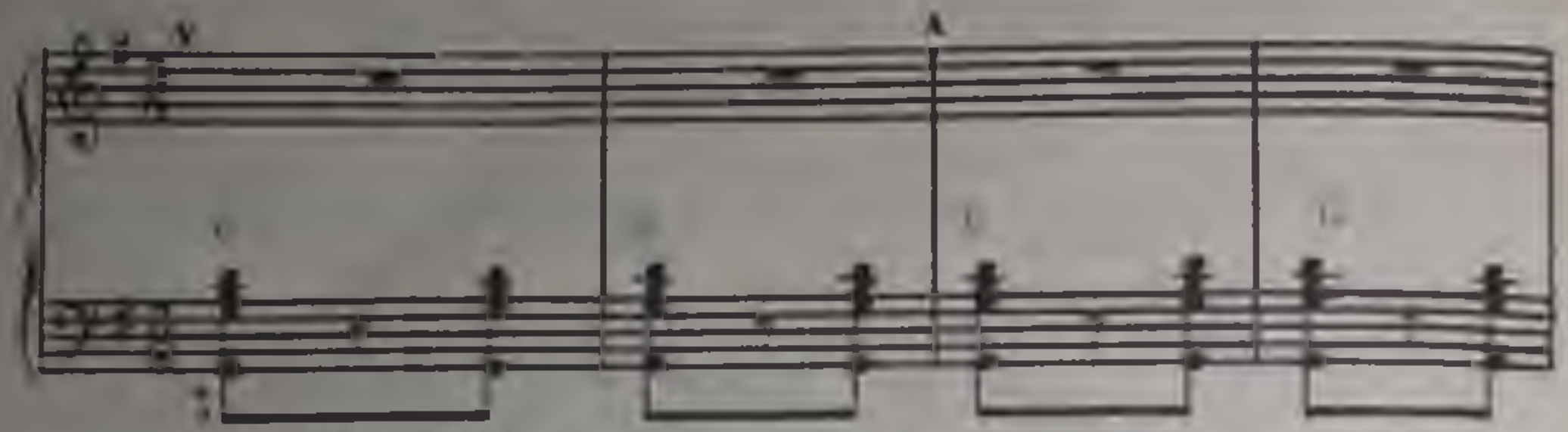

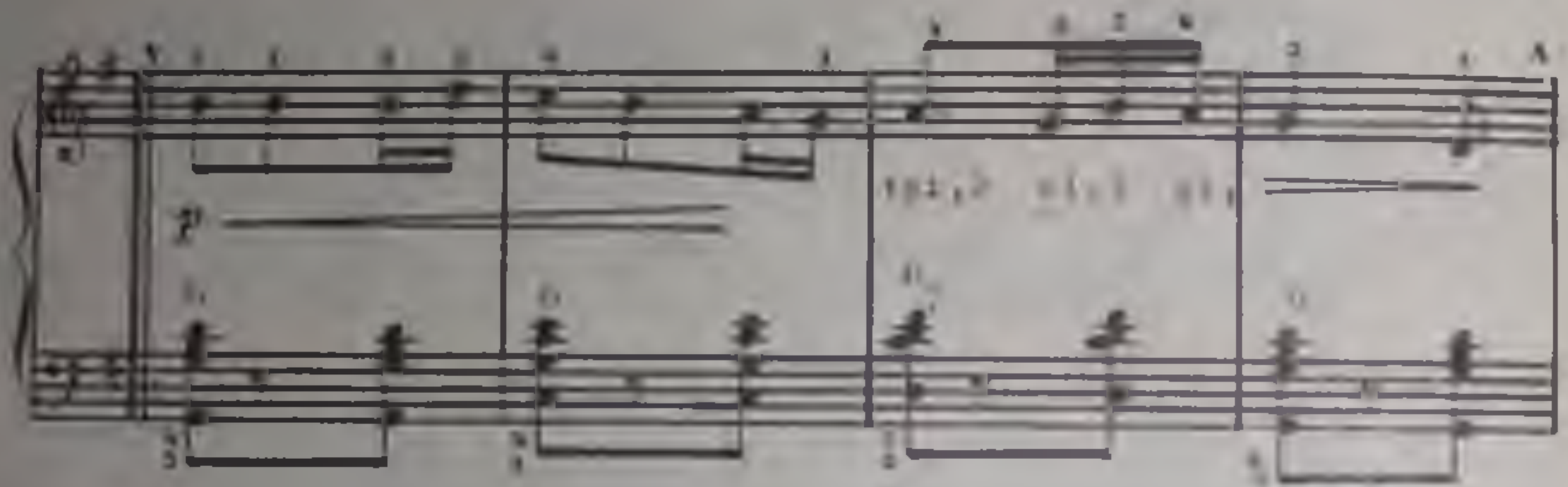

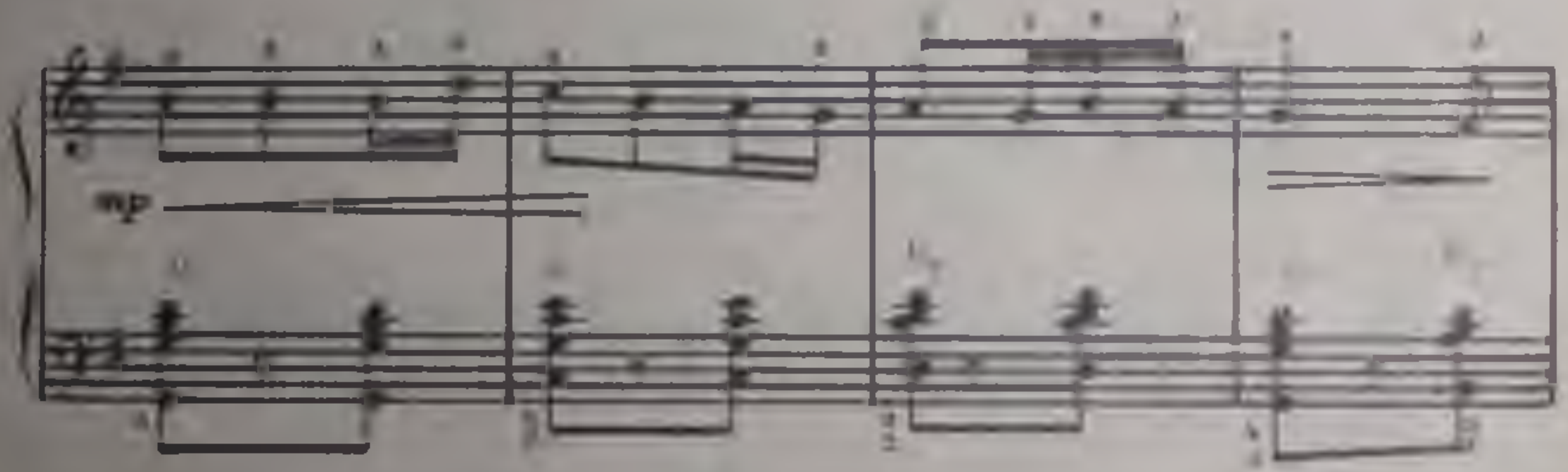

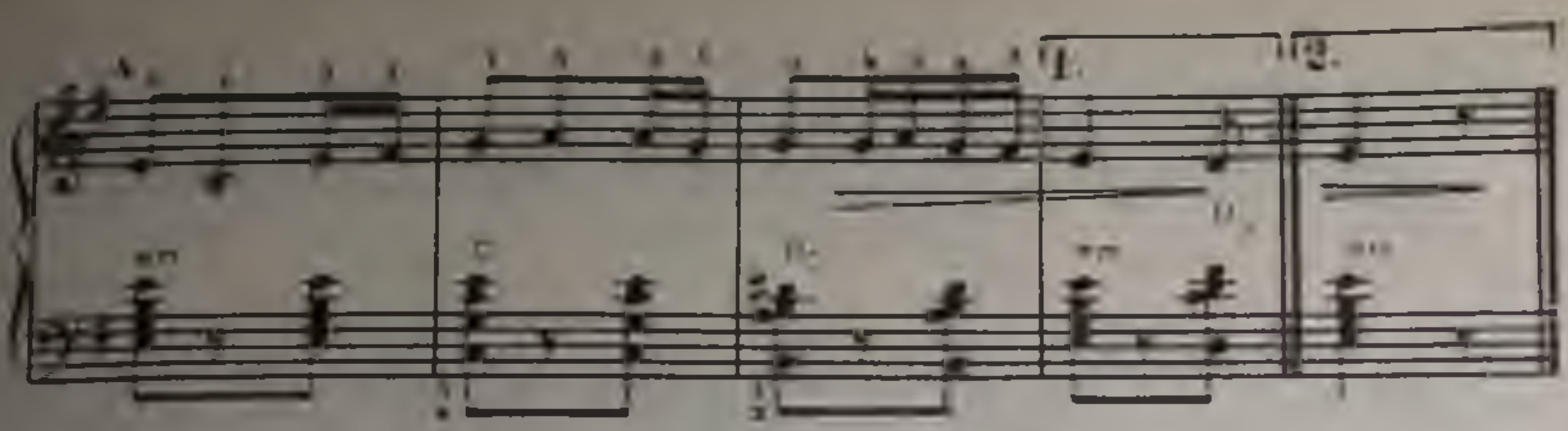

Toate studiile şi piesele trebuiesc învăţate cu mîinile dreaptă şi stîngă separat, iar apoi cu ambele mîini.

ILEANĂ-DUDULEANĂ

Moderato

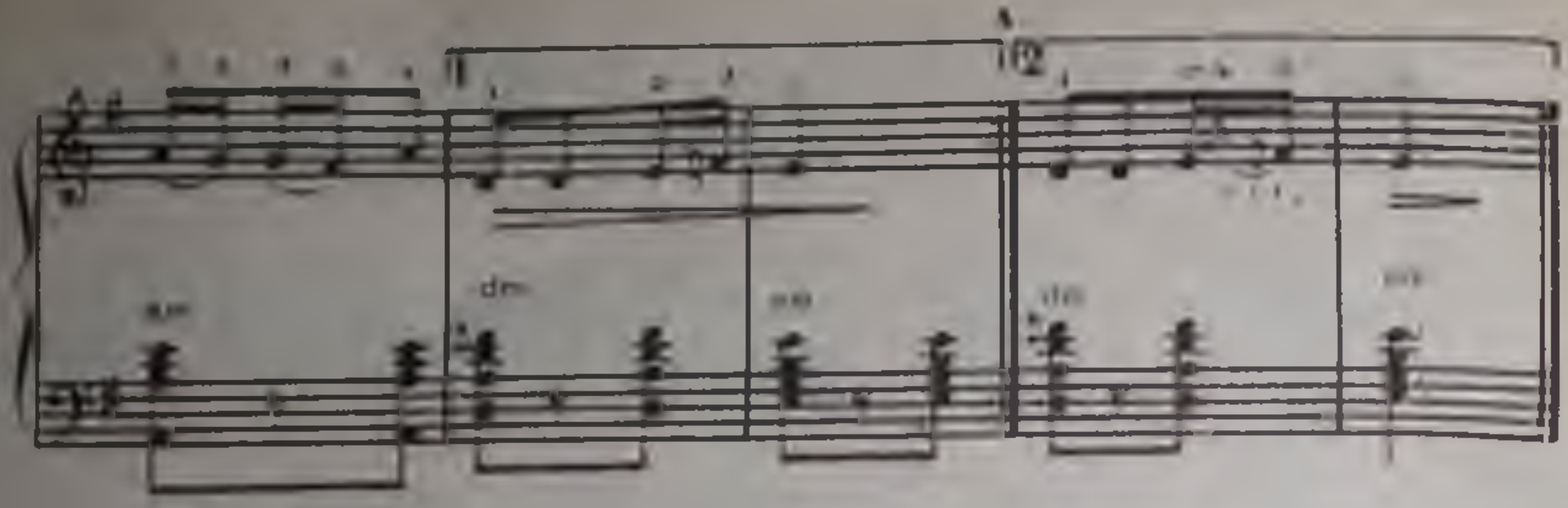

MIORIŢA

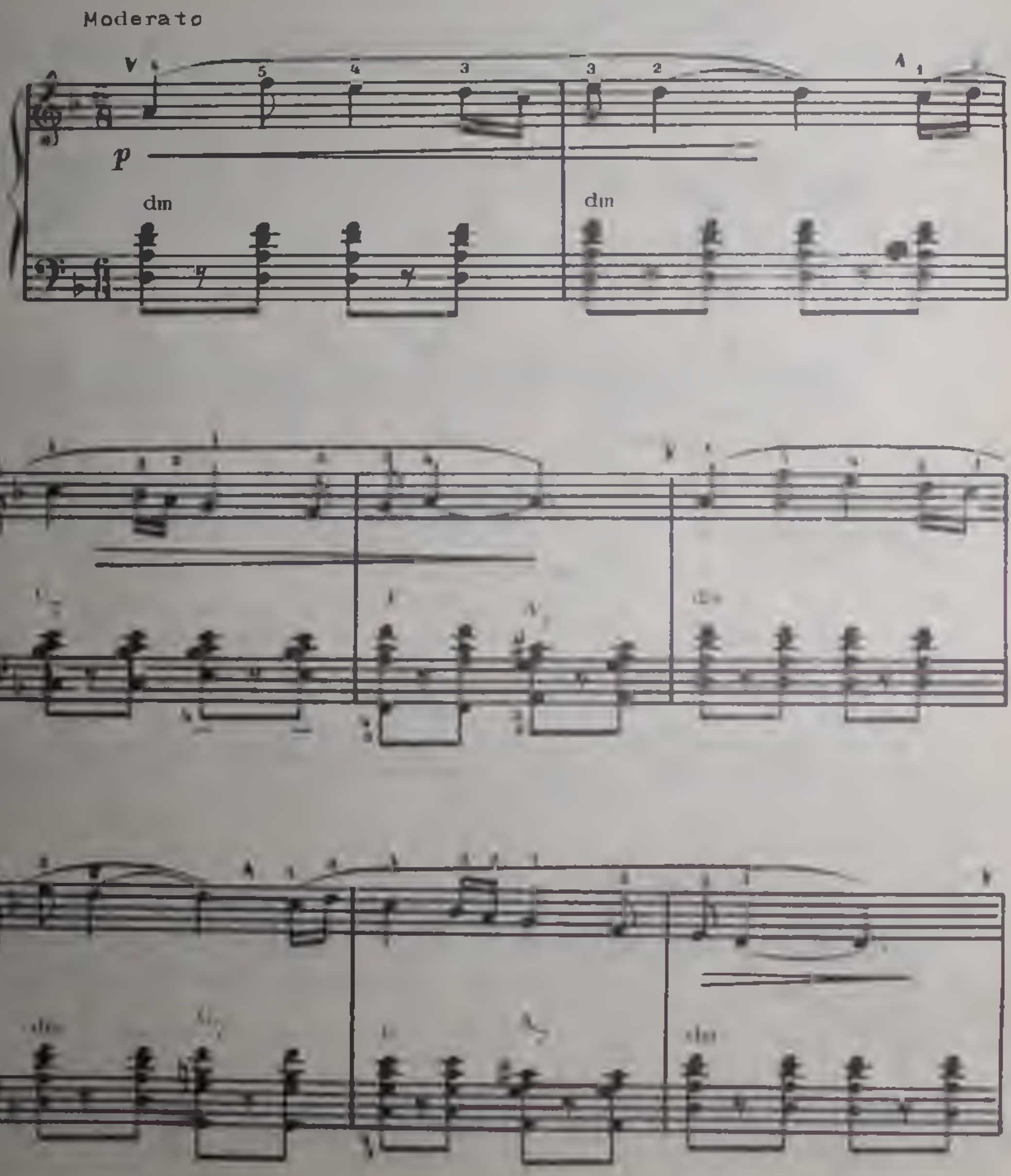

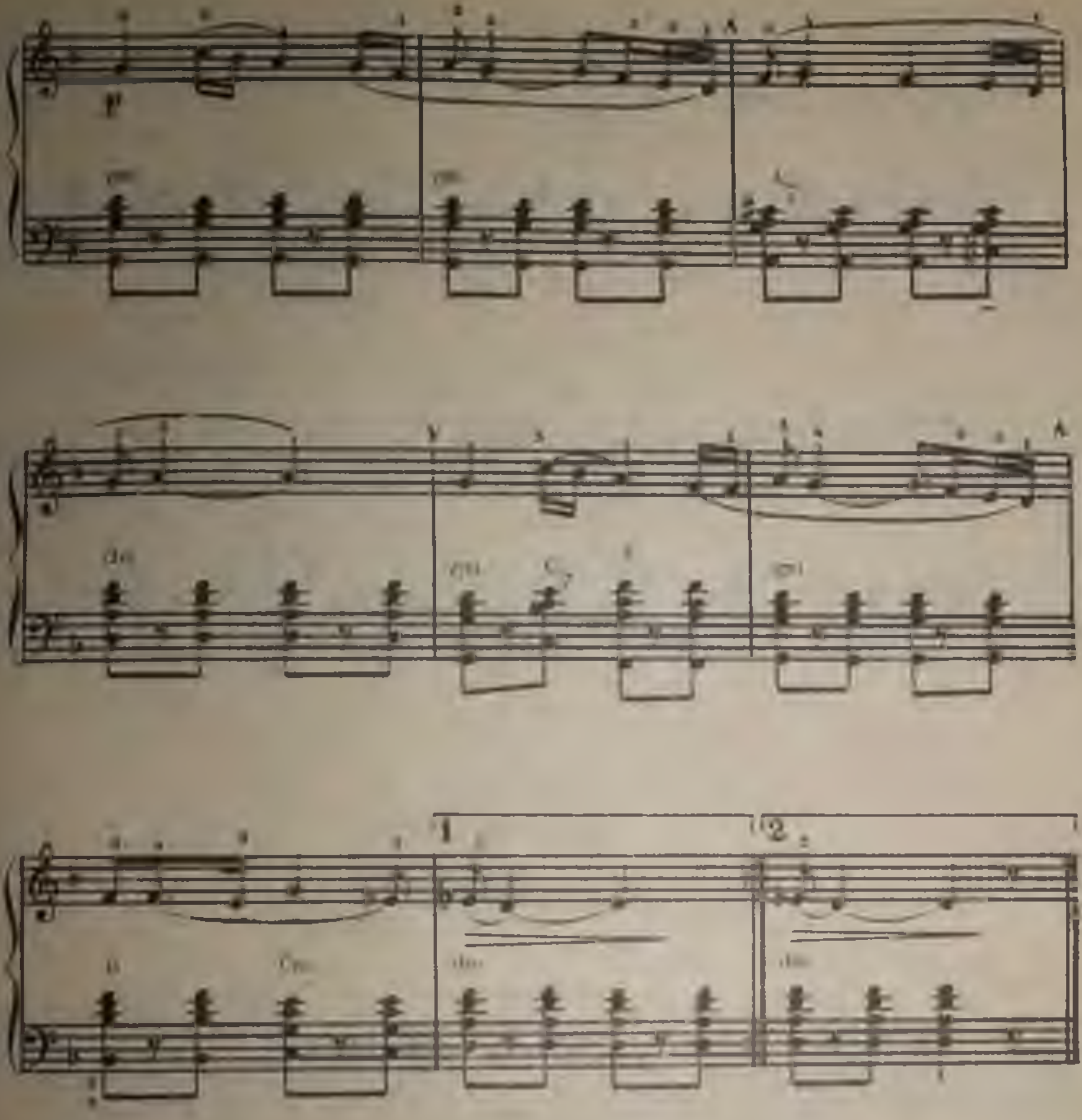

MAMELE FRUMOASE

Muzică de Gr. Vieru

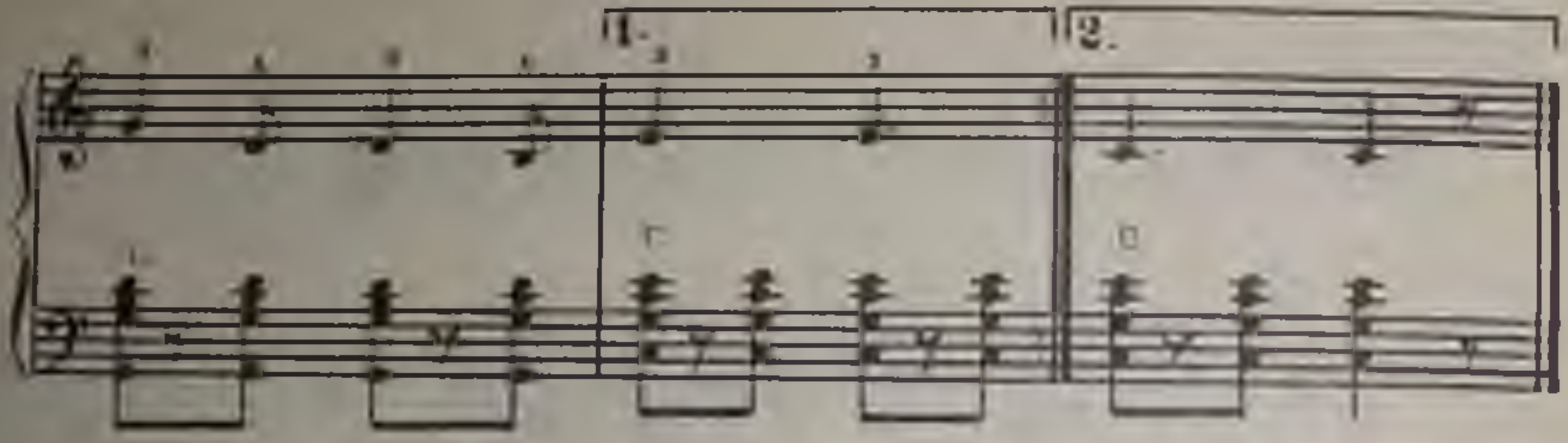

ȚĂRIȘOARA MEA

Muzică de Gr. Vieru

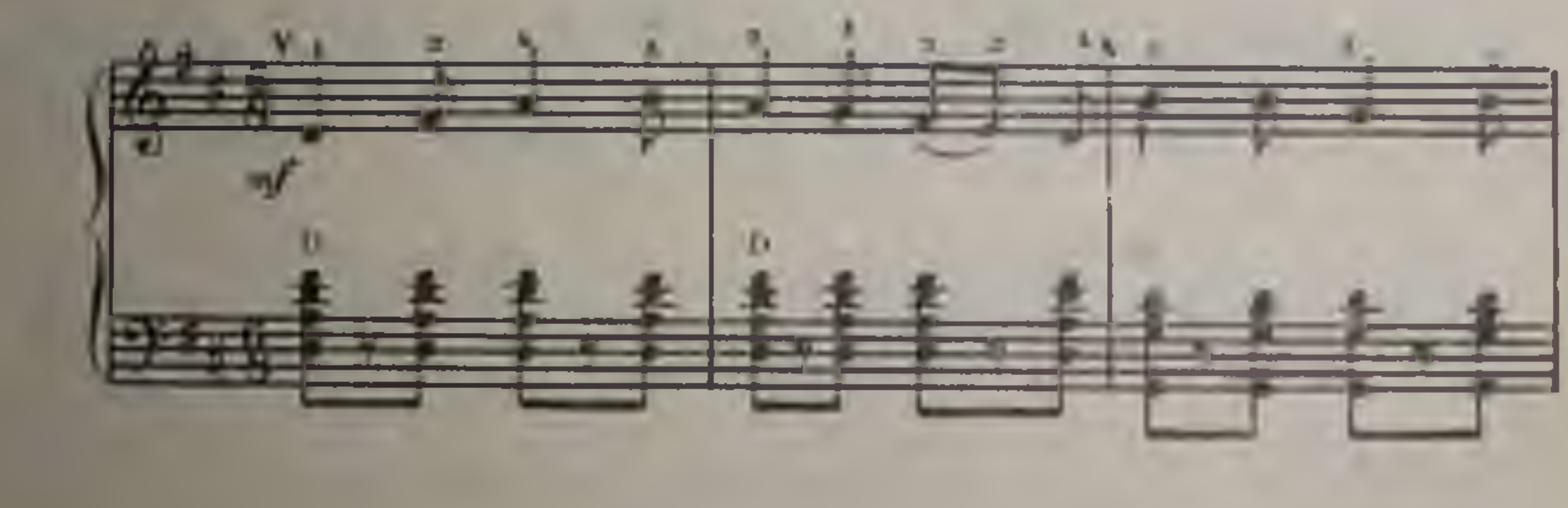

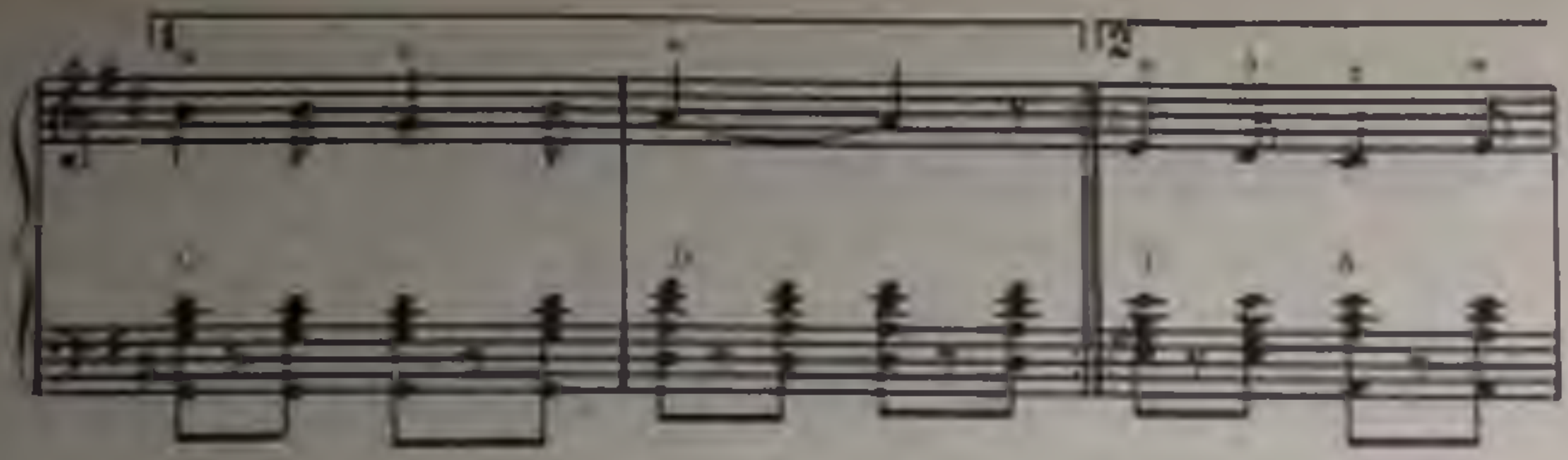

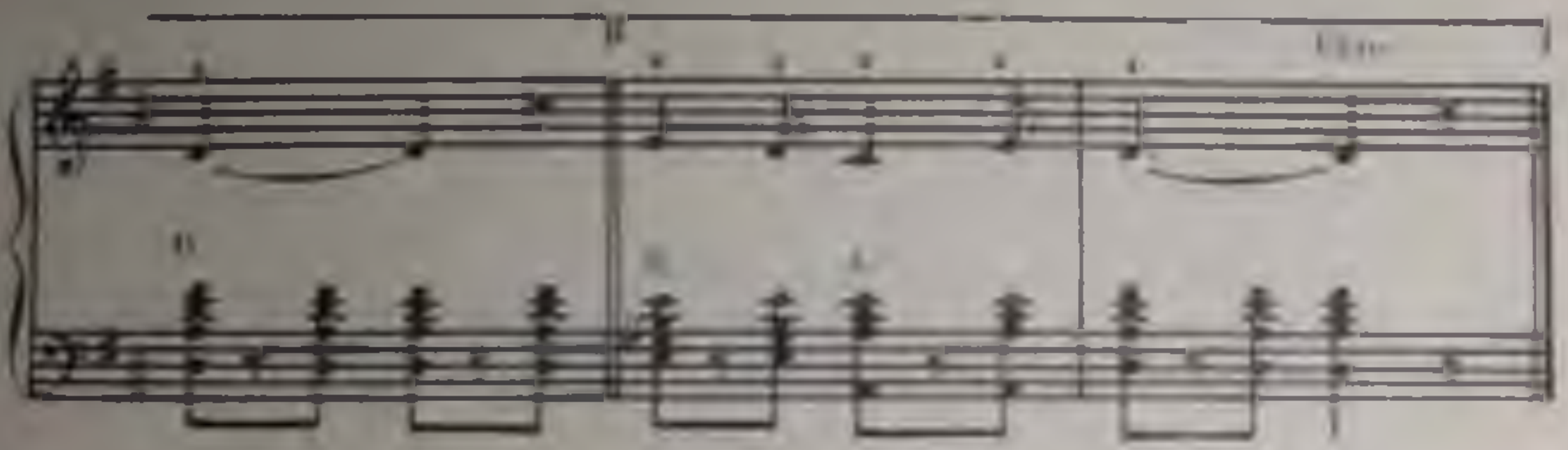

D. C. al Fine

SA MI CÎNTI, COBZAR

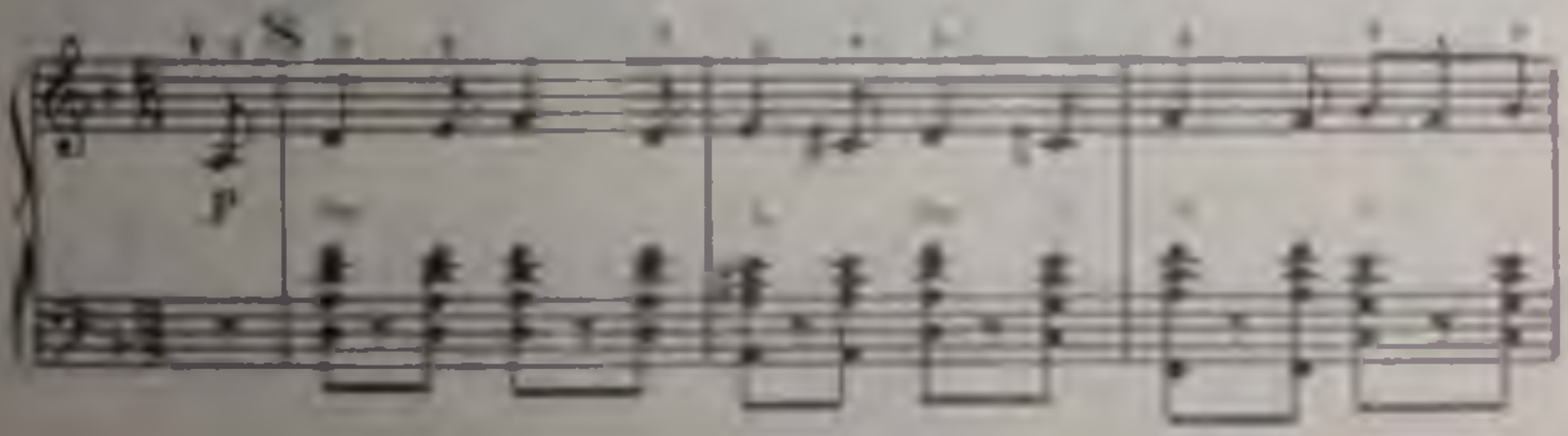

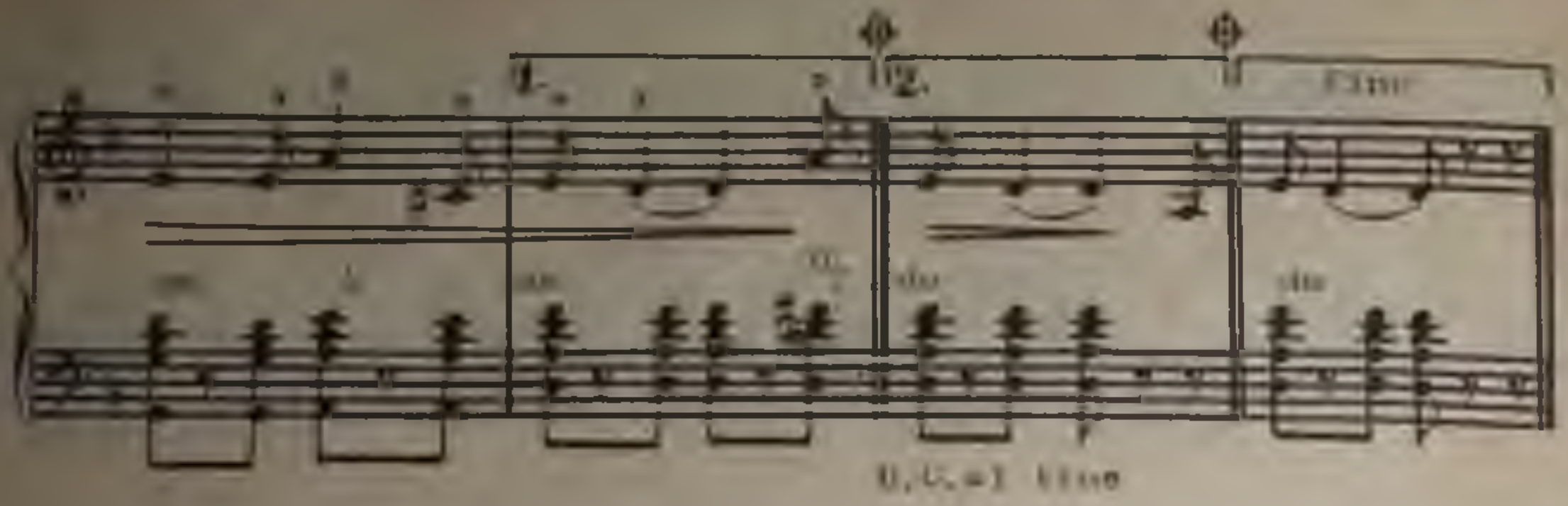

HORĂ

Andantino

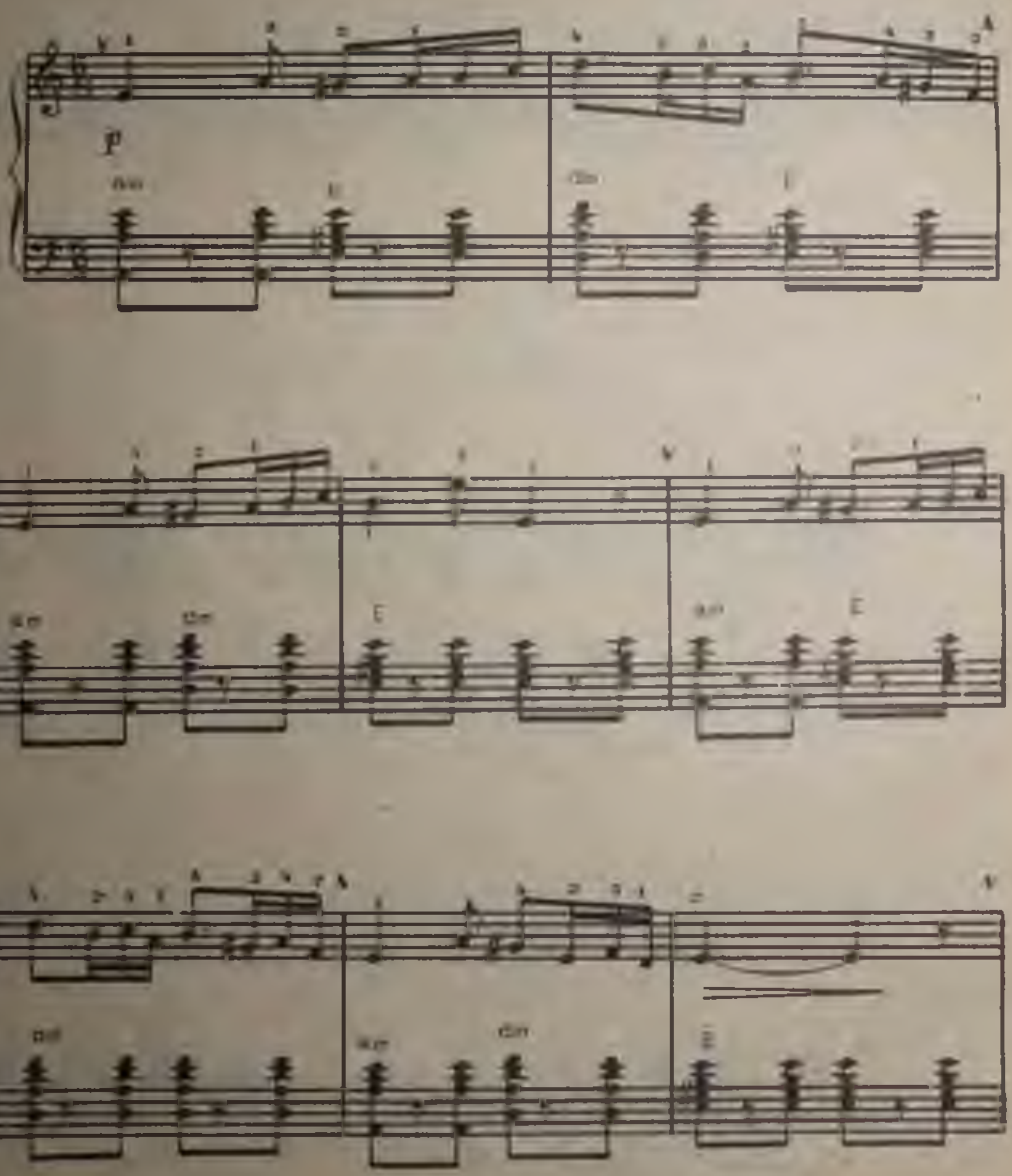

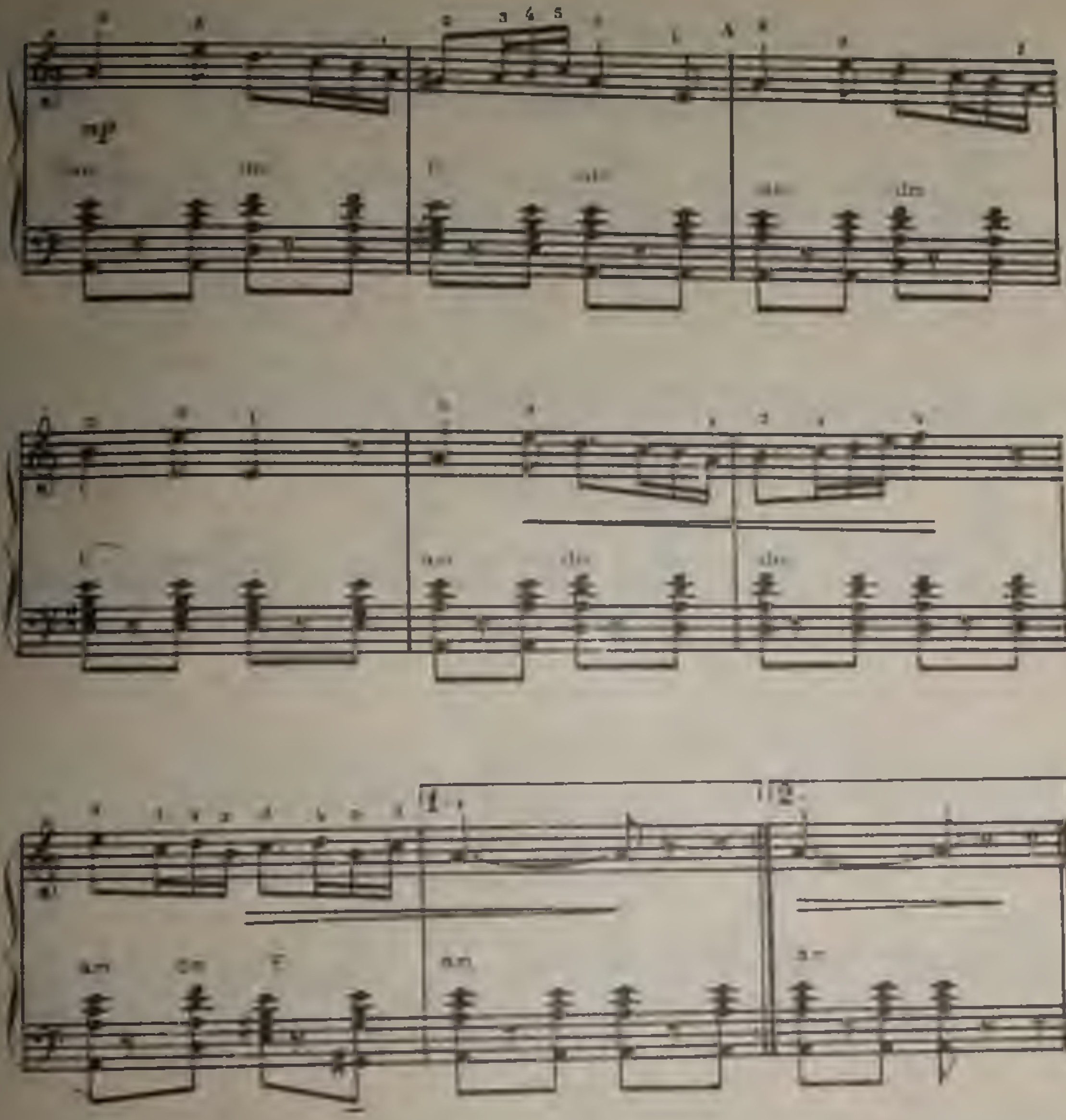

LA NISTRU LA MĂRGIOARĂ

HORĂ

Prelucrare de P. Neamțu

Moderato

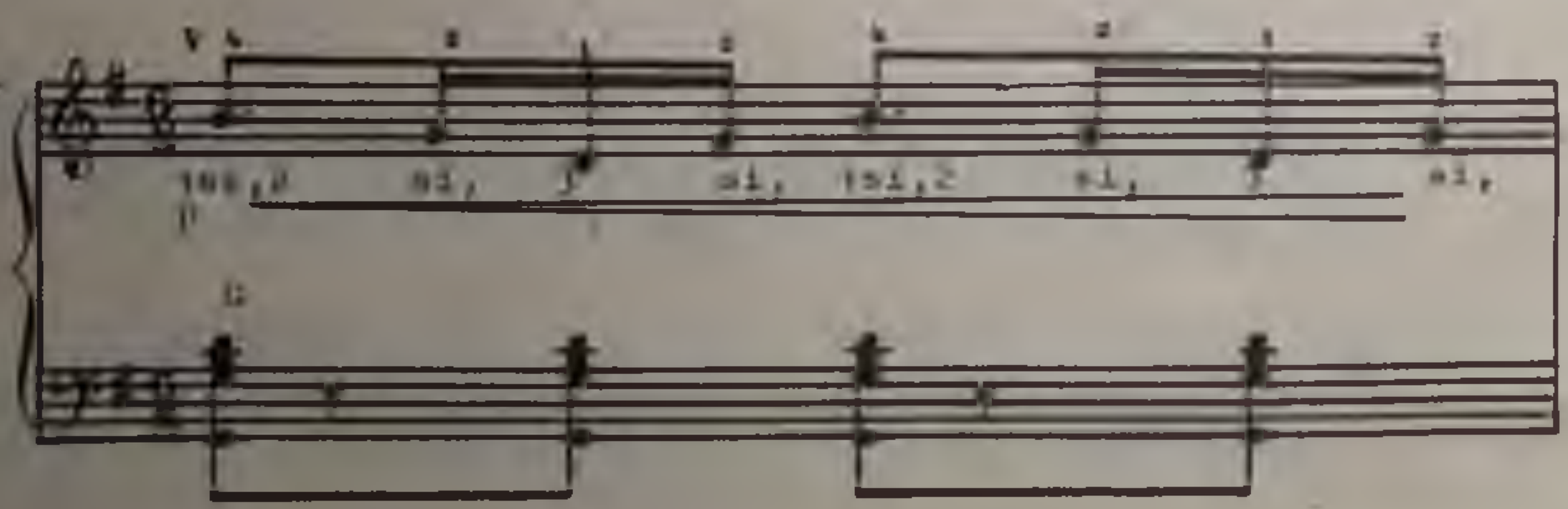

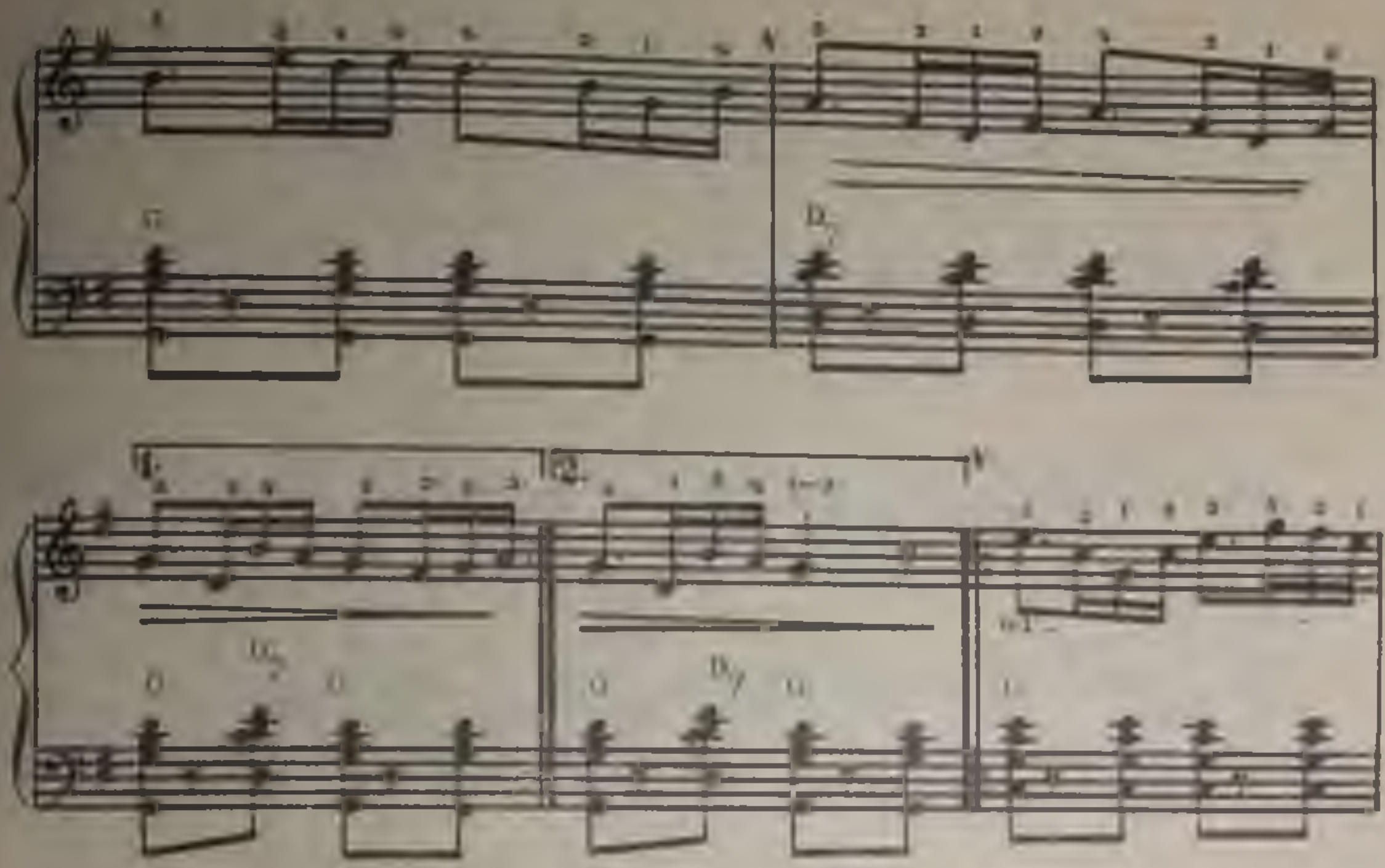

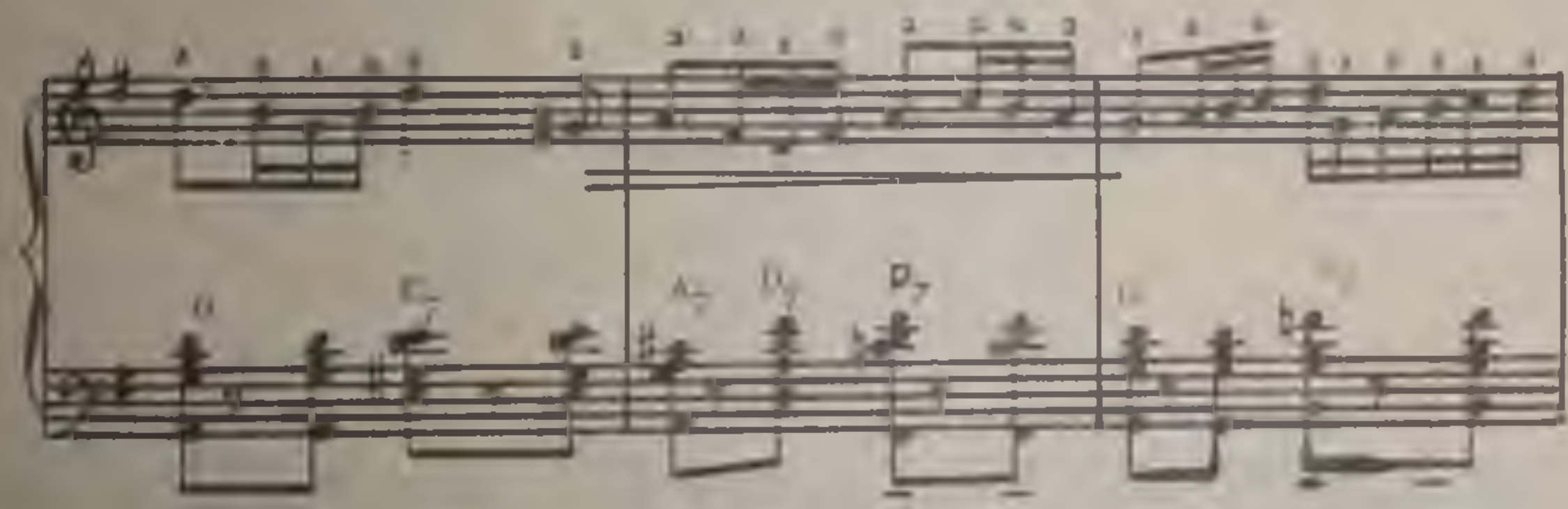

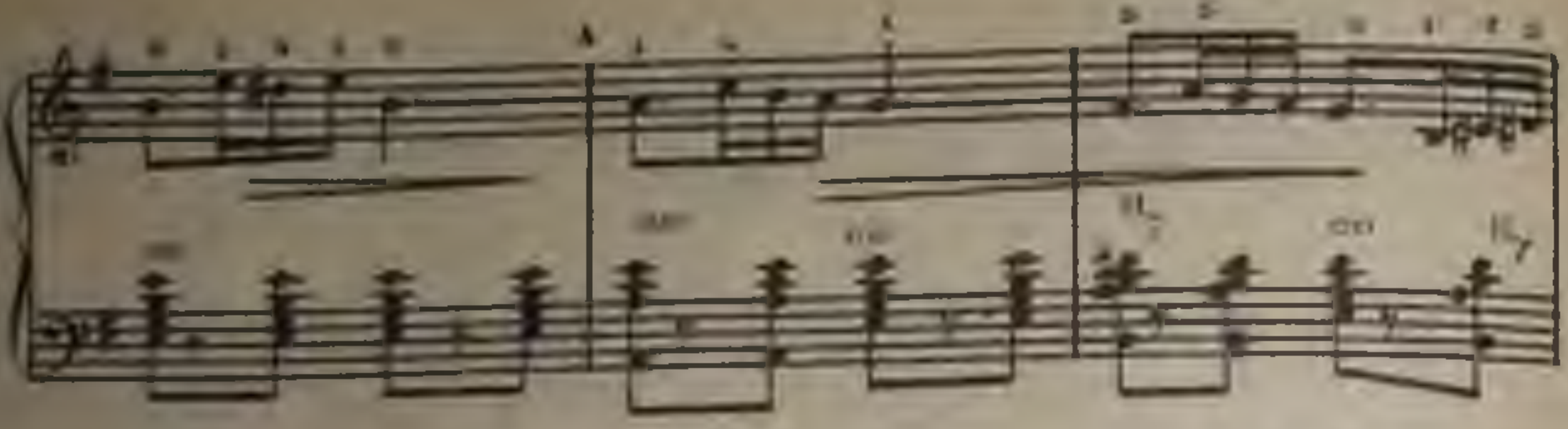

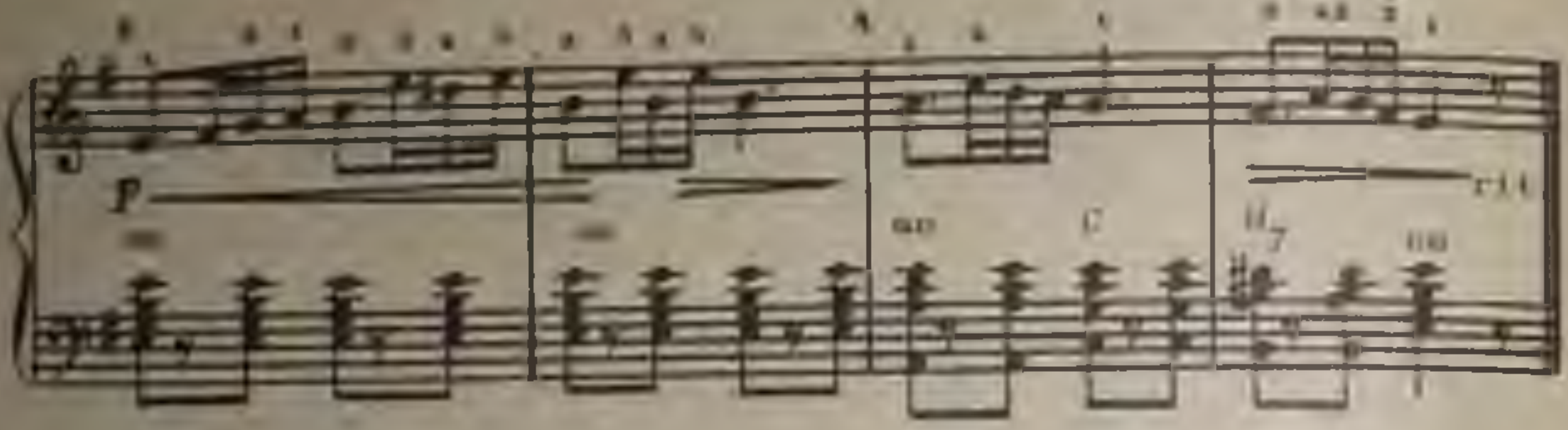

GAMA C-DUR ÎN DOUĂ OCTAVE

EXERCIȚII PREGĂTITOARE

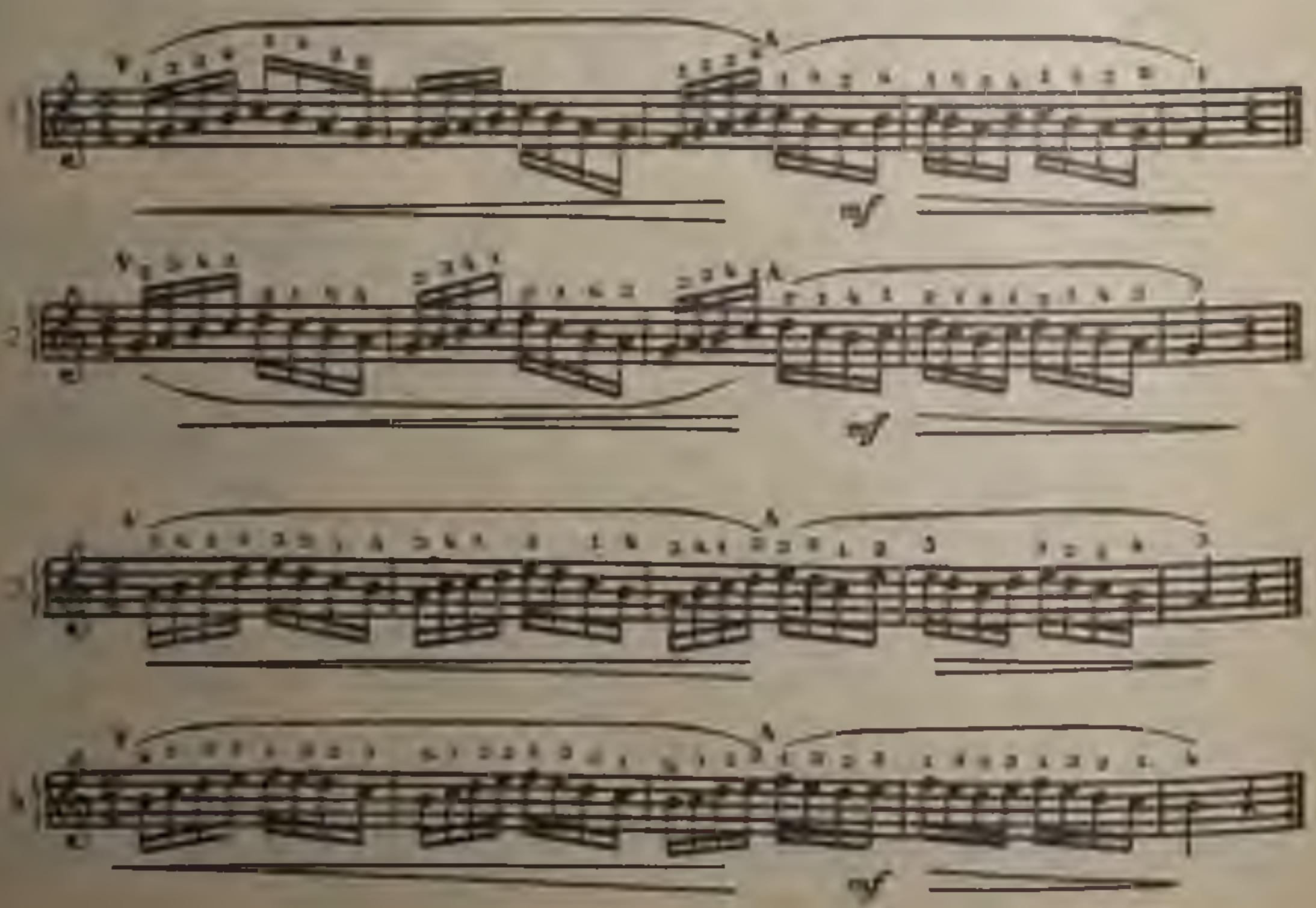

Studiind exerciţiile de mai sus, o deosebită atenţie se va acorda segmentului „si“ — „do“ — „re“ (degetele 4, 1, 2,) şi concomitent la schimbarea intensităţii sunetului, degetul I serveşte ca punte de trecere de la o octavă la alta şi se execută printr-o mică înclinare a mîinii.

Celelalte indicaţii sînt întocmai ca la exerciţiile pregătitoare pentru executarea gamei într-o octavă.

La partea dreaptă applicatura rămîne aceeaşi în gamele : G-dur, D-dur, E-dur şi H-dur. Pentru interpretarea gamei în două octave la başi trebuie de apăsat pe aceleaşi butoane de două ori la rînd.

La partea stîngă toate gamele majore se execută cu aceeaşi applicatură.

ARPEGIILE ŞI ACORDURILE

Exerciţii pregătitoare

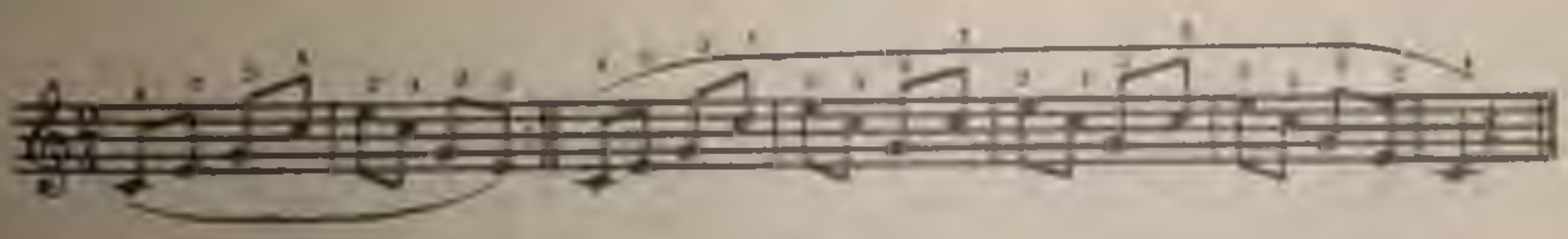

Toate indicaţiile referitoare la degetul I (nota „do“ din octava II), care serveşte ca punte de trecere de la o octavă la alta, trebuiesc respectate şi în exerciţiul de mai sus.

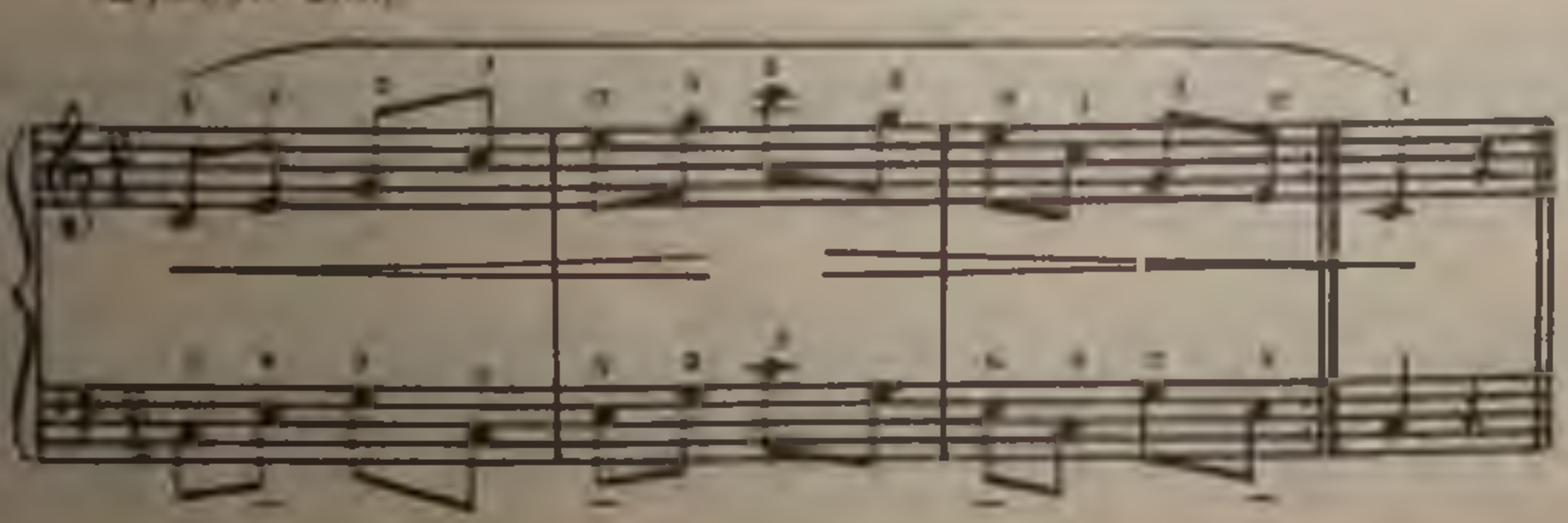

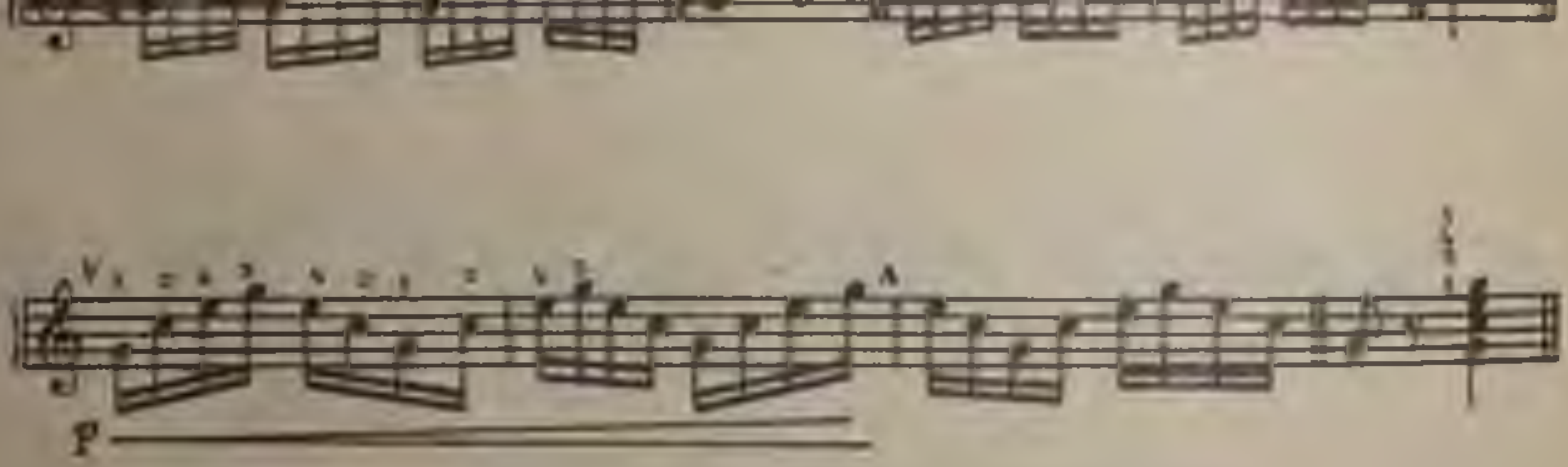

ARPEGIU SCURT

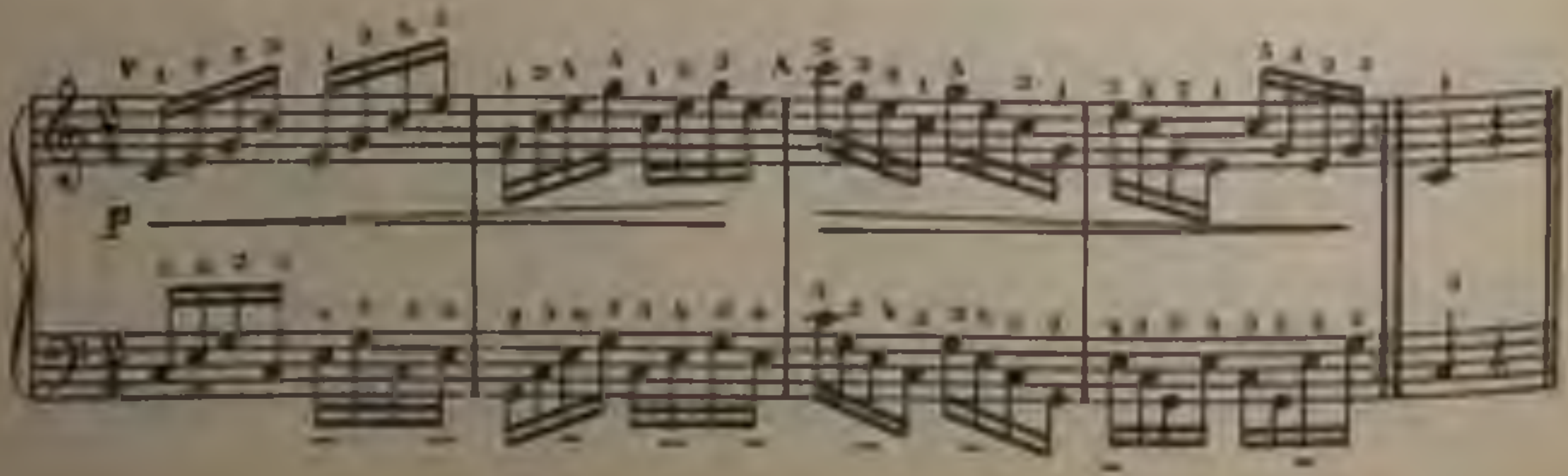

EXERCIŢII PREGĂTITOARE

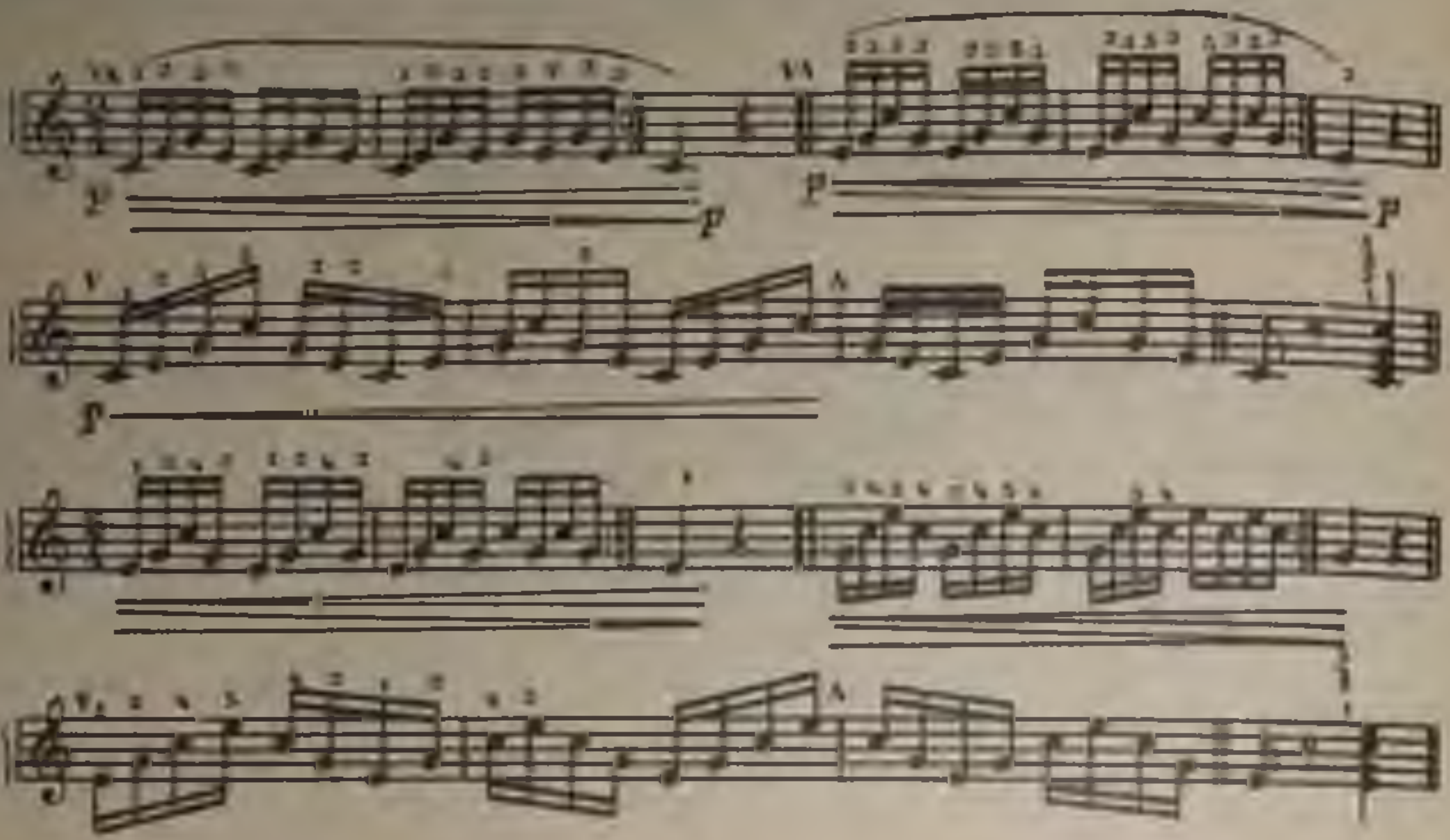

ACORDURI

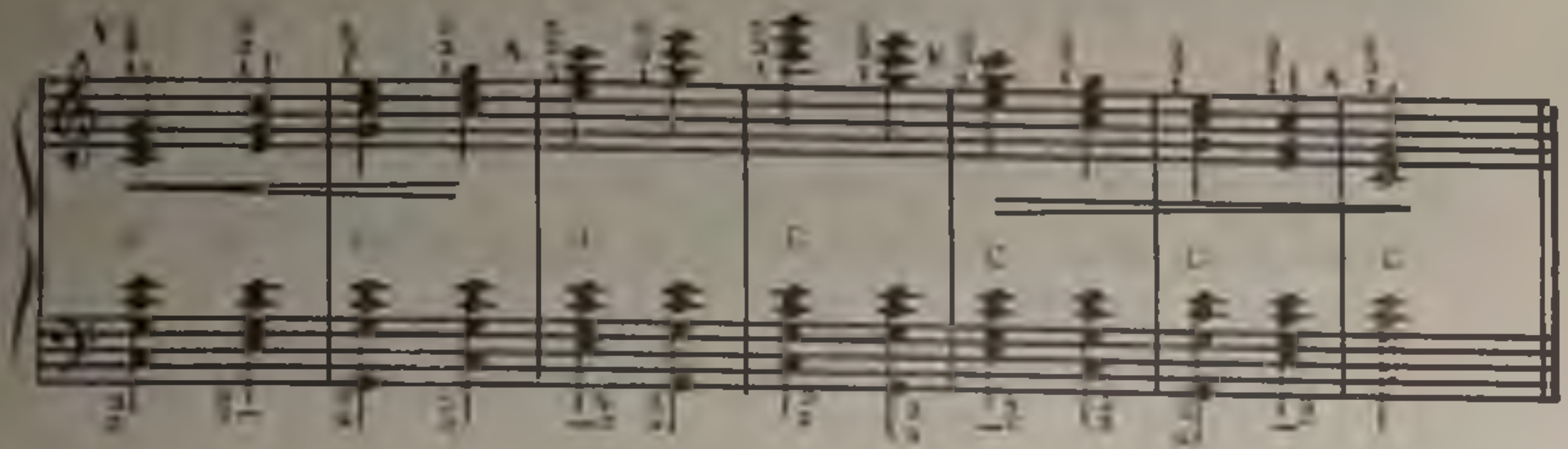

STUDIU-HORĂ

Andantino

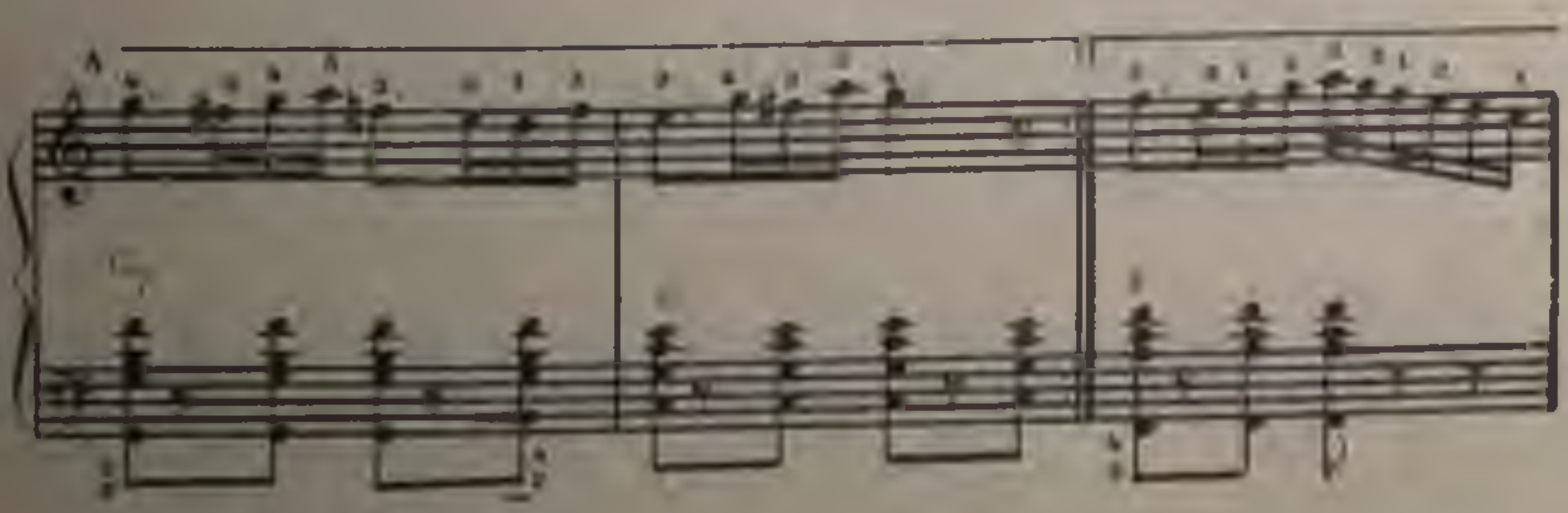

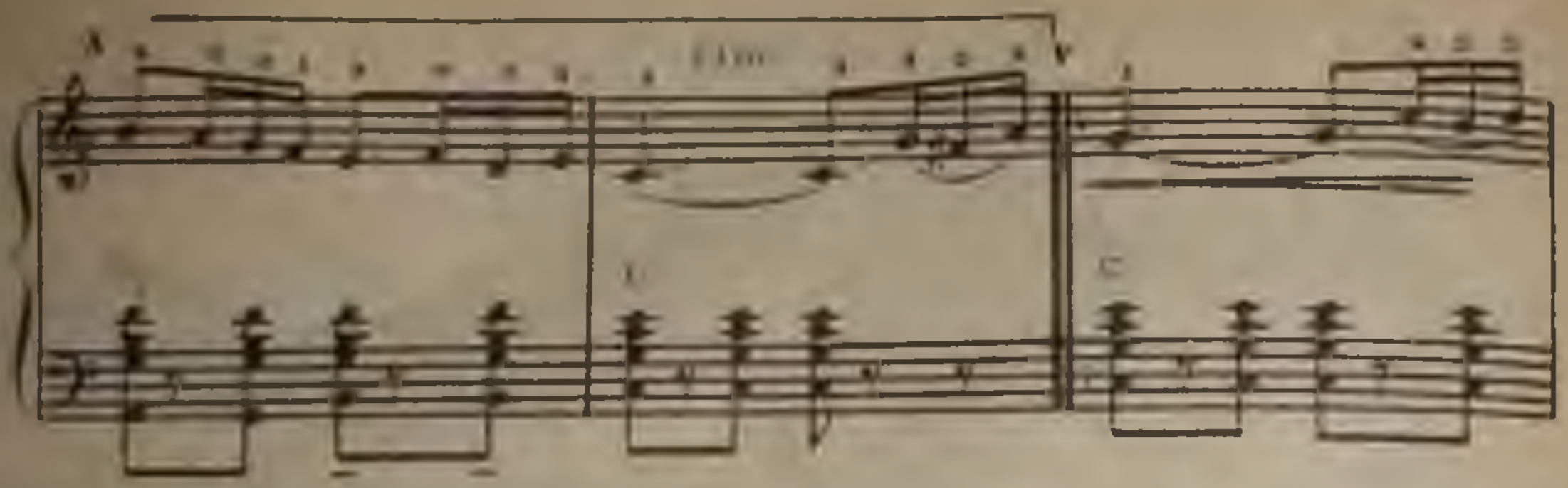

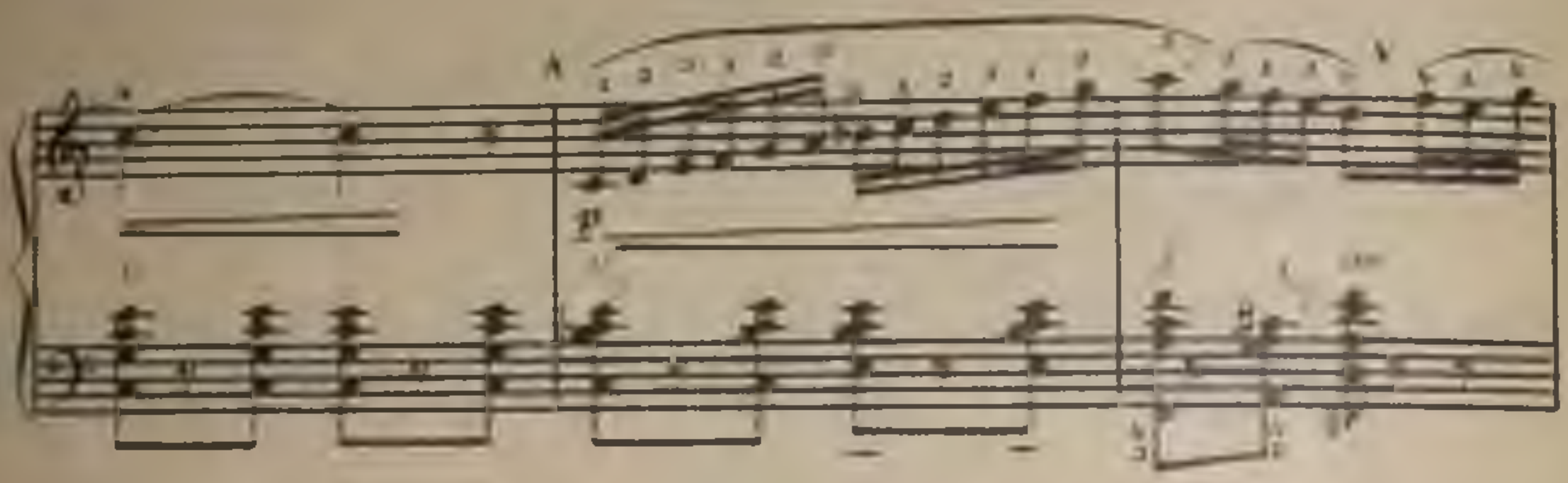

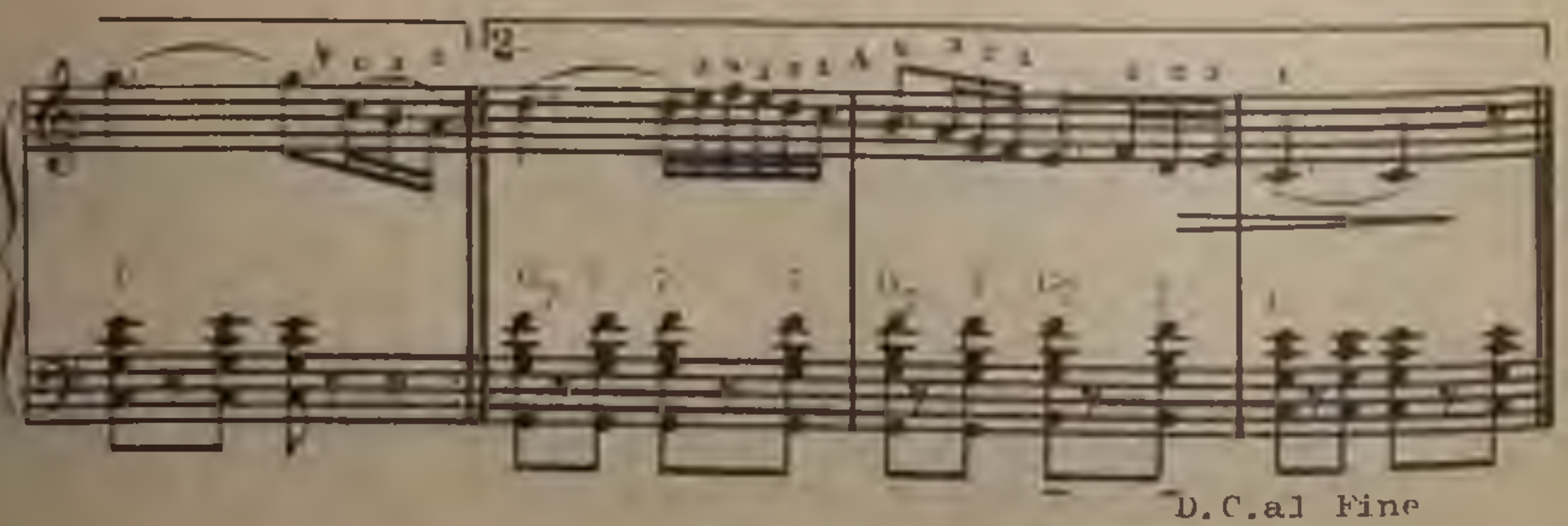
D.C.al Fine

STUDIU

Allegro

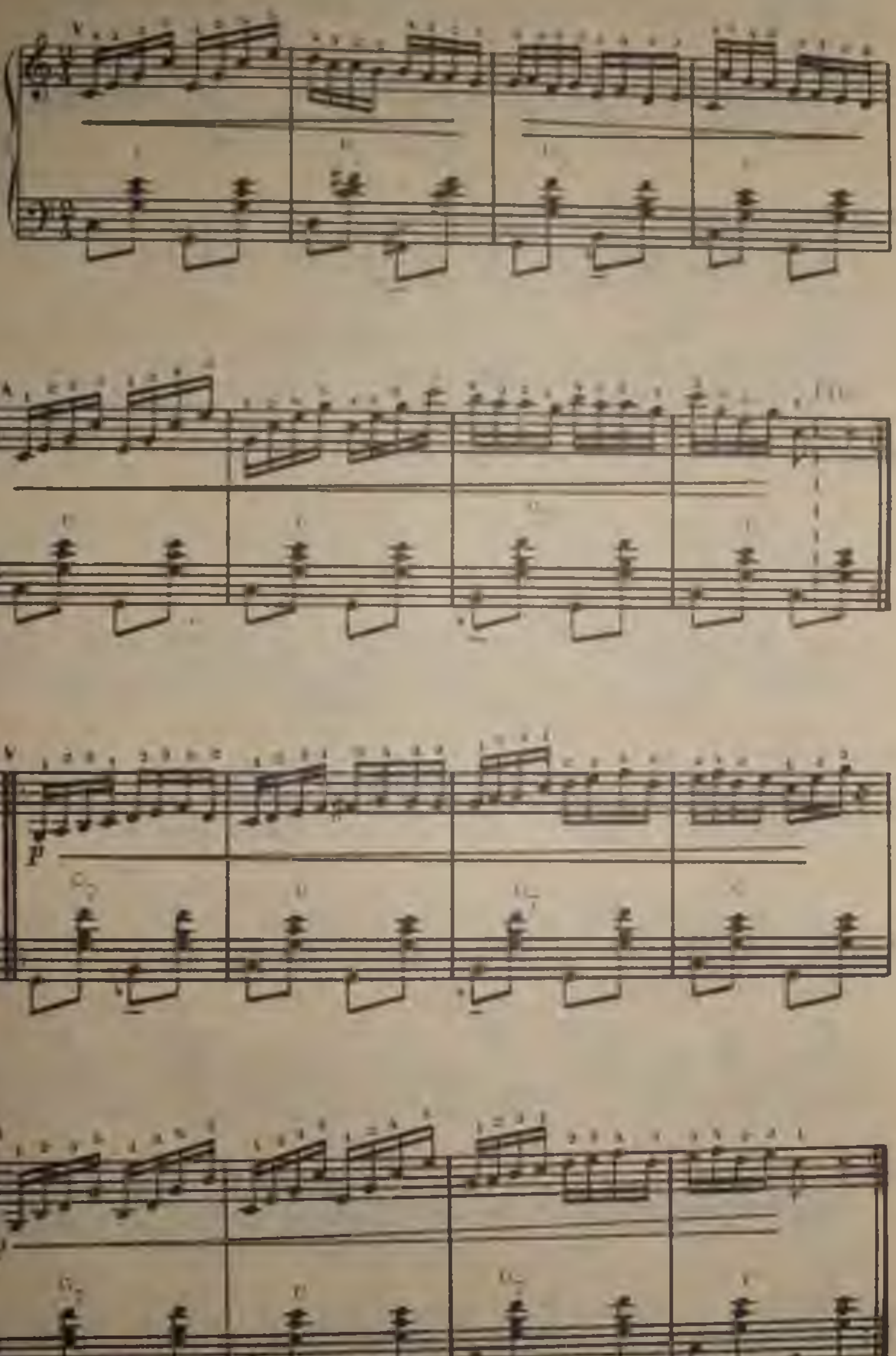

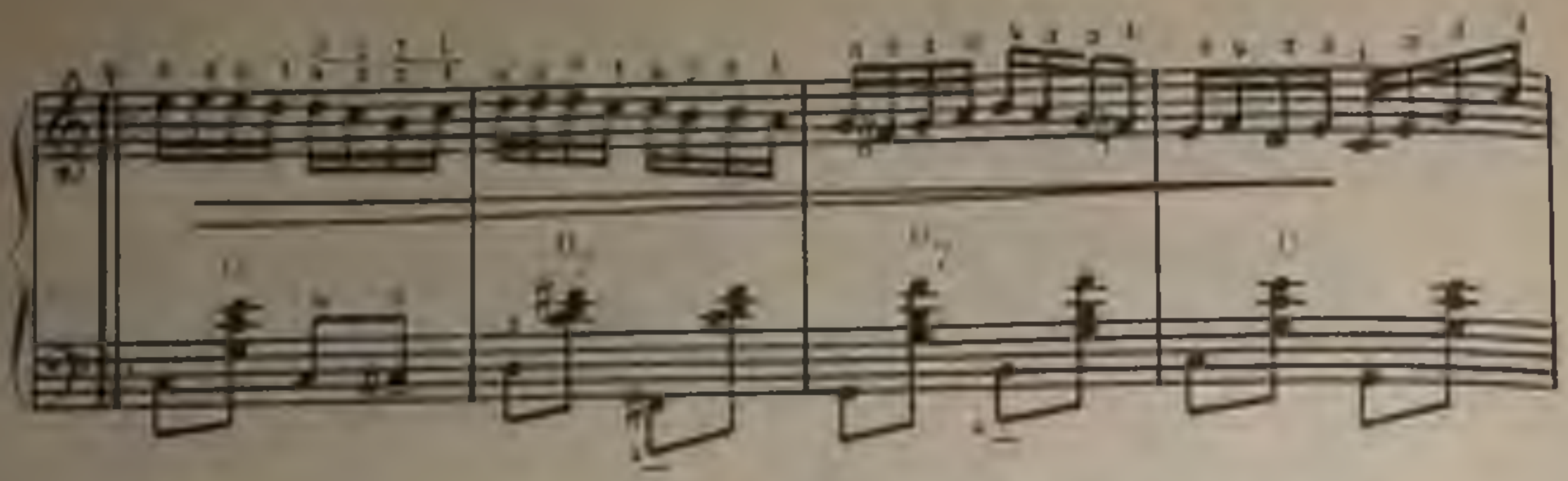

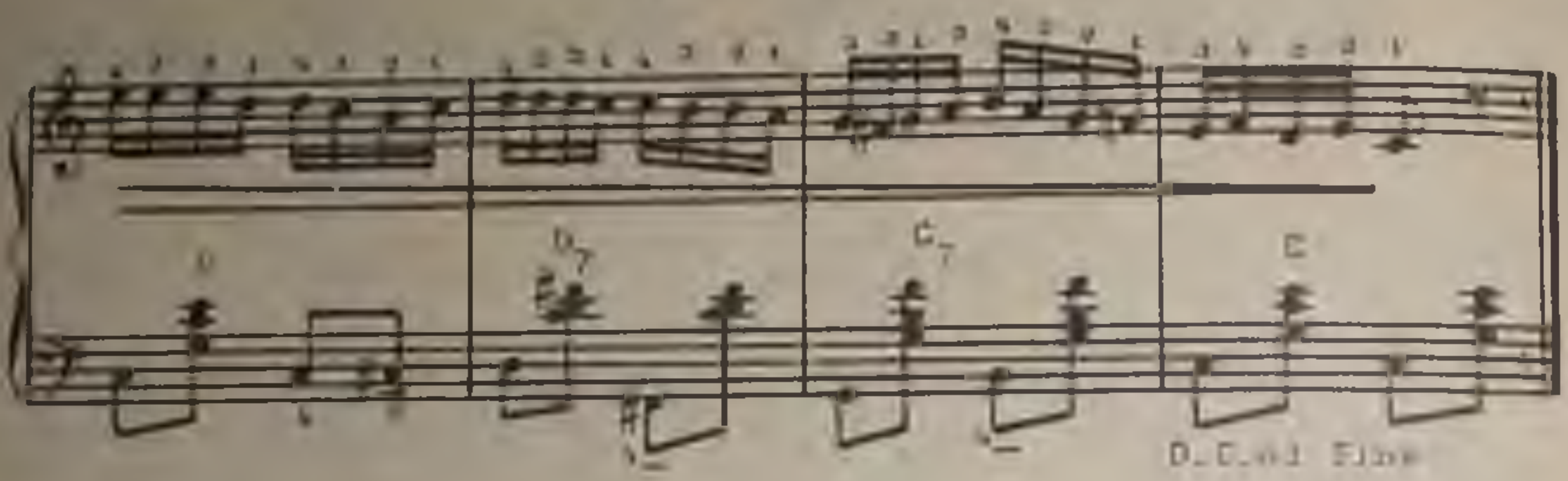

Moderato

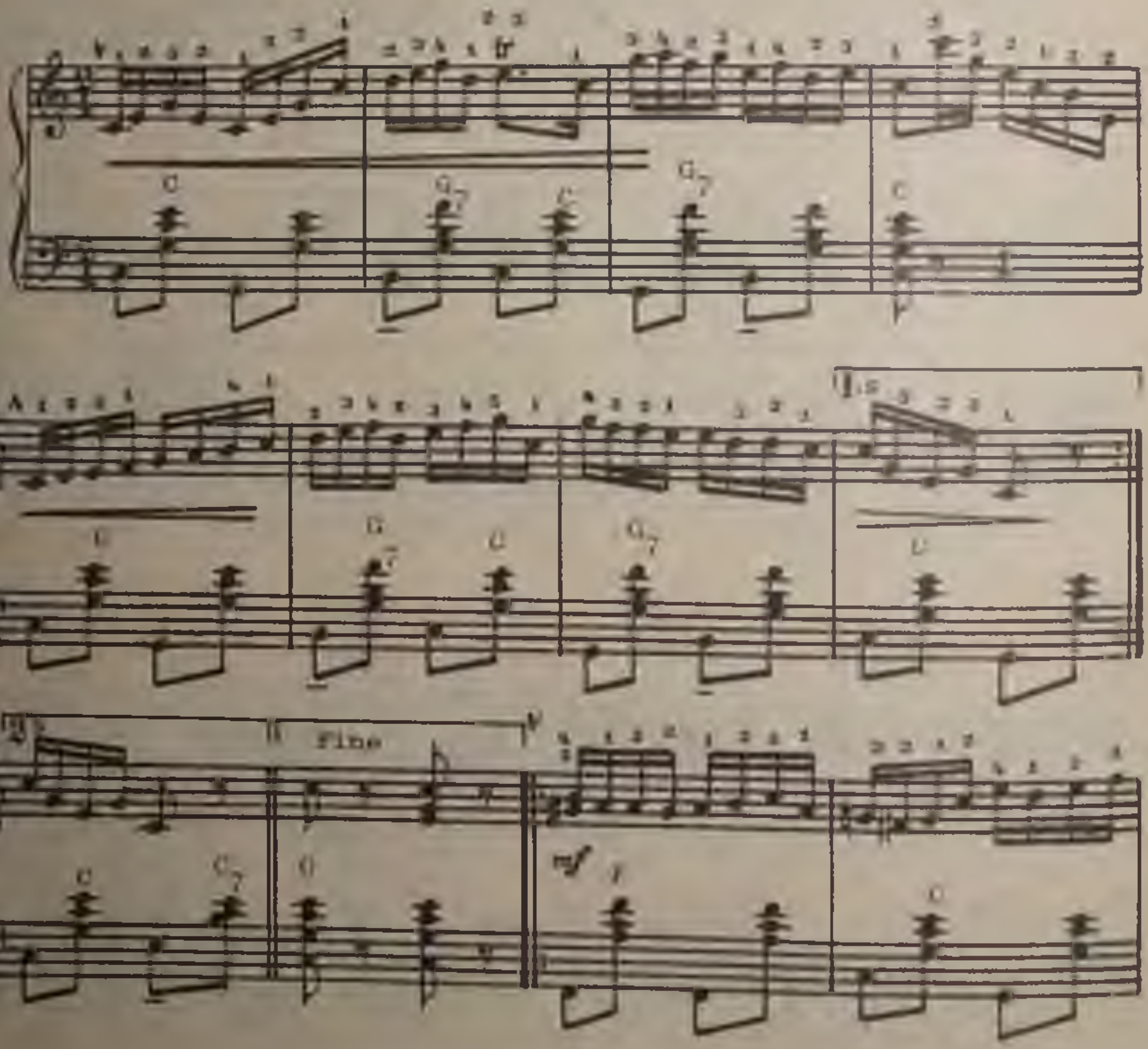

D.C.al Fine

Exerciţii cu alunecarea degetelor (cu apogiatură)

ta, ta, ta, ta, ta-ru

ta, ta-ra, ra, ta.....

Alunecarea degetului III din exerciţiile de mai sus se efectuează în felul următor : degetul 4 apasă pe clapa „re“ alături de clapa „do-diez“. Degetul 3, alunecînd de pe clapa „do-diez“ pe clapa „re“, ocupă locul degetului 4. Degetul 4 rămîne alături de degetul 3 şi în nici un caz nu se strînge în pumn. Alunecarea degetului 3 se efectuează foarte rapid.

Clapa de la care se efectuează alunecarea nu se apasă complet.

La început exercitarea se face într-un tempou mai lent, mîna trebuie să fie foarte elastică. Alunecarea se efectuează numai de pe clapele negre.

HORA NUNŢII

Allegro moderato

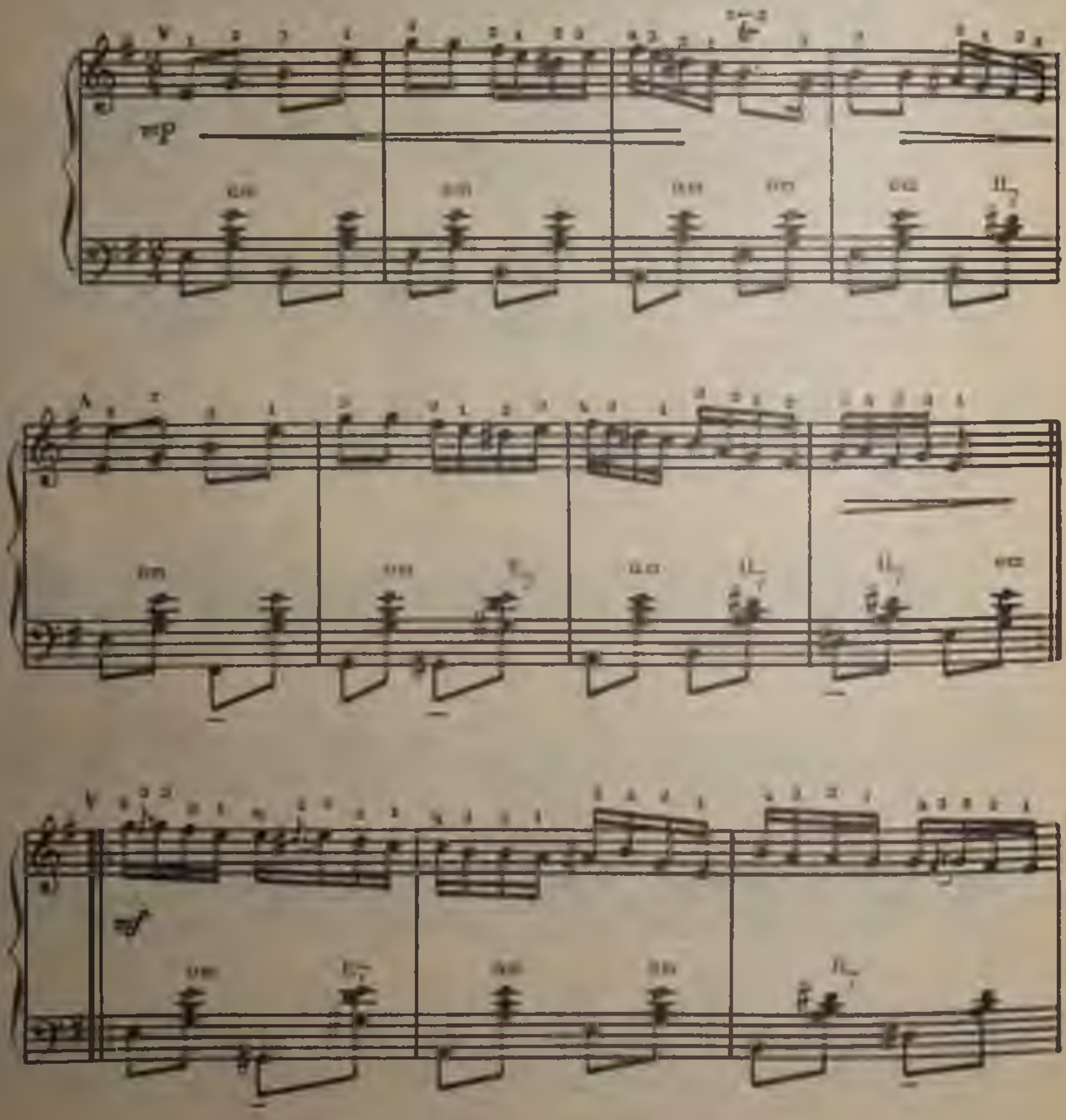

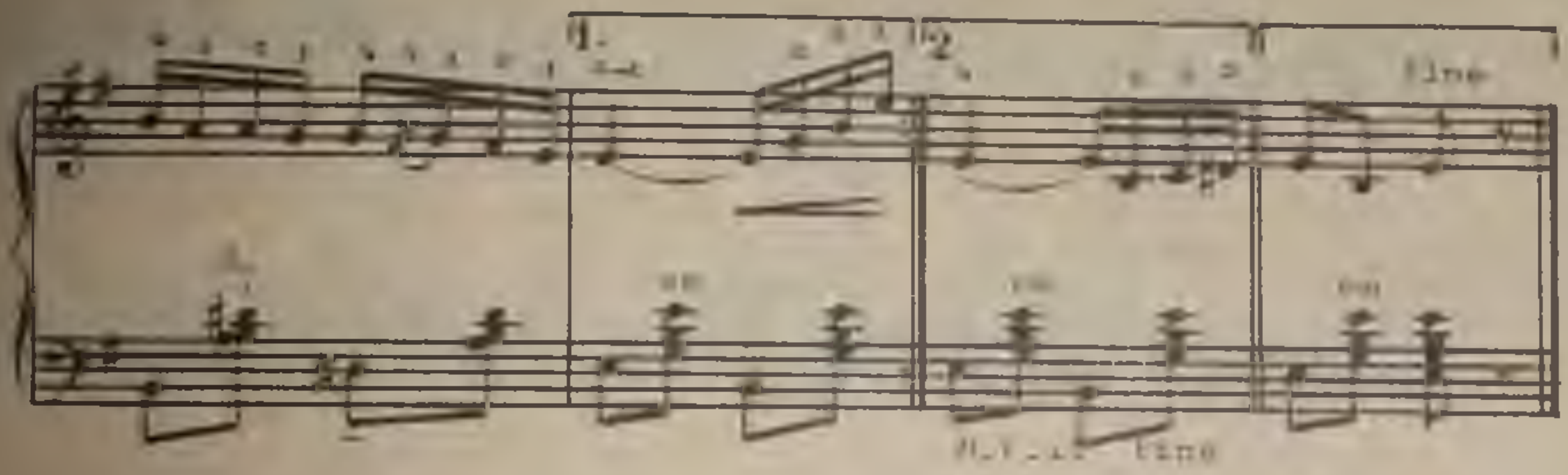

BRÎUL CU BĂTĂI

Prelucrare de P. Neamțu

Vivace

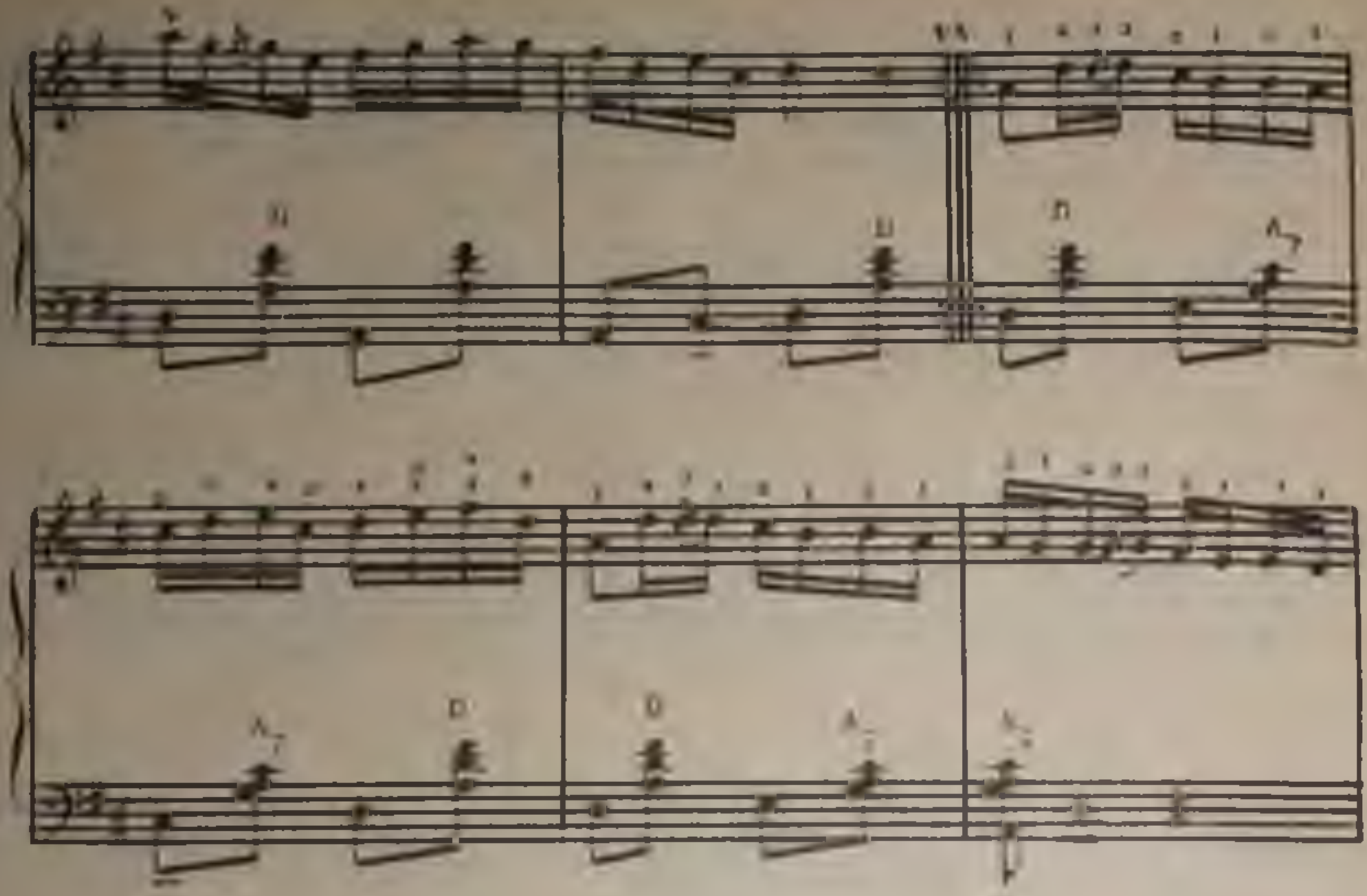

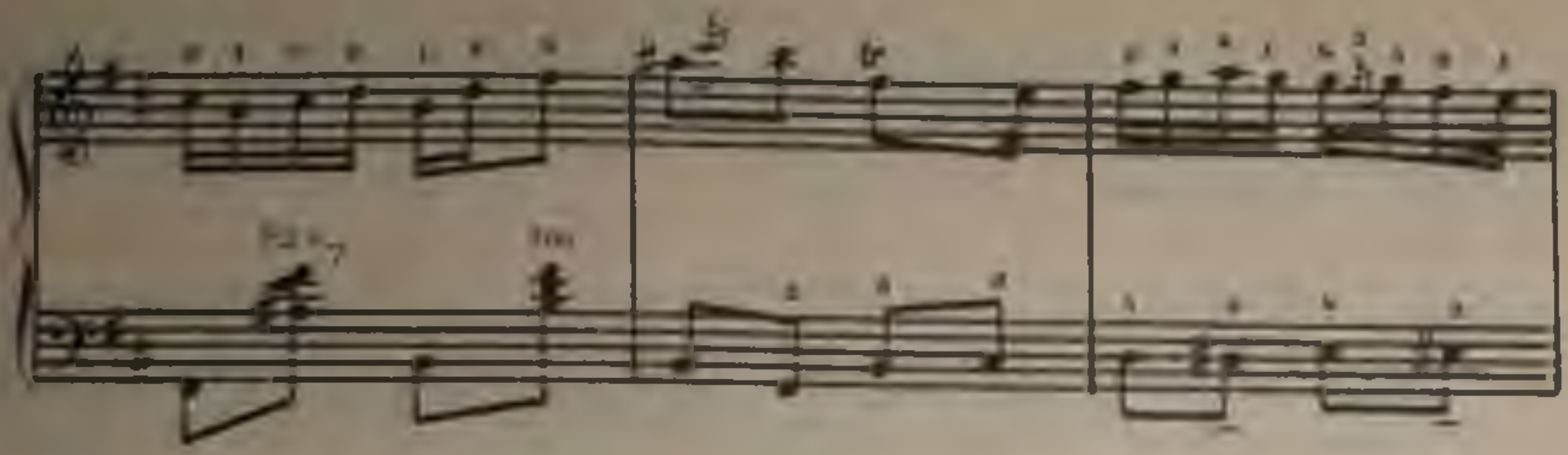

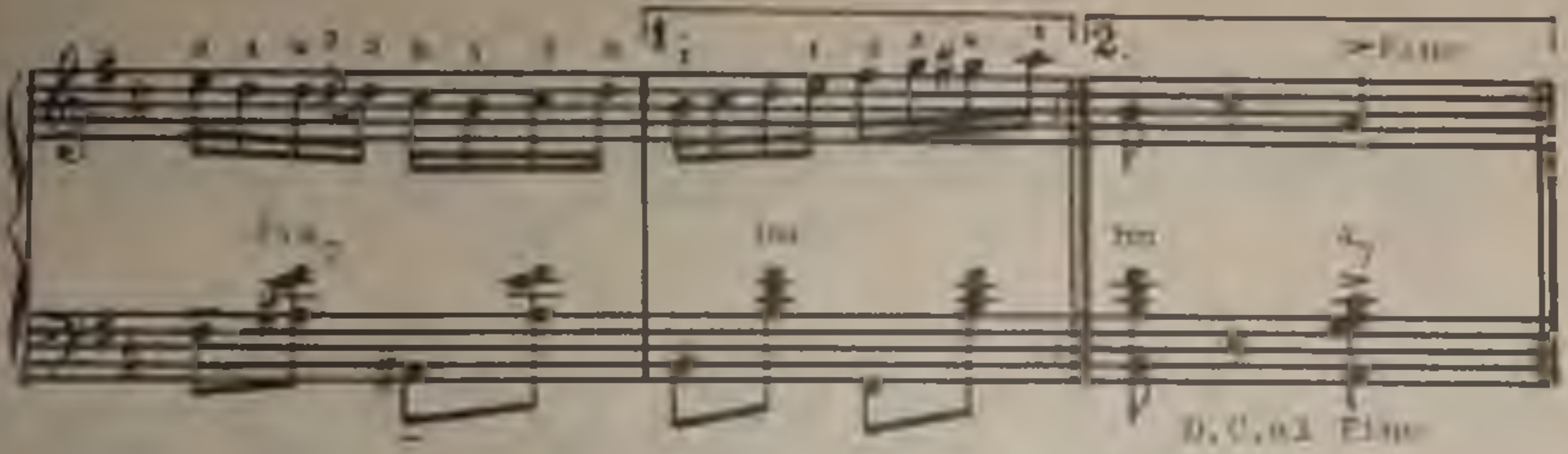

HORĂ

Prelucrare de P. Neamțu

Allegro

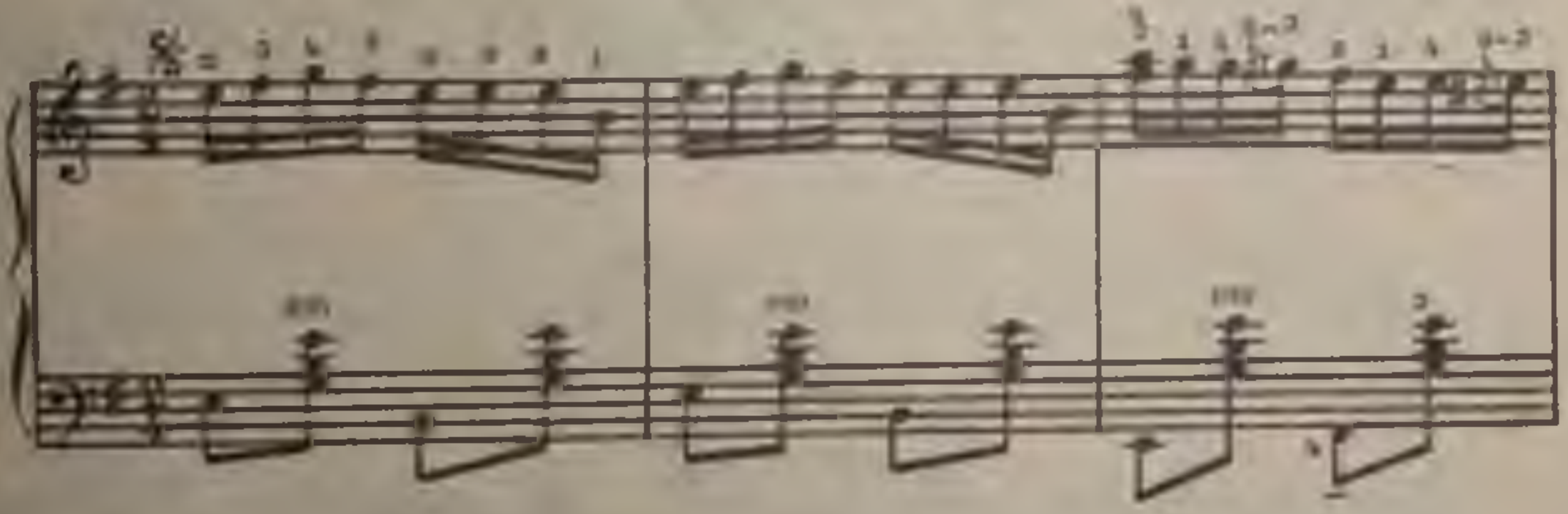

12.

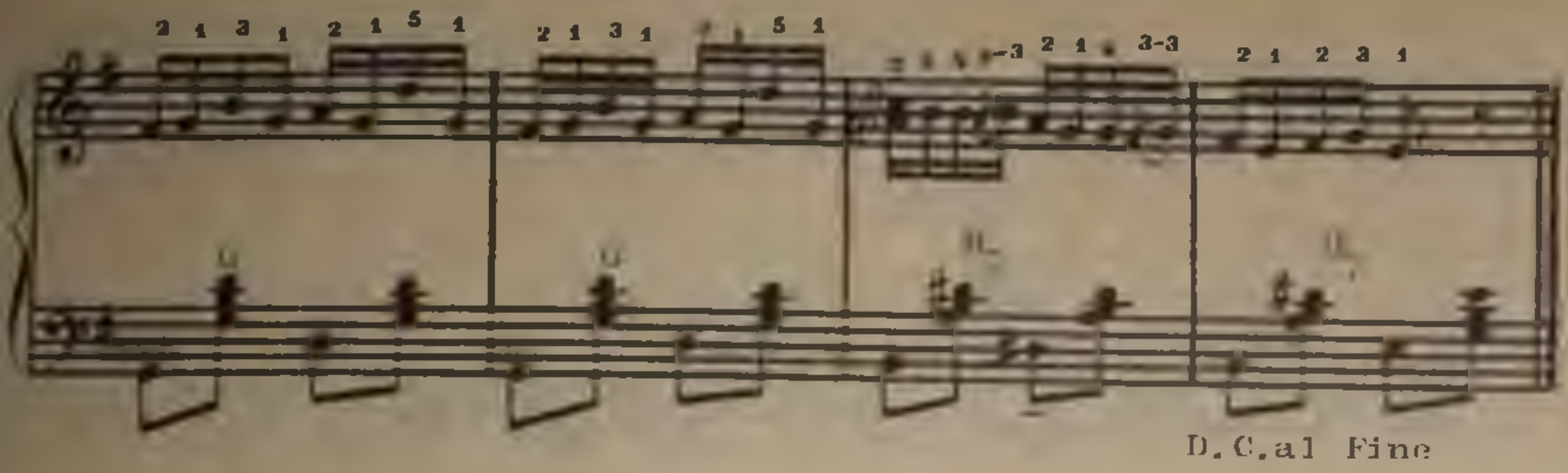

BRÎUL DIN SELIŞTE

Allegro con brio

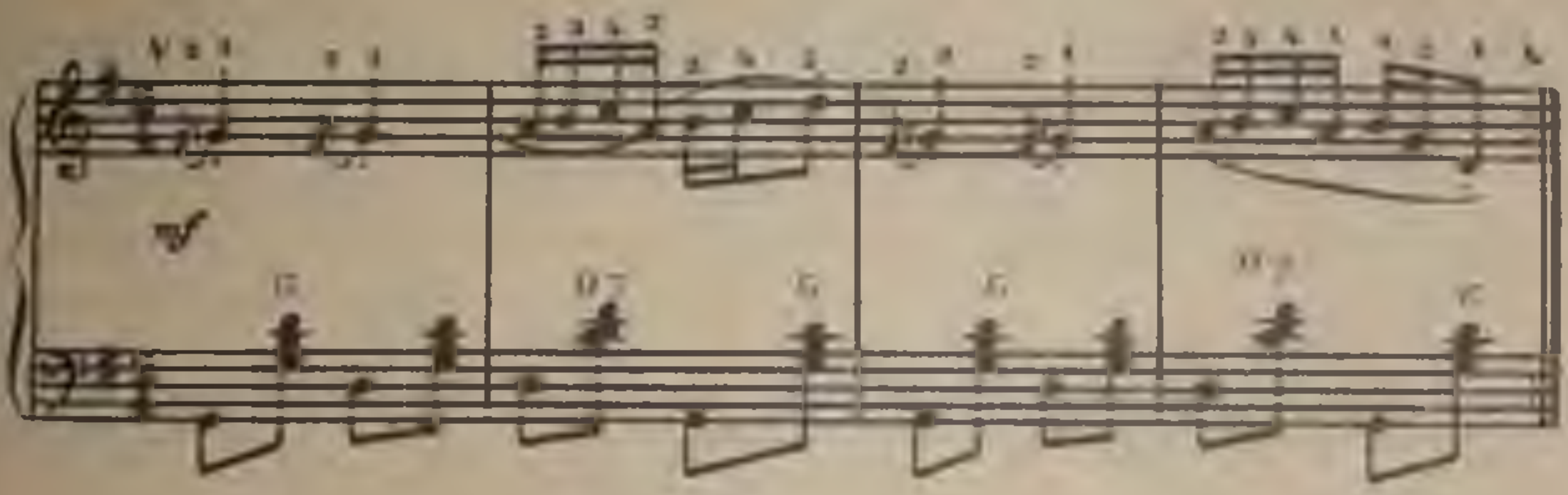

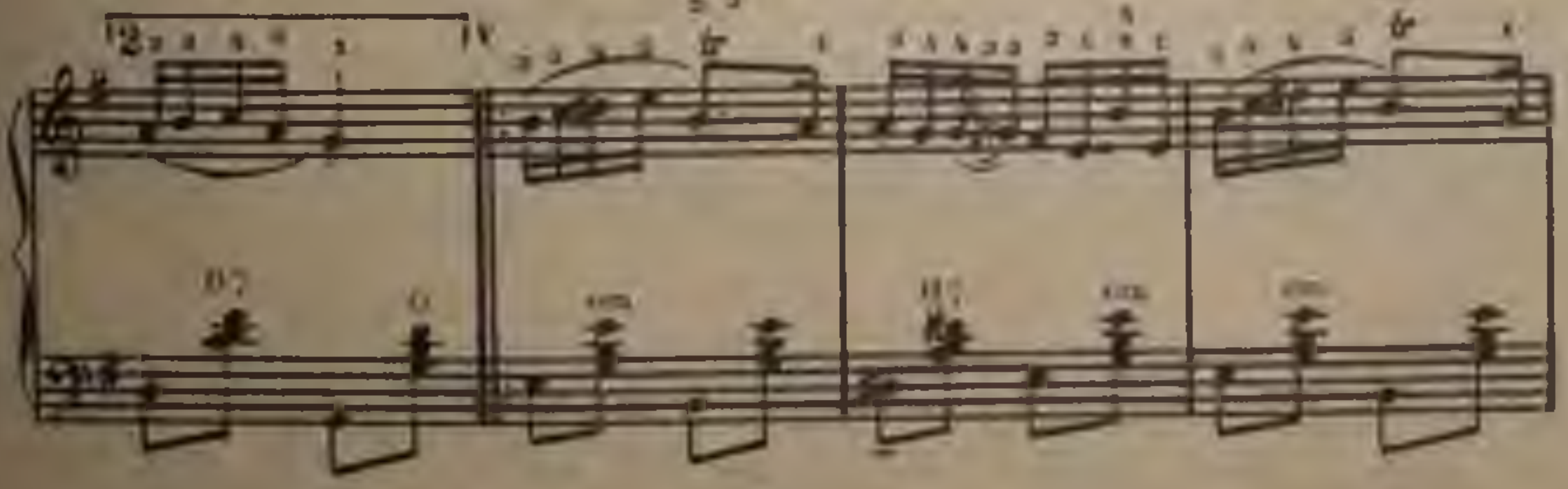

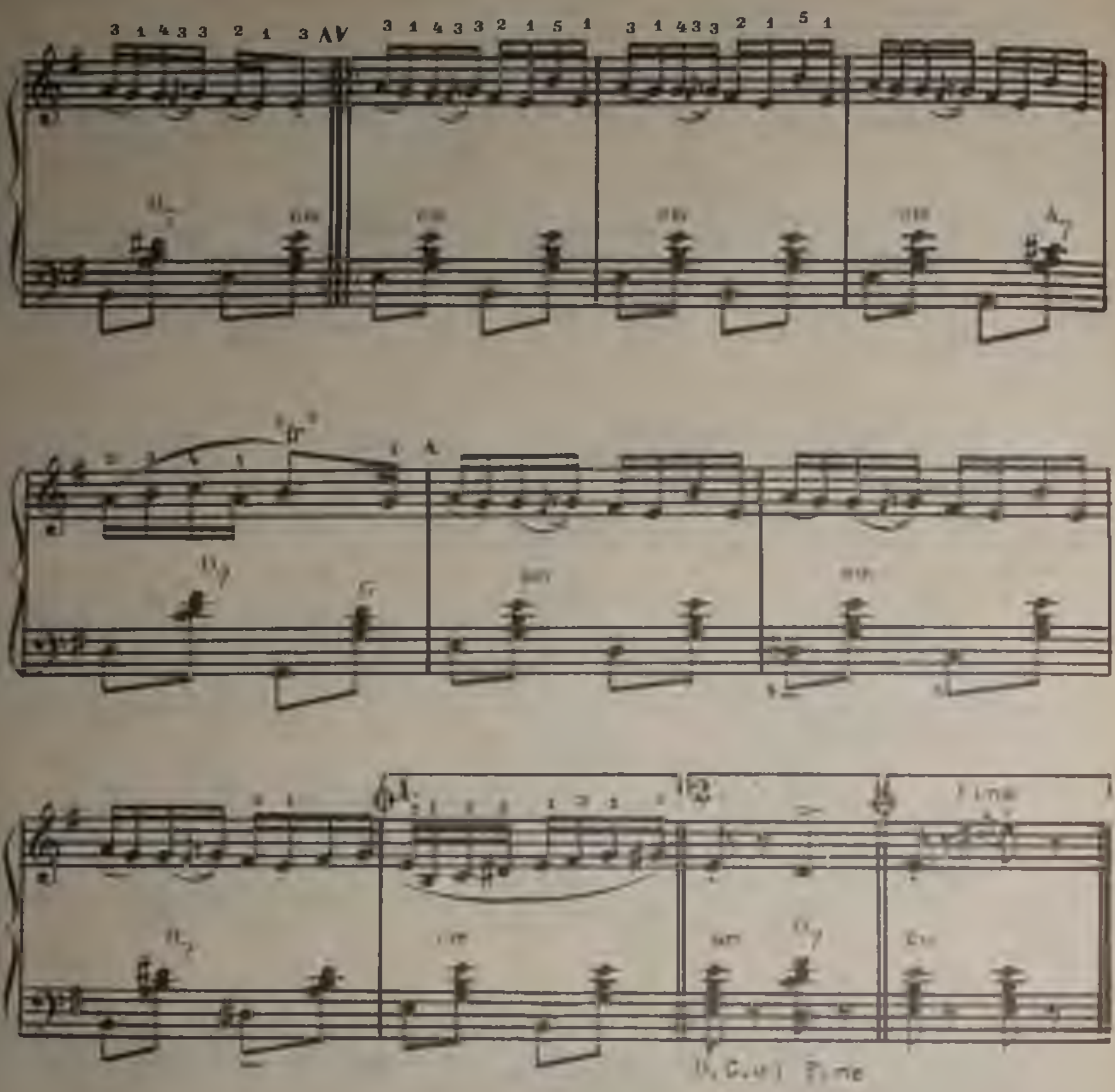

TRIOLETUL

Știm, că durata valorii notelor se împarte în două părți egale între ele, care se numesc diviziune binară.

Împărțirea valorii notelor în trei părți egale în loc de două este o împărțire ternară, numită *triolet*, care se notează cu cifra 3 și semnul legato sau paranteză patrată, notată orizontal. Diviziunea ternară se interpretează în aceeași unitate de timp ca și diviziunea binară.

Durata valorii notelor se mai poate împărţi în 5, 6, 7, ş. a. m. d. părţi egale care dau naştere la :

Cvintolet

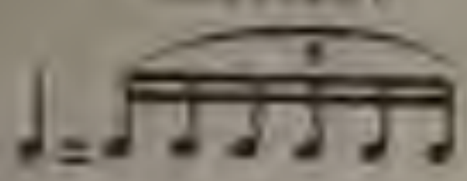

Septolet ş.a.m.d.

Exercitiu cu triolet

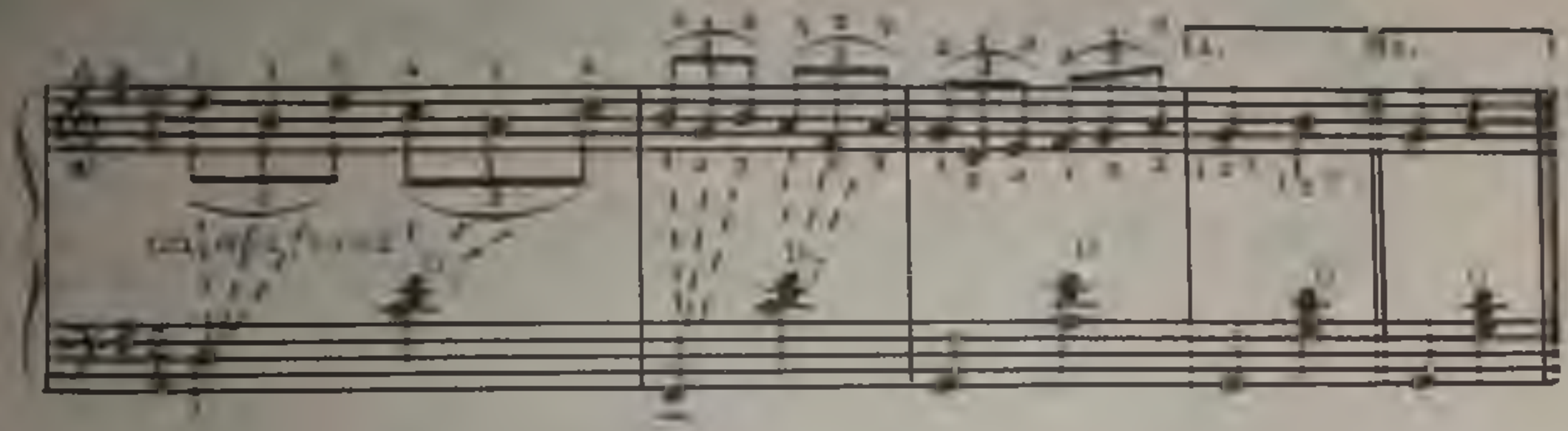

În exerciţiul de mai sus fiecare optime din triolet se numără aparte :

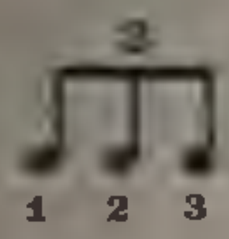

în aşa fel, ca durata lor să fie egală.

Pătrimile din tactul 4 se numără la rîndul lor, 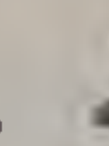

adică durata pătrimii trebuie să fie egală cu un triolet.

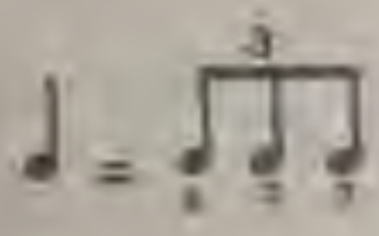

EXERCIŢIU CU TRIOLET

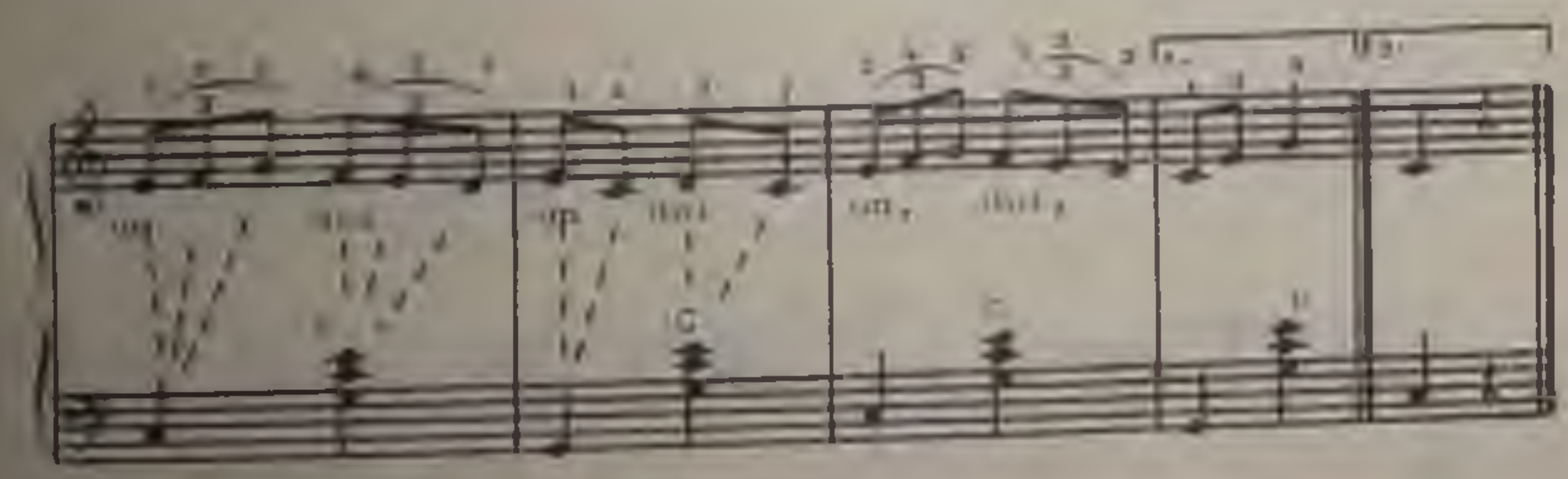

În tactul I al exerciţiului de mai sus, la o pătrime cîntată, la başi se cîntă trei optimi egale la partea dreaptă, iar în tactul 2, la o pătrime cîntată la başi se cîntă două optimi la partea dreaptă.

Dificultatea executării constă în împărţirea corectă a diviziunilor ternare şi binare la aceeaşi unitate de timp. Pentru a deprinde interpretarea corecta a trioletului, este necesar de a executa exerciţiile de mai sus un timp mai încetinit.

STUDIU
C. Rotaru

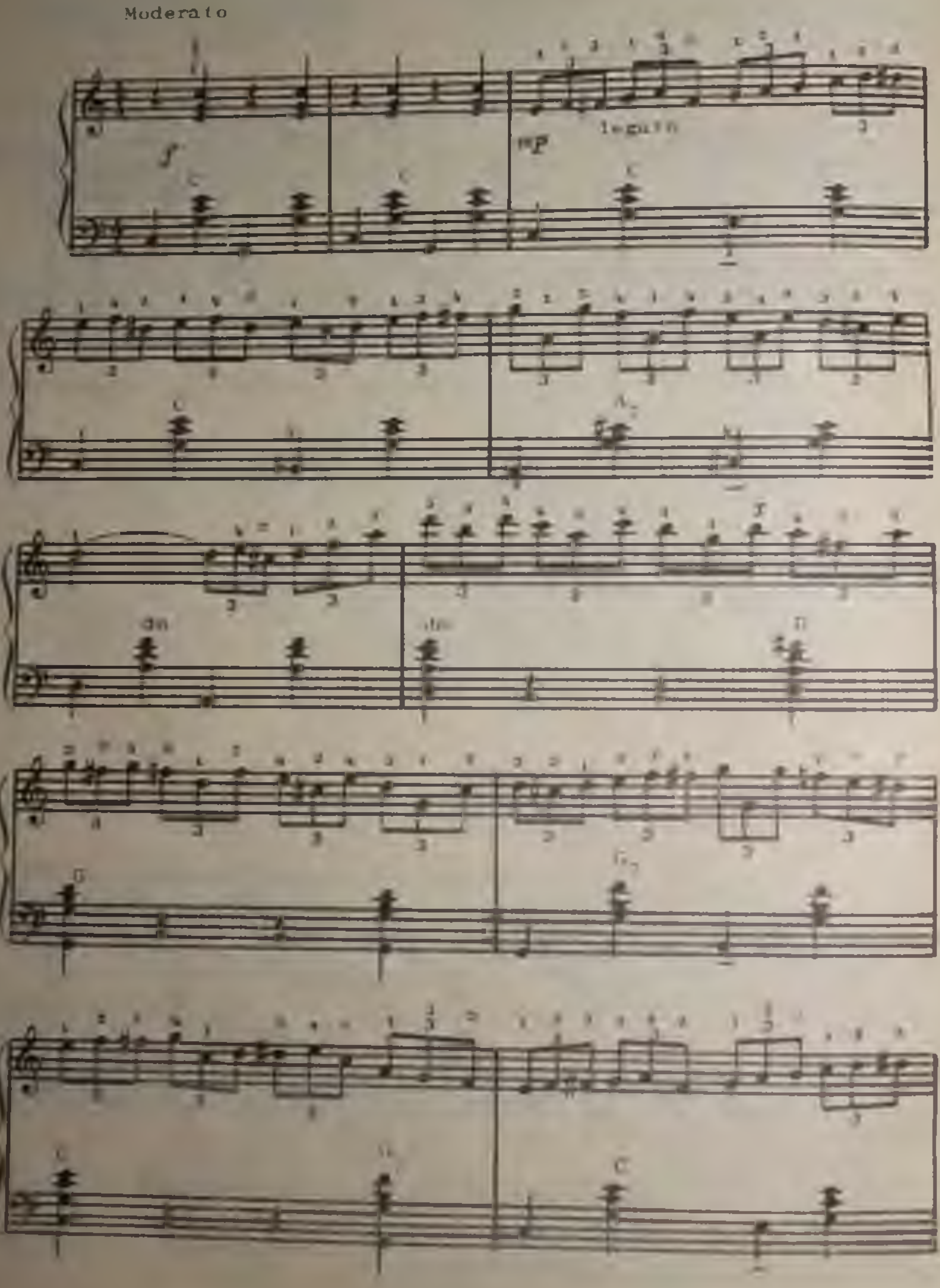

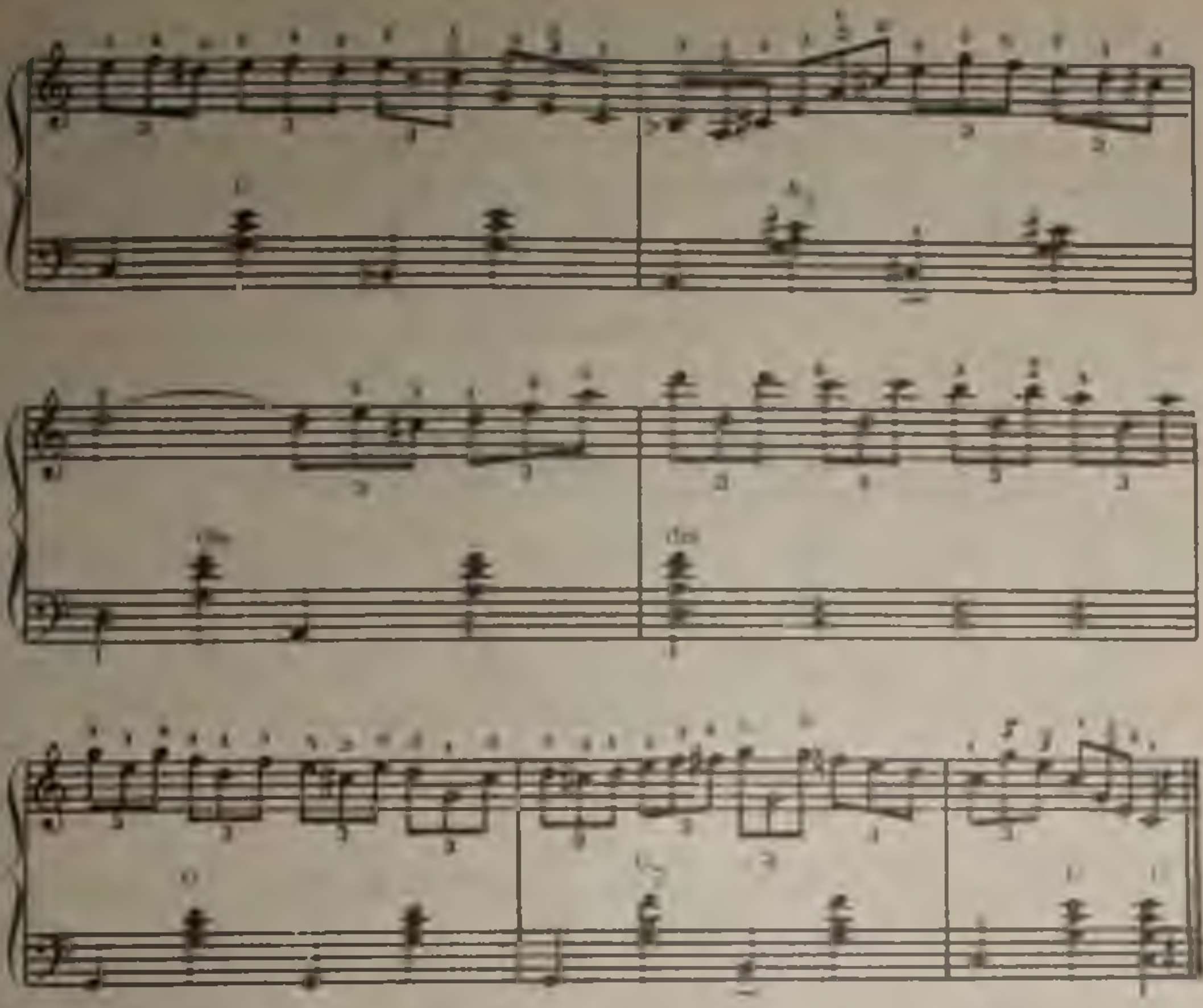

În muzica populară moldovenească deseori se întîlnesc diferite formule **ritmice executate concomitent (poliritmie)** *. Pentru poliritmie sînt caracteristice **suprapunerile de formule ritmice binare cu cele ternare****.

* 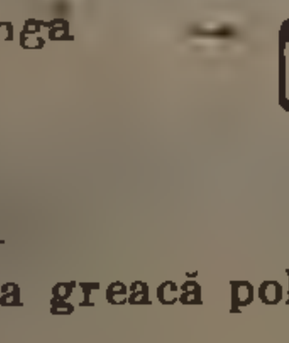

** 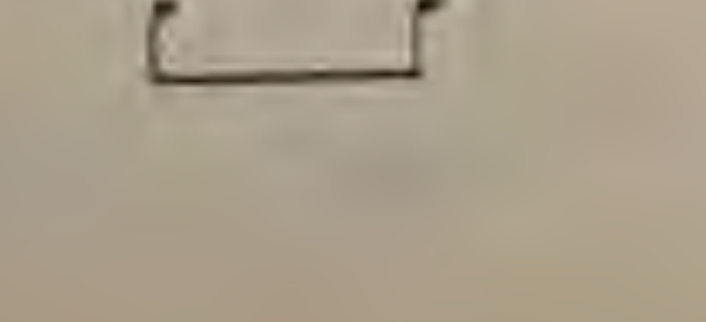

Pentru a înţelege mai bine cum se cîntă trioletul şi duoletul concomitent propunem să executaţi următorul exerciţiu ritmic:

Cu ambele mîini batem încet în masă şi numărăm în glas:

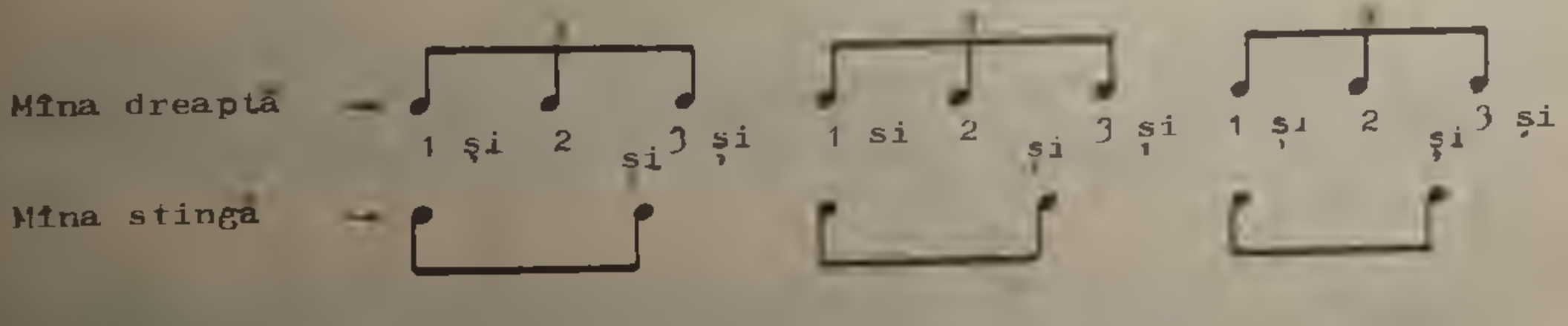

---

* În limba greacă polis — mult şi rhythmos-ritm

Dupa ce va fi însuşit exerciţiul de mai sus prin numărare cu conjuncţia „şi" se poate trece la numararea unu, doi, trei în loc de un-şi, doi-şi, trei-şi, îndreptînd atenţia ba la mina dreaptă (numărînd 1, 2, 3,), ba la stînga (numărînd unu, doi) în aceeaşi unitate de timp (pătrime).

Exerciţiu

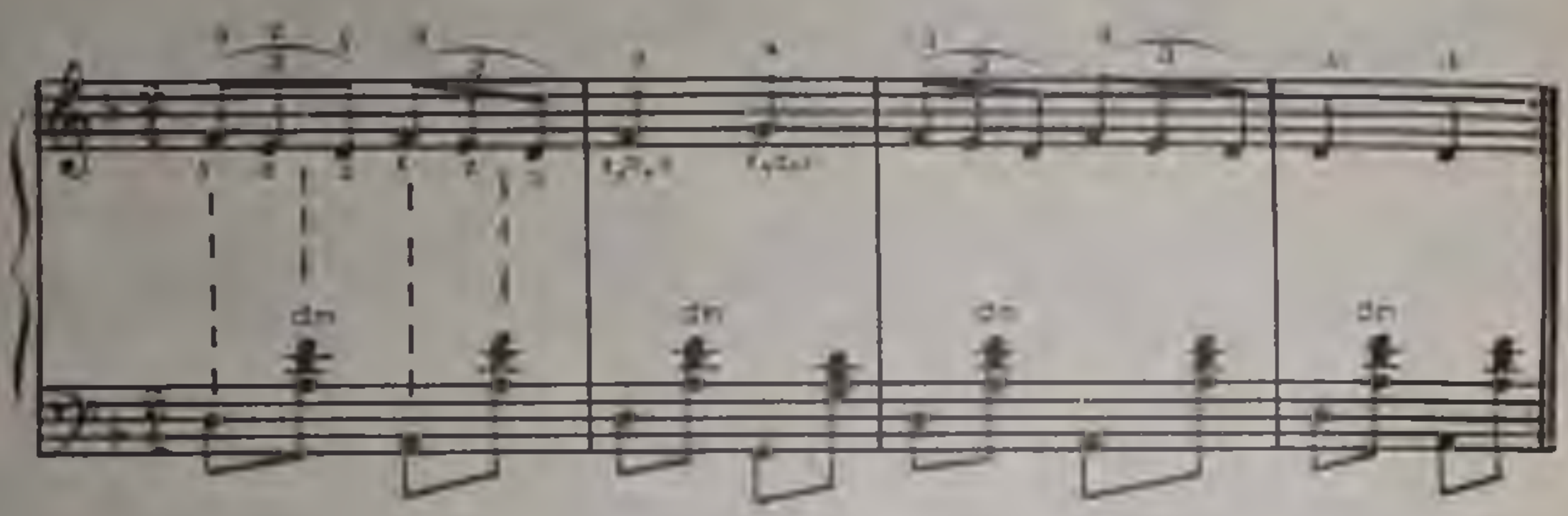

HAI, FLĂCĂI, SĂRIŢI LA JOC

Allegro

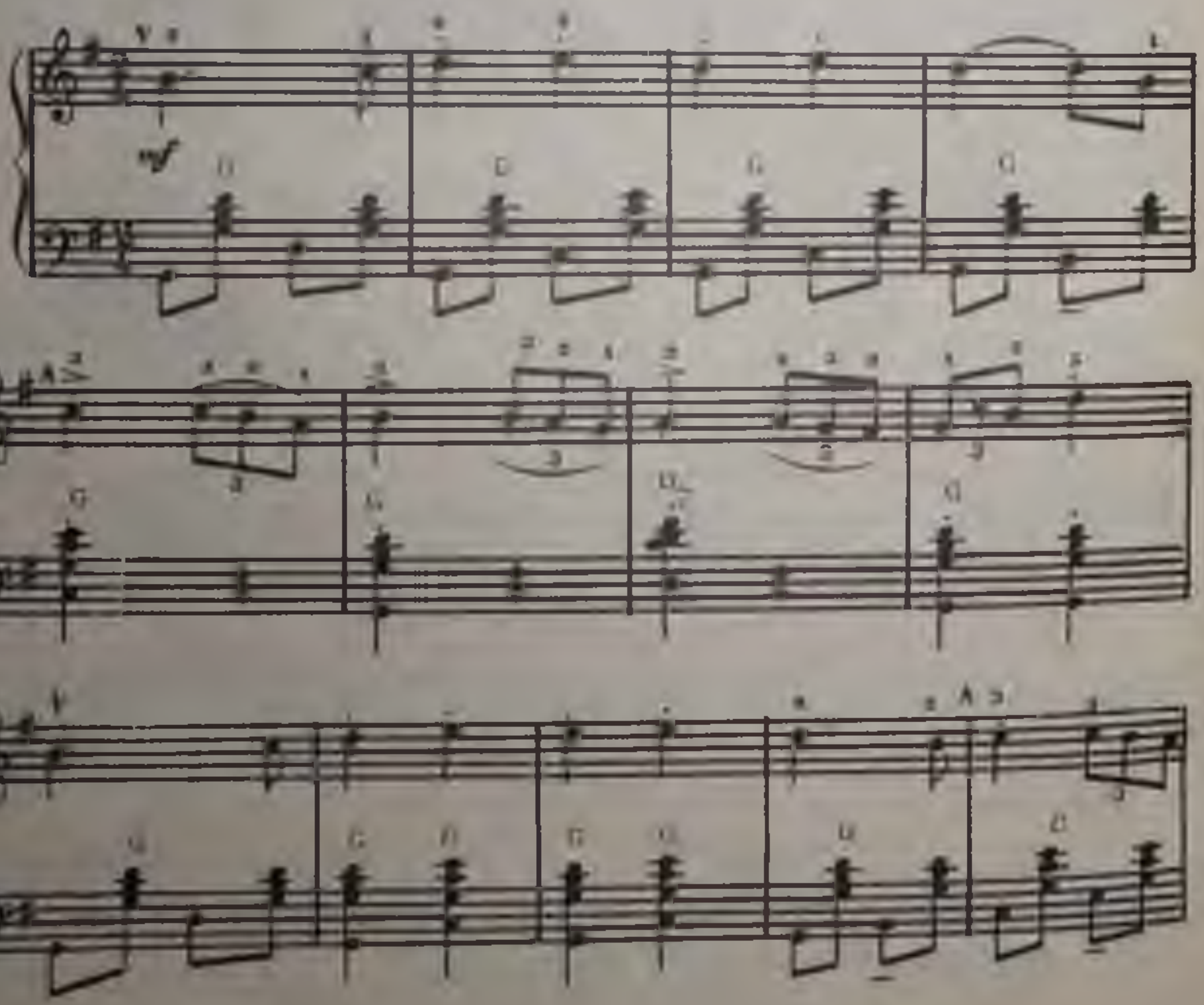

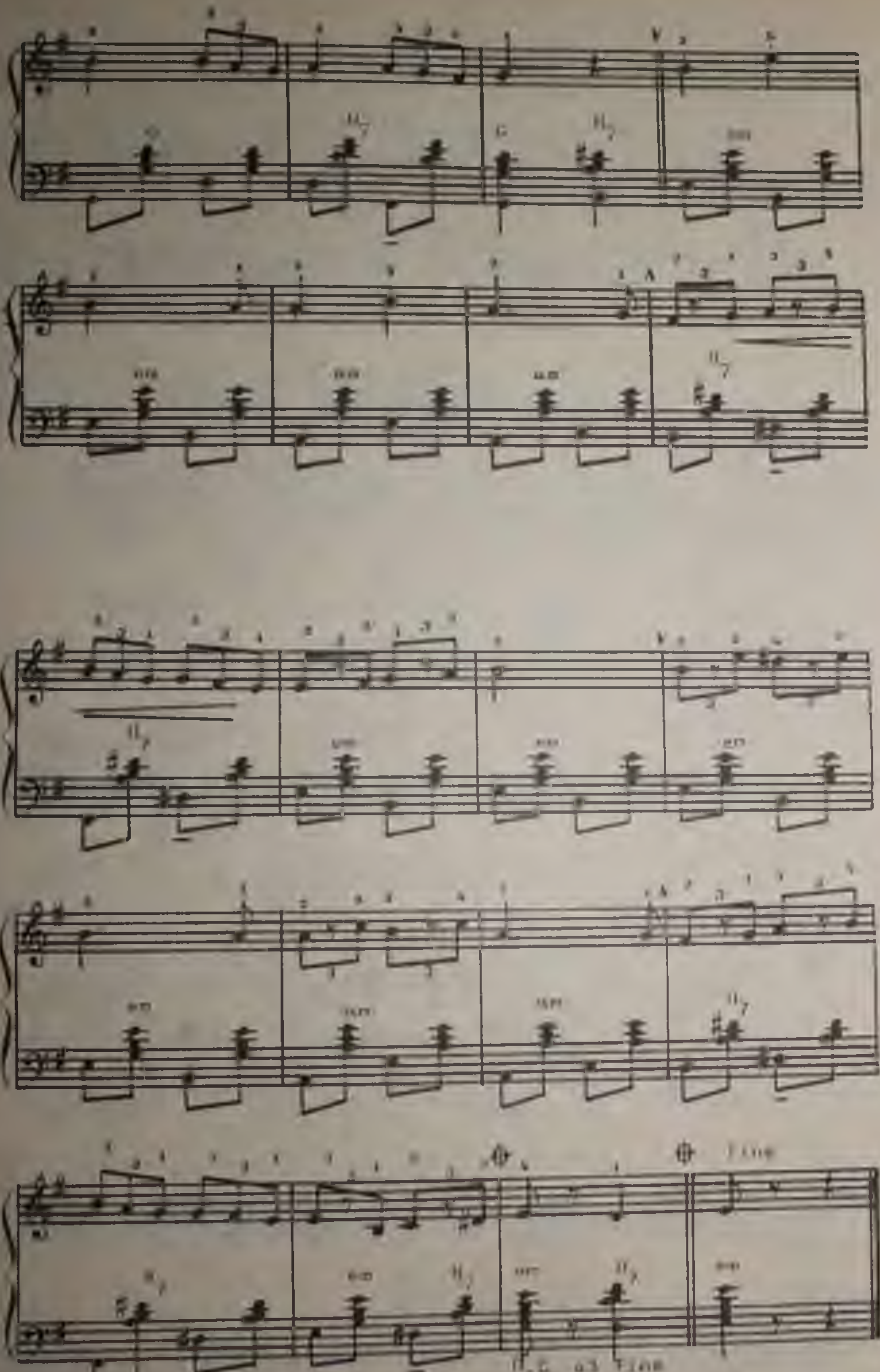

SÎRBĂ

Allegro

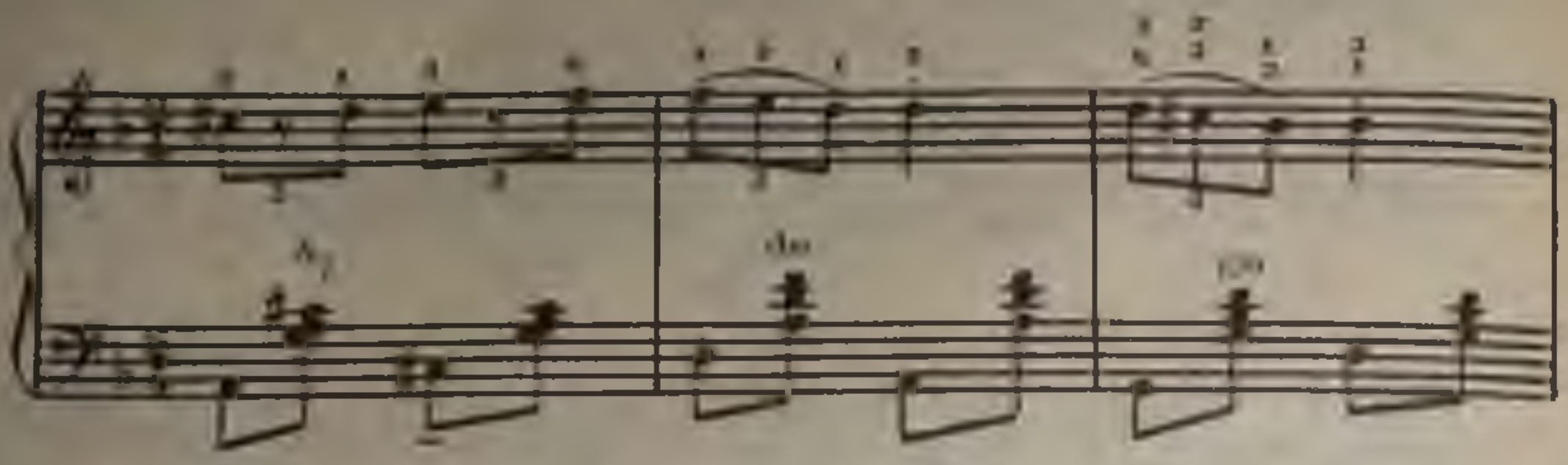
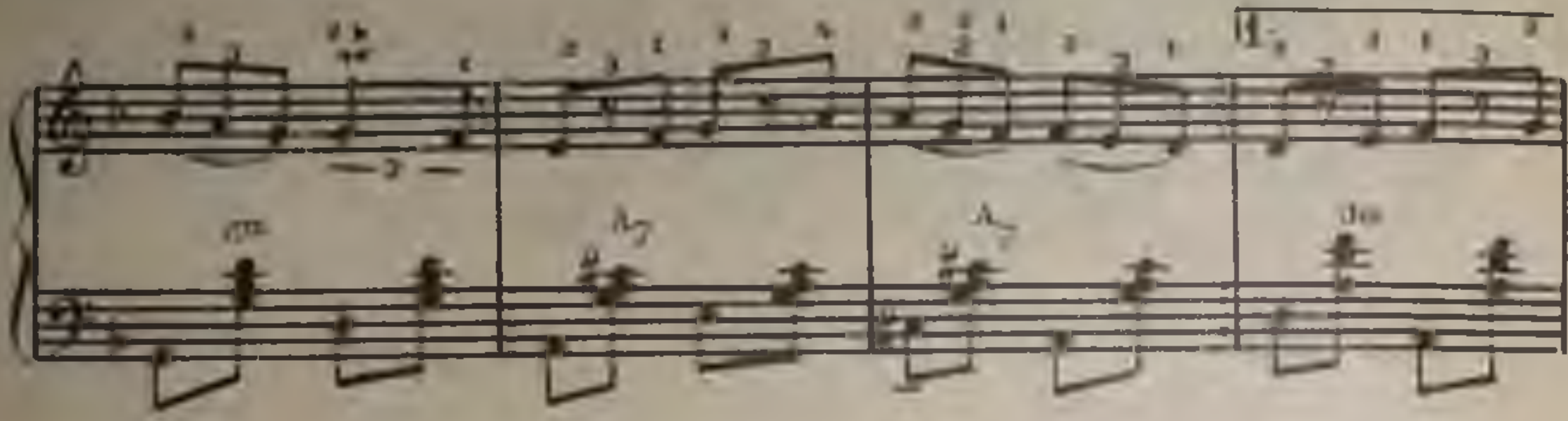
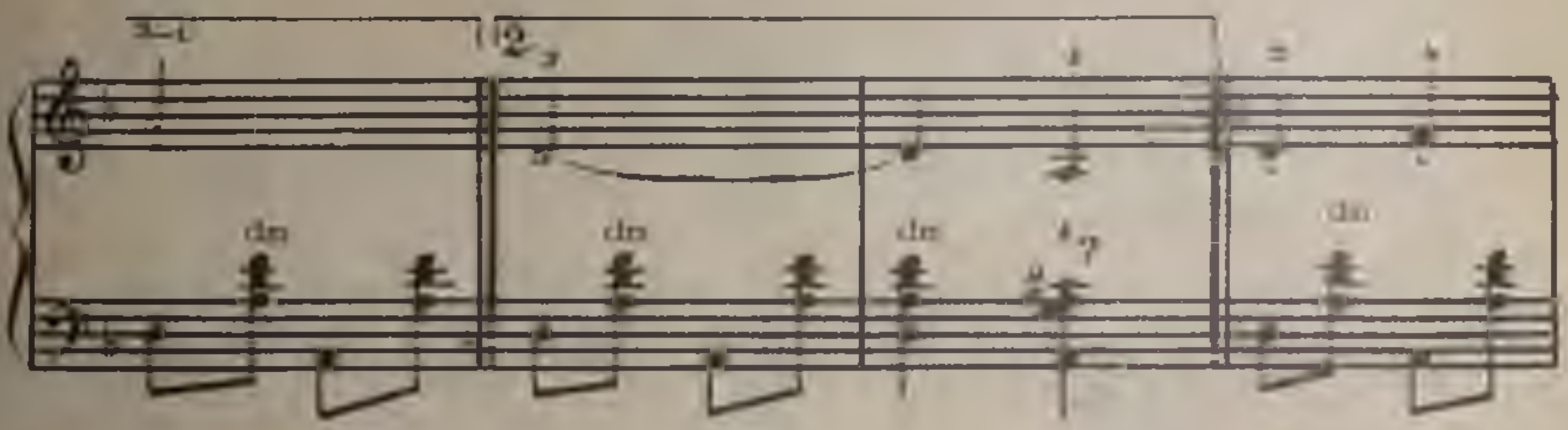
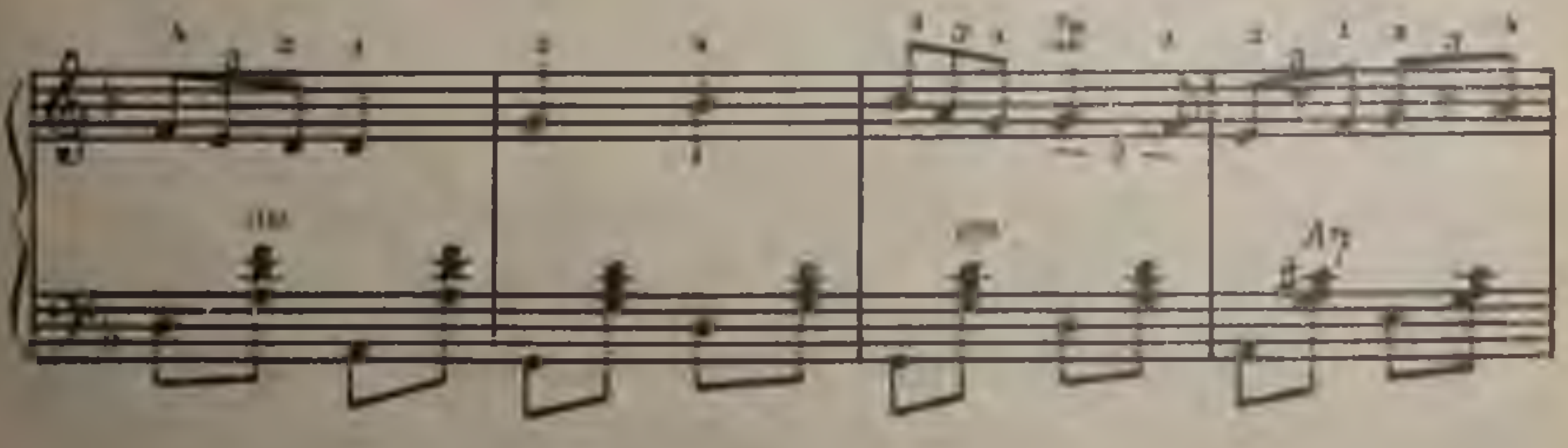
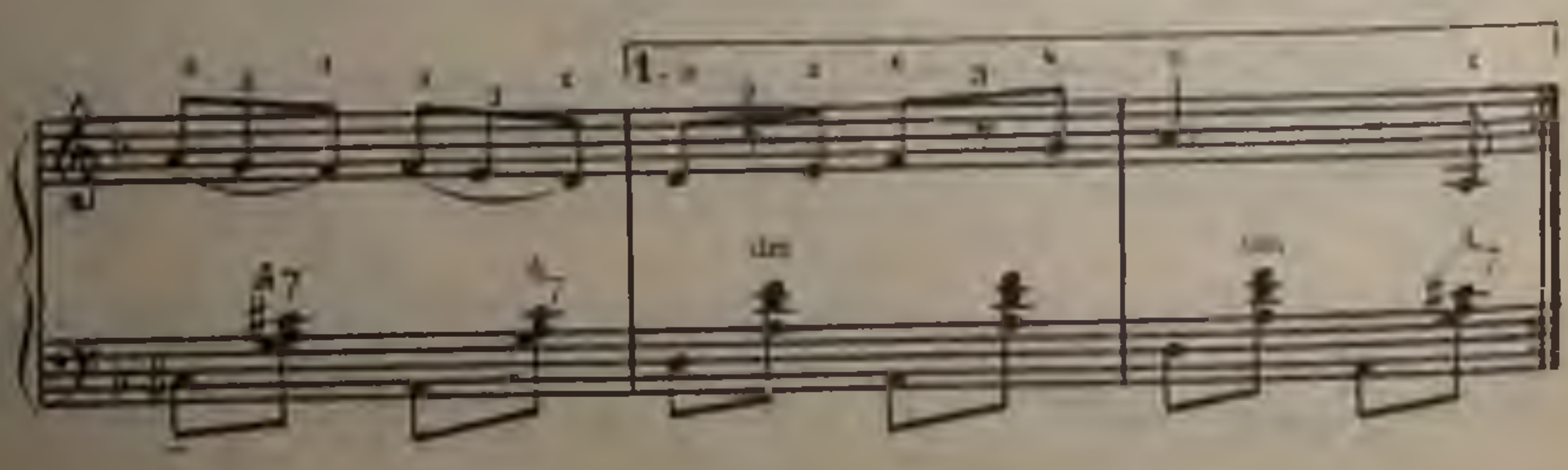

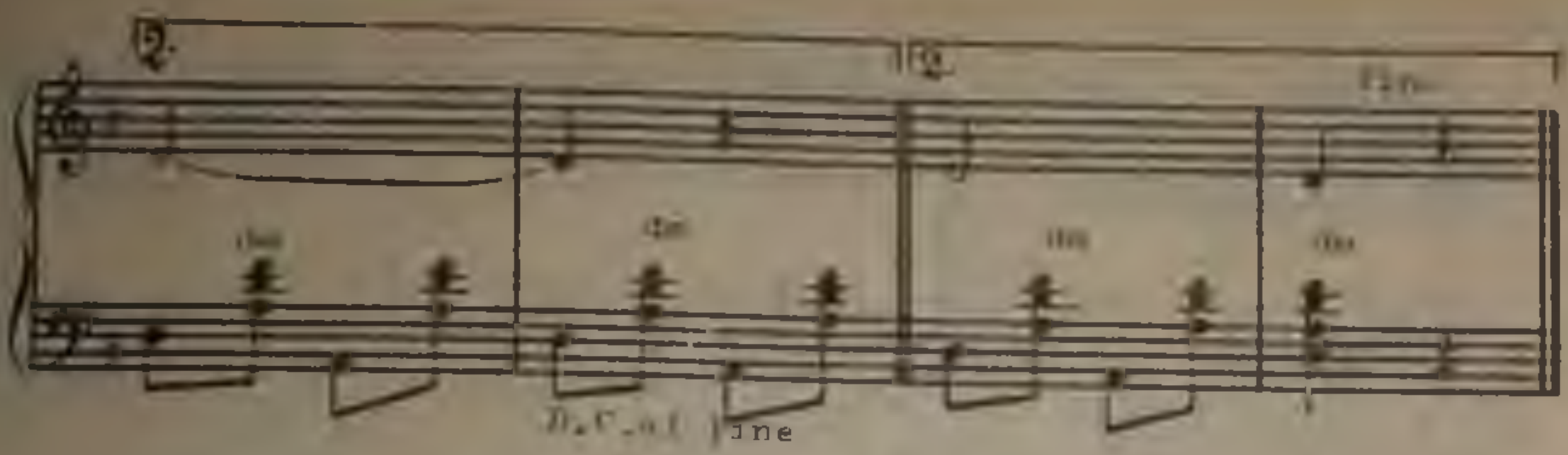

HORĂ

Allegro moderato

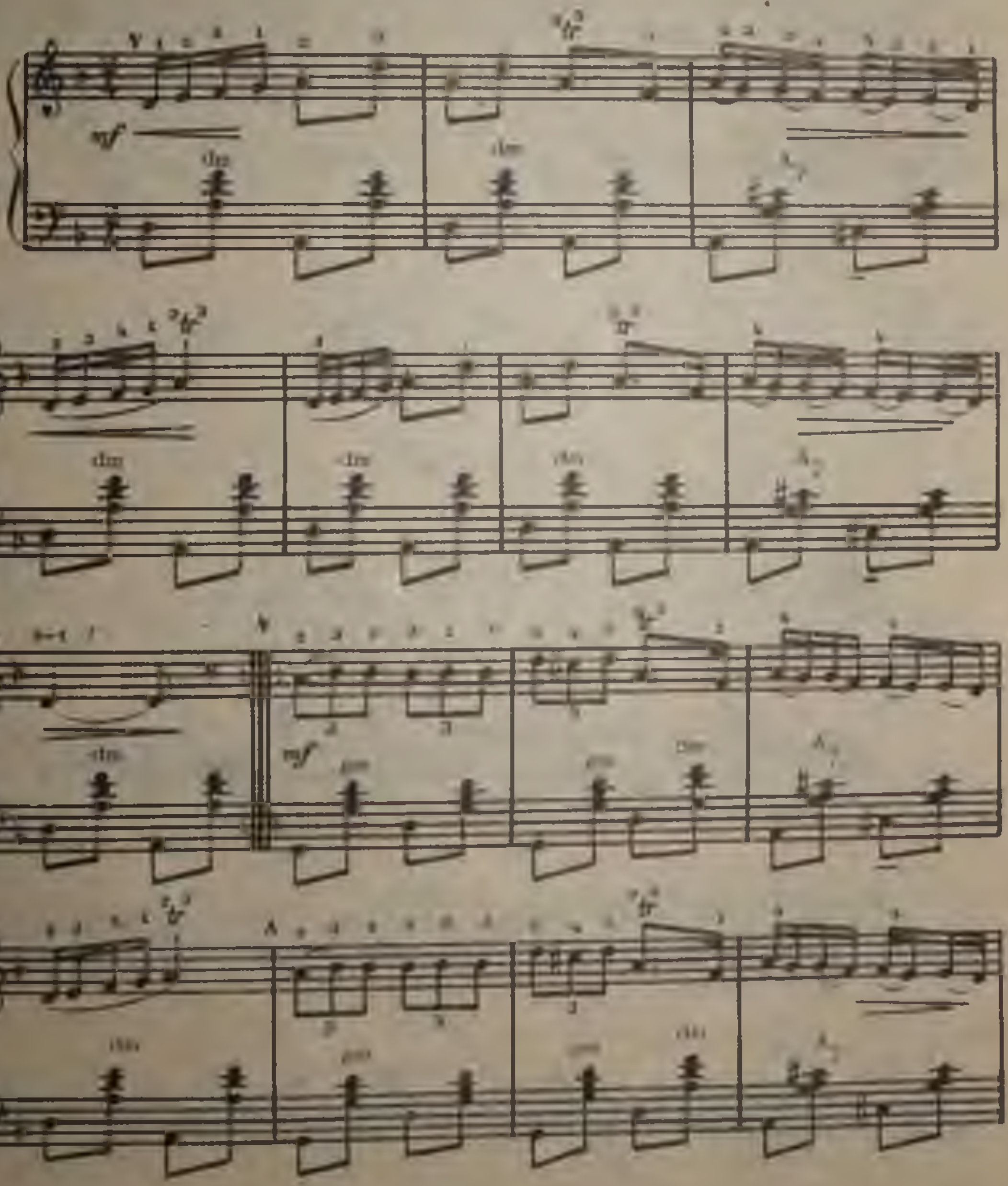

SIRBĂ

Allegro moderato

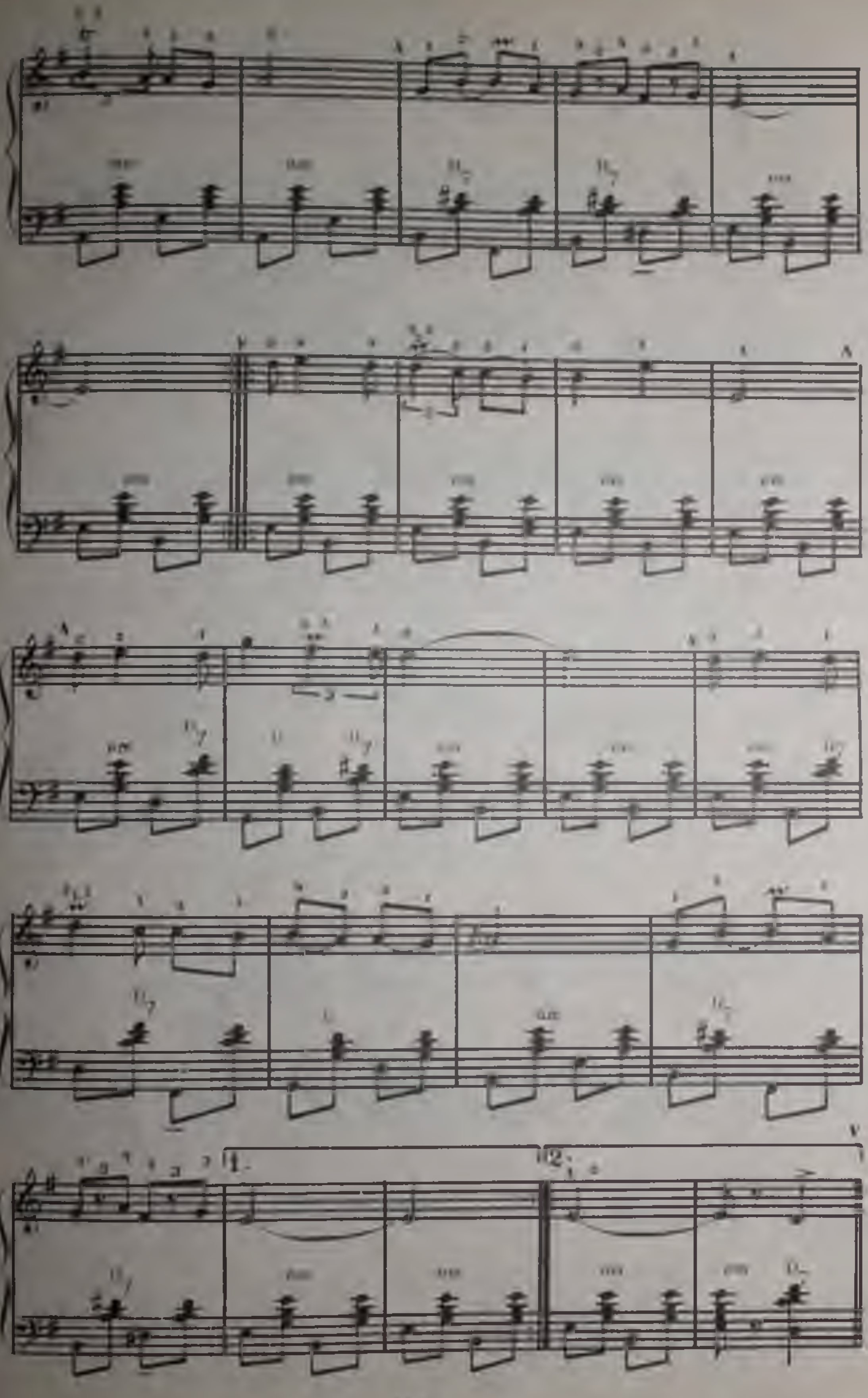

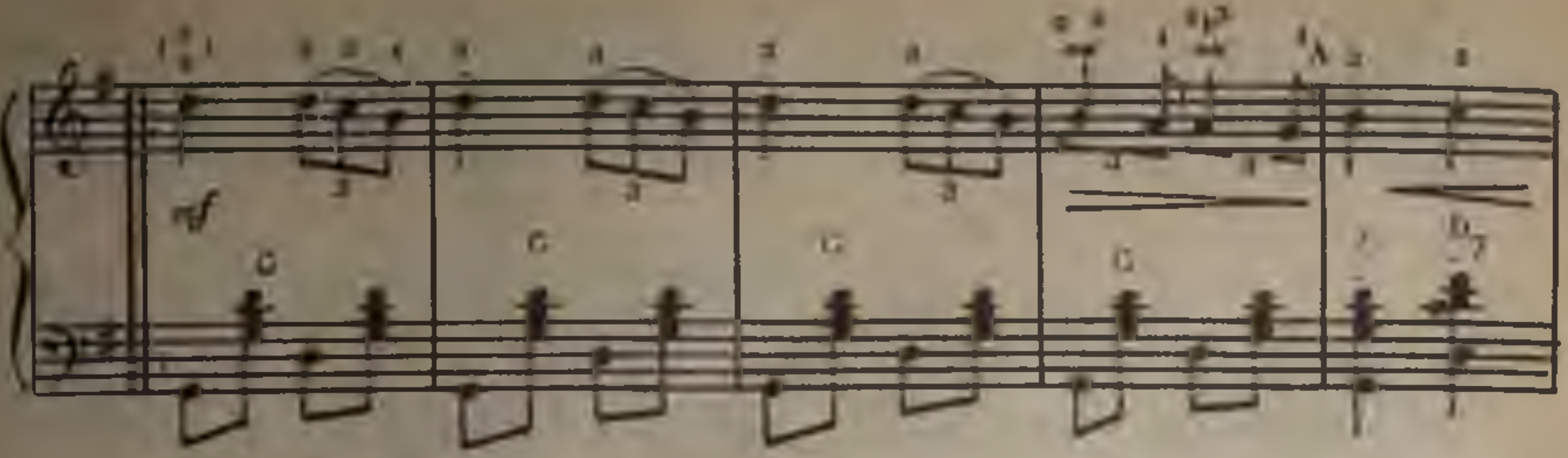
mf
C
G
G
G
B♭7

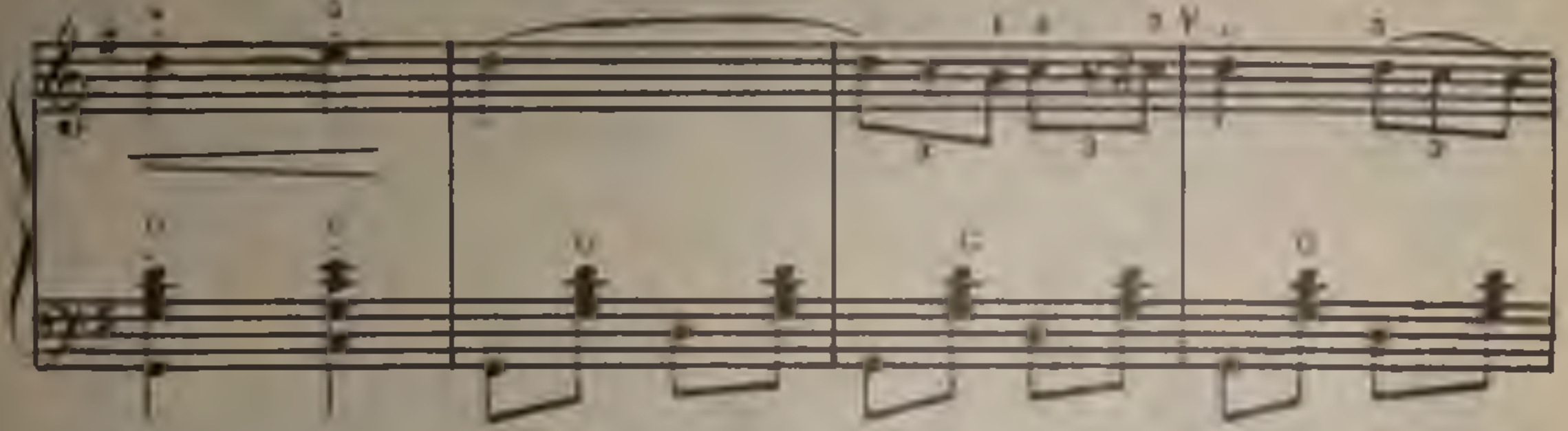
C
C
C
C
C

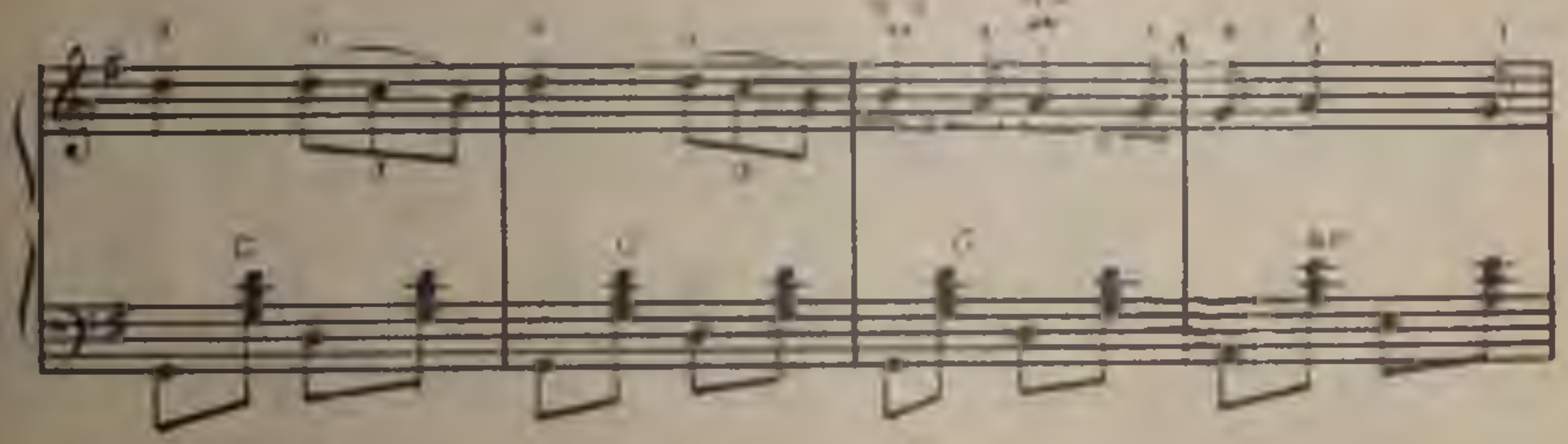
C
C
C
B♭7

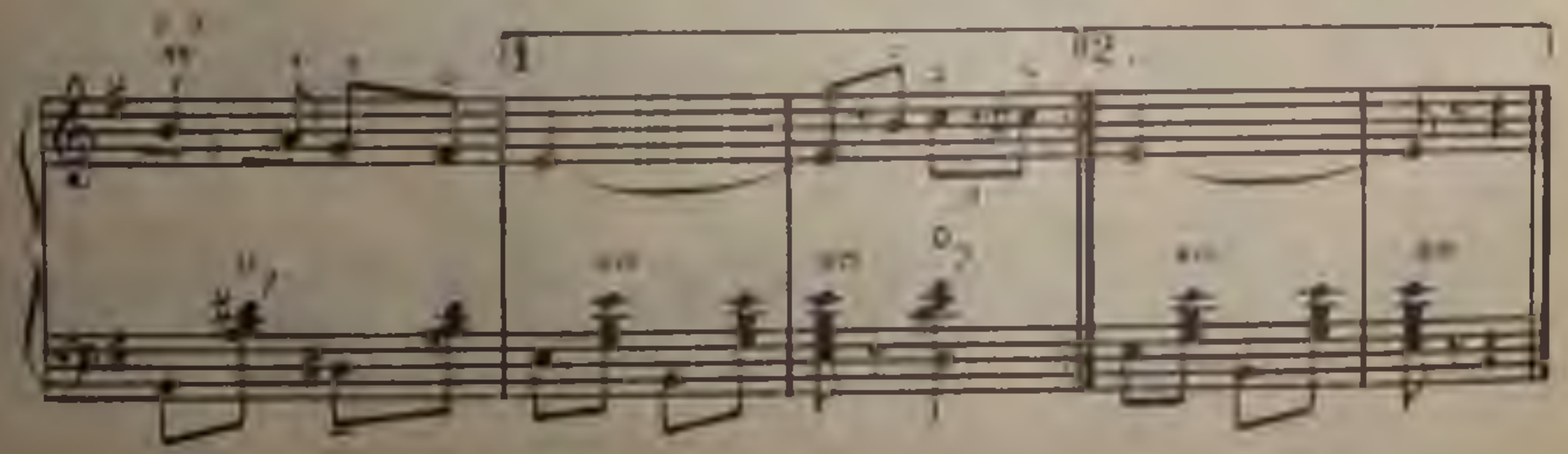

SÎRBĂ

Prelucrare de P. Neamțu

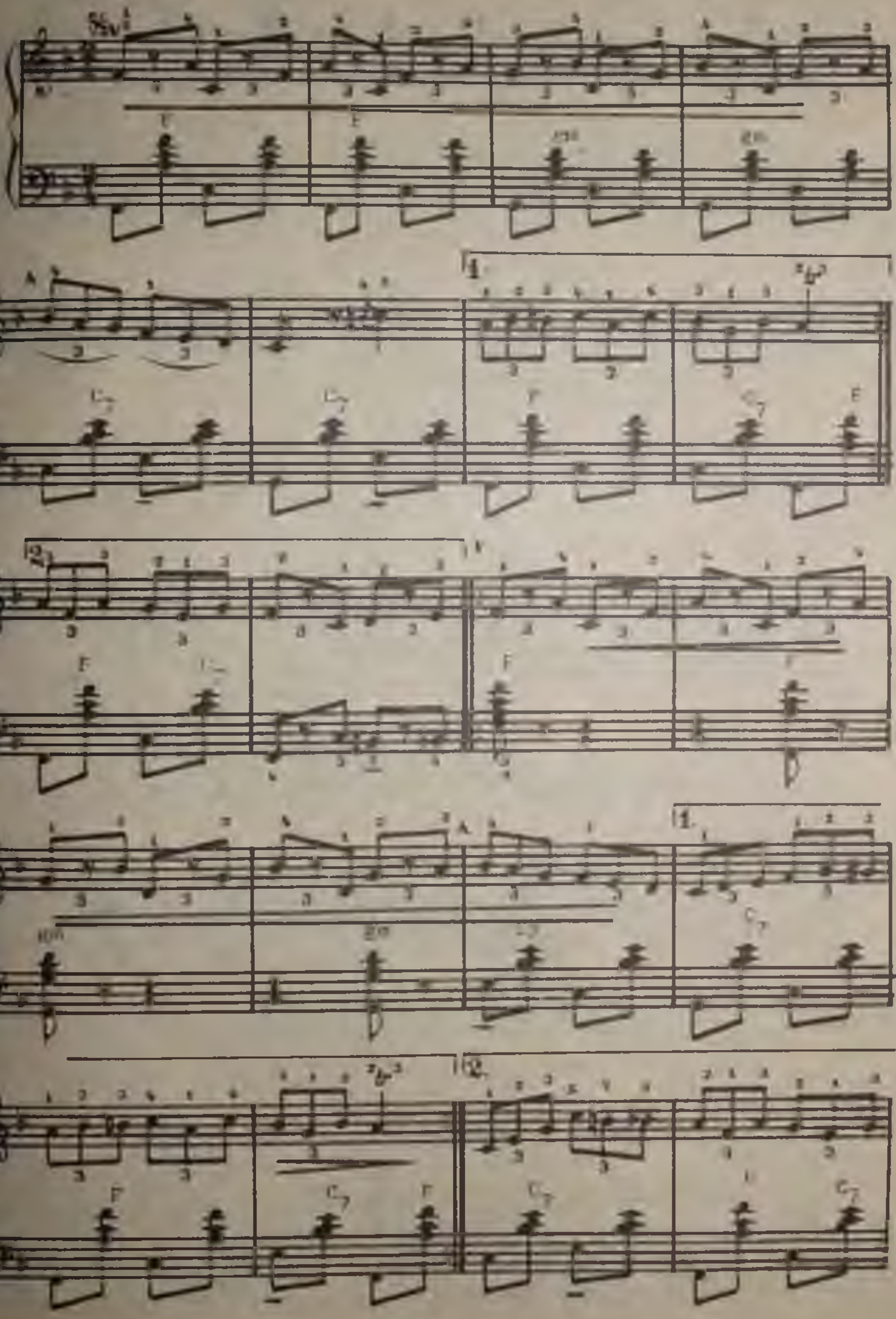

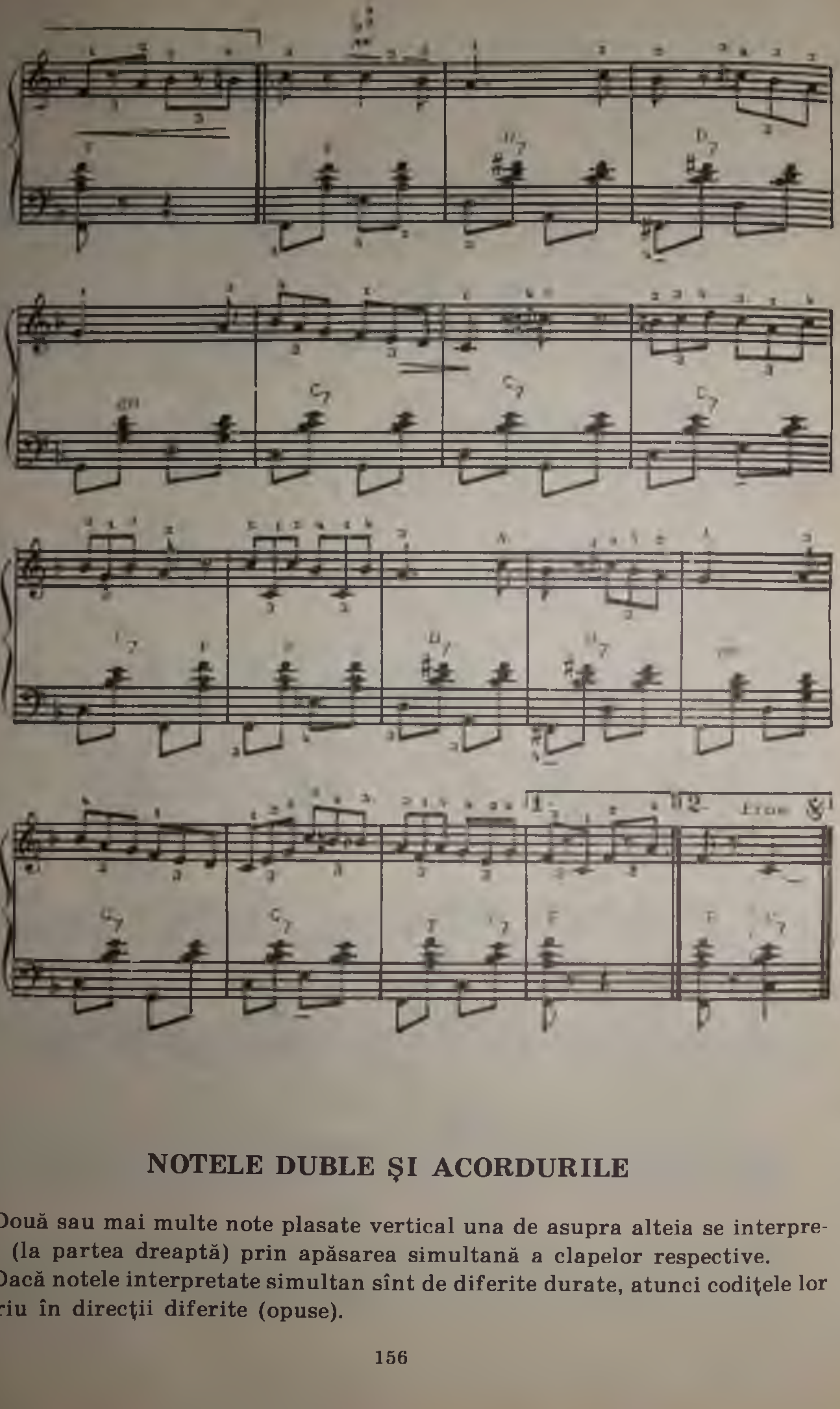

NOTELE DUBLE ŞI ACORDURILE

Două sau mai multe note plasate vertical una de asupra alteia se interpretează (la partea dreaptă) prin apăsarea simultană a clapelor respective.

Dacă notele interpretate simultan sînt de diferite durate, atunci codiţele lor se scriu în direcţii diferite (opuse).

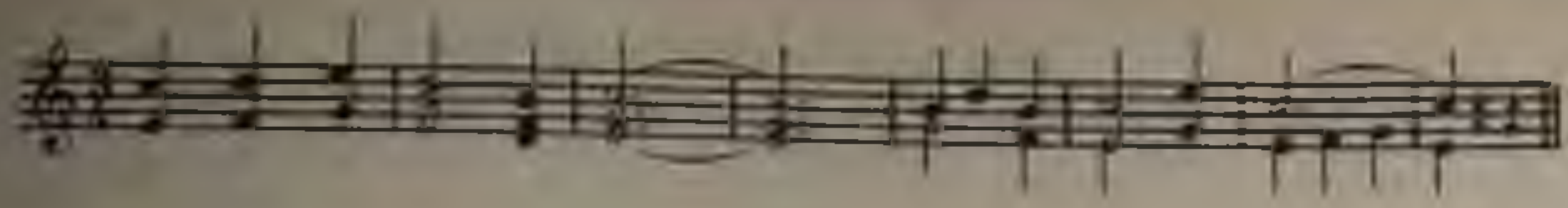

Exerciţii pregătitoare

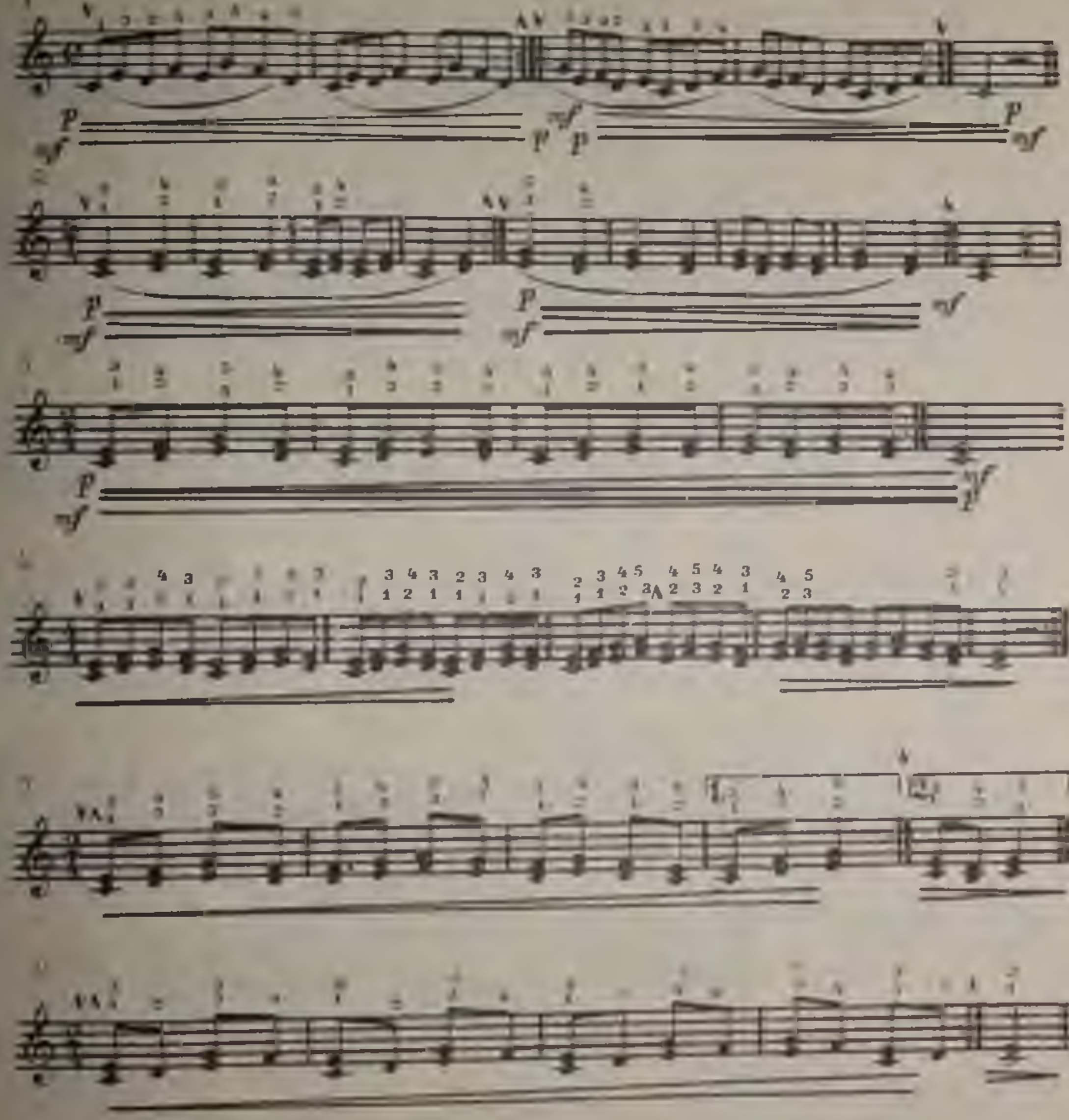

Notele duble (terţele din ex. 2. şi ex. 3) se cîntă legato.

Clapele („do-mi"; „re-fa", „mi-sol") trebuiesc apăsate şi ridicate simultan. Mîna de la încheietură trebuie să fie elastică. Ex. 2 şi 3 e de dorit sa fie cîntate în diferite tonalităţi (majore şi minore).

TRANDAFIR DE PE CETATE

Aranjament de V. Eşanu

Andante

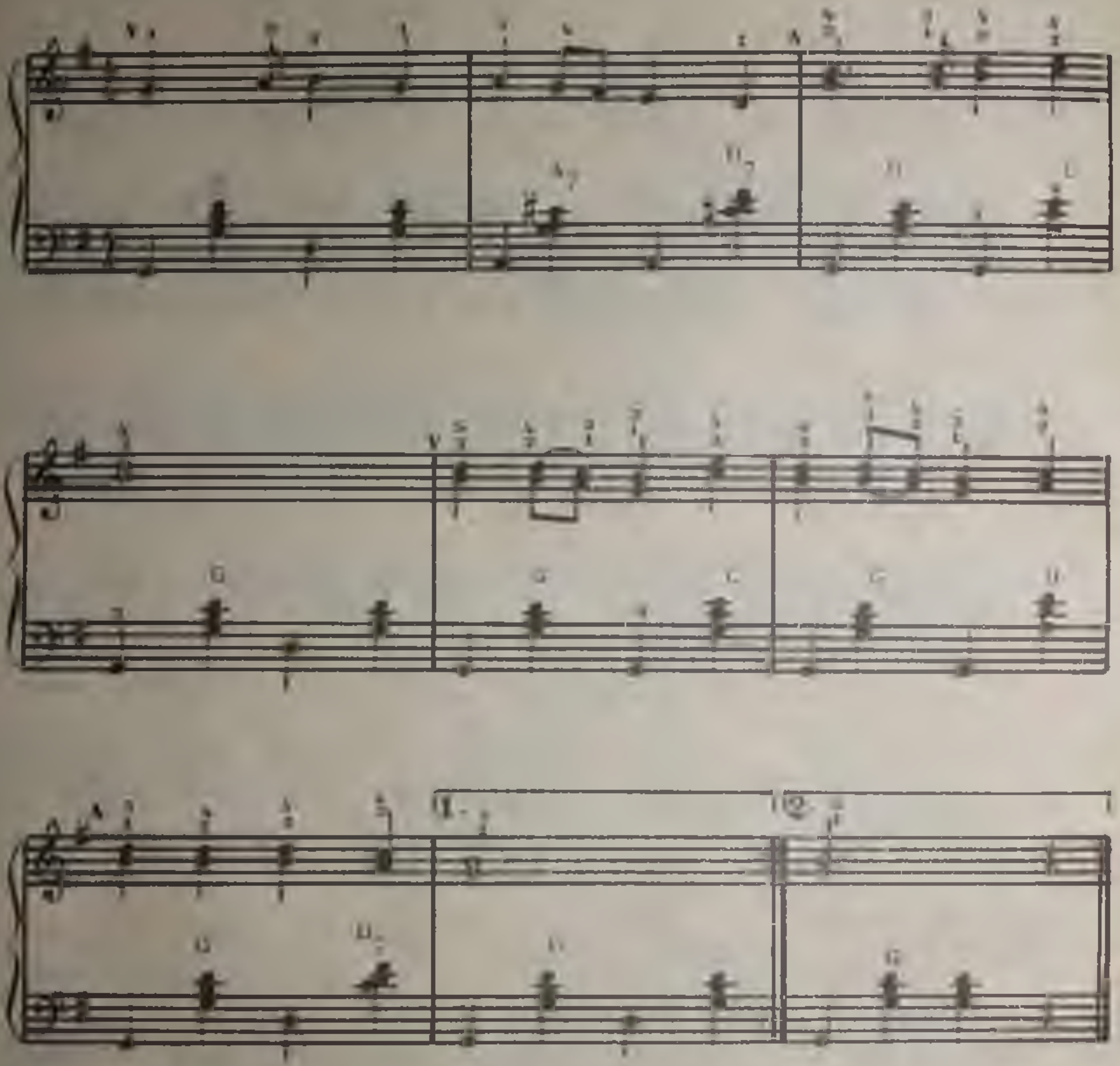

TRECU-I VALEA MORT DE SETE

Allegretto

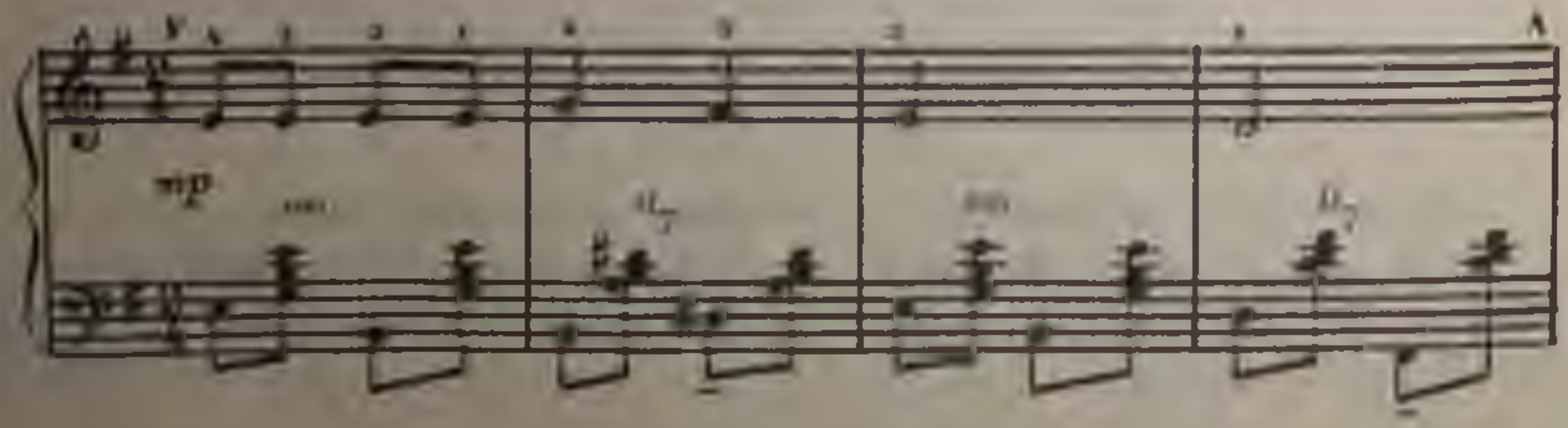

Lento

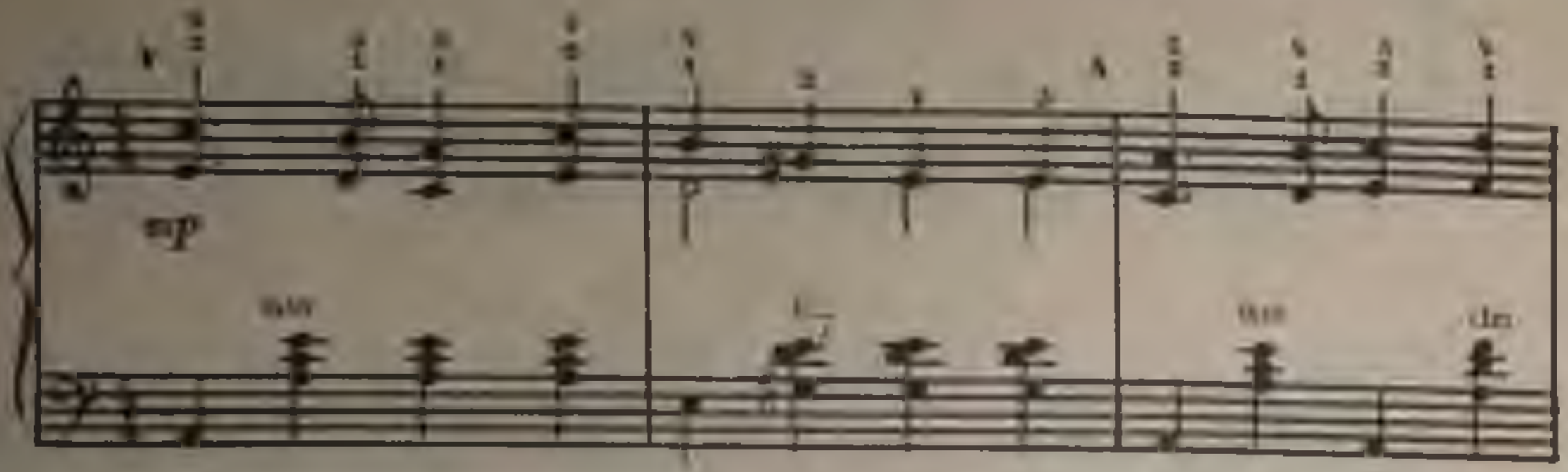

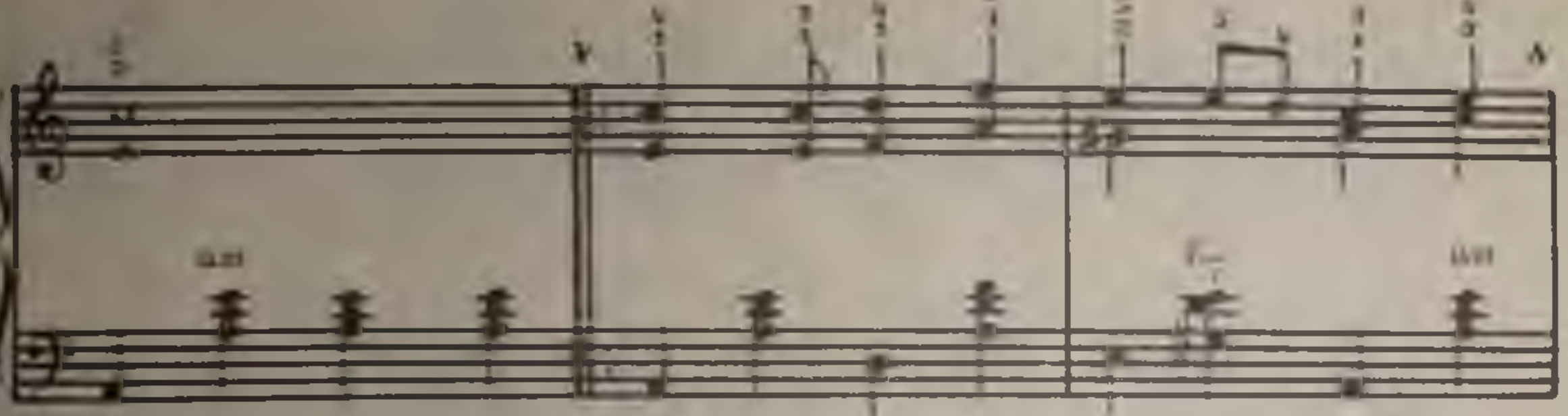

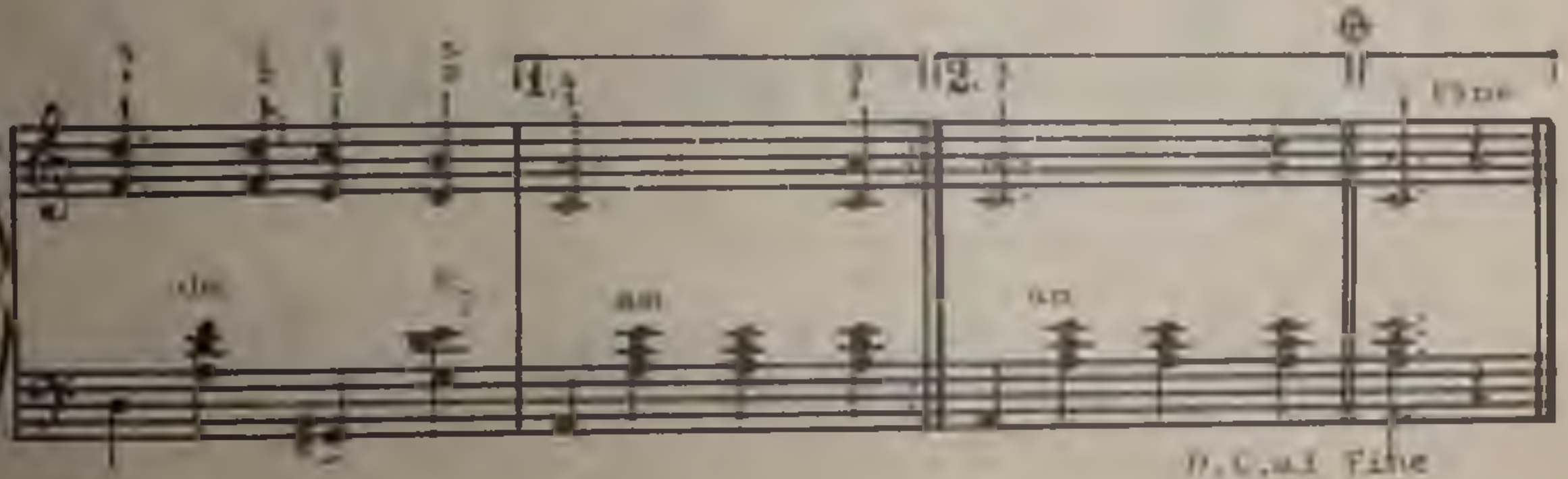

A RUGINIT FRUNZA DIN VII

Moderato

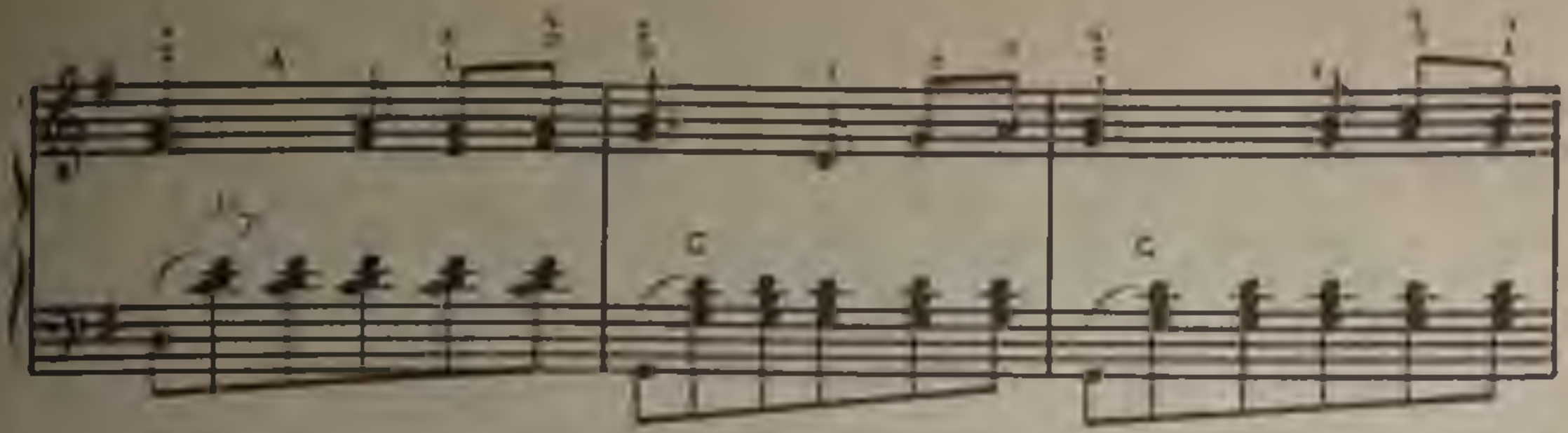

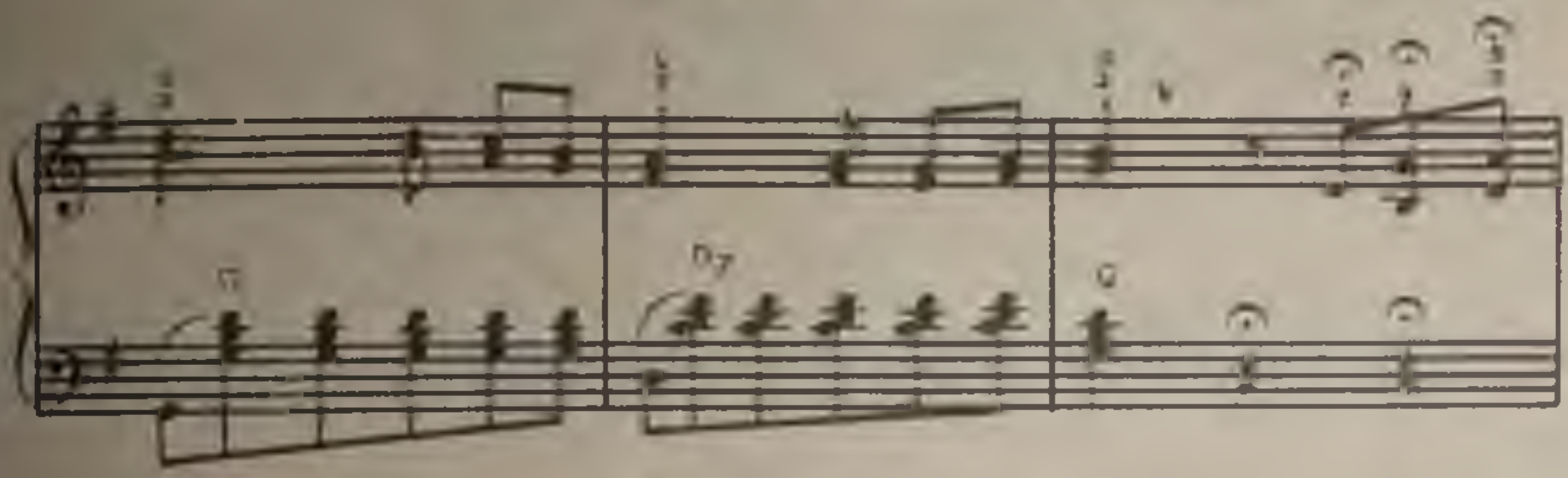

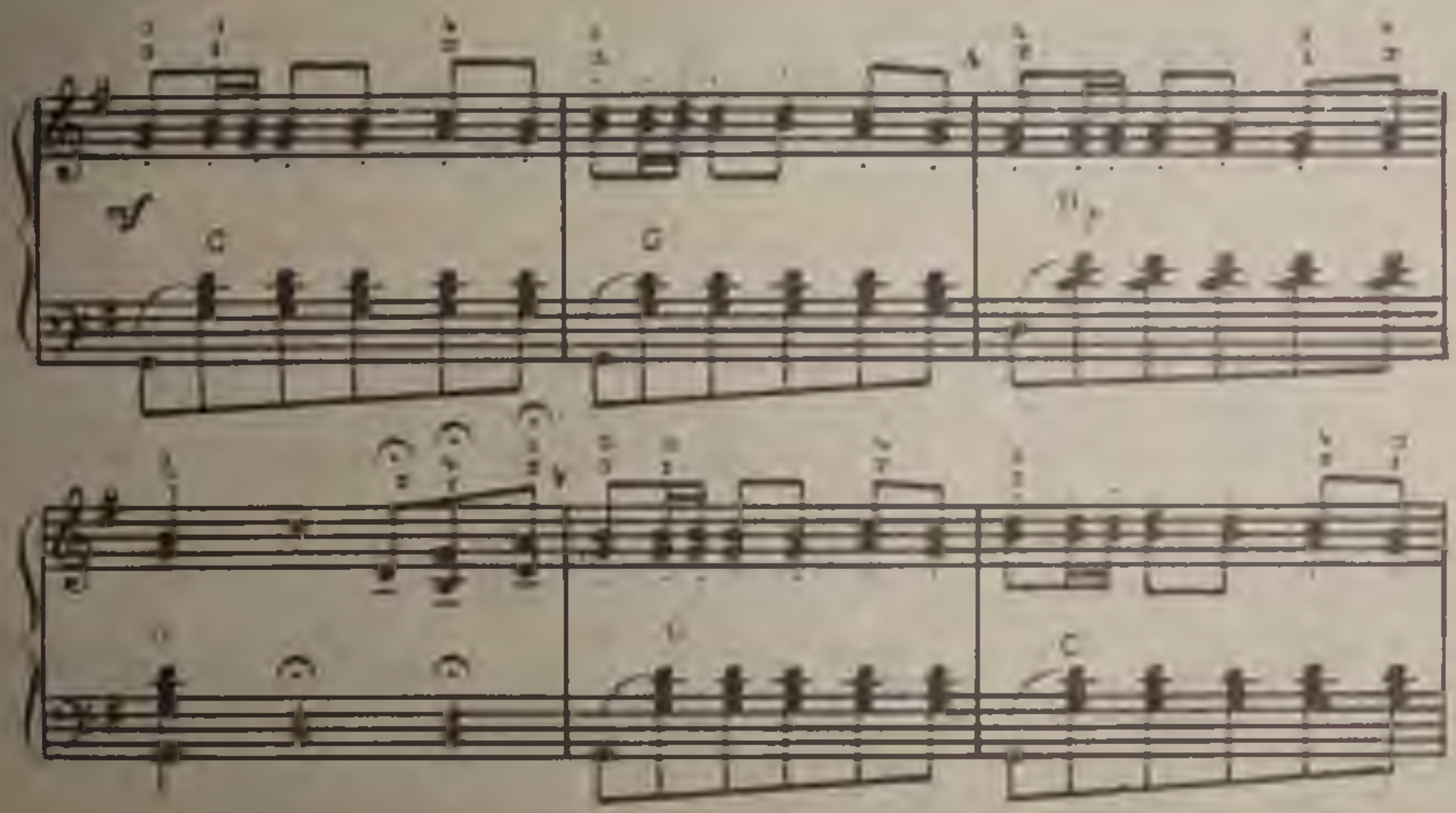

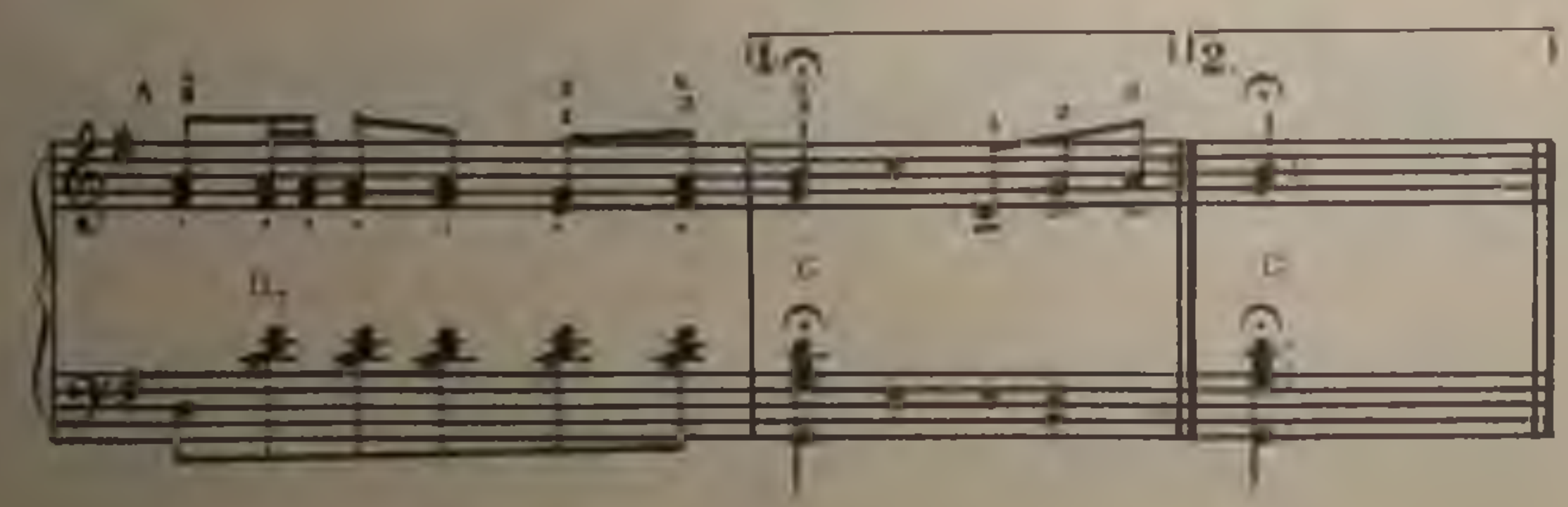

LEAGĂNUL

Aranjament de P. Neamțu

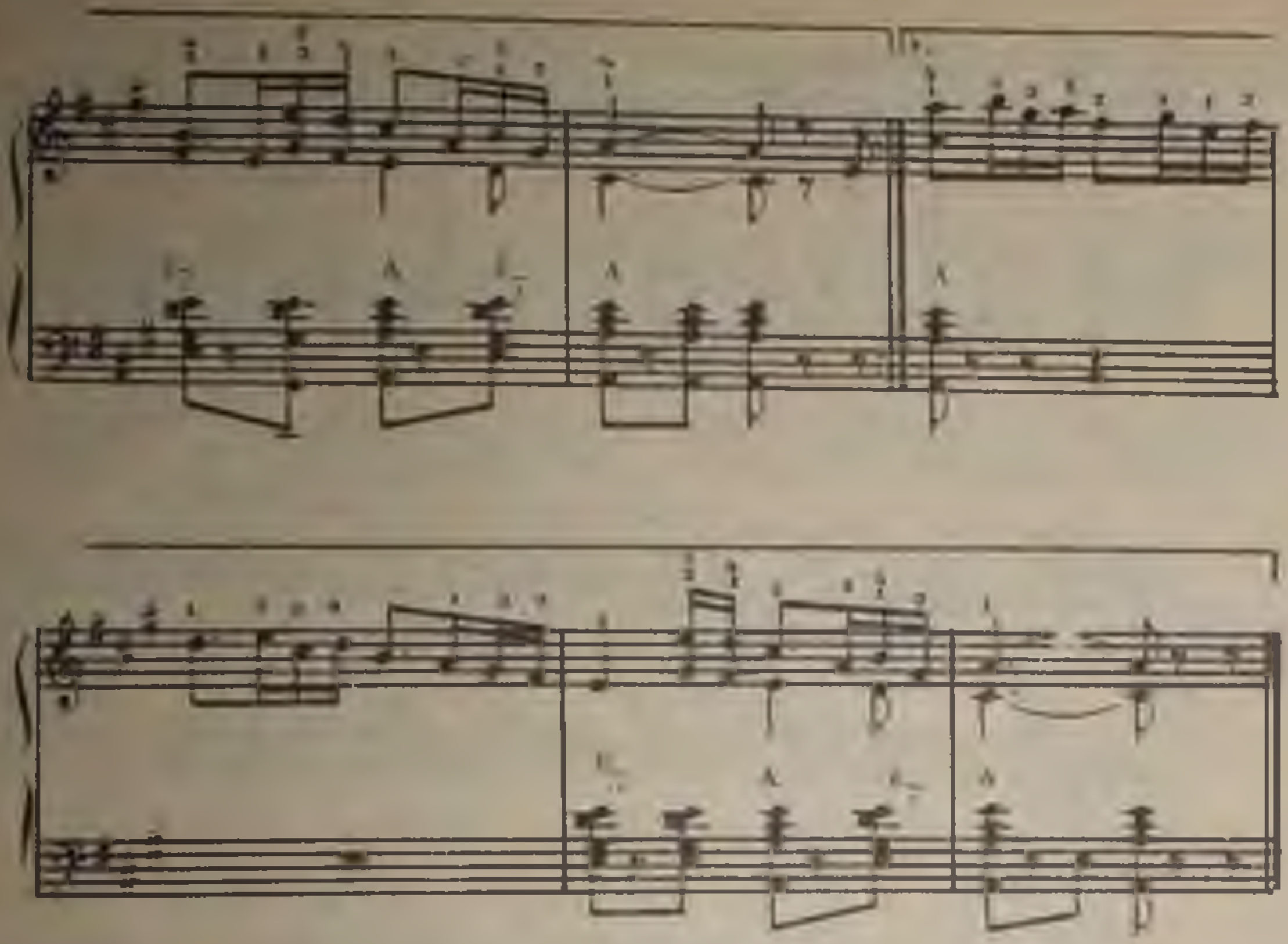

Exerciţii de acompaniament de „Bătută“

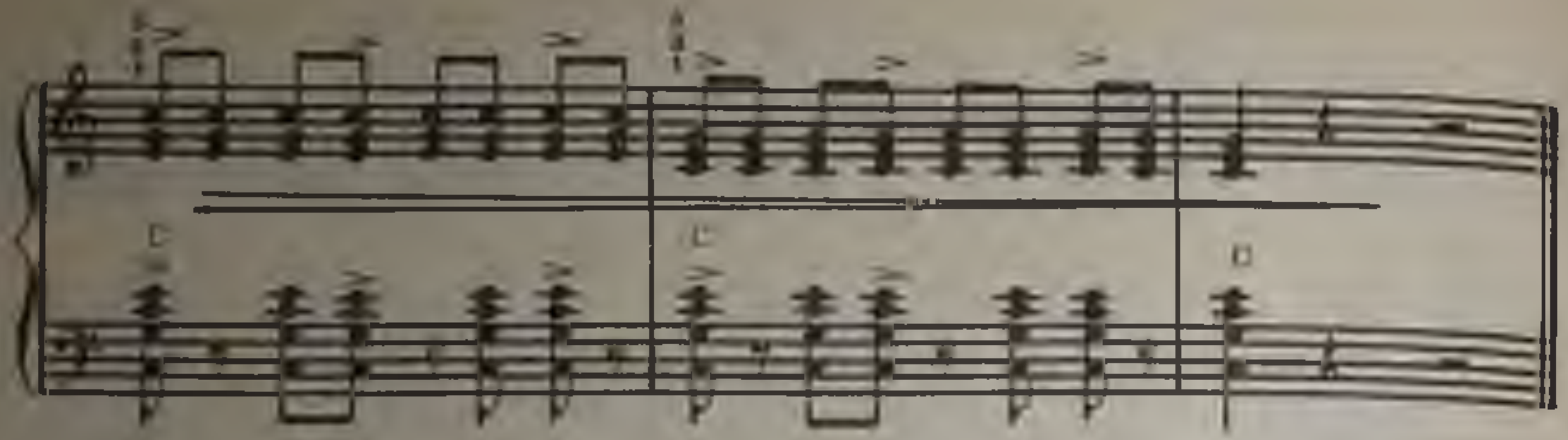

mp
mf

f

JOCUL „SULTĂNICA“

Allegretto

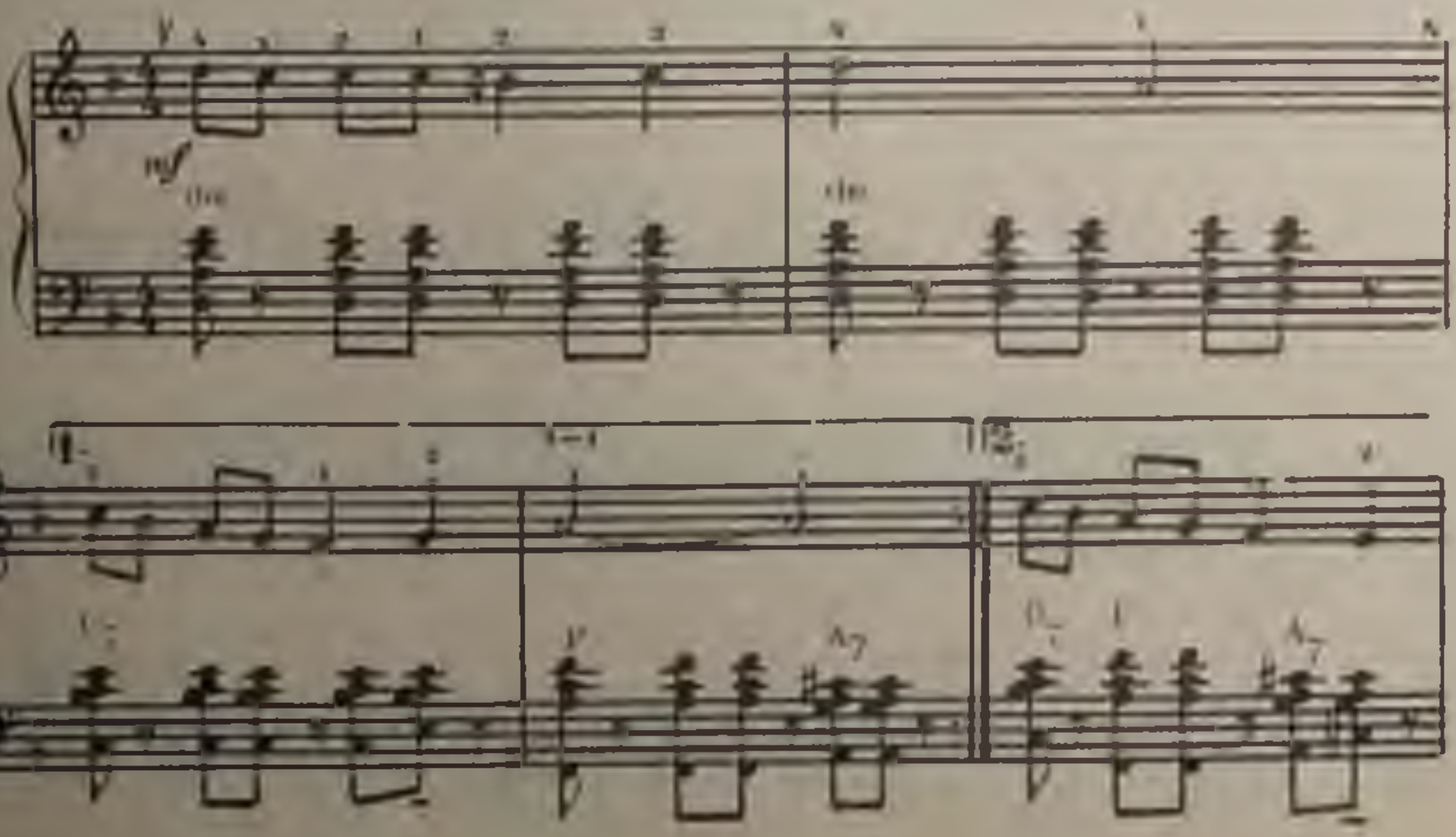

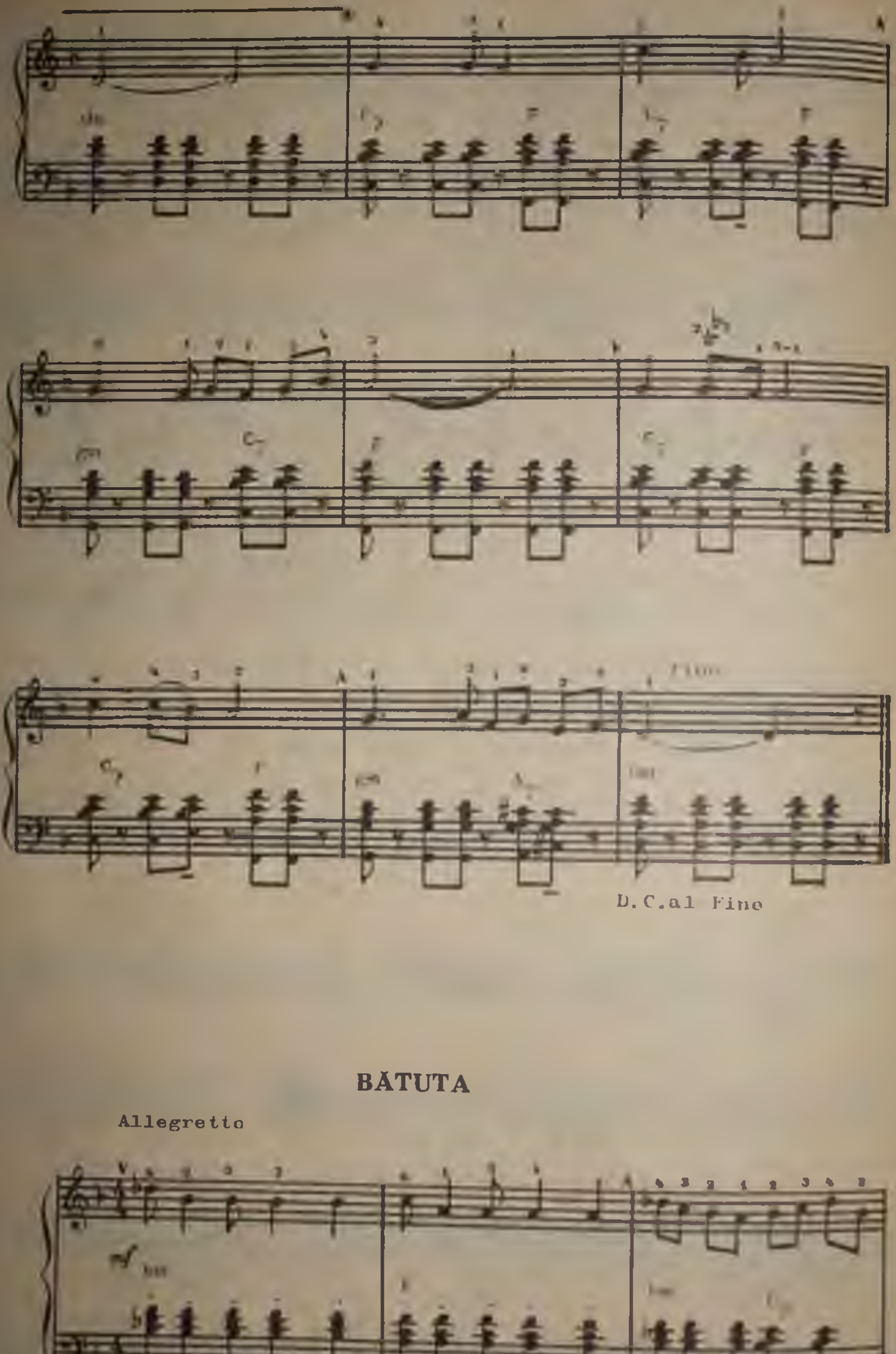

BATUTA

Allegretto

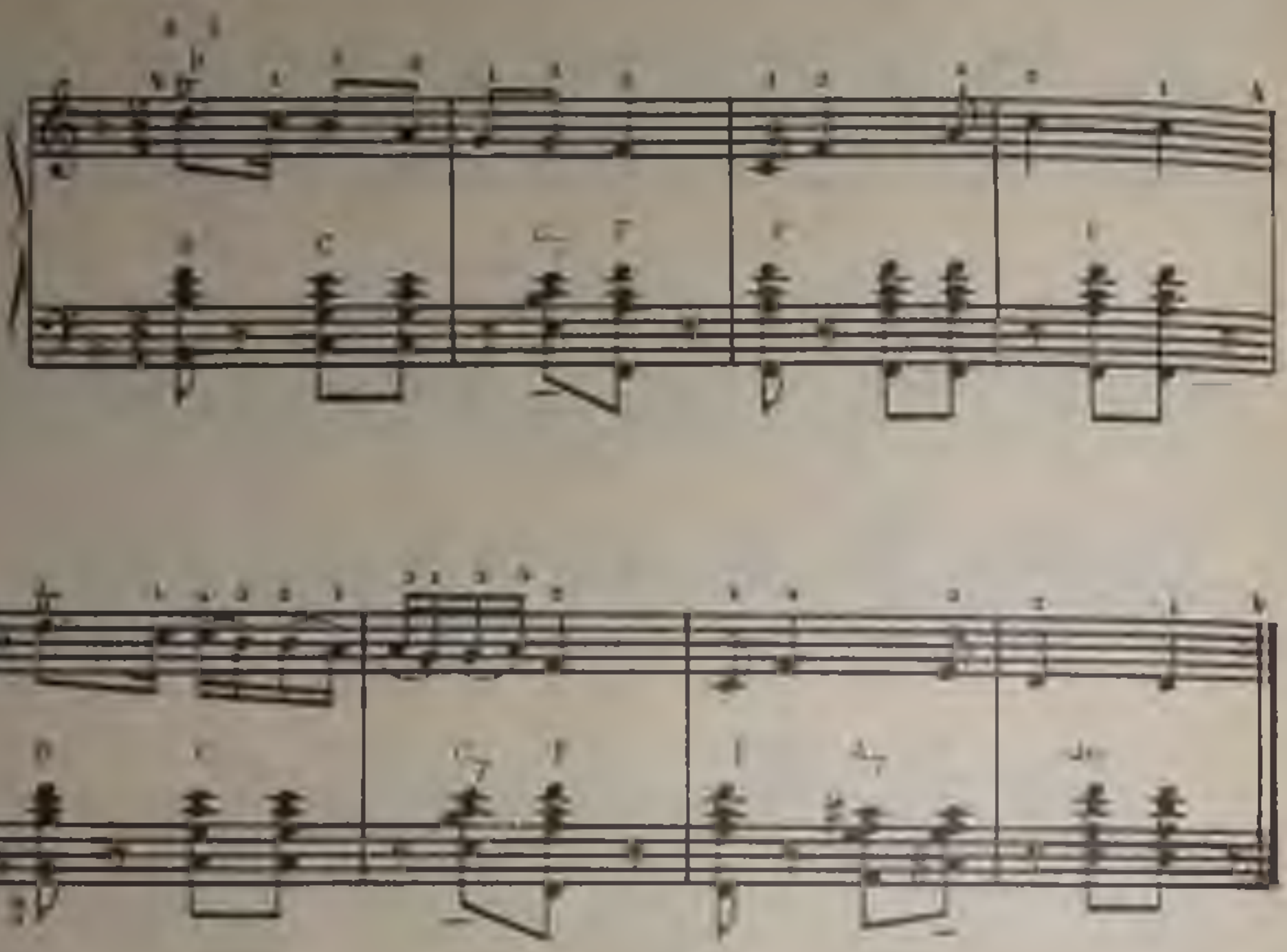

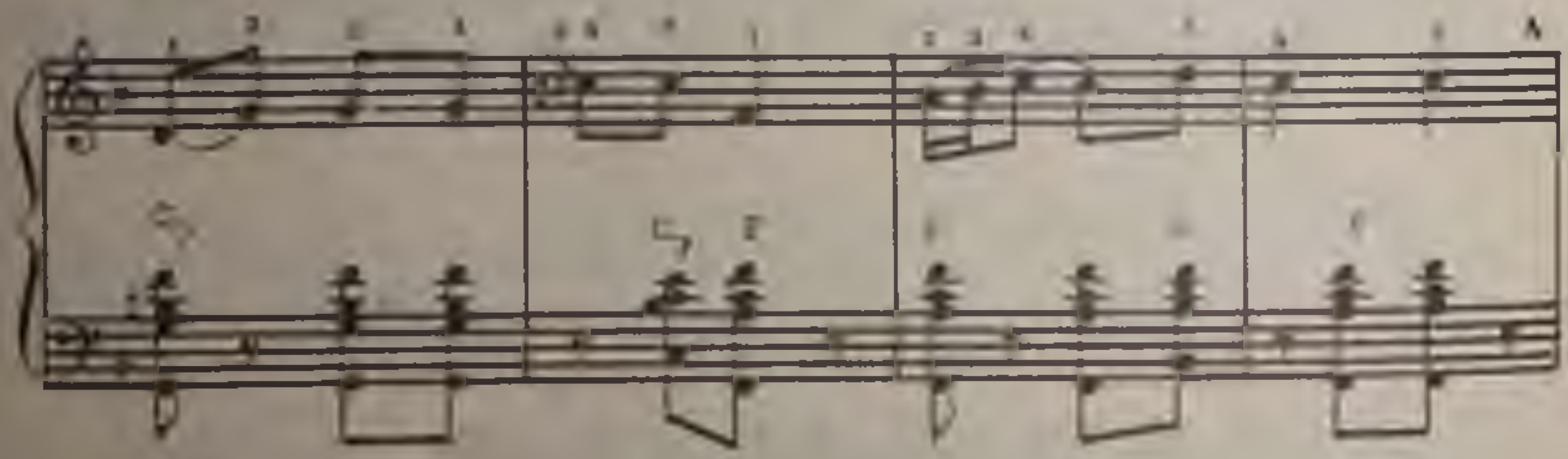

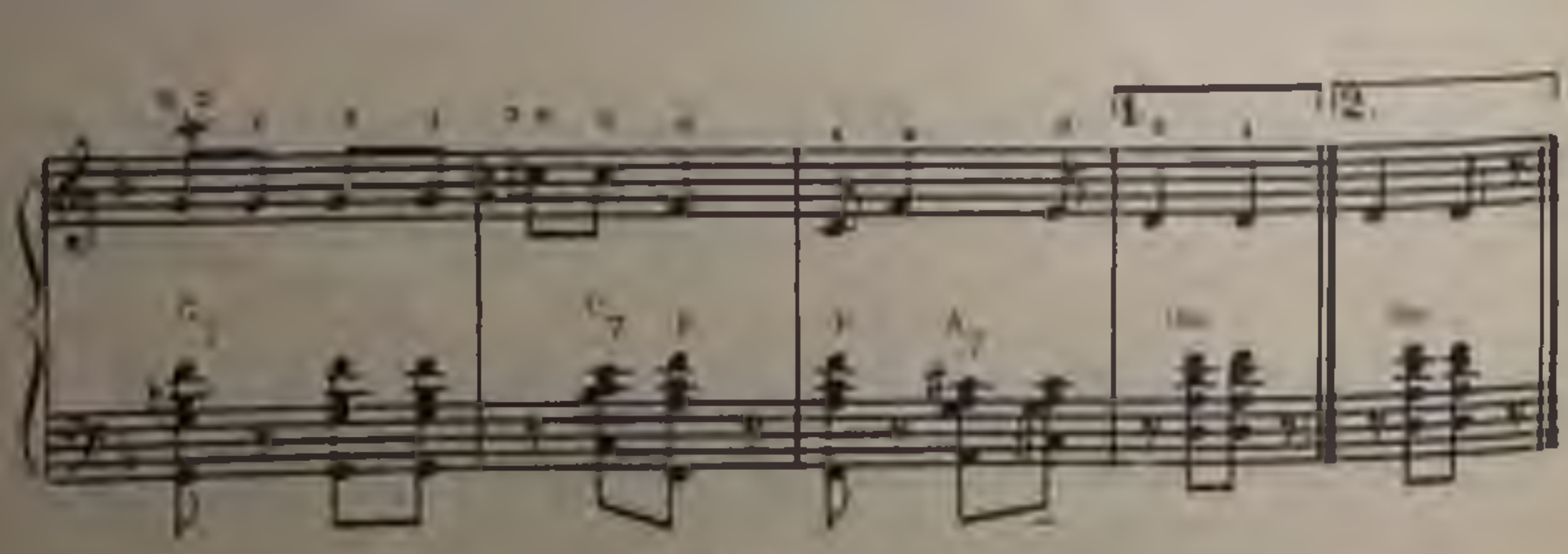

HORA CEA MOLDOVENEASCĂ

Muzică de S. Ciuhrii, aranjament de P. Neamțu

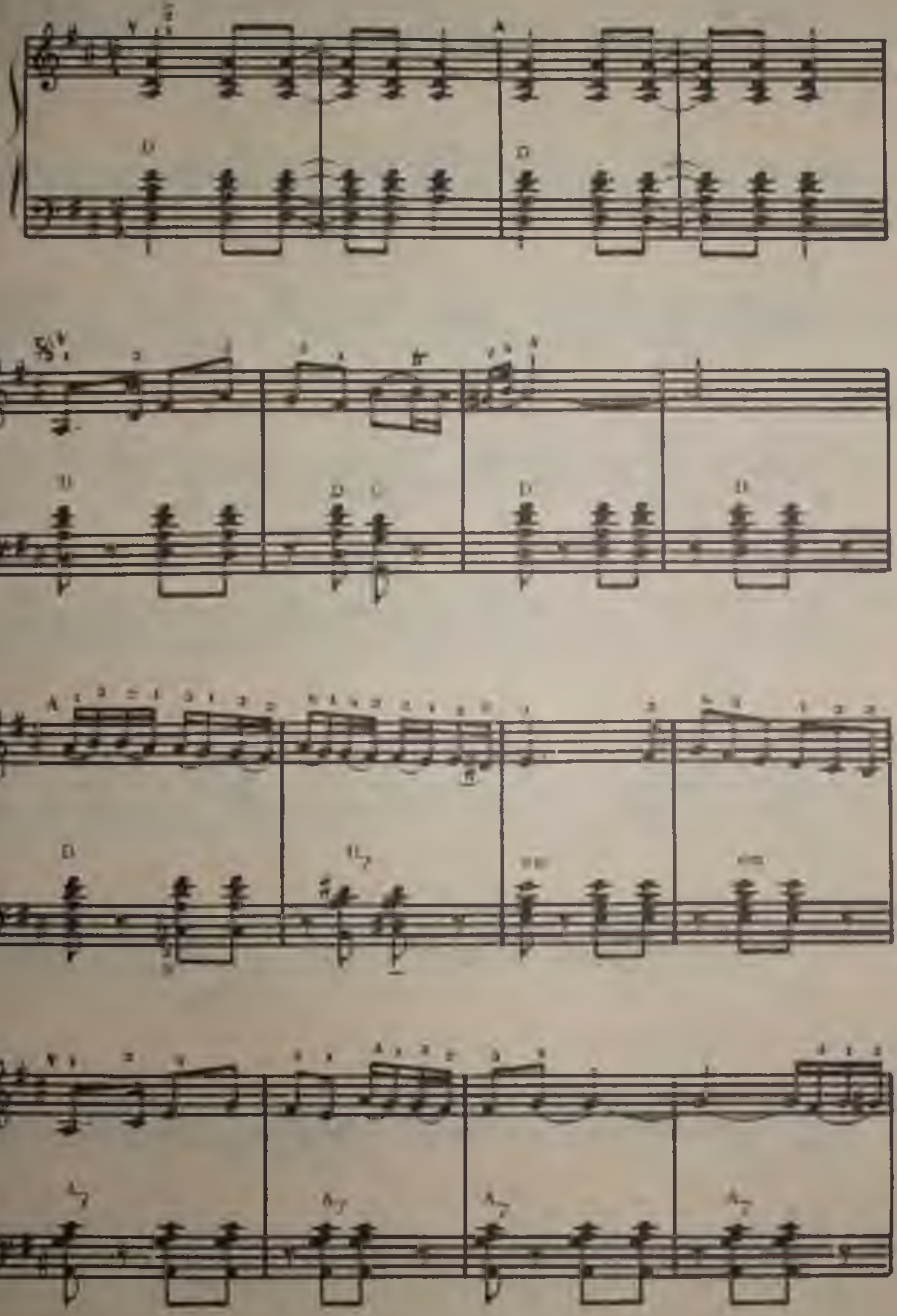

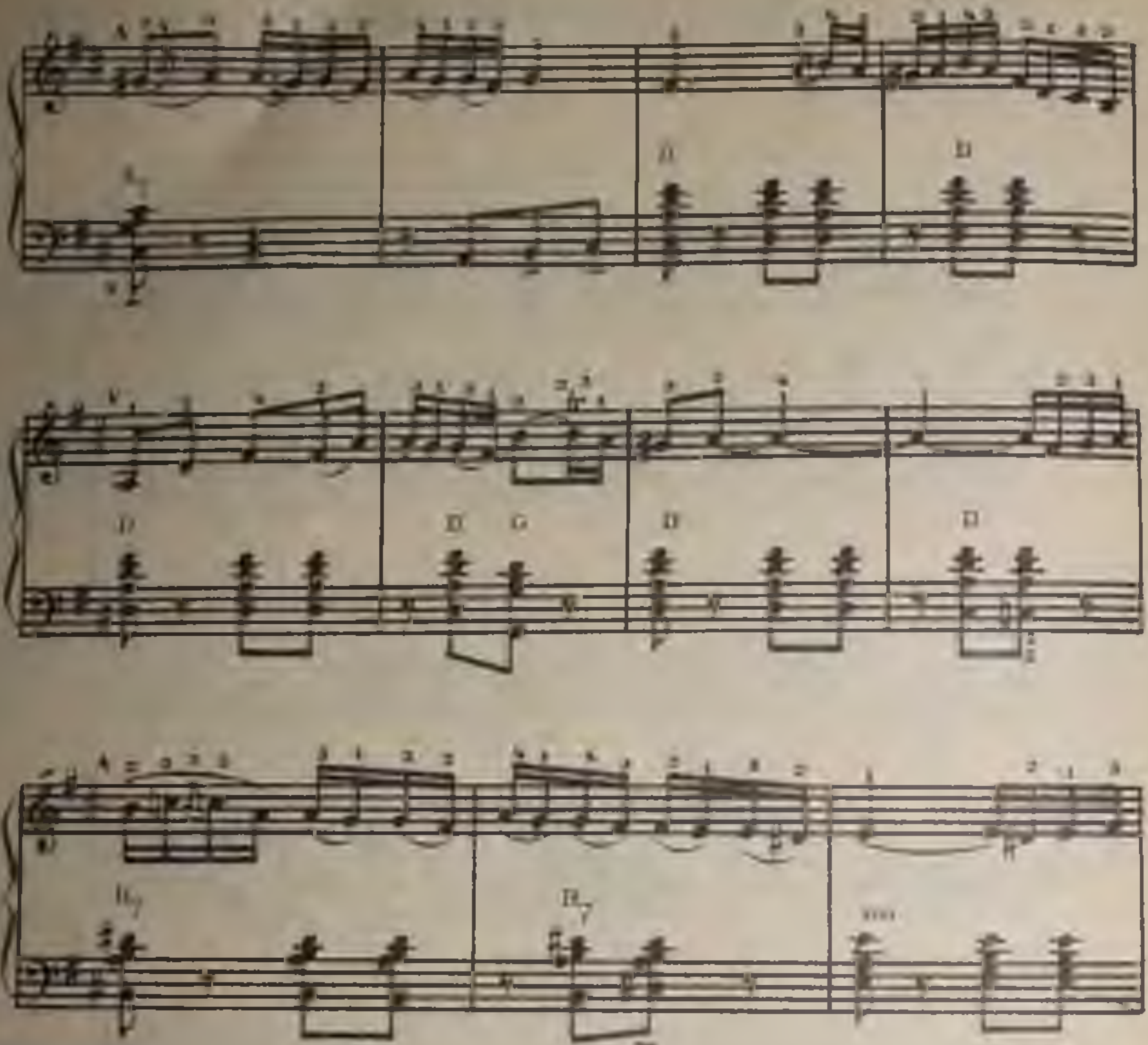

E7
A7
A7
A7

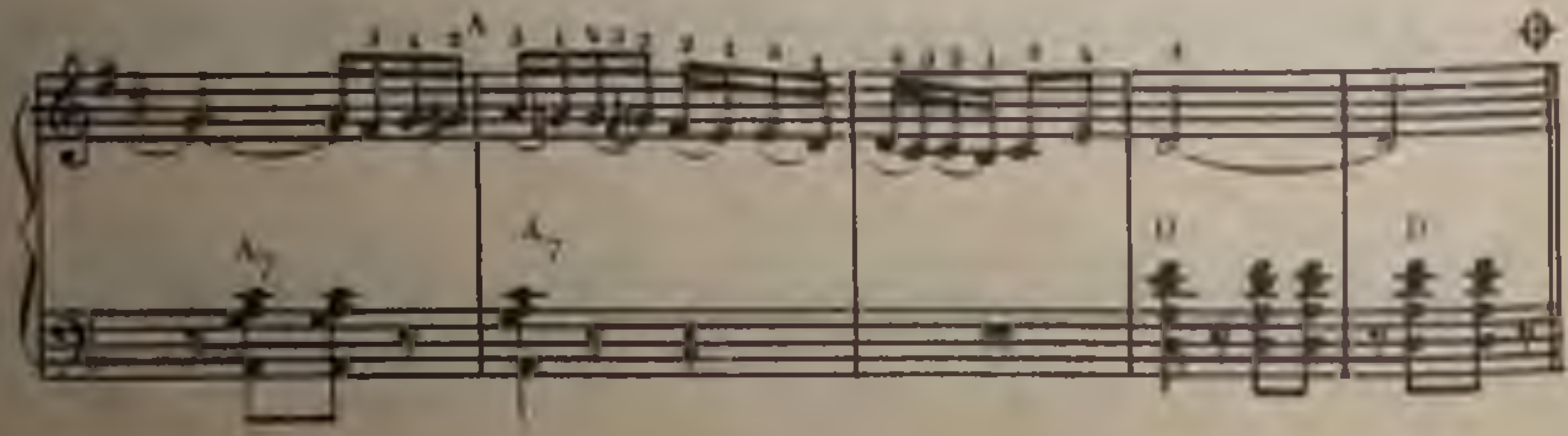
A7
A7
D
D

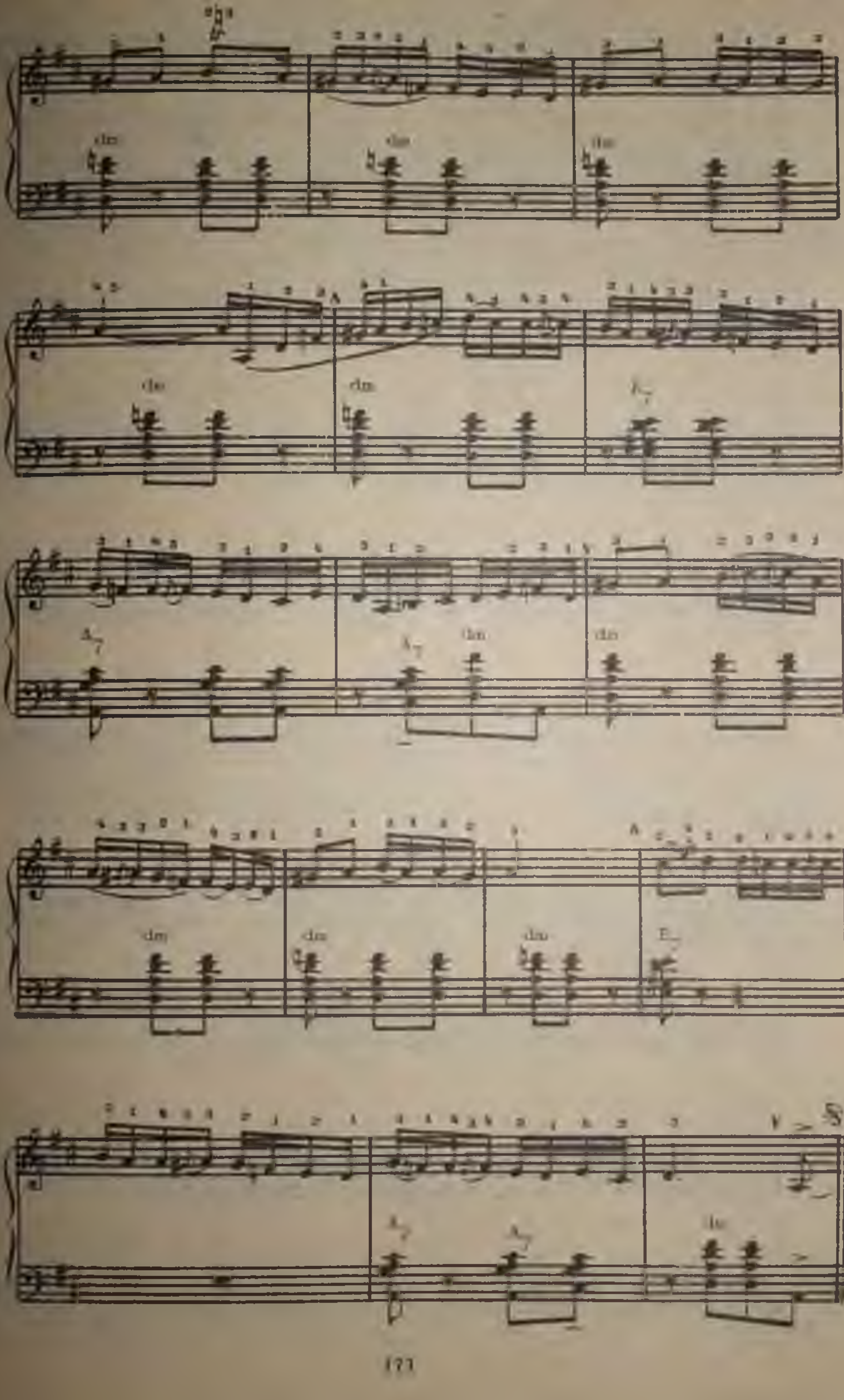

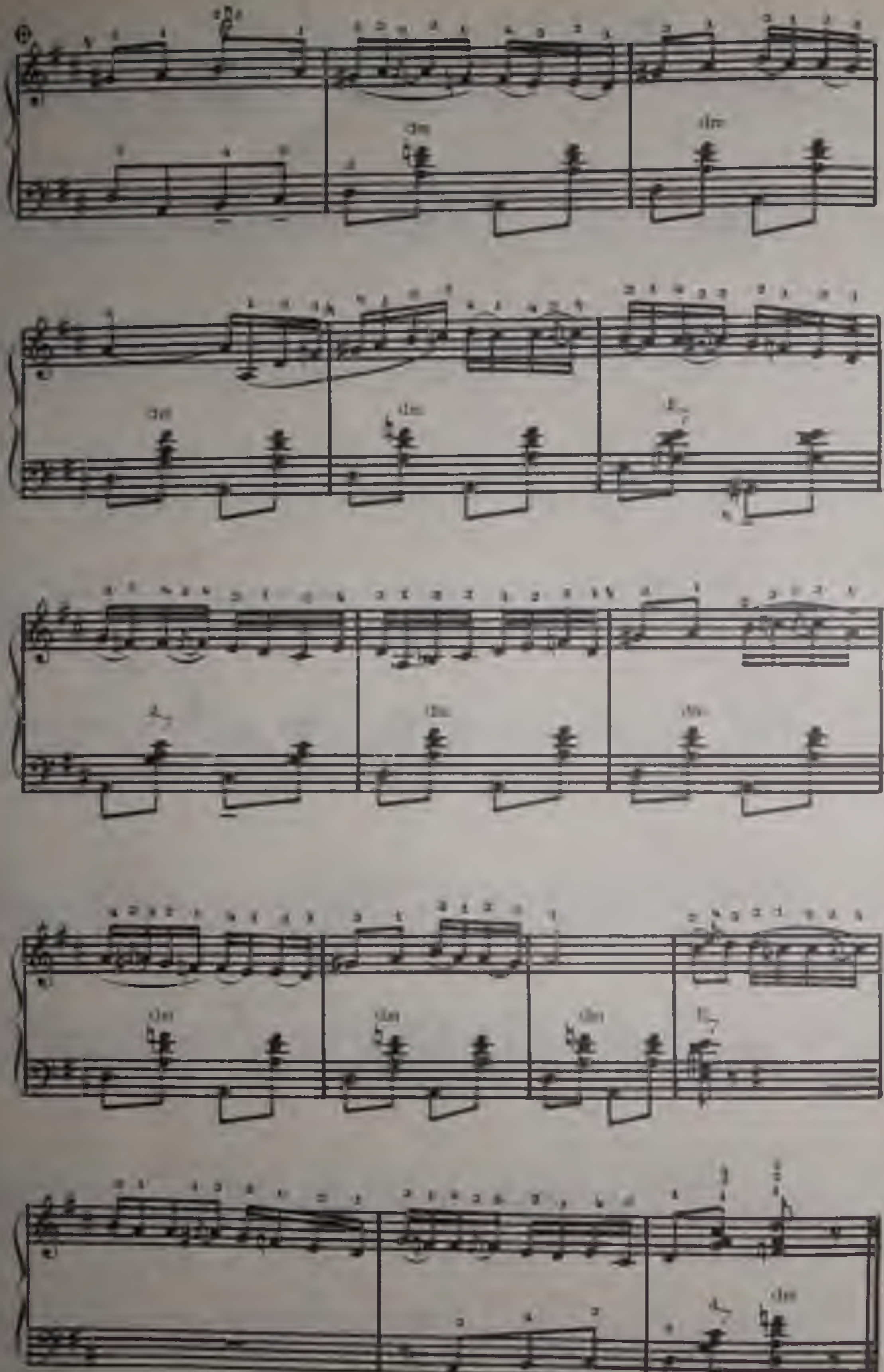

Exerciţii cu apogiatură

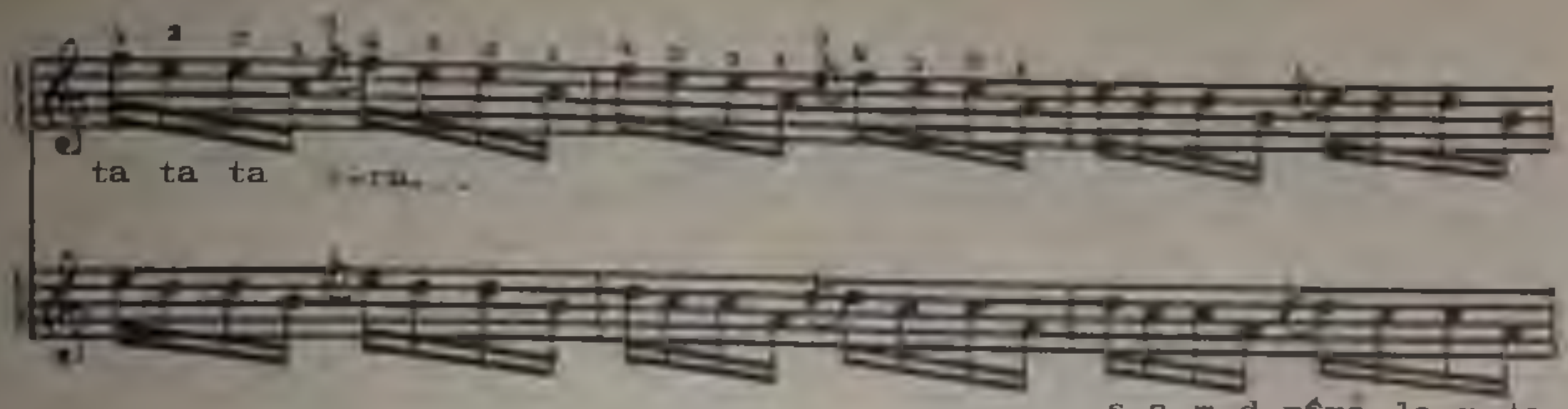

s.a.m.d.pînă la nota
"do" din octava I.

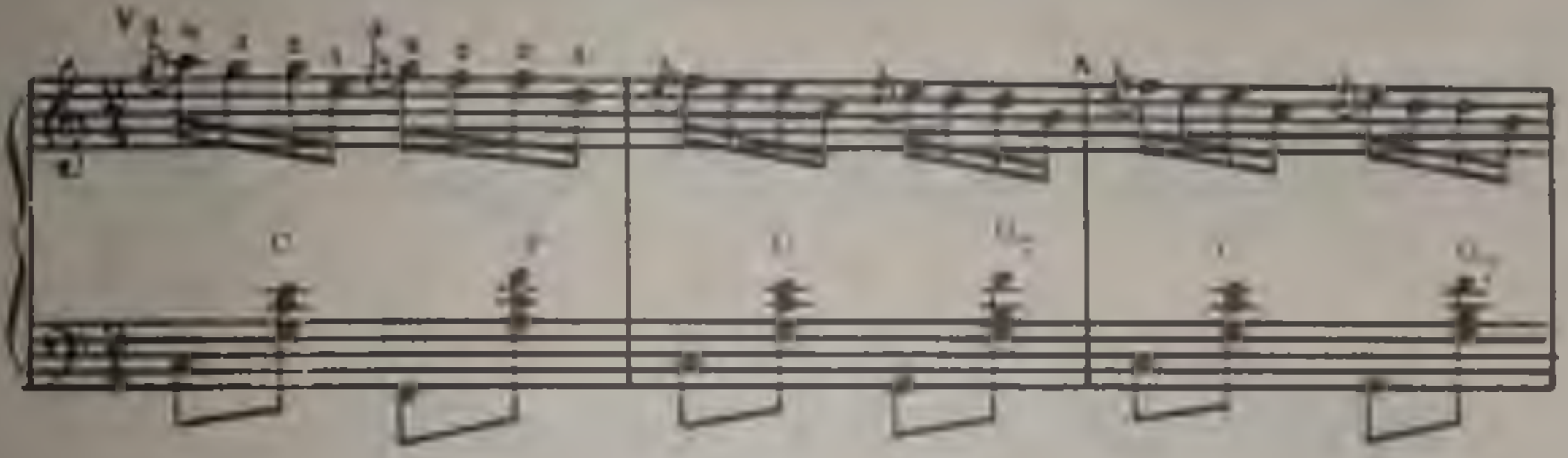

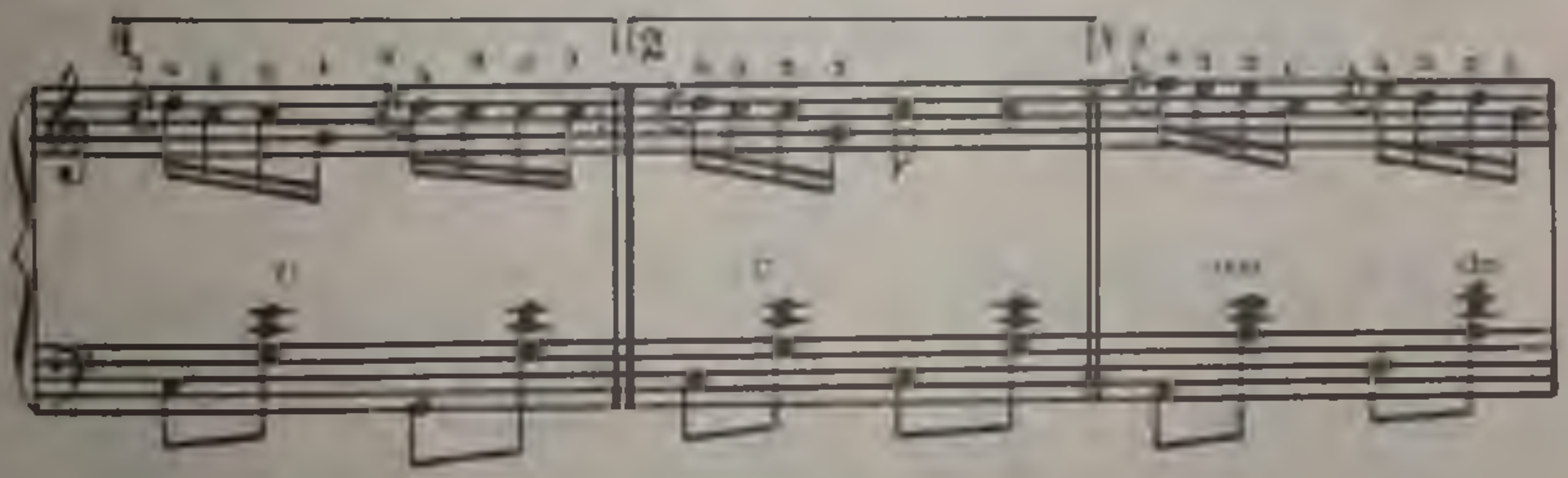

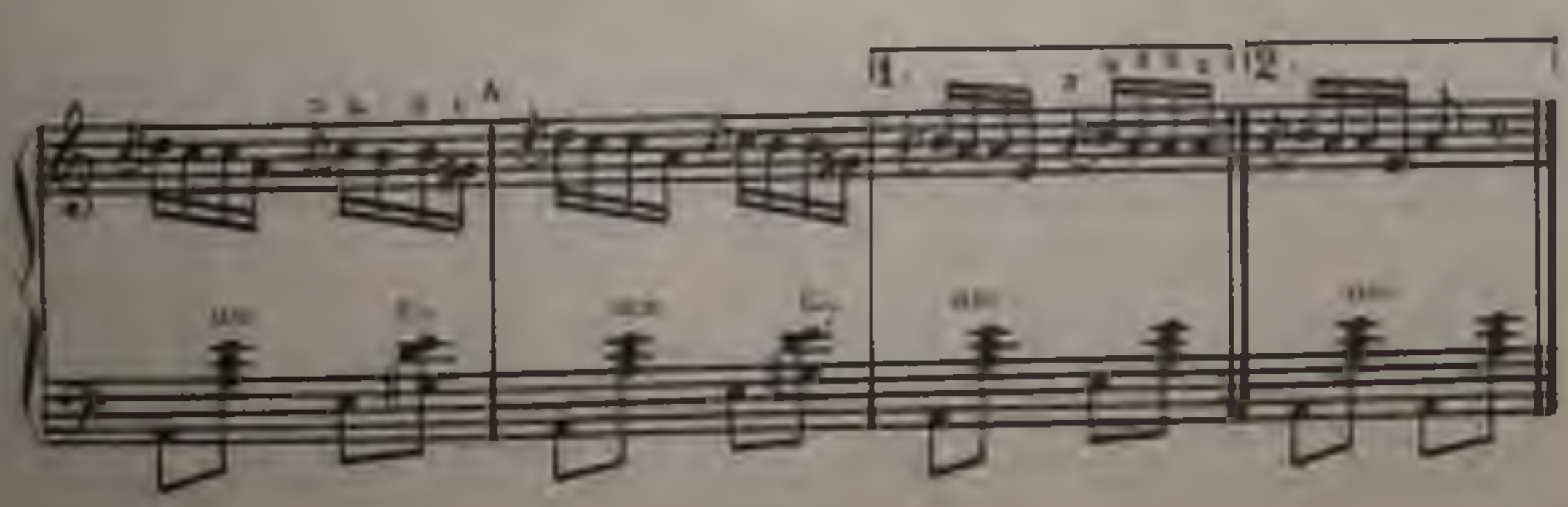

HORA-STUDIU

HANGUL

Prelucrare de P. Neamțu

Allegretto

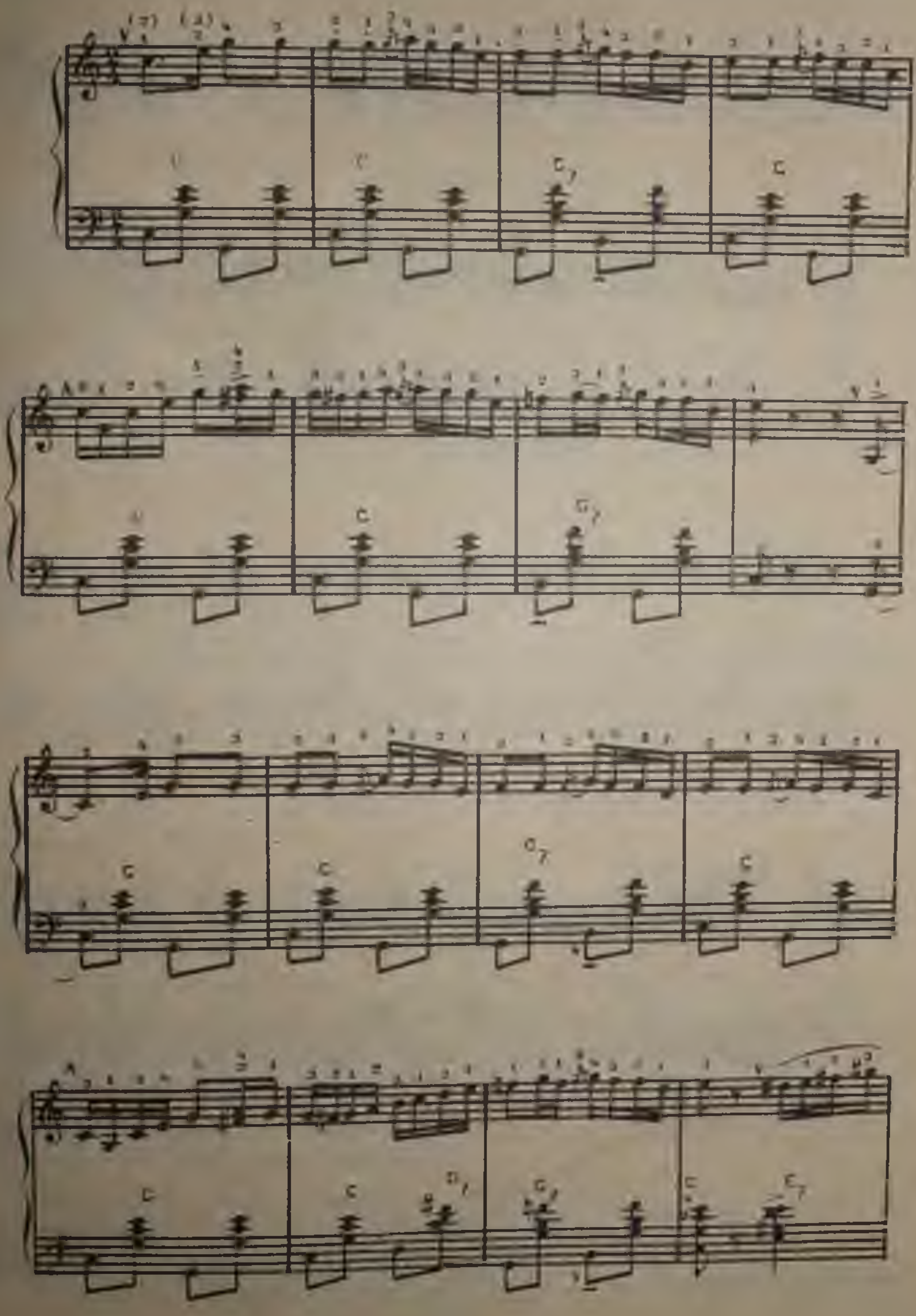

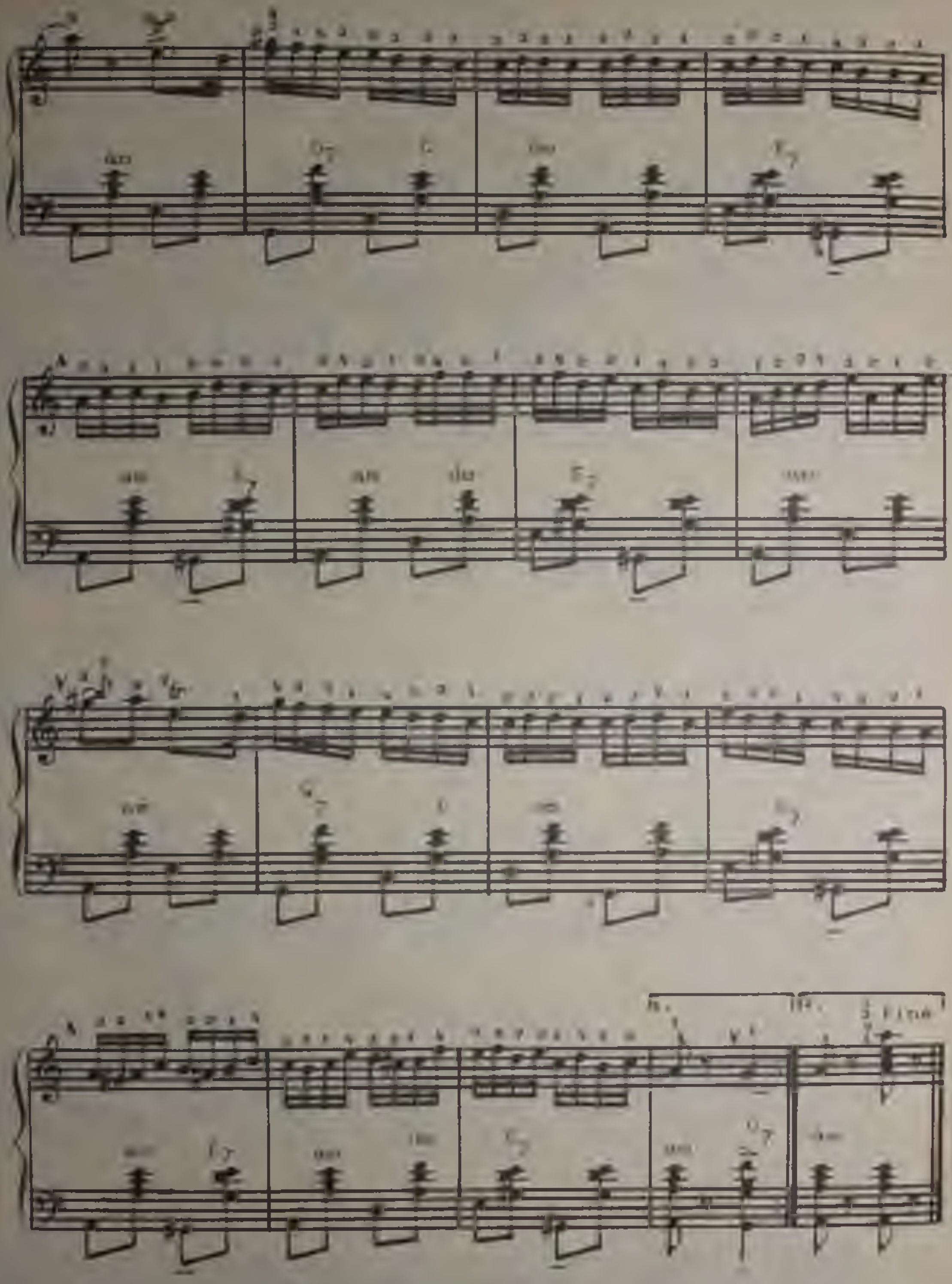

GAMA MINORĂ

Dacă vom cînta gama C-dur (naturală) de la treapta a VI-a (nota la), care va deveni tonică, apoi se va obţine gama a-moll naturală.

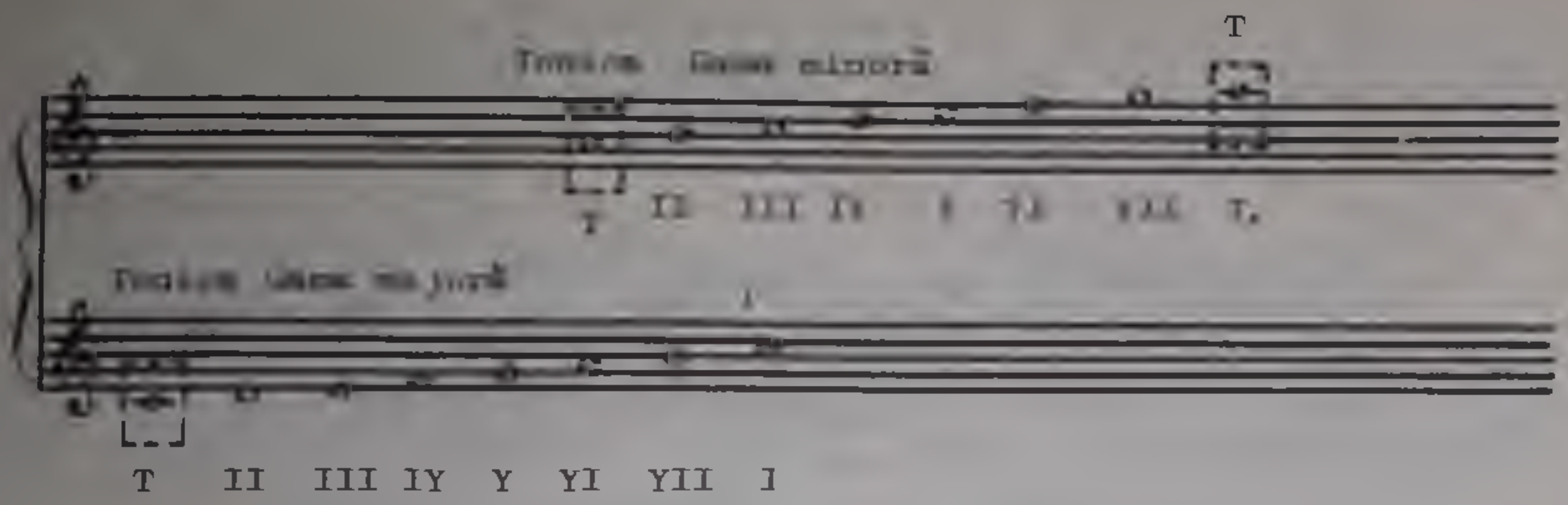

Gama majoră şi cea minoră formată pe treapta a VI-a se numesc game paralele. De exemplu, C-dur şi a-moll ; G-dur şi e-moll. Gamele paralele au acelaşi număr de semne la cheie.

Există trei tipuri de game minore :

I. Naturala :

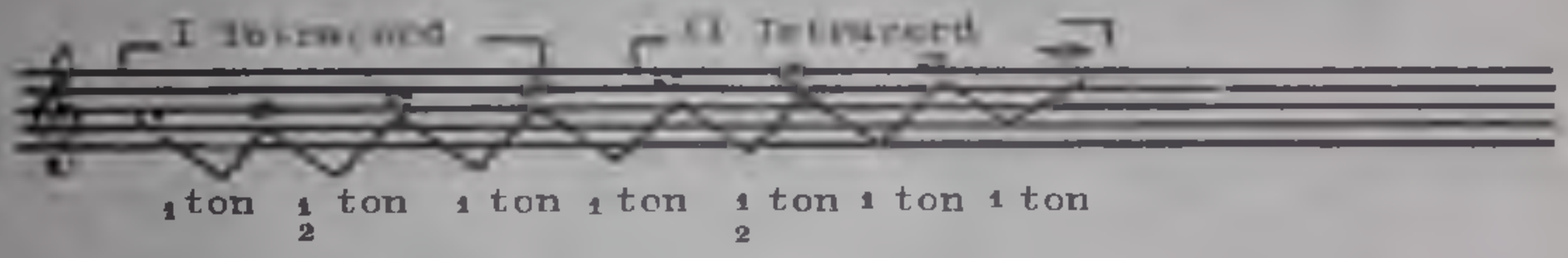

2. Armonică, în care treapta a VII-a a gamei naturale urcă cu $\frac{1}{2}$ ton :

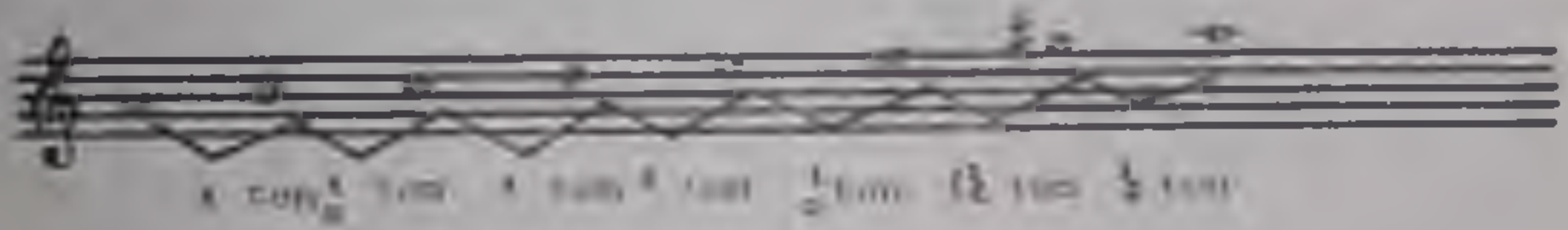

3. Melodică, în care în ascendenţă treptele a VI şi a VII a gamei naturale se ridică cu $\frac{1}{2}$ ton, iar în descendenţă aceste trepte rămîn naturale (ascendent şi descendent) :

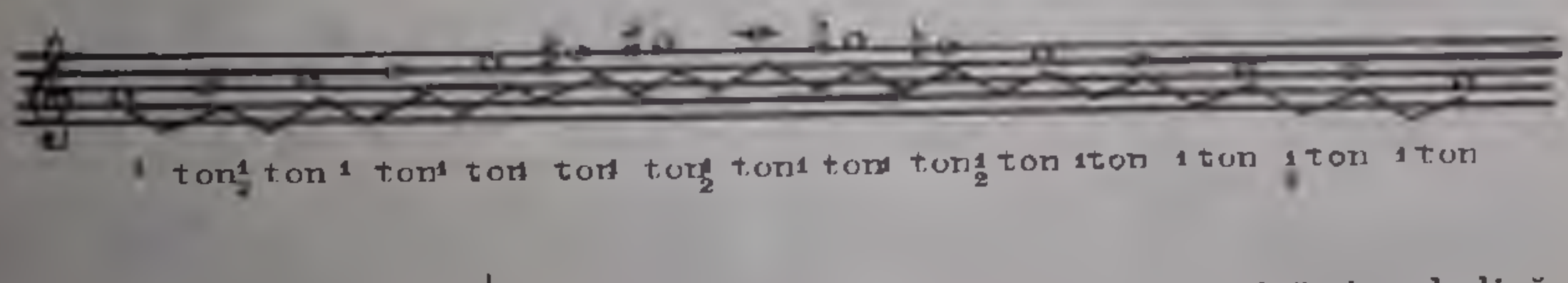

Semnele de alteraţie ♮♯ care apar în gama minoră armonică şi melodică, sînt accidentale şi nu se scriu alături de cheie. După schemele de mai sus se pot construi gamele minore de la orice sunet (notă) cu ajutorul semnelor de alteraţie. De exemplu, gama e-moll naturală :

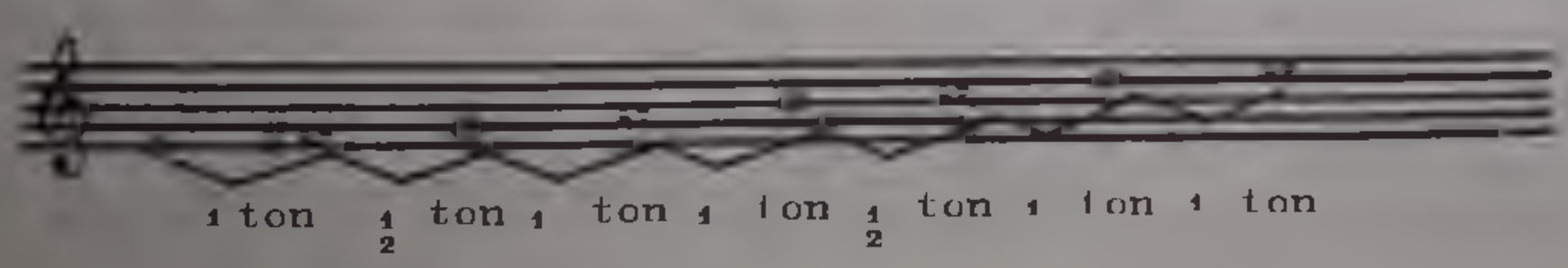

Practic la acordeon vom învăţa numai două tipuri de game minore : armonică şi melodică :

Gama a-moll/la partea dreaptă/

Armonica

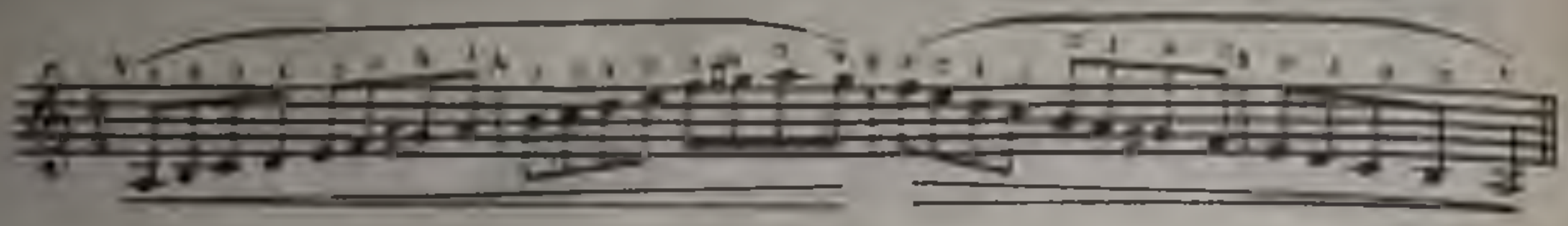

Melodică

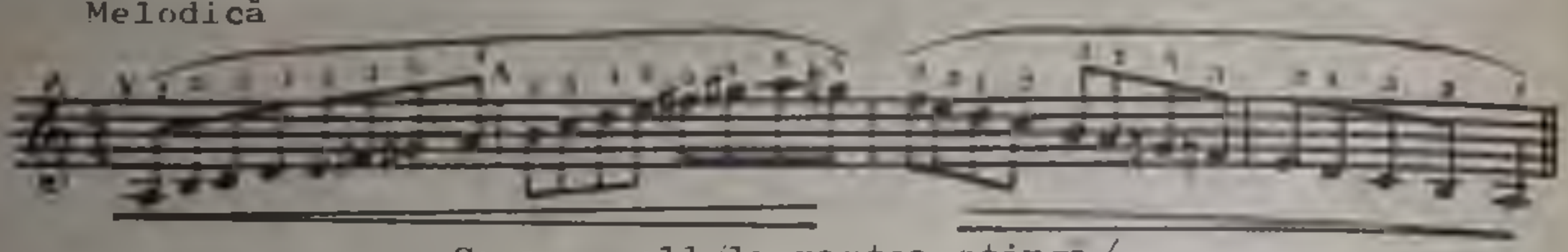

Gama a-moll/la partea stinga/

Armonică

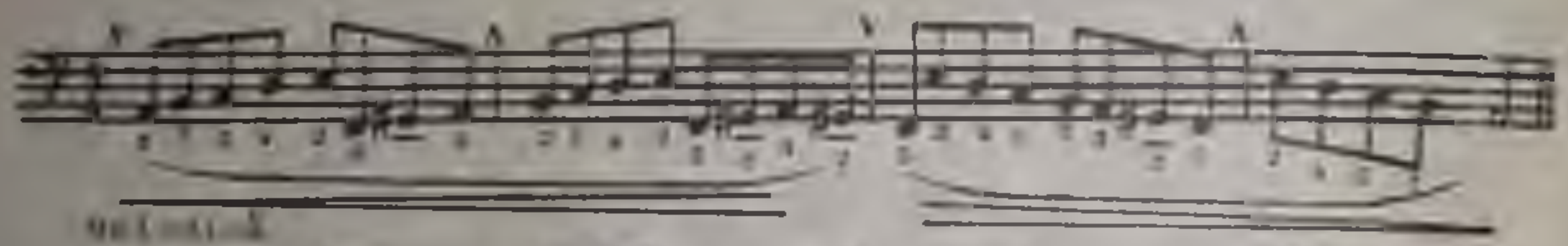

Melodică

Schema gamei minore armonice la basi

Applicatura

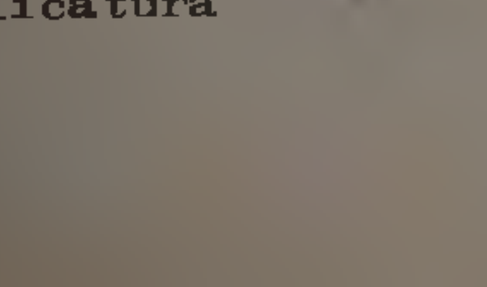

Schema gamei minore melodice la basi

În ascendentă

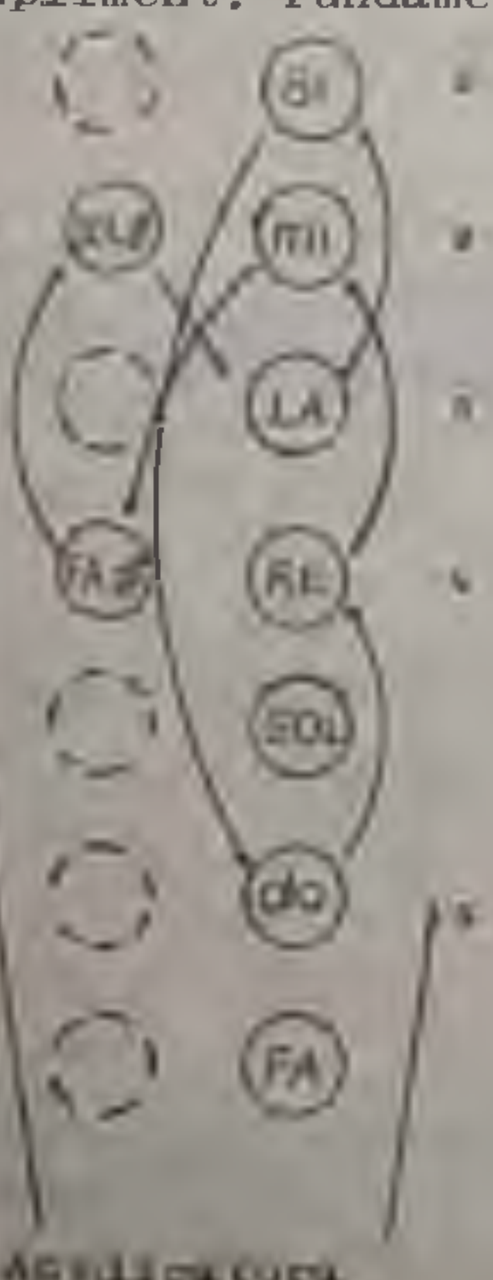

Applicatura

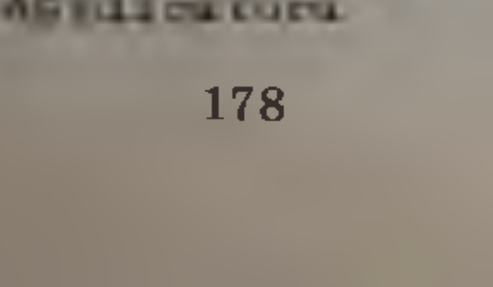

În descendentă

Applicatura

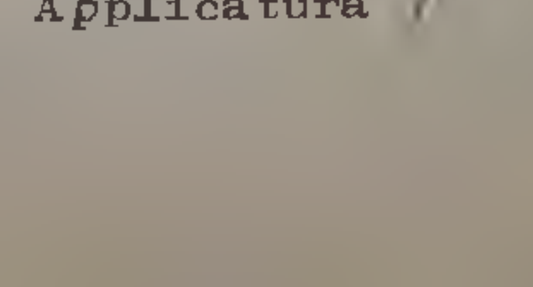

Pentru însuşirea mai profundă a gamelor minore este necesar să executăm exerciţiile de cinci note cu applicatura gamei armonice sau melodice cu mîna stîngă şi dreaptă, după modelul interpretării exerciţiilor pregătitoare pentru însuşirea gamei majore.

De exemplu:

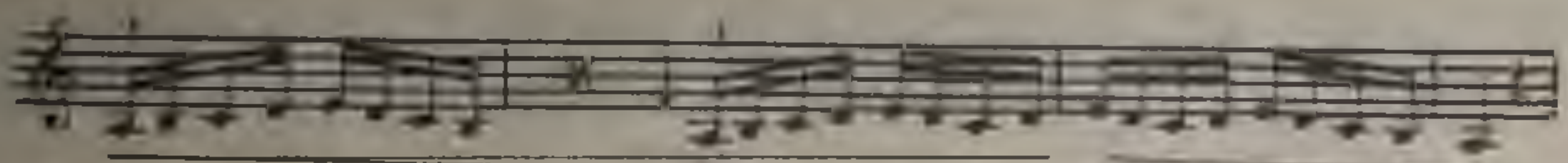

Gama a-moll cu ambele mîini

Armonică

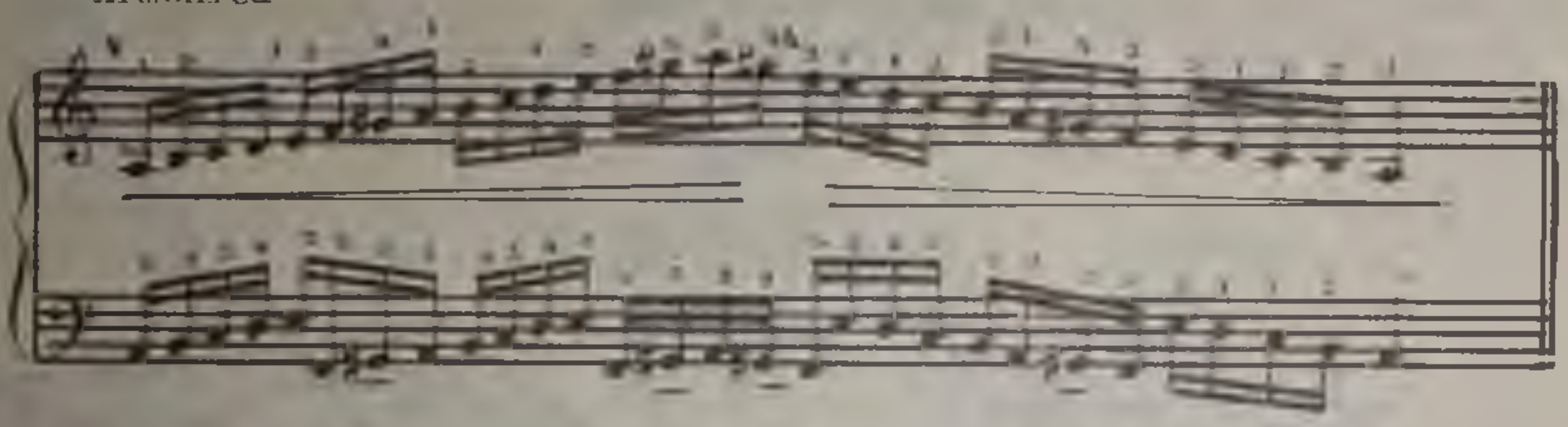

Melodică

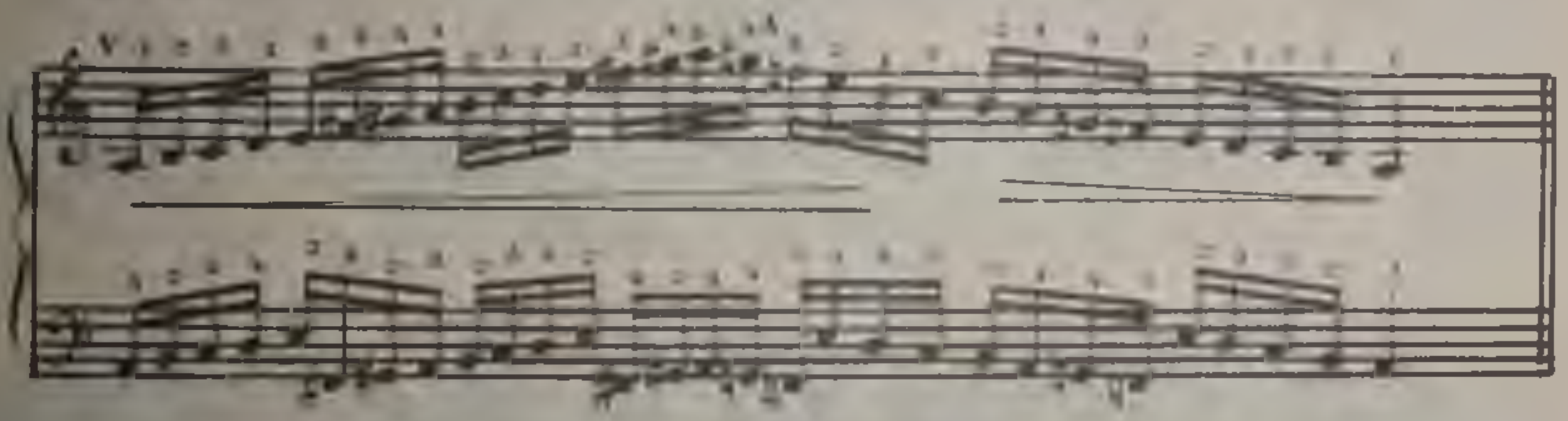

Arpegiu lung

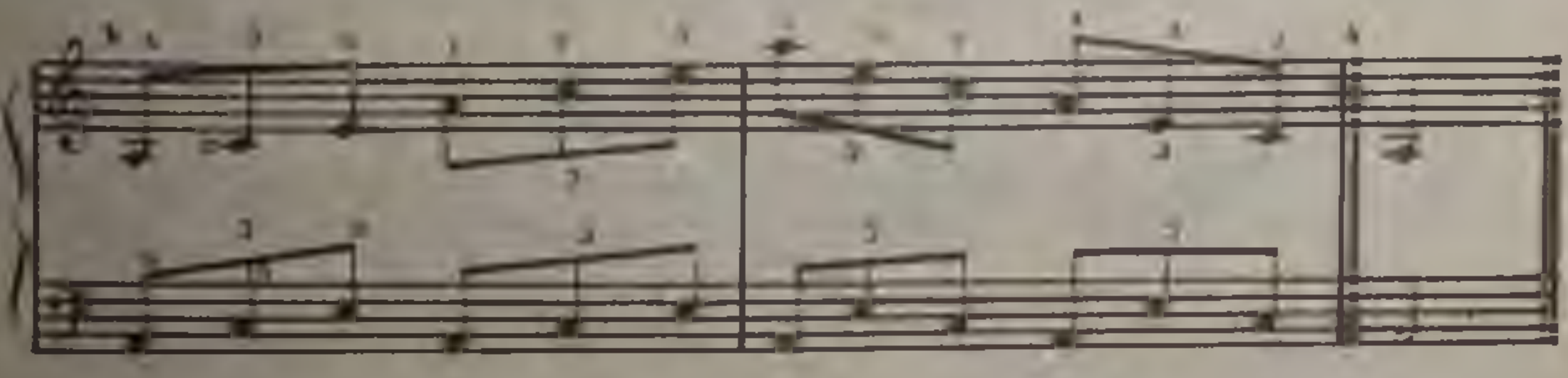

Arpegiu scurt

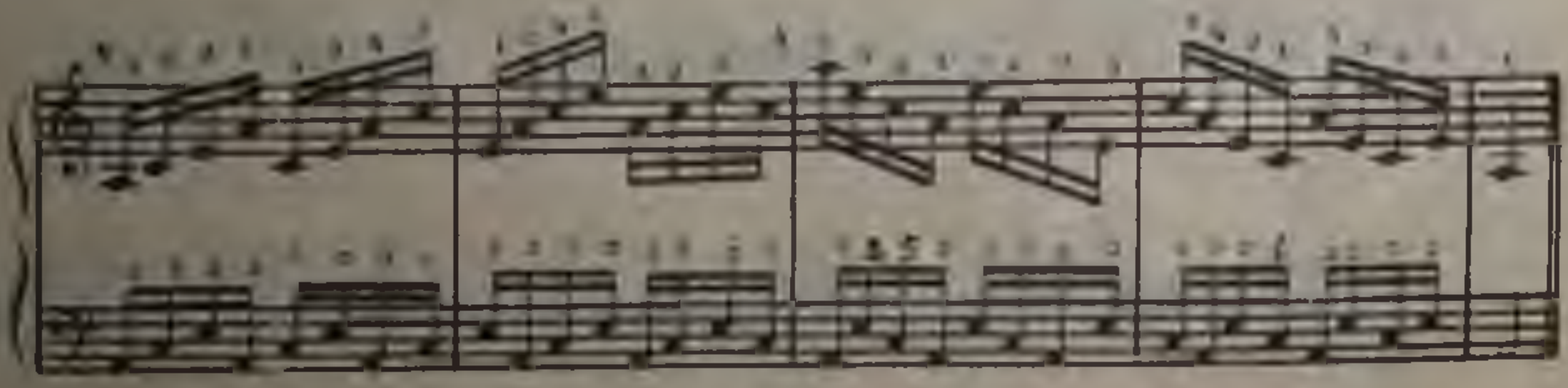

Acordurile

Cu aceeaşi applicatură se execută gamele : e-moll ; h-moll ; d-moll ; g-moll ; c-mol. La partea stîngă toate gamele se execută cu aceeaşi applicatură.

STUDIU

D. Chiroşca

Allegro

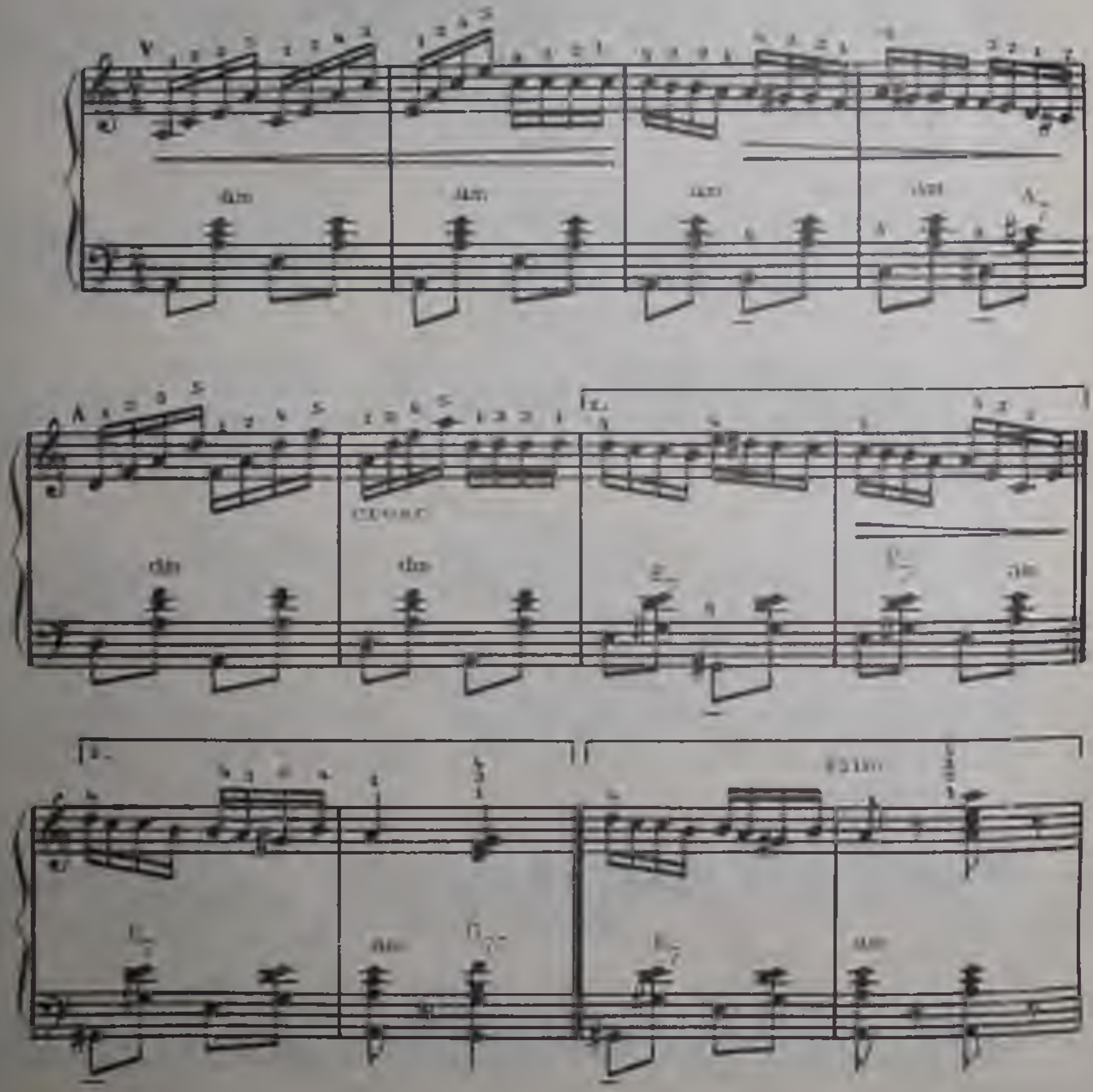

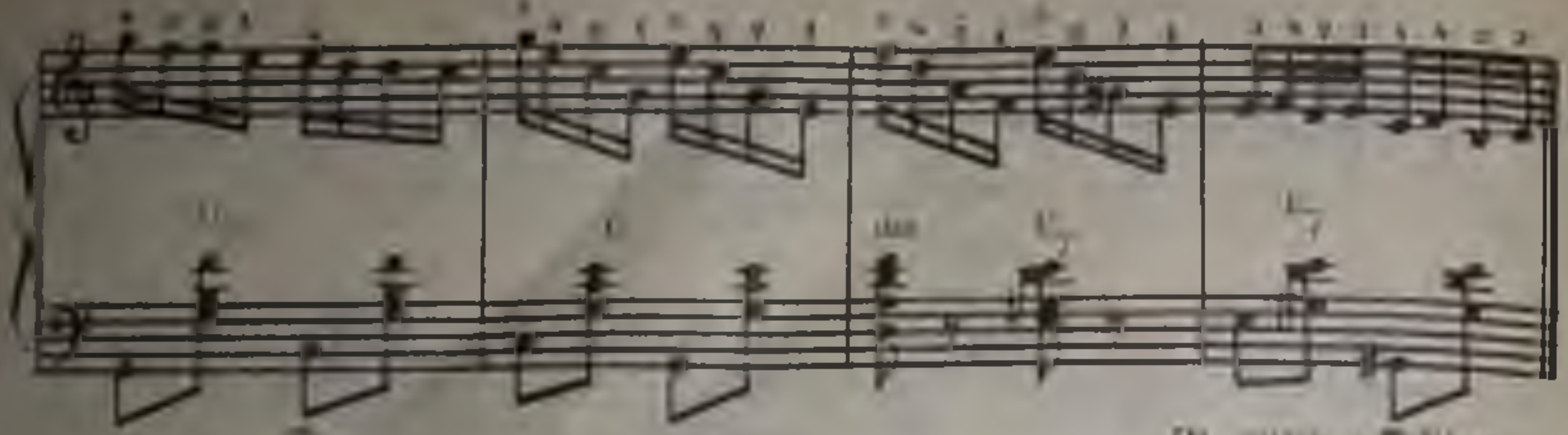

POLCA

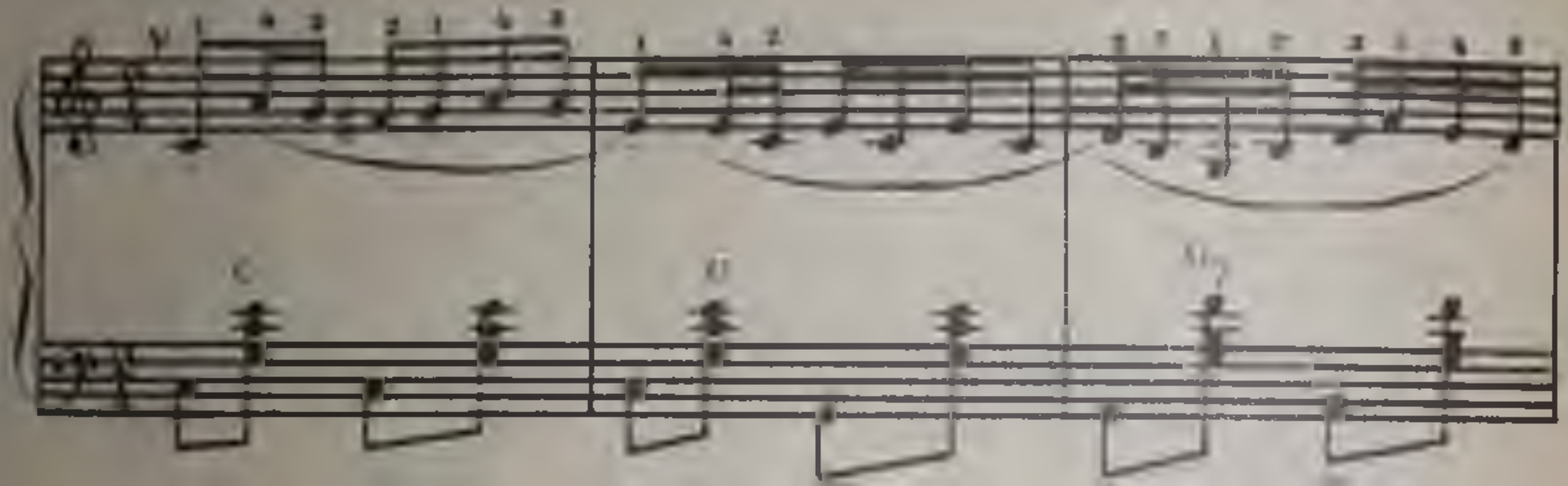

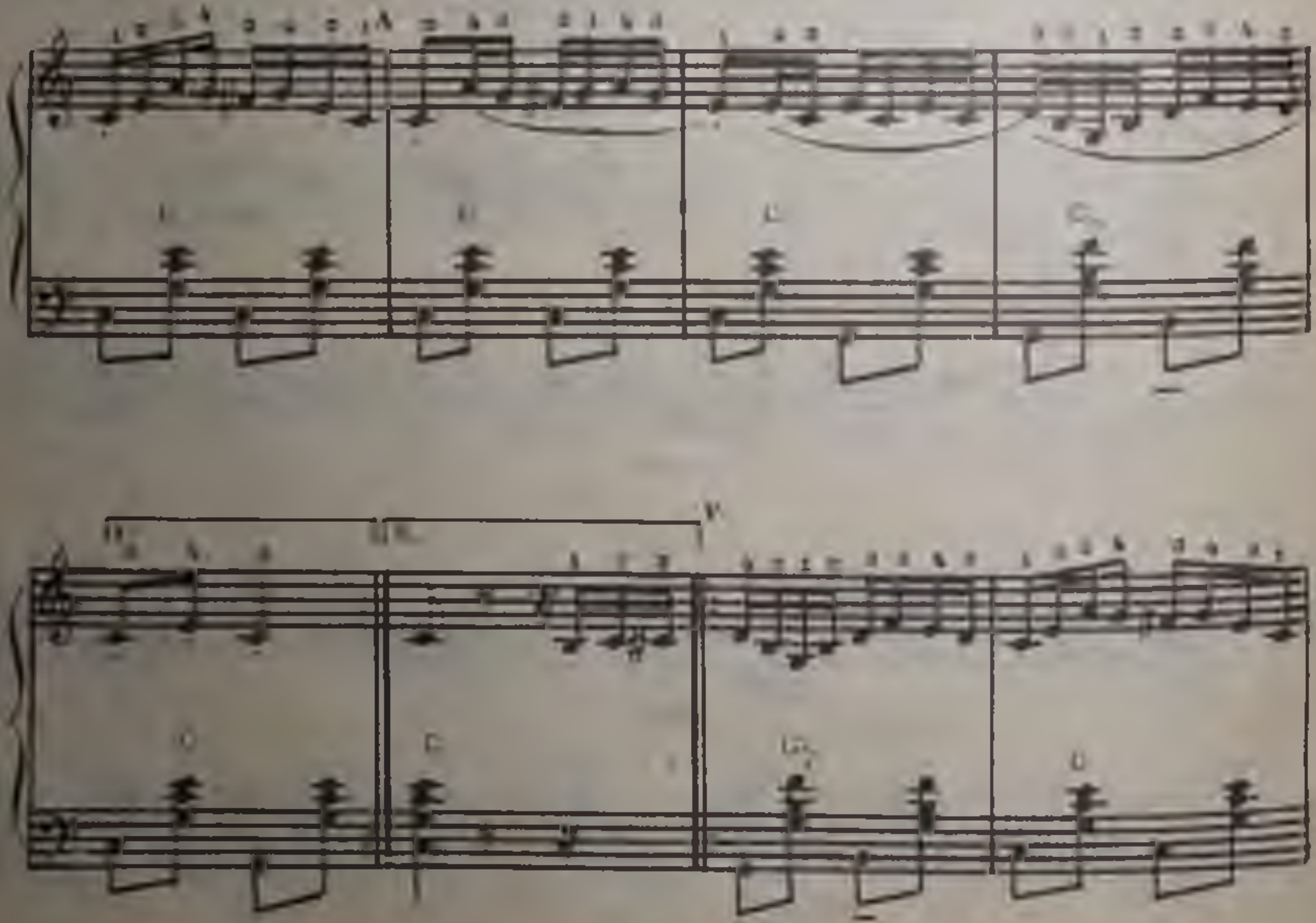

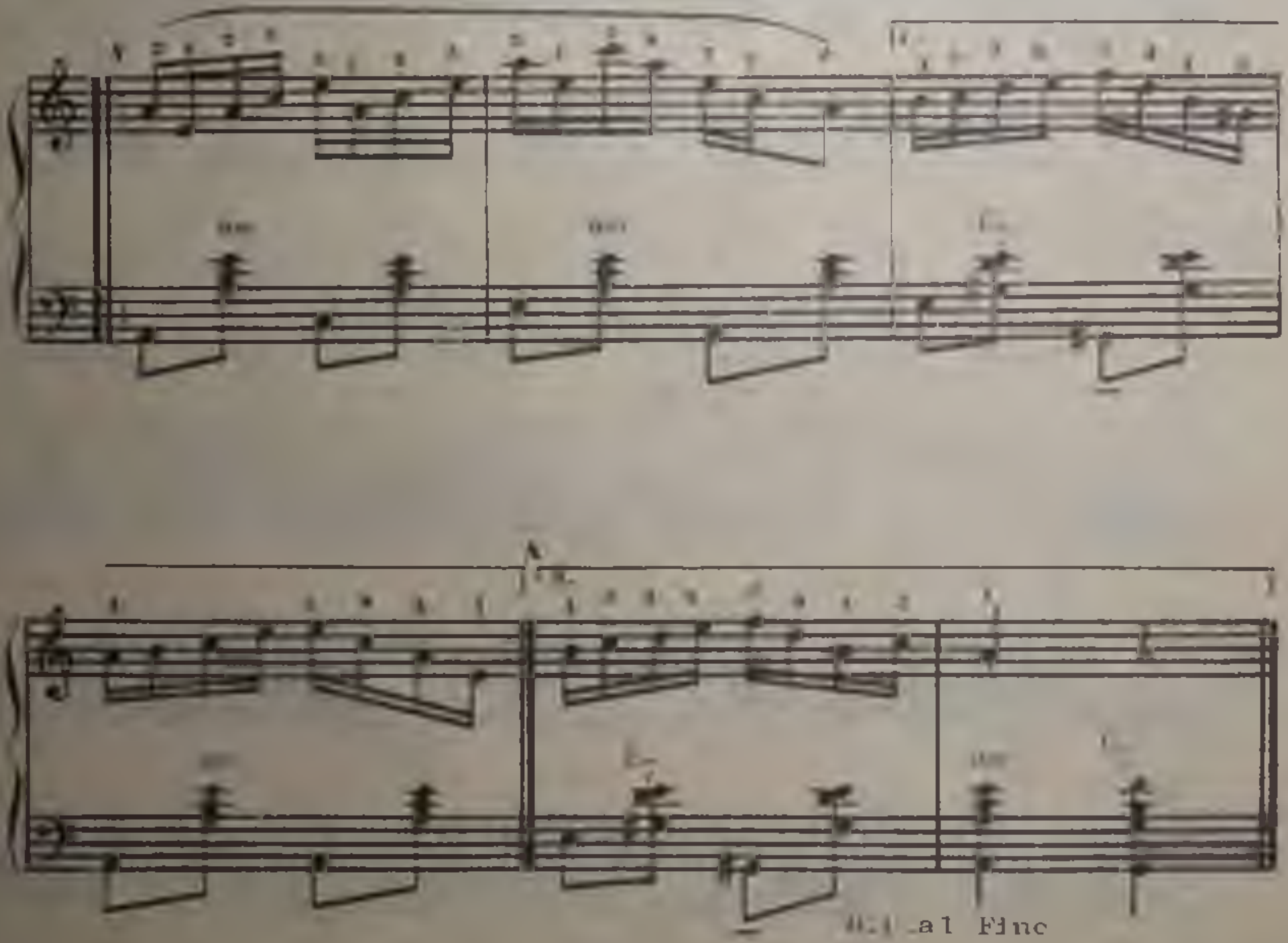
Al Fine

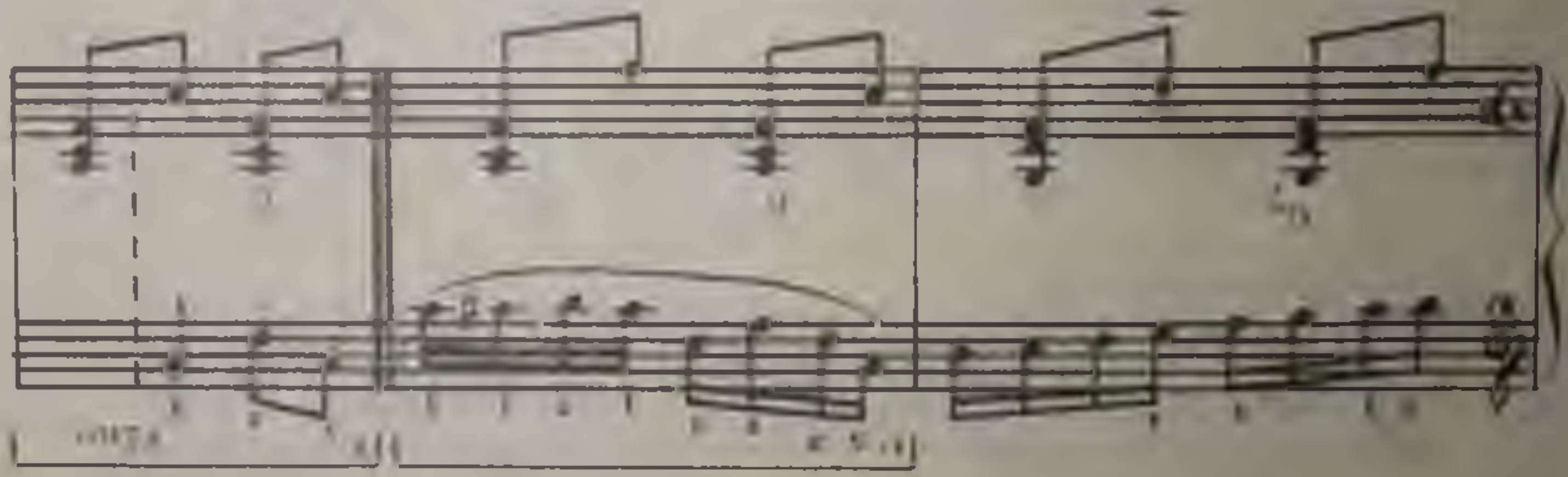

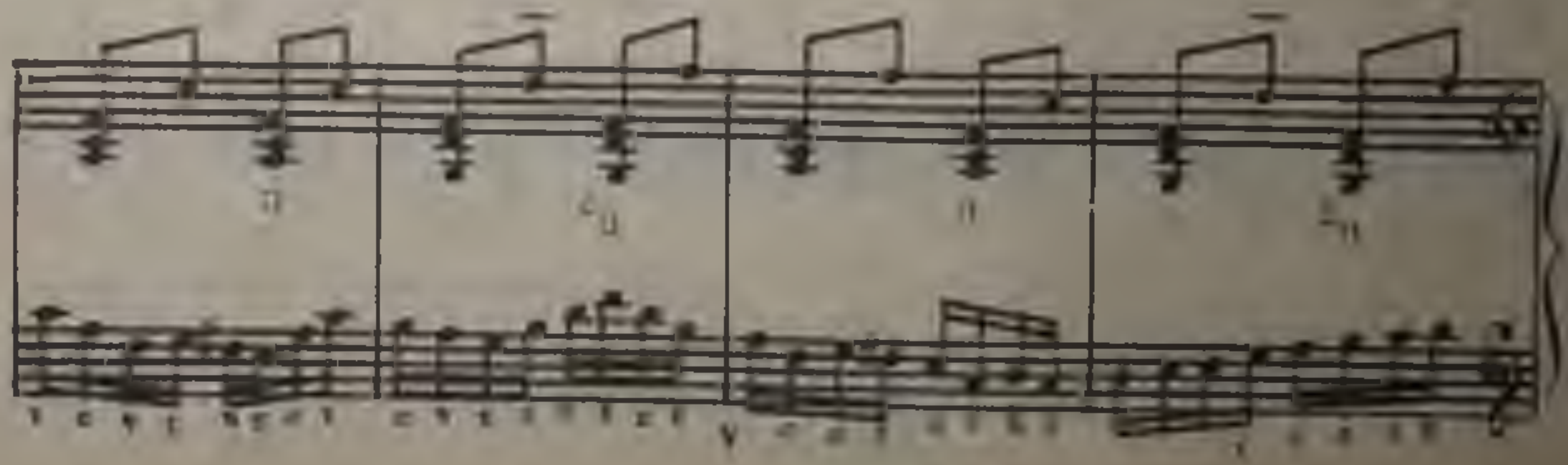

STUDIU

D. Chiroșca

Allegro

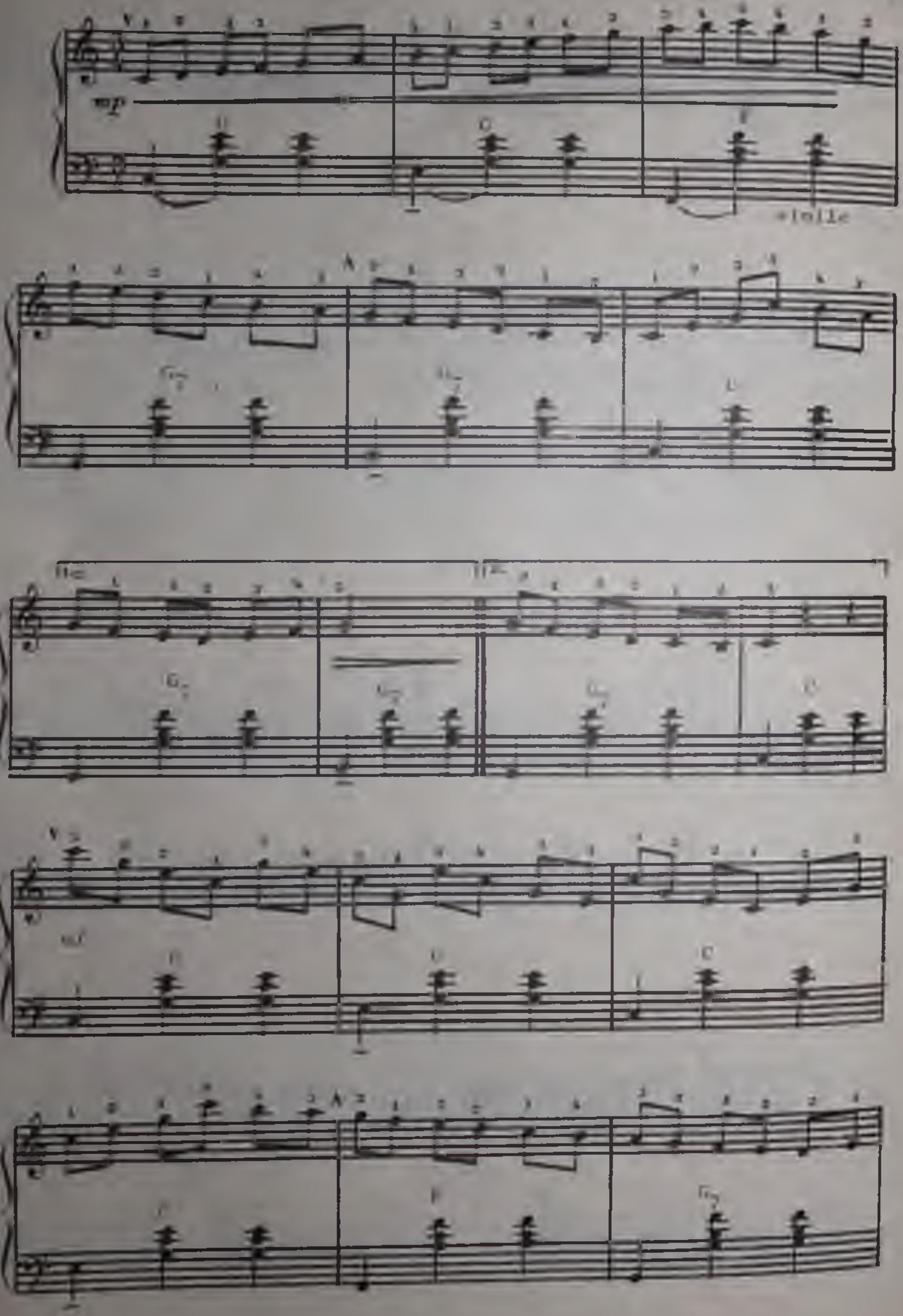

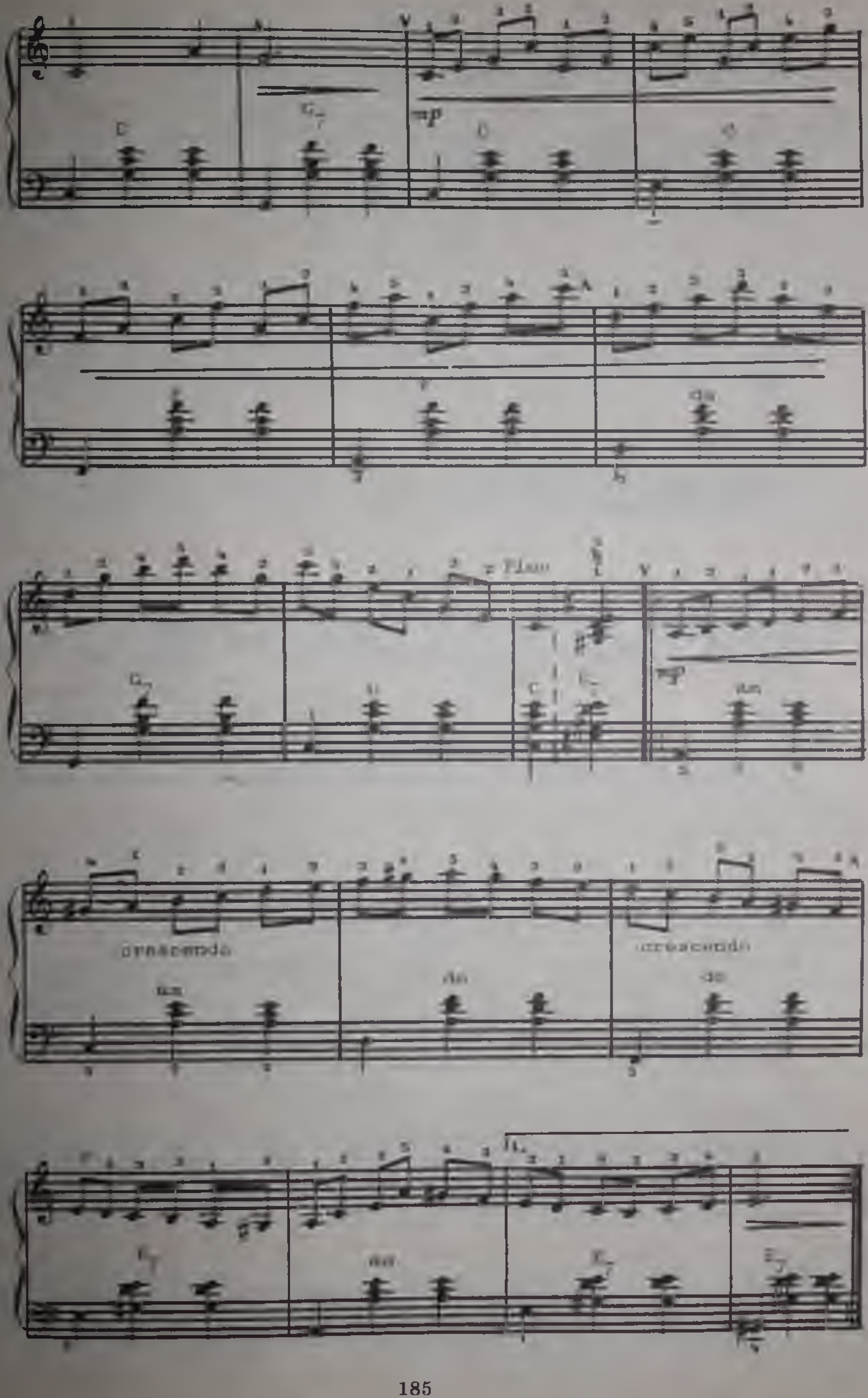

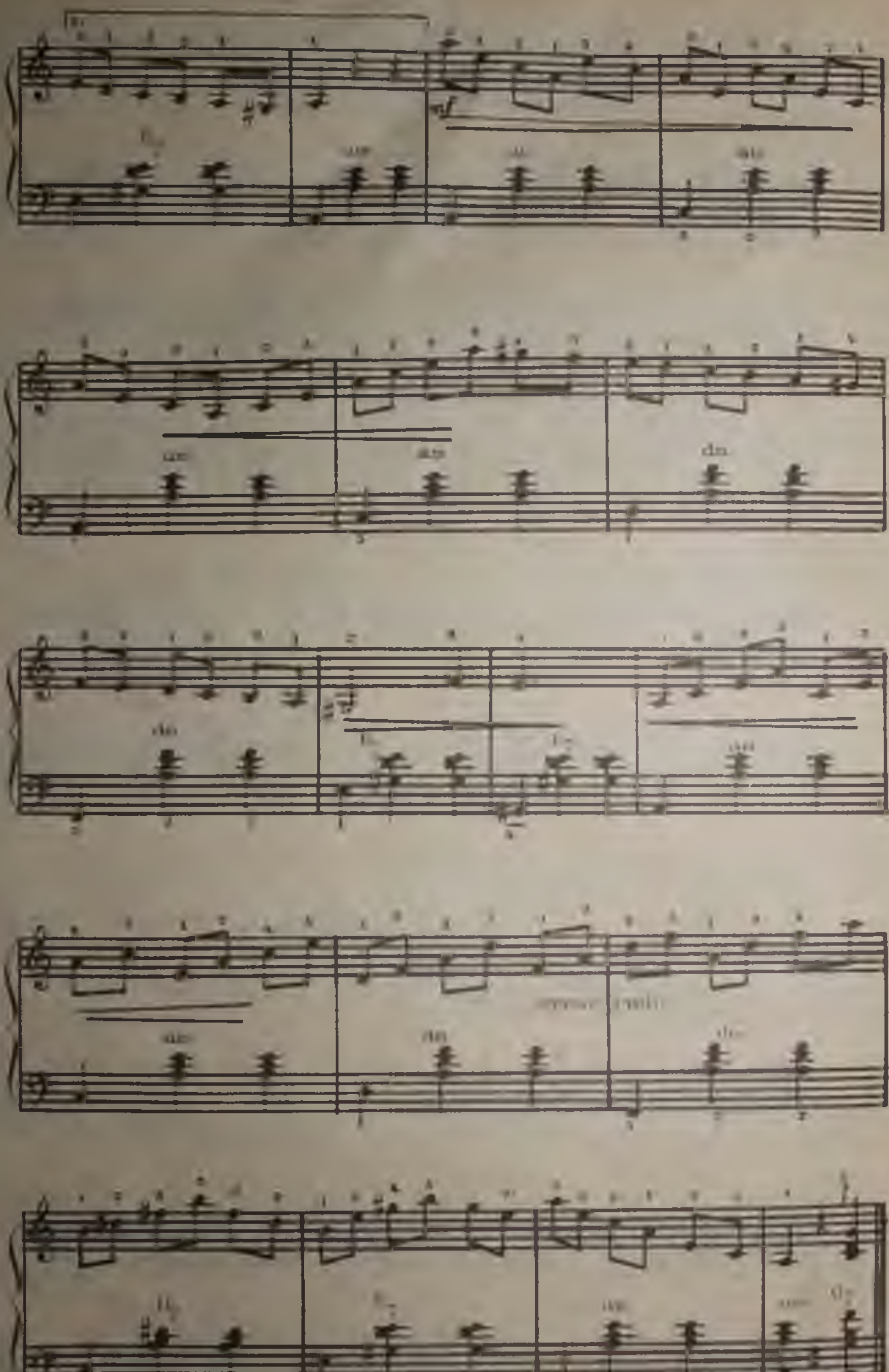

HORA

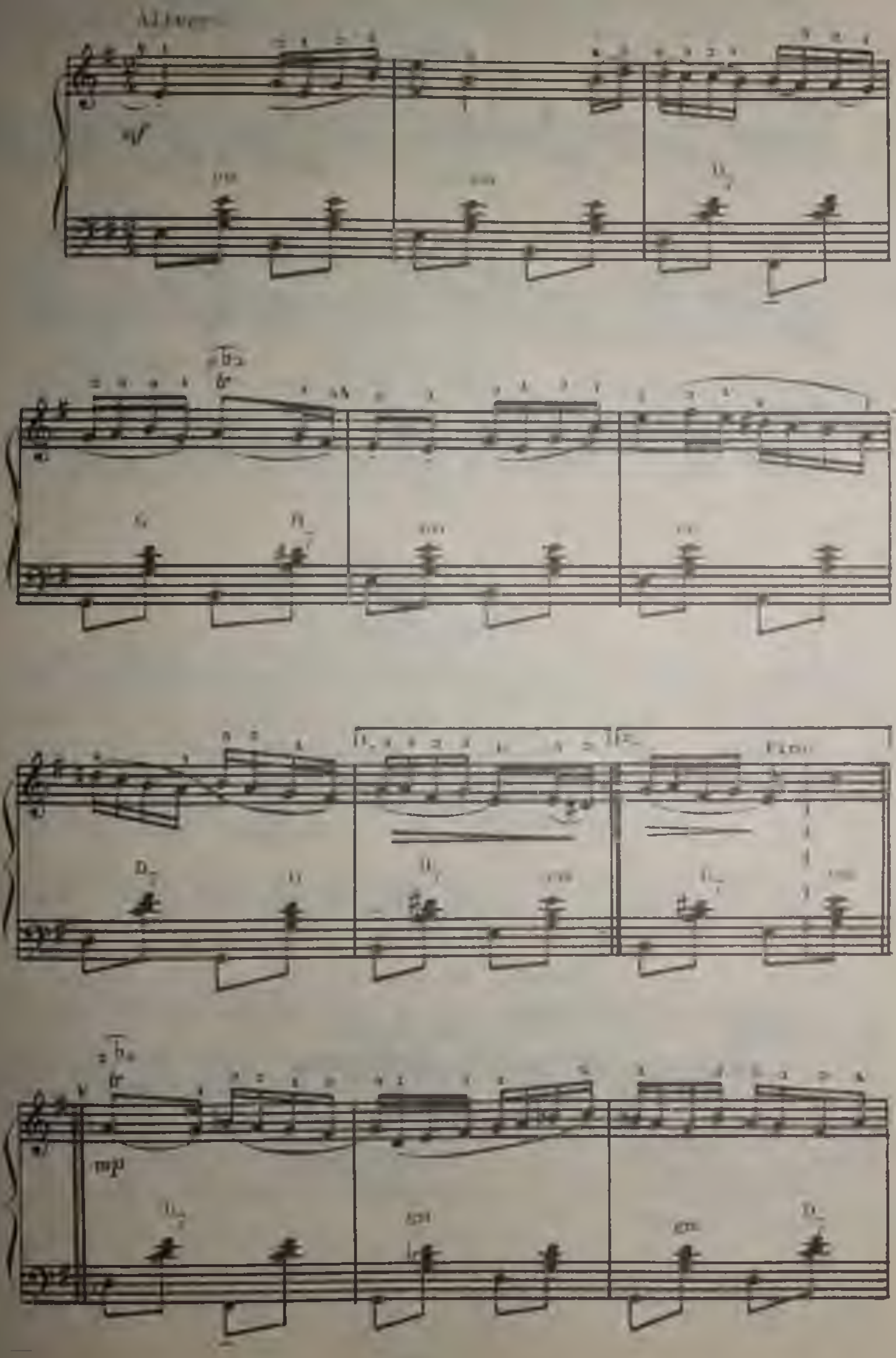

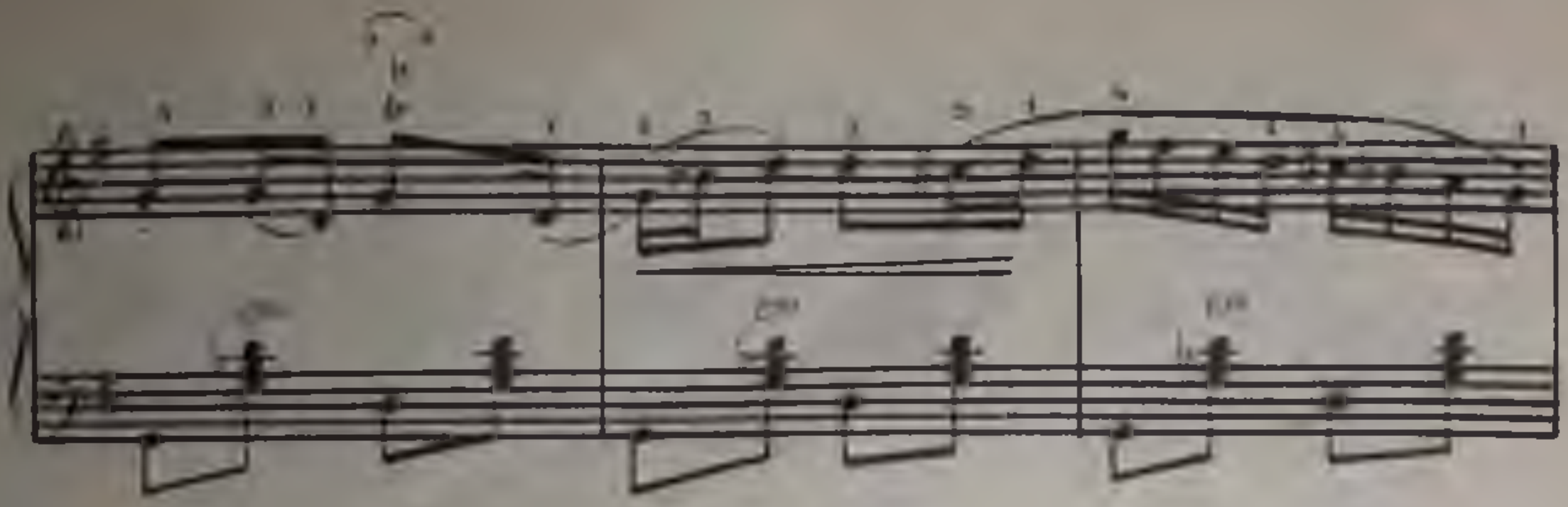

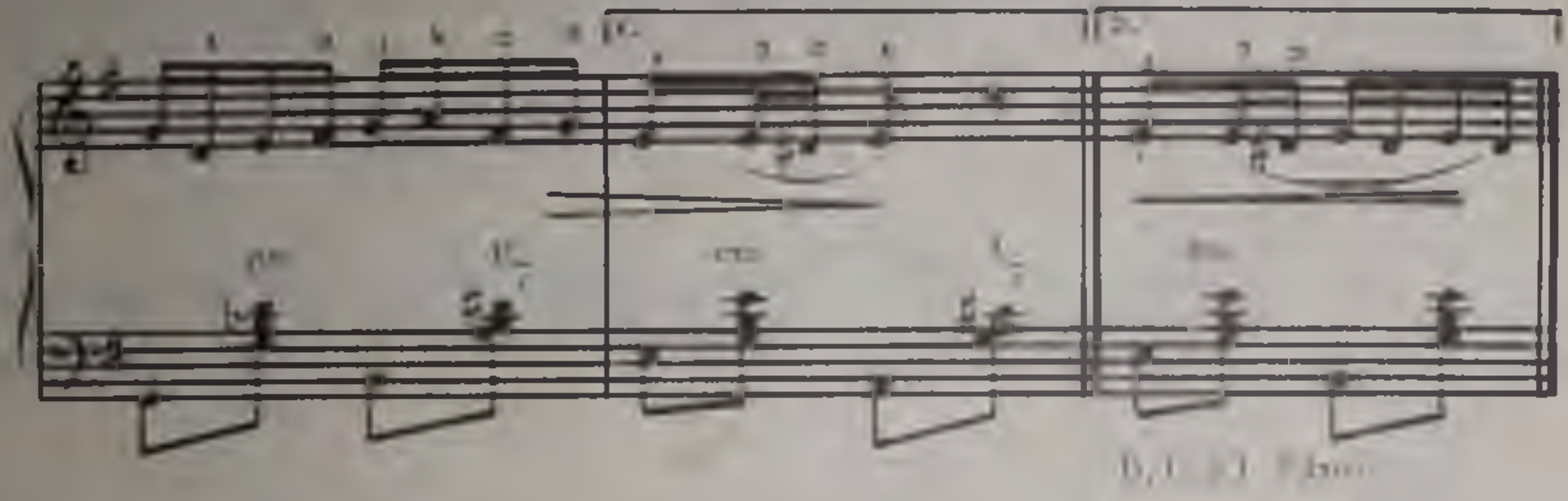

Gama cromatică

Gama cromatică este succesiunea de 12 semitonuri : diatonice (care se formează pe treptele alăturate şi-do, re-mi) şi cromatice (care se formează pe aceeaşi treaptă cu ajutorul semnelor de alteraţie do-do-diez, fa-fa-diez). Gama cromatică se scrie pe baza gamelor diatonice. De exemplu :

Exercitii pregătitoare pentru

Executarea gamei cromatice

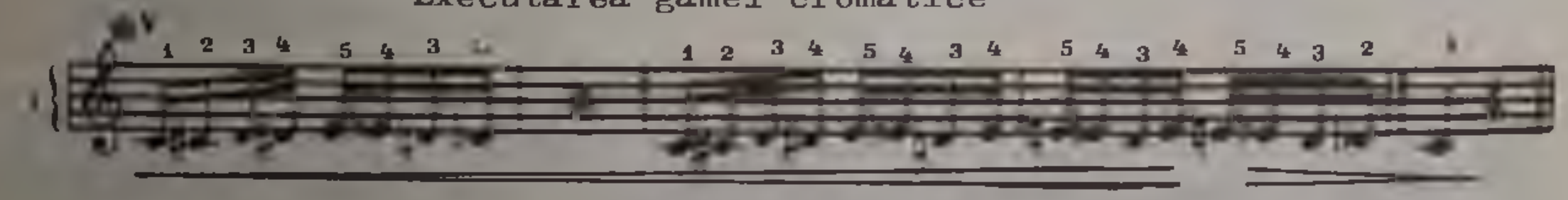

E de dorit ca acest exerciţiu să fie cîntat de la toate notele gamei cromatice cu aceeaşi applicatură.

---

* Două sunete care au aceeaşi înălţime, dar diferite denumiri, sînt enarmonice. De exemplu : do-diez şi re-bemol, sau re-bemol, sau re-diez şi mi-bemol sînt enarmonice şi se apasă pe aceeaşi clapă.

De exemplu

Ex. 2 şi 3 cu mîna stîngă şi dreaptă se execută de la fiecare notă (de la do ; do-diez , re , re-diez) cu applicatura respectivă a gamei cromatice.

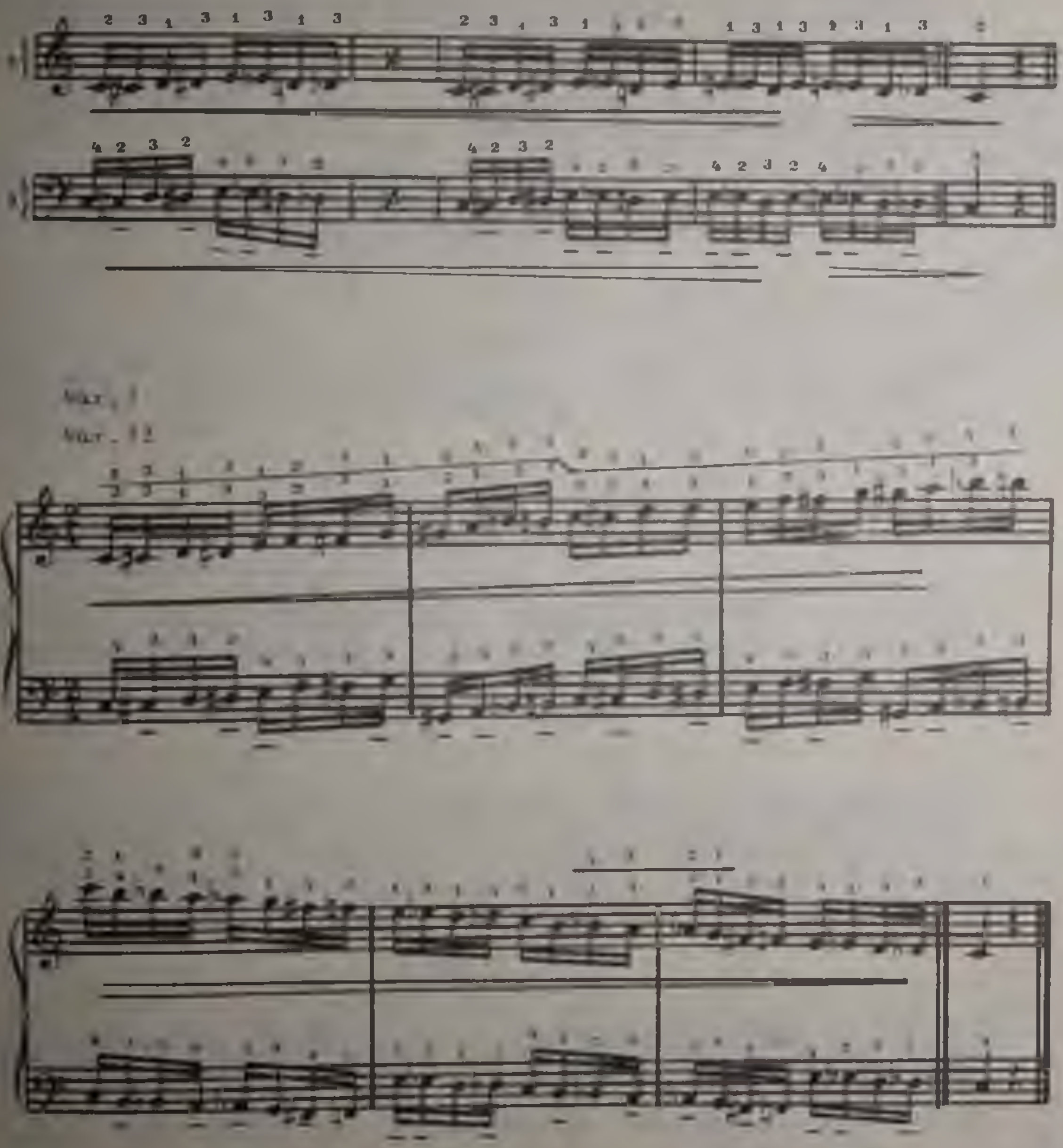

STUDIU D. Chiroşca

Allegro

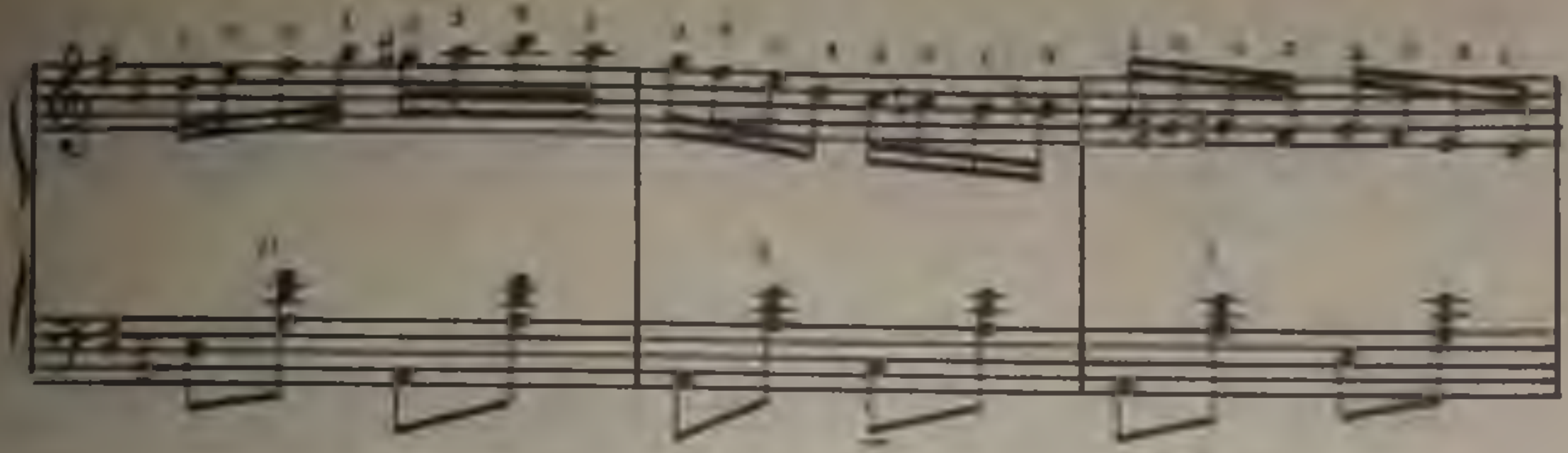

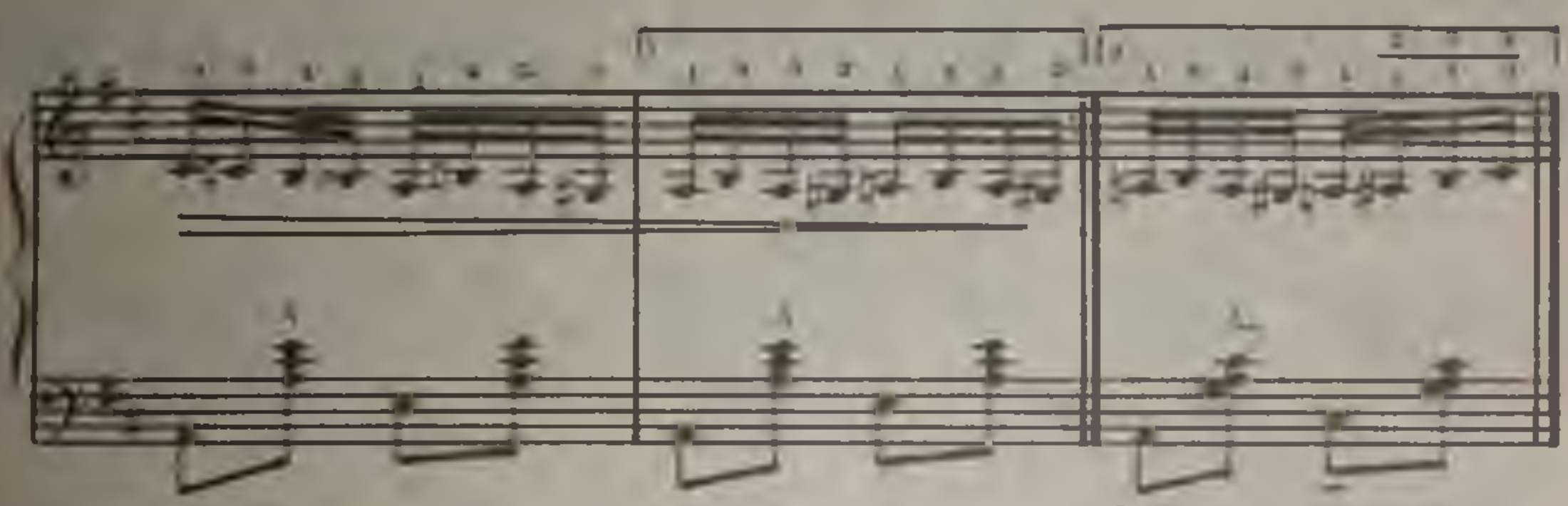

D. C. al Fin

POLCA MOLDOVENEASCĂ

Prelucrare de T. Tregubenco

tempo di polca

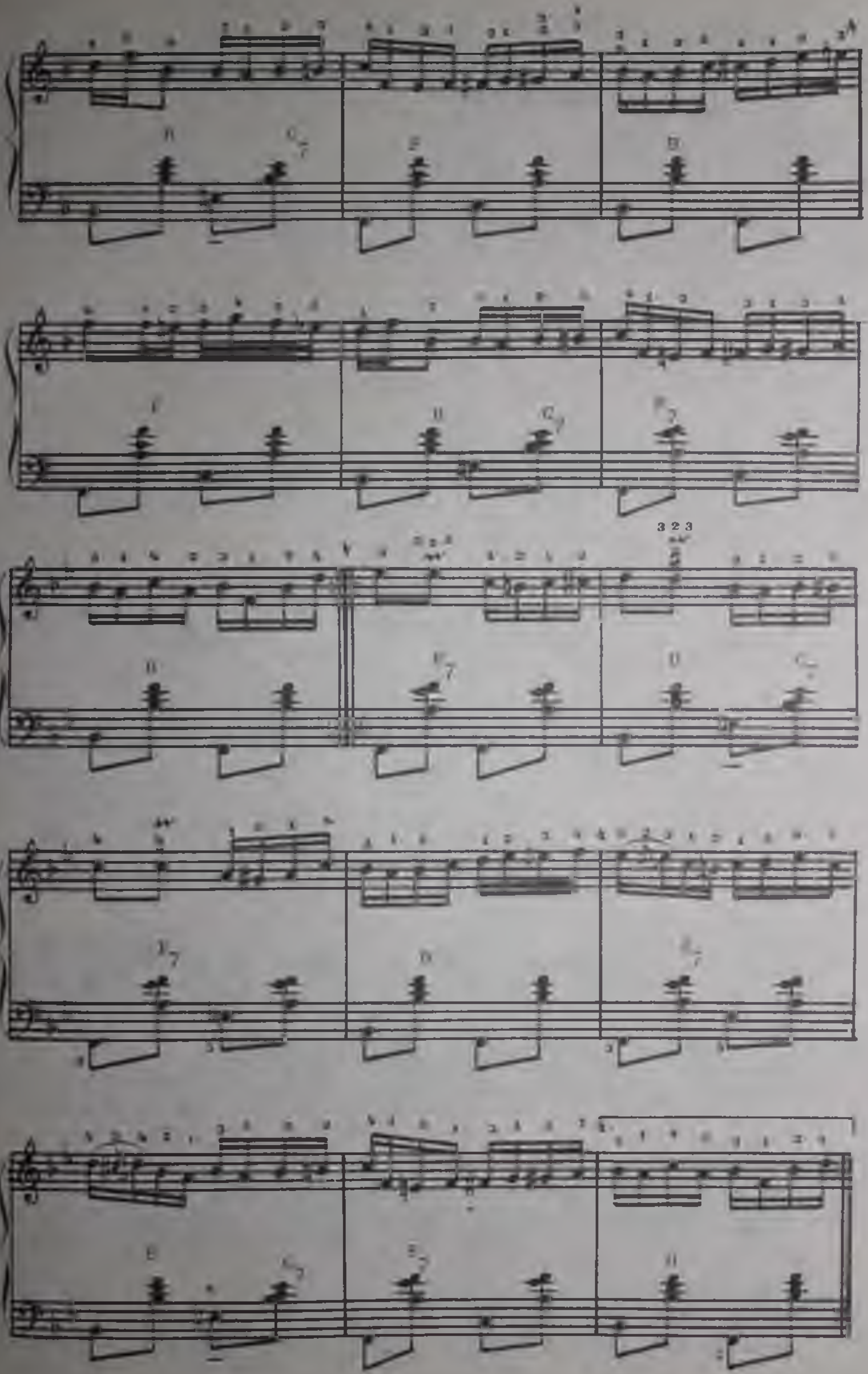

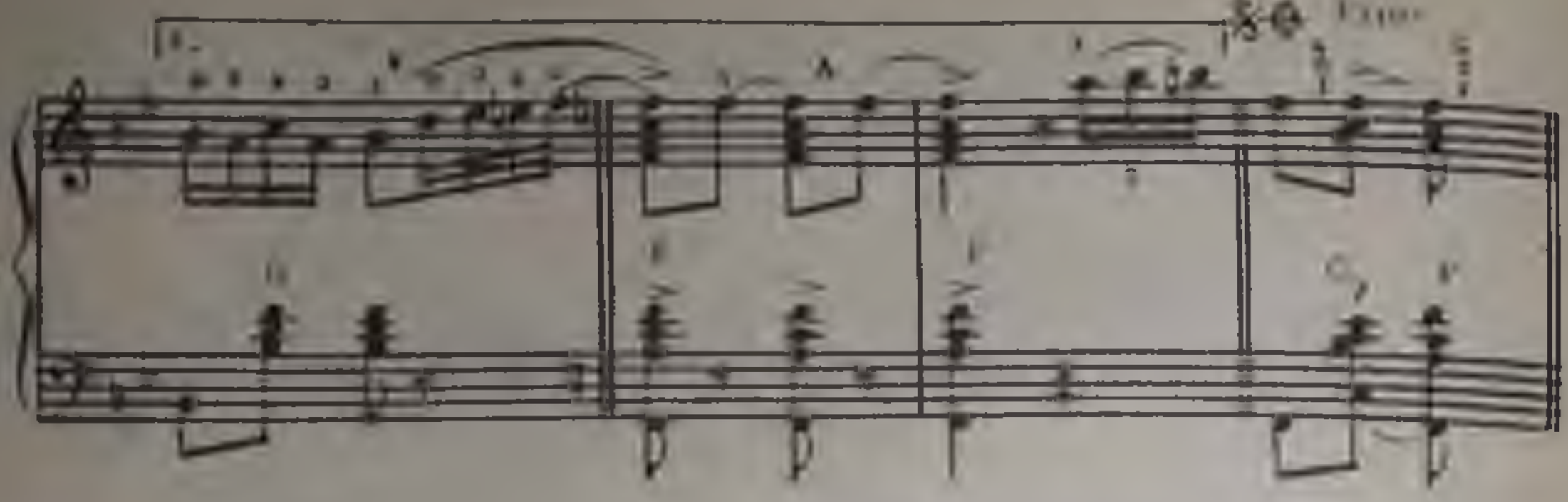

STUDIU

D. Chirosca

Presto

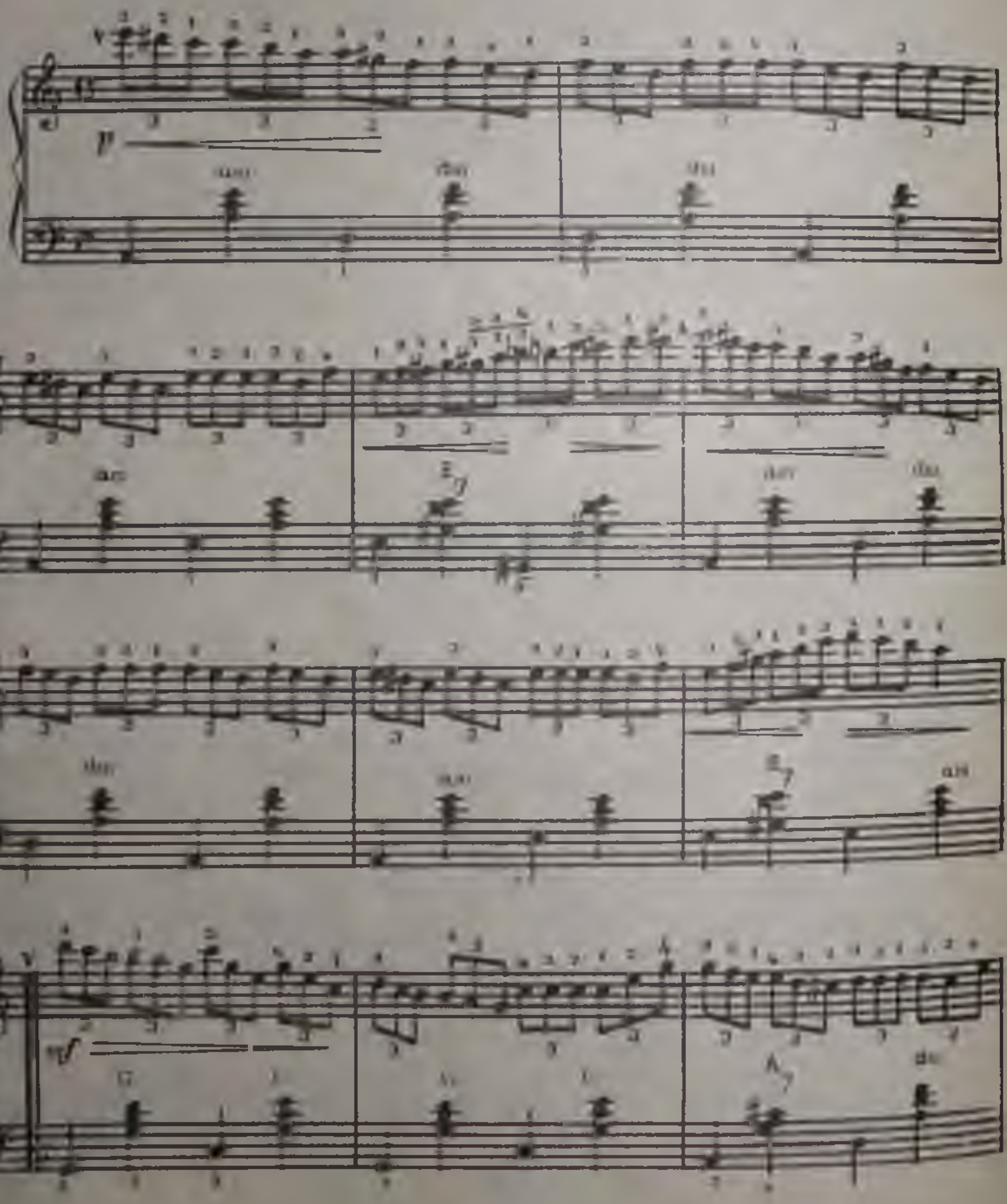

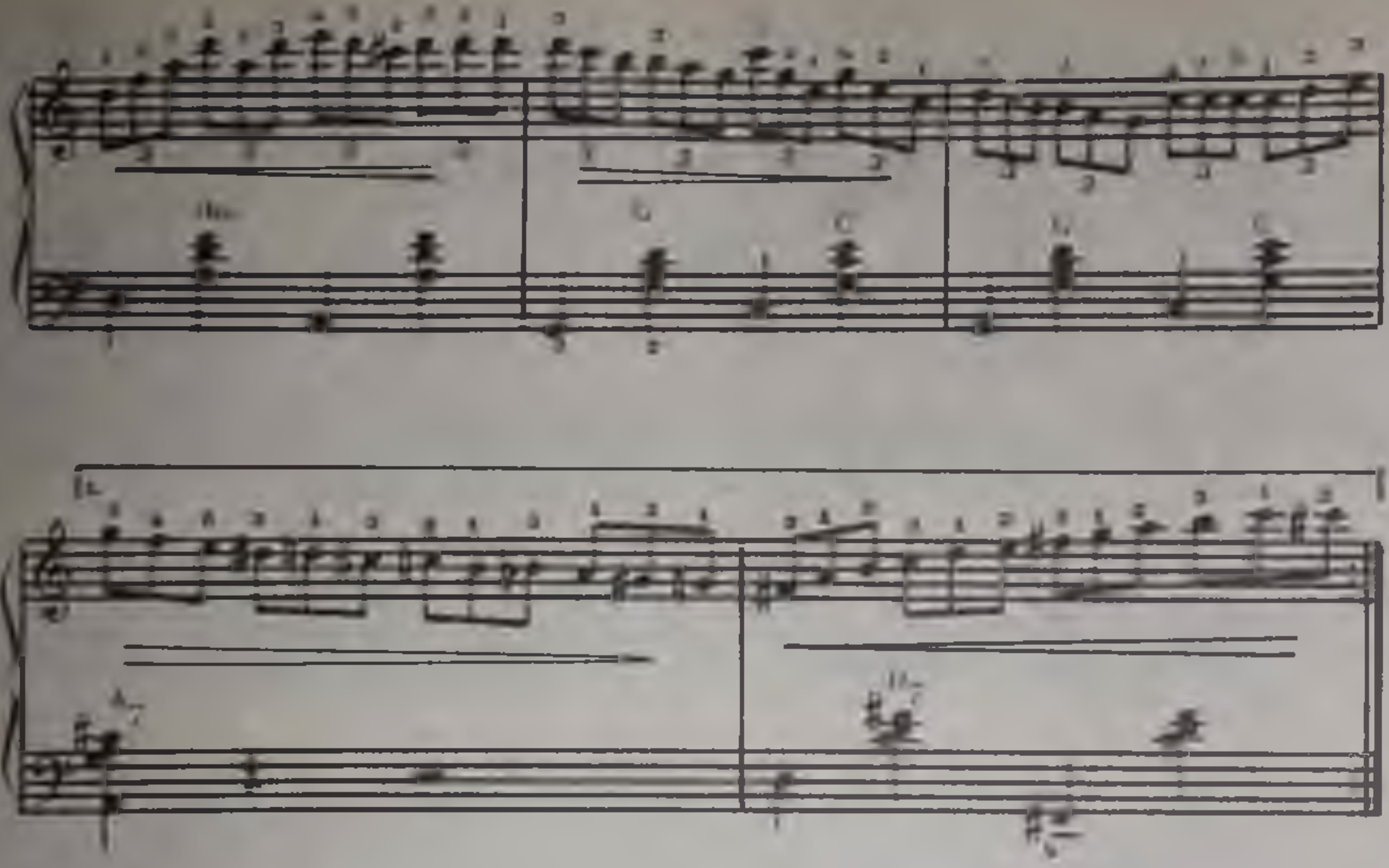

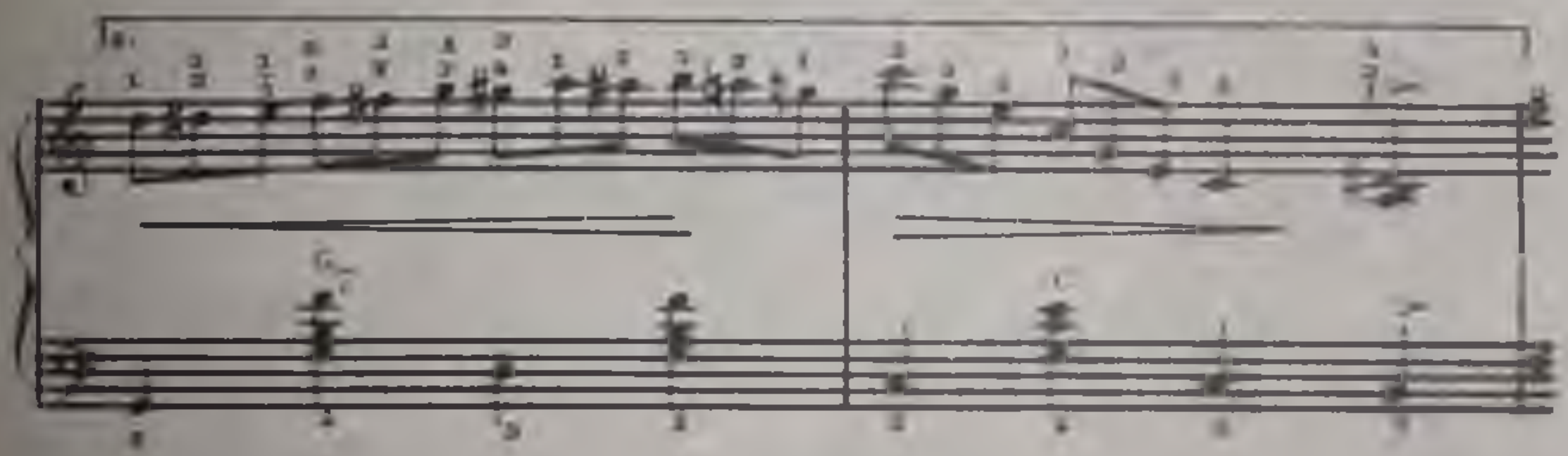

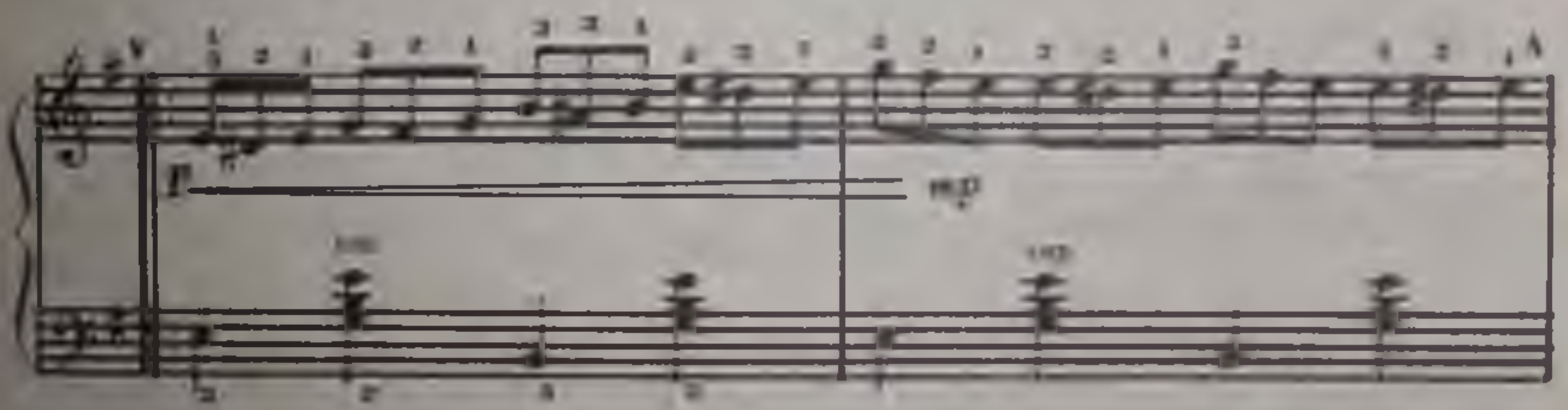

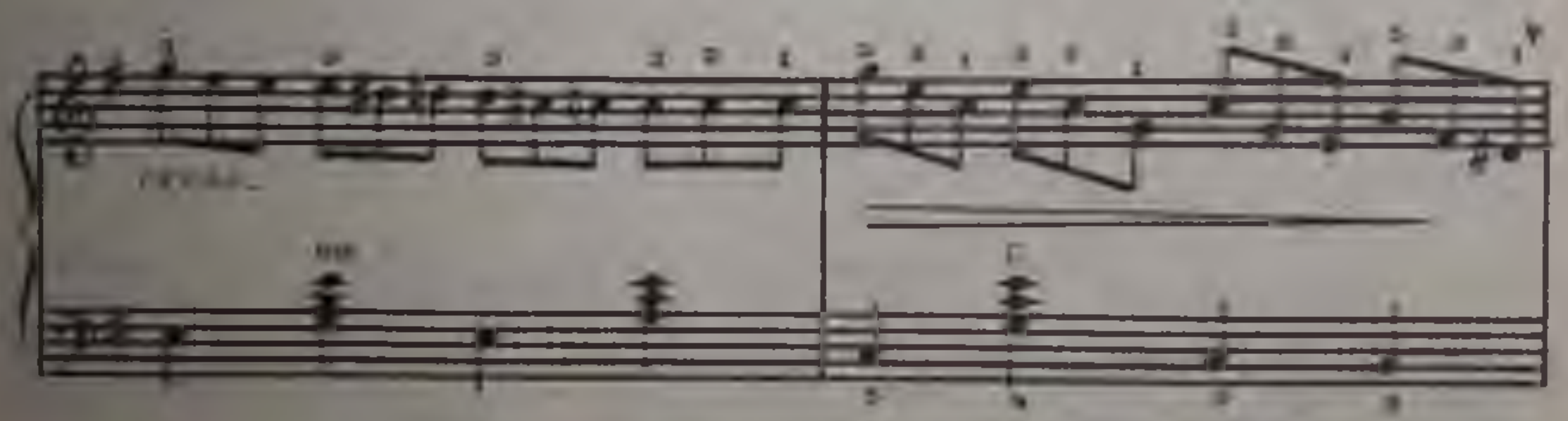

HORA

Allegretto — *Prelucrare de P. Neamțu*

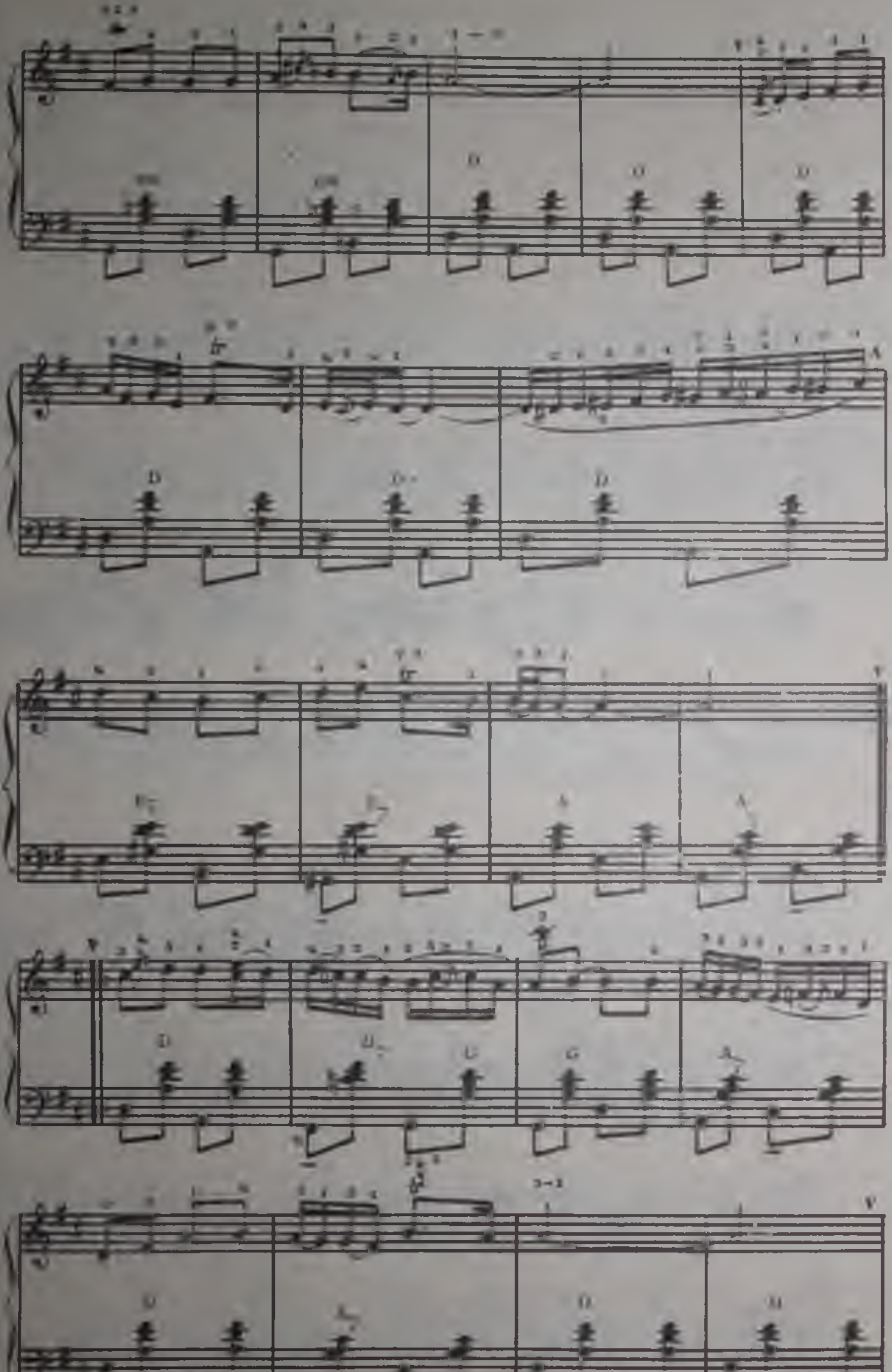

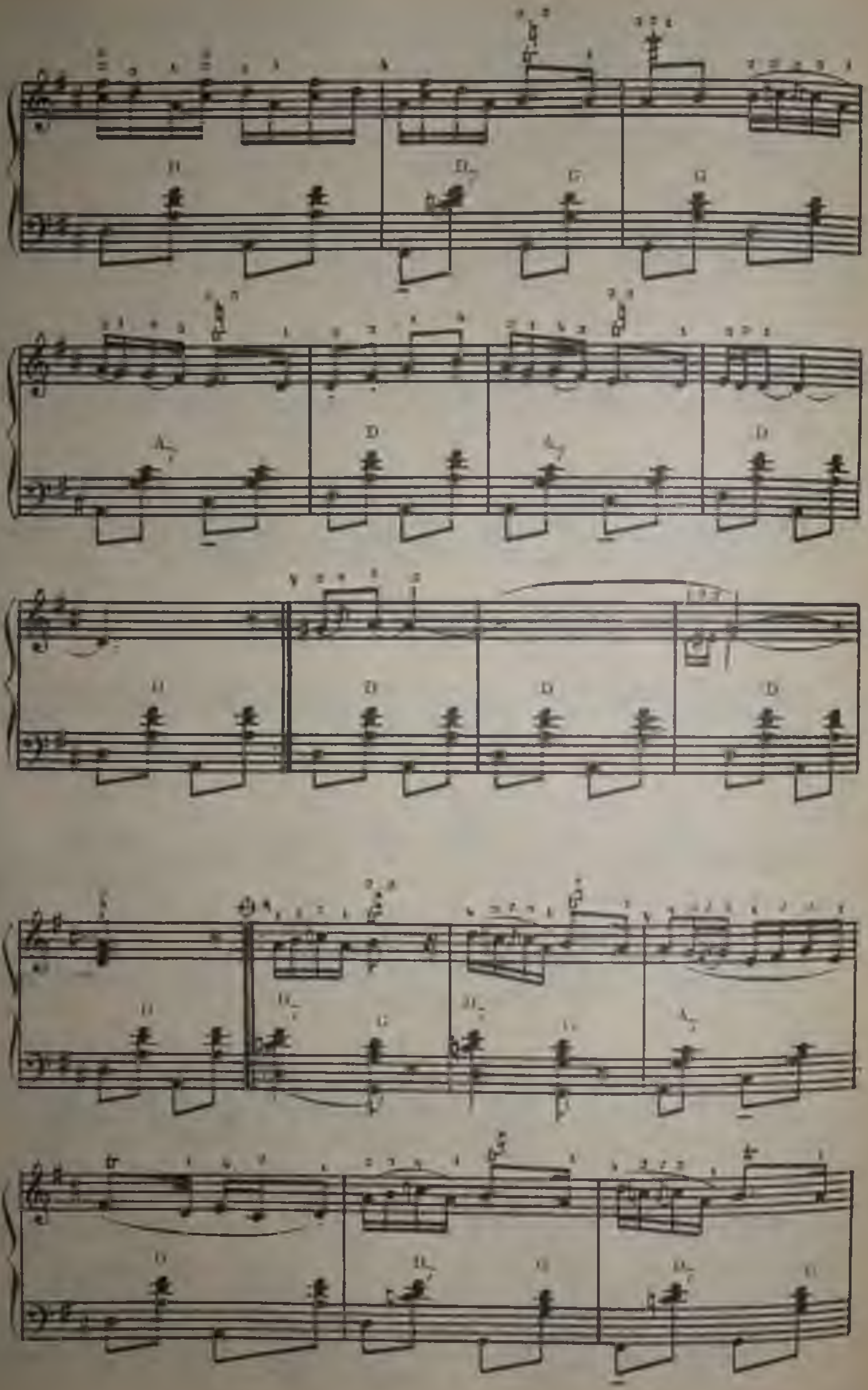

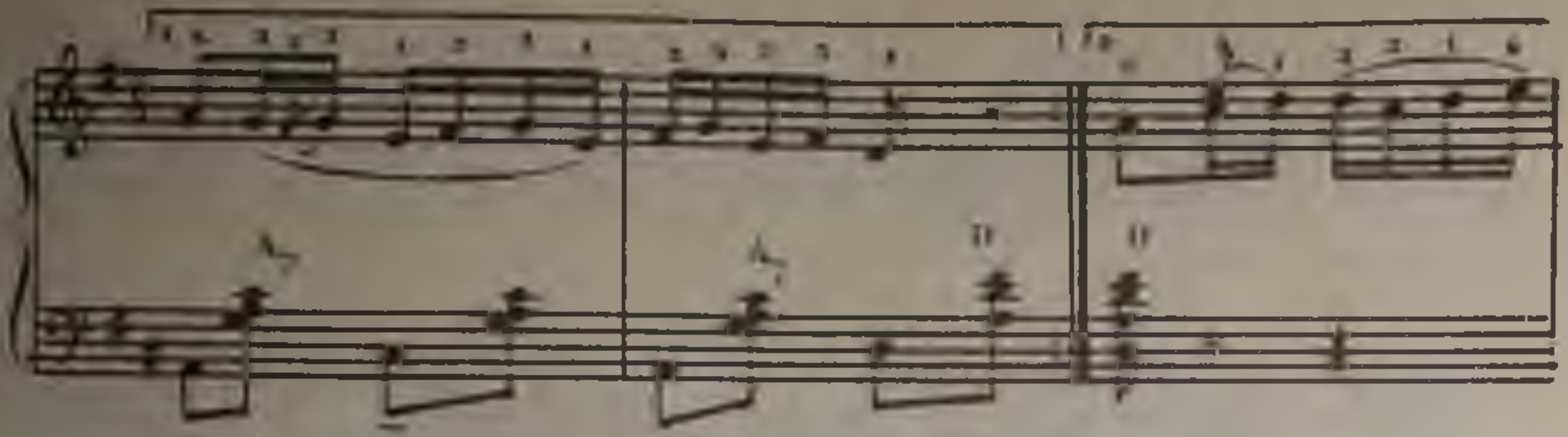

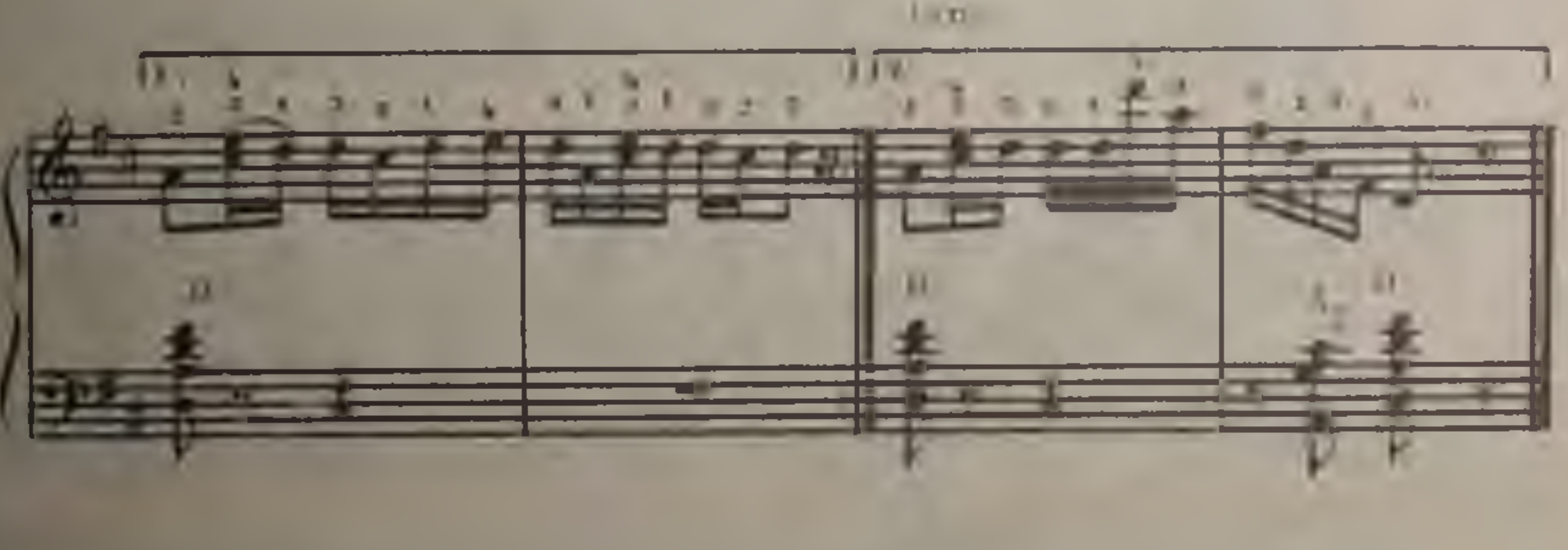

EXERCIȚIU CU APOGIATURĂ

nota "do" din octava I

Desenul ritmic din exerciţiul de mai sus este acelaşi ca şi la exerciţiul de alunecare a degetelor (se schimbă doar applicatura).

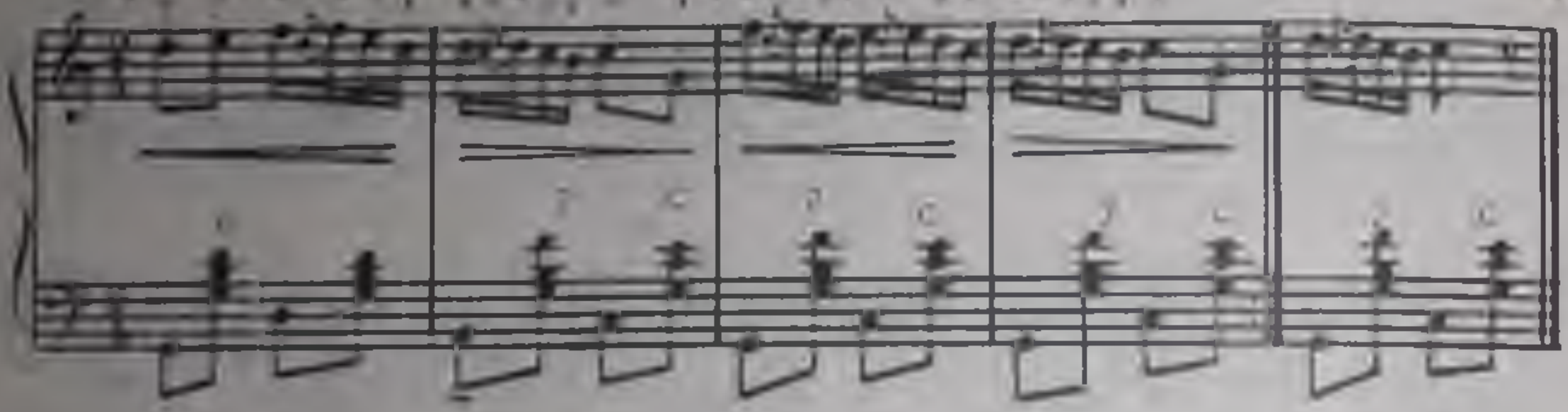

BĂTUTA ORHEIENILOR

Allegro

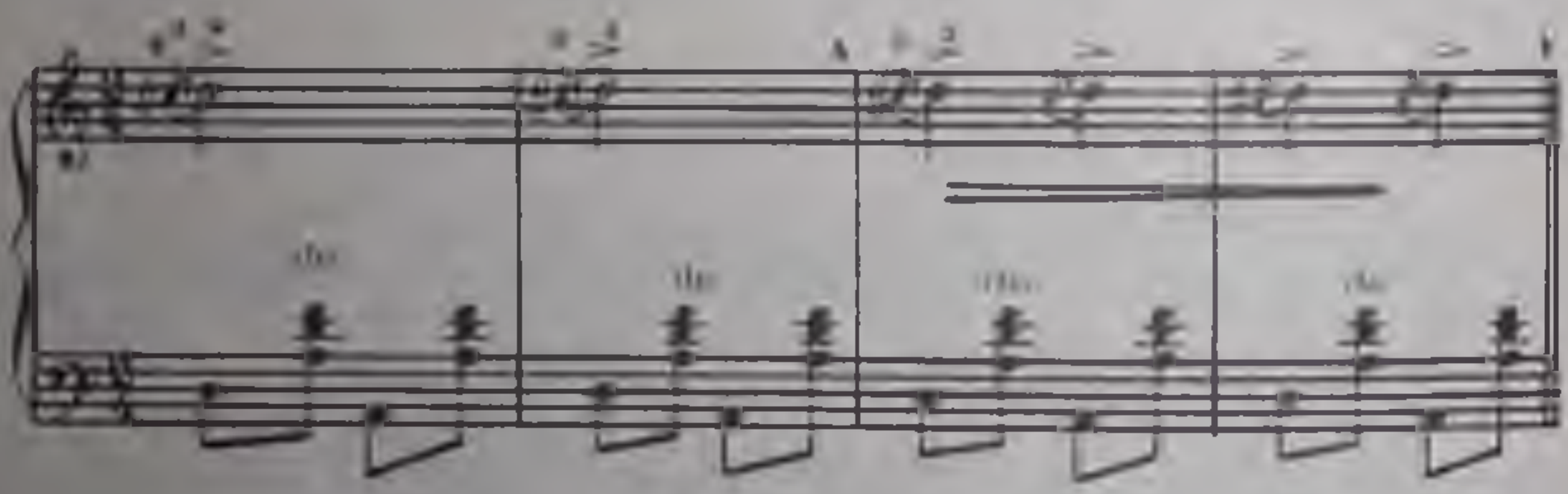

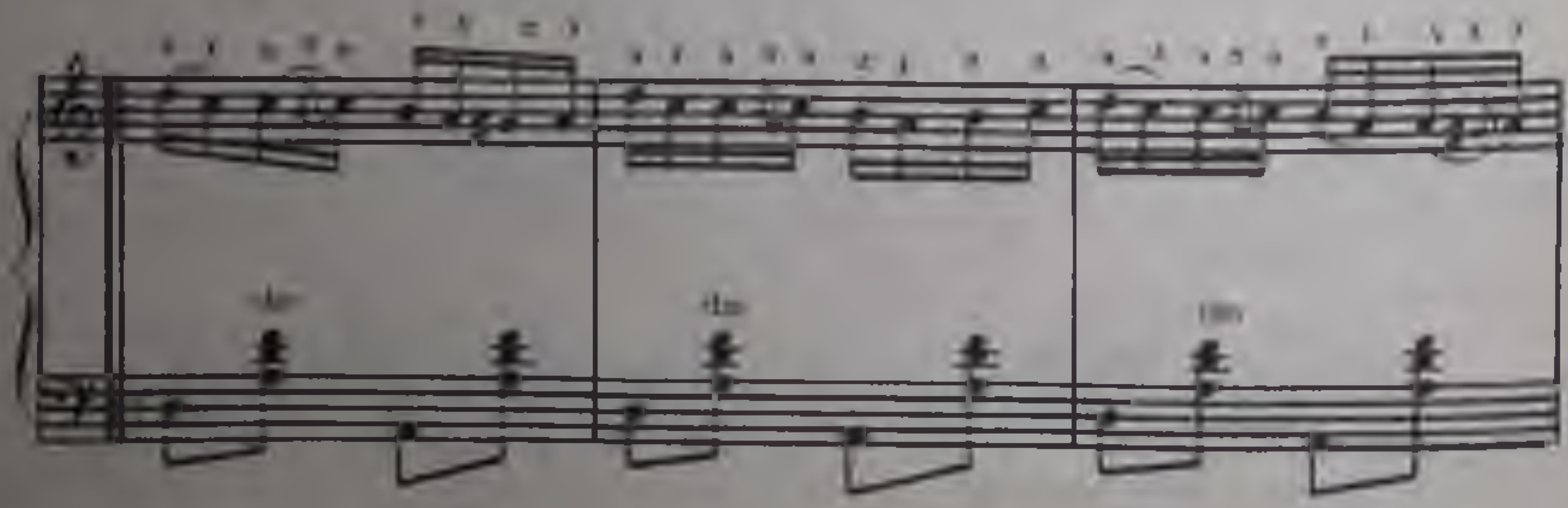

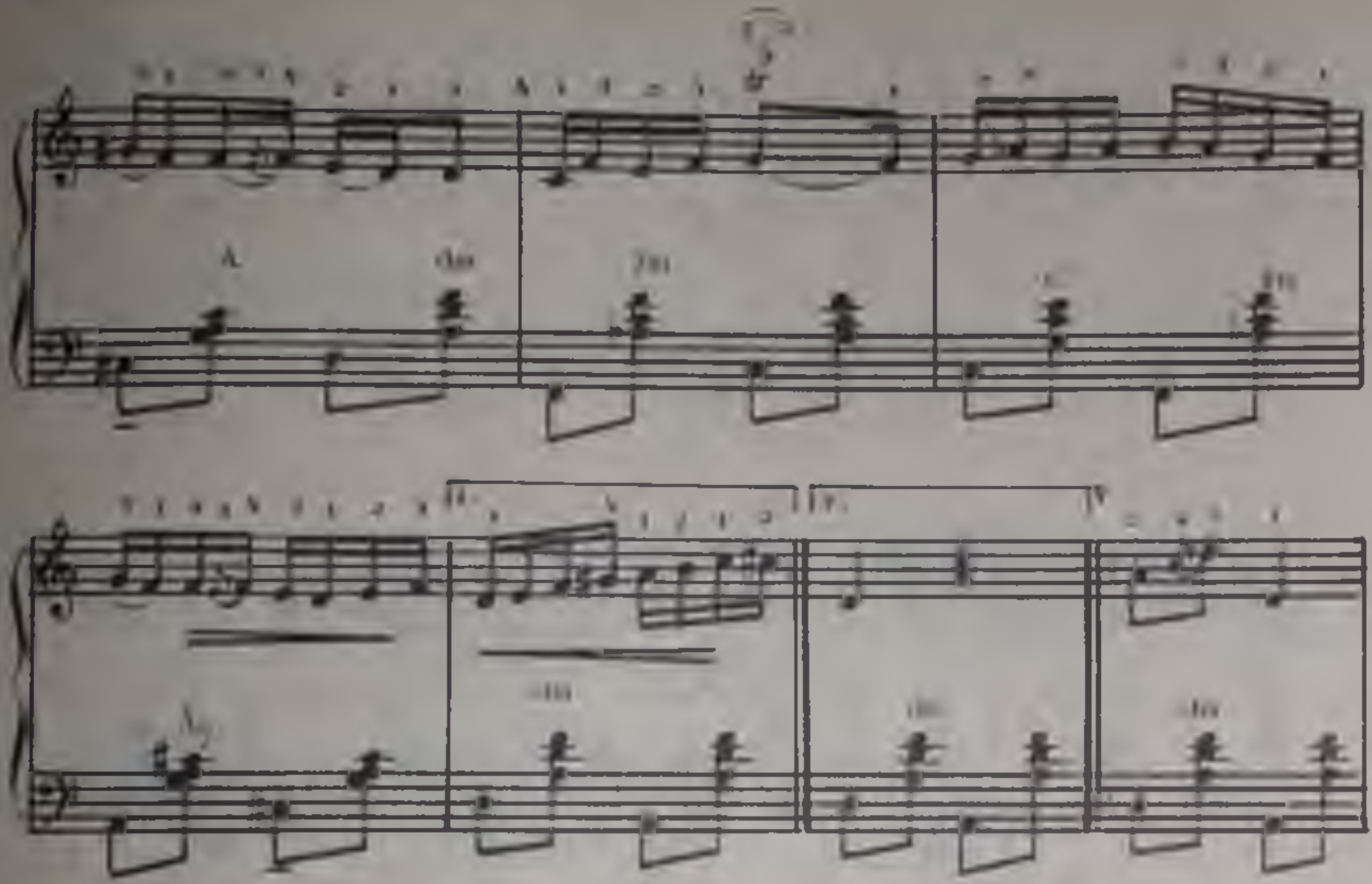

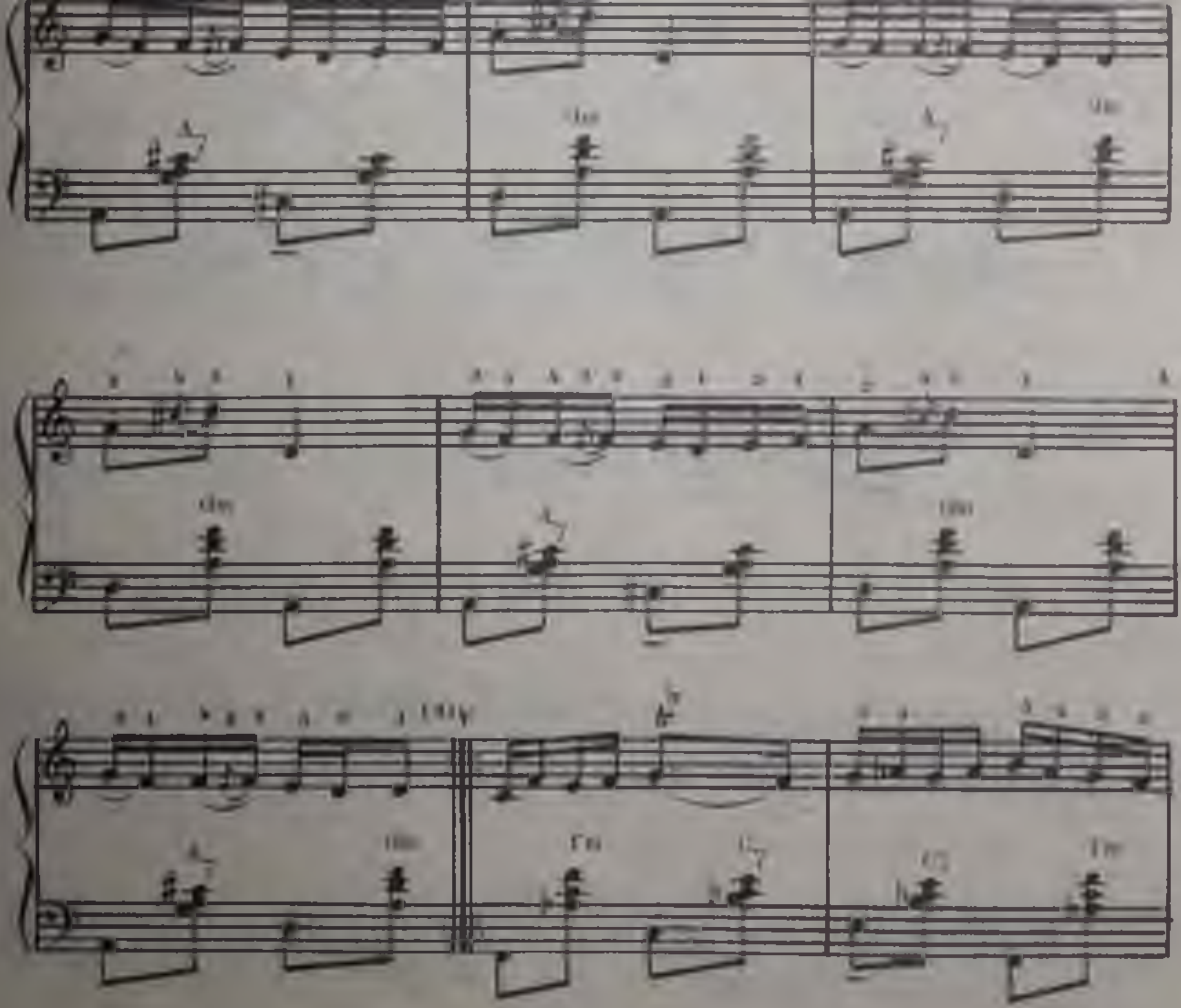

HORA LĂUTARILOR

Allegro

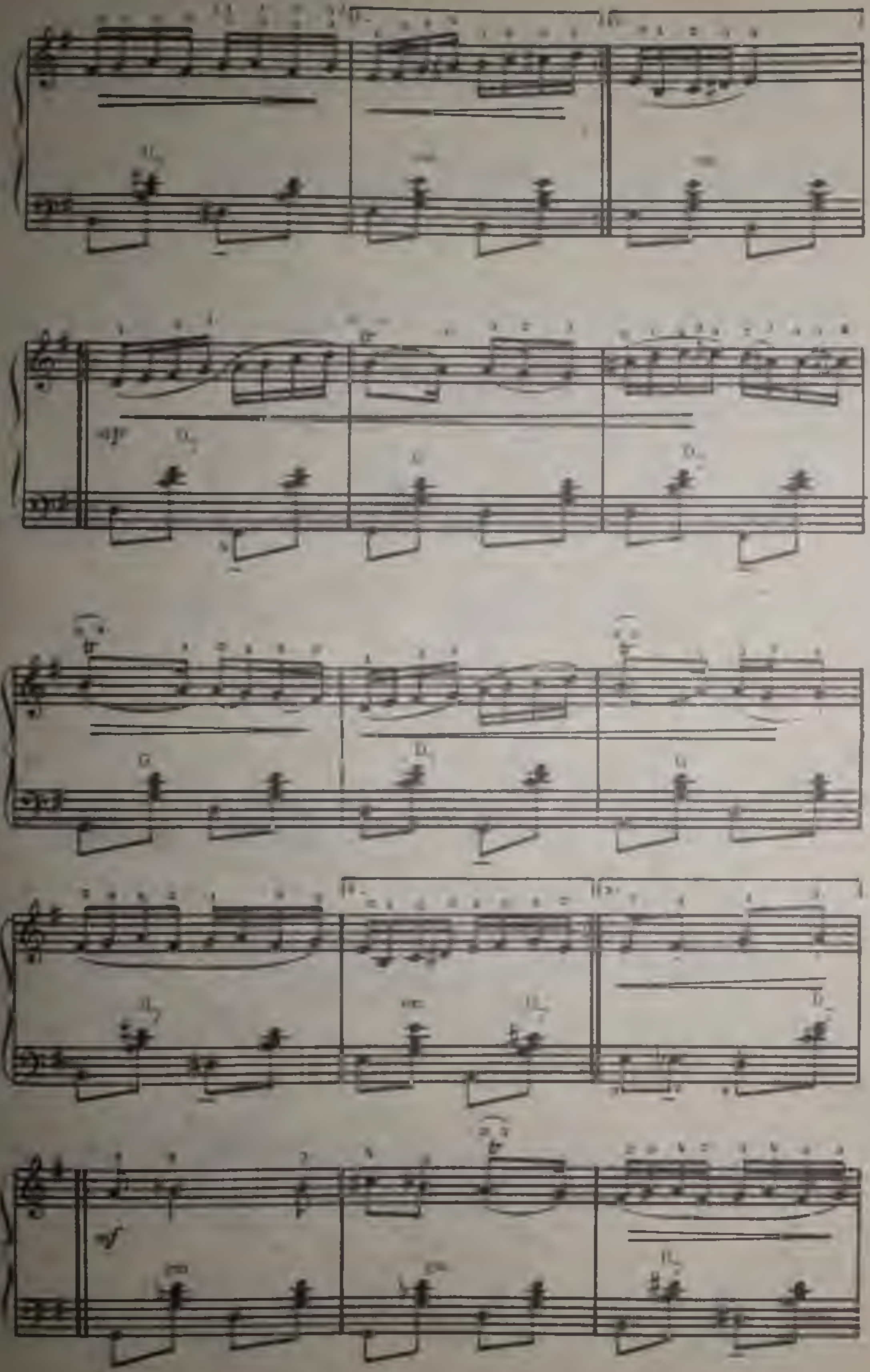

HORA DIN BUGEAC

Allegro

MĂSURA DE $\frac{7}{16}$

În măsura de $\frac{7}{16}$ ca unitate de numărat se ia șaisprezecimea :

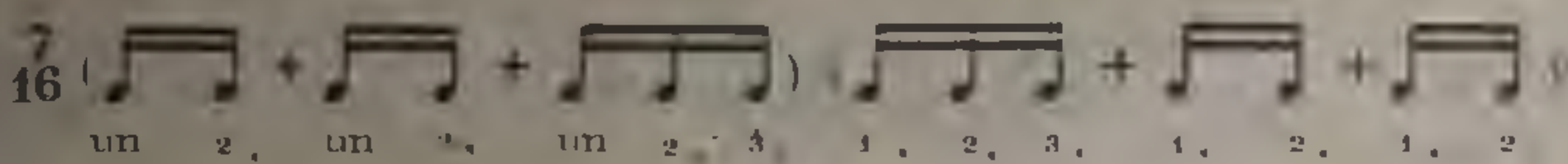

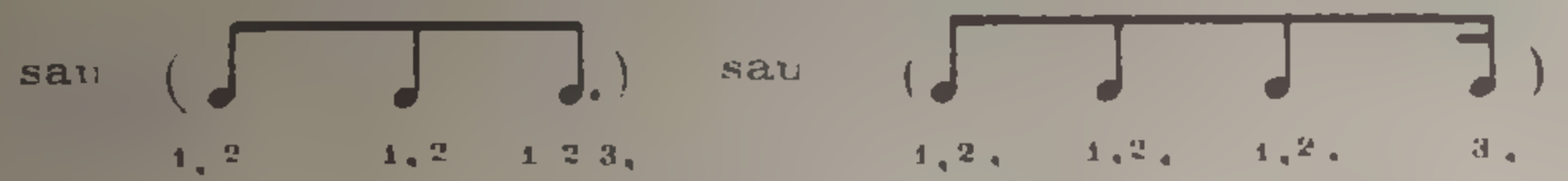

Toate șapte șaisprezecimi dintr-un tact trebuie să fie de durată egală. Pentru a înțelege mai bine desenul ritmic al măsurii de $\frac{7}{16}$ în afară de numărarea în glas se mai pot utiliza silabele „ta ra".

De exemplu

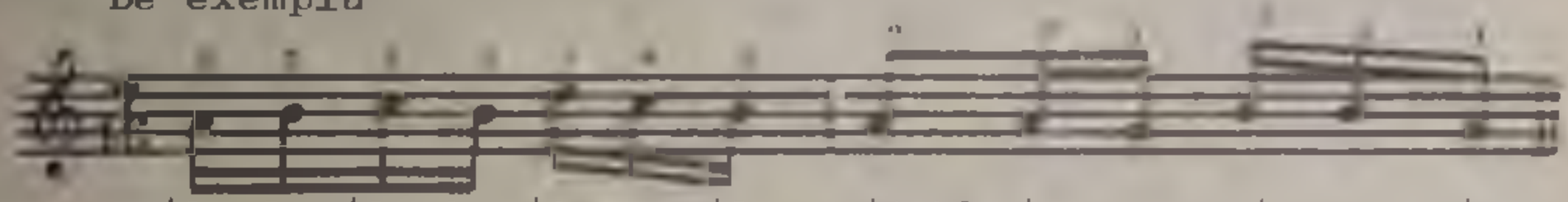

Exercițiu de acompaniament la basi

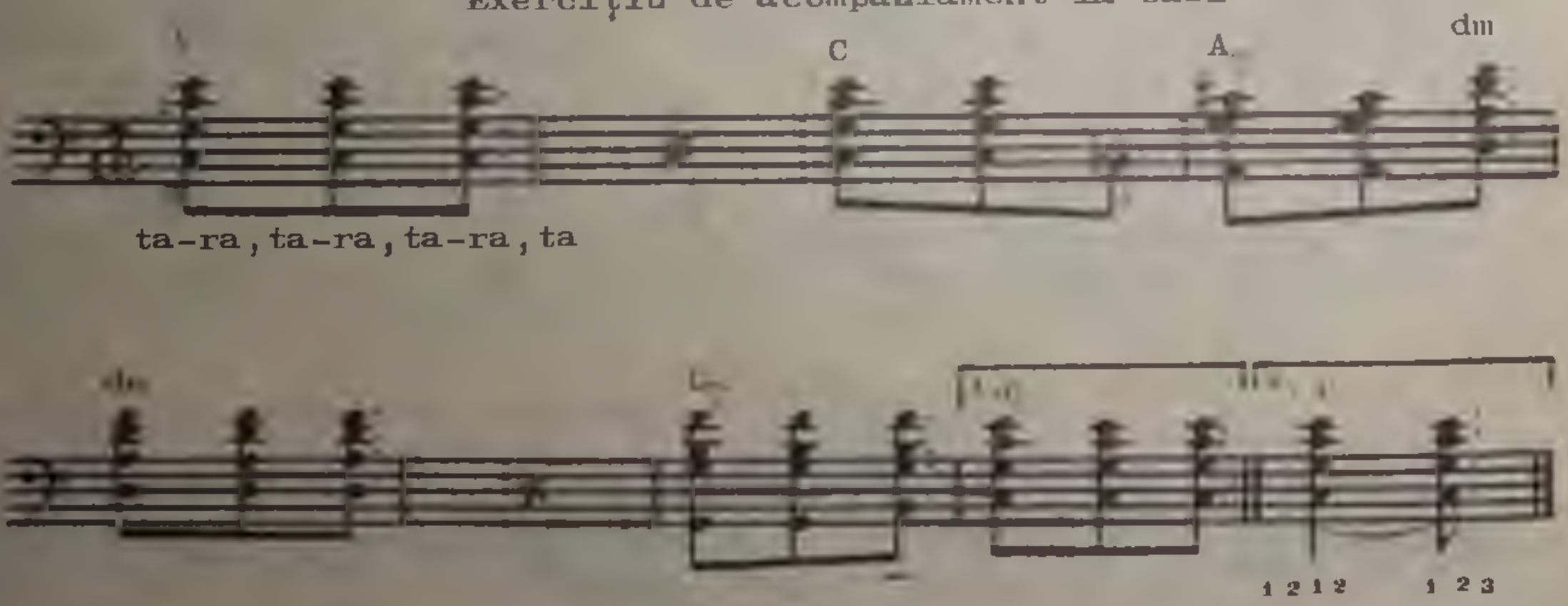

Notele din acompaniament se execută puțin mai scurt decît valoarea lor și sînt însoțite de mari accente efectuate cu foiul (reamintim că degetele în timpul interpretării trebuie să fie la o distanță minimală de butoane).

EXERCIȚIU

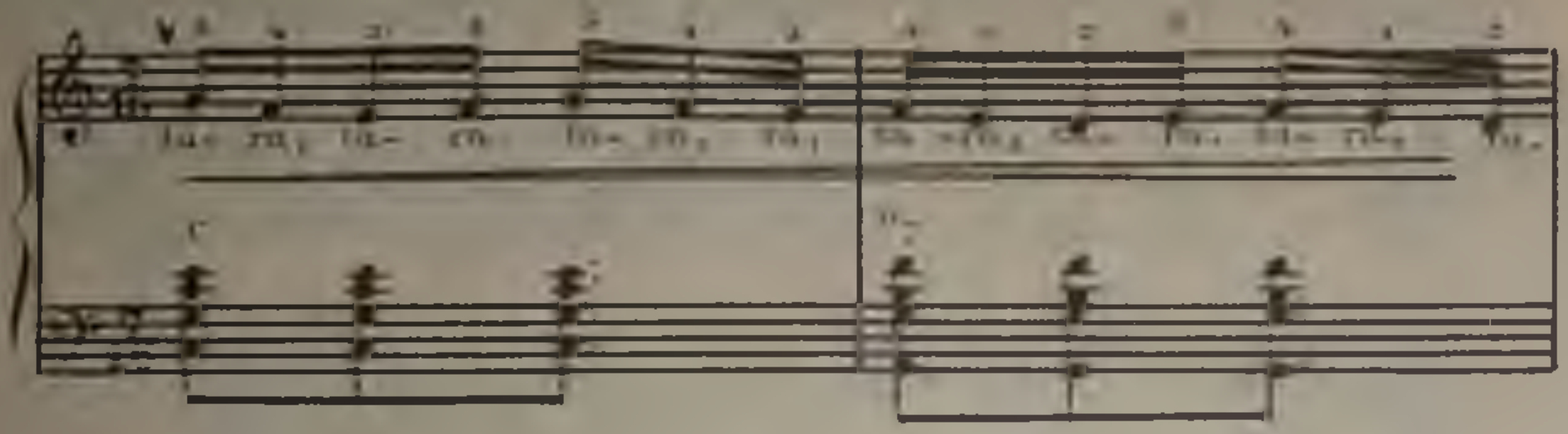

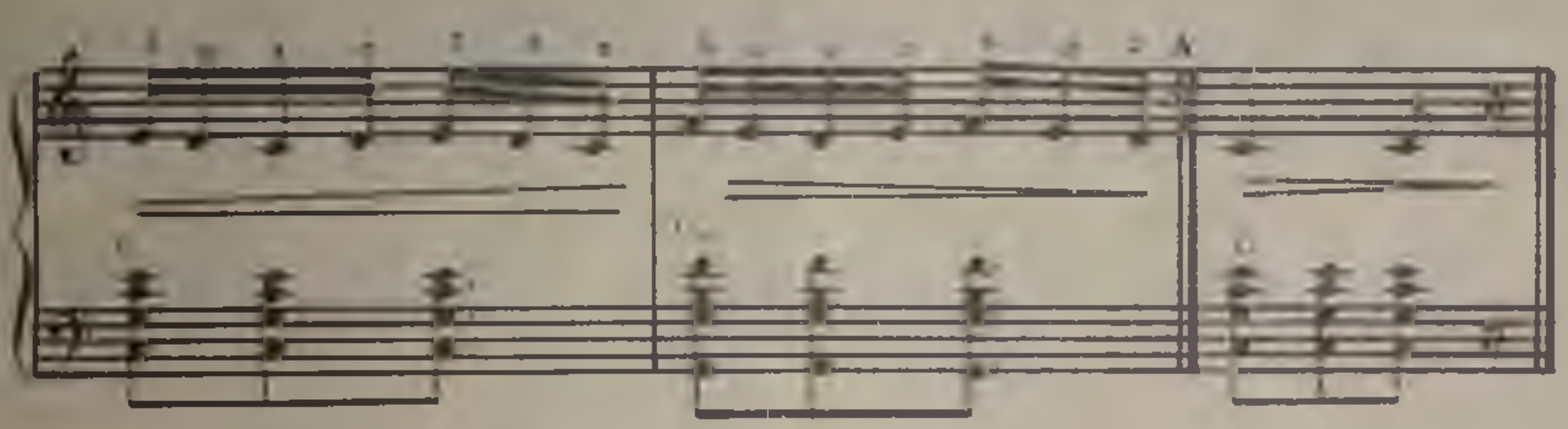

STUDIU

Exercițiu de acompaniament cu mîna dreaptă.

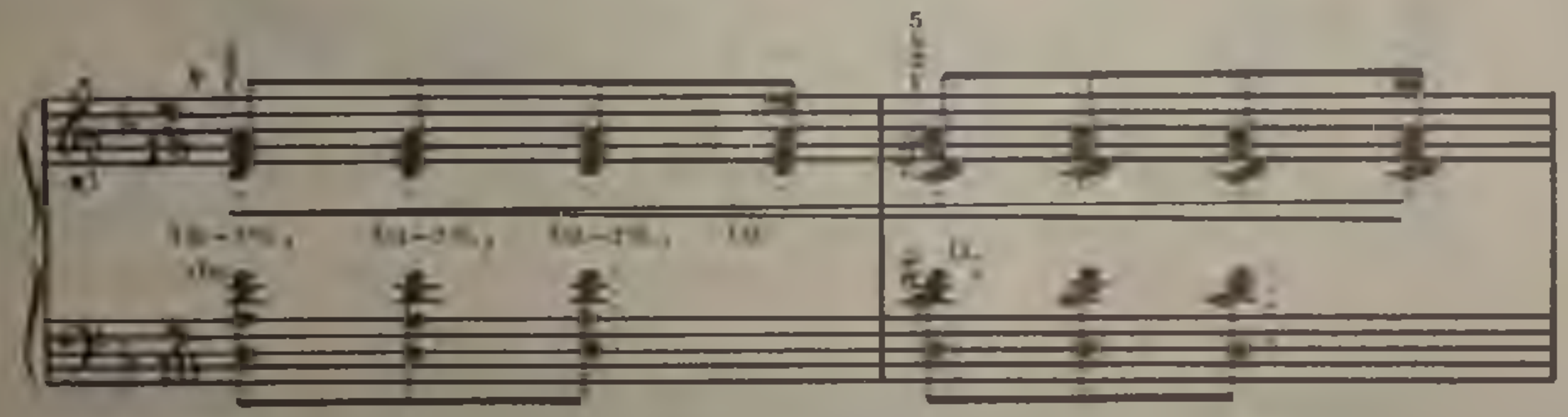

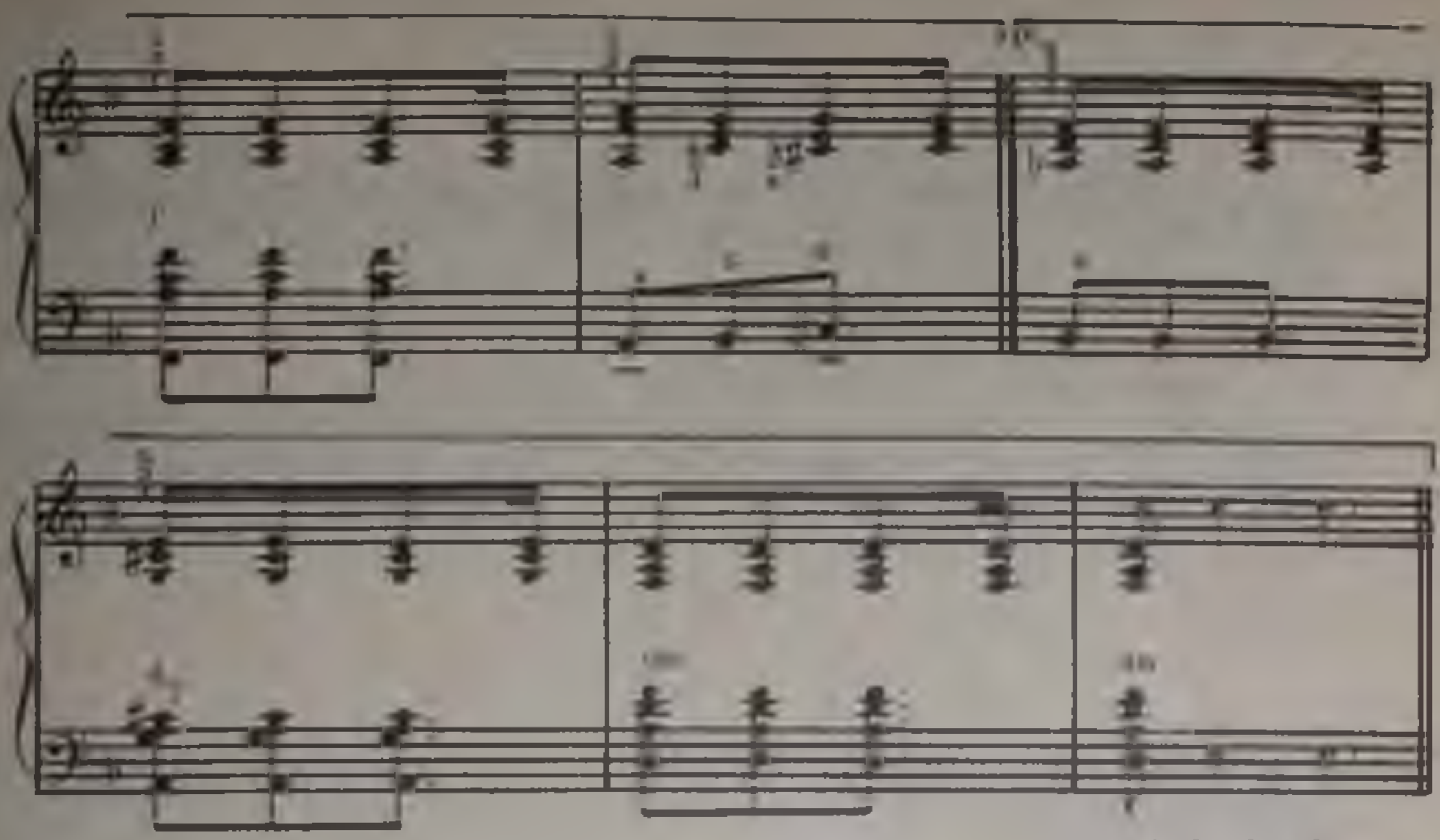

Indicaţiile privitor la exerciţiul de acompaniament la basi trebuie respectate si în exercitiul de mai sus.

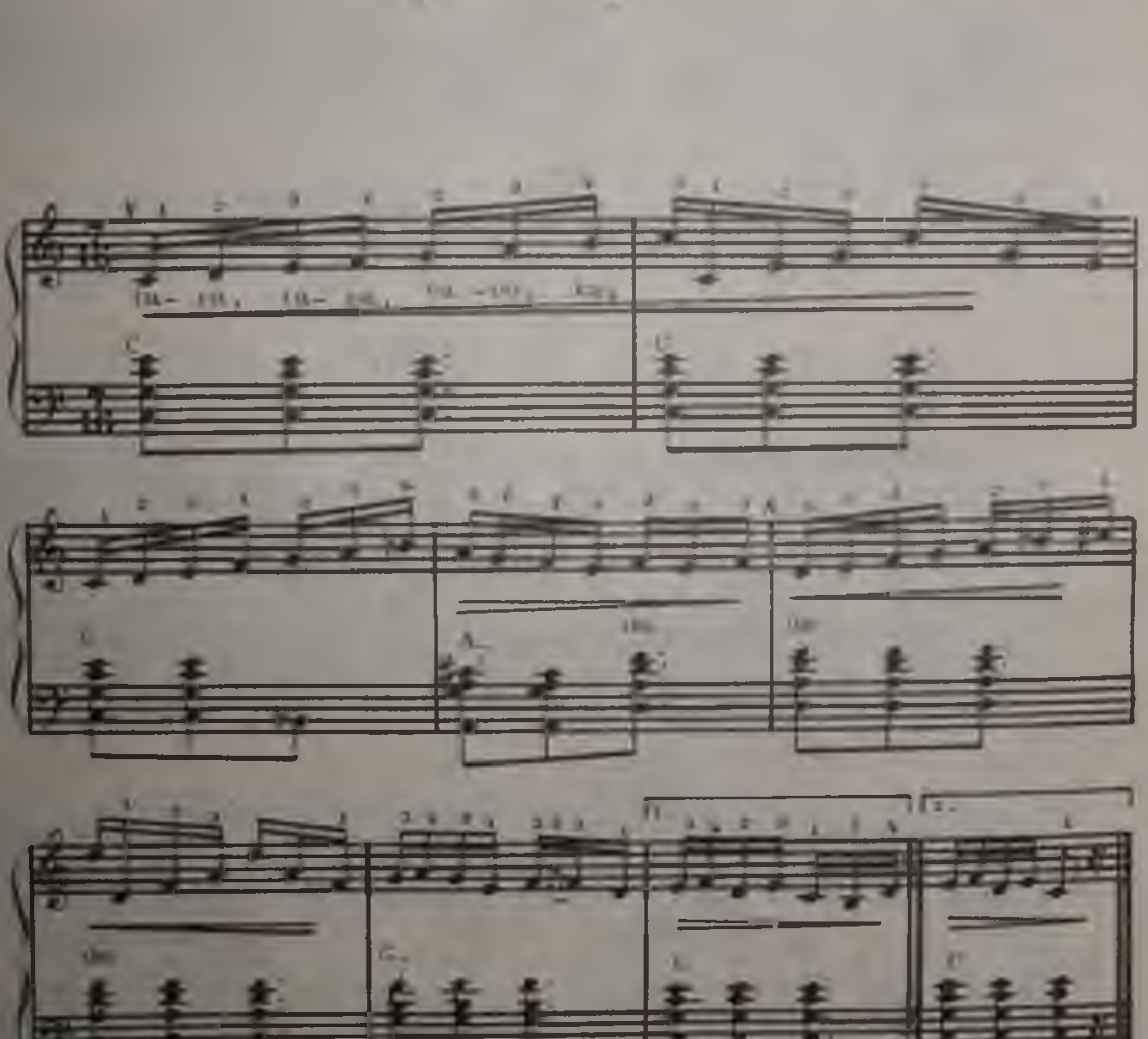

LA UN CAPĂT DE OGOR

Allegro

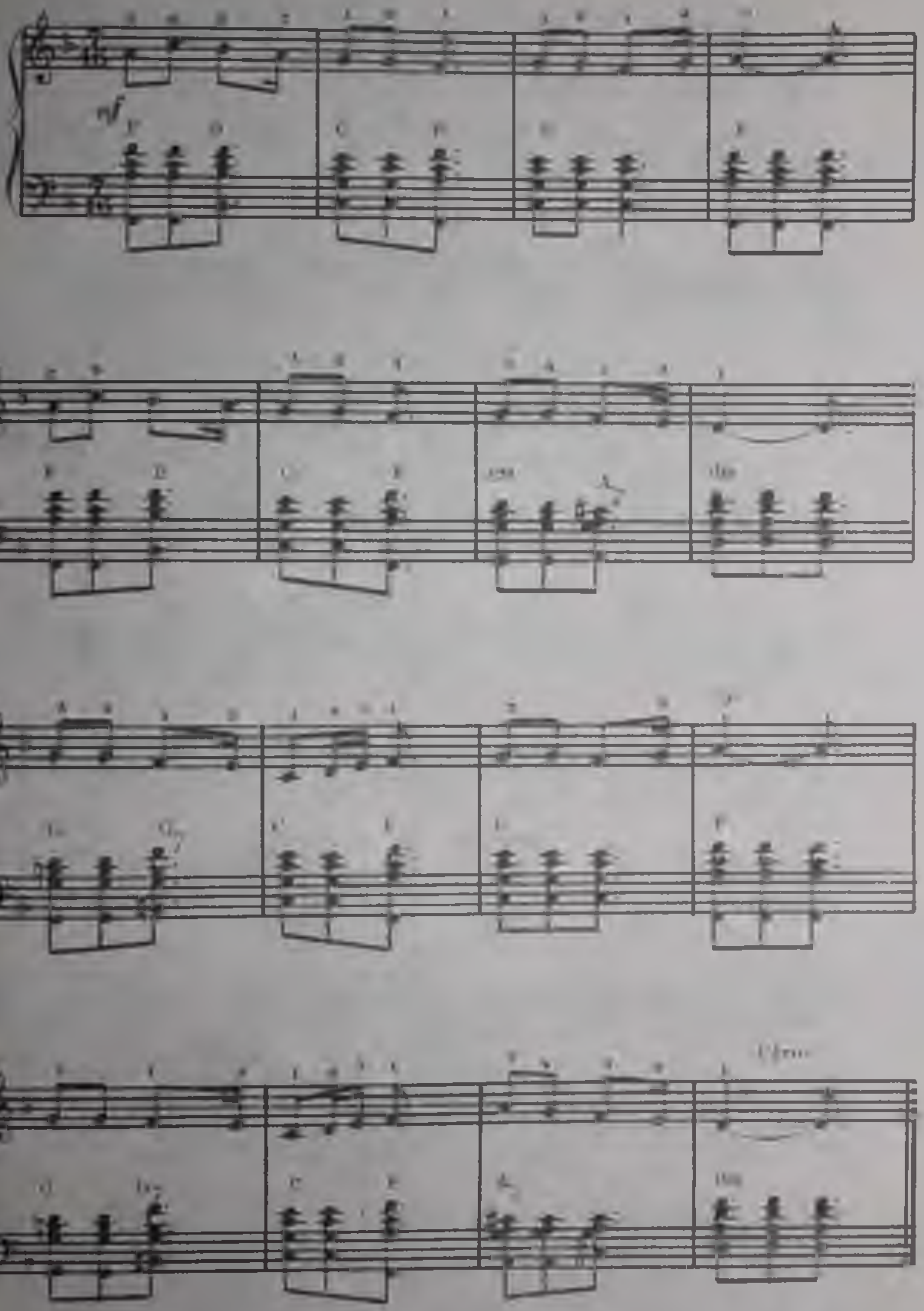

VINO, BADE, VINO

Moderato

Prelucrare de P. Neamțu

BULGĂRCUȚA

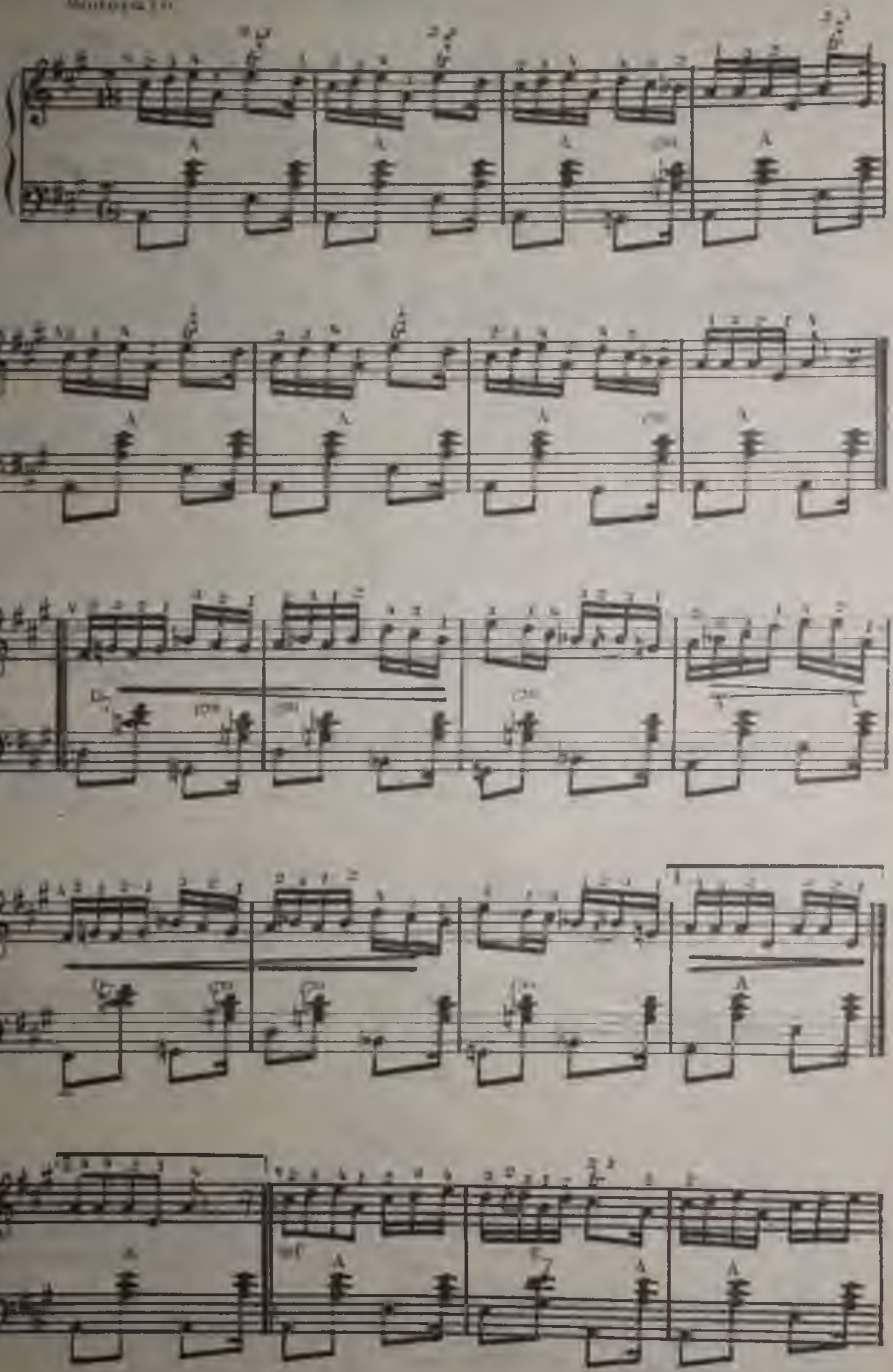

OLEANDRA

Allegretto

Fine

D.C.al Fine

Allegro

ZESTREA

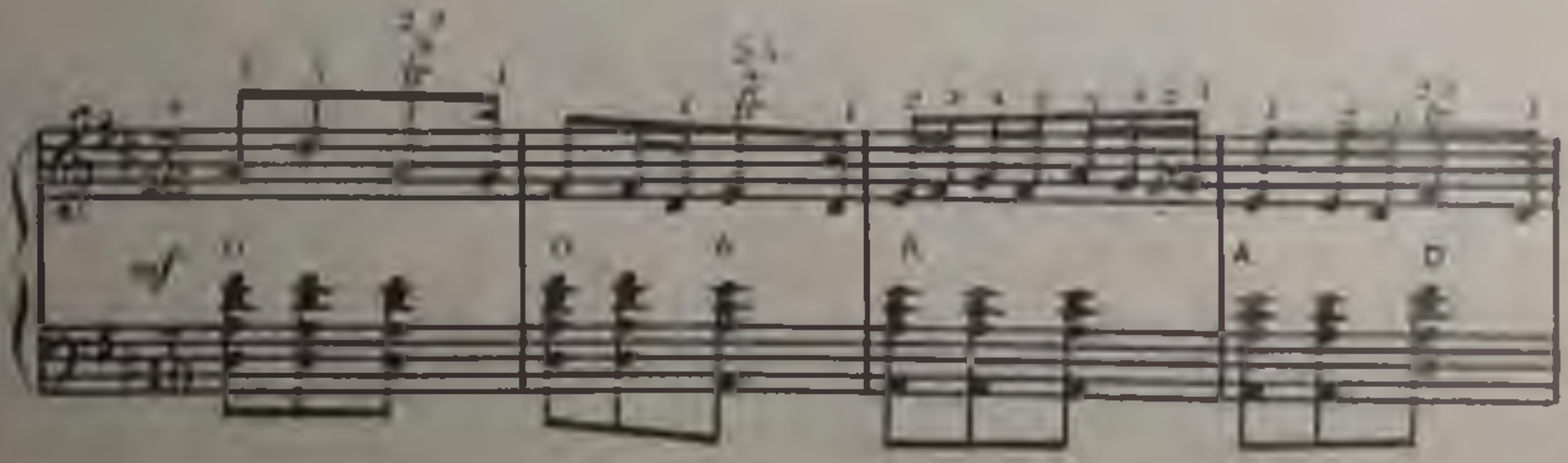

Fine

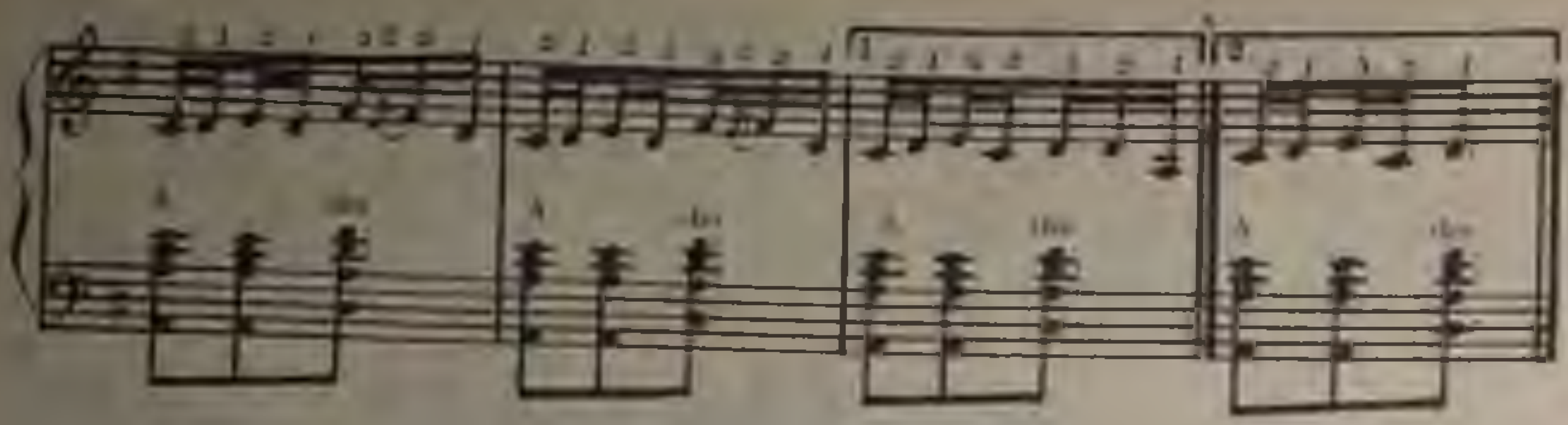

D.C.al Fine

Măsura de $\frac{9}{16}$; $\frac{10}{16}$; $\frac{11}{16}$.

Toate indicaţiile referitoare la interpretarea în măsura de $\frac{\cdot}{16}$ trebuie respectate şi în măsurile de $\frac{9}{16}$; $\frac{10}{16}$; $\frac{11}{16}$.

$\frac{9}{16}$ (un, doi, un , doi, un. doi, un, doi, trei)

sau

(1,doi, 1,doi, 1,doi trei,) sau 1,doi,1,doi,1,doi, 1,doi,trei,

$\frac{10}{16}$ (un ,doi. un .doi, un, doi, trei, un, doi, trei,)

sau

(un, doi, un, doi, 1,doi, trei, 1,doi, trei,)

sau (1,doi,1.doi. 1,doi,trei, 1,doi.trei,)

$\frac{11}{16}$ (un doi, un, doi, un, doi, un, doi, un,doi. trei,)

sau (un, doi, un,doi, un, doi,trei ,un. doi, un, doi.)

sau (un doi undoi. trei, un,doi,un,doi.)

Exerciţii de acompaniament la başi în măsura de $\frac{9}{16}$

Exerciţiu pentru ambele mîini

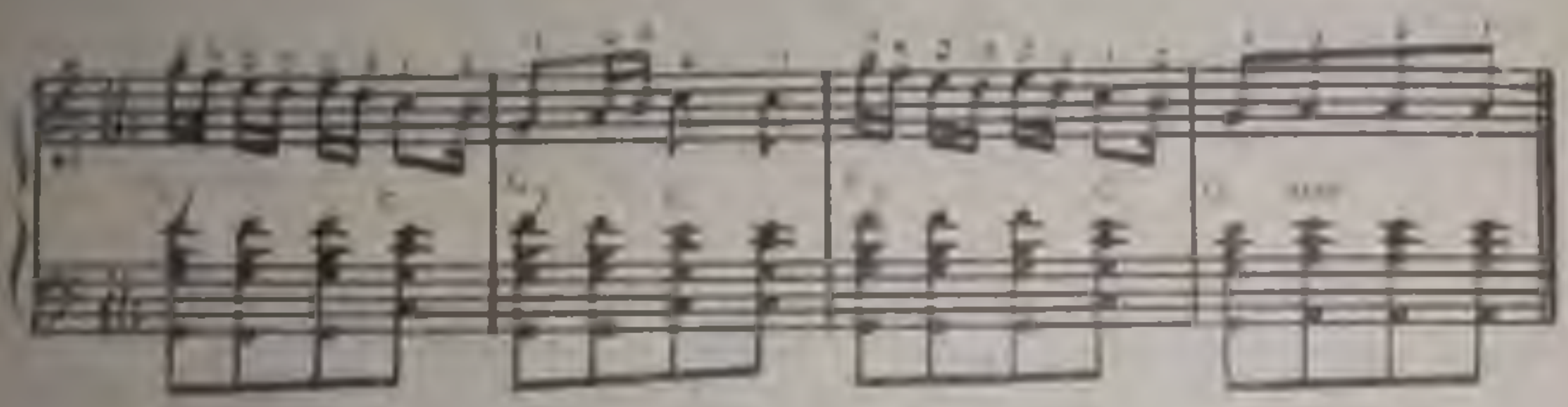

CADÎNJA

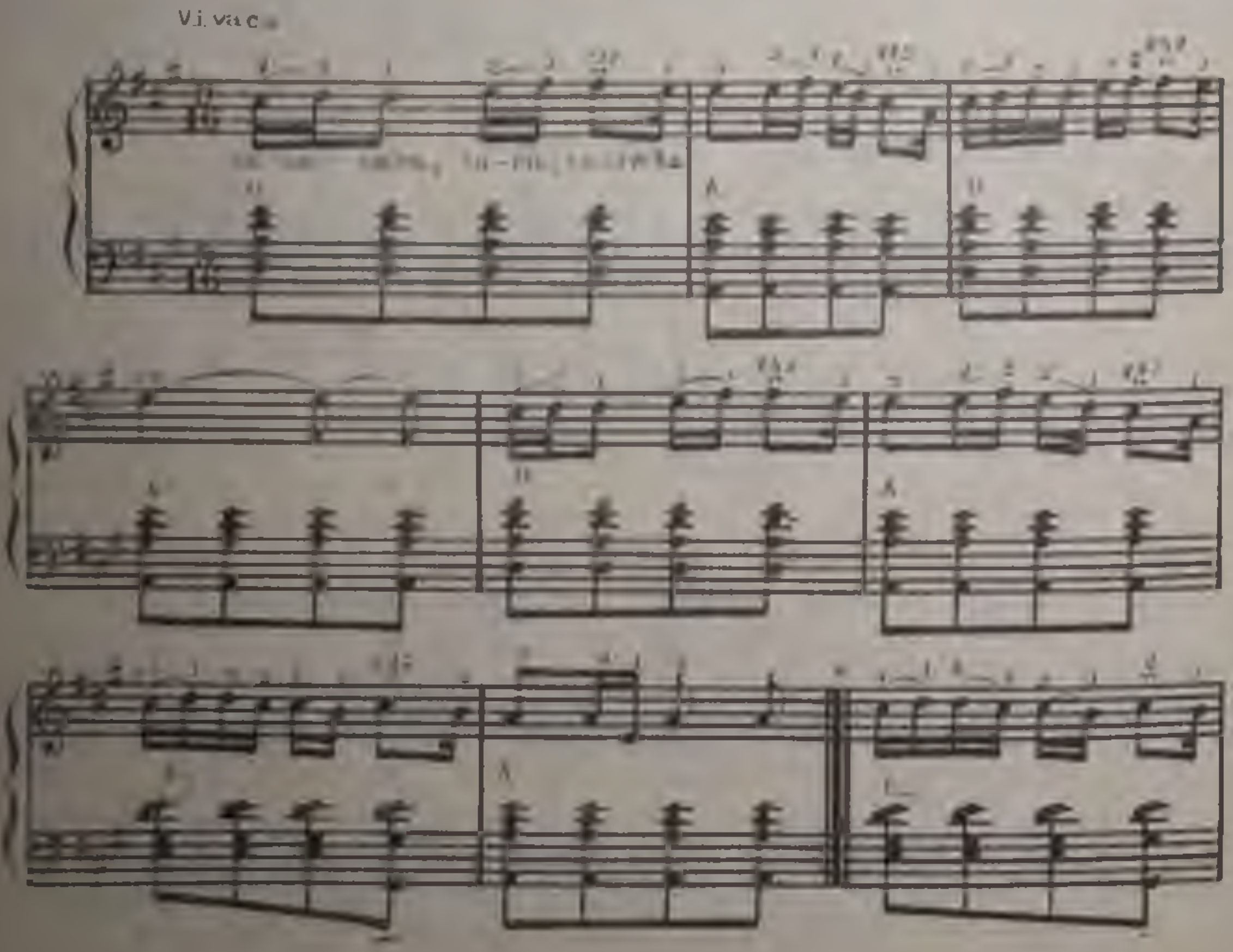

Exerciţii în măsura de $\frac{10}{16}$

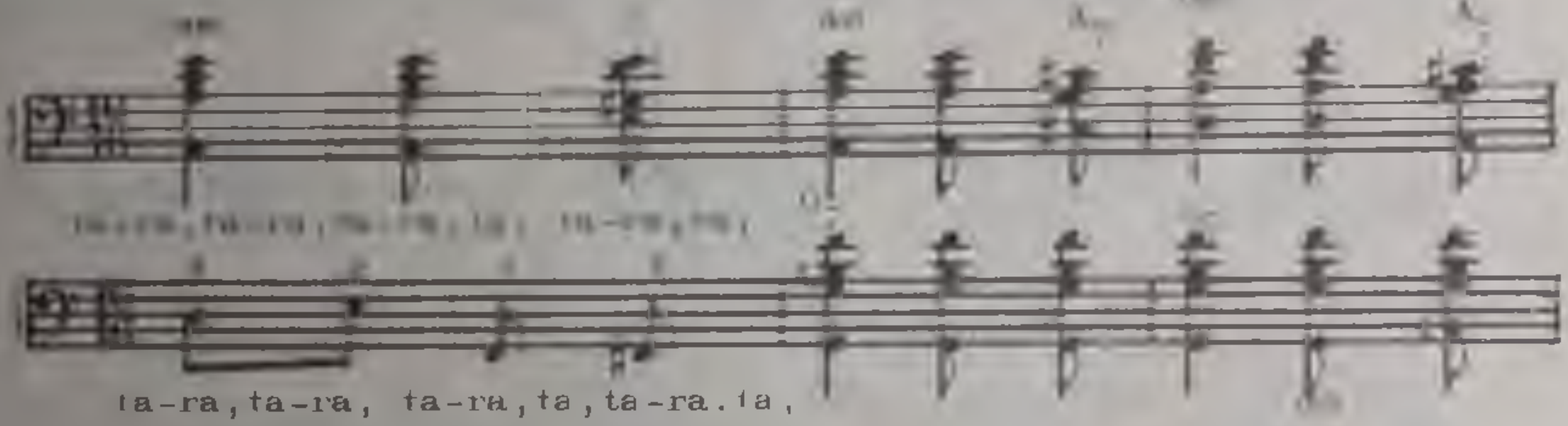

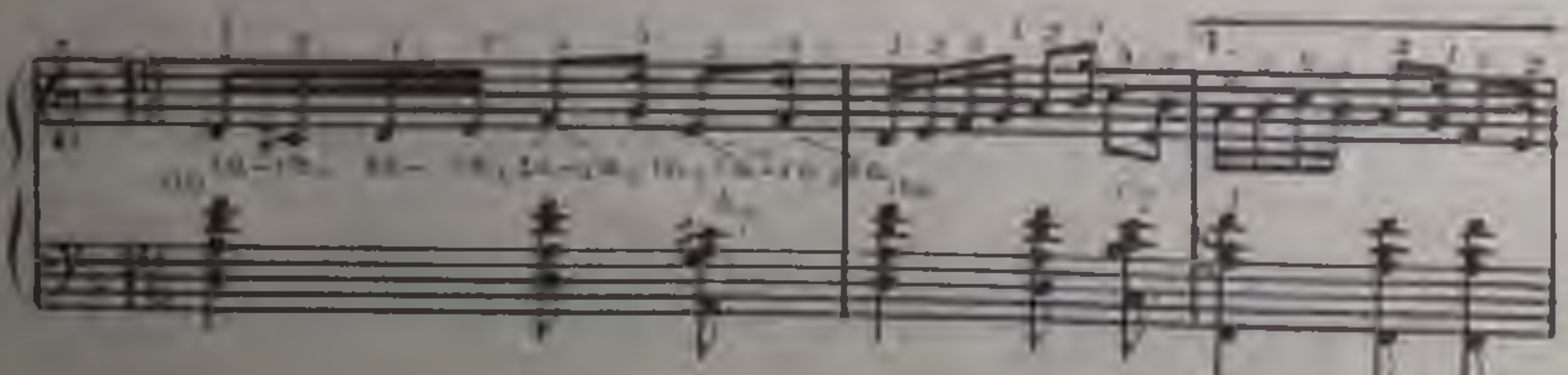

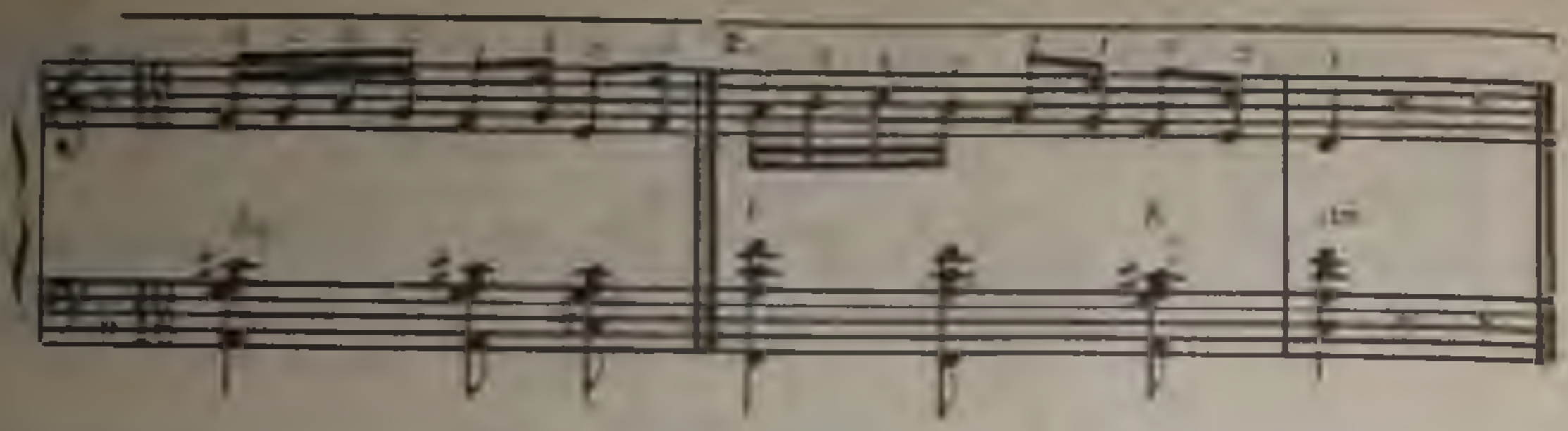

Moderato **FOAIE VERDE DE CICOARE**

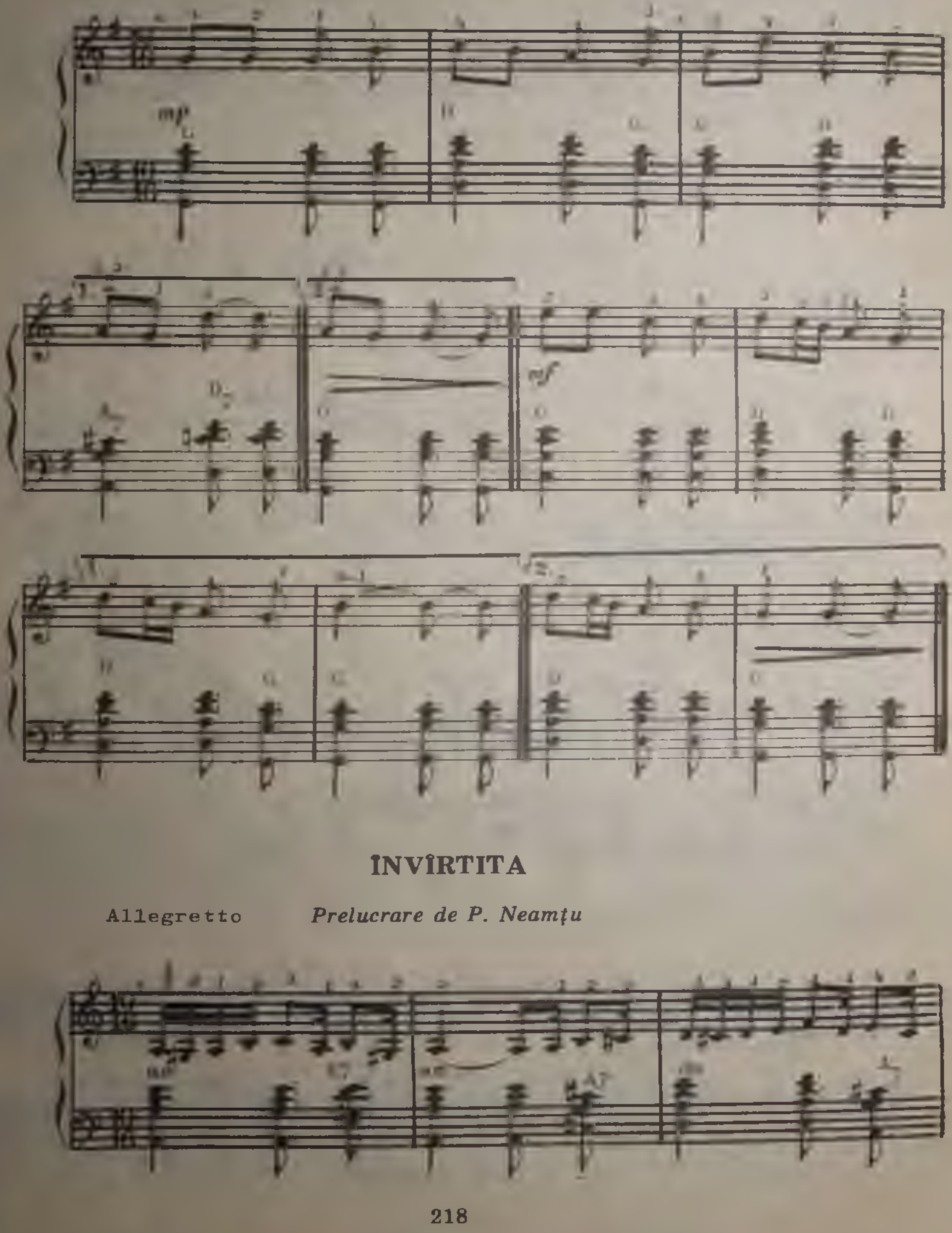

ÎNVÎRTITA

Allegretto *Prelucrare de P. Neamțu*

accel.

dim

dim

accelerando

cresc.

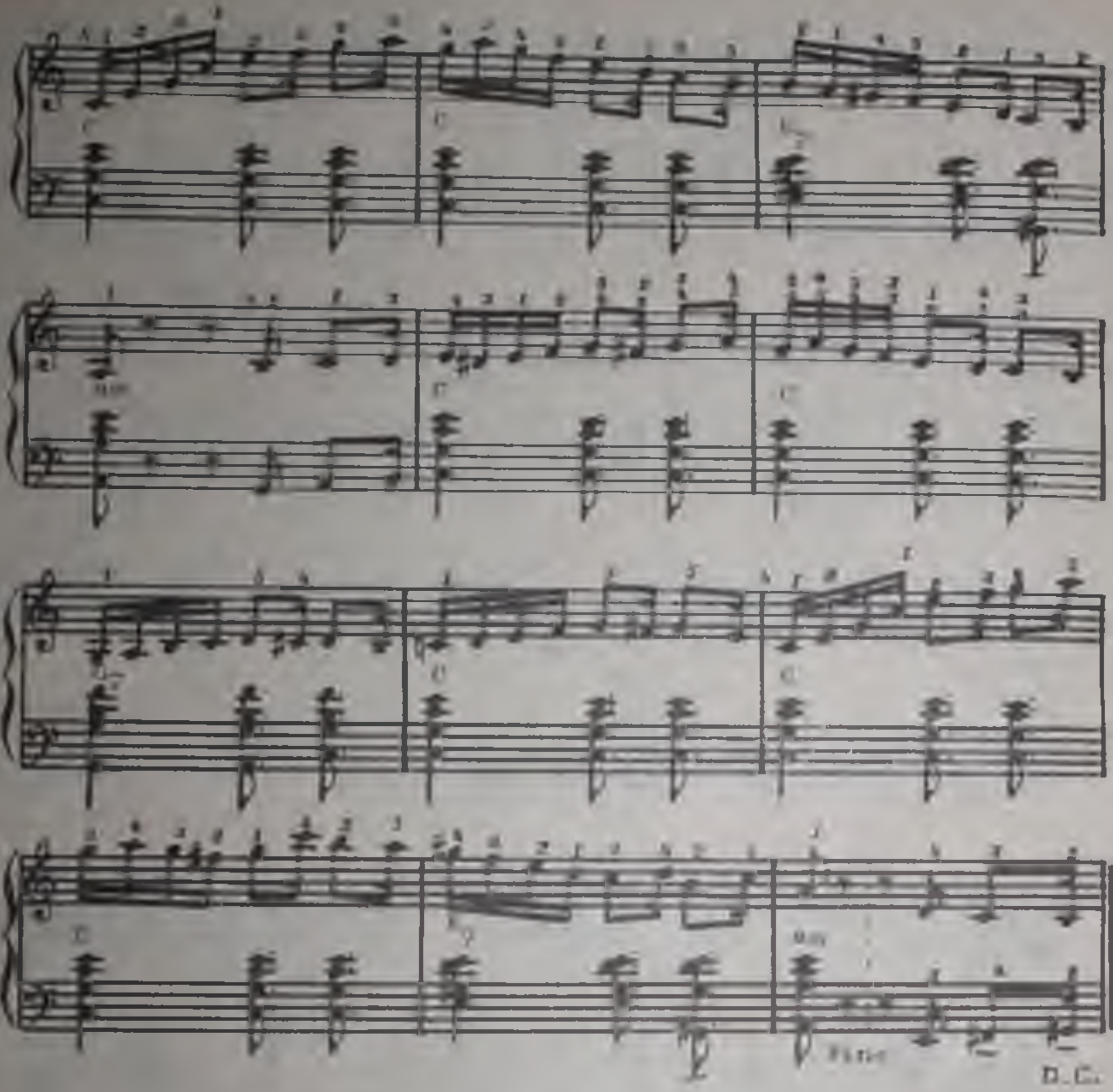

Exerciţii în măsura de $\frac{11}{16}$

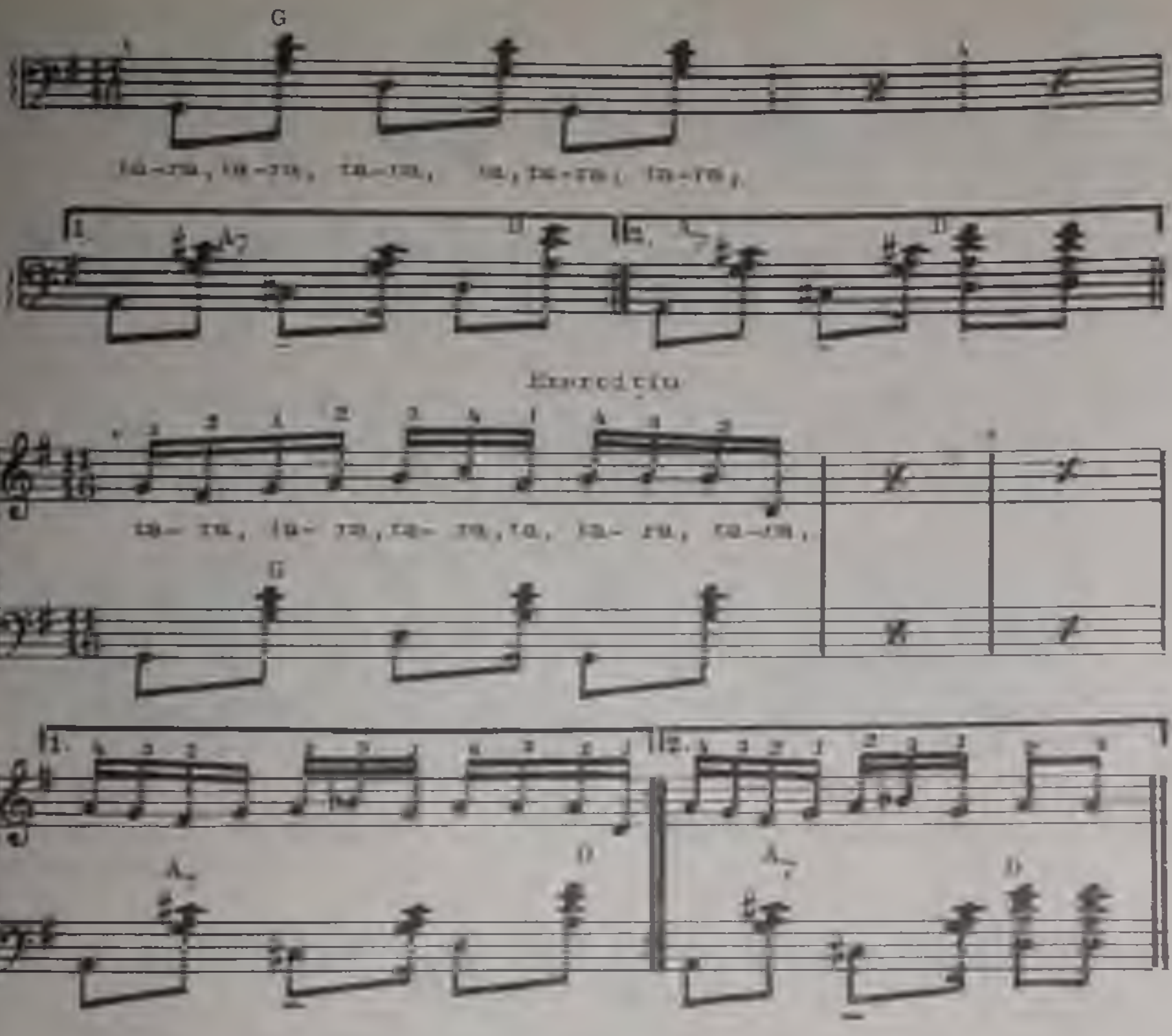

ȘCHIOAPA

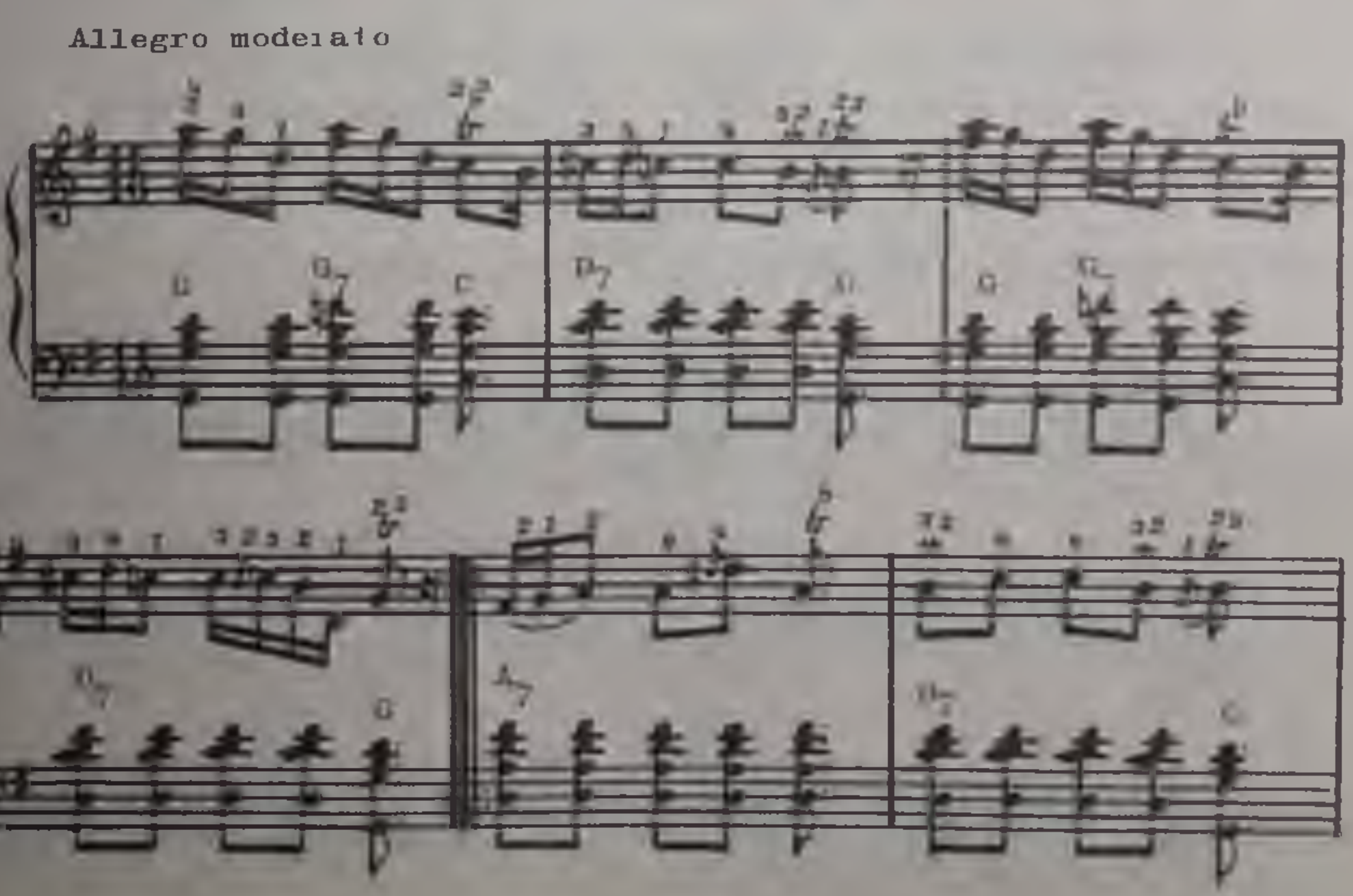

SEPTACORDUL DOMINANTEI ŞI SEPTACORDUL MICŞORAT LA PARTEA DREAPTĂ

I. SEPTACORDUL DOMINANTEI

Acordul alcătuit din 4 sunete, unde intervalul dintre primul şi ultimul sunet este de septimă, se numeşte *septacord*. **Septacordul dominantei se construieşte pe treapta a V-a a modului major şi minor şi este format dintr-un trison major şi de o terţă mică. El este comun pentru ambele moduri, de exemplu, septacordul dominantei la gama C-dur şi c-moll ;**

Studierea arpegiilor, septacordurilor de dominantă şi septacordurilor micşorate contribuie substanţial la dezvoltarea tehnicii digitale. Arpegiul de mai jos se execută cu următoarea applicatură :

Arpegiile de dominantă de la gamele : G-dur, D-dur, A-dur, E-dur şi F-dur au o applicatură identică cu cea citată. Septacordul de dominantă de la gama Si-major :

Cu aceeaşi applicatură se execută septacordurile de dominantă de la Fis-dur.

Septacordul de dominantă de la gama Es-dur :

Cu aceeaşi applicatură se mai execută septacordurile de dominantă de la As-dur şi Des-dur.

II. SEPTACORDUL MICŞORAT

Septacordul care este format din trei terţe mici se numeşte *septacord micşorat*. Intervalul dintre primul şi ultimul sunet este de septimă micşorată.

ARPEGIILE SEPTACORDURILOR MICŞORATE

STUDIU LĂUTĂRESC

C. Rotaru

Presto

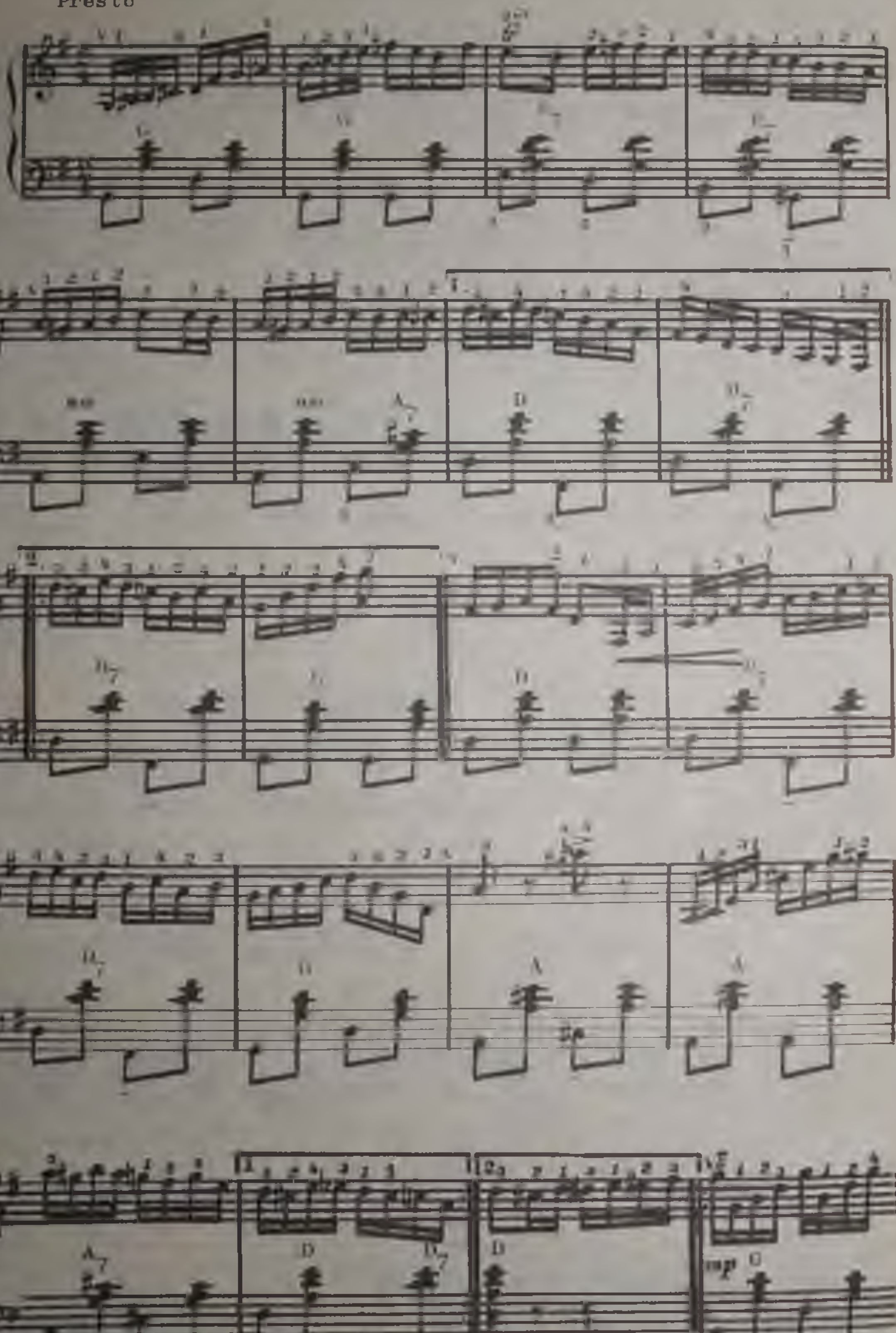

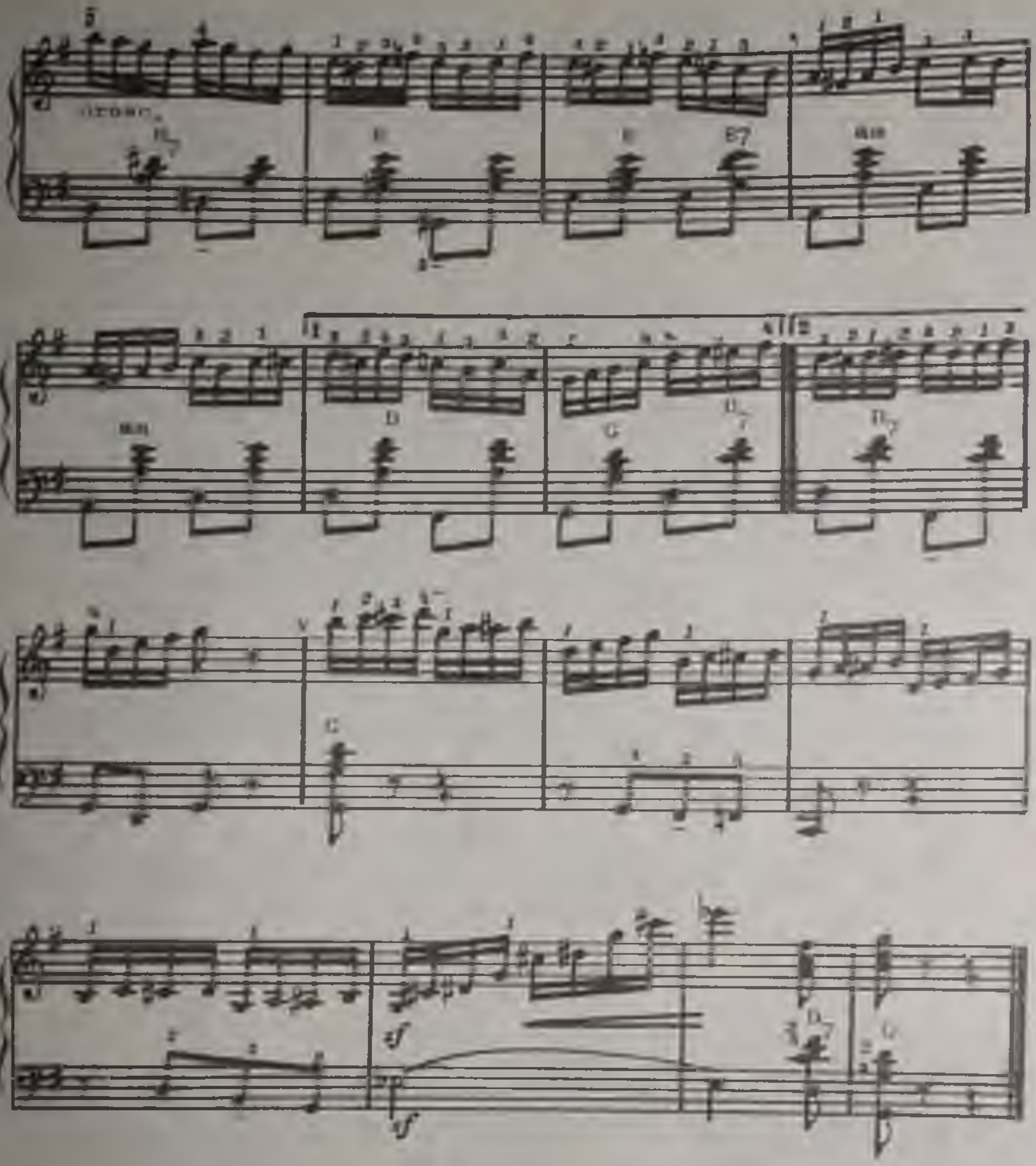

CU MÎNDRELE

Aranjament de P. Neamțu

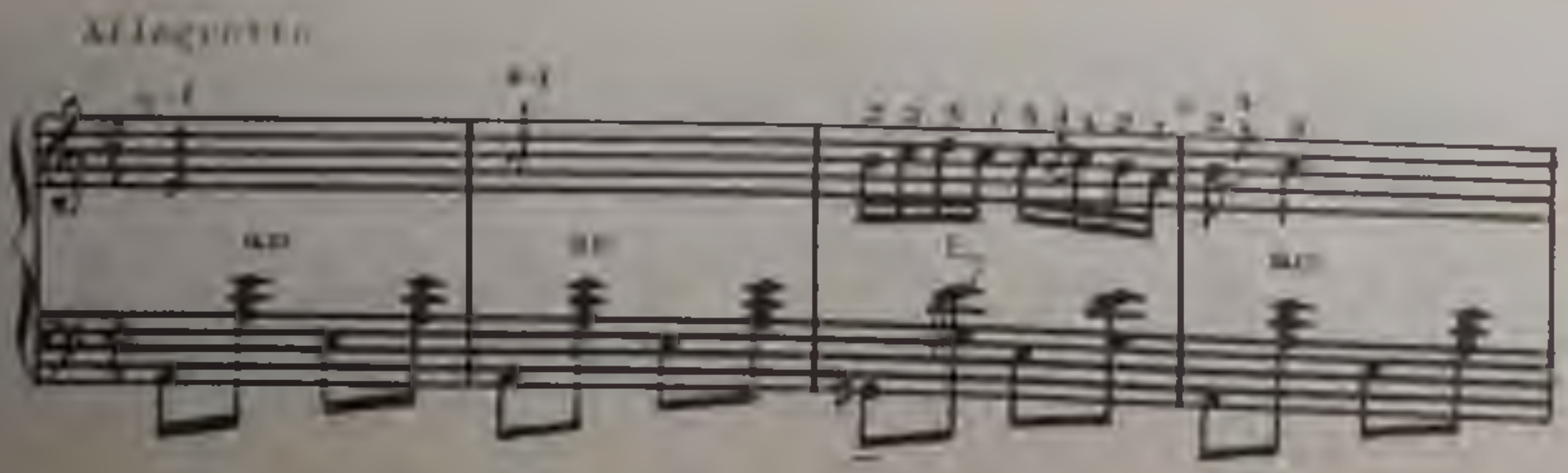

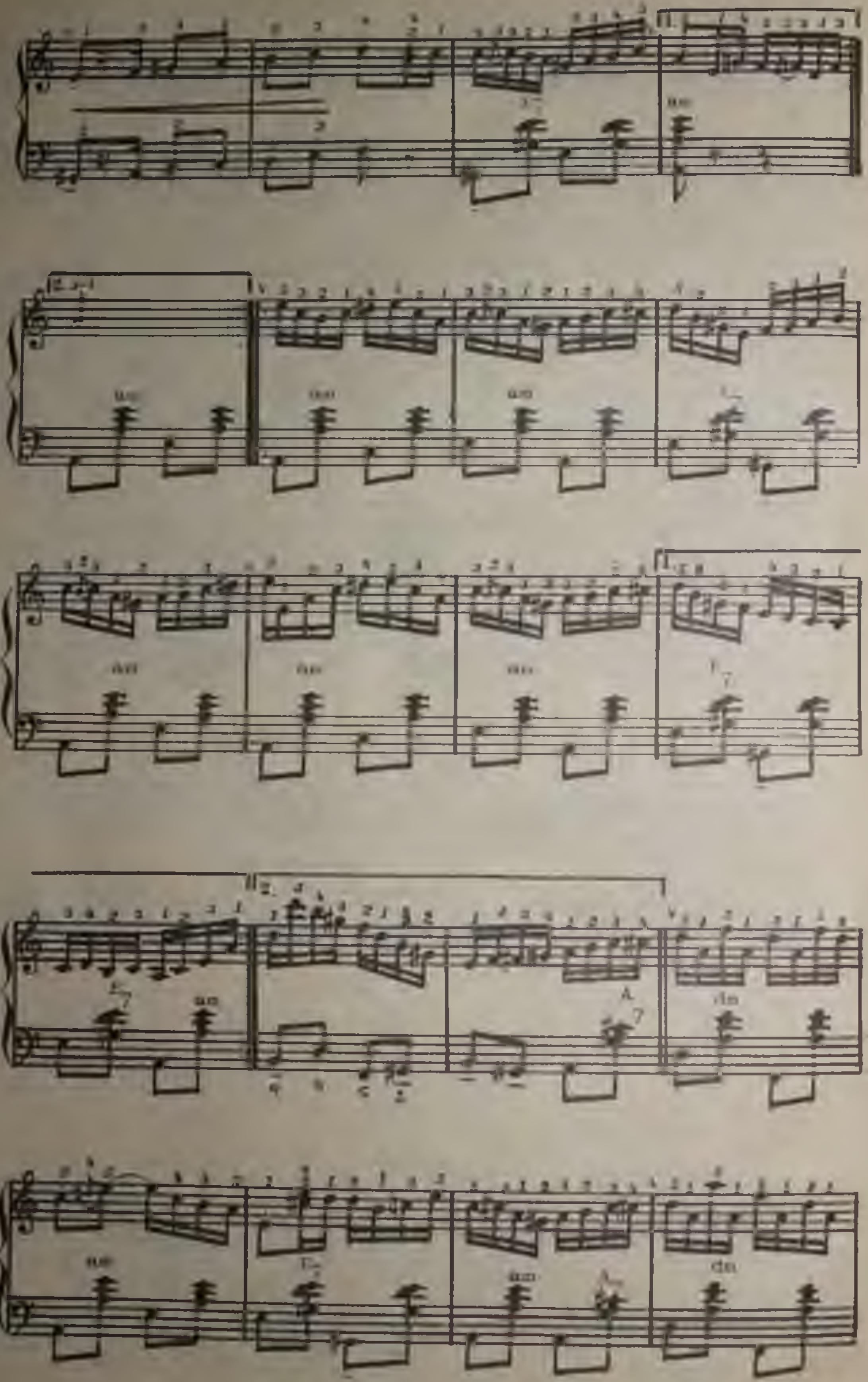

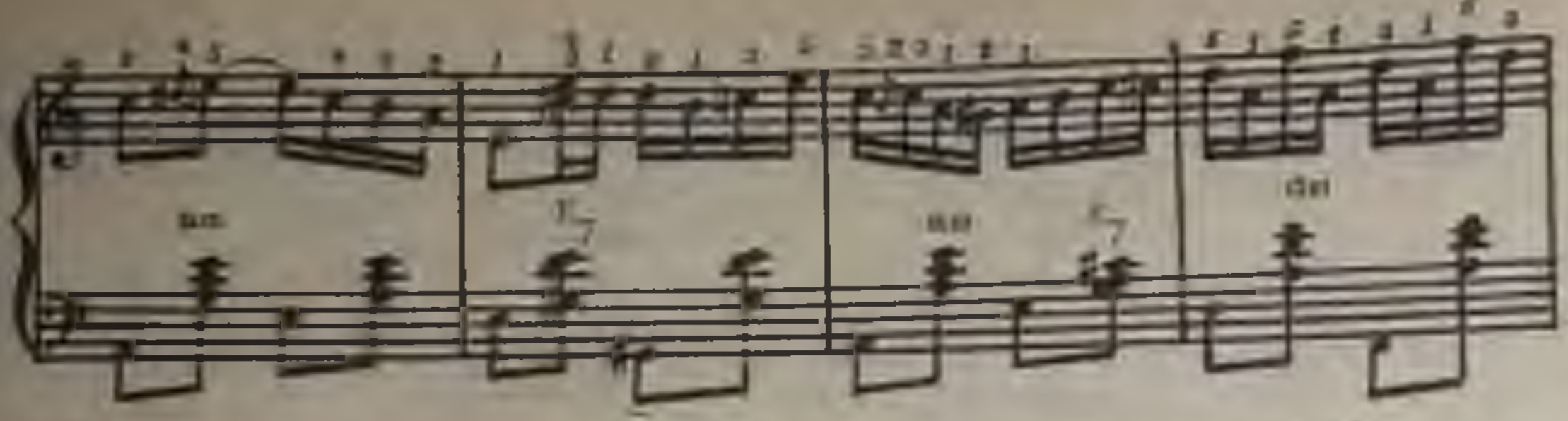

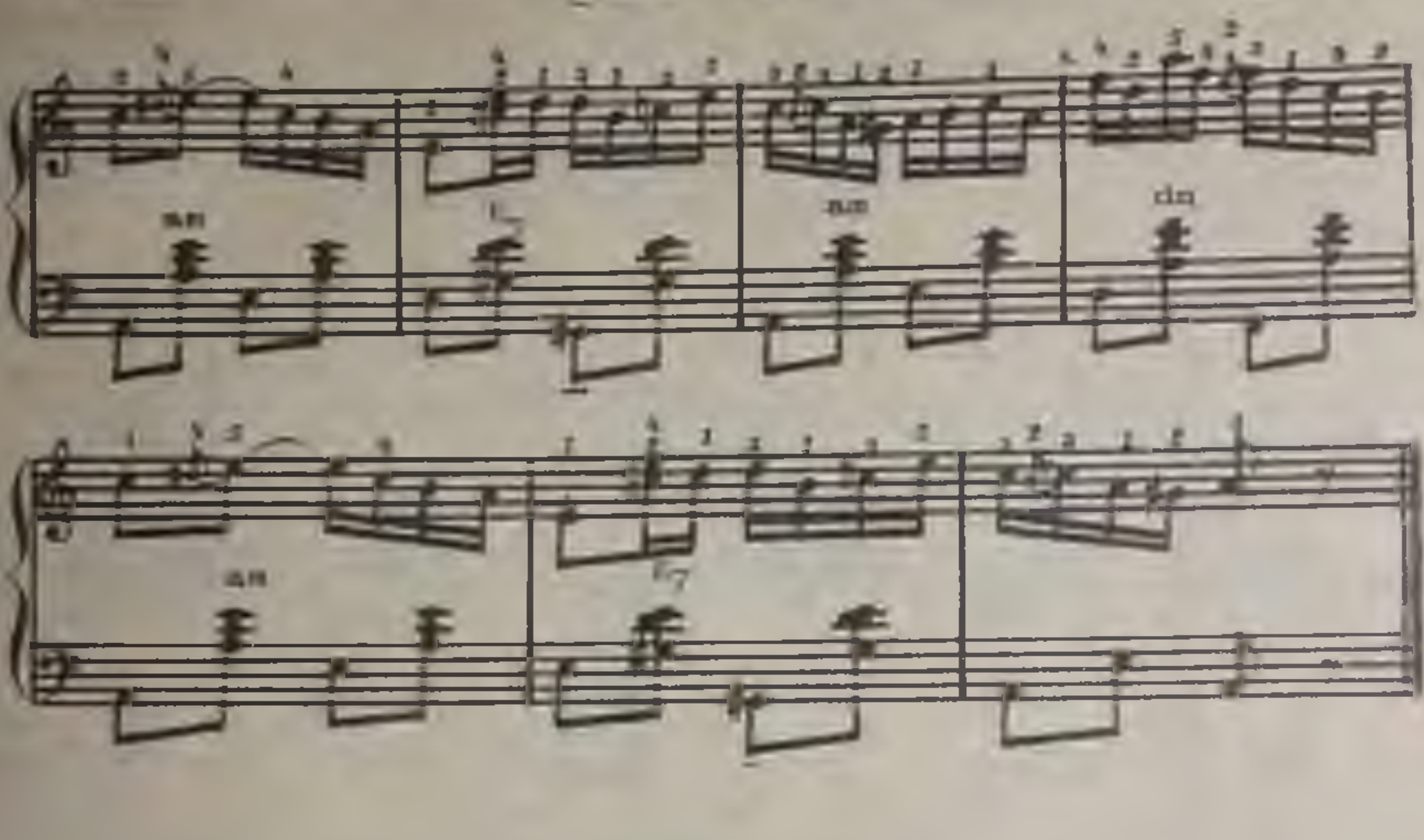

MOLDOVA

Moderato

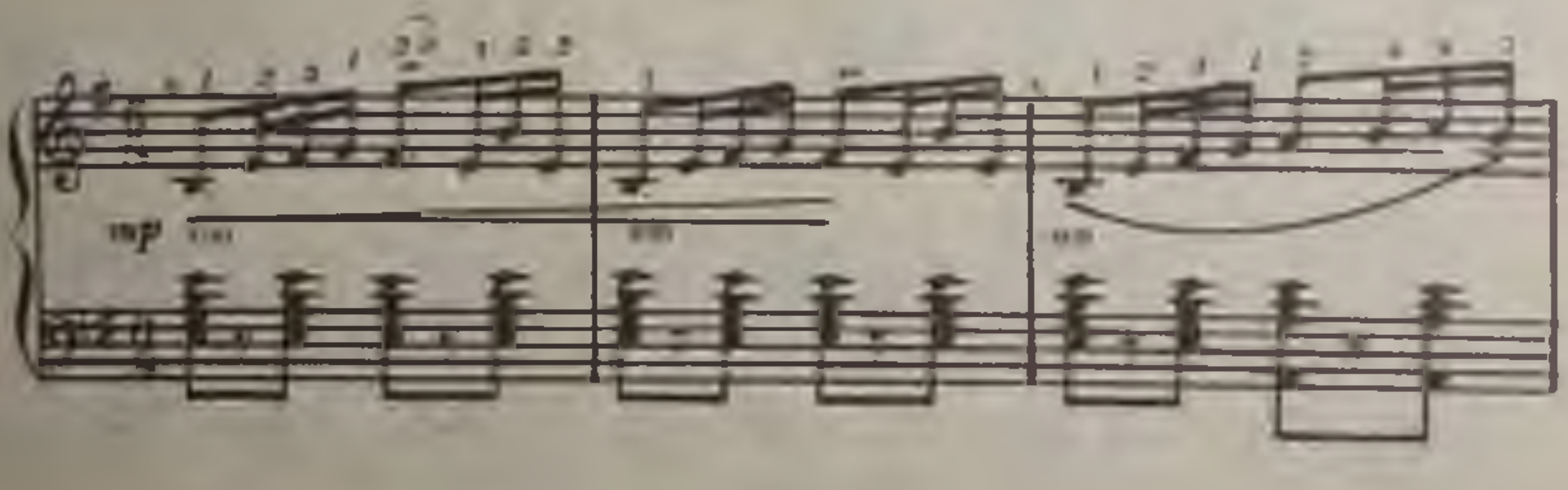

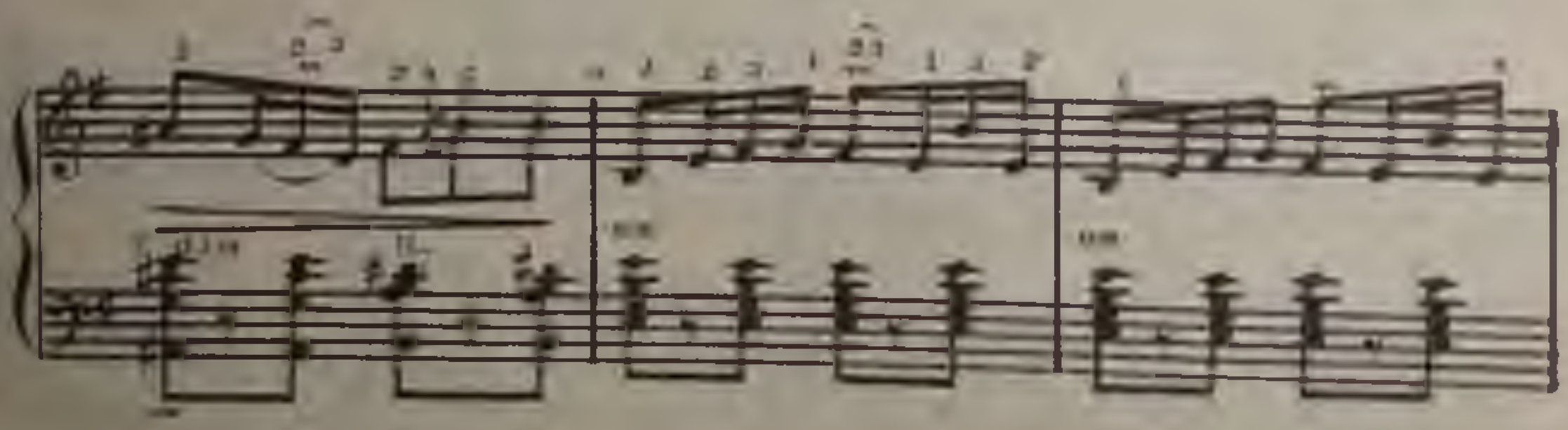

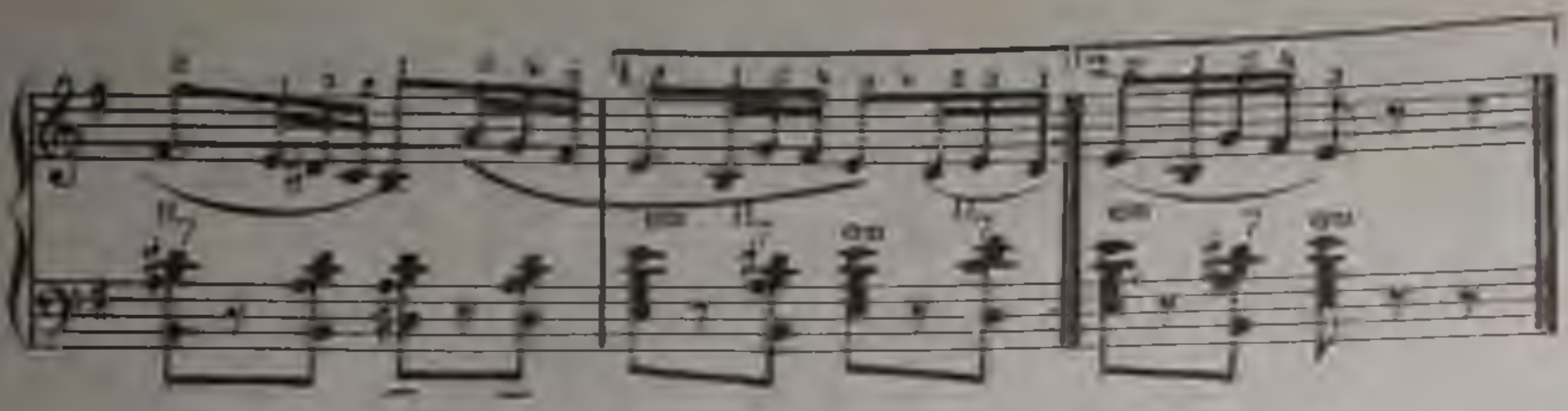

HORĂ LĂUTĂREASCĂ

Allegro

FOAIE VERDE DE SECARA

Andante ad libitum

Allegro moderato

SÎRBĂ

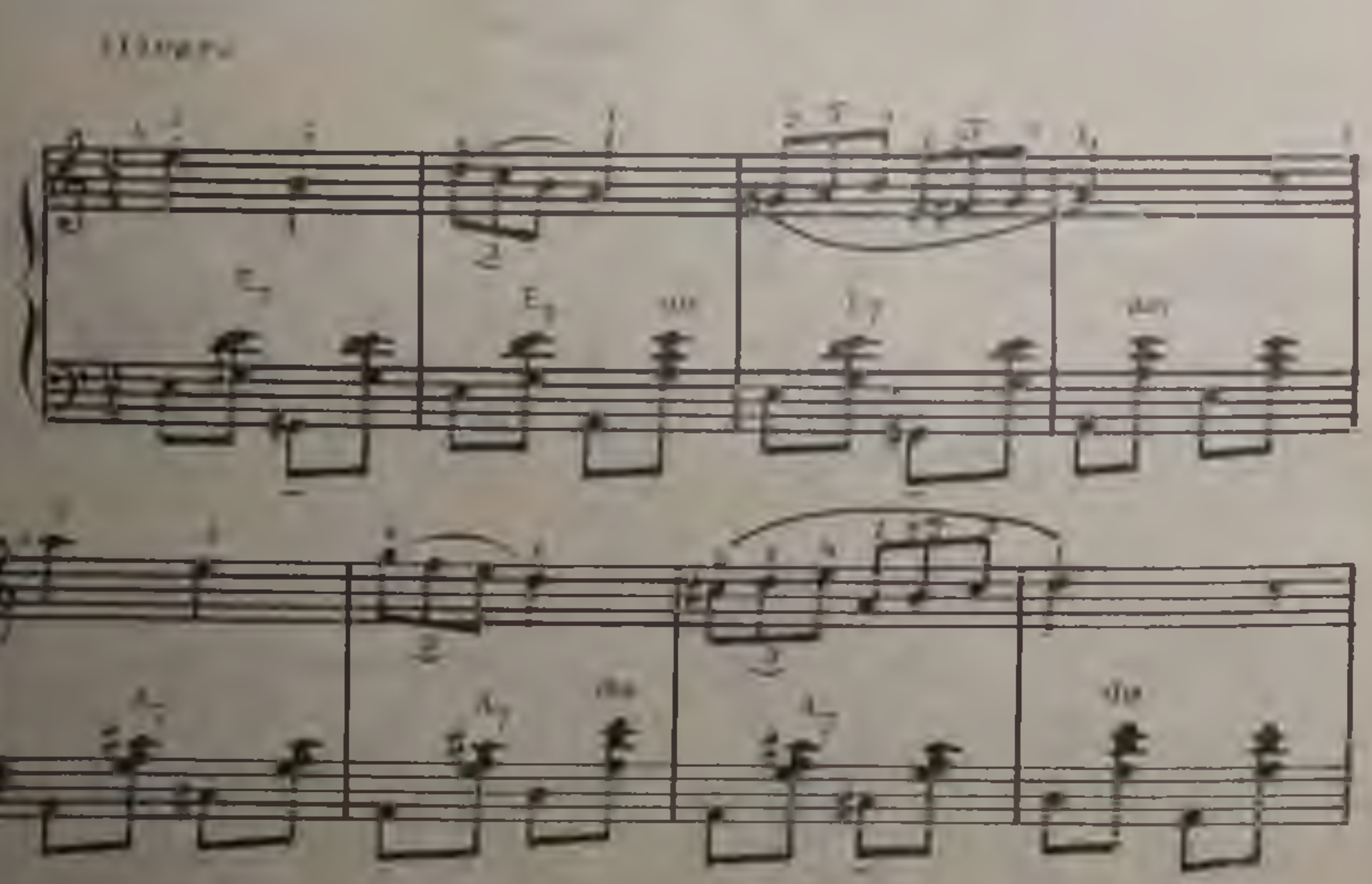

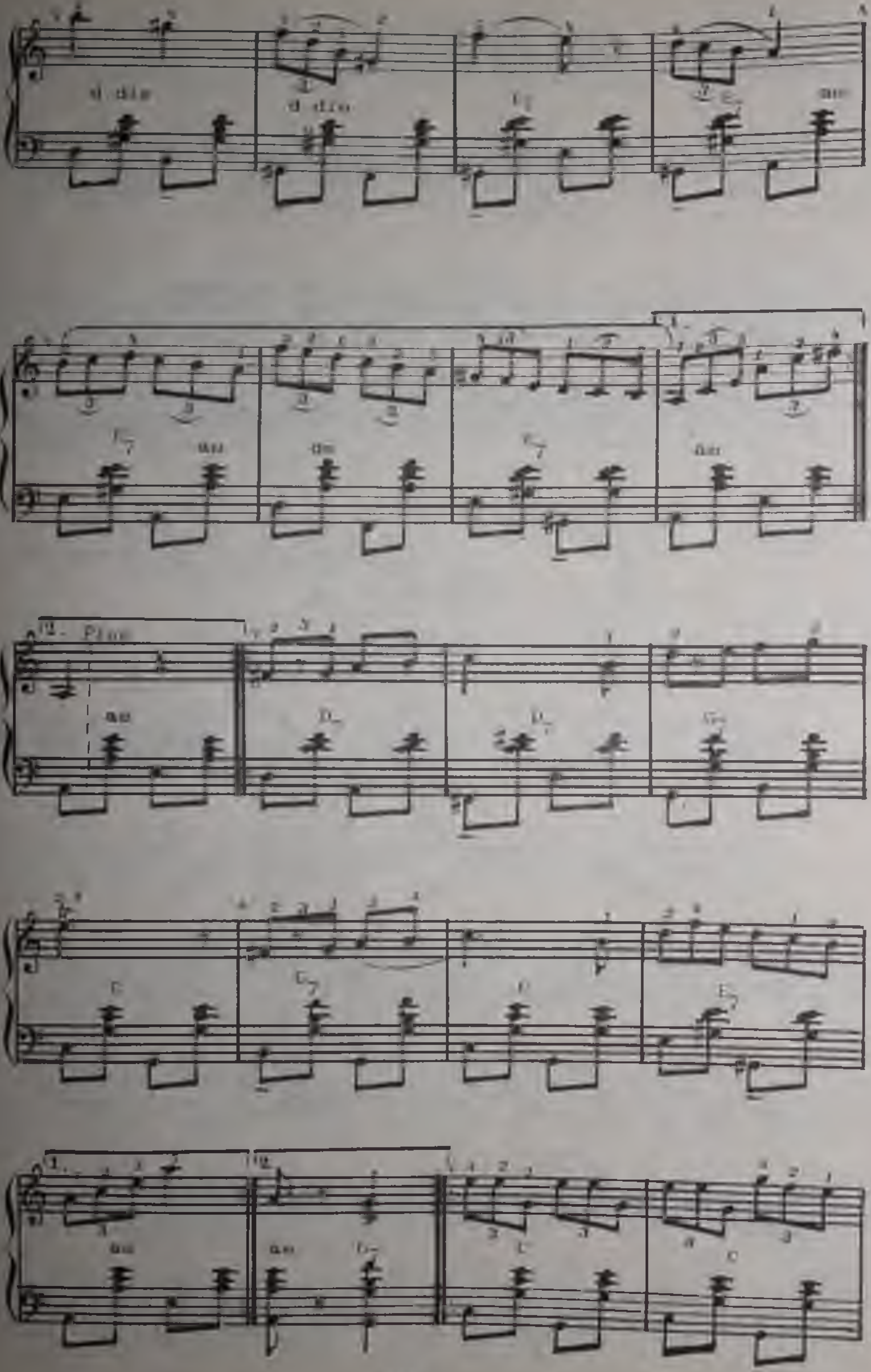

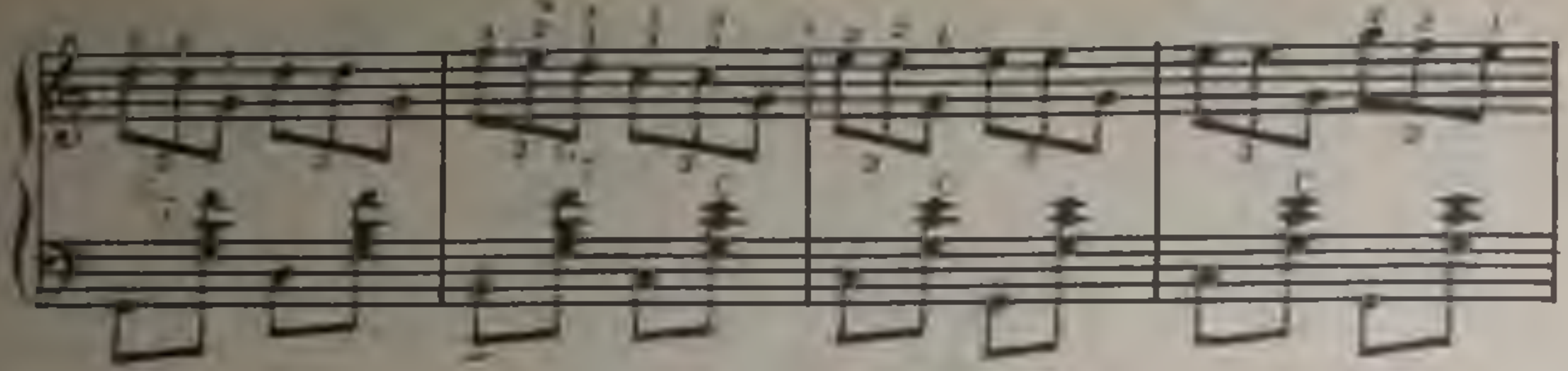

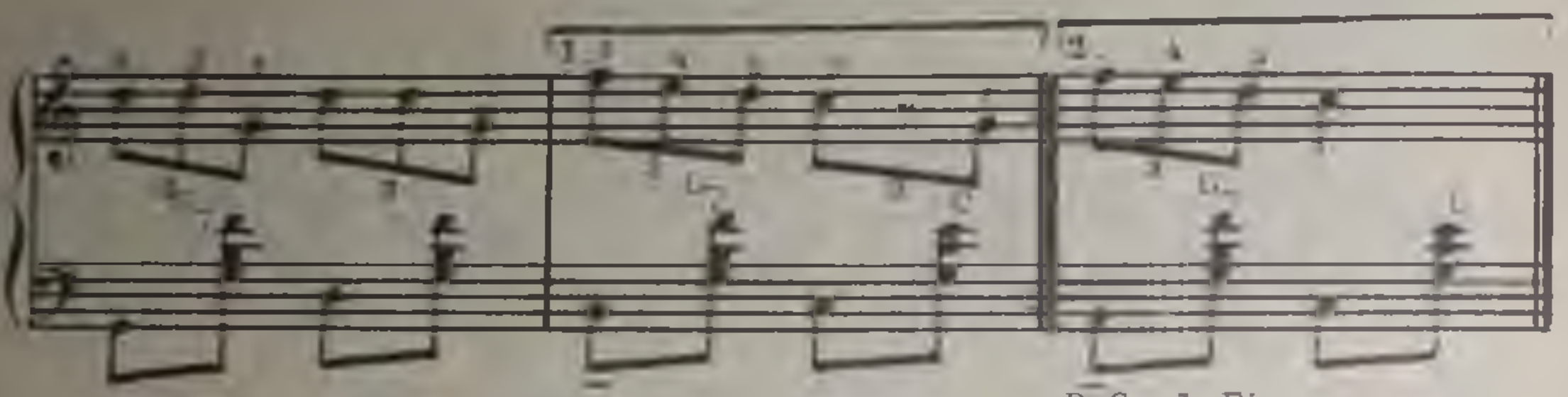

D.C.al Fine

CIBOTĂREASCA

Allegretto

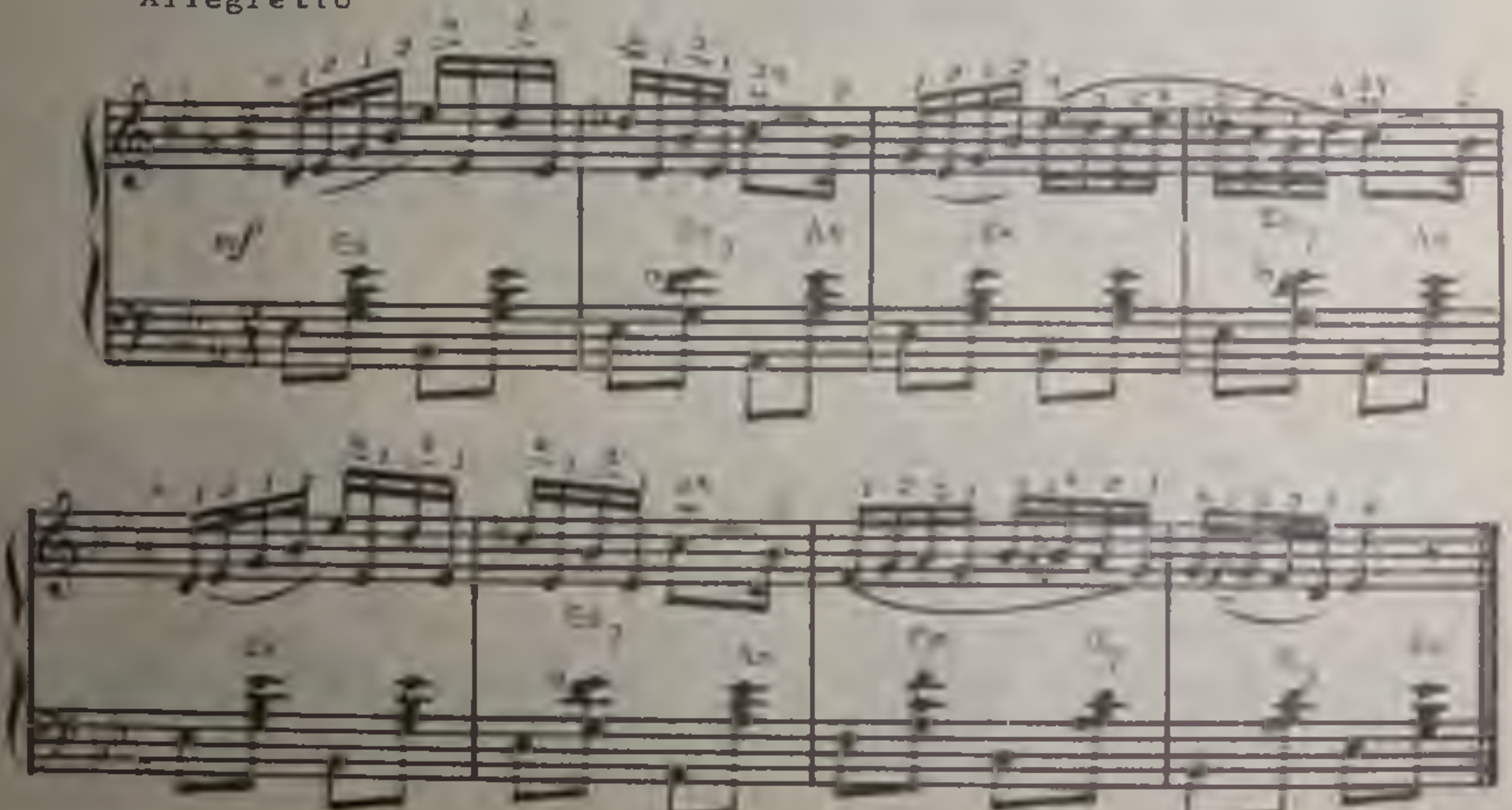

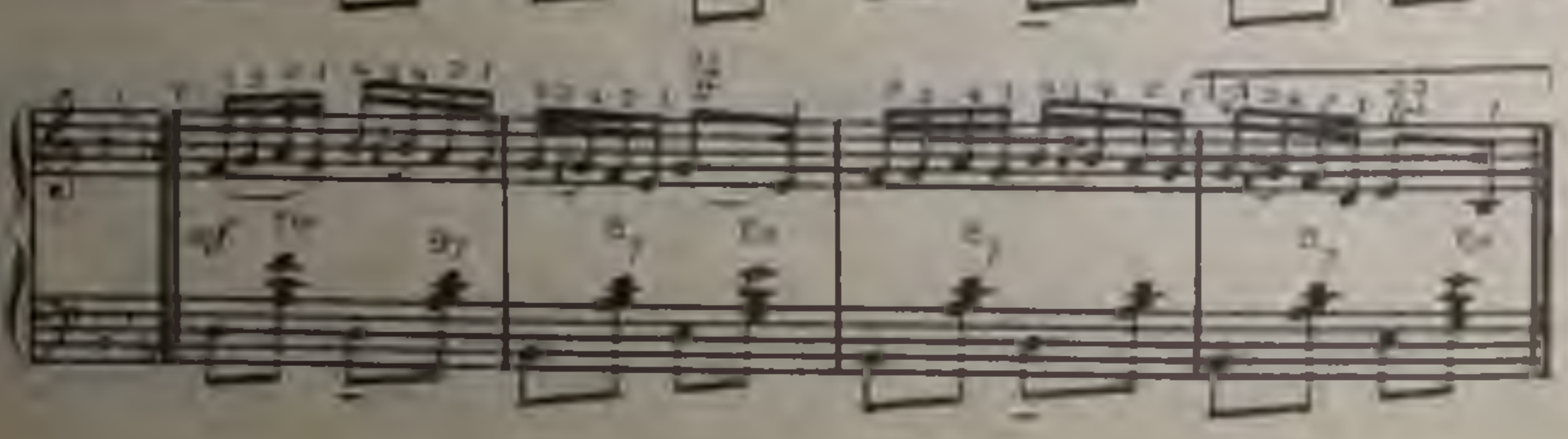

HORĂ

Muzică de V. Crăciun

Aranjament de P. Neamțu

Allegro moderato

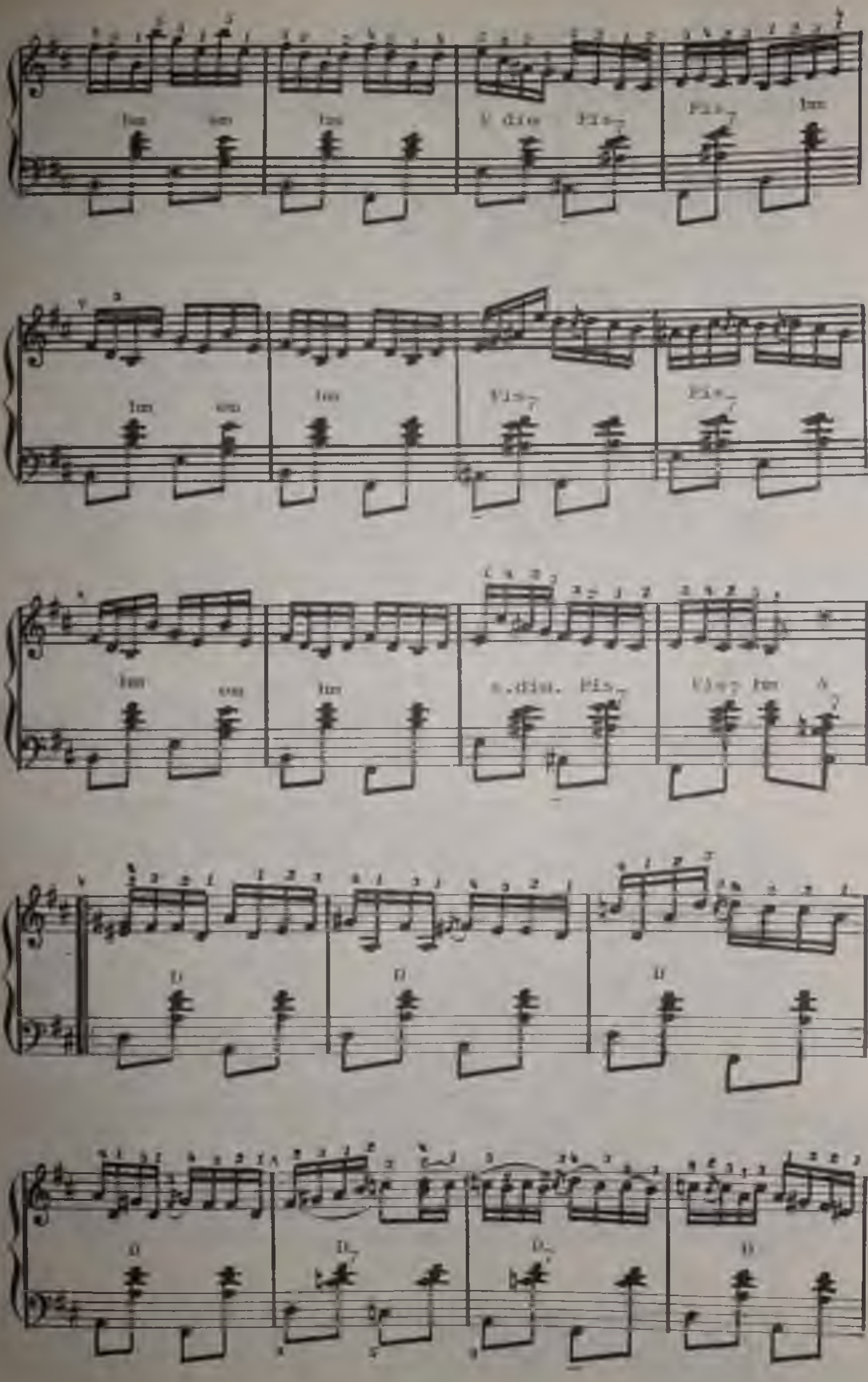

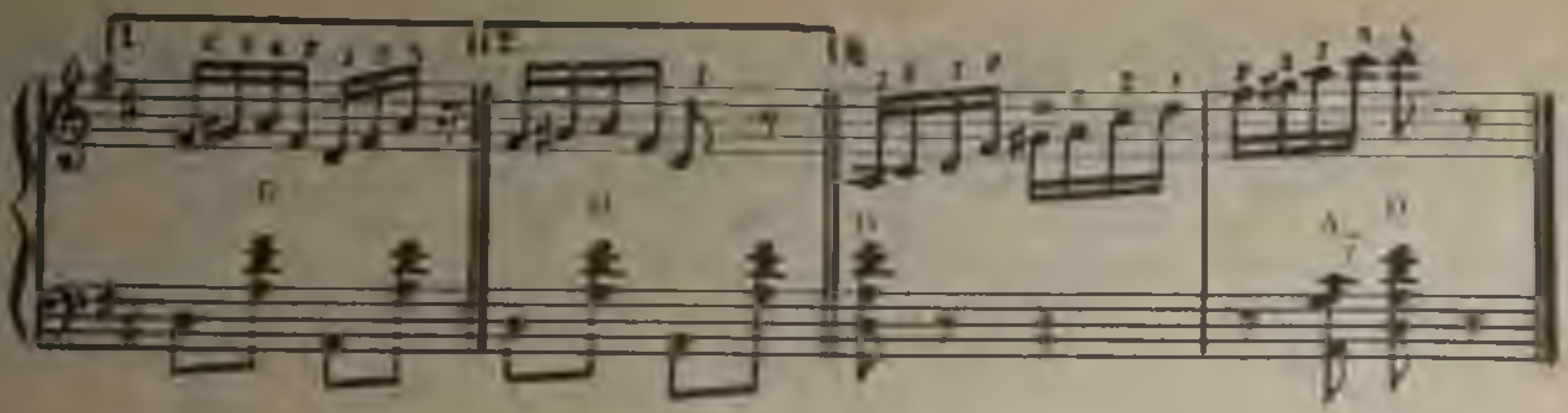

Exerciţii tehnice pentru studierea gamelor

Exerciţii pentru mîna dreaptă

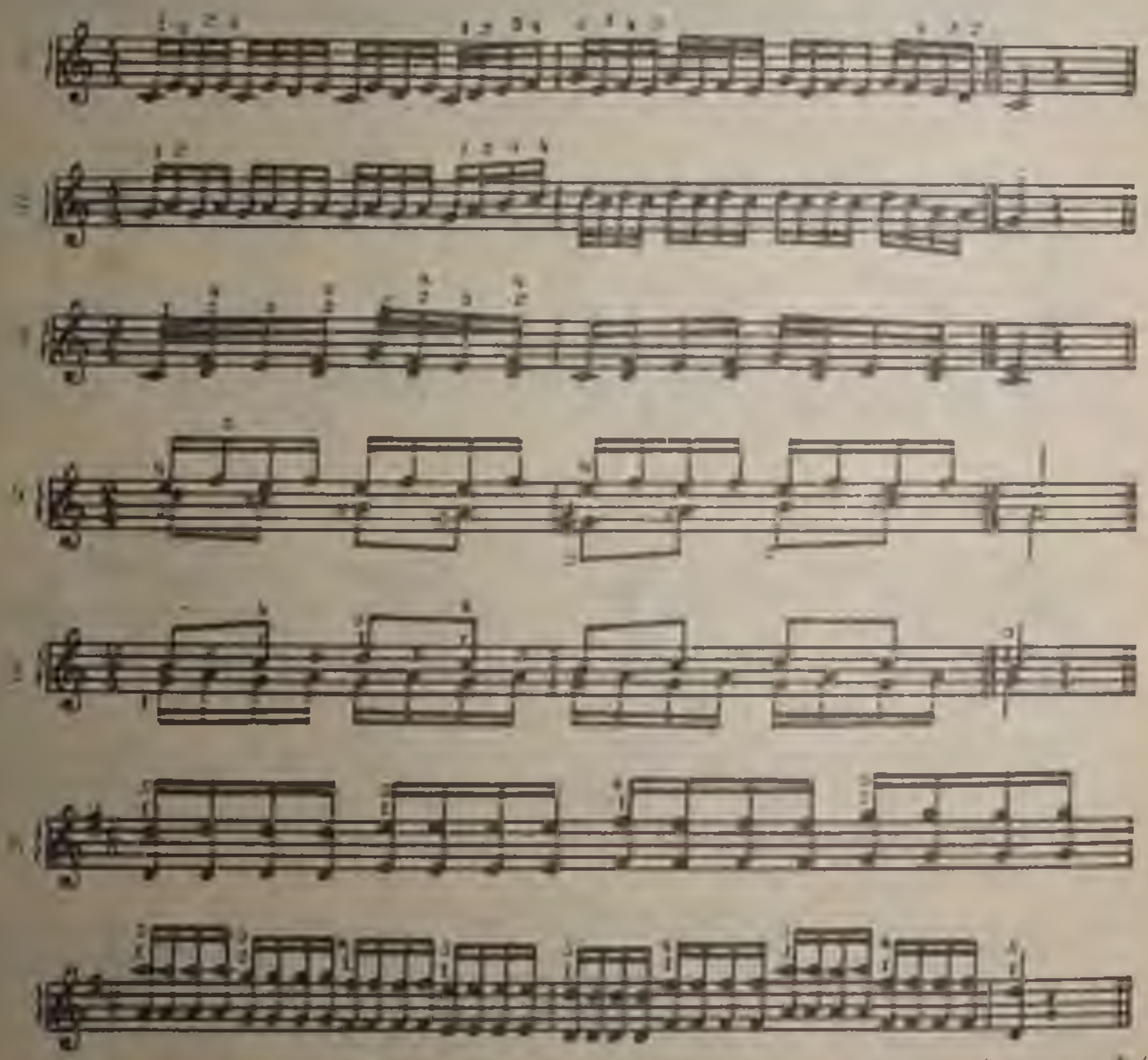

Acest exeroiţiu se poate executa cu intervale melodice/de octavă/

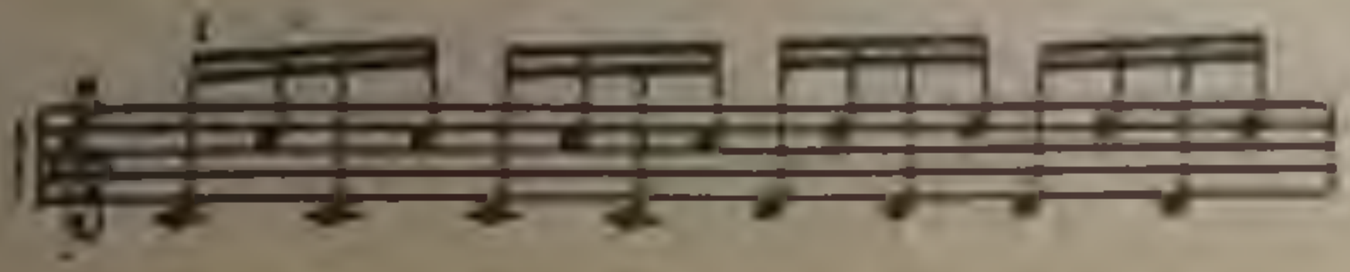

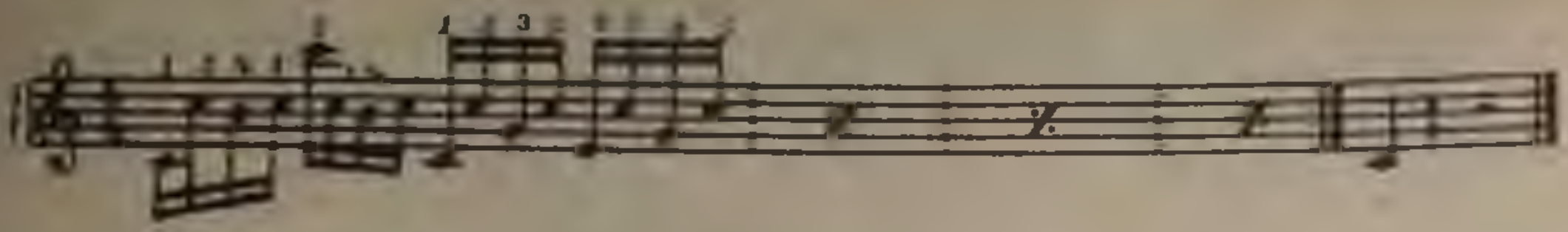

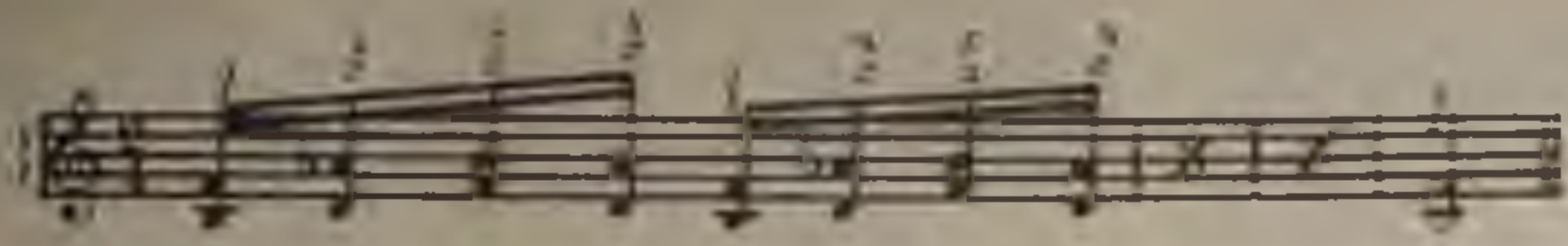

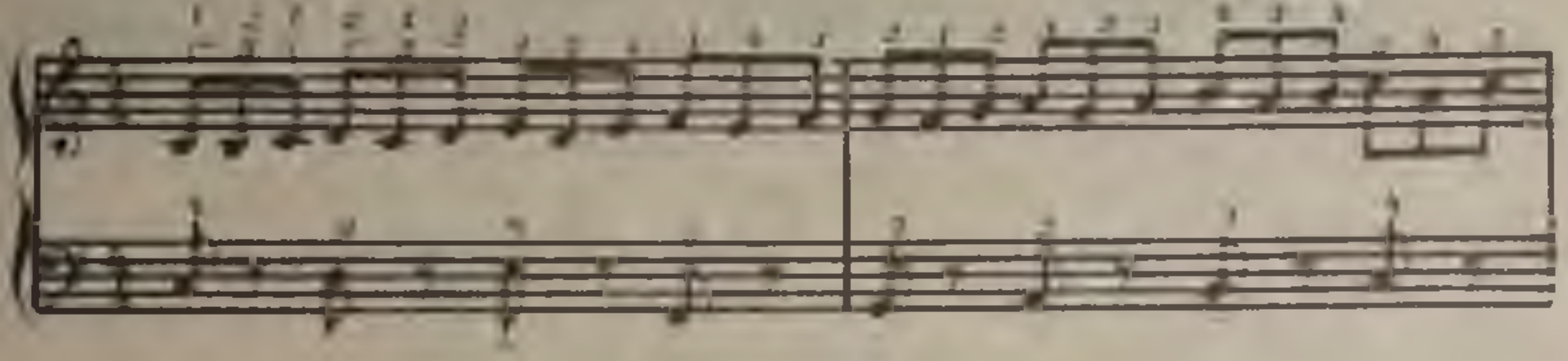

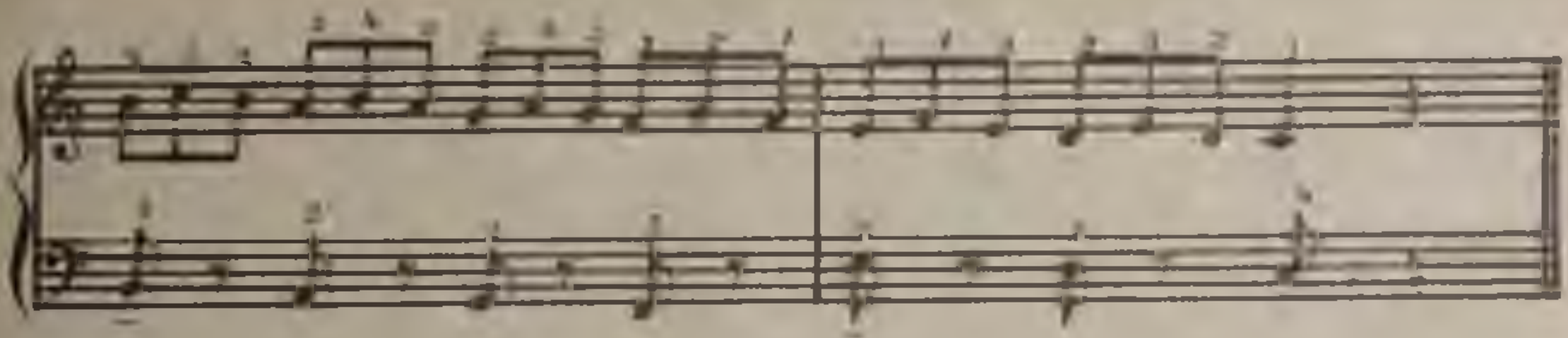

Exercizii de preciziune a ritmului în curs.

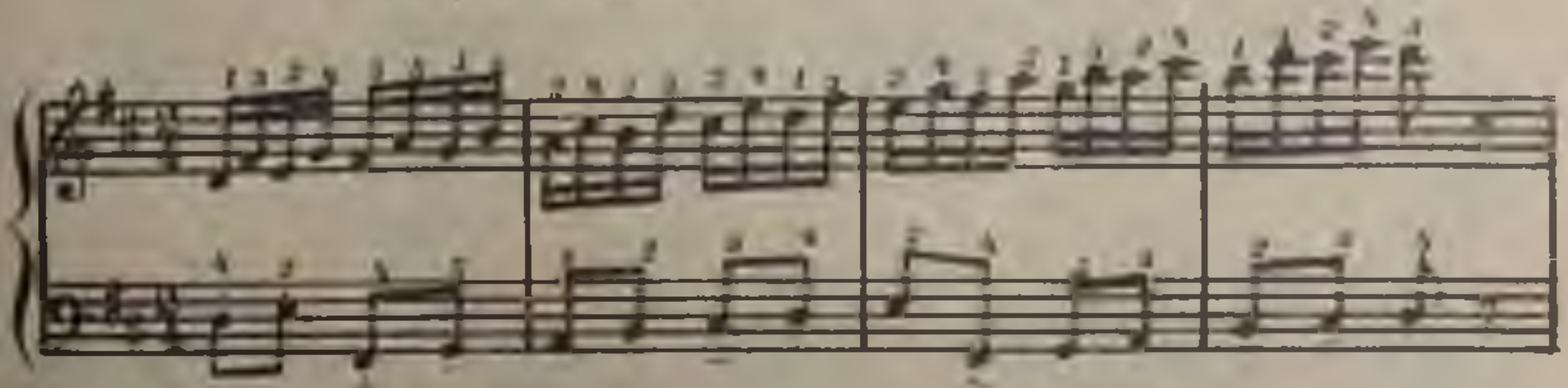

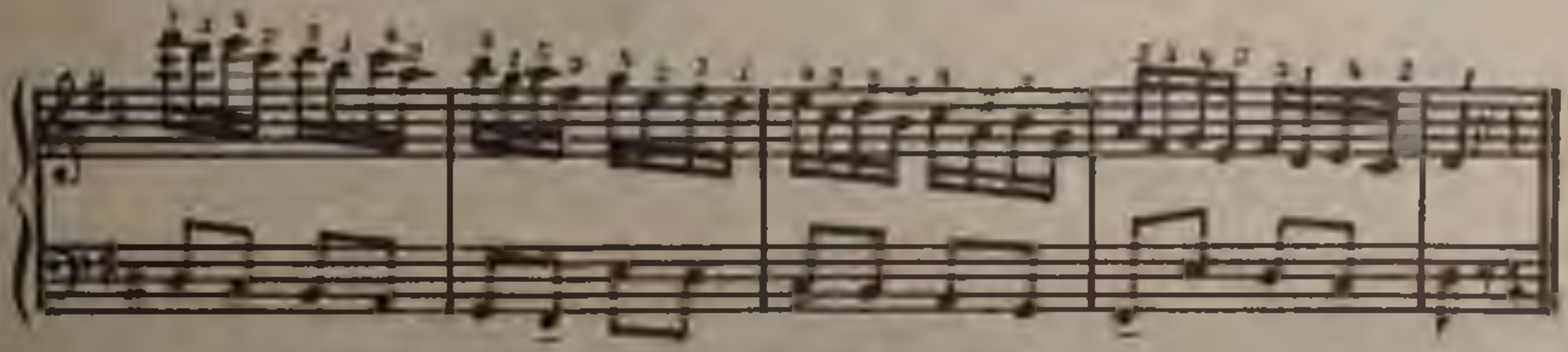

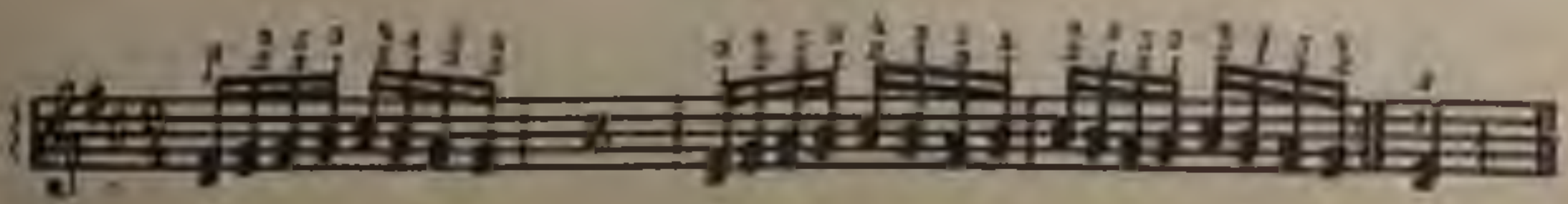

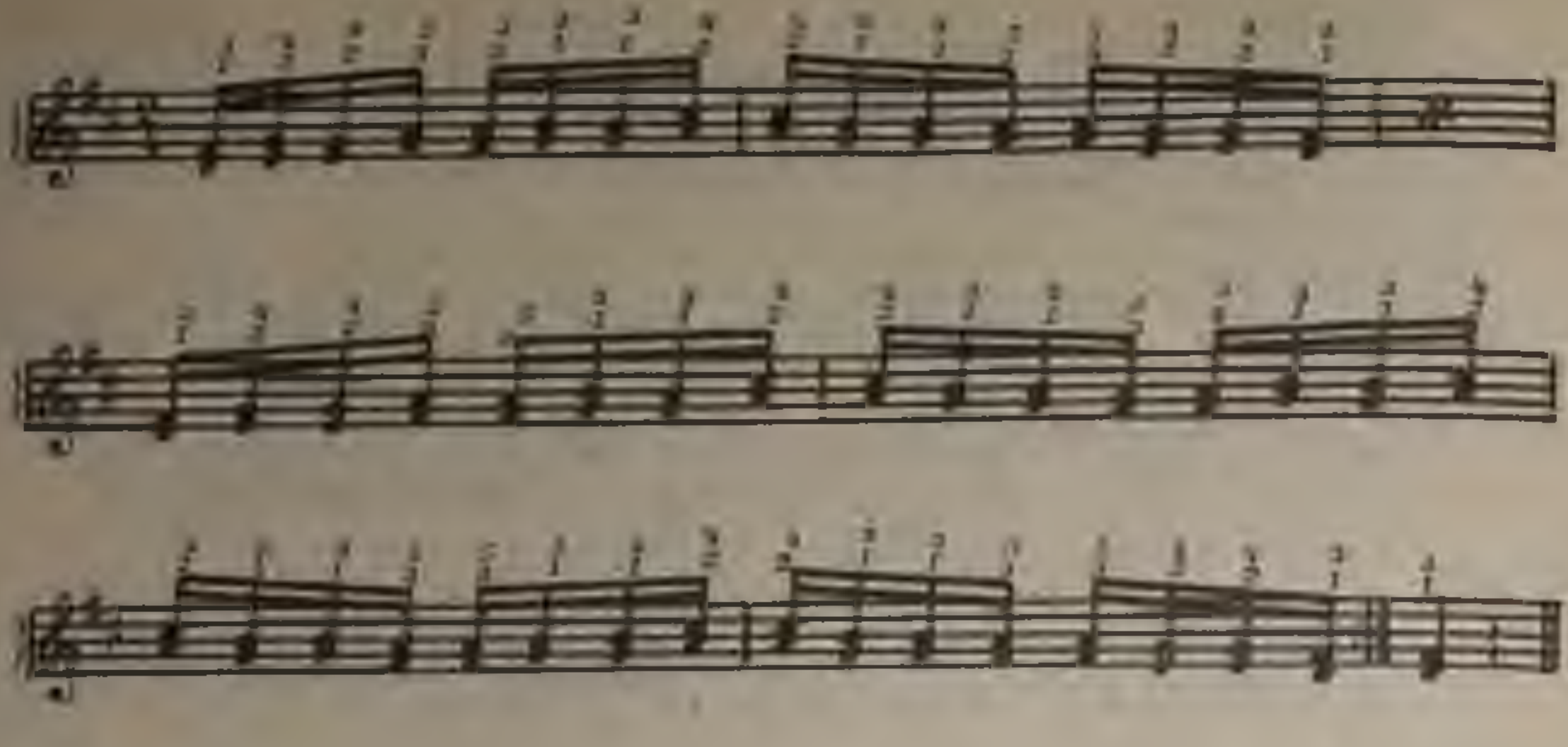

Exerciţiul 11 şi 12 se execută ca şi exerciţiile de însuşire a gamei cîte o notă de la fiecare treaptă cu applicatura gamei respective. În aşa mod pot fi studiate şi exerciţiile de pregătire a gamelor în sexte.

Exerciţii pentru însuşirea gamei în sexte

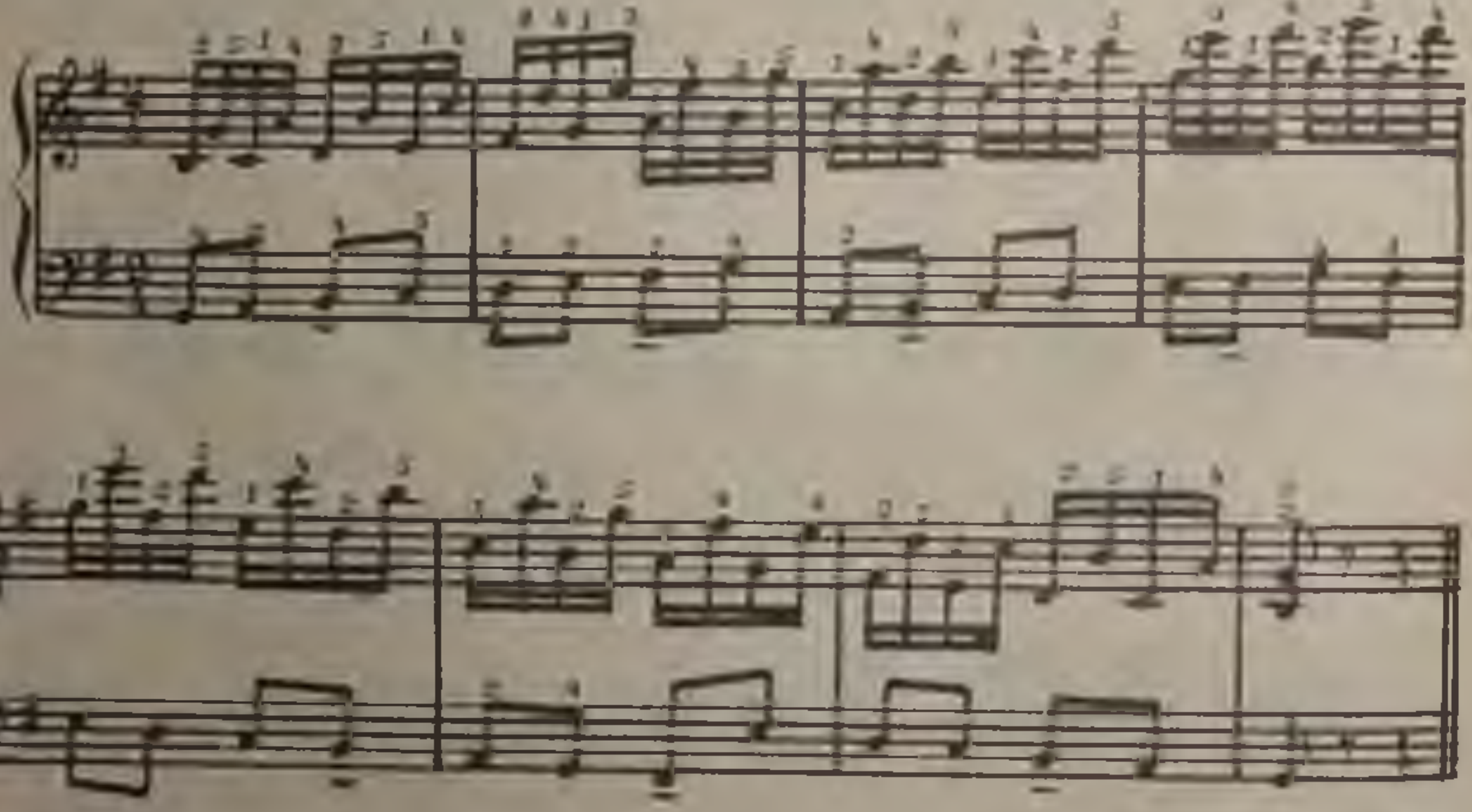

Astfel se pot studia toate gamele (în terţe, sexte) cu applicatura gamei respective.

TABELUL GAMELOR MAJORE ŞI MINORE

(Într-o voce, în terţe, în sexte)

ARPEGII. ACORDURI
GAMELE MAJORE

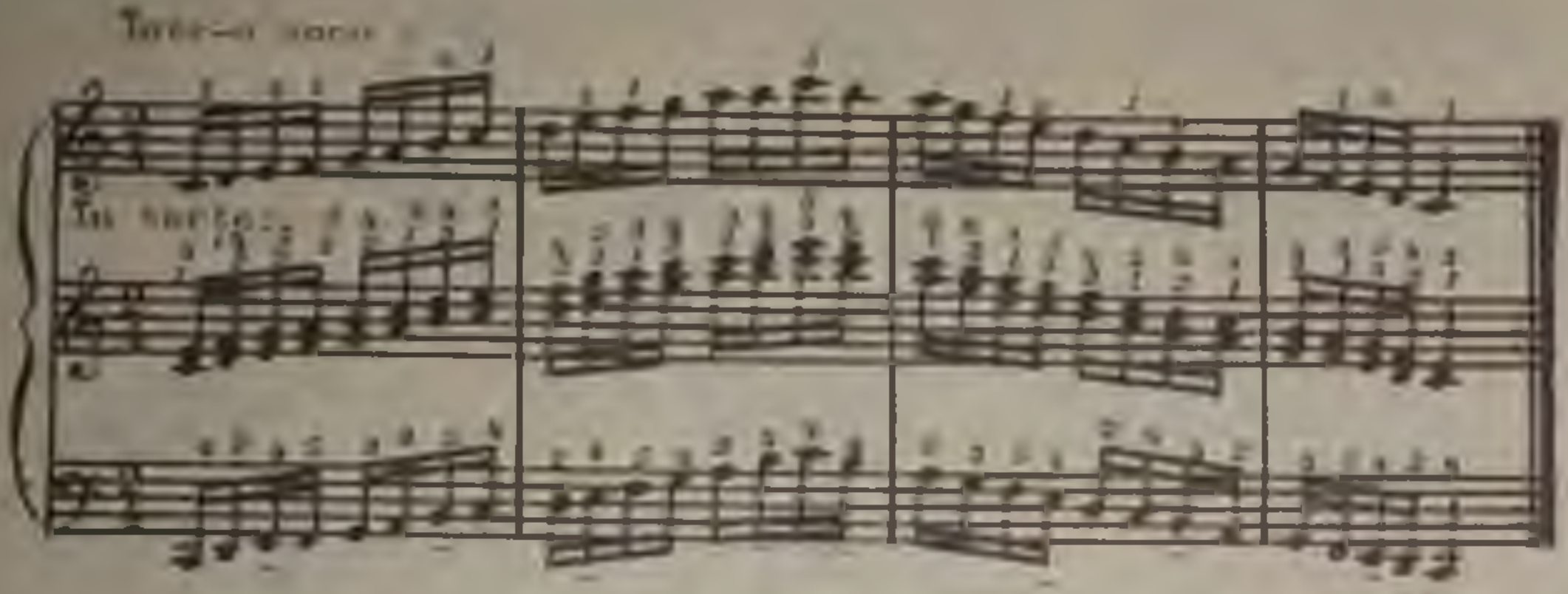

În sexte:

Arpegiu:

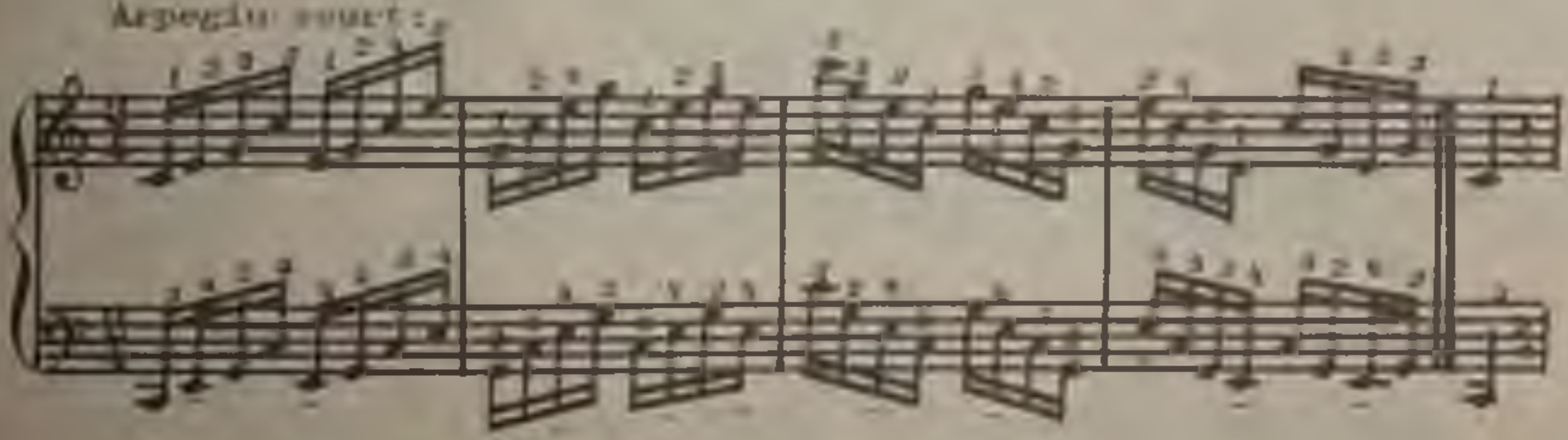

Acorduri:

G-dur

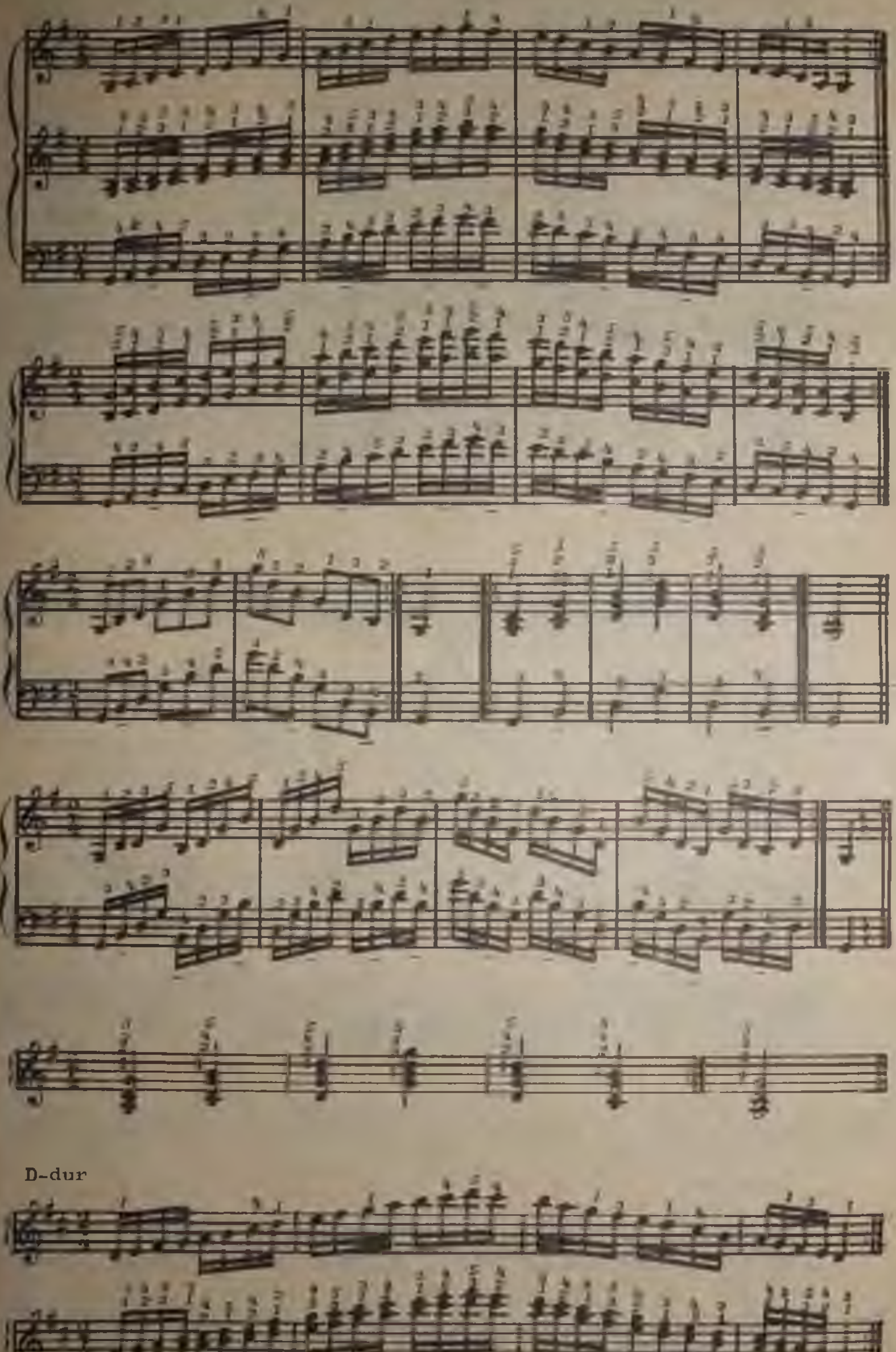

D-dur

A-dur

5 4

E-dur

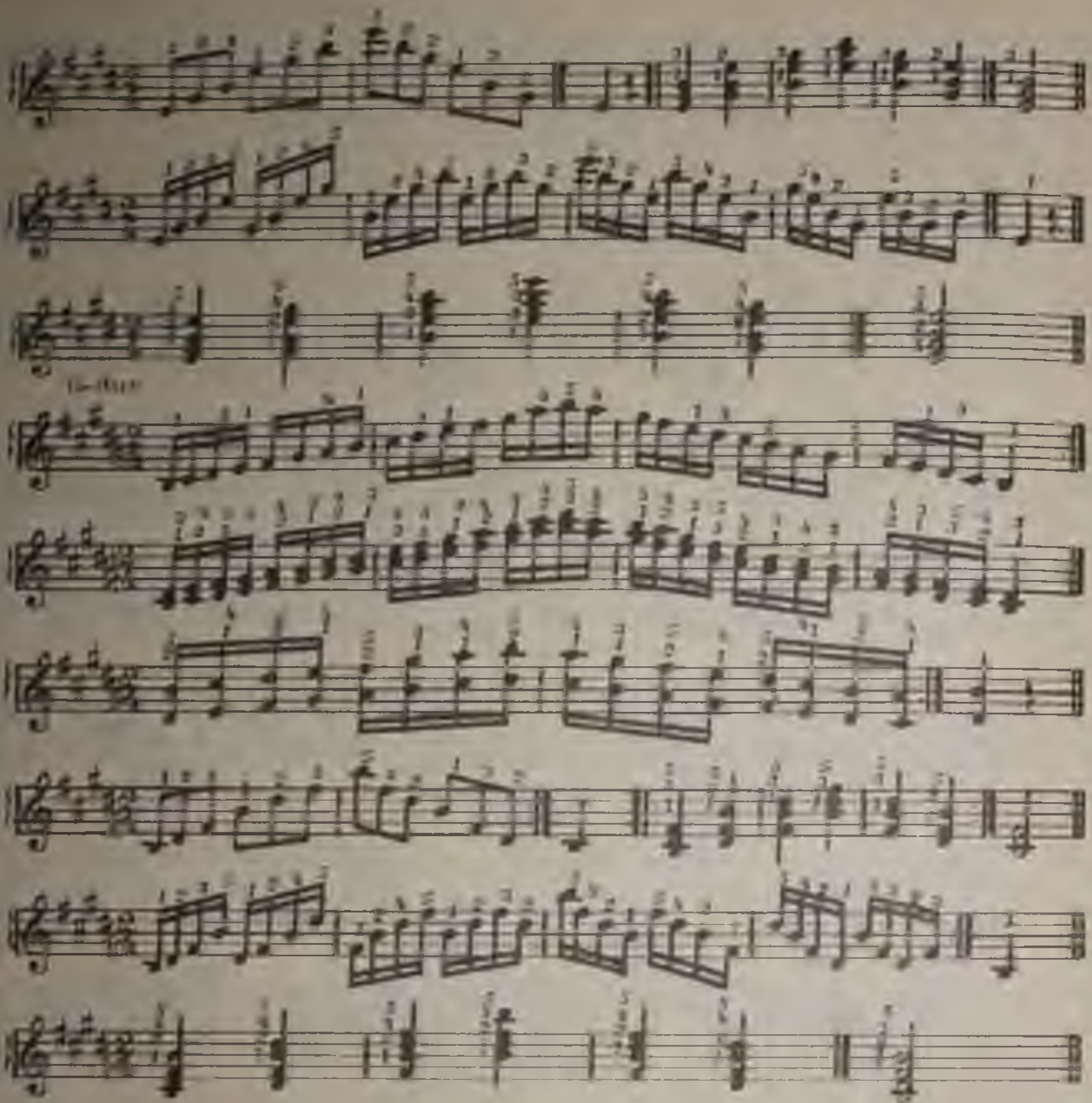

Flauten

E-dur

B-dur

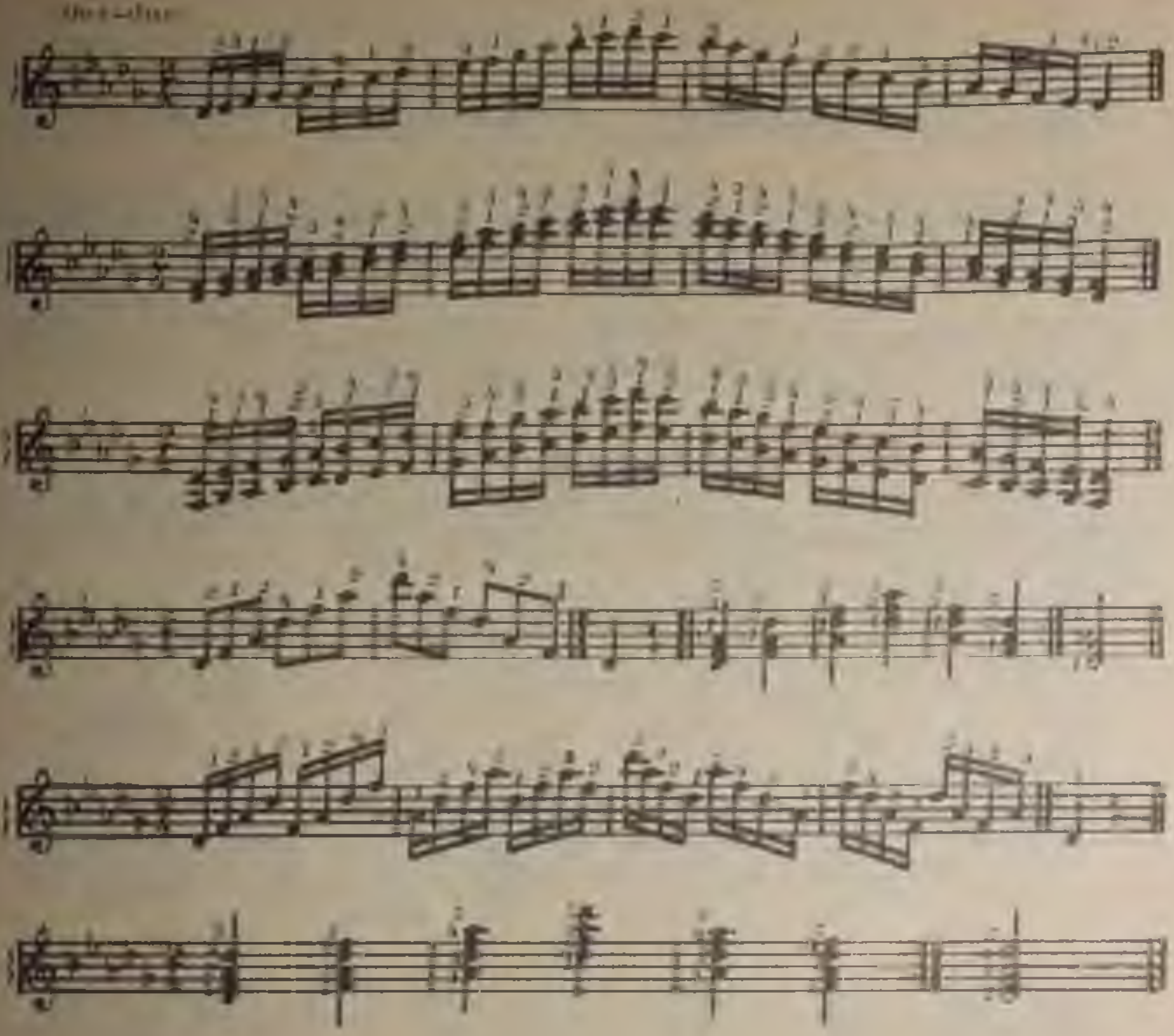

GAMELE MINORE

Armonica :

Melodică:

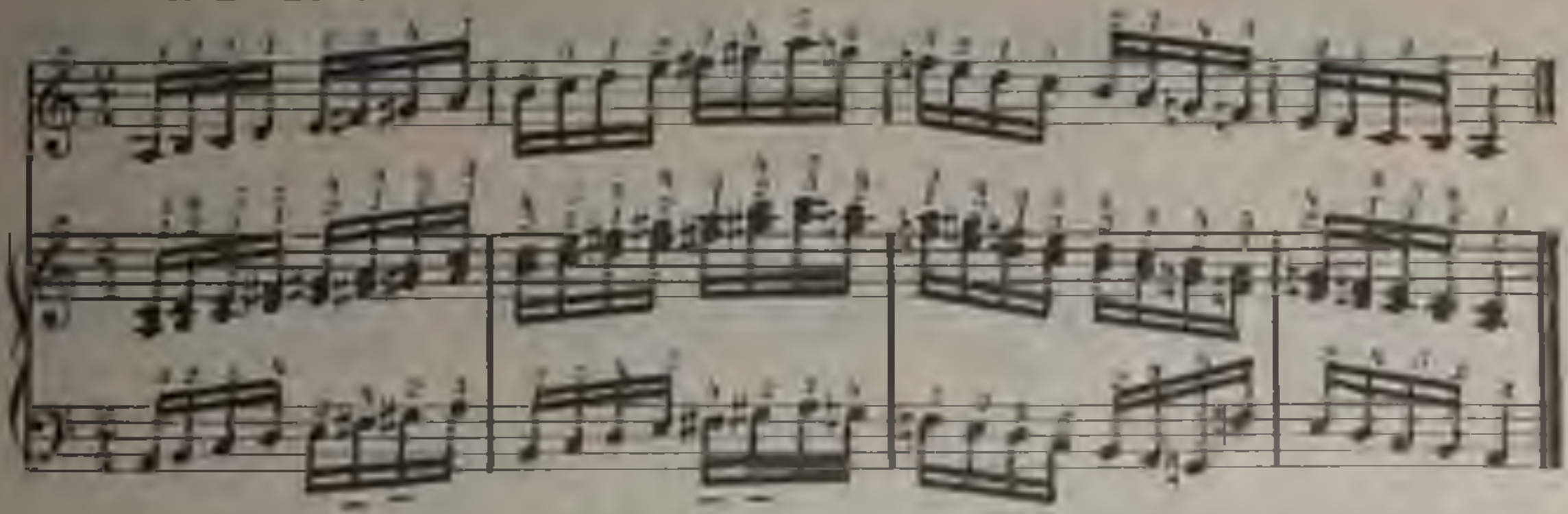

Arpegiu lung

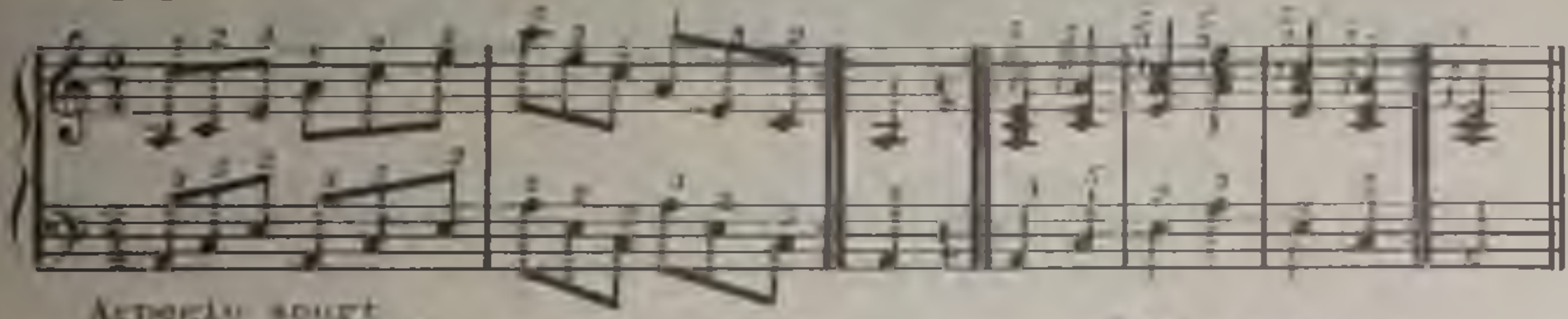

Arpegiu scurt

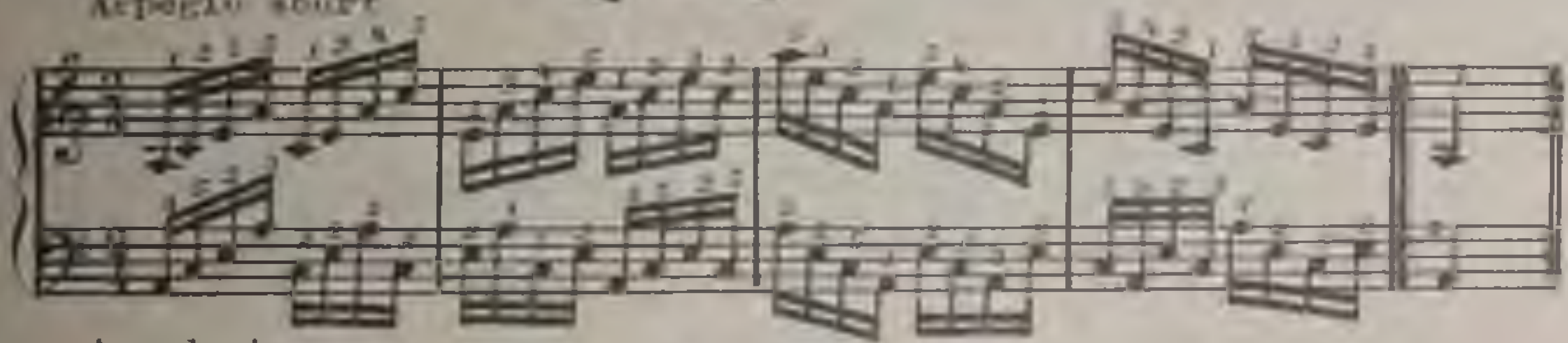

Acorduri

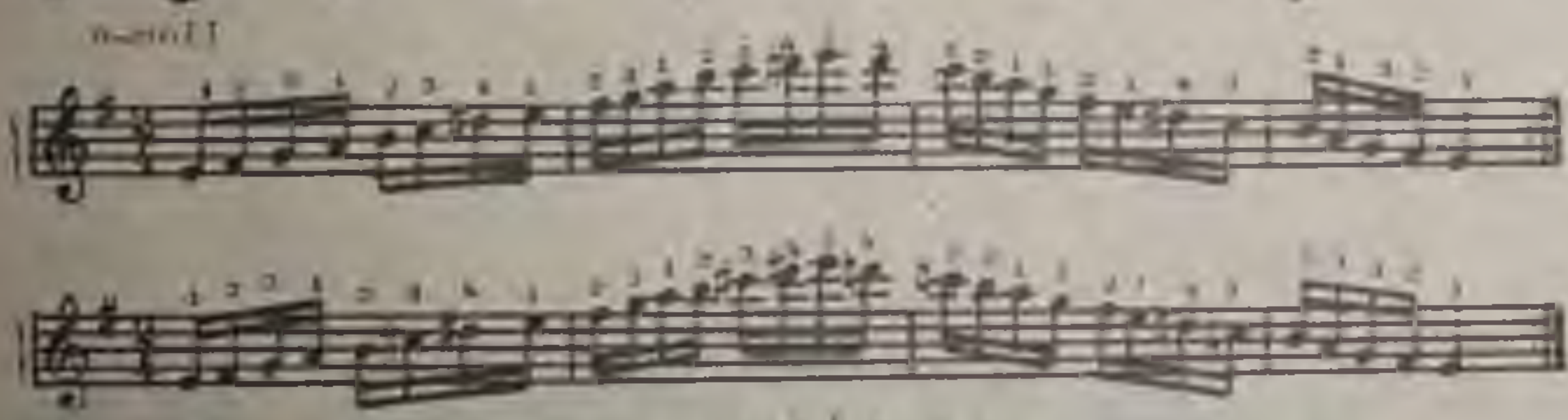

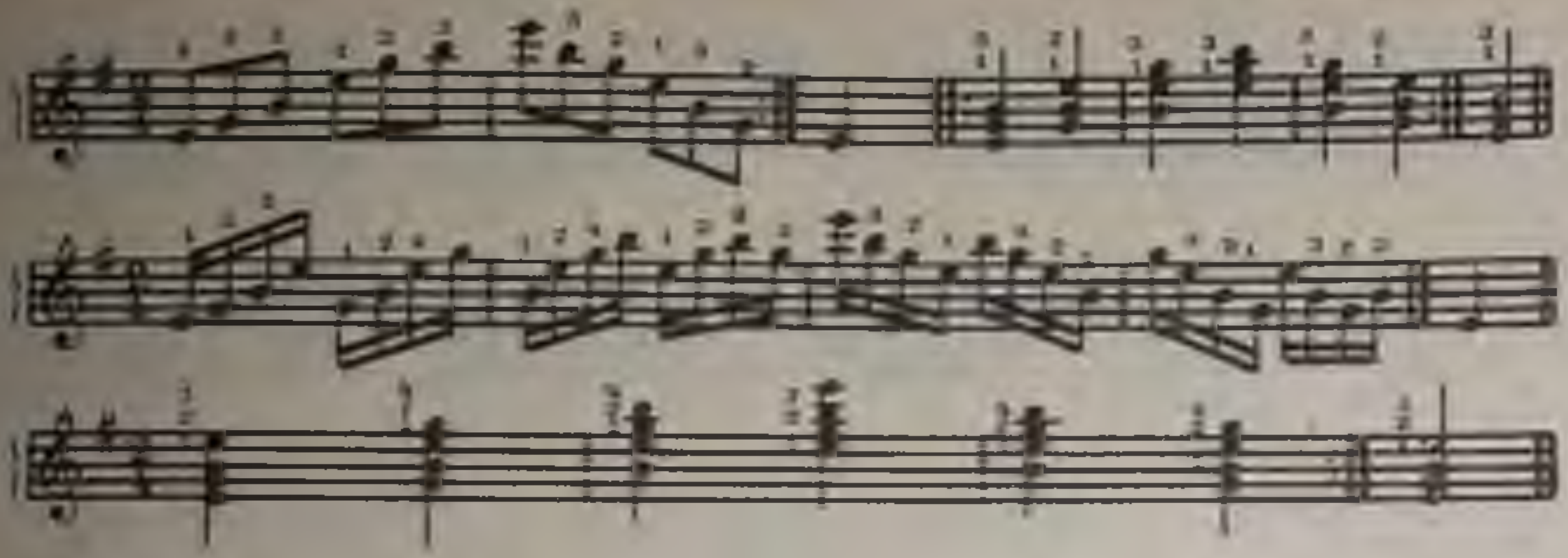

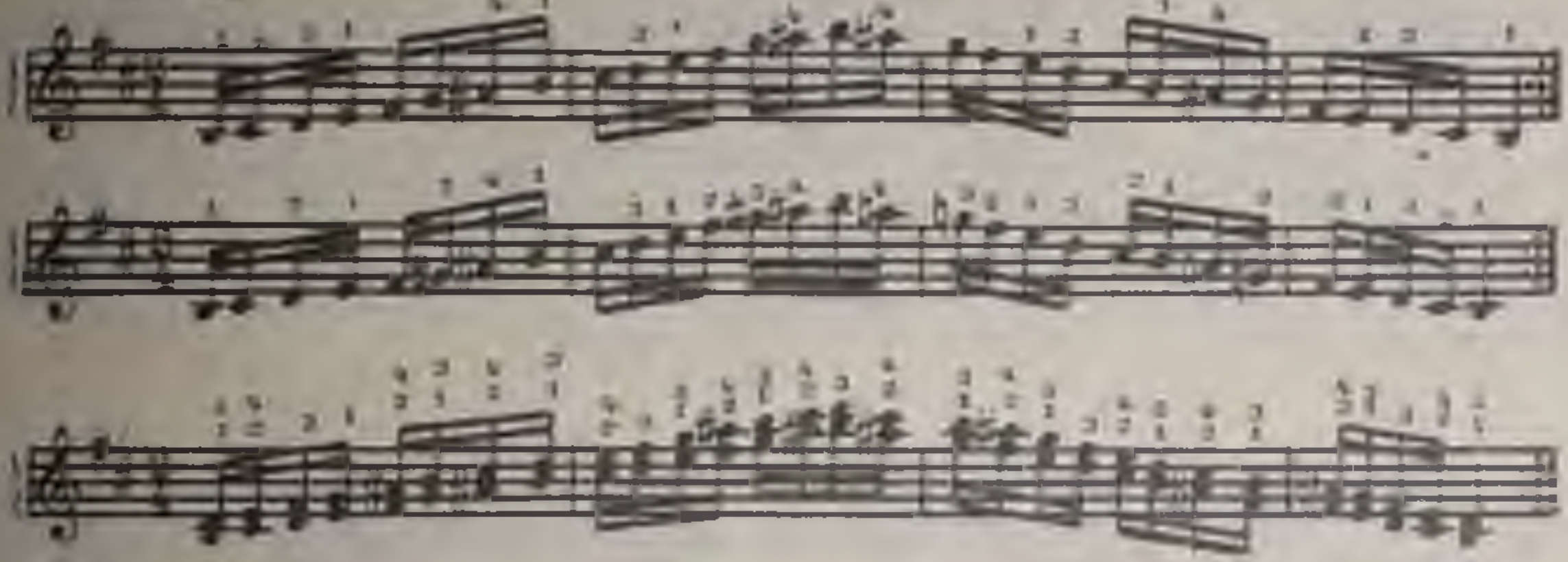

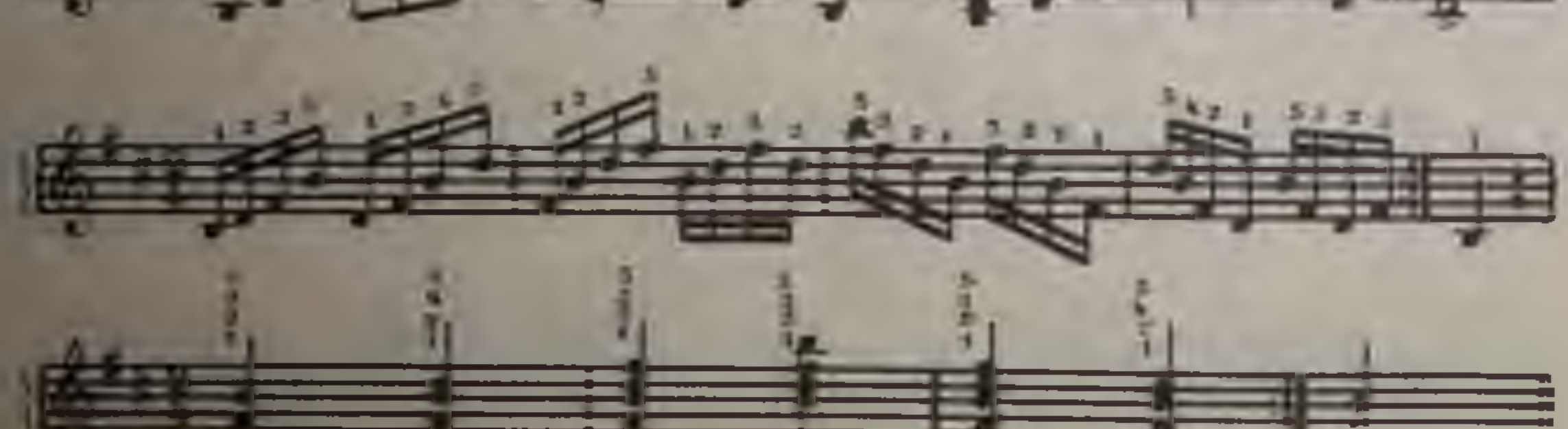

fis-moll

Cis-moll

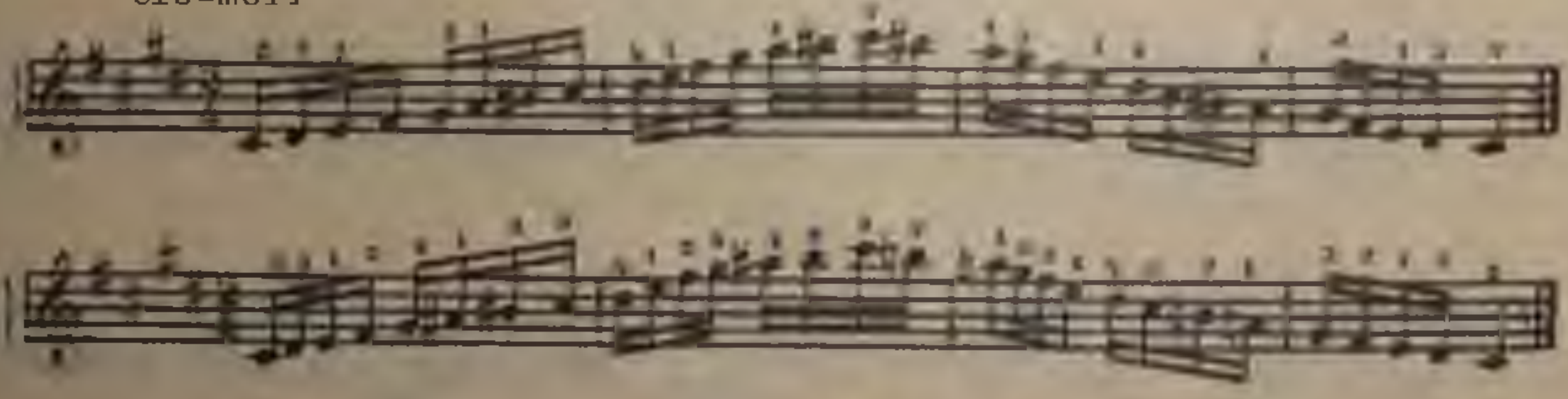

gis-moll

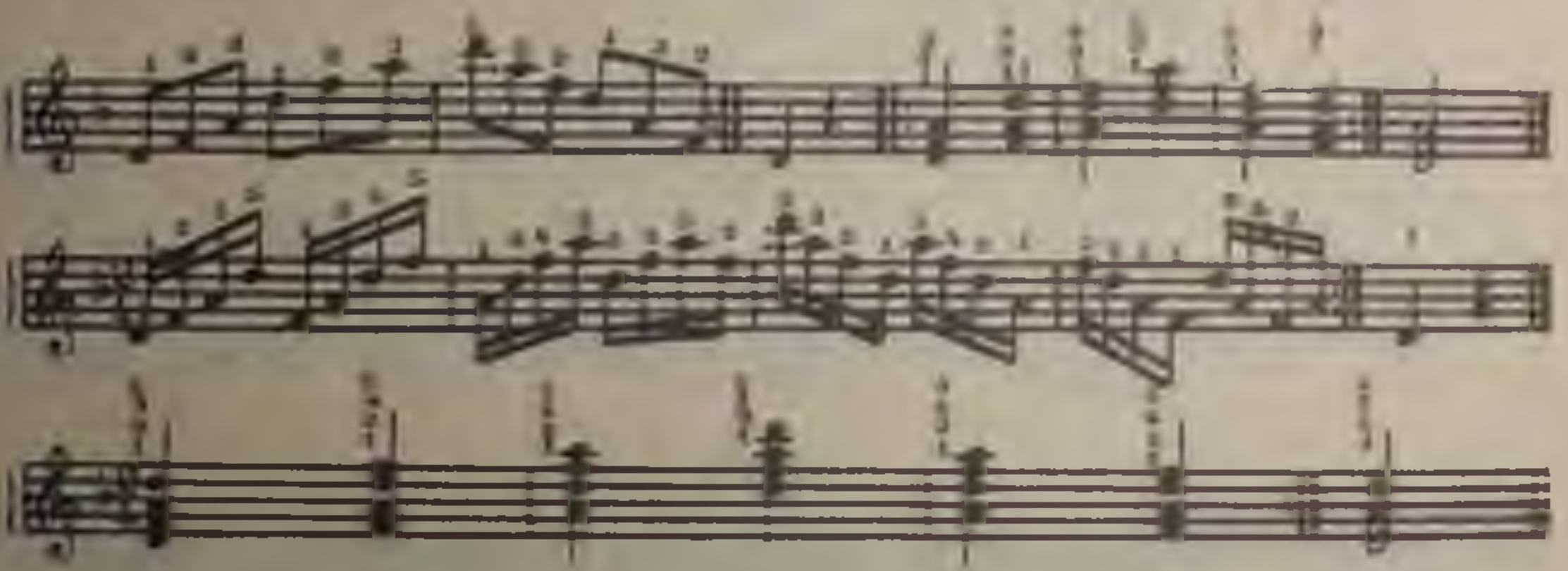

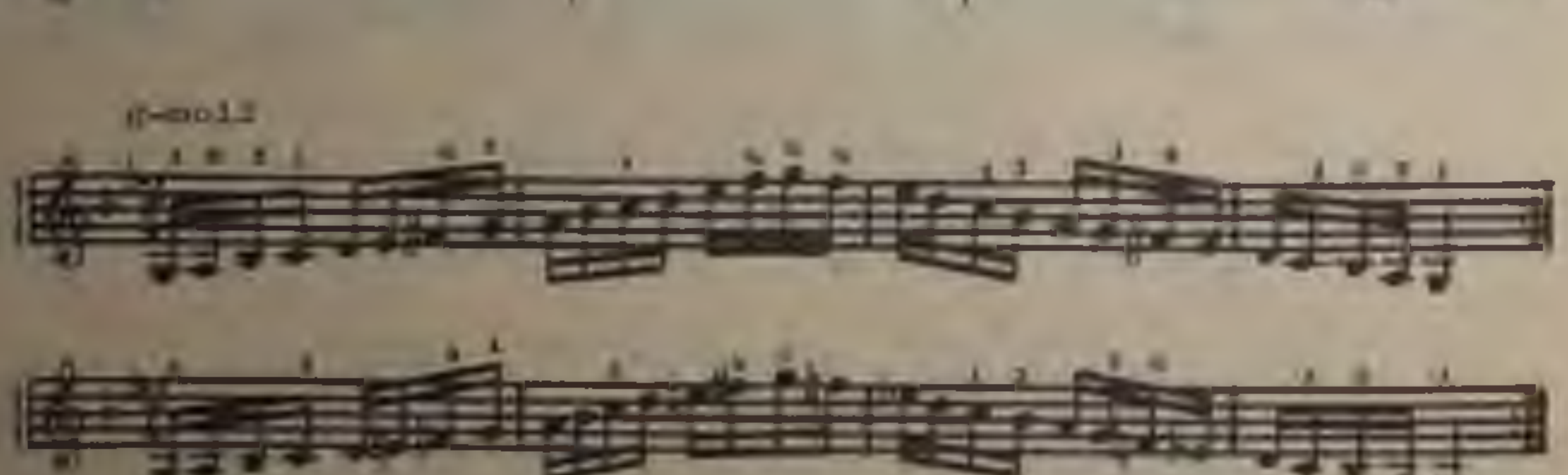

C-moll

[`-mo]]

es-moll

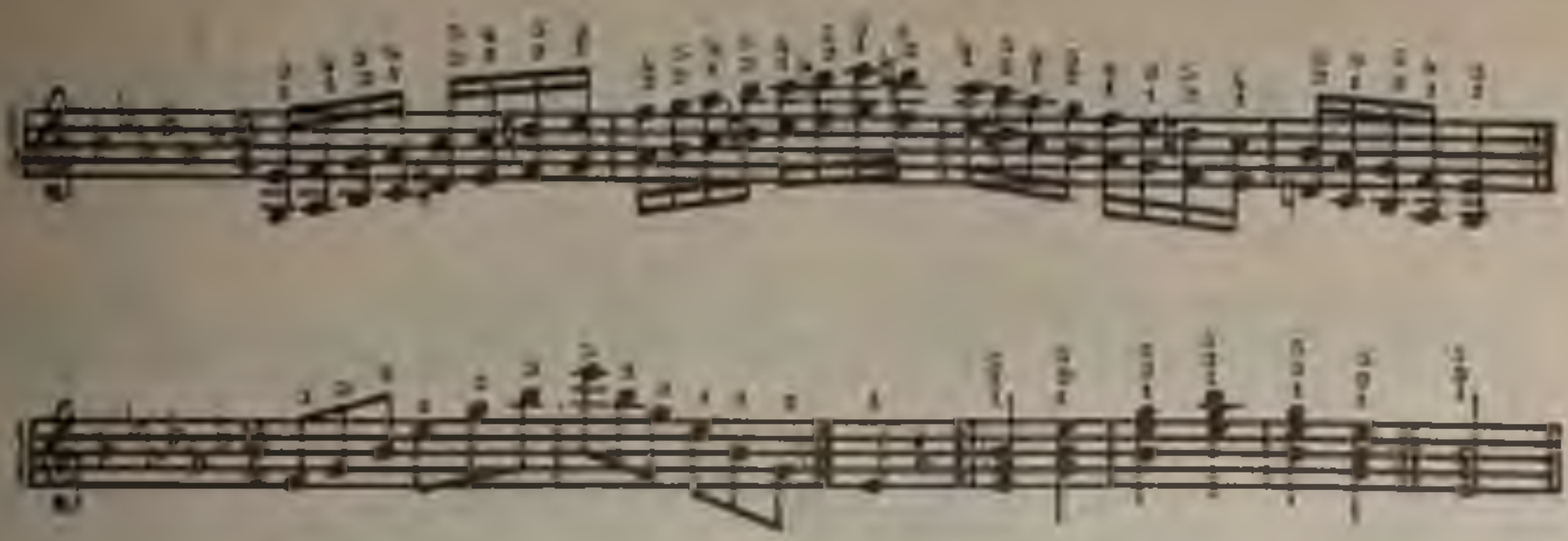

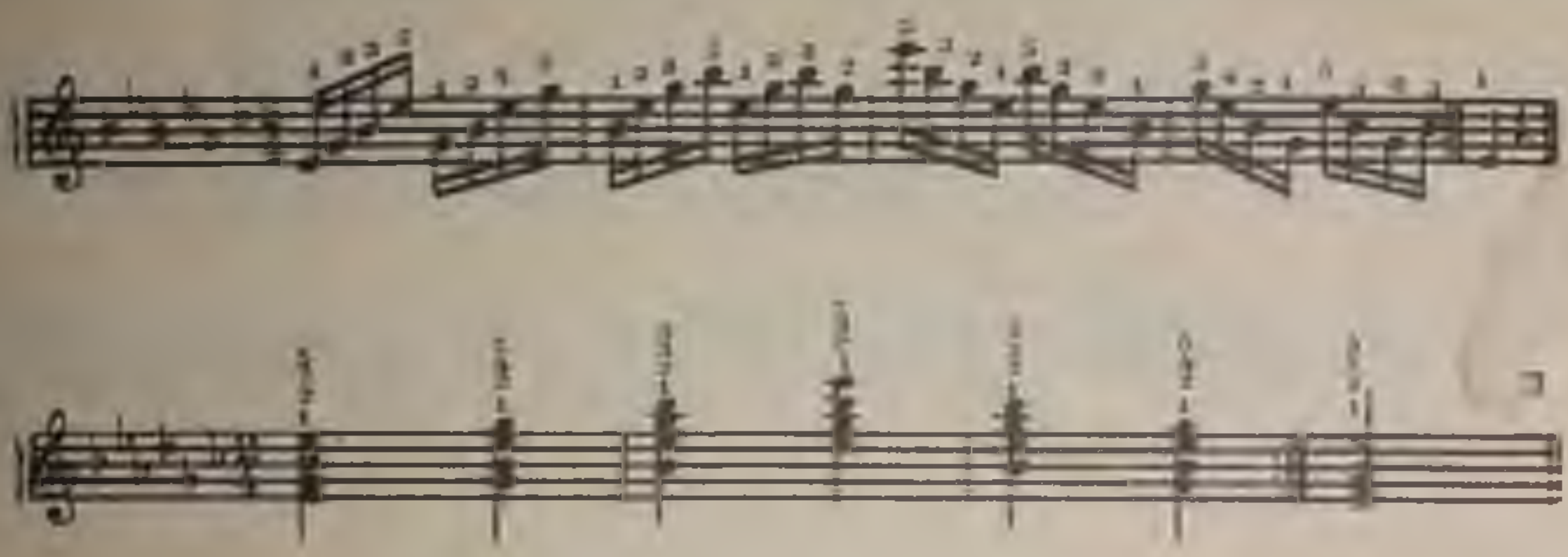

Gama cromatică în terte mari

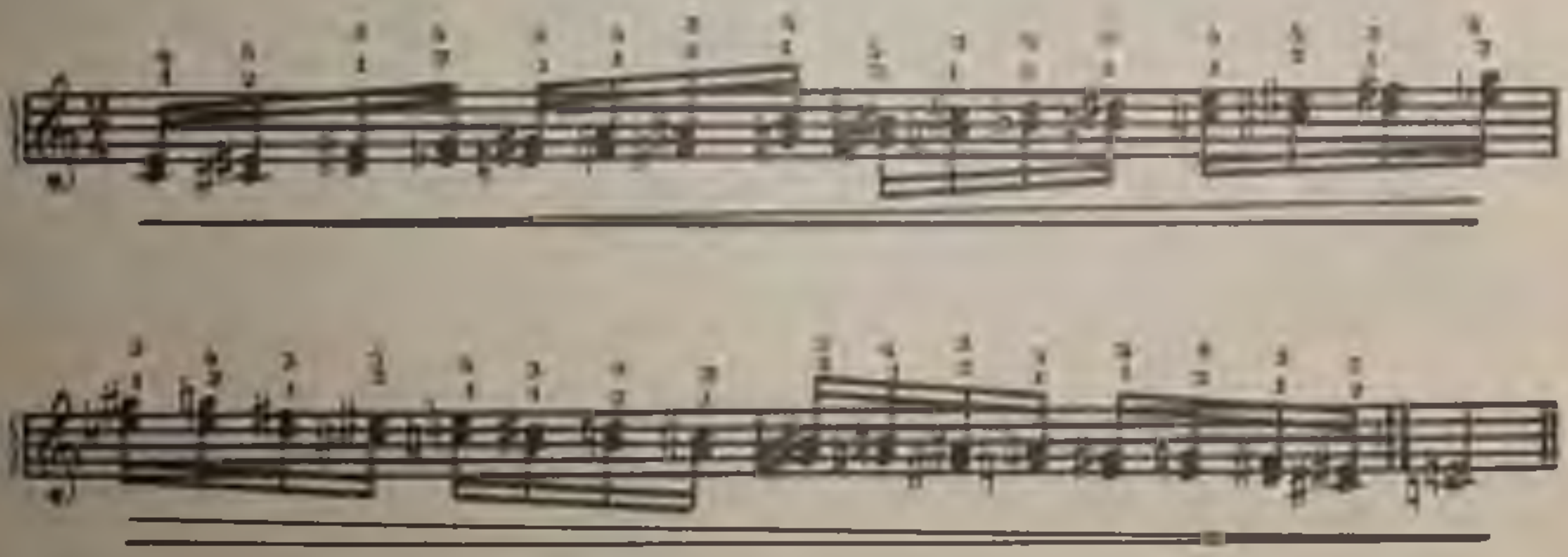

Gama cromatică în terțe mici

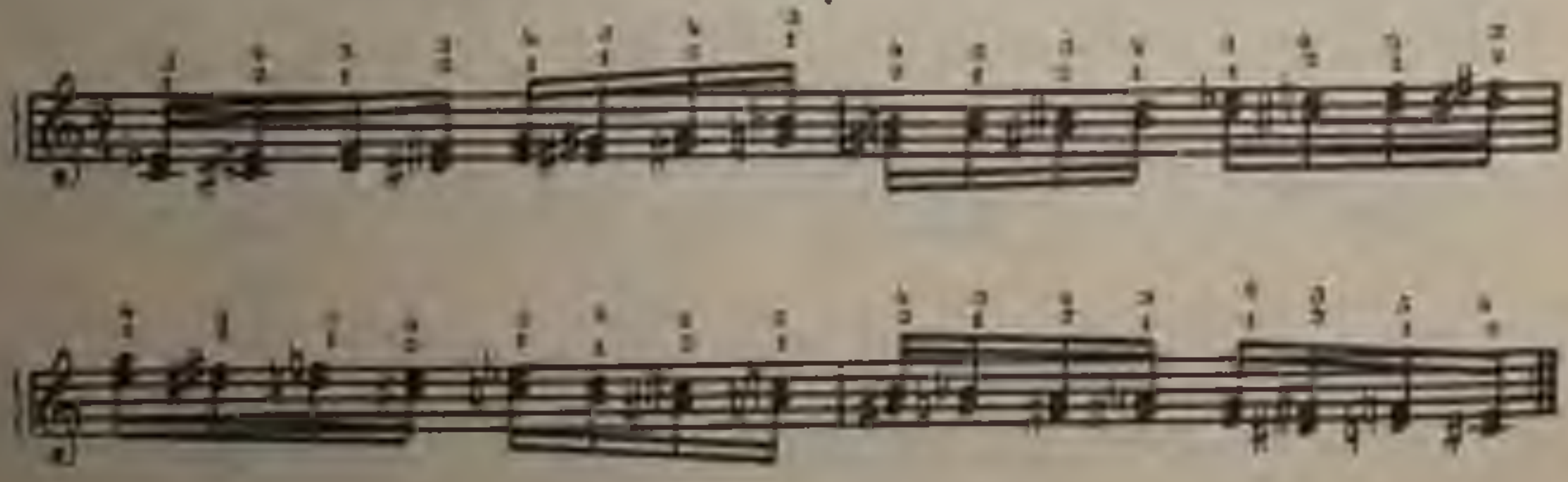

SUPLIMENT

HORĂ

Allegro

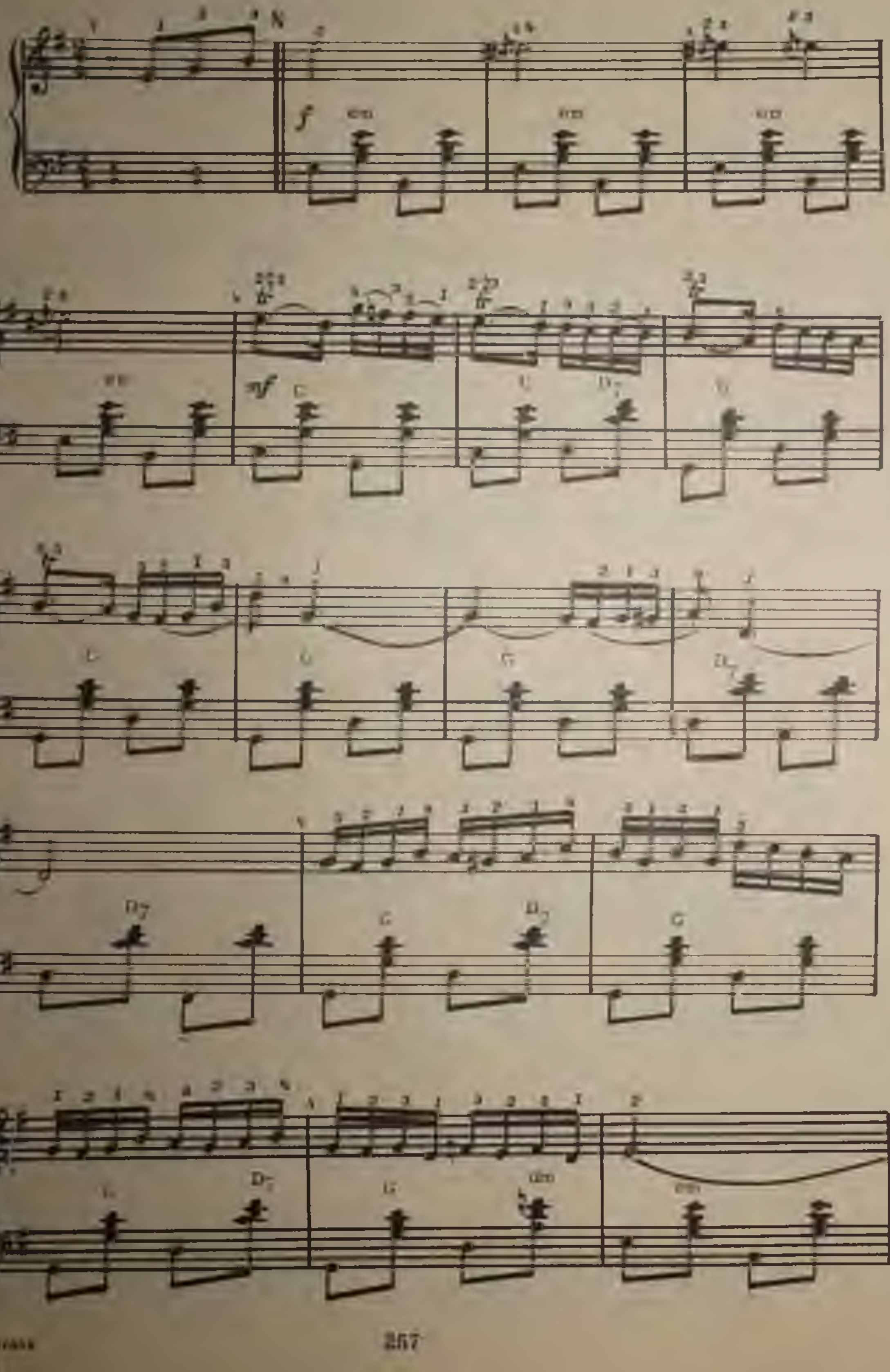

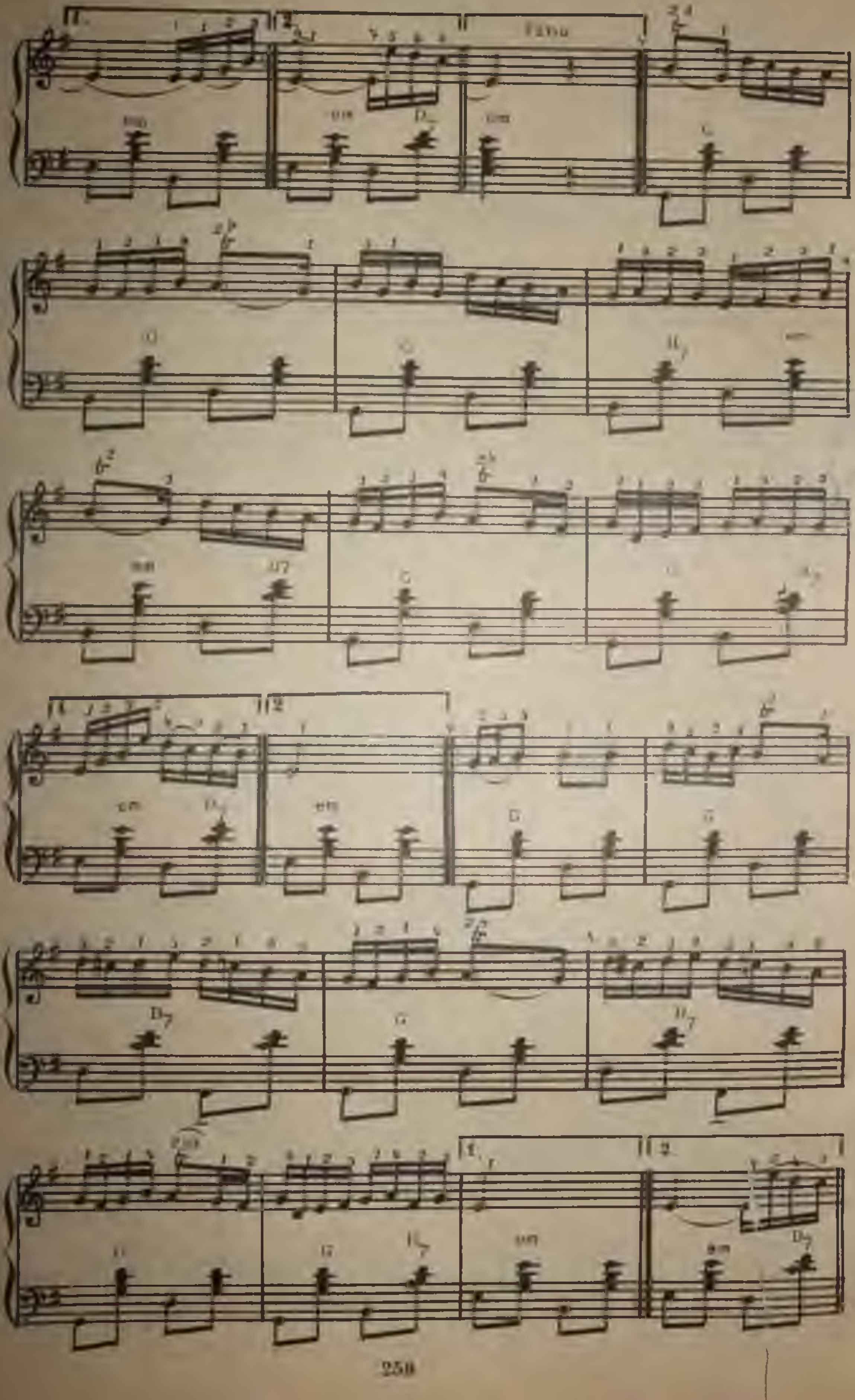

SÎRBA DE CONCERT

C. Rotaru

Con fuoco

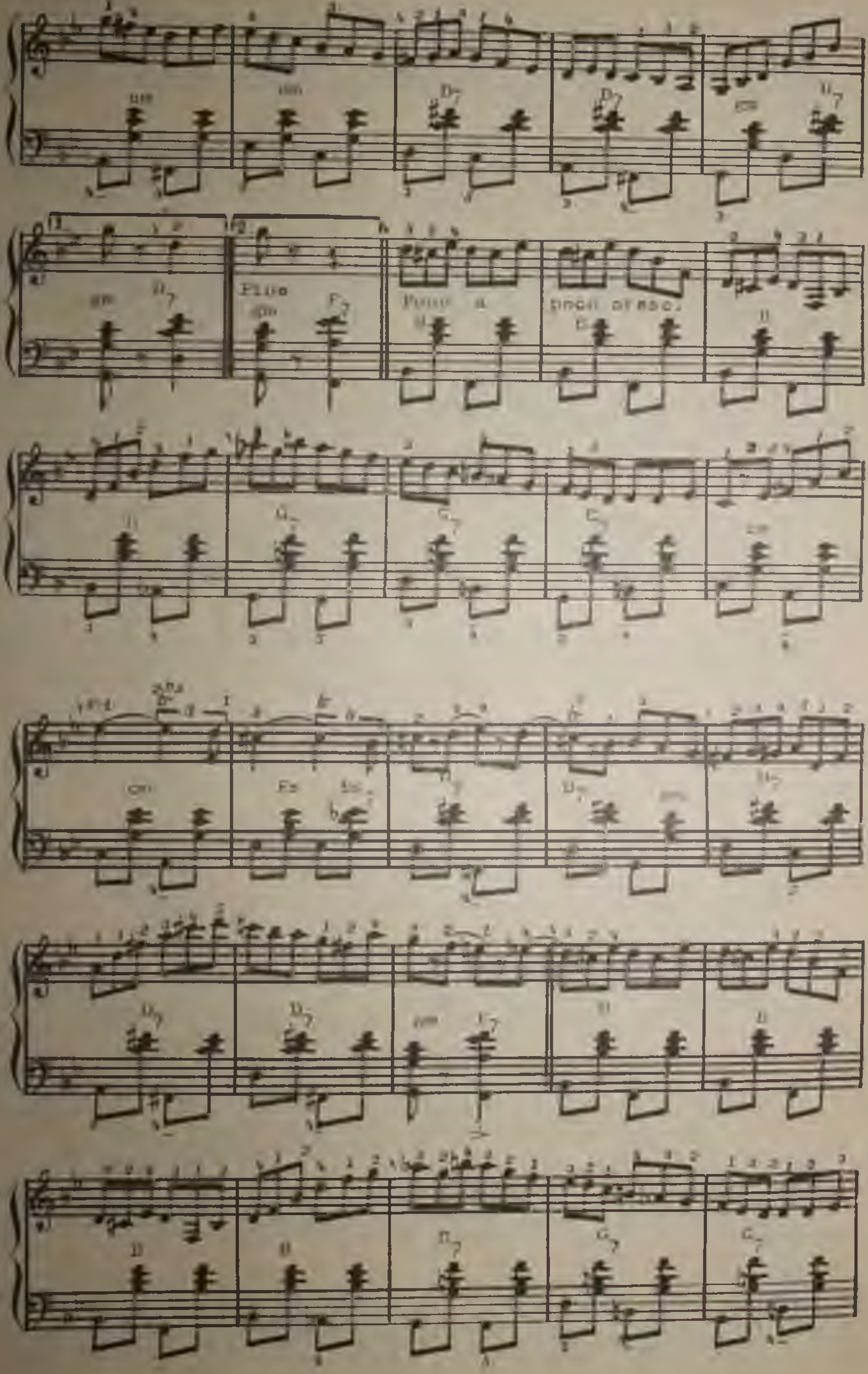

HORĂ

Allegro

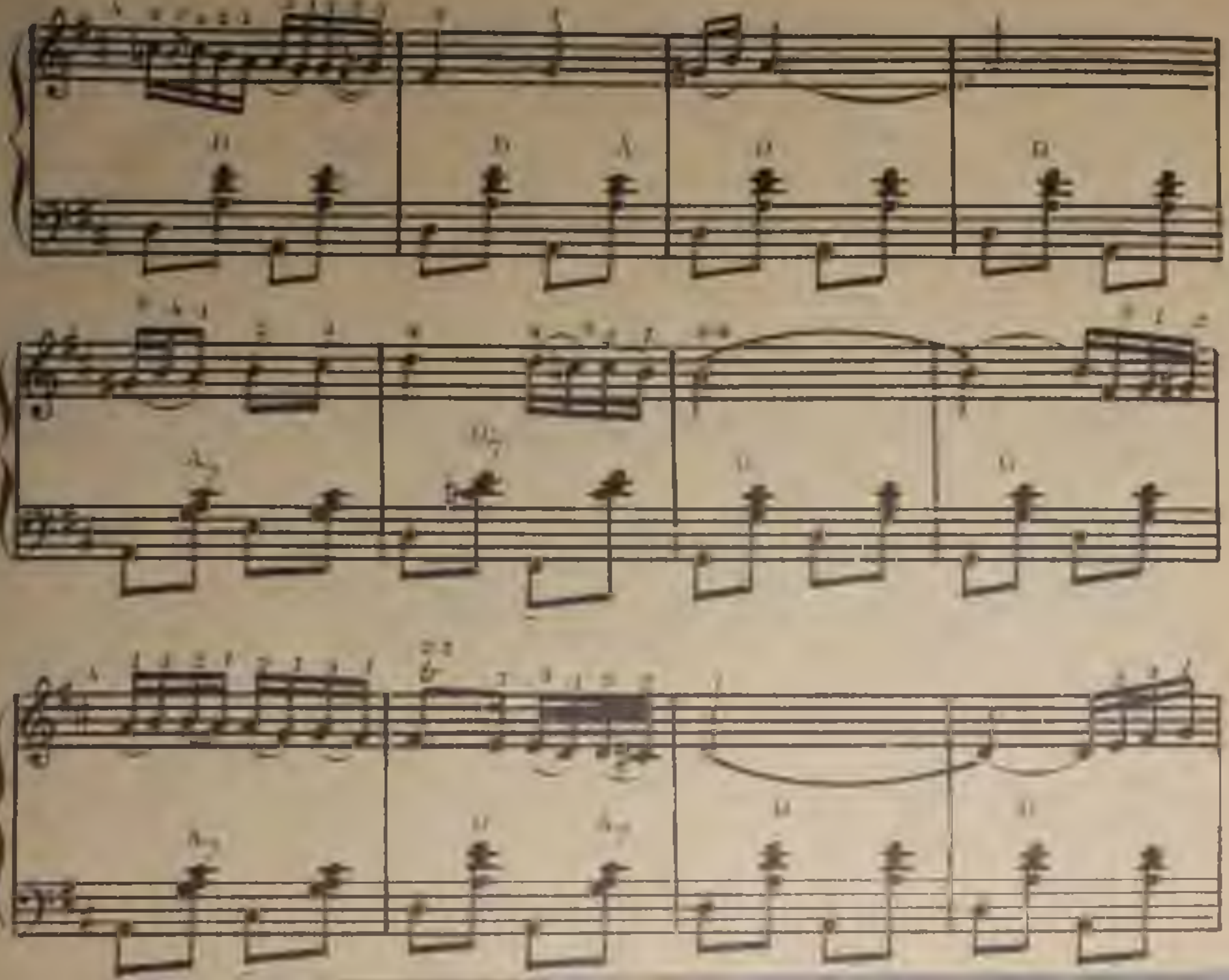

Fine

D.C. al Fine

BRÎULEȚUL

Vivo

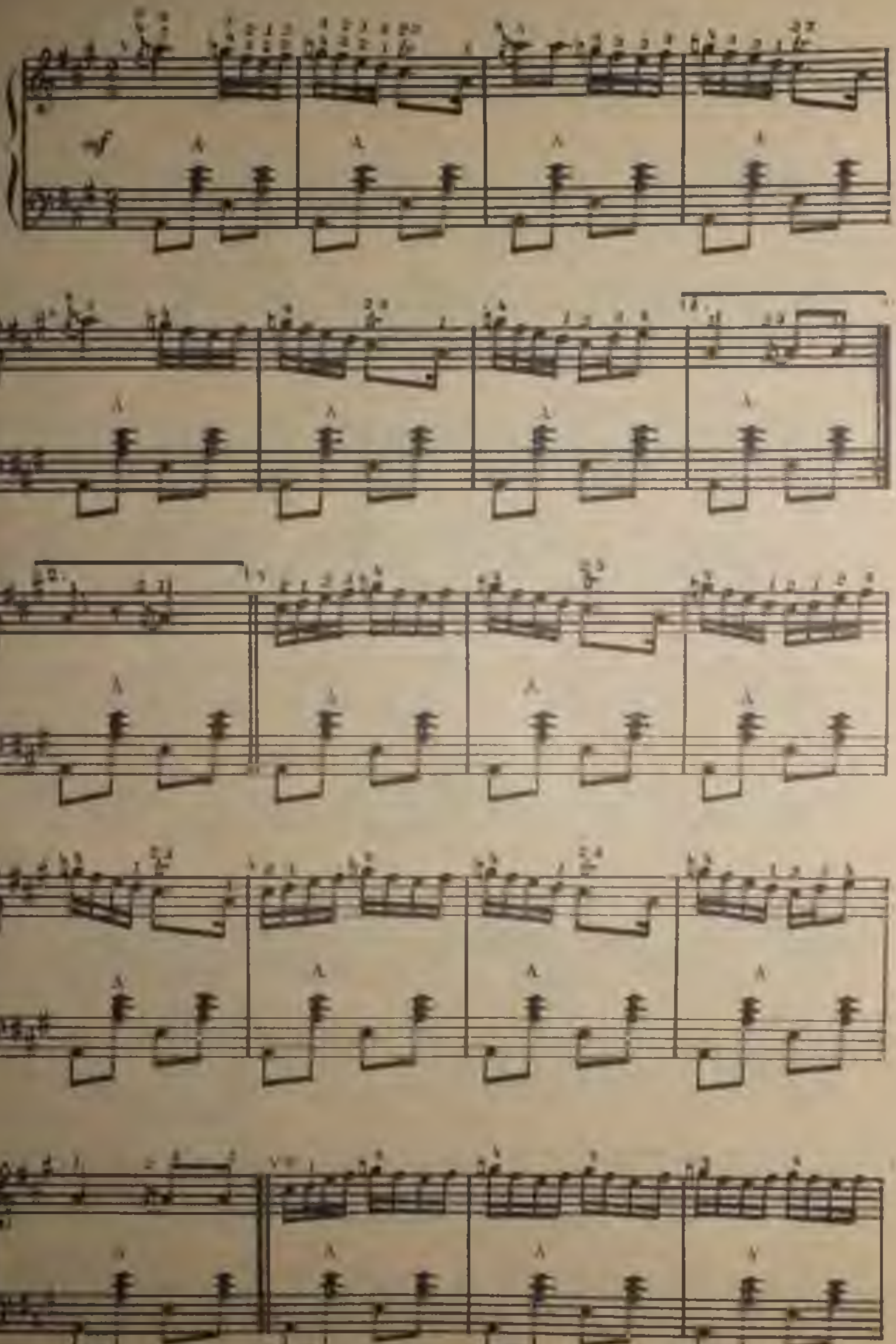

D.C.al Fine

STUDIU DE CONCERT

V. Doni

Presto

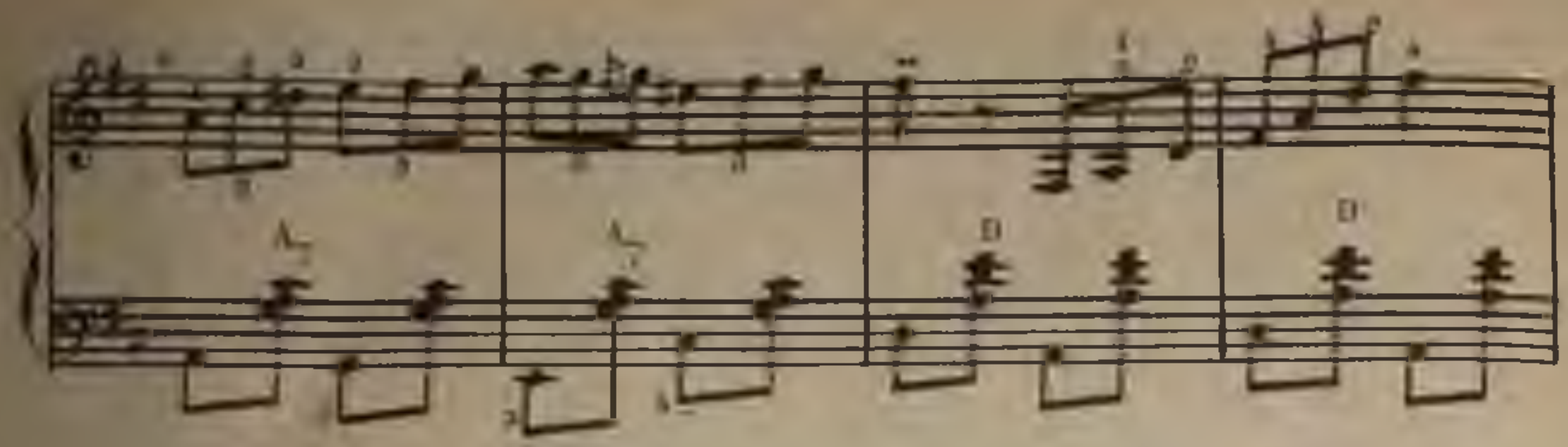

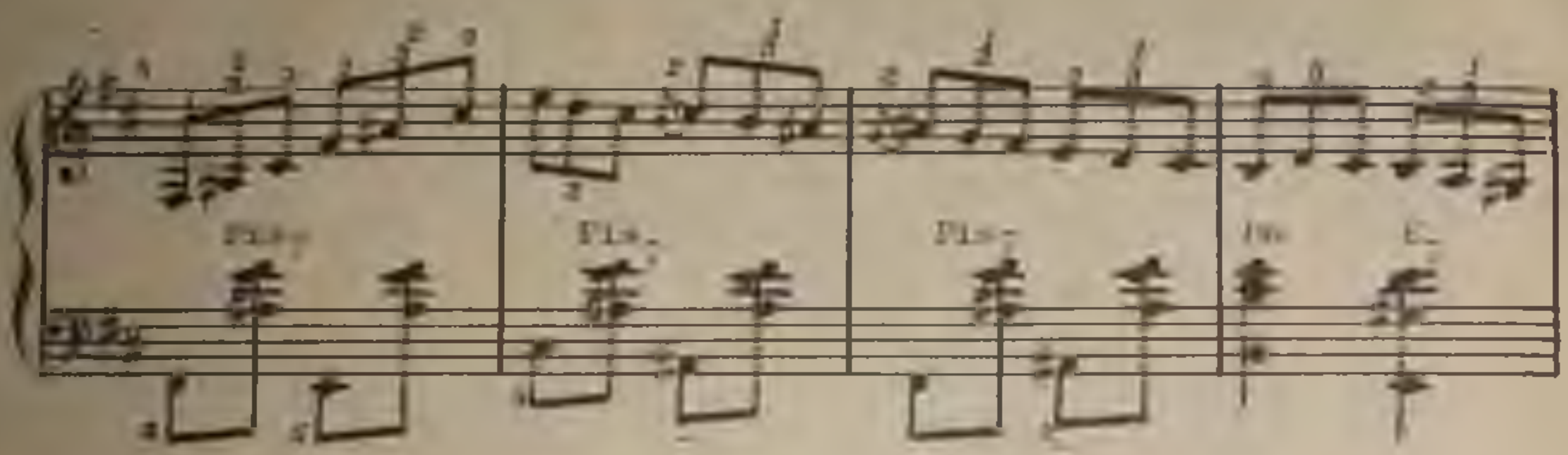

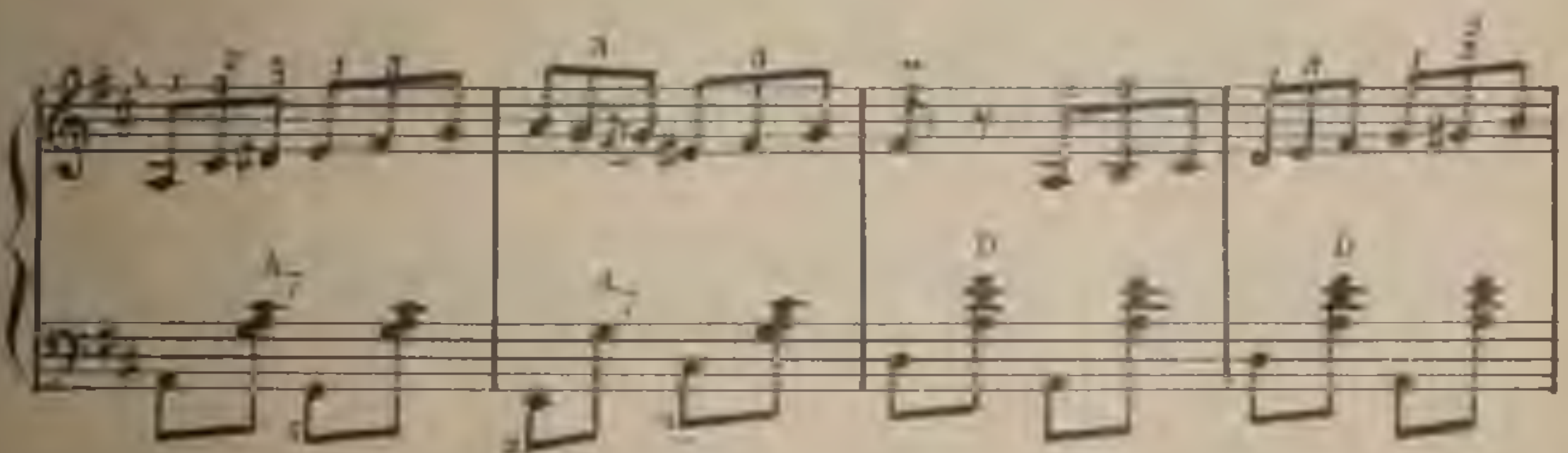

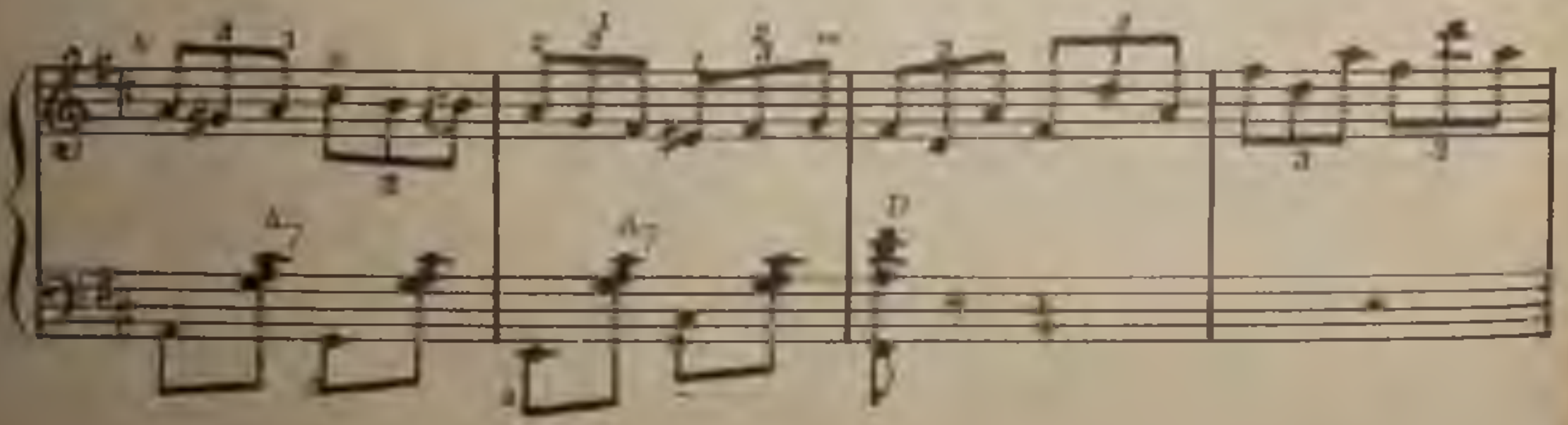

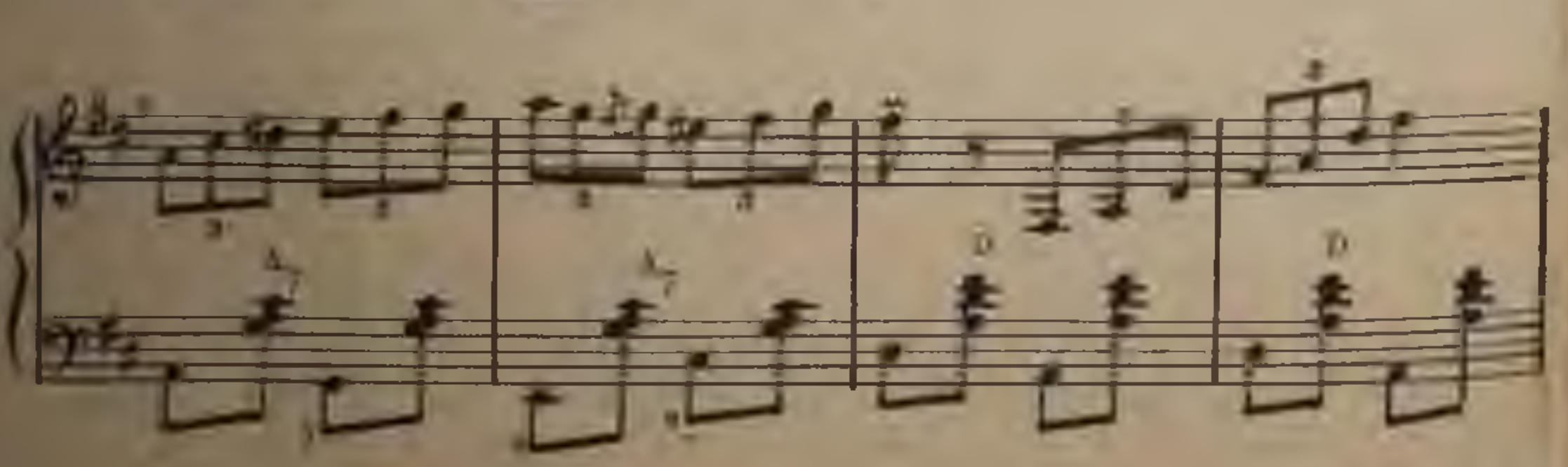

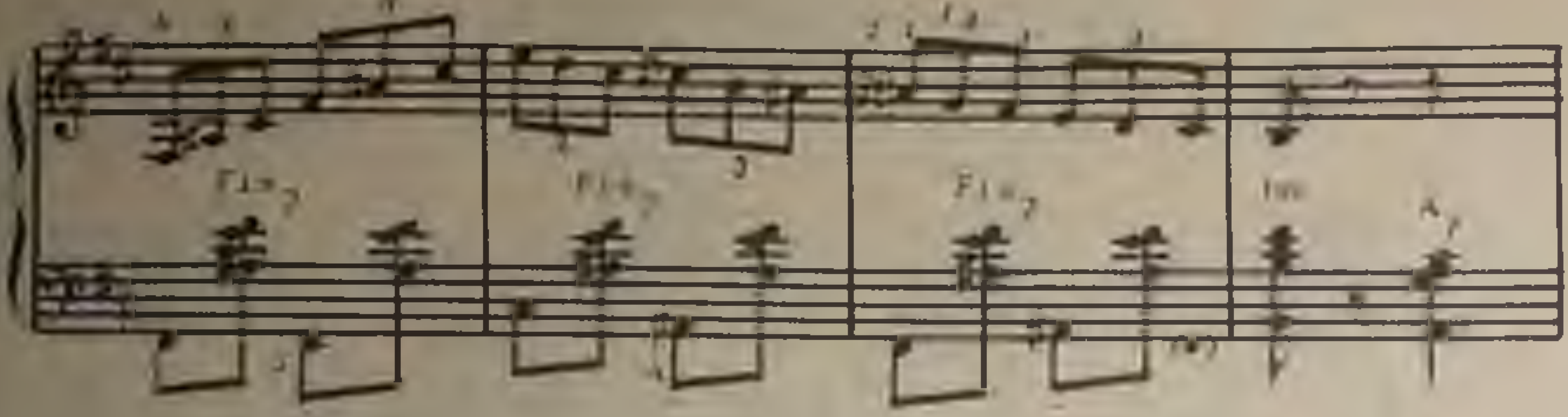

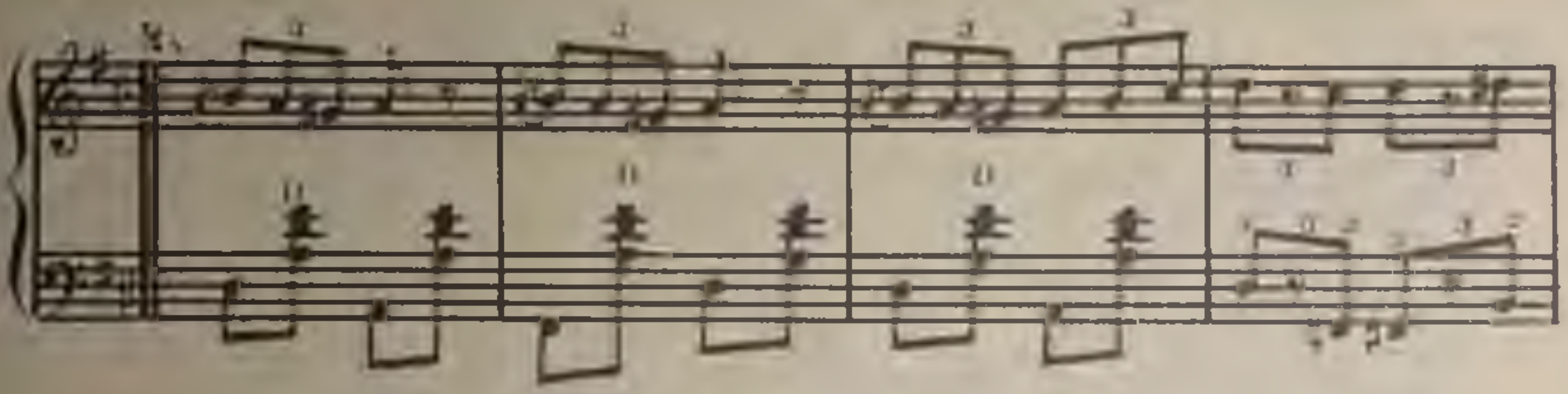

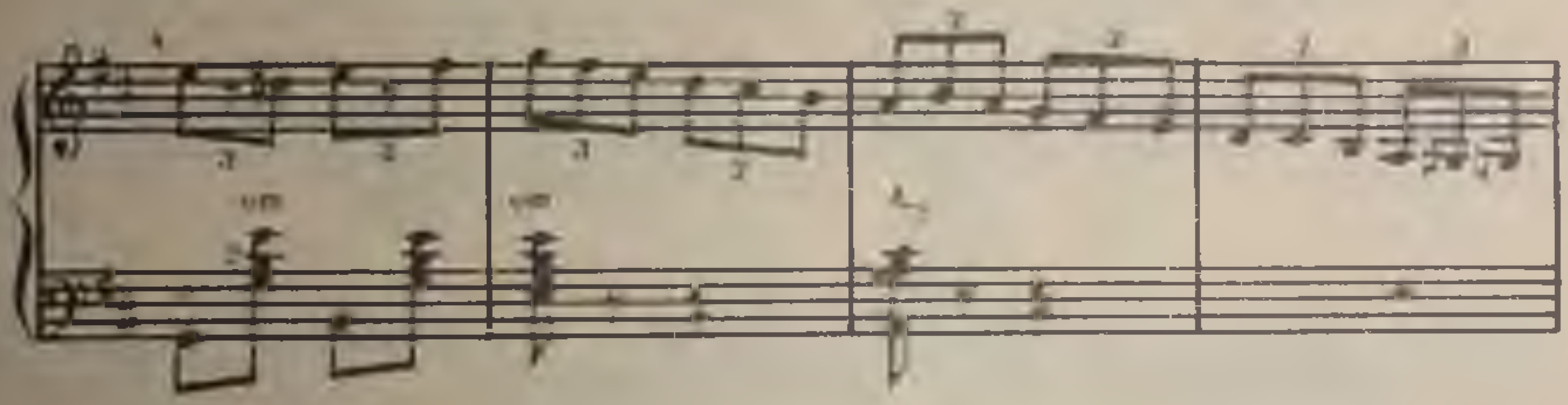

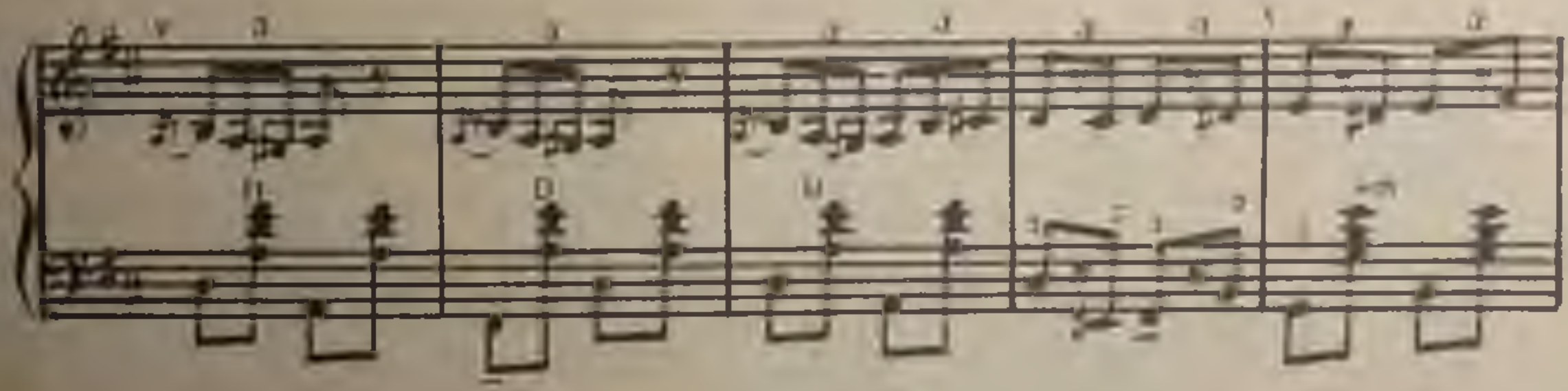

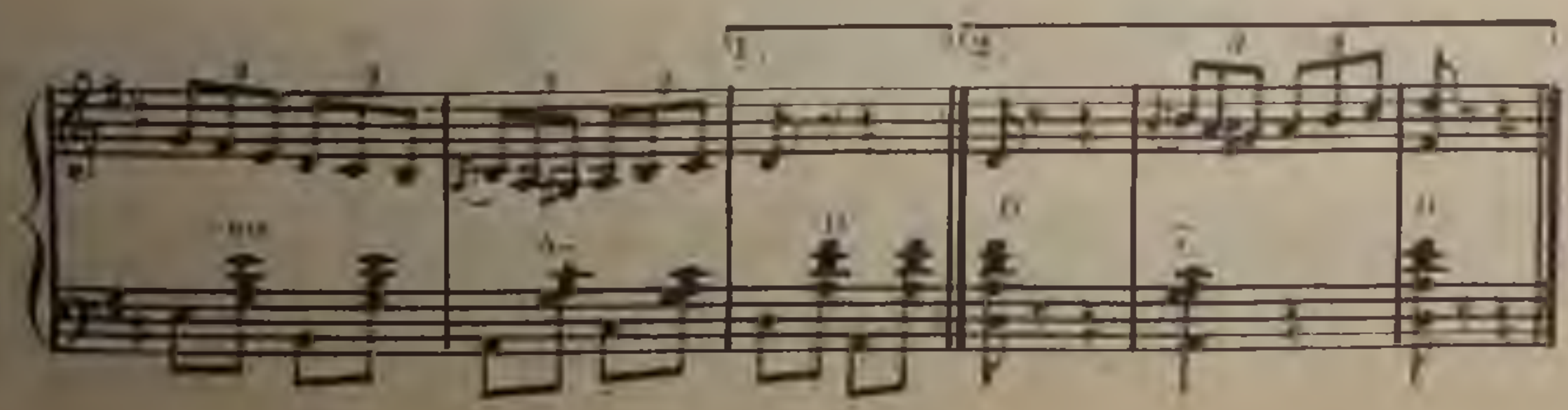

LA GĂTITUL MIRESEI.

Horă

Andante

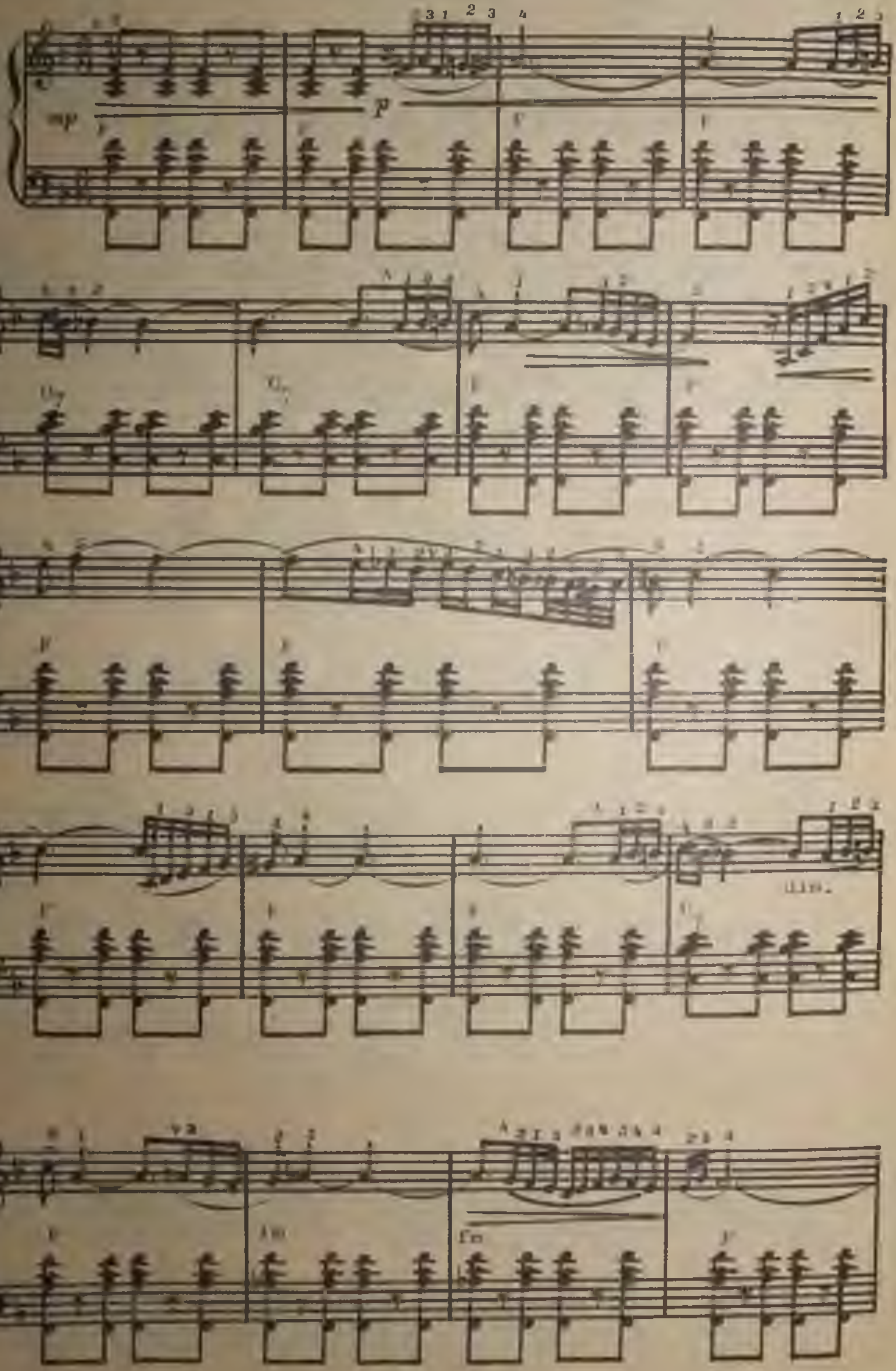

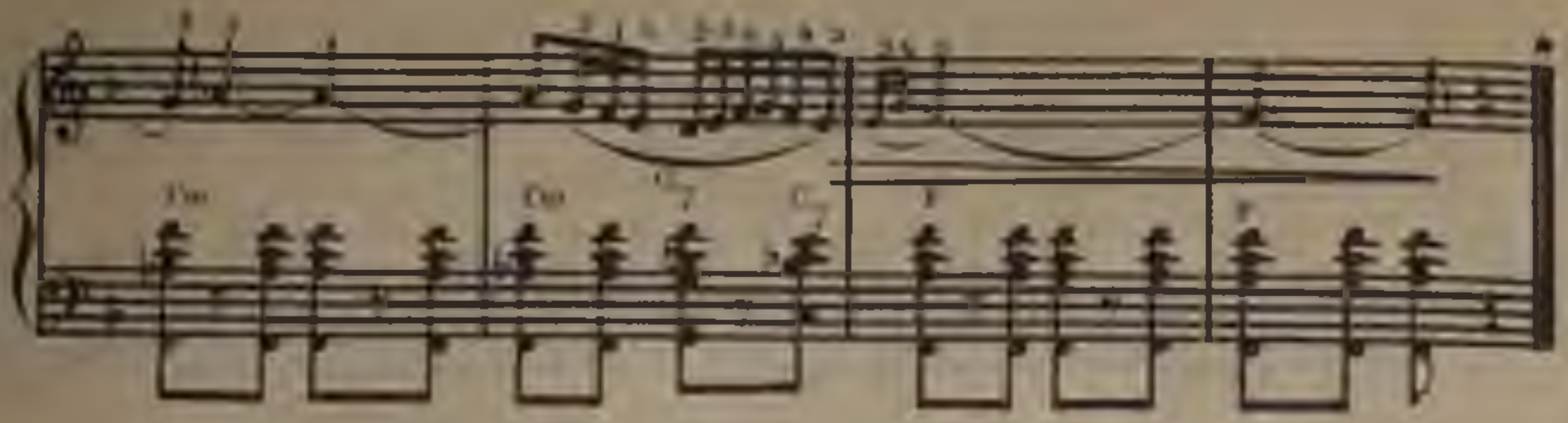

*** Hora poate fi interpretată împreună cu „Sîrba voinicilor“.**

SÎRBA VOINICILOR

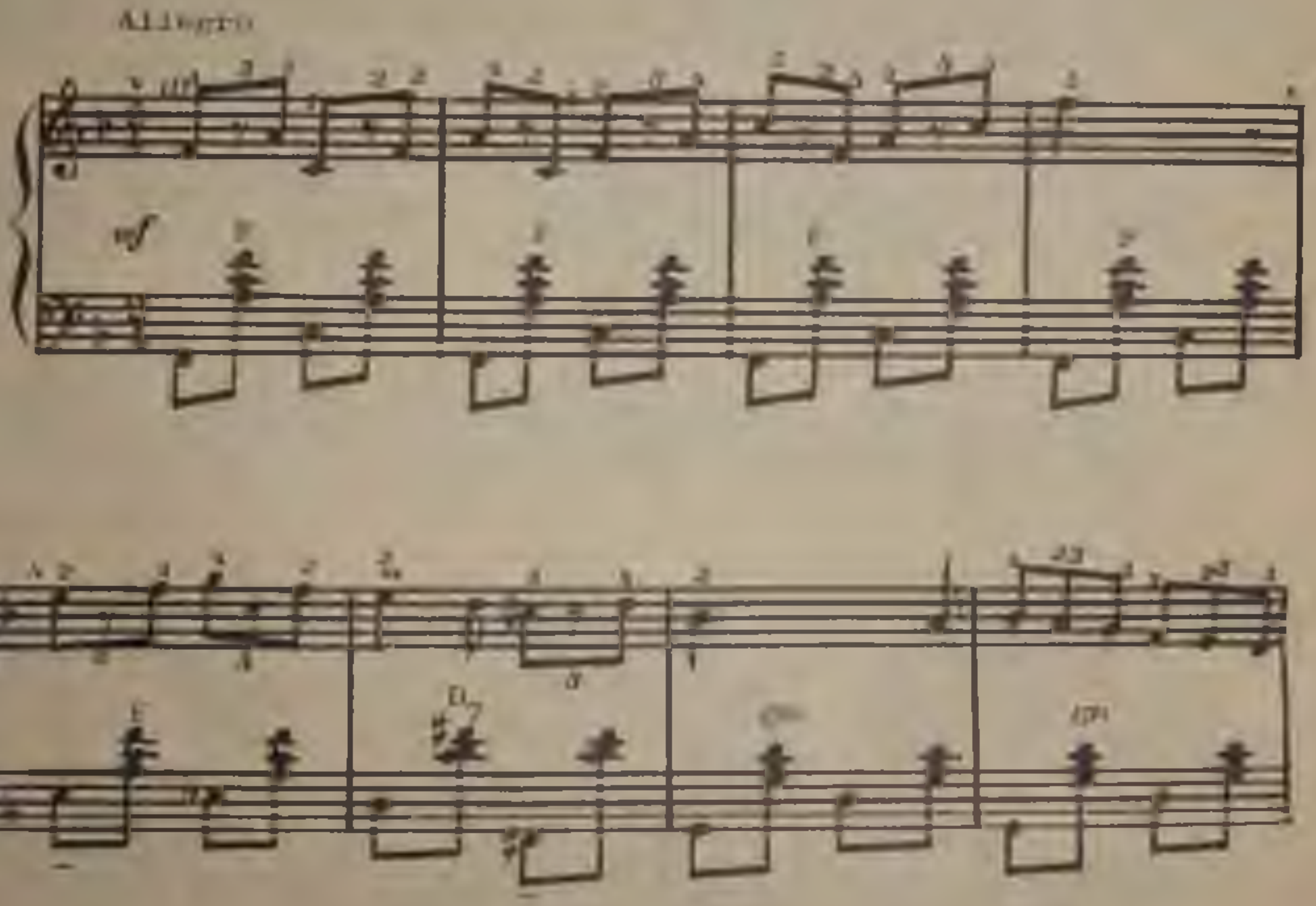

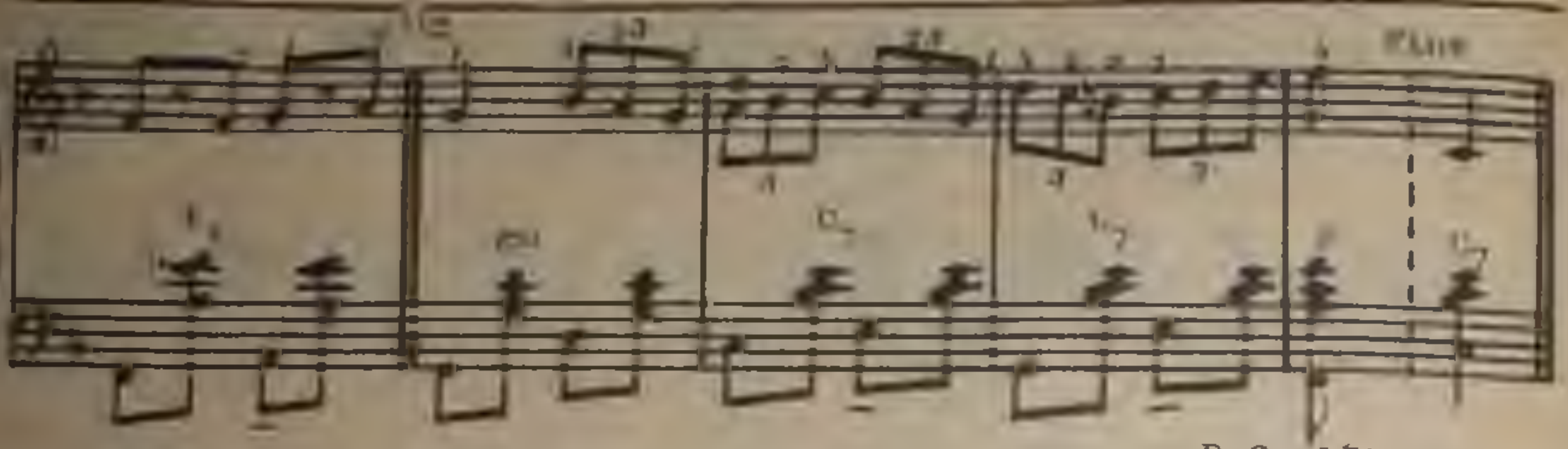

OSTROPĂŢ

V. Eşanu

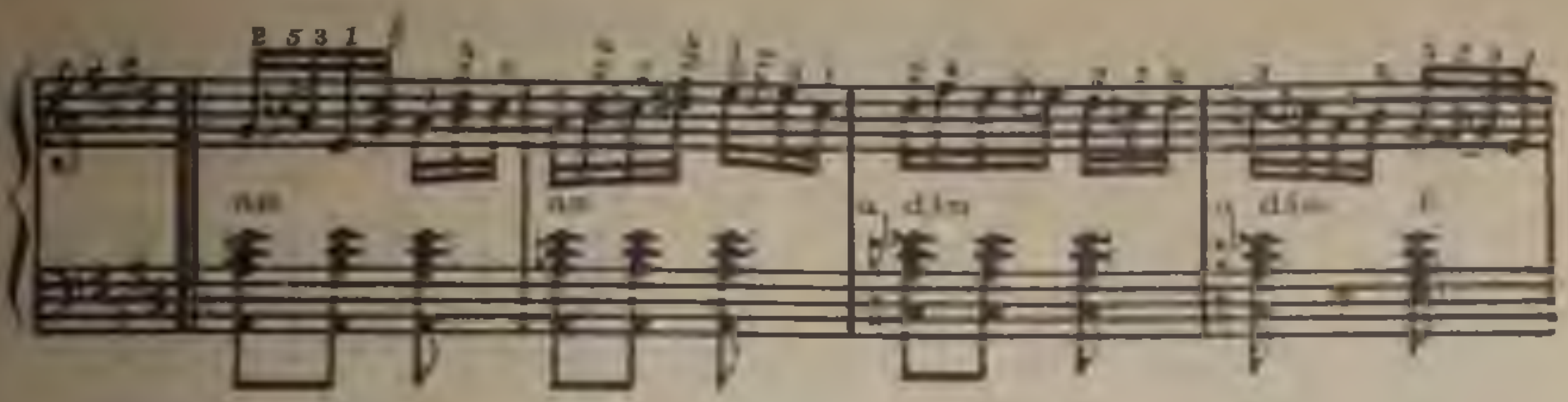
2 5 3 1

SCUMPĂ MOLDOVIOARĂ
de V. Eşanu

Andantino

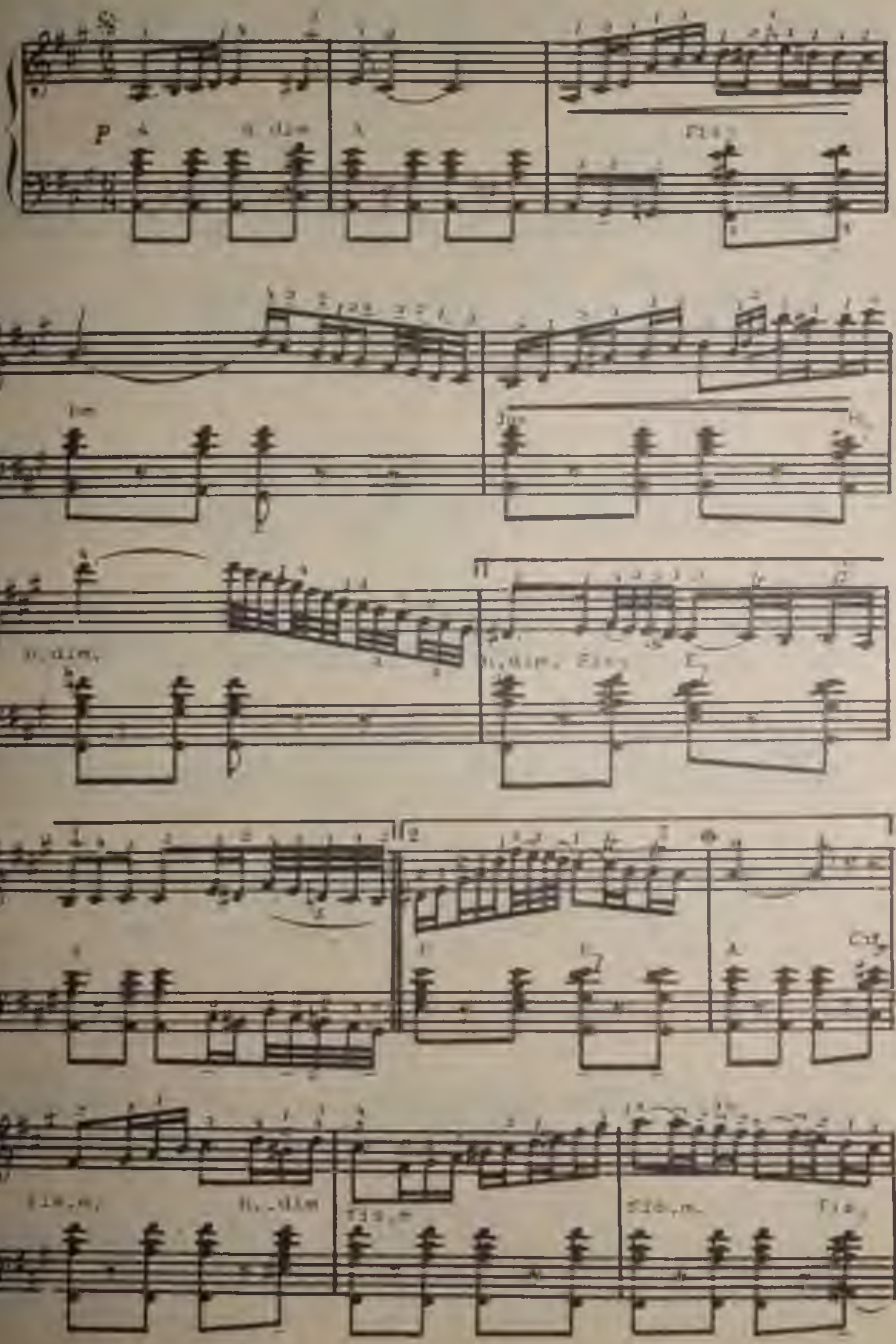

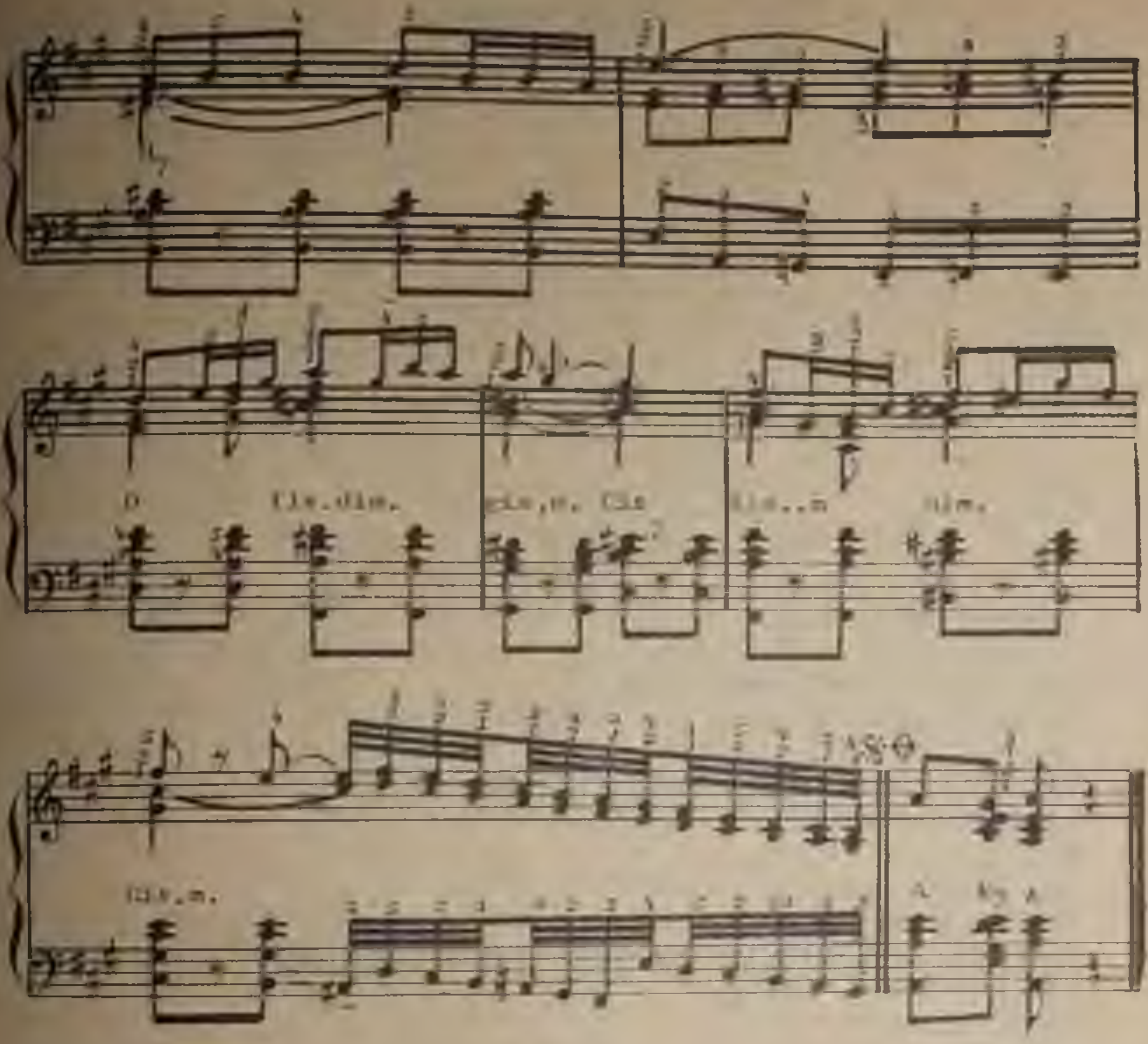

CUPRINS

INTRODUCERE 3
STRUCTURA ACORDEONULUI 5
PĂSTRAREA INSTRUMENTULUI 6
ÎNDRUMĂRI METODICE 7
ŢINUTA CORPULUI ŞI POZIŢIA ACORDEONULUI LA ETAPA INIŢIALĂ . 8
STUDIEREA PRACTICĂ A ACORDEONULUI 10
Numerotarea degetelor 10
Funcţiile mîinii stîngi 10
Poziţia mîinii stîngi 10
Emiterea sunetului la acordeon 11
Exerciţii practice elementare pentru emiterea sunetului la başi 12
NOTAŢIA MUZICALĂ 14
Sunetul muzical 15
Accentele 16
Timbrul sunetului 16
Durata sunetului 16
Diviziunea binară cu pauzele ei corespunzătoare 18
Semnele de prelungire şi prescurtare a notelor 18
Ritmul şi metrul 20
Tonul şi semitonul 21
INTERVALELE 22
Semnele de alteraţie 23
Studierea practică a acordeonului (pe note) 24
Partea stîngă a acordeonului 24
Exerciţii elementare de acompaniament cu mîna stîngă 25
Exerciţii 25
Partea dreaptă a acordeonului 32
Poziţia mîinii drepte 32
Aranjarea notelor pe portativ în cheia „sol“ (de vioară) 33
Exerciţii elementare de emitere a sunetelor la partea dreaptă a acordeonului . . . 33
Exerciţii elementare pentru ambele mîini 36
TEMPOUL 44
Semnele de trimitere 44
Piese pentru exersare 45

Steauă, steauă galbenă. Muzică de Gr. Vieru 45
Vino peştişor. Muzică de Gr. Vieru 45
Floarea păcii. Muzică de Gr. Vieru 46
Semănatul 46
Bate vîntul. Muzică de Gr. Vieru 47
Deal, deluşor 47
Copila mamei 48
Cucuşor cu pană sură 48
Mariţa 49
Vals 49
Du-te, dor, pe valea sacă 51
La morişcă 51
De cînd badea mi s-a dus 52
Exerciţii tehnice pentru mîna stîngă şi dreaptă (separat) 53
SINCOPA 54
Floricica 55
Joc 56
Deschide, mîndruţo, uşa 56
Foaie verde fir mohor 57
Mă duceam şi eu la moară 58
Noţiuni despre cele mai simple elemente ale formei muzicale 58
Frazarea 59
M-a trimis mama la vie 60
Exerciţii pentru mîna dreaptă 60
Apogiatura 61
Ciocîrlanul 62
M-am pornit la Chişinău 63
Noţiuni generale despre mod 64
Modul major şi minor 64
Gama 65
TONALITATEA 65
Tabelul tonalităţilor majore şi minore 66
Exerciţii pregătitoare pentru executarea gamei cu mîna dreaptă 67
Frunză verde de bujor 69
Bate vîntul cînepa 69
Ilenuţa 70
Semnele de repetare a unui grup de note sau a unor fragmente muzicale 71
Indicarea prescurtată a acordurilor 71
Gama C-dur, arpegiu, acorduri cu mîna dreaptă într-o octavă 72
Exerciţii pregătitoare 72
Studiu 73
Exerciţii de acompaniament cu mîna dreaptă 74
Măi cucule blestemat 75
ŞAISPREZECIMILE 76
De ziua mamei 77
Frunzuliţă de stejar 78
Acum bate ceasul unu 79
Şiragul. (Joc) 80
Frunză verde doi bujori 80
Jocul bătrînilor 81
Joc moldovenesc 82
Studiu de D. Chiroşca 83
La cosit 84

Polcă 85
Şapte gîşte 86
Hora lui Toader 86
Bătuta. Prelucrare de E. Croitor 88
Exerciţii pregătitoare pentru executarea gamei la başi cu şaisprezecimi 90
Gama Do-major la başi 91
Studiu 91
MORDENTUL ŞI TRILUL 92
Exerciţiu de schimbare a degetelor 94
Studiu 95
Ciobăneasca 96
La prăşit 96
Frunză verde baraboi 97
Budineaua 98
Bătută 98
Horă 100
Joc 101
Bună-i brînza din burduf 102
Mărioara 103
Turturica 104
Baba mea. Aranjament de P. Neamţu 105
Horă 106
Bătuta cahulenilor 107
Horă 109
Ciobănaş. Prelucrare de P. Neamţu 110
Anacruza 112
Pe lîngă plopii fără soţ. Muzica de I. Şorban 112
Radu mamei, Radule 114
Mai am un singur dor 115
Trandafir de la Moldova 116
Hangul 117
Bate-i, doamne, pe ciocoi 119
Frunzişoară lozioară 120
Ileană-duduleană 121
Mioriţa 122
Mamele frumoase. Muzică de Gr. Vieru 123
Ţărişoara mea. Muzică de Gr. Vieru 124
Să-mi cînţi, cobzare 125
Horă 126
La Nistru la mărgioară 127
Horă. Prelucrare de P. Neamţu 128
Gama C-dur în două octave 130
Exerciţii pregătitoare 130
ARPEGIILE ŞI ACORDURILE 131
Exerciţii pregătitoare 131
A[illegible] 133
Studiu-horă 133
Studiu 135
Exerciţiu cu alunecarea degetelor (cu apogiatură) 137
Hora nunţii 138
Brîul cu bătăi. Prelucrare de P. Neamţu 139
Horă. Prelucrare de P. Neamţu 141
Brîul din Selişte 143
TRIOLETUL 144

Exerciţiu cu triolet 145
Studiu de G. Rotaru 146
Hai, flăcăi, săriţi la joc 148
Sîrbă 150
Horă 151
Sîrbă 152
Sîrbă. Prelucrare de P. Neamţu 155
NOTELE DUBLE ŞI ACORDURILE 156
Exerciţii pregătitoare 157
Trandafir de pe cetate. Aranjament de V. Eşanu 158
Trecu-i valea mort de sete 158
Vin, bădiţă, vin deseară 160
A ruginit frunza din vii 160
Leagănul. Aranjament de P. Neamţu 162
Exerciţii de acompaniament de „Bătută“ 163
Jocul „Sultănica“ 165
Bătută 166
Hora cea moldovenească. Muzică de S. Ciuhrii, aranjament de P. Neamţu . . . 169
Exerciţii cu apogiatură 173
Horă-studiu 174
Hangul. Prelucrare de P. Neamţu 175
GAMA MINORĂ 176
Gama a-moll (la partea dreaptă) 178
Gama a-moll (la partea stîngă) 178
Schema gamei minore armonice şi melodice la başi 178
Gama a-moll cu ambele mîini 179
Studiu. D. Chiroşcă 180
Polcă 182
Studiu. D. Chiroşcă 184
Horă 187
GAMA CROMATICĂ 188
Studiu. D. Chiroşcă 190
Polcă moldovenească. Prelucrare de T. Tregubenco 191
Studiu de D. Chiroşcă 194
Horă. Prelucrare de P. Neamţu 196
Exerciţiu cu apogiatură 199
Bătuta orheienilor 200
Hora lăutarilor 202
Hora din Bugeac 204
Măsura de $\frac{7}{16}$ 206
Exerciţiu 207
Studiu 207
La un capăt de ogor 209
Vino, bade, vino. Prelucrare de P. Neamţu 210
Bulgărcuţa 211
Oleandra 212
Zestrea 213
Măsura de $\frac{9}{16}$; $\frac{10}{16}$; $\frac{11}{16}$ 215
Exerciţiu de acompaniament la başi în măsura de $\frac{9}{16}$ 216
Exerciţiu pentru ambele mîini 216
Cadînja 216
Exerciţii în măsura de $\frac{10}{16}$ 217

Foaie verde de cicoare 215
Invîrtita. Prelucrare de P. Neamţu 216
Exerciţiu în măsura de $\frac{11}{16}$ 220
Şchioapa 221
Septacordul dominantei şi septacordul micşorat la partea dreaptă 222
I. Septacordul dominantei 222
II. Septacordul micşorat 223
Studiu lăutăresc de C. Rotaru 224
Cu mîndrele. Aranjament de P. Neamţu 225
Moldova 227
Hora lăutărească 229
Foaie verde de secară 230
Sîrbă 232
Cibotăreasca 234
Horă. Muzică de V. Crăciun. Aranjament de P. Neamţu 235
Exerciţii tehnice pentru studierea gamelor 238
Exerciţii de pregătirea gamei în terţă 238
Exerciţii pentru însuşirea gamei în sexte 240
Tabelul gamelor majore şi minore (într-o voce, terţe, sexte, arpegii, acorduri) . . 241
Arpegii. Acorduri. Gamele majore 241
Gamele minore 247
Gama cromatică în terţe mari 256
Gama cromatică în terţe mici 256
SUPLIMENT
Horă 257
Sîrbă de concert de C. Rotaru 259
Horă 261
Brîuleţul 263
Studiu de concert de V. Doni 265
La gătitul miresei 270
Sîrba voinicilor 272
Ostropăţ de V. Eşanu 274
Scumpă Moldovioară de V. Eşanu 277

Redactori : *I. Ţibulschi, M. Mardare*
Tehnoredactor : *T. Ţiplacova*

FI 4654

Bun de tipar 23.07.92. Coli edit. 32,16. Coli de tipar 33.02.
Tiraj 3000. Comanda nr. 10918.

Editura „Hyperion"
277004, Chişinău, bd. Ştefan cel Mare, 180.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic,
277004, Chişinău, str. Mitropolitul Petru Movilă, 35.